

Trygghet för
vanligt folk

LOs 29e kongress

Kongressprotokoll – del 2

29 november–1 december 2021

2

Trygghet för vanligt folk

**Eleonora Berntzen, 32 år, IF Metall,
montör vid Docksta varv AB**

– Argumenten för att vara med i facket är för mig att då får jag rätt lön, det går rätt till på jobbet och det blir mer jämställt.

Sophia Gabrielsson

Innehåll, del 2

Punkt 1 – Återupptagande av LOs 29e kongress.....	129
Punkt 2 – Gästerna hälsas, gästernas tal.....	133
Punkt 3 – Rapport från fullmaktsgranskningskommittén.....	145
Punkt 4 – Antagande av reviderad dagordning.....	157
Punkt 5 – Antagande av reviderad arbetsordning.....	161
Punkt 6 – Val av kongressens funktionärer och utskott.....	165
Punkt 7 – Fastställande av traktamenten och annan ekonomisk ersättning.....	167
Punkt 8 – Berättelse över Landsorganisationens verksamhet 2016–2019.....	169
Punkt 9 – Revisionsberättelse.....	171
Punkt 10 – Beslut om ansvarsfrihet.....	173
Punkt 11 – Fyllnadsval till LOs styrelse, ordinarie och suppleanter.....	175
Punkt 12 – Vår ekonomi.....	177
12.a Finanskommitténs rapport.....	178
12.b Ersättningsregler/Medlemsförmåner.....	179
12.c LO-bank.....	189
Punkt 13 – Vårt uppdrag.....	193
13.a Stadgar.....	196
13.b Organisationsfrågor.....	197
13.c Organisering.....	226
13.d Facklig utbildning och folkbildning.....	252
13.e Gränsdragning.....	265
Punkt 14 – Våra arbetsplatser.....	275
14.a Kollektivavtal och lagar.....	280
14.b Anställningsformer.....	312
14.c Arbetstidsfrågor.....	320
14.d Arbetsmiljö.....	336
14.e Avtalsförsäkringar.....	355
14.f Avtalspension.....	378
14.g Bemanning.....	391
Punkt 15 – Internationella frågor.....	411
Punkt 16 – Facklig-politisk samverkan.....	417

Punkt 17 – Arbetsmarknad och tillväxt.....	437
17.a Klimat- och miljöpolitik.....	443
17.b Ekonomisk politik.....	456
17.b.1 Ekonomisk politik – skatter.....	465
17.c Lönebildning och lönepolitik.....	493
17.d Arbetsmarknadspolitik.....	509
17.d.1 Arbetsmarknadspolitik – Arbetslöshetsförsäkringen.....	514
17.d.2 Arbetsmarknadspolitik – Arbetsförmedlingens roll – förmedling och matchning.....	528
17.d.3 Arbetsmarknadspolitik – Arbetsplatsförlagda insatser.....	531
17.e Utbildningspolitik.....	538
17.f Näringspolitik.....	555
17.f.1 Näringspolitik – Bostäder.....	567
17.g Migration.....	581
Punkt 18 – Velfärd.....	585
18.a Socialförsäkringssystemet.....	588
18.b Sjukförsäkring.....	598
18.c Pensioner.....	613
18.d Arbetskadeförsäkringen.....	628
18.e Offentligfinansierad verksamhet.....	630
Punkt 19 – Arvoden för revisorer.....	639
Punkt 20 – Hänskjuta motioner till LOs representantskap och att ajournera kongressen.....	641
Punkt 21 – Tid för nästa kongress.....	643
Punkt 22 – Kongressens avslutning.....	645
Linjetal.....	649
Uttalanden.....	657
Permissioner.....	661

Punkt 1

Återupptagande av LOs 29e kongress

Återupptagande av LOs 29e kongress

Öppningsspel

Kongressordförande Anders Bergérus, LO, öppnade LOs ajournerade 29e kongress.

Hälsningsanförande

Susanna Gideonsson, LOs ordförande: Kongressdeltagare! Äntligen! Äntligen kan vi ses på riktigt. Jag tror inte att jag är ensam som har längtat efter det.

Välkomna ska ni vara allihop! Välkomna, ni ombud! Tack för att ni har tagit på er att föra era arbetskamraters talan. Och jag menar verkligen tack.

Visst är det en ära att få representera sina arbetskamrater, men det är också ett stort ansvar. Och det är tack vare alla er som vår rörelse är så stark.

Under de tre dagar som följer är det ni som utgör ledningen för LO. Er insats är viktig. Vad ni gör är viktigt. Ni ska ta med er era arbetskamraters erfarenheter och verklighet och omsätta det i både facklig och politisk handling.

Välkomna, representantskapet! Ni har haft en viktigare roll under den här kongressperioden än på länge.

Ett särskilt välkommen till våra gäster! Välkomna, våra vänner i TCO och Saco! Det är tillsammans med er som vi utgör världens starkaste demokratiska fackföreningsrörelse. Vårt samarbete genom åren har varit oerhört viktigt. Låt oss se till att det fortsätter och stärks!

Även varmt välkommen till våra nordiska systerorganisationer! Vi har så oerhört mycket att lära av varandra, och jag kommer personligen att besöka er, var och en på plats, så snart jag kan.

Att ha vänner som står vid ens sida är otroligt viktigt. Vi förstår varandra, och vi kan stötta varandra, inte minst när så många i Europa inte verkar förstå vår arbetsmarknadsmodell. Tack för att ni har tagit er tid att resa hit och ge vår kongress lite extra glans.

Jag säger också varmt välkommen till SSUs ordförande Lisa Nåbo. Ni är inte bara Socialdemokraternas utan också LOs ungdomsförbund. Vi kommer att få höra dig tala lite senare under kongressen. Det ser jag verkligen fram emot.

Jag hade också hoppats att kunna hälsa vår partiordförande Magdalena Andersson välkommen. Men just nu har hon lite fullt upp på en annan plats. Jag får återkomma om detta.

Vänner! Den här kongressen öppnades i juni 2020 av Karl-Petter Thorwaldsson. Ja, Kålle, du är också välkommen, där du sitter på läktaren! I dag öppnar jag kongressen igen, efter en ajournering på ett och ett halvt år.

I ett och ett halvt år har det saknats de tydliga inriktningar som en ny LO-ledning brukar få från er ombud. I ett och ett halvt år har vi styrt efter bästa förmåga och med stort fokus på samtal med förbunden.

I ett och ett halvt år har mycket av vårt fokus legat på det allra mest akuta, på pandemin och dess effekter för våra förbunds medlemmar, för Sveriges ekonomi och för framtiden, men också, som ni vet, på förhandlingarna om trygghet och omställning.

Det har varit viktiga och nödvändiga insatser. Men jag skulle ljuga om jag sa att jag inte är lättad över att i och med den här kongressen äntligen få börja jobba med de långsiktiga frågorna, med de problem och verkligheter som är vardagen för LO-förbundens medlemmar.

Mer långrandig än så ska jag inte bli nu. Jag ser verkligen fram emot de här dagarna, och jag gör det med lust och glädje. Jag ser fram emot era inlägg i debatterna, era bilder från verkligheten, era argument och era budskap från dem som ni är utsedda att företräda här.

Det är ni ombud som gör kongressen. Det är ni som nu ska staka ut vår gemensamma väg framåt – den som jag och resten av ledningen kommer att bära varje dag fram till nästa ordinarie kongress.

Med det, kamrater, förklarar jag vår 29e kongress återigen öppnad!

Parentation

Susanna Gideonsson, LOs ordförande: Kamrater! Under det år som gått har flera fackliga företrädare, vänner och arbetskamrater, lämnat oss för alltid.

I mars avled LOs tidigare ordförande **Stig Malm**. Stig växte upp i ett arbetarhem i Sundbyberg och började som sextonåring arbeta inom industrin. Han blev redan som 25-åring den då yngste förhandlingsombudsmannen på Metall. 1983 valdes han till LOs ordförande. ”Det finaste jobb en arbetargrabb kan få”, som han själv uttryckte det. När det gällde att stå upp för LO-förbundens medlemmar brydde han sig inte om att han ibland retade upp såväl arbetsgivare som politiker. Men han var också en rutinerad förhandlare. Han såg till att den solidariska lönepolitiken höll, trots att arbetsgivarna övergav de centrala förhandlingarna. Han gjorde upp om ekonomi och arbetsmarknad med både borgerliga och socialdemokratiska regeringar. Efter att han lämnat LO fortsatte Stig sin gärning som kommunpolitiker i Sundbyberg.

Sigvard Marjasin, Kommunals tidigare ordförande, gick bort i januari. Sigvard föddes i Stockholm och började tidigt att arbetade som springpojke och sjöman. I sin ungdom var han SSUare men efterhand tog det fackliga arbetet över allt mer. 1977 blev han ordförande i Kommunal, ett uppdrag han behöll i elva år, då han tog ständig strid för välfärdssektorn och dess betydelse. Efter sin pension arbetade Sigvard Marjasin inom statlig förvaltning, innan han så småningom blev landshövding för Örebro län.

I november förra året avled **Curt Persson**, tidigare ordförande i Statsanställdas Förbund. Curt hade sin bakgrund i Postverket, där han tidigt engagerade sig fackligt. Han började på Statsanställdas Förbund som förhandlingschef och valdes till förbundets ordförande 1984. Curt insåg tidigt betydelsen av ett samlat förbund och var drivande i det arbete som ledde till bildandet av dagens Seko med sina nio branscher. Efter pensionen var Curt Persson bland annat aktiv som ordförande i PRO.

Det är också med djup sorg vi i mars i år tog emot beskedet att norska LOs ordförande **Hans-Christian Gabrielsen** plötsligt avlidit.

Lämnat oss har också:

- Industrifacketts tidigare avtalssekreterare **Kurt Walther**,
- Industrifacketts tidigare förbundskassör och ombudsman i IF Metall **Leif Håkansson**,

- Handels tidigare förbundskassör **Ivar Svensson**,
- Handels tidigare vice ordförande **Lars E Lindström**,
- Elektrikerförbundets tidigare förbundskassör **Sven Olof Quist**,
- Fabriksarbetareförbundets tidigare förbundskassör **Göran Ohlin**,
- Handels tidigare förbundssekreterare **Kjell Kärrman**,
- **Malin Klingzell-Brulin**, chefredaktör för Livsmedelsarbetarförbundets tidning Mål och Medel,
- LOs tidigare arbetsmiljöutredare **Sten Gellerstedt**,
- LOs tidigare medarbetare **Eva Bystedt**.
- Sedan kongressen inleddes 2020 har också kongressombudet **Maria Svärd**, Kommunal, lämnat oss.

Våra tankar går till dessa fackliga kamrater liksom till alla andra medlemmar och förtroendevalda som lämnat oss.

Vi tackar dem för deras insatser inom fackföreningsrörelsen och hedrar dem med en stunds tystnad.

Punkt 2

Gästerna hälsas, gästernas tal

Gästerna hälsas, gästernas tal

Onsdag 1 december

Susanna Gideonsson, LOs ordförande: Nu ska vi få en gäst som – precis som de allra flesta här inne – inte kan jobba hemma utan som jobbade kväll i går och har stressat hit som bara den för att hinna hit i dag.

Jag säger varmt välkommen till LOs ungdomsförbunds ordförande, tillika SSUs förbundsordförande Lisa Nåbo.

* * *

Lisa Nåbo, förbundsordförande SSU: Tack, Susanna! Tack, kära ombud, gäster och åhörare!

Tack för att jag får komma hit och hålla tal på er kongress! Det är verkligen en häftig upplevelse och känsla att som ordförande för den unga socialdemokratin i Sverige få hålla ett tal för er, ni som representerar arbetare från hela landet.

SSU är, som ni hörde, inte bara Socialdemokraternas ungdomsförbund. Vi är även ert ungdomsförbund, LOs ungdomsförbund. Det är jag väldigt stolt över. Det är ett ansvar och ett förtroende som jag är mån om att förvalta väl.

Jag tycker att Stefan Löfven sa något väldigt klokt och fångade en viktig poäng i sitt avgångstal på Socialdemokraternas partikongress för några veckor sen. Han sa så här:

Jag vänder mig emot den borgerliga synen att arbetarklassen är någonting som man vill lämna. ... Det bygger på föreställningen om att det inte är fint nog att vara arbetare. ... Att vara arbetare ska inte innebära att man lever i fattigdom, sliter ut sig eller är rädd för att dö på jobbet. Man ska kunna leva gott, känna trygghet.

De orden fastnade hos mig. Han satte ord på en känsla som jag och många andra SSUare har burit på.

Det finns en fara med idén om att klassresan är lösningen på ojämlikheten, för om man säger att du kan lyckas genom att utbilda dig och skaffa dig ett "finare" jobb, då säger man samtidigt att det är ditt eget fel om du gör misstaget att fortsätta vara arbetare, att det är ditt eget fel om du får låg lön, sämre arbetsvillkor och dålig arbetsmiljö. Det är ju bara att plugga och bli tjänsteman och akademiker, så kan du få bo på Kungsholmen med flexibla arbetstider och – om Sverigedemokraterna får som de vill – kanske till och med få en gammaldags ämbetsdräkt för att visa hur viktig du är.

Men vem är det då som ska ta hand om oss när vi blir gamla och svaga? Vem ska bygga, dra el och måla om våra hem? Vem ska bryta järnmalmen och svetsa ihop de nya, eldrivna bilarna? Vem ska se till att butikerna är fyllda med livsmedel, och vem ska hålla rent på våra sjukhus när vi är mitt i en pandemi?

Det är ju ni, ni som är medlemmar i Sveriges finaste förening, LO, ni som får Sverige att gå runt. Det är arbetande människor som bygger vårt välstånd, som håller ihop vårt land.

Det är den mest grundläggande samhällsanalysen för den svenska arbetarrörelsen. Alla som gör rätt för sig, som bidrar till att Sverige fungerar, ska kunna leva ett gott liv. Det ska gälla oavsett om du är lokalvårdare eller landshövding, oavsett om du har en masterexamen från Handelshögskolan eller en yrkesutbildning från ett praktiskt gymnasieprogram.

Ingen som jobbar heltid ska behöva ta sms-lån för att kunna köpa nya vinterskor till sina barn. Ingen ska behöva känna en klump i magen på väg till jobbet för att man vet att arbetsmiljön brister. Ingen ska behöva dö på jobbet för att arbetsgivare snålar på säkerheten och bemanningen. Och ingen som har jobbat ett helt yrkesliv ska behöva leva i fattigdom i Sverige.

Men tyvärr ser verkligheten inte riktigt ut som vi vill att den ska se ut. Att det i vårt rika land är så många som lever på bristningsgränsen varje månad har blivit tydligt – på gränsen till fattigdom, på gränsen till utbrändhet, på gränsen till att göra sig riktigt illa på jobbet.

Och så finns det de som faktiskt inte håller med mig om att det här är ett problem – som tycker att lönerna är alldeles för höga och att det är en rimlig och bra lösning att i stället importera dålig, okvalificerad arbetskraft från utlandet för att utföra jobb som arbetslösa svenskar hade kunnat ta, som vill sätta arbetare mot arbetare i stället för att ta kampen för ett mer hållbart arbetsliv där vi som skapar värdet på golvet också får ta del av vinsten och nyttan av det vi skapar för vårt land.

De tar i stället strid för att de som redan har mest ska få ännu mer. De pratar om arbetare som om vi vore till naturen lata och behöver skrämmas till produktivitet. De pratar jättegärna om bidragsfusk, men samtidigt tar de strid för att våra gemensamma skattepengar hamnar i skatteparadis eller används till en tredje lyxbil.

Kära kongressdeltagare! I Sverige har vi en väldigt välorganiserad och välfinansierad höger som tar strid för att försämra för våra arbetare, för dem ni representerar.

Så, kära LO, låt oss tillsammans ta fajten för att det ska bli vi som vinner – inte de! Arbetarrörelsens människosyn måste segra.

När det går dåligt för dig, då går det dåligt också för mig. Det betyder att när det går bra för dig går det bra också för mig. Samhällen där vi investerar i varandra är de mest framgångsrika, och det har Sverige länge varit ett bevis för.

Vi har kommit alldeles för långt för att se hur den svenska modellen smulas sönder av köpta högerpolitiker vars enda syfte är att missgynna svenska löntagare.

Vi såg hur det gick med Reinfeldts nedmontering av välfärden och trygghetssystemen, trots de fina orden om det nya arbetarpartiet. Vi vill inte se en repris av det. Jag tror inte att Ulf skulle göra det bättre.

Därför måste vi höja organisationsgraden, värna den svenska modellen och se till att Magdalena Andersson den 11 september nästa år får förnyat förtroende, så att vi tillsammans kan bygga landet i fyra år till!

Det har varit en händelserik höst. Vi i SSU har tagit saken i egna händer och sett till att det ska hända ännu mer. Vi har kanske inte åkt land och rike runt, utan stannat innanför gränserna, men vi har värvat på gymnasieskolor över hela landet. 5 000 nya medlemmar har vi välkomnat in i SSU.

Det var ganska enkelt. Vi har gjort det genom att visa att det är för dem vi kämpar, för att de ska få det bättre, att vi är de som värnar deras intressen.

Under hösten har vi särskilt prioriterat att vara på skolor med praktiska gymnasieutbildningar och prata med eleverna där om vad som är viktigt för just dem, om vikten av trygga anställningar och trygga arbetsplatser, vikten av att organisera sig fackligt och vikten av att hålla ihop.

Många valde då att gå med. Och jag blev stolt som ordförande för SSU när vi kunde berätta för våra nya medlemmar att tack vare deras ställningstagande och LOs stöd lyckades vi på den socialdemokratiska partikongressen driva igenom att den svenska partsmodellen ska ingå i gymnasieskolans läroplan.

Om fler unga förstår vilken avgörande roll ni spelar, att det är ni som värnar löntagarnas intressen, deras intressen, då är jag övertygad om att fler unga kommer att gå med i facket när de får sitt första jobb.

Där har ni ett stort ansvar. Ni måste göra det enklare för unga som ofta byter jobb och för dem som tillfälligt har studier som huvudsaklig syssla att organisera sig fackligt.

Och kom ihåg: Det var ni som startade partiet. Det var fackförbunden som såg behovet av en politisk gren. Det finns ingen annan som alltid kommer att hävda arbetarnas intressen i de intressekonflikter som politiker alltid måste hantera.

Vi som står på det stora folkflertalets sida, som värnar intressena hos miljoners svenska löntagare, kommer kanske aldrig att bli lika välfinansierade som högern. Men vi ska väl ta mig sjutton bli lika välorganiserade!

Då måste vi synas mer. Ni måste synas mer. Ni måste höras mer. Ni måste bråka mer. Och där kommer ni att ha vårt stöd, för vi bråkar gärna. Och er strid är också vår strid. När det går bra för dig, då går det bra också för mig.

Det är så facklig-politisk samverkan ser ut i praktiken. Och mer av det ska det bli. Sanna! Det är bara att ringa mig före VU-mötena, och så kan vi ta en öl efteråt!

När arbetarrörelsen står enad och när vi jobbar tillsammans finns det inget som kan stoppa oss.

Därför önskar jag er en framgångsrik sista dag här på er kongress och att vi får se ett starkt och stort LO som står redo för att vinna även kommande val.

Tack för att ni har lyssnat!

* * *

Susanna Gideonsson, LOs ordförande: Stort tack, Lisa! Ni betyder oerhört mycket för oss. Vi behöver er, och ni behöver oss. Vi ska göra det här tillsammans.

För att tacka er och för att vi ska stå enade i kampen – och för att vi verkligen ska ge resultat och synas ute hos alla LO-förbundens nya medlemmar och alla nya politiska arbetare som också fortsättningsvis kommer att ta strid – har LO-styrelsen beslutat att som en gåva fram till LOs nästa kongress finansiera en facklig-politisk ombudsman hos er. Varsågod!

Vi vet att vi behöver vara många. Vi vet att vi behöver ta kampen tillsammans. Och vi vet att allt det ni gör ute på de praktiska yrkeslinjerna gynnar oss.

Jag säger detsamma till dig: Hör av dig! Hör av dig före VU, om det är något du ska lyfta. Vi gör det tillsammans! Tack!

Onsdag 1 december

Susanna Gideonsson, LOs ordförande: Kamrater! Då har vi ännu en gäst som det är oerhört roligt att få välkomna. Det finns tid också för vår kongress i hennes mycket pressade schema. Jag säger varmt och stort välkommen till Magdalena Andersson.

Hon är en relativt nyvald partiledare för Socialdemokratiska arbetarepartiet – här på LOs kongress är det oerhört viktigt med just det sista. Men hon är alldeles nyvald som Sveriges första kvinnliga statsminister.

Det är oerhört hedrande, roligt och, ja, allt att få ha dig här. Varmt välkommen! Ordet är ditt!

***

Magdalena Andersson, partiordförande Socialdemokraterna: Tack för möjligheten att komma hit och känna sådan värme när man kliver upp på scenen!

De senaste veckorna har svensk politik handlat väldigt mycket om presskonferenser, tv-inslag med politiska kommentatorer och tyckonomer på Twitter. Då är det viktigt att påminna sig om ett grundläggande faktum: Politik är inte showbusiness. Politik är på riktigt. Politik handlar om människors livsvillkor, om deras arbetsvillkor.

Det handlar om att gemensamt möta de problem som vårt samhälle står inför. Och framför allt: Det handlar om att ge röst och inflytande åt den förkrossande majoritet av svenska folket som inte har råd att anlita lobbyister, PR-byråer och borgerlig opinionsbildning.

Det kan vi göra bara genom att samla människor, genom att lova varandra att hålla ihop och genom den djupa insikten att om vi håller vårt löfte till varandra kan vi också göra skillnad. Därför är jag stolt över att i dag, på min första hela arbetsdag som statsminister, få vara här och tala på LO-kongressen.

Nu har Sverige en regering på plats. Men vi har samma komplicerade valresultat som vi fick 2018. I det läget har vi socialdemokrater valt att ta ansvar för Sverige – inte för att vi vill ha beröm och inte för att vi strävar efter ministerposter utan av det enkla skälet att vi vill påverka samhällsutvecklingen. Se bara på hur vi har hanterat pandemin! Och så kan vi jämföra med hur Moderaterna hanterade finanskrisen.

Vi socialdemokrater gav ett rakt besked till välfärdens medarbetare och brukare: Brist på pengar ska inte stå i vägen för vare sig sjukvård, skola eller omsorg. Moderaterna satte välfärden på svältkur för att ha råd att sänka skatten – mest för dem som redan hade mest.

Vi införde korttidspermittering och krisstöd, som har räddat hundratusentals svenska löntagare från risken att bli arbetslös. Under finanskrisen lämnades löntagarna åt sitt öde, och tiotusentals jobb försvann ur landet.

Vi rustade upp a-kassan och skapade fler möjligheter till omställning. Vad Moderaterna gjorde på det område behöver jag inte berätta för er. En sak är tydlig, vänner: Det gör skillnad när vi har en socialdemokratisk regering!

Men vi ska komma ihåg att vi gör det här samtidigt som något håller på att hända i samhället, i världen. Vi har medvind just nu, vi progressiva krafter.

När jag var ung på 80-talet skulle man satsa på sig själv. Som student i ekonomi sågs det som en vetenskaplig sanning att välfärden var dödsdömd och fackföreningar omoderna, att den enda vägen framåt var privatisering-

ar, skattesänkningar och försvagade fackförbund, att politikens viktigaste uppgift var att hålla händerna borta från marknaden och låta den härja så fritt det bara gick. Det börjar bli ganska länge sen.

Och vad händer just nu? Vart vänder sig människor i dag med sin oro och sin besvikelse – eller med sina drömmar? Det är inte till marknaden, till ny-liberalismen eller till de individuella lösningarna, utan det är till politiken, till gemenskapen, till samarbetet.

Vi har framtiden på vår sida. Och med ”vi” menar jag såklart inte bara den progressiva politiken utan hela fackföreningsrörelsen. Arbetarrörelsen har alltid varit som starkast med en bergfast facklig-politisk samverkan. Det har vi lärt oss av historien. Och nu har vi framtiden på vår sida!

Vänner! På partikongressen slog vi fast nya politiska riktlinjer för Socialdemokraterna. Som socialdemokratisk partiledare och statsminister har jag pekat ut tre tydliga prioriteringar.

Den första är att det är helt avgörande att vi tar tillbaka den demokratiska kontrollen över vår välfärd. Välfärden är och förblir vårt starkaste verktyg för att minska klyftor, jämna ut livschanser och öka jämlikheten mellan människor.

Det betyder otroligt mycket att alla barn har lika bra förskola och skola oavsett vilka jobb som föräldrarna har, att vi har lika bra sjukvård oavsett tjocklek på plånboken och att direktören och receptionisten bor i rummen bredvid varandra på äldreboendet med lika fin omsorg.

Vi ska fortsätta skjuta till ekonomiska resurser till välfärden. Inte minst behöver vi få stöd i riksdagen för att kunna rensa upp i träsket av riskkapitalister, konsulter och lycksökare som anser sig ha fri dragningsrätt på svenska löntagares inbetalda skatter – skatter som skulle gå till barnen, till de sjuka, till våra äldre.

Men vi ska också se till att alla som jobbar i välfärden har schysta löner, värdiga arbetsvillkor och tillräckligt många arbetskamrater. Man ska inte behöva vara en hjälte för att jobba i välfärden. Man ska mötas med respekt.

I sin dikt *Kaffe och snickers* skriver Linnea Swedenmark så här:

*Jag jobbar mellan 8 och 22 flera dagar i sträck
hemma 23.20
Somnar 00.00
upp 06.00
tillbaka igen*

*Jag tackar ja till allt fika som erbjuds
får betalt för att ta hand om dem
men många gånger är det tvärtom
de ber mig sitta ner
ta en kopp kaffe
andas lite
fäster sin blick i min över köksbordet
när mina axlar sjunkit
blodsockret gått upp
ser de nöjdare ut än på länge*

Jag tycker att den dikten visar på två saker. För det första: Välfärden är inte vilken verksamhet som helst. Den handlar om människor. Den *är* människor. Marknaden kan ha sina poänger om den är rätt reglerad – men det är väldigt svårt att reglera välfärdsverksamheter.

Den som behöver sjukvård, går i skolan eller får besök av hemtjänsten är inte en kund – det är en människa, en människa och en medborgare som betalar skatt efter bärkraft under livets yrkesverksamma år och tar del av vård, skola och omsorg när det behövs.

Det andra är att det knappast finns någon förnuftig människa som tycker att den nuvarande organiseringen av välfärden är rimlig. Men det behöver inte se ut så här. Det är ingen naturlag. Det är följderna av politiska beslut.

De senaste sju åren har vi tagit viktiga steg i rätt riktning. Men jag tvekar inte att säga som det är: Vi har mycket mer politiskt arbete att göra, för hur stolta vi än är över vår svenska välfärd är det uppenbart att Sverige kan bli bättre. Men då krävs det en starkare socialdemokrati – i riksdagen, i regionerna och i kommunerna.

Därför är mitt löfte till er att en av huvudfrågorna i valet nästa år kommer att vara välfärden. Vi kommer inte att ge oss förrän hela svenska folket vet att det är vi socialdemokrater som är redo att göra det som krävs för att ta tillbaka den demokratiska kontrollen över välfärden och se till att alla som jobbar där möts med respekt!

Men respekt kräver mer än så. Det krävs en trygg a-kassa och trygga socialförsäkringar. Alla som jobbar och gör rätt för sig ska veta att om arbetslösheten, sjukdomen eller arbetsskadan slår till, då ska man ha den ekonomiska trygghet som krävs.

Vi har tagit många steg i rätt riktning de senaste åren: höjt tak i sjukförsäkringen, bättre villkor för deltidssjukskrivna och mer flexibel prövning vid dag 365, för att nämna några reformer.

Men det ska vi veta: De framsteg som vi har gjort hade aldrig hänt utan den framgångsrika facklig-politiska samverkan och den starka och målmedvetna opinionsbildning som LO har bedrivit. Som statsminister ser jag fram emot att fortsätta den kampen tillsammans med er!

Självklart kräver respekten också en värdig pension. Men så ser det inte ut i dag. I dag behöver var tredje pensionerad kommunalarbetsare garantipension för att klara ekonomin. Det tänkte jag på häromveckan, när en av näringslivets heltidsanställda tyckare skrev att om man har garantipension, då har man inte varit med och byggt det här landet. Låt det sjunka in! Det handlar om var tredje pensionerad kommunalarbetsare. När högern råkar försäga sig, då kommer det fram vad högern och arbetsgivarna egentligen tycker om svensk arbetarklass.

Men vi socialdemokrater hör Sveriges pensionärer. Och vi lyssnar. Vi har använt regeringsmakten till att höja pensionen och bostadstillägget. Vi har infört ett särskilt pensionstillägg som riktar sig till dem som har jobbat hela livet men ändå har en låg pension. Vi längtar efter att kunna införa en trygghetspension, så att den som har slitit ut sin kropp inte ska behöva betala med livslång fattigdom. Och vi ska dessutom införa ett garantitillägg som ger upp till 1 000 kronor mer i månaden för de sämst ställda pensionärerna.

Det är vi stolta över. Men vi ser också att inbetalningarna till pensionsystemet behöver öka. Vi kommer inte att ge oss förrän den som har jobbat

och gjort rätt för sig också ska kunna räkna med minst 70 procent av sin slutlön i pension, för i Sverige ska man kunna se fram emot en ålderdom i ekonomisk trygghet. Det handlar om respekt för dem som har byggt det här landet, som vi är så stolta över.

Min andra prioritering är att höja takten i klimatomställningen. Finns det några ombud från Skellefteå här någonstans? Har ni tid att åka på kongress? Det växer ju så det knakar i Skellefteå – men inte bara där.

Hundratals miljarder i investeringar ligger i plan de kommande åren. Det handlar om tiotusentals nya jobb. Vi ska komma ihåg att det inte är någon slump, utan det är resultatet av en medveten politisk styrning.

För regeringen är det självklart att när vi nu ska genomdriva klimatomställningen ska det ske på ett sätt som skapar nya jobb, inte bara för vår egen skull utan också för att vi tror på exemplets makt.

Det Sverige visar världen just nu är att det går att ställa om på ett sätt som skapar nya jobb. Vi är i upptakten av en grön industriell revolution, och vi ska bedriva en målmedveten näringspolitik så att jobben växer fram i hela landet. Och vem är det som ska leda det arbetet om inte Karl-Petter Thorwaldsson!

Men tro inte att det bara handlar om industrijobb. Det ska byggas, dras el och målas. Det kommer att krävas fler välfärdsarbetare, kollektivtrafik, butiker, restauranger, hotell. Det växer fram en massa nya jobb. Och självklart ska de jobb som växer fram vara bra jobb. Här är det uppenbart att den facklig-politiska samverkan kommer att spela en viktig roll, för nu går det snabbt, och när det går snabbt riskerar det att gå fel.

Det krävs därför trygga skyddsombud som kan tränga sig på och säga ifrån när man börjar gena i kurvorna. Vi behöver fackklubbar, förtroendevalda och ombudsmän som förklarar den svenska modellen och värdet av kollektivavtal för utländska investerare – vänligt och pedagogiskt men också bestämt – för så funkar det i Sverige. Vi välkomnar de nya jobben – men aldrig till priset av dumpade villkor, sänkta löner eller undermålig arbetsmiljö.

Men ska det fackliga arbetet göra skillnad måste spelreglerna ge möjligheter för facket att göra sitt jobb.

När Moderaterna styrde vågade de aldrig säga rätt ut att de ville sänka facket. I stället införde de bland annat kryphål för oseriösa arbetsgivare, inte minst när det kommer till arbetskraftsinvandringen.

Att arbetare ska ha sämre arbetsvillkor, lägre lön, längre arbetsdagar och sämre arbetsmiljö bara för att de kommer från ett annat land strider fullständigt mot allt som den svenska arbetsmarknadsmodellen står för. Vi socialdemokrater tog beslut på vår kongress om att gå till val på återinförd arbetsmarknadsprövning. Det skulle göra skillnad.

Men det finns saker som vi kan göra redan nu. Jag kan i dag berätta att regeringen senare i år kommer att lägga fram förslag på att det ska krävas bindande anställningsavtal vid ansökan om arbetstillstånd. Det får vara slut med arbetsgivare som lockar hit utländska löntagare och sen låter dem arbeta under slavliknande villkor. Det är skamligt, och det ska självklart inte vara lagligt!

Vänner! Min tredje prioritering är att vända på varje sten för att bryta segregationen och tränga tillbaka det grova våldet. För mig är det också en

fråga om jämlikhet. Vi i arbetarrörelsen vet vilka som drabbas hårdast av segregation och brottslighet. Här och nu handlar det om att se till att polisen och hela rättsväsendet har de resurser och verktyg som krävs, så att de kan klara upp brotten och se till att kriminella får kännbara straff.

Det har gett resultat. Vi har 7 000 fler polisanställda, och många grovt kriminella avtjänar nu långa fängelsestraff. Då blir det uppenbart att det krävs mer, för det vi ser är att nya och yngre generationer lockas in i kriminalitet.

Det är uppenbart att integrationspolitiken har varit otillräcklig. Samhället har dragit sig tillbaka från hela bostadsområden, där kriminella gäng har fått fritt utrymme att skapa helt egna spelregler.

Ska vi komma till rätta med det måste hela samhället mobiliseras. Det är därför jag säger att vi ska vända på varje sten. Inte minst ska vi göra allt vi kan för att alla som växer upp i Sverige ska se sina föräldrar gå till jobbet varje dag.

Men jag tror också att vi behöver bli tydliga med varför vi vill att alla ska jobba. Vi ska komma ihåg att i jämförelse med resten av världen är Sverige annorlunda. Vi är faktiskt ganska annorlunda bara jämfört med Europa.

Få länder i världen har en så hög andel av befolkningen i arbete som vi. Det är så den svenska modellen ser ut. Det är så vi finansierar vår välfärd, som i sin tur gör det möjligt för människor att jobba.

I många andra länder får vissa lämna arbetsmarknaden och jobba gratis, och "vissa" betyder då kvinnor, som får stanna hemma i stället, ta hand om barnen när de är små och ta hand om föräldrar och svärföräldrar när de blir gamla, utan sjukförsäkring eller pension.

Det är den enda modell som många nyanlända känner till. Och hur kan vi förvänta oss något annat, när inte ens majoriteten av Europas länder har gjort upp med de här normerna?

Därför ska det vara glasklart för alla som kommer till Sverige att här i Sverige jobbar både män och kvinnor och bidrar till välfärden. Och vi ska inte ge oss förrän alla utrikesfödda kvinnor kan göra samma resa som kvinnor gjorde i Sverige på 50-, 60- och 70-talen. Med ett eget arbete och en egen inkomst kommer friheten att bestämma själv. Hur vill jag leva mitt liv och med vem? Jämställdhet ska gälla alla kvinnor och flickor i Sverige, oavsett var i världen man är född, oavsett vad pappor, mammor, makar eller bröder tycker och tänker. Här finns inget utrymme för kompromiss!

I förra veckan lyckades Moderaterna, Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna göra några ändringar i regeringens budget. I grunden var det ett förhandlingsmisslyckande. Det var ju inte så mycket som de kom överens om.

Men trots att de inte kom överens om så mycket är ändå den minsta gemensamma nämnaren en viktig konsumentupplysning om vad som väntar, om högerpartierna får chansen efter valet i höst.

Några kommer att få känna av högerpolitiken redan i januari. Löntagare som har slitit ut kroppen och får sjukersättning kommer fortsatt att få betala högre skatt än löntagare. Det kommer att byggas färre hyresrätter med rimlig hyra när investeringsstöden avvecklas. Fler kommer att bli långtidsarbetslösa när det dras ner på extratjänsterna. Och gröna, jobbskapande investeringar kommer delvis att skänkas bort till andra länder.

Familjeveckan kommer att begränsas till högingkomsttagare, som oftast

redan har sex veckors semester och goda möjligheter att jobba hemifrån. Det är helt bakvänt – familjeveckan gick vi till val på just för dem som inte kan jobba hemma, dem som har fem veckors semester, det vill säga många av LOs medlemmar.

Det säger någonting om var högerpartierna inklusive Sverigedemokraterna står. Och tro inte att det kommer att stanna här om Ulf Kristersson får chansen i höst. Det blir slakt av a-kassan, försämrade sjukförsäkring, återinförd stupstock, slopad trygghetspension, fortsatt vinstjakt i skolan, konsulter i sjukvården och daglöneri i äldreomsorgen.

Jimmie Åkesson kommer säkert att lova att Sverigedemokraterna inte kommer att tillåta det. Men då ska vi komma ihåg att Sverigedemokraterna aldrig har tvekat att sälja ut sin politik när Moderaterna vill något annat.

Helt i strid med sina löften har Sverigedemokraterna röstat nej till minskad skatteflyfta för pensionärer och nej till stoppad lönedumpning i offentliga upphandlingar men ja till oregrerad vinstjakt i skolan. Bevis för detta finns svart på vitt i riksdagsprotokollen. Det behöver vi gemensamt hjälpas åt att se till att alla känner till när de går och röstar den 11 september nästa år!

Vänner! Innan ni fortsätter kongressarbetet ska jag säga något om demokratin. Jag inledde min regeringsförklaring i går med att tala om svensk demokrati och hundra år av allmän och lika rösträtt.

Demokratin – det är vi, alla vi som bor i Sverige, som arbetar och lever här, vi som fostrar nya generationer. Kampen för demokrati, för människovärde och respekt, för alla människors makt att påverka sin vardag och för vårt gemensamma samhälle tar aldrig slut.

Vi ska också komma ihåg hur den kampen började och den helt avgörande roll som fackföreningsrörelsen spelade.

Inte minst tänker jag på den stora strejken 1902, som förtjänar mer uppmärksamhet i vår historieskrivning. Då gick 120 000 svenska arbetare ut i en tre dagar lång strejk, med ett krav som var lika storslaget som enkelt: allmän och lika rösträtt.

Många fick betala ett högt pris. De fick sparken. De blev svartlistade. Några blev till och med åtalade för brott. De fick fortsätta kämpa i nästan 20 år innan de till slut fick se resultatet.

Nu, knappt 120 år senare, är det ni, deras efterföljare, som har samlats på kongress kring ett krav som är lika storslaget som enkelt: trygghet för vanligt folk.

Så ser arbetarrörelsens kamp ut i vår tid. Och den ser jag fram emot att bära tillsammans med er, som socialdemokratisk partiordförande och statsminister.

Tack för att ni har lyssnat!

***

Susanna Gideonsson, LOs ordförande: Stort, stort tack! Vi ser fram emot att fortsätta kampen tillsammans med dig och tillsammans med det socialdemokratiska partiet för en framtid för alla människor, för vanligt folk – i år, inför valet och garanterat hundra år till. Vi måste göra det!

När jag talade på partikongressen sa jag att facklig-politisk samverkan inte bara är ord utan är så mycket mer. Det är en ryggrad. Det handlar om

att vi inte är grenar på samma träd utan ska vara armar på samma kropp, arbetarrörelsens kropp.

Det ser jag fram emot, och vi kommer att göra allt för att se till att vi får en tydlig och klar socialdemokratisk politik som alla våra medlemmar förstår, så att de vet hur de ska rösta rätt och rösta på oss i valet 2022.

Stort tack, Magda!

Punkt 3

Rapport från fullmaktsgranskningskommittén

Rapport från fullmaktsgransningskommittén

Ulf Andersson, revisor: I egenskap av Landsorganisationens revisorer har vi utsetts att granska fullmakter för ombuden till LOs 29:e ordinarie kongress.

Kongressen inleddes den 15 juni 2020 och kom sedan att ajourneras. Nu återupptas den ajournerade kongressen den 29 november 2021.

Detta innebär att samma ombudsantal och mandatfördelning gäller nu när kongressen återupptas som gällde då kongressen inleddes. Däremot finns en del förändringar på vilka personer som är ombud i dag, jämfört med 2020. Några har hunnit byta yrke och bransch, några har kanske till och med hunnit gå i pension. Men ombudsfordelningen mellan förbunden är som sagt densamma nu som 2020.

Efter fullgjort uppdrag får vi avge följande rapport.

Enligt Landsorganisationens stadgar paragraf 4 mom 4 ska mandaten fördelas mellan förbunden i förhållande till det antal medlemmar som förbunden enligt de medlemsrapporter jämlikt paragraf 12 mom 3 som varit tillgängliga minst fem månader före kongressens öppnande.

I enlighet med stadgarna har till grund för beräkningen av representationen vid kongressen lagts medlemsrapporterna per den 31 december 2018. Enligt denna rapportering var vid nämnda tidpunkt 14 förbund med 1 232 815 medlemmar anslutna till Landsorganisationen.

Till kongressen är 300 ombud, 100 representantskapsledamöter, 18 styrelseledamöter samt fyra revisorer kallade.

Då vi funnit fullmakterna vara i behörigt skick och representationsrätten i överensstämmelse med gällande stadgar och nämnda rapporter, föreslår vi att kongressen godkänner samtliga mandat.

Beslut

Kongressen beslutade
att notera rapporten från fullmaktsgransningskommittén.

Rapport från uppöppet

Ulf Andersson, revisor: Samtliga förbund är representerade vid kongressen och ombudens antal är 298. Vidare deltar 17 ledamöter i styrelsen och representantskapets 100 ledamöter. Totalt är 415 röstberättigade kongressdeltagare enligt nedan avprickade vid ingångarna till kongresslokalen:

Dessutom tillkommer fyra revisorer, varav en auktoriserad, samt funktionärer och tjänstemän.

Abedin, Farhad	Kommunal	Representantskapet
Abrahamsson, Glenn	IF Metall	Representantskapet
Ackholt, Malin	HRF	Styrelsen
Agetoft, Linda	Seko	Representantskapet
Ahlin, Mikael	IF Metall	Ombud

Al-Saghbini, Shaher	Kommunal	Ombud
Alexandersson, Nina	Elektrikerna	Ombud
Almén, Peter	IF Metall	Ombud
Almqvist, Tommy	Byggnads	Ombud
Andersson, Barbro	Kommunal	Representantskapet
Andersson, Carola	IF Metall	Ombud
Andersson, Charlotte	HRF	Ombud
Andersson, Daniel	GS-facket	Representantskapet
Andersson, Jan	Byggnads	Ombud
Andersson, Ingemar	IF Metall	Representantskapet
Andersson, Karolina	Handels	Ombud
Andersson, Magnus	IF Metall	Ombud
Andersson, Markus	Kommunal	Ombud
Andersson, Mats	Transport	Ombud
Andersson, Rosa	Kommunal	Representantskapet
Andersson, Theresia	Kommunal	Ombud
Andersson, Tonnie	IF Metall	Representantskapet
Andersson, Åsa	Kommunal	Ombud
Andersson Öberg, Britt-Marie	Kommunal	Ombud
Andreasson, Roland	Handels	Ombud
Andrén, Viveka	IF Metall	Ombud
Anicic, Nermina	Kommunal	Ombud
Antfolk, Elisabeth	Kommunal	Ombud
Antonsson, Anna	Kommunal	Ombud
Aowad, Mona	Handels	Ombud
Aras, Numan	Kommunal	Ombud
Askenryd, Stefan	Pappers	Ombud
Astner, Sara	HRF	Representantskapet
Aura, David	Elektrikerna	Ombud
Avdullahu, Adrian	IF Metall	Ombud
Aw-Nor, Mohamed	IF Metall	Ombud
Baalbaki, Hanan	Kommunal	Ombud
Bengtsson, Robert	IF Metall	Ombud
Benjaminsson, Monica	IF Metall	Representantskapet
Berg, Anders	Seko	Ombud
Berggren, Katarina	Kommunal	Ombud
Berglund, Martin	IF Metall	Ombud
Bergman, Mahlin	Kommunal	Representantskapet
Berntsen, Mathias	HRF	Ombud
Berntsson, Anette	Kommunal	Ombud
Bexelius, Per	Kommunal	Ombud
Björk, Dennis	Kommunal	Ombud
Björkman Lejon, Erica	Handels	Ombud
Blomgren, Maria	Kommunal	Ombud
Bodén, Conny	Kommunal	Ombud
Bohman, Chamilla	Kommunal	Representantskapet
Bondesson, Lisa	Kommunal	Ombud
Borck, Rebecca	Livs	Ombud

Boström, Pontus	Elektrikerna	Representantskapet
Boström, Veronica	Fastighets	Ombud
Brandt Ygeman, Elisabeth	Handels	Representantskapet
Bredesen, Elisabeth	Livs	Ombud
Burman, Rickard	IF Metall	Ombud
Byström, Lena	Kommunal	Ombud
Bååth, Linda	Kommunal	Ombud
Bäckman, Eva	Kommunal	Ombud
Bölja, Tony	IF Metall	Ombud
Cajander, Carina	IF Metall	Ombud
Carlsgård, Anne-Maria	Kommunal	Ombud
Carlsson, Ingvar	Seko	Ombud
Carlsson, Magnus	Kommunal	Ombud
Cato, Magnus	Byggnads	Ombud
Chacon, Juan	Kommunal	Representantskapet
Charlez, Gunilla	GS-facket	Ombud
Christensen, Glenn	IF Metall	Ombud
Christensen, Tina	Kommunal	Representantskapet
Clifford, Stefan	Kommunal	Ombud
Dahlsberg, Lena	IF Metall	Ombud
Dalstam, Lena	Kommunal	Ombud
Danell, Claes	Byggnads	Ombud
Darelius, Robert	Kommunal	Ombud
Davidsson, Marie-Louise	Kommunal	Ombud
Degerskär, Marcus	IF Metall	Ombud
Djurovic, Zarko	IF Metall	Representantskapet
Drott, Caroline	Seko	Ombud
Edblom, Roger	Livs	Ombud
Edeblom, Ola	Musikerna	Representantskapet
Edström, Ewa	Fastighets	Representantskapet
Ekeklint, Mats	Seko	Representantskapet
Elcim, Selda	Kommunal	Ombud
Elebro, Stellan	Seko	Ombud
Elfgren-Borgström, Ulrika	Kommunal	Ombud
Elfman, Carin	Kommunal	Ombud
Emanuelsson, Thomas	Byggnads	Ombud
Ende, Marie	Handels	Ombud
Engberg, Marianne	Kommunal	Representantskapet
Englund, Jonas	Kommunal	Ombud
Engman, Madelene	GS-facket	Representantskapet
Engström, Henric	Handels	Representantskapet
Engström, Rickard	IF Metall	Representantskapet
Ericson-Höijer, Lena	Kommunal	Ombud
Eriksson, Catarina	Kommunal	Representantskapet
Eriksson, Dzeraldina	Handels	Ombud
Eriksson, Jessica	Kommunal	Ombud
Eriksson, Jonas	Elektrikerna	Ombud
Eriksson, Lars-Olov	GS-facket	Ombud

Eriksson, Pierre	Handels	Ombud
Eriksson, Robert	Kommunal	Representantskapet
Esinsel, Onur	Kommunal	Ombud
Falck, Annicka	Fastighets	Ombud
Fernebro, Anna	IF Metall	Representantskapet
Fernlund, Sarah	Handels	Representantskapet
Finnveden, Felix	Kommunal	Representantskapet
Fischer, Lars	Kommunal	Ombud
Forster, Joseph	IF Metall	Ombud
Fortgens, Nick	Seko	Ombud
Fridh, Lars	Kommunal	Ombud
Galin, Martina	IF Metall	Ombud
Gardevall, Carina	Kommunal	Ombud
Georgsson, Ann	Kommunal	Ombud
Georgsson, Pontus	Pappers	Styrelsen
Gideonsson, Susanna	LO	Styrelsen
Gradin, Elenore	Kommunal	Ombud
Grundström, Johanna	Seko	Ombud
Guler Thompson, Zekiye	Kommunal	Representantskapet
Gunnar, Sara	Handels	Ombud
Gunnars, Mikael	Kommunal	Ombud
Gunnarsson, Martin	IF Metall	Representantskapet
Guovelin, Eva	Livs	Styrelsen
Guovelin, Therese	LO	Styrelsen
Gustafsson, Marie	Kommunal	Ombud
Gustafsson, Sandra	IF Metall	Ombud
Gustafsson, Sladjana	Kommunal	Representantskapet
Gustavsson, Jörgen	Kommunal	Ombud
Gustavsson Rapp, Ann-Catrin	Kommunal	Ombud
Gyan, Kofi	Handels	Ombud
Hagelin, Torbjörn	Byggnads	Representantskapet
Haglund, Matts	Seko	Ombud
Hall, Stefan	Livs	Ombud
Hallestam, Seth	GS-facket	Ombud
Hallner, Cornelia	Kommunal	Ombud
Hammarin, Peter	Kommunal	Representantskapet
Handreck, Torgny	Kommunal	Ombud
Hanna, Jan	IF Metall	Ombud
Hansson, Maria	Kommunal	Ombud
Harri, Sari	Handels	Ombud
Hedgren, Ann-Katrin	Byggnads	Ombud
Hedgren, Mats	Handels	Representantskapet
Hedström, Melinda	Handels	Representantskapet
Helge, Jenny	IF Metall	Ombud
Helling, Katarina	Handels	Ombud
Hellmann, Anneli	Handels	Ombud
Hellström, Patrik	Fastighets	Representantskapet
Hemming-Gustafsson, Erik Olof	IF Metall	Ombud

Hernborg, Anders	Livs	Representantskapet
Hildingsson, Lars	Byggnads	Representantskapet
Hjortheden, Anna	HRF	Representantskapet
Holgersson, Tomas	IF Metall	Ombud
Holmkvist Lundström, Martina	IF Metall	Ombud
Hortlund, Stefan	Livs	Ombud
Hultman, Stefan	IF Metall	Representantskapet
Hultqvist, Marit	Handels	Ombud
Huru Edberg, Therese	Kommunal	Ombud
Höglund, Ingrid	Kommunal	Ombud
Ingelskog, Johan	Kommunal	Representantskapet
Ivman Anderzon, Lowisa Lowe	Kommunal	Ombud
Jakobsson, Katrina	Seko	Ombud
Jansson, Annica	Kommunal	Ombud
Jansson, Jenny	Pappers	Representantskapet
Jansson, Kent	Handels	Ombud
Jansson, Kerstin	IF Metall	Ombud
Jansson, Per	Byggnads	Ombud
Jansson, Stefan	IF Metall	Ombud
Jinesjö, Jesper	Målarna	Ombud
Johansson, Christina	Kommunal	Ombud
Johansson, Dan	Transport	Ombud
Johansson, Fredrik	IF Metall	Ombud
Johansson, Jörgen	GS-facket	Representantskapet
Johansson, Lena	Kommunal	Representantskapet
Johansson, Magnus	Kommunal	Ombud
Johansson, Margaretha	Kommunal	Representantskapet
Johansson, Mikael	Målarna	Styrelsen
Johansson, Mushi	Kommunal	Ombud
Johansson, Niklas	IF Metall	Ombud
Johansson, Roger	Byggnads	Representantskapet
Johansson, Torbjörn	LO	Styrelsen
Johansson Jänkänpää, Håkan	IF Metall	Ombud
Johnsson, Lena	Kommunal	Ombud
Jonsson, Anders	Kommunal	Representantskapet
Jonsson, Martin	Transport	Ombud
Jägroth, Nina	Kommunal	Ombud
Jönsson, Conny	IF Metall	Ombud
Jørgensen, Hanna	Kommunal	Ombud
Jörmalm Andersson, Maria	Kommunal	Representantskapet
Karlsson, Albin	IF Metall	Representantskapet
Karlsson, Annica	IF Metall	Ombud
Karlsson, Oscar	Kommunal	Ombud
Karlsson, Tony	IF Metall	Ombud
Kedborn, Andreas	Transport	Ombud
Kennhed, Jennifer	IF Metall	Ombud
Kjellberg, Hanna	Kommunal	Ombud
Kokulu, Tural	HRF	Ombud

Krivtsova Roos, Olga	Kommunal	Ombud
Kroon, Emil	IF Metall	Ombud
Kullberg, Tomas	Byggnads	Ombud
Kuusikko, Robert	Livs	Ombud
Käld, Linda-Li	Målarna	Ombud
Källman, Sven-Erik	IF Metall	Ombud
Källström, Conny	Kommunal	Ombud
Kärrbrand, Sarah	Handels	Ombud
Ladman, Mikael	Transport	Ombud
Lagerqvist, Magnus	Transport	Representantskapet
Lamell, Roger	IF Metall	Ombud
Larsson, Cecilia	Kommunal	Ombud
Larsson, Daniel	Byggnads	Representantskapet
Larsson, Eva-Marie	Kommunal	Ombud
Larsson, Solweig	Livs	Representantskapet
Lavecchia, Gabriella	Seko	Styrelsen
Leghissa, Zara	Kommunal	Representantskapet
Leiding, Jessica	Kommunal	Representantskapet
Leiding, Stefan	IF Metall	Representantskapet
Lemon Allstrin, Carina	Kommunal	Ombud
Lenander, Jaqueline	HRF	Ombud
Lenngren, Carina	Kommunal	Representantskapet
Liewehr, Miklos	GS-facket	Ombud
Lilja, Mikael	Pappers	Representantskapet
Lilja, Per	Handels	Representantskapet
Lind, Natalie	Handels	Ombud
Lindahl, Johan	Handels	Ombud
Lindahl, Ola	GS-facket	Ombud
Lindberg, Carina	Seko	Representantskapet
Lindholm, Joakim	Byggnads	Ombud
Lindholm, Johan	Byggnads	Styrelsen
Lindqvist, Emelie	Kommunal	Ombud
Lindqvist, Marie	Handels	Ombud
Ljunggren, Elin	Kommunal	Ombud
Ljungqvist, Cecilia	Kommunal	Ombud
Lodin, Zia	Fastighets	Ombud
Lundberg, Mikael	Kommunal	Ombud
Lundén, Lotta	Kommunal	Ombud
Lundgren, Emily	Handels	Ombud
Lundin, Christina	IF Metall	Representantskapet
Lundkvist, Stefan	Pappers	Representantskapet
Lövgren, Erik	Kommunal	Ombud
Lövkvist, Peter	Transport	Ombud
Magnusson, Ida	Handels	Ombud
Malmberg, Ulrica	IF Metall	Ombud
Mardetko, Zdenka	Kommunal	Representantskapet
Marquez Lago, Beatrix	Handels	Ombud
Marttila, Christine	Kommunal	Ombud

Mentzas, Alexandra	Kommunal	Ombud
Michal, Zandra	Kommunal	Ombud
Mikaelsson, Lars	Transport	Representantskapet
Molander, Ann-Charlotte	Kommunal	Ombud
Molnar, Andras	Elektrikerna	Ombud
Mårtensson, Kristina	Kommunal	Ombud
Mäkipää, Sirpa	IF Metall	Ombud
Nilsson, Emma	Kommunal	Ombud
Nilsson, Eva-Marie	Kommunal	Ombud
Nilsson, Håkan	Kommunal	Representantskapet
Nilsson, Jonas	Kommunal	Ombud
Nilsson, Jakob	Målarna	Ombud
Nilsson, Lars	Pappers	Ombud
Nilsson, Marie	IF Metall	Styrelsen
Nilsson, Marie H	IF Metall	Ombud
Nilsson, Marina	HRF	Ombud
Nilsson, Mattias	Kommunal	Ombud
Nilsson, Mikael	IF Metall	Ombud
Nilsson, Per-Ola	Elektrikerna	Ombud
Nilsson, Ulrika	Seko	Representantskapet
Nilsson Marttala, Kristina	Kommunal	Ombud
Nilsson Saavedra, Ysabel	Fastighets	Ombud
Nivalainen, Stina	Kommunal	Ombud
Nord, Hanna	Kommunal	Ombud
Norlander, Kenny	Kommunal	Ombud
Nyberg, Maria	Handels	Representantskapet
Nyberg, Martin	Handels	Representantskapet
Nyberg, Morgan	Byggnads	Ombud
Nygårds, Yvonne	Fastighets	Representantskapet
Nyman, Lars	GS-facket	Representantskapet
Närhi, Timo	Fastighets	Ombud
Ohlin, Patrik	Handels	Ombud
Ollila, Markku	Transport	Representantskapet
Olsson, Jörgen	Kommunal	Ombud
Olsson, Louise	Elektrikerna	Representantskapet
Olsson, Ola	Byggnads	Representantskapet
Olsson, Peter	Kommunal	Ombud
Oscarsson, Joakim	Fastighets	Representantskapet
Oskarsson, Luciana	Kommunal	Ombud
Ossandon Varas, Marcela	IF Metall	Ombud
Ottosson, Tommy	IF Metall	Ombud
Ovesson, Jimmy	Transport	Ombud
Paine Huenupi, Karl	Byggnads	Ombud
Palenzuela, Emily	Kommunal	Ombud
Palmblad, Catarina	IF Metall	Ombud
Palmetzhofer, Linda	Handels	Styrelsen
Panther, Mats	Handels	Ombud
Papoutsis, Vasilios	Transport	Ombud

Paulrud, Robin	IF Metall	Ombud
Persson, Agneta	Kommunal	Ombud
Persson, Christer	IF Metall	Ombud
Persson, Helen	Kommunal	Ombud
Persson, Per	HRF	Representantskapet
Persson, Ulf	Transport	Ombud
Persson Westin, Gunnel	Musikerna	Ombud
Petersson, Alexander	Seko	Ombud
Pettersson, Anders	Pappers	Ombud
Pettersson, Ann-Christin	Kommunal	Ombud
Pettersson, Anette	Kommunal	Ombud
Pettersson, Jonas	Seko	Representantskapet
Pettersson, Magnus	Fastighets	Styrelsen
Pettersson, Mikael	Elektrikerna	Representantskapet
Pettersson, Roger	Seko	Ombud
Pettersson, Sara	Kommunal	Ombud
Pettersson, Urban	Elektrikerna	Styrelsen
Pettersten, Jenny	IF Metall	Ombud
Pinjefors, Stefan	Seko	Ombud
Prakatur, Elvis	IF Metall	Ombud
Qvarsell, Mattias	Musikerna	Styrelsen
Ragnegård, Malin	Kommunal	Styrelsen
Randerz, Lars	Kommunal	Ombud
Renlund, Emmelie	Byggnads	Ombud
Risling, Viktor	Seko	Ombud
Rolén, Thomas	Byggnads	Ombud
Rosvall, Ebba	Kommunal	Ombud
Rudberg, Isak	Musikerna	Representantskapet
Rudeström, Andreas	Kommunal	Ombud
Ruzsa-Pal, Pirooska	Kommunal	Ombud
Rydell, Annette	IF Metall	Ombud
Ryding, Anna	Transport	Representantskapet
Rådström-Paavonen, Elisabeth	Kommunal	Ombud
Räihä, Mirja	Kommunal	Ombud
Sahlin, Karl	IF Metall	Representantskapet
Sahlström, Jessica	Handels	Ombud
Sahlström, Regina	Kommunal	Ombud
Sahlström Glassel, Anders	Kommunal	Ombud
Salokangas Davidsson, Riitta	Kommunal	Ombud
Samuelsson, Marie	Transport	Representantskapet
Sandberg, Patrik	IF Metall	Ombud
Sandin, Sofia	IF Metall	Ombud
Sandström, Jan-Olov	Kommunal	Ombud
Santander, Susanne	IF Metall	Ombud
Schwenk, André	Kommunal	Representantskapet
Shibl, Ali	Transport	Ombud
Sidvall, Anncharlotte	Kommunal	Representantskapet
Sjunnebo, Malin	Kommunal	Ombud

Sjunneborn, Malin	Kommunal	Ombud
Sjödin, Kjell	Kommunal	Ombud
Sjödin, Michael	IF Metall	Ombud
Sjödin, Sara	Kommunal	Representantskapet
Sjörén, David	Fastighets	Ombud
Sjöstrand, Peter	Målarna	Representantskapet
Sjöo, Per-Olof	GS-facket	Styrelsen
Skarsjö, Anna	Kommunal	Representantskapet
Skoglund, Lina	IF Metall	Ombud
Skoglund, Peter	Seko	Ombud
Skoglund, Sara	IF Metall	Ombud
Skånberg, Lea	IF Metall	Representantskapet
Slottensjö, Stefan	Byggnads	Ombud
Smidje, Monica	Kommunal	Ombud
Sparrelid, Natalia	GS-facket	Ombud
Stenlund, Anna Karin	Kommunal	Ombud
Stovrag, Vehid	GS-facket	Ombud
Strand, Cathrine	Kommunal	Ombud
Strand, Fredrik	GS-facket	Ombud
Strand, Jenni	Kommunal	Representantskapet
Strandberg, Marcus	Handels	Ombud
Störvold, Jenny	Målarna	Representantskapet
Sundberg, Karolina	Kommunal	Ombud
Sundelin, Jim	Byggnads	Ombud
Sundkvist, Pär-Åke	Transport	Ombud
Svanberg, Niclas	Byggnads	Ombud
Svedin, Kristina	Kommunal	Representantskapet
Svensk, Sandra	Seko	Ombud
Svensson, Martin	Målarna	Representantskapet
Svensson, Mikael	Kommunal	Ombud
Svensson, Peter	Kommunal	Ombud
Svärd, Kenneth	Byggnads	Ombud
Swahn, Patrik	GS-facket	Ombud
Säikkälä, Veli-Pekka	IF Metall	Representantskapet
Särud, Marie	Kommunal	Ombud
Söderström, Kim	Byggnads	Ombud
Tallén, Rasmus	Handels	Representantskapet
Thagesson, Håkan	Handels	Ombud
Thiele, Björn	IF Metall	Ombud
Thornberg, Helen	Seko	Representantskapet
Thyr, Emil	Kommunal	Ombud
Thållén, Carina	Kommunal	Representantskapet
Tobrant, Åsa	Handels	Ombud
Ulván, Göran	IF Metall	Ombud
van Dorpel, Pim	HRF	Representantskapet
Vesterlund Karlsson, Max	Handels	Ombud
Vezeteu, Cristina	Handels	Ombud
Vikberg, Lena	Kommunal	Ombud

Vintervärn, Inga	IF Metall	Ombud
Wahlström, Mats	Handels	Ombud
Waller, Therese	Kommunal	Ombud
Wallin, Tobias	Kommunal	Ombud
Wallon, Örjan	Transport	Ombud
Wennberg, Jolan	Livs	Representantskapet
Wennerholm, Emma	Kommunal	Ombud
Westberg, Alexander	Byggnads	Ombud
Westbrand Emilsson, Mathias	HRF	Ombud
Wicksell, Annette	IF Metall	Ombud
Widerberg, Preben	Kommunal	Ombud
Widman, Camilla	Seko	Ombud
Winberg, Johanna	Kommunal	Ombud
Wismén, Johnny	IF Metall	Ombud
With, Tomas	IF Metall	Representantskapet
Wreeth, Tommy	Transport	Styrelsen
Ünver, Kamile	Kommunal	Ombud
Zeneli, Besnik	IF Metall	Ombud
Zetterqvist, Petter	HRF	Ombud
Zilén, Görgen	Byggnads	Representantskapet
Åman, Mattias	IF Metall	Ombud
Åström, Theresia	Kommunal	Ombud
Öhman, Jennie	Kommunal	Ombud
Öijerstedt, Jessica	Kommunal	Ombud
Örtegren, Joachim	Kommunal	Ombud
Östberg, Patrik	Byggnads	Representantskapet

Beslut

Kongressen beslutade

att fastställa deltagarförteckningen med 415 registrerade röstberättigade ombud, representantskapsledamöter och styrelseledamöter.

Punkt 4

Antagande av reviderad dagordning

Antagande av reviderad dagordning

- 1 Återupptagande av LOs 29e kongress
- 2 Gästerna hälsas, gästernas tal
- 3 Rapport från fullmaktsgrenskningskommittén
- 4 Antagande av reviderad dagordning
- 5 Antagande av reviderad arbetsordning
- 6 Fyllnadsväl av kongressens funktionärer och utskott
  - a fem ordförande
  - b fyllnadsväl av en av sju sekreterare
  - c erforderligt antal rösträknare samt fem ledamöter i rösträkningskommittén
  - d tre protokollsjusterare
  - e fyllnadsväl av två av åtta ledamöter i redaktionsutskott
- 7 Fastställande av reviderat dokument om traktamenten och annan ekonomisk ersättning
- 8 Berättelse över Landsorganisationens verksamhet 2016–2019
- 9 Revisionsberättelse
- 10 Beslut om ansvarsfrihet
- 11 Fyllnadsväl till LOs styrelse, ordinarie och suppleanter
- 12 Vår ekonomi
  - a Finanskommitténs rapport
Motion 12.1
  - b Ersättningsregler/Medlemsförmåner
Motionerna 12.2–12.9
  - c LO-bank
Motionerna 12.10–12.11
- 13 Vårt uppdrag
  - a Stadgar
Motionerna 13.1–13.2
  - b Organisationsfrågor
Motionerna 13.3–13.19
  - c Organisering
Motionerna 13.20–13.42

d Facklig utbildning och folkbildning

Motionerna 13.43–13.49

e Gränsdragning

Motionerna 13.50–13.54

14 Våra arbetsplatser

a Kollektivavtal och lagar

Motionerna 14.1–14.4

Motionerna 14.5–14.7

Motion 14.8

Motionerna 14.9–14.21

b Anställningsformer

Motionerna 14.22–14.28

c Arbetstidsfrågor

Motionerna 14.29–14.47

d Arbetsmiljö

Motionerna 14.48–14.61

e Avtalsförsäkringar

Motionerna 14.62–14.85

f Avtalspension

Motionerna 14.86–14.103

g Bemanning

Motionerna 14.104–14.133

15 Internationella frågor

Motion 15.1

16 Facklig-politisk samverkan

Motionerna 16.1–16.10

17 Arbetsmarknad och tillväxt

Motion 17.1

a Klimat- och miljöpolitik

Motionerna 17.2–17.4

b Ekonomisk politik

Motionerna 17.5–17.7

b.1 Ekonomisk politik – Skatter

Motionerna 17.8–17.36

c Lönebildning och lönepolitik

Motionerna 17.37–17.45

d Arbetsmarknadspolitik

Motion 17.46

d.1 Arbetsmarknadspolitik – Arbetslöshetsförsäkringen

Motionerna 17.47–17.60

d.2 Arbetsmarknadspolitik – Arbetsförmedlingens roll – förmedling och matchning

Motion 17.61

- d.3 Arbetsmarknadspolitik – Arbetsplatsförlagda insatser
Motionerna 17.62–17.65
  - e Utbildningspolitik
Motionerna 17.66–17.71
  - f Näringspolitik
Motionerna 17.72–17.78
    - f.1 Näringspolitik – Bostäder
Motionerna 17.79–17.84
  - g Migration
Motionerna 17.85–17.86
- 18 Välfärd**
- a Socialförsäkringssystemet
Motionerna 18.1–18.7
  - b Sjukförsäkring
Motionerna 18.8–18.23
  - c Pensioner
Motionerna 18.24–18.33
  - d Arbetskadeförsäkringen
Motionerna 18.34–18.35
  - e Offentligfinansierad verksamhet
Motionerna 18.36–18.44
- 19 Arvoden för revisorer**
- 20 Hänskjuta motioner till LOs representantskap och att ajournera kongressen**
- 21 Tid för nästa kongress**
- 22 Kongressens avslutning**

Beslut

Kongressen beslutade
att anta den reviderade dagordningen.

Punkt 5

Antagande av reviderad arbetsordning

Antagande av reviderad arbetsordning

1 Kongressens arbetstider

Kongressen öppnar klockan 12.00 den 29 november på City Conference Centre, Folkets Hus, Stockholm. Inregistrering sker mellan klockan 09.30–11.40. Kongressen beräknas avslutas klockan 16.00 den 1 december.

2 Kongressens offentlighet

Kongressen är offentlig genom att den webbsänds. Kongressen kan dock besluta att den vid viss frågas behandling inte är offentlig.

3 Ordförande

Kongressens valda fem ordföranden leder växelvis förhandlingarna.

Om tjänstgörande ordförande också är utsedd som kongressombud av sitt förbund och vill delta i debatten ska någon av de övriga leda förhandlingarna.

Ordförande har rätt att föreslå att debatten ska avslutas, föreslå tidsbegränsning respektive streck i debatten för talarna. Röstberättigade deltagare på kongressen kan föreslå tidsbegränsning respektive streck i debatten.

4 Beslutsprotokoll

Kongressens beslut sammanställs i ett beslutsprotokoll.

Beslut från föregående dag redovisas i ett snabbprotokoll dagen efter. Anmärkningar eller ifrågasättande av beslut skickas elektroniskt i mötessystemet senast klockan 13.00 för föregående dags beslut. Justering av protokollet behandlas som första punkt på eftermiddagens sammanträde.

För sista dagens förhandlingar ska tre protokolljusterare väljas.

5 Sekreterare

Kongressens valda sekreterare svarar för kongressens protokoll.

6 Rösträknare

Kongressen väljer erforderligt antal rösträknare som ska räkna röster i de fall voteringsystemet inte används. En rösträkningskommitté bestående av fem ledamöter är redan vald.

7 Förslag

Ordet begärs elektroniskt via tillhandahållen teknisk utrustning. Där skrivs även alla yrkanden in. När man begär ordet kommer namn och den organisation man representerar upp automatiskt. Förslagen bör lämnas så tidigt som möjligt under kongressen. Alla förslag måste sägas från talarstolen för att vara giltiga. Det talade ordet gäller.

8 Talartid

Tiden för varje talare, utom för föredragande, är begränsad till tre minuter om kongressen inte beslutat annat. Om en talare under diskussionen om en beslutspunkt vill göra ytterligare inlägg är talartiden begränsad till två

minuter. Möjlighet finns även att begära replik. Då är talartiden begränsad till en minut.

9 Omröstningar

Alla omröstningar sker i första hand öppet med uppvisande av röstkort. Begärs rösträkning görs den via knapptryckning på tillhandahållen utrustning.

Om minst 50 röstberättigade skriftligt begär sluten omröstning ska detta verkställas. Vid alla omröstningar gäller enkel majoritet om kongressen inte beslutar annat.

Personval ska ske genom sluten omröstning om inte kongressen enhälligt beslutar att omröstningen ska vara öppen.

Omröstning sker elektroniskt.

Den som vid framställd proposition begär votering eller rösträkning ska uppge sitt namn och den organisation hen representerar.

Vid lika röstetal faller kongressens tjänstgörande ordförandes röst avgörandet.

10 Reservation

En skriftlig reservation och eventuell motivering görs elektroniskt och ska, för att vara giltig, lämnas inom 45 minuter efter fattat beslut. Reservationen blir därmed undertecknad med namn och organisation per automatik.

11 Permission

Begäran om permission från röstberättigad på kongressen görs elektroniskt och i god tid. Beviljad permission meddelas av presidiet och noteras i protokollet. Under permissionen är ombudets tillgång till mötessystemet låst.

När ombudet återkommer efter permissionen loggar hen in sig i mötessystemet igen och på det viset noterar presidiet närvaron.

Permission kommer endast ges vid sjukdom eller allvarig kris i hemmet eller på jobbet där den röstberättigades närvaro är nödvändig.

12 Redaktionsutskott

Kongressen väljer ett redaktionsutskott som består av åtta ledamöter. Om en fråga inte kan avgöras under kongressbehandlingen, hänskjuts frågan till redaktionsutskottet som har till uppgift att lägga fram ett nytt utlåtande till kongressen.

Redaktionsutskottet lägger också fram förslag till uttalanden till kongressen som därefter fattar beslut.

13 Uppdragsredovisning

Förbundsdelegationernas kontaktpersoner ska senast den 30 november klockan 15.00 lämna ombudens uppdragsredovisningar till kongressbyrån.

Beslut

Kongressen beslutade

att anta den reviderade arbetsordningen.

Punkt 6

Val av kongressens funktionärer och utskott

Val av kongressens funktionärer och utskott

Anders Bergéus, kongressordförande föredrog styrelsens förslag.

a) Fem ordförande:

Fem kongressordförande valdes under 2020 och finns redovisade i del 1 av kongressprotokollet.

b) Fyllnadsval av en av sju sekreterare:

Malin Hammarström, LO.

Övriga kongressekreterare valdes under 2020 och finns redovisade i del 1 av kongressprotokollet.

c) Erforderligt antal rösträknare samt fem ledamöter i rösträkningskommittén

Nina Alexandersson, Elektrikerna

Pontus Boström, Elektrikerna

Veronica Boström, Fastighets

Patrik Swahn, GS-facket

Martin Nyberg, Handels

Anna Hjortheden, HRF

Sara Astner, HRF

Mikael Gunnars, Kommunal

Monica Smidje, Kommunal

Roger Edblom, Livs

Ledamöterna i rösträkningskommittén valdes under 2020 och finns redovisade i del 1 av kongressprotokollet.

d) Tre protokolljusterare (för sista dagens snabbprotokoll):

Anders Bergéus, LO

Peter Johansson, IF Metall

Eva-Lotta Ramberg, Hotell- och restaurangfacket

e) Fyllnadsval av tre av åtta ledamöter i redaktionsutskottet:

Gabriella Lavecchia, Seko

Linda Palmetzhofer, Handels

Malin Ragnegård, Kommunal

Övriga ledamöter i redaktionsutskottet valdes under 2020 och finns redovisade i del 1 av kongressprotokollet.

Beslut

Kongressen beslutade
att bifalla styrelsen förslag.

Punkt 7

Fastställande av traktamenten och annan ekonomisk ersättning

Fastställande av traktamenten och annan ekonomisk ersättning

Anders Bergéus, kongressordförande föredrog förslaget om traktamenten och annan ekonomisk ersättning:

- Traktamente och måltidsavdrag utgår enligt LOs uppdragsreglemente.
- Skattepliktigt researvode utgår med 285 kronor per dygn.
- Ersättning för förlorad arbetsinkomst utgår med 1 952 kronor per dag inklusive semesterersättning för verkligt förlorade arbetsdagar till deltagare som inte är anställda inom rörelsen (med rörelsen avses exempelvis Unga örnar, ABF, fackförbunden, LO). Förlorad arbetsinkomst som överstiger ersättningen ersätts mot uppvisande av intyg från arbetsgivaren där inkomstbortfallet framgår samt eventuell utebliven pensionsavsättning.
- LO svarar för resekostnader för resor till och från Stockholm som beställts via särskilt formulär hos AmexGBT. Övriga resekostnader ersätts mot kvitto.
- LO svarar för logikostnad för logi som beställts via särskilt formulär hos AmexGBT. Det gäller för boende mer än tre mil från Stockholm. Ombud och representantskapsledamöter som ordnar eget logi ersätts med 120 kronor per dygn.
- Arvoden till kongressens ordförande saknar stöd i LOs stadgar men har tidigare år alltid utgått. Vi föreslår att arvode om 3 000 kronor utgår till kongressens ordförande som inte är anställda inom rörelsen.

Beslut

Kongressen beslutade

att fastställa styrelsens förslag till traktamenten och annan ekonomisk ersättning.

Punkt 8

Berättelse över Landsorganisationens verksamhet 2016–2019

Berättelse över Landsorganisationens verksamhet 2016–2019

Dagordningspunkten beslutades under 2020 och finns redovisad i del 1 av kongressprotokollet.

Punkt 9

Revisionsberättelse

Revisionsberättelse

Dagordningspunkten beslutades under 2020 och finns redovisad i del 1 av kongressprotokollet.

Punkt 10

Beslut om ansvarsfrihet

Beslut om ansvarsfrihet

Dagordningspunkten beslutades under 2020 och finns redovisad i del 1 av kongressprotokollet.

Punkt 11
**Fyllnadsval till LOs styrelse,
ordinarie och suppleanter**

Fyllnadsval till LOs styrelse, ordinarie och suppleanter

Malin Ackholt, valberedningens ordförande, redogjorde för att inga val fanns att göra men uppmärksammade att LOs styrelse för första gången någonsin har en helt jämställd könsfördelning.

Punkt 12

Vår ekonomi

Vår ekonomi

12.a Finanskommitténs rapport

Motion 12.1

Finanskommitténs rapport samt motion 12.1 beslutades under 2020 och finns redovisade i del 1 av kongressprotokollet.

12.b Ersättningsregler/Medlemsförmåner

Motionerna 12.2–12.9, 14.64 (att-sats 1), 18.5 (att-sats 1), 18.6 (att-sats 1) och 18.7 (att-sats 1)

12.2

Ersättning för ledig dag

Kommunalarbetareförbundet avd Sydost

I ett samhälle där vi kämpar för jämställdhet är det viktigt att vi inom LO ser utanför ramarna i vårt tänk. Det är även viktigt att vi i LO-förbunden träder före. I dag är familjeliv och ledighet en viktig del för oss alla.

Vid konferenser, årsmöten, kongresser med mera som hen/förtroendevald i sitt uppdrag i LO kallas till, ersätts hen i dag med förlorad arbetsförtjänst för arbetsdag. Om LO-uppdraget infaller på ledig dag/fridag innebär detta att ingen ersättning utgår.

Vid införande av ersättning ledig dag/fridag innebär det att uppdragstagaren kan ta ut sin lediga dag vid annat tillfälle. Det skulle göra att fler vill engagera sig och ta LO-uppdrag.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO ska införa ersättning för uppdragstagare eftersom LO-uppdrag är på ledig dag/fridag.

12.3

LO måste undersöka möjligheten att utge ersättning till de förtroendevalda som representerar LO i olika organ på ledig dag

Kommunalarbetareförbundet avd Västra Svealand

Vi har ett gemensamt problem inom LO-familjen både bland de som är arbetslösa, deltidsanställda och timanställda, eller på annat sätt arbetar på oregelbundna arbetstider.

En ungdom som nyss kommit in i arbetslivet har oftast ingen fast anställning, utan någon form av visstidsanställning. När de är engagerade som skolformatörer, eller har ett annat uppdrag inom LO och inte har ett bokat skift, får de heller ingen ersättning för sitt utförda uppdrag. Likadant gäller för dem som är deltidsanställda eller arbetar på oregelbundna arbetstider. Det innebär att det är svårt att få personer med dessa villkor att engagera sig inom LO. Detta är en oerhörd viktig fråga för att LO i framtiden ska uppnå sina mål.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att reglerna för ersättning för förlorad arbetsförtjänst för uppdrag inom LO ändras, så att ersättning också ska utgå för förlorat arbetstillfälle och/eller ledig dag.

12.4

Ersättning till de som utför arbete åt LO

Handelsanställdas förbund avd 17 Karlstad

Vi ser och hör att vissa LO-distrikt inte klarar sina mål angående skolinformationer. Man har problem med att få förtroendevalda att göra skolinformationer.

Vi tycker inte att det är konstigt då LO inte är beredda att betala de förtroendevalda som inte har jobb den dagen. Problemet är att inom de "kvinnodominerade" yrkena har vi många som inte har heltid eller ens tillsvidareanställningar. Det gör att de ska jobba gratis åt LO. I de "mansdominerade" yrkena jobbar man nästan alltid heltid och får då ut ersättning av LO.

Problemet är inte slut där, man kan heller inte ta skolinformationer då man i så fall inte kan jobba eller stå till arbetsgivarens förfogande vilket i sin tur leder till en rädsla att inte bli erbjuden jobb igen.

Detta gör att vi behandlar våra förtroendevalda olika, vissa får aldrig betalt medan andra nästan alltid får betalt. Det är oftast de redan utsatta i låglöneyrken och utan en stabil inkomst som får ta smällen. Vi skapar ett A- och ett B-lag även inom den fackliga verksamheten, något vi egentligen jobbar emot i samhället i stort.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO tar ett beslut om att det utgår en ersättning till förtroendevalda som inte har jobb för dagen samt att ersättning sker i nivå med värdet av utbildningsarvodet.

12.5

Ersättning till de som utför arbete åt LO

Fastighetsanställdas Förbund avd Mjölby

I dag är det problem att få förtroendevalda att genomföra skolinformationer. Det är kanske inte så konstigt då LO inte är beredda att betala de förtroendevalda som inte har jobb den dagen, eller just den tiden då uppdraget ska utföras. LO ersätter bara faktisk förlorad arbetsförtjänst.

Problemet är att inom de "kvinnodominerade" yrkena har vi många som inte har heltid eller ens tillsvidareanställningar. Där jobbar man inte "normala" tider som klockan 7-16.

I de "mansdominerade" yrkena jobbar man nästan alltid heltid och får då ut ersättning av LO.

Problemet tar inte slut där. Då många känner sig otrygga och inte vågar ta på sig uppdrag då man inte kan stå till arbetsgivarens förfogande, och får en rädsla att inte bli erbjuden jobb igen.

Detta gör att våra förtroendevalda behandlas olika, vissa får aldrig betalt medan andra nästan alltid får betalt. Det är oftast de redan utsatta i låglöneyrken och utan en stabil inkomst som får ta smällen. Vi skapar klyftor även inom den fackliga verksamheten som vi egentligen jobbar emot i samhället i stort.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO tar ett beslut om att en timersättning i paritet med värdet av utbildningsarvodet ersätter förtroendevalda som inte har jobb för den dagen när uppdraget utförs.

12.6

Kompensation för förlorad inbetalning till avtalspension vid fackligt uppdrag *Transportarbetareförbundet*

Den som utför uppdrag för förbunden erhåller vanligtvis ersättning för förlorad arbetsförtjänst och avtalspension när hen tar tjänstledigt från sin normala sysselsättning för uppdraget.

Kompensationen för premien för avtalspensionen följer de villkor som finns i försäkringsavtalet SAF-LO med ersättning till avtalspension med 4,5 procent för delar upp till 7,5 inkomstbasbelopp.

Problem kan då uppstå för den som normalt har en inkomst över 7,5 inkomstbasbelopp från sin ordinarie sysselsättning där avsättningen är 30 procent, och som då minskar vid tillfällena där man tar tjänstledigt för uppdrag. Det kan resultera i en betydande minskning av den premie som betalas in för en framtida avtalspension.

Ansvaret att ansöka om förlorad arbetsförtjänst ligger i regel på den enskilde, som har att styrka att den begärda ersättningen är riktig utifrån de av förbunden och LO framtagna blanketterna. Med ett kompletterande underlag avseende premieförlust för delar över 7,5 inkomstbasbelopp kan det säkerställas att hen inte går miste om premie för en framtida avtalspension.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO tar fram ett beräkningsunderlag för premiekompensation för avtalspension att tillämpa vid ansökan om ersättning för förlorad arbetsförtjänst för inkomster över 7,5 inkomstbasbelopp.

12.7

Max ersättning för förlorad inkomst

Transportarbetareförbundet

Fackliga företrädare på våra arbetsplatser är en förutsättning för en stark arbetarrörelse med många medlemmar samt aktiva medlemmar. När man tar på sig ett fackligt förtroendeuppdrag så har man rätt till ersättning för sitt fackliga uppdrag när man är frånvarande från arbetsplatsen.

Dock så missar vi en grupp, de som är behovsanställda och inte har en fast lön. Tackar man nej till arbete så får man ingen lön och då utgår heller ingen ersättning från fackförbundet om man är på uppdrag i medlemmarnas tjänst. Vi behöver definitivt organisera den här gruppen också och se dem som den viktiga tillgång de är.

Vi behöver formulera om kraven för ersättning även för dessa så att om man tackar nej till ett tillfälligt arbete för att utföra ett fackligt uppdrag så ska man ha rätt till en ersättning som motsvarar den arbetsdag man missar. Eller om fackförbunden har annan praxis för ersättningar så är det dessa som ska gälla.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att ersättning för förlorad inkomst betalas ut även till "timanställda" som missar en arbetsdag på grund av ett fackligt uppdrag, i annat fall ska stipendium/arvode eller annan ersättning utbetalas som motsvarar förlorad inkomst.

12.8

Maxarvoden i LO och LO-förbunden

Transportarbetareförbundet avd 9

Avståndet mellan människor och makten har ifrågasatts vid många tillfällen i samhällsdebatten. Det är en fråga vi måste ta på lite större allvar även inom fackföreningsrörelsen. Höga arvoden och misstänksamhet mot företrädare inom makt, fack och politik florerar i media.

Med den korta inledningen vill vi presentera tanken på hur vi arvoderar oss själva inom arbetarrörelsen och att vi funderar på vilka vi representerar.

Ett maxarvode som motsvarar genomsnittslönen vore det bästa sättet att återskapa ett förtroende för våra förtroendevalda och att avståndet minskar ekonomiskt mellan de som är förtroendevalda och de som utser förtroendevalda.

Som förtroendevald är man ofta ute och reser och då ska traktamenten och reseersättningar naturligtvis utgå enligt kollektivavtal. Pensioner ska betalas in till Fora som för vilken arbets säljare som helst, likaså som sjukpenninggrundande inkomst och a-kassa kopplas till det arvode man får.

I förlängningen kan man anpassa samtliga ersättningar till maxarvoden. Men principen att den enskilde förtroendevalde inte ska förlora på sitt fackliga uppdrag får gälla även i fortsättningen för den som tar ut enstaka dagar ledigt för sitt fackliga uppdrag.

Vi vinner trovärdighet om det är det fackliga uppdraget som är det viktigaste och det man prioriterar, inte de höga ersättningarna som misstänkliggör våra förtroendevalda. Maxarvoden ska gälla samtliga förtroendeuppdrag inom förbunden från ordförande till funktionärer/anställda på alla nivåer. För att inte sänka löner/ersättningar för de som sitter på uppdrag och som planerar sina liv efter sina inkomster ska detta gälla nyvalda från det att beslutet tas på kongressen.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att maxarvoden i nivå med genomsnittslönen införs i LO-kollektivet samt att man utreder om övriga ersättningar i förbunden ska anpassas efter maxarvodet.

Utlåtande motionerna 12.2–12.8

12.2

att LO ska införa ersättning för uppdragstagare eftersom LO-uppdrag är på ledig dag/fridag.

12.3

att reglerna för ersättning för förlorad arbetsförtjänst för uppdrag inom LO ändras, så att ersättning också ska utgå för förlorat arbetstillfälle och/eller ledig dag.

12.4

att LO tar ett beslut om att det utgår en ersättning till förtroendevalda som inte har jobb för dagen samt

att ersättning sker i nivå med värdet av utbildningsarvodet.

12.5

att LO tar ett beslut om att en timersättning i paritet med värdet av utbildningsarvodet ersätter förtroendevalda som inte har jobb för den dagen när uppdraget utförs.

12.6

att LO tar fram ett beräkningsunderlag för premiekompensation för avtalspension att tillämpa vid ansökan om ersättning för förlorad arbetsförtjänst för inkomster över 7,5 inkomstbasbelopp.

12.7

att ersättning för förlorad inkomst betalas ut även till ”timanställda” som missar en arbetsdag på grund av ett fackligt uppdrag, i annat fall ska stipendium/arvode eller annan ersättning utbetalas som motsvarar förlorad inkomst.

12.8

att maxarvodet i nivå med genomsnittslönen införs i LO-kollektivet samt

att man utreder om övriga ersättningar i förbunden ska anpassas efter maxarvodet.

En av de verkliga styrkorna i fackföreningsrörelsen är våra förtroendevalda som med sin tid och sitt engagemang bär verksamheten framåt. Uppdraget som förtroendevald tar sin utgångspunkt i arbetsplatsen och ibland utökas uppdraget till avdelningsnivå eller motsvarande inom förbunden. I LOs regionala verksamhet sker det inom LO-distrikten, ofta som ledamot i LO-facken i kommunerna eller som utförare av uppdrag i LOs tjänst så som skolinformator och liknande. Frågan som lyfts i motionerna handlar om ersättning för förtroendevalda i uppdrag som saknar inkomst för dagen eller tvingas tacka nej till arbete på grund av otrygga anställningar. En viktig del för LO och förbunden är synen på det fackliga uppdraget, att det är just ett uppdrag i en förening som vilar på ideell grund, där man gemensamt investerar sin tid för att stärka den fackliga rörelsen. Den bärande principen vid ersättning vilar på att ingen ska förlora ersättning på att genomföra fackligt arbete och hanteras inom LO så som att det är faktisk förlorad arbetsförtjänst som ligger till grund för ersättning till uppdragstagare i LOs tjänst.

Samtidigt ser vi hur fler av förbundens förtroendevalda drabbas av otrygga anställ-

ningar och att det uppstår situationer där det kan vara så att man förlorar arbetsinkomst utan att man för dagen är garanterad ett arbete. Den förändrade strukturen på arbetsmarknaden kräver även av LO att överväga hur ersättningarna till förtroendevalda ska hanteras fortsättningsvis.

LO-förbunden har därför inom ramen för LOs arbete med ”Stärkt organisering – Stärkt organisation” med fokus på skolinformation, inlett en försöksverksamhet under 2020 i två LO-distrikt med en modell där även de uppdragstagare i LOs tjänst som saknar förlorad arbetsinkomst får ersättning. Försöksverksamheten har i stora delar pausats under pandemin men ska återupptas så snart det är möjligt. LOs styrelse anser att den modellen måste utvärderas och att det ska ske i direkt anslutning till att försöksverksamheten är avslutad. Styrelsen avser även att göra en utredning om gränssnittet mellan det ideella engagemanget och uppdrag som görs för utfört arbete och som då ska ersättas. Det är mycket viktigt att ta vara på alla förtroendevaldas engagemang och säkra allas möjlighet till det. Styrelsen avser att följa detta noga under den kommande kongressperioden inom ramen för den organiseringssatsning som styrelsen beslutat om.

En viktig grundregel i fackföreningsrörelsen är att man inte ska tjäna eller förlora ekonomiskt på att ha ett fackligt förtroendeuppdrag. LOs styrelse delar intentionen i motion 12.6 till fullo. I slutändan så är varje förbund suveräna att själva bestämma vilka regler som gäller för sina förtroendevalda. Detsamma gäller LO för dem som har ett LO-uppdrag. Hur man hanterar inbetalningar av pension över 7,5 basbelopp är inte helt okomplicerat och kommer inte bli enklare när inbetalningstiden för avtalspension ändras från årsvis till månadsvis. Det är också viktigt att föra en dialog med valcentralerna exempelvis Fora. I dag hanteras detta på lite olika sätt bland LOs förbund och LO, så ett erfarenhetsutbyte i denna fråga skulle vara välkommet. Därför avser LOs styrelse att tillsätta en arbetsgrupp med förbundsrepresentation med uppdrag att skyndsamt utifrån motion 12.6 ta fram ett förslag på beräkningsunderlag för premiekompensation för avtalspension.

Angående motion 12.7 är det en viktig princip för ersättningar för det fackliga förtroendeuppdraget att det bygger på det ideella engagemanget. Dock ska ingen behöva avstå från sitt engagemang på grund av ekonomiska skäl. Förslaget innebär i förlängningen att de förtroendevalda inte kommer få sitt inkomstbortfall ersatt. Det riskerar att vi får det svårare att få medlemmar att engagera sig i fackligt arbete. Gällande arvode till heltidsarvoderade fackligt förtroendevalda är styrelsens uppfattning att det redan i dag finns en medvetenhet om att nivåerna måste ligga på en nivå som är rimlig och har förankring hos medlemmarna.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att anse motionerna 12.2, 12.3, 12.4, 12.5, 12.6, 12.7 besvarade samt

att avslå motionen 12.8.

12.9

Tandvårdsförsäkring som tillägg till ordinarie försäkring

Transportarbetareförbundet avd 26

Tandvårdens mål är att verka för en god tandhälsa och en tandvård på lika villkor för hela befolkningen. Det statliga tandvårdsstödet består av tre olika bidrag: Allmänt tandvårdsbidrag, särskilt tandvårdsbidrag och skydd mot höga kostnader. Allmänt tandvårdsbidrag (ATB) ges till alla som är 23 år eller äldre och som enligt socialförsäkringsbalken anses vara bosatta i Sverige. ATB får användas för betalning av all ersättningsberättigad tandvård.

Storleken på ATB beror på patientens ålder. Till och med det år patienten fyller 29 år och från och med det år patienten fyller 65 år är bidraget 300 kronor per år. Från och med det år patienten fyller 30 år och till och med det år patienten fyller 64 år är bidraget 150 kronor per år.

Från och med den 15 april 2018 dubblerades bidraget för alla tre åldersgrupperna. ATB blir tillgängligt den 1 juli varje år och varje bidrag kan användas under en tvåårsperiod. Bidraget får även användas för att betala abonnemangstandvård. Tandvården håller på att bli en klassfråga där din tandstatus avgör om du är rik eller fattig.

Är du arbetare har du sällan de ekonomiska resurserna som krävs för att ha en tandvårdsförsäkring eller gå till den privata tandvården. Det innebär att vi gör en återgång till början av 1900-talet där man bara genom att titta in i munnen på vanligt folk kunde se om man var en fattig arbetare. Detta kan i förlängningen leda till mobbning, utstötthet i skola och arbetslivet samt skapa psykiskt lidande. Är det så vi vill ha det? Därför är tandhälsa en fråga om social status och klass i samhället.

Då politiken i dag inte är i närheten av en lösning på detta problem så ser vi ett behov att ta ett större ansvar om våra medlemmars välmående i denna fråga.

Vi föreslår att kongressen beslutar

- att LO verkar för att alla LO-förbundens medlemmar erbjuds en tandvårdsförsäkring som medlemsförmån i likhet med nuvarande hemförsäkring som finns under respektive LO-förbund samt
- att LO verkar för en möjlighet att via medlemskapet erbjuda alla LO-förbundens medlemmar en tilläggsförsäkring för tandvård.

Utlåtande motionerna 12.9, 14.64 (att-sats 1), 18.5 (att-sats 1), 18.6 (att-sats 1) och 18.7 (att-sats 1)

12.9

att LO verkar för att alla LO-förbundens medlemmar erbjuds en tandvårdsförsäkring som medlemsförmån i likhet med nuvarande hemförsäkring som finns under respektive LO-förbund samt

att LO verkar för en möjlighet att via medlemskapet erbjuda alla LO-förbundens medlemmar en tilläggförsäkring för tandvård.

14.64

att ge LOs styrelse i uppdrag att medlemsförsäkringar anpassas till dagens arbetsmarknad (behandlas under dagordningspunkt 12.b).

18.5

att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att Folksam inför ett nytt moment i sjuk- och efterlevandeförsäkringen som lyder att, en gynekologisk cellprovtagning ersätts med ett framtaget schablonbelopp (behandlas under dagordningspunkt 12.b).

18.6

att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att Folksam inför ett nytt moment i sjuk- och efterlevandeförsäkringen som lyder att: mammografiundersökning ersätts med ett framtaget schablonbelopp (behandlas under dagordningspunkt 12.b).

18.7

att Folksam inför ett nytt moment i sjuk- och efterlevandeförsäkringen som lyder: att PSA-test ersätts med ett framtaget schablonbelopp (behandlas under dagordningspunkt 12.b).

Motionären i 12.9 påtalar att tandhälsan riskerar att bli en klassfråga där tandstatusen visar om du är rik eller fattig. Tandhälsan blir en fråga om social status och klass i samhället. Motionären beskriver att politiken i dagens samhälle inte är i närheten av att lösa detta problem och ser ett behov av ett större ansvar om medlemmars välmående i denna fråga.

Det finns också, som motionären beskriver, ett allmänt tandvårdsbidrag som i dag är 300 respektive 600 kronor per år. Särskilt tandvårdsbidrag kan fås vid viss sjukdom eller vid en viss funktionsvariation som innebär en risk för försämrad tandhälsa. Det finns också ett högkostnadsskydd vid höga tandvårdskostnader. Du betalar själv kostnader som under ett år sammanlagt uppnår 3 000 kronor enligt statens referenspriser eller tandläkarens respektive tandhygienistens priser om de är lägre. Sedan får du ersättning för

- 50 procent av kostnader som överstiger 3 000 kronor
- 85 procent av kostnader som överstiger 15 000 kronor.

På senaste LO-kongressen 2016 togs det beslut om att högkostnadsskyddet som gäller för sjukvård, också ska gälla för grundläggande tandvård och dagens åldersgräns för fri tandvård ska höjas till 25 år.

Staten har sedan LO-kongressen startat utredningen *Ett tandvårdssystem för jämlik tandhälsa* som ska analysera hur man kan minska skillnaderna i tandhälsa hos befolkningen. Det ska även lämnas förslag om hur tandvårdssystemet kan utvecklas för att bli mer resurseffektivt och jämlikt.

LOs styrelse anser att tänder är en del av kroppen och att tandhälsan och en individs kostnader borde regleras i samma socialförsäkringssystem som för övriga kroppen.

I motion 14.64 första att-sats beskrivs att medlemsförsäkringarnas slutålder ska fortsätta gälla till minst 67 år samt höjas i förhållande till rätten att kvarstå i arbete, i dag (januari 2020) är detta 68 år.

Det ges redan i dag möjlighet för respektive förbund inom LO att hos Folksam göra ändring av slutålder i sina medlemsförsäkringar.

Motionerna 18.5, 18.6 och 18.7 handlar om gynekologisk cellprovtagning, mammografi och PSA-test.

I motion 18.5 står att en av orsakerna till att kvinnor inte gör cellprovtagningen kan bero på att de saknar möjlighet att ta ledigt från arbetet. Detta kan vara en orsak till att livmoderhalscancer nu ökar enligt motionären. Denna provtagning är kostnadsfri sedan 2018 för kvinnor över 23 år.

18.6 handlar om att kvinnor inte gör mammografiscreening för att kvinnan ibland saknar möjlighet att ta ledigt från arbetet. Detta kan vara en orsak till att bröstcancer nu ökar. Alla kvinnor erbjuds provtagning från 40 års ålder med återkommande intervall. Denna provtagning är kostnadsfri.

I motion 18.7 står det om att PSA-test inte görs för att mannen ibland saknar möjlighet att ta ledigt från arbetet.

Motionären menar att om det införs en schablonersättning i medlemsförsäkringen sjuk- och efterlevandeförsäkring hos Folksam för dessa provtagningar, kanske fler genomför dem.

LOs styrelse anser inte att det är rätt väg att införa en schablonersättning ur en egenfinansierad försäkring vilket sjuk- och efterlevandeförsäkringen hos Folksam är. Om rätten till ledighet är ett problem bör frågan hamna i förbundsförhandlingar med respektive motpart.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att anse motionen 14.64 (att-sats 1) besvarad samt

att avslå motionerna 12.9, 18.5 (att-sats 1), 18.6 (att-sats 1), 18.7 (att-sats 1).

I debatten deltog

Kofi Gyan, Handels

Kent Jansson, Handels

Elin Ljunggren, Kommunal

Tural Kokulu, Hotell- och restaurangfacket

Robert Kuusikko, Livs

Therese Guovelin, LOs förste vice ordförande

Följande förslag förelåg

- Styrelsens utlåtande,
- Kofi Gyan, Handels m.fl. bifallsyrkande på motion 12.4,
- Elin Ljunggren, Kommunal m.fl. bifallsyrkande på styrelsens utlåtande på motionerna 12.2–2.8,
- Tural Kokulu, Hotell- och restaurangfacket, bifallsyrkande på styrelsens utlåtande på motionerna 12.2–12.5 och 12.7,
- Robert Kuusikko, Livs, bifallsyrkande på styrelsens utlåtanden på hela område 12.b.

Beslut

Kongressen beslutade efter försöksvotering att bifalla styrelsens utlåtande på motion 12.4. Votering begärdes av Kent Jansson, Handels.

Kongressen beslutade att i övrigt bifalla styrelsens utlåtanden.

12.c LO-bank

Motionerna 12.10–12.11 och 17.4 (att-sats 4)

12.10

LO-bank

GS-facket avd 7 Mellannorrland

Många banker agerar profitörer på våra medlemmars surt förvärvade pengar, med ett helt batteri av diverse avgifter.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO ser över möjligheten, att tillsammans med förbunden, starta en medlemsägd LO-bank med bra villkor och där vinstintresse och aktieutdelning lyser med sin frånvaro.

12.11

Bank för ökad medlemsnytta

Byggnadsarbetareförbundet

Banksystemet i Sverige blir alltmer distanserat från den enskilda lönearbetaren och dennes behov av en bra och tillförlitlig banktjänst med goda villkor och ett samhällsansvar. LOs medlemsgrupper skulle behöva en bank med fokus på att kostnadseffektivt erbjuda medlemmarna högsta möjliga service, rådgivning och bra villkor.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO utreder möjligheten att bilda en bank för Sveriges lönearbetare samt att LO nyttjar sitt inflytande och sin konsumentmakt genom att förhandla fram ett samverkansavtal med någon befintlig bank som delar motionens intentioner och syfte att erbjuda Sveriges lönearbetare en samlad banktjänst med förmånligare villkor.

Utlåtande motionerna 12.10 och 12.11

12.10

att LO ser över möjligheten, att tillsammans med förbunden, starta en medlemsägd LO-bank med bra villkor och där vinstintresse och aktieutdelning lyser med sin frånvaro.

12.11

att LO utreder möjligheten att bilda en bank för Sveriges lönearbetare samt

att LO nyttjar sitt inflytande och sin konsumentmakt genom att förhandla fram ett samverkansavtal med någon befintlig bank som delar motionens intentioner och syfte att erbjuda Sveriges lönearbetare en samlad banktjänst med förmånligare villkor.

GS-facket avd 7 har i motion 12.10 lyft fram att banker har höga marginaler och att det därvid finns ett behov av konkurrenskraftiga banktjänster. I syfte att tillvarata medlemmarnas intresse föreslås i motionen att se över möjligheterna för LO, tillsammans med förbunden, att skapa en medlemsägd LO-bank. Frågan om att etablera en medlemsägd bank har behandlats vid flera LO-kongresser tidigare, senast vid kongressen 2016.

Reglerna för att erhålla bankoktroj (tillstånd att bedriva bank) från Finansinspektionen är omfattande, bland annat krävs kapitaltäckning, kompetens, distributionskanaler, organisation med mera. Att etablera en bank innebär också betydande ekonomiska risker. Därtill innebär en banketablering betydande anseenderisker vilket penningtvättsskandalerna som skakat de nordiska bankerna under förra året är tydliga bevis för.

Mot bakgrund av ovan anförda så skulle det innebära alltför betydande risker för LO och dess förbund att etablera en medlemsägd bank.

Byggnadsarbetarförbundet har i motion 12.11 anført att distansen mellan banksystemet och den enskilda löntagaren är stort varvid det finns ett behov för en bank med fokus på kostnadseffektivt erbjudande till den enskilde medlemmen. Motionen föreslår att LO, i kraft av dess inflytande, förhandlar fram ett samarbetsavtal med en befintlig bank samt utreder möjligheten att etablera en bank.

LO delar Byggnadsarbetarförbundets uppfattning om att det finns ett behov av att träffa ett ramavtal med en befintliga bank för att kunna minska avståndet mellan den enskilde medlemmen och banken. LO har därför genom bolaget Facket Medlemsförmåner i Sverige AB under en längre tid fört förhandlingar med Swedbank. Facket Medlemsförmåner i Sverige AB och Swedbank har kommit långt i dessa förhandlingar. Förhoppningen är att under hösten 2020 kunna presentera attraktiva bolånevillkor till samtliga LO-förbundens medlemmar. Därtill finns det redan i dag attraktiva medlemslån och förmåner hos Swedbank avseende blacolån, rådgivning och nödlån. Rörande betal- och kreditkort så har Facket Medlemsförmåner i Sverige AB förhandlat fram attraktiva lösningar med Entercard. Sammantaget så finns det således redan i dag konkurrensförmåliga banktjänster.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att anse motionen 12.11 (att-sats 2) besvarad samt

att avslå motionerna 12.10, 12.11 (att-sats 1).

Utlåtande motion 17.4 (att-sats 4)

17.4

att inget kapital eller fonder som LO äger eller har inflytande över investeras i fossil infrastruktur (behandlas under dagordningspunkt 12.c),

I motion 17.4, fjärde att-satsen, föreslås att kongressen beslutar att inget kapital eller fonder som LO äger eller har inflytande över investeras i fossil infrastruktur.

Bantorget Finans, som sköter kapitalförvaltning åt LO, söker alltid investera i fonder som har hög ESG-klassning (ESG = Environmental Social Governance). Det innebär att investeringar görs primärt i fonder som investerar i bolag där det finns en tydlig strategi för hållbarhet. Eftersom Bantorget Finans inte investerar direkt i bolag så är det inte möjligt att exkludera bolag i fonder som innehar fossil infrastruktur.

För kännedom så driver Bantorget Förvaltning genom det icke kommersiella projektet ESG4Real ett hållbarhetsinitiativ i syfte att driva kapitalförvaltare och kapitalägare mot en hållbar kapitalmarknad.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att anse motionen 17.4 (att-sats 4) besvarad.

Följande förslag förelåg

– Styrelsens utlåtanden.

Beslut

Kongressen beslutade

att bifalla styrelsens utlåtanden.

Punkt 13

Vårt uppdrag

Vårt uppdrag

Anförande

Torbjörn Johansson, LOs avtalssekreterare: Ordförande, kongressdeltagare!

Temat för nästa punkt är vårt uppdrag. Om det skulle man egentligen kunna prata hur länge som helst. Men man kan också uttrycka det ganska kort.

”LO har, såsom den gemensamma organisationen för de samverkande förbunden, till uppgift att leda och samordna LOs och förbundens strävanden att tillvarata arbetstagarnas intressen på arbetsmarknaden och inom näringslivet.”

Så inleds våra stadgar. Det låter inte svårt alls utan ganska enkelt. Men frågan är hur uppdraget ska genomföras. Vilket mandat ska LO ha? Hur får vi den bästa fackliga utbildningen? Hur stärker vi våra förtroendevalda? Hur kan vi vässa vår organisation? Hur gör vi med gränsdragningsfrågorna?

Och det viktigaste av allt: Hur blir vi fler – fler som vill bli medlemmar i LOs förbund och fler som vill bli fackligt aktiva?

att vi lyckas organisera oss bättre i framtiden är en ödesfråga. Därför är jag väldigt glad över att just organisering är det område som vi har flest motioner på inom dagordningspunkt 13. Det visar på engagemang och gör mig hoppfull inför framtiden.

Jag vill också lyfta fram att förbunden tillsammans under den senaste kongressperioden har värvat över en halv miljon nya medlemmar. Det är ganska bra!

Jag är inte förvånad, för jag vet att många av er har slitit med att värva medlemmar och organisera och verkligen har jobbat hårt för att få en bra lokal verksamhet. Det har också gett resultat – bra jobbat!

Men vi kan ändå inte vara nöjda, för mycket arbete kvarstår. Därför har LO tillsammans med förbunden fattat beslut om den största satsningen i modern tid: Stärkt organisering – stärkt organisation.

Våra medlemmars position på arbetsmarknaden ska stärkas. Vi ska ge våra förtroendevalda förutsättningar att verka i en ny tid. Alla de som inte är medlemmar måste sökas upp och få frågan om att gå med i facket. Vi måste bli bättre på att nå unga vuxna, både de som redan finns i arbetslivet och de som är på väg in.

Vi måste också stärka de medlemmar som vi redan har. De måste känna att det är de som är facket. Våra förtroendevalda måste känna stöd och ha bästa möjliga förutsättningar att sköta sina uppdrag.

Vi måste hitta nya vägar för att nå alla som står inför ett inträde på arbetsmarknaden. Inom många av LO-förbundens branscher har arbetsmarknaden förändrats, med till exempel en större andel otrygga anställningar.

När LOs och förbundens regionala organisation spänner över större områden blir också det lokala engagemanget och närvaron i LO-facken i kommunerna allt viktigare. Vi behöver vara närvarande i hela Sverige, nära förbundens medlemmar, i kommunerna där vi bor. Då kan vi tillsammans driva på för de förändringar som LO och LO-förbundens medlemmar behöver och drömmer om.

Starka och aktiva LO-fack runt om i hela landet måste vara en av våra viktigaste prioriteringar på det här område framöver.

att kunskap är makt är en gammal sanning, men den är lika aktuell i dag.

Facklig utbildning är särskilt viktigt i en tid då samhällsdebatten har hårdnat och det politiska landskapet har förändrats.

En grundläggande uppgift för LO är också gränsdragningsfrågorna. En del utomstående kan tycka att sådant är ganska småttigt: Det spelar väl ingen roll vilket förbund man är med i – huvudsaken är att vara med i facket.

Men frågan handlar i grunden om att en arbetsgivare inte ska kunna ägna sig åt avtalsshopping. Det är vi själva som gemensamt ska bestämma var medlemmarna ska organiseras och vilka förbund som ska teckna avtal. Arbetsgivarens val ska begränsas till att teckna avtal eller inte.

Därför är en fungerande uppdelning av avtals- och organisationsrätten en helt grundläggande förutsättning för ett framgångsrikt fackligt arbete i övrigt.

Den nu gällande organisationsplanen antogs på kongressen 2012. Styrelsen ser att den behöver uppdateras och har för avsikt att göra en översyn av organisationsplanen under kommande kongressperiod.

Avslutningsvis: Liksom andra organisationer behöver LO utvecklas och förändras. Eftersom förbunden förändras är det naturligt att bilden av LOs uppdrag ibland varierar mellan förbunden. Samtidigt påverkas vårt uppdrag av förändringar i samhället.

Styrelsen föreslår därför en bred översyn av LOs roll som part på arbetsmarknaden, som samordnare av förbunden och som samlade kraft för den fackliga delen av arbetarrörelsen. Den ska genomföras under den kommande kongressperioden. Syftet är att mer effektivt värna LO-förbundens medlemmars intressen och uppnå de gemensamma långsiktiga målen.

Sen har jag en ändring: Styrelsen vill ändra utlåtandet över motion 13.24 andra och tredje att-satsen från ”besvarad” till ”bifall”.

Med det yrkar jag bifall till styrelsens utlåtande under punkt 13.

13.a Stadgar

Motionerna 13.1 och 13.2

Stadgarna samt motionerna 13.1 och 13.2 beslutades under 2020 och finns redovisade i del 1 av kongressprotokollet.

13.b Organisationsfrågor

Motionerna 13.3–13.10, 13.11 (att-sats 2), 13.21 (att-sats 2), 13.12 (att-satserna 2, 3), 13.13–13.18 samt 13.19 (att-satserna 1 och 3)

13.3

Nya federala tvärfackliga löften

Elektrikerförbundet

För att på nytt öppna vägen mot långsiktiga förbättringar får skillnaderna inte bli för stora mellan olika delar av arbetsmarknaden. Det vi nu fått iaktta i frågan om LAS är beviset för påståendets nödvändighet likväl som motsatsens förverkligande. Vi har fraktioner inom LO. Inte fraktioner bestående av olika intressen eller delar av en maktkamp. Utan det är fraktioner i storleksmättet av kollektivets konfliktförmåga och värdet på våra avtal. Resultatet blir i förlängningen stora skillnader i den trygghet våra medlemmar upplever i sitt arbetsliv – för stora skillnader. Tillräckligt stora för att ett litet särintresse kan pressas in som kilar däremellan, för att bringa oss i konflikt med varandra, i stället för mot vår motpart. Den motpart som inte bara befinner sig i en överväldigande minoritet till antal, men också i en hopplös förhandlingssituation när vi som kollektiv kan ställa krav tillsammans. De stora fackliga segrarna sker inte på bekostnad av andra kamrater. De stora fackliga segrarna vinnas av arbetare som möts i ögonhöjd över hela arbetsmarknaden, enade i sina krav i förhållande till sin motpart, ivrigt att erövra segrar som bekostas av produktionens mervärde.

Vi motionärer inser nu, att för att klara nya prövningar och vinna de gemensamma segrarna, måste skillnaderna utjämnas och aktuella metoder utvärderas. Sett till det rådande parlamentariska läget är det inte orimligt att tro att den här typen av prövningar kommer att återkomma även i framtiden. Då kommer solidariteten åter sättas på prov. Låt oss se till att det sker i en praktik som klarar av att möta dagens och morgondagens prövningar. Drömmen om det goda arbetslivet och det jämlika samhället får inte bli en distraktion från de praktiska lösningar som krävs för att lösa dagens och morgondagens utmaningar. De utmaningar som vi vet att vi måste möta tillsammans. Tilliten till varandra i en federation bygger på i princip samma element som i resten av samhället – att mötas i ögonhöjd. Förspelen till vad som kan utvecklas till intressekonflikter måste utjämnas längs resan och vara en del av vår målsättning. En lösning bestående av det medel vi själva har kontroll över; våra kollektivavtal. Lägstanivåer som säkras genom breda överenskommelser i avtal skulle vinna en välbehövlig legitimitet.

Insikten handlar inte bara om vad Elektrikerförbundet har att vinna på en sådan modell, utan formens praktiska förutsättningar. Där bytesvärdet med motparten omsätts i medlemmarnas förmåga att ta konflikt för sin rätt, i stället för att bli offer för riksdagens överväldigande högermajoritet. När frågan diskuterats blir fokus tyvärr ofta på de enskilda förbundens individuella konfliktförmåga. Arbetet med de långsiktiga målen kan bara uppnås under förutsättningar där vi står upp för varandra. Ett av de långsiktiga målen måste vara krav på en lägsta nivå i avtalen. Upp till den nivån

måste alla bidra till den överenskomna nivån med sympatiåtgärder. Alla avtal måste därför också godkännas av LOs styrelse för att få en bra översyn av resultatet i varje avtalsrörelse för att garantera att ingen halkar efter. Vi menar att det är dags att höja blicken mot den gemenskap vi i praktiken delar: Landsorganisationen i Sverige.

För oss i Elektrikerförbundet är det tydligt att den gemensamma federationen måste reformeras för att komma till bukt med de problem vi tillsammans möter och de lösningar som måste till för att trygga framtiden för LO-kollektivets medlemmar. Det kan nog vara så att vi själva lagt alltför stort fokus på vår egen förmåga att teckna riktigt bra kollektivavtal för våra medlemmar och enbart tittat på den stora bilden. Den här prövningen har lärt oss att det måste vara tvärtom. Därför är vi beredda att göra vår del. Lägga ifrån oss mandat i den gemensamma potten för kollektivets bästa. När skillnaderna ökar så faller till slut vårt viktigaste vapen, solidariteten. Ett sådant dråpslag kommer ingen undan, stor eller liten, välorganiserad eller ej, stark eller svag. Vi måste gemensamt se till att den lägsta nivån blir högre. I stället för att den högsta nivån blir lägre. Det är enbart genom stora gemensamma ansträngningar vi kan vinna de stora fackliga segrarna.

Den som läst på om arbetarrörelsens historia känner snabbt igen dess konservativa drag. Historiskt har rörelsens modeller för att driva våra intressen bara reformerats först när de helt krackelerat. Lönenormeringen är ett typiskt exempel för detta. Den förra modellen sprack när tjänstemän och anställda i offentlig sektor sprang förbi i normeringen, följt av 90-talskrisen. Nu har vi chansen att parera innan dagens modeller möter samma resultat som gårdagens.

Att LO som organisation har en betydelse i samhället har ett stort värde för Elektrikerförbundet. Våra medlemmar anser inte att LO har fått den betydelse som organisationen förtjänar. Att vinna legitimitet handlar om att finna breda lösningar för hela arbetsmarknaden och hela samhället. Där måste vi vara en relevant motpart till Svenskt Näringsliv för att möjliggöra en högre status för de svenska kollektivavtalen.

LO behöver flera tvärfackliga löften.

Vi föreslår att kongressen beslutar

- att avtalsfrågor som slår brett över arbetsmarknaden ägs av LO,
- att avtalsrörelsen leds av LOs avtalssekreterare tillsammans med delegation med representant från varje medlemsförbund,
- att LOs avtalsråd delegeras ett tydligare och bredare mandat för att kunna slutföra gemensamma och samordnade förhandlingar som därefter behandlas efter LOs fastställda arbetsordning,
- att avtalsrådet normerar en lägstanivå på allmänna villkor i medlemsförbundens kollektivavtal inför avtalsrörelsen,
- att medlemsförbundens kollektivavtal ska godkännas av LOs styrelse, för att säkerställa den normerade lägstanivån,
- att lönenormeringen utreds för att vinna en större legitimitet över hela arbetsmarknaden samt
- att en utredning tillsätts för att utvärdera hur och var kollektivavtal kan ersätta nuvarande lagstiftning.

Utlåtande motion 13.3

13.3

- att** avtalsfrågor som slår brett över arbetsmarknaden ägs av LO,
- att** avtalsrörelsen leds av LOs avtalssekreterare tillsammans med delegation med representant från varje medlemsförbund,
- att** LOs avtalsråd delegeras ett tydligare och bredare mandat för att kunna slutföra gemensamma och samordnade förhandlingar som därefter behandlas efter LOs fastställda arbetsordning,
- att** avtalsrådet normerar en lägstanivå på allmänna villkor i medlemsförbundens kollektivavtal inför avtalsrörelsen,
- att** medlemsförbundens kollektivavtal ska godkännas av LOs styrelse, för att säkerställa den normerade lägstanivån,
- att** lönenormeringen utreds för att vinna en större legitimitet över hela arbetsmarknaden samt
- att** en utredning tillsätts för att utvärdera hur och var kollektivavtal kan ersätta nuvarande lagstiftning.

I motionen återfinns ett antal principiella och i flera fall radikala förslag rörande grunderna för förbundens samverkan inom LO. Motionen spänner över organisations-, löne- och övrig avtalspolitik. Det normala vore därför att dela upp motionens att-satser under tre olika dagordningspunkter. Efter en samlad bedömning har styrelsen i stället valt att ge ett sammanhållet utlåtande över motionen. Detta mot bakgrund av motionens principiella karaktär, att den binder samman flera fackliga politikområden samt nedanstående förslag till åtgärder.

En rad omständigheter talar enligt styrelsen för att det behövs en bred översyn av LOs roll som part på arbetsmarknaden, som samordnare av förbunden och som samlade kraft för den fackliga delen av arbetarrörelsen.

LOs roll som part på arbetsmarknaden har under flera decennier starkt hämmats av beslut hos dåvarande SAF, numera Svenskt Näringsliv, om decentralisering till förbunds- nivå, arbetsplatsnivå eller till och med ner till enskilda anställningsavtal. Den centrala arbetsgivarnivån har huvudsakligen ägnat sig åt påverkansarbete med nyliberala förtecken. LO har ofta beklagat arbetsgivarnas ovilja att träffa breda övergripande överenskommelser som stärker självregleringen genom kollektivavtal och skapar förutsättningar för ökad jämlikhet på arbetsmarknaden. Under de allra senaste åren har det dock skett en tydlig kursomvändning i arbetsgivarnas avtalspolitik. Svenskt Näringsliv har under kort tid skaffat sig både mandat och vilja att träffa breda kollektivavtal på huvudavtalsnivå. Det visar inte minst överenskommelsen mellan LO och Svenskt Näringsliv om avtalspensioner under den förra avtalsrörelsen och det nya Huvudavtalet som träffats mellan Svenskt Näringsliv och PTK.

Inom LO skapade förhandlingarna om det nya Huvudavtalet betydande problem. Orsakerna till detta var flera. De obalanserade politiska ingreppen i de pågående förhandlingarna om trygghet och omställning genom januariavtalet och Toijerutredningen bidrog starkt till den uppkomna situationen. Men orsakerna var inte enbart externa. LO-samarbetet hade också interna problem att bemästra stora grundläggande frågor, som under lång tid huvudsakligen hanterats av politiken eller i förbundsförhandlingar. I skuggan av de interna problemen på LO har tjänstemännen stärkt

sin ställning på arbetsmarknaden. I skrivande stund blir exempelvis LO-förbund som vill ansluta till det nya Huvudavtalet beroende av PTKs godkännande och tolkningar av Huvudavtalet.

En ny situation har uppstått på arbetsmarknaden, en situation som skapar möjligheter men också risker. Styrelsens bedömning är att huvudorganisationsnivån avtalspolitiskt kan komma att få en allt större betydelse under kommande år. Det bedöms finnas goda förutsättningar att träffa flera övergripande uppgörelser mellan huvudorganisationerna. En sådan utveckling rymmer möjligheter att stärka självregleringen genom kollektivavtal och skydda LO-kollektivet från politiska ingrepp av högermajoriteten i riksdagen. I detta sammanhang bör i linje med motionärens förslag övervägas om flera delar av gällande arbetsmarknadslagstiftning kan ersättas av kollektivavtal mellan huvudorganisationerna. Kollektivavtal mellan huvudorganisationerna kan också skapa bättre förutsättningar att bedriva en solidarisk löne- och avtalspolitik som lyfter förbundsmedlemmarna med sämst löne- och anställningsvillkor. Förutsättningarna att närma sig flera av LOs gemensamma långsiktiga mål skulle också kunna stärkas.

Utvecklingen på arbetsmarknaden innebär också risker. Om LO har svårt att uppträda som en enad part finns en uppenbar risk för att andra fackliga organisationer i stället tar över taktpinnen och träffar övergripande kollektivavtal, som inte primärt tillvarar LO-förbundsmedlemmarnas intressen. Styrelsens bedömning är att de pågående förändringarna på arbetsmarknaden ställer krav på att förbundens samverkan inom LO utvecklas i syfte att bland annat nå de gemensamma långsiktiga målen och på bästa sätt hävda LO-förbundsmedlemmarnas särskilda intressen. Att LOs roll som part på arbetsmarknaden utvecklas är också av betydelse för att mer varaktigt stärka huvudorganisationsnivån på arbetsmarknaden och därigenom förstärka självregleringen genom kollektivavtal.

Den svenska kollektivavtalsmodellen ska enligt styrelsen bygga på goda möjligheter för förbundsparterna att branschanpassa löne- och villkorsfrågor. Styrelsen delar dock motionärens oro över de betydande skillnaderna i löne- och anställningsvillkor mellan olika avtals- och förbundsområden, som kvarstår eller i vissa fall har fördjupats. Det finns exempelvis åtskilliga svaga förbundsavtalsregleringar som inte kan motiveras av branschanpassning eller avtalspolitiska vägval. Liksom motionären anser styrelsen att dessa skillnader försvårar samverkan inom LO och att detta inte minst gällt under huvudavtalsförhandlingarna. Resultatet blir att den gemensamma styrkan urholkas och att det lätt uppstår inbördes splittring mellan förbunden. Samtidigt måste de bästa regleringarna i förbundsavtalen försvaras. Mot bakgrund av ovanstående, och för att kunna nå LOs gemensamma långsiktiga mål, ska åtgärder som innebär att förbunden effektivare gemensamt kan bidra till att höja de lägsta nivåerna i förbundens kollektivavtal utredas.

Styrelsen har ofta betonat att den ordning som skapades för lönebildningen genom tillkomsten av Industriavtalet, Medlingsinstitutet och samordningarna inom LO och Svenskt Näringsliv har varit framgångsrik, inte minst genom att säkerställa kontinuerliga reallöneökningar under lång tid på hela arbetsmarknaden. Detta har skett samtidigt som det svenska näringslivets internationella konkurrenskraft har förblivit stark. Styrelsen vill i sammanhanget understryka betydelsen av att den internationellt konkurrensetsatta sektorn även fortsättningsvis ska vara lönekostnadsnormerande för det nationella löneutrymmet. Det bör noteras att delar av den internationella konkurrensetsatta sektorn inte täcks av Industriavtalet, vilket ställer särskilda krav på samordningen inom LO.

Men den nuvarande lönebildningsmodellen har i andra avseenden brottats med problem. LO-samordningen har haft svårt att uppnå mer betydande framgångar då det gäller

relativlöneförändringar och därmed närma sig de fördelningspolitiska gemensamma långsiktiga målen. Samtidigt har den rådande ordningen i lönebildningen tenderat att skapa betydande skillnader mellan förbundens inflytande i avtalsrörelserna, detta trots LO-samordningarnas uttalade ambition att utjämna dessa skillnader. Enligt styrelsen har skillnaderna i inflytande bidragit till uppkomsten av återkommande motsättningar inom LO, som försvårar ett gemensamt agerande i linje med ändamålsparagrafen i LOs stadgar.

Den mer övergripande ansvarsfördelningen mellan LO och förbunden har enligt stadgarna i princip varit oförändrad sedan 1941. Det betyder att samma stadgemässiga konstitutionella maktindelning som i dag också huvudsakligen gällde under de samordnade förhandlingarnas tid, från 1950-talet till början av 1980-talet. Men flera andra faktorer har dock negativt påverkat LOs kapacitet som part och samordnare av förbunden sedan dess, några av dem har redan berörts i detta utlåtande. Ett ytterligare exempel är förbundens beroende av LOs konfliktstöd. Historiskt spelade LOs konfliktstöd en viktig roll för att uppnå ett gemensamt agerande, medan konfliktstödet i dag har en ganska försumbar strategisk roll. Styrelsens roll i relation till förbunden har också i grunden förändrats sedan tidig efterkrigstid. LO-förbunden var under hela 1950-talet 44 till antalet och samtidigt bestod styrelsen av företrädare från nio av dessa förbund. I dag består LO av 14 förbund. Mot bakgrund av ovanstående bör inte stadgeändringar på förhand uteslutas då nya vägar prövas i syfte att reformera och utveckla LOs roll. Tvärtom finns det enligt styrelsen behov av att göra en bred översyn av samverkansformerna inom LO.

Med hänvisning till vad som hitintills framförts ser styrelsen liksom motionären behov av nya tvärfackliga löften för att företräda förbundsmedlemmarnas särskilda intressen, höja de lägsta nivåerna i förbundsavtalen och uppnå de gemensamma långsiktiga målen. Det saknas dock förutsättningar att formulera nya tvärfackliga löften på årets kongress. För att varaktigt utveckla LOs roll som part på arbetsmarknaden, som samordnare av förbunden och som samlade kraft för den fackliga delen av arbetarrörelsen krävs reformförslag som är ordentligt utredda, diskuterade och som har ett brett stöd hos förbunden. Styrelsens förslag är att en särskild utredning under den kommande kongressperioden får i uppdrag att grundligt utreda hur LOs roll kan anpassas till dagens arbetsmarknad, till det övergripande parlamentariska läget och till LOs nuvarande struktur. Utredningsarbetet ska vara slutfört och redovisat för styrelsen inför LO-kongressen 2024.

Styrelsen menar att det är angeläget att lämna dörrar öppna för den särskilda utredningen att arbeta med de grundläggande utmaningar som beskrivs i motionens brödtext. Samtidigt anser styrelsen att flera av motionens konkreta förslag till åtgärder är olämpliga som styråra för utredningsarbetet. I motionens andra, tredje och fjärde att-satser föreslås förstärkningar alternativt förtydliganden av uppdraget till LOs råd för avtalsfrågor och LOs avtalssekreterare. Hur avtalsrörelserna ska bedrivas ska enligt styrelsen även fortsättningsvis beslutas inför varje avtalsrörelse. Styrelsens uppfattning är att avtalsrådets uppdrag inte ska fastställas av kongressen. Arbetsordningen och de uppdrag styrelsen fastställer för LOs råd för avtalsfrågor måste kontinuerligt kunna korrigeras utifrån förändringar i omvärlden och avtalspolitiska överväganden. Hur förhandlingarna ska bedrivas i en avtalsrörelse måste av samma skäl kunna anpassas efter förutsättningarna vid varje tillfälle.

I den femte att-satsen yrkas att medlemsförbundens kollektivavtal ska godkännas av LOs styrelse, för att säkerställa den normerade lägstanivån. Styrelsen anser att de slutgiltiga ställningstagande angående förbundsavtalen även fortsättningsvis ska ligga på

respektive förbundsstyrelse. Det finns dock inget som hindrar att utredningen kommer med andra förslag i syfte att stärka det gemensamma ansvarstagandet för att höja de lägsta nivåerna i förbundsavtalen.

Styrelsen kommer att fastställa direktiv till utredningen i linje med detta utlåtande, med beaktande av styrelsens erfarenheter av de gemensamma förhandlingarna om trygghet och omställning samt de pågående diskussionerna i styrelsen kring LOs funktionssätt. Utredningen föreslås som nämnt få ett omfattande uppdrag att genomföra en bred översyn av LOs roll som part på arbetsmarknaden, som samordnare av förbunden och som samlande kraft för den fackliga delen av arbetarrörelsen.

I sina direktiv kommer styrelsen att ge utredningen i uppdrag att behandla och förutslättningslöst pröva förslaget i den första att-satsen i motionen. Historiskt har frågor som slagit brett över hela arbetsmarknaden ofta i praktiken hanterats av LO. Men det finns enligt styrelsen anledning att låta utredningen närmare utreda hur det gemensamma inflytandet i övergripande arbetsmarknadsfrågor ska hanteras i framtiden. Utredningen ska vidare i linje med motionärens förslag i den sjätte att-satsen utreda lönenormeringen i syfte att vinna en större legitimitet över hela arbetsmarknaden. Då det gäller utredningen av lönenormeringen ska även fortsättningsvis den internationellt konkurrensutsatta sektorns lönekostnadsnormerande roll för det nationella löneutrymmet upprätthållas och behovet av samordning med tjänstemännen särskilt beaktas. Styrelsen kommer också i sina direktiv ge utredningen i uppdrag att närmare belysa om och i så fall var kollektivavtal kan ersätta delar av nuvarande arbetsrättslig lagstiftning.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att anse motionerna 13.3 (att-sats 1), 13.3 (att-sats 6), 13.3 (att-sats 7) besvarade samt *att* avslå motionerna 13.3 (att-sats 2), 13.3 (att-sats 3), 13.3 (att-sats 4), 13.3 (att-sats 5).

13.4

Ett gemensamt LO-förbund i ett enat LO

Transportarbetareförbundet

LO-rapporten *Gemensamma långsiktiga mål för tre kongressperioder* beskriver ett antal mål. Bland annat idén om att stärka den solidariska lönepolitiken, vidgad lönenormering, full sysselsättning, minskad lönespridning, anständiga lägstalöner, ökad jämställdhet och minskad löneglidning.

Arbetsmarknaden präglas av splittring, fragmentisering och internationell konkurrens på ett helt annat sätt än tidigare. Samtidigt har LO tappat i styrka som dominerande samordnare av löneökningstakten. I dag är LO-förbunden splittrade och lever med alltför olika villkor för att kunna göra de prioriteringar och bära den ytterst långtgående solidaritet och samordning som målsättningarna ställer krav på. LO måste säkra en ordning där i stort sett alla arbetsplatser tillämpar gällande kollektivavtal. För att ens kunna närma sig ett förverkligande av de ambitionerna krävs det långtgående förändringar av LOs struktur.

Dessutom kan den sjunkande organisationsgraden bland ungdomar delvis förklaras av att det är svårt att veta vilket fackförbund man ska tillhöra och att byta mellan de olika fackförbunden. Det är ett hinder för att organisera sig fackligt och ta ett mer långsiktigt ansvar för villkoren på den egna arbetsplatsen när man har tillfälliga arbeten och ofta byter arbetsgivare.

Om vi ska ta ansvar för kommande generationer, krävs det att LO omvandlas. I en sådan konstruktion kan förbunden omvandlas till yrkessektorer med större möjlighet att säkra hög organisationsgrad och strikt avtals-tillämpning inom sina respektive områden. Konstruktionen kan innebära att vissa medlemsgrupper överförs till en sektor under LO, exempelvis en LO-bygg, LO-transport, LO-service, LO-industri, LO-offentlig och LO-bemanningssektor. Det kommer även ge möjligheten för LO att tillämpa elevmedlemskap för samtliga gymnasieelever. Det kommer i sin tur att ge oss ett större utrymme att nå ut med vårt fackliga budskap.

Konstruktionen medger vinning i ett samlat kollektivt stöd i olika frågor, exempelvis när det kommer till konflikt, sympatiåtgärder, gränsdragningstvister, organiseringsarbete, medlemsvillkor, studier, avtalsteckningar, anständiga lägsta löner och stöd till problematiska branscher med låg organisationsgrad.

Att medlemskapet underlättas genom ett fackförbund, innebär att det inte uppstår krångel i samband med byte av arbetsgivare.

Vi menar att ett fackförbund (LO) med yrkessektorer kommer att stärka medlemmar och organisation samt underlätta förverkligandet av de fackliga målen på flera nivåer. Vi behöver ta ansvar för kommande generation i den djupaste förståelse att vi behöver förändra vår organisation för att inte dö. Klockan tickar och vi måste ta oss mod att agera!

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO tillsätter en utredning med det uttalade uppdraget att under kongressperioden utreda förutsättningarna för skapandet av ett gemensamt fackförbund för samtliga LO-yrken.

13.5

Paraplyfack

GS-facket avd 7 Mellannorrland

Många tvingas att ta kortare anställningar, i vitt skilda branscher. Framst våra unga.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO ser över möjligheten att skapa ett sorts paraplyfack där arbetstagar-
ren, under kortare och tillfälliga anställningar, kan vara medlem oavsett
vilken bransch arbetsplatsen tillhör.

13.6

Medlemskap

Fastighetsanställdas Förbund avd Skövde

I dag är det 14 förbund som ingår under LO-paraplyet. Det vore bra om det bara var ett förbund som kallas LO. Det skulle underlätta att bli medlem i ett förbund för att slippa krångla med att byta förbund bara för att man byter arbetsställe.

I dag tvingas man byta och många anser att det är krångligt så man väljer att avsluta sitt medlemskap hos förbunden. Det är också besvärligt att veta vilket förbund man ska tillhöra. Vi är alla arbetare och tillsammans blir vi starkare.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO ska verka för att det blir ett gemensamt medlemskap för alla förbund
samt
att LO ska verka för att slå ihop alla förbund till ett LO.

13.7

Gemensamt inträdesförfarande till fackligt medlemskap

Handelsanställdas förbund avd 4 Kristianstad

Det behöver bli enklare att gå med i facket och få ett fackligt medlemskap.

Många som i dag kommer ut i arbetslivet har dålig kunskap om facket och än mindre vetskap om vilket förbund man ska tillhöra. Detta bidrar säkerligen till att man dröjer med att gå med i facket. Därmed missar personen tryggheten med facket och får ett försenat inträde i a-kassan.

Medlemskapet är en grundsten för den trygghet som man kan behöva för att komma i gång i livet.

Ett sätt kan vara att utforma någon form av gemensamt enkelt inträdesförfarande, tillsammans med LO-förbunden.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO utreder möjligheten att kunna administrera och ansvara för en förbundsgemensam inträdesmöjlighet till facket oavsett förbundstillhörighet.

Utlåtande motionerna 13.4–13.7

13.4

att LO tillsätter en utredning med det uttalade uppdraget att under kongressperioden utreda förutsättningarna för skapandet av ett gemensamt fackförbund för samtliga LO-yrken.

13.5

att LO ser över möjligheten att skapa ett sorts paraplyfack där arbetstagaren, under kortare och tillfälliga anställningar, kan vara medlem oavsett vilken bransch arbetsplatsen tillhör.

13.6

att LO ska verka för att det blir ett gemensamt medlemskap för alla förbund samt
att LO ska verka för att slå ihop alla förbund till ett LO.

13.7

att LO utreder möjligheten att kunna administrera och ansvara för en förbundsgemensam inträdesmöjlighet till facket oavsett förbundstillhörighet.

Motioner likt dessa har tidigare varit föremål för behandling på LOs kongresser och då senast 2016.

LOs uppgift beskrivs på ett bra och tydligt sätt i ändamålsparagrafen – ”Landsorganisationen i Sverige – LO – är en sammanslutning av fackliga arbetstagarorganisationer – förbund. LO, har såsom den gemensamma organisationen för de samverkande förbunden, till uppgift att leda och samordna LOs och förbundens strävande att tillvarata arbetstagarnas intressen på arbetsmarknaden och inom näringslivet. LO ska därvid och i övrigt verka för en samhällsutveckling på grundval av politisk, social och ekonomisk demokrati präglad av jämlikhet och en feministisk grundsyn. Uppgiften utgår från den grundläggande synen om allas lika värde och rätt”.

attfråga federationstanken där alla förbund är representerade och att vi tillsammans ger varandra styrka, skulle frånta LO sin uppgift och få konsekvenser som är svåra att överblicka. Förbunden har i dag en stor yrkes- och branschkunskap samt en närhet som kan ta tillvara medlemmarnas villkor på ett bra sätt. Inte minst när det gäller att vara på arbetsplatserna och bedriva lokalt fackligt arbete och därigenom värva medlemmar. Det finns även en stark tillhörighet till det förbund medlemmen tillhör och risken skulle vara att det bara blev en alltför stor massa utan specifik tillhörighet. Ska det ske sammangångande mellan förbund, vilket skett tidigare och säkerligen kommer ske i framtiden, är det en fråga för respektive förbund och dess medlemmar. Grundprincipen att LO är en federation och därmed att förbunden är de enda medlemmarna i LO är viktig. Styrelsen förstår att det finns svårigheter att engagera medlemmar som jobbar inom olika sektorer och där visstidsanställningar är vanligare. Att lägga ansvaret på LO att vara företrädare för dem skulle innebära en helt nya ordning mellan LO och förbunden. Det anser inte styrelsen är en lämplig väg att gå.

När det gäller övergångar mellan förbund beslutade LO-styrelsen i slutet av 2019 att investera i en ny digital övergångsportal, som avsevärt kommer att underlätta för såväl medlem som förbund. Portalen, www.bytLOfack.se, kommer även att kunna användas

vid nyinträden. Utvecklingen av portalen har pågått en tid och är nu i sitt slutskede. Den kommer att kunna tas i drift under våren 2021.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att anse motionen 13.7 besvarad samt

att avslå motionerna 13.4, 13.5, 13.6.

13.8

Motion angående LO-hus

Transportarbetareförbundet avd 19

Vi har under flera år inom Transport, men även tillsammans med andra förbund, diskuterat den tvärfackliga verksamheten och hur vi behöver förbättra och utveckla den. Vi har flera möten där vi gång på gång diskuterar hur vi måste bli bättre, värva fler medlemmar och att vi måste samarbeta mer med varandra.

Tyvärr är det allt vi gör. Vi har möten, vi diskuterar men så händer det ingenting. En del i problematiken är att vi sällan träffas tvärfackligt. Vi sitter på våra egna förbund på våra egna avdelningar och arbetar med vår egen verksamhet. Då och då sker en tvärfacklig verksamhet men oftast i former av konferenser eller möten där vi diskuterar studier och försäkringar. Vi har sällan spontana möten där vi bjuder in varandra.

Vi glider ifrån varandra och vet knappt vilka våra fackliga kamrater i de andra förbunden är även fast vi lever och arbetar i samma städer. Tillsammans kan vi bryta den nedåtgående spiralen som alla så desperat pratar om.

Ett LO-hus är ett hus där alla förbunden och LO sitter representerade. Huset ägs av förbunden tillsammans. Det positiva med att samtliga förbund är samlade på en och samma plats är att det tvärfackliga arbetet kan få en chans till en ny start. Det är lättare att samverka när du bokstavligen har alla förbund i samma hus. När man kan ta en kaffe tillsammans spontant eller kaka lunch i samma lunchrum. Det kommer öppnas upp för fler dialoger och kortare vägar till verksamhet.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO ska verka för att skapa LO-hus i hela Sverige för att skapa fler tvärfackliga möten och verksamheter.

13.9

Stärk de fackliga gräsrotterna

Kommunalarbetareförbundet avd Stockholms län

De senaste årens valrörelser har uppenbarat en brist i vår organisation. Vi är för få som drar ett alltför tungt lass. Framst är det förtroendevalda och anställda regionalt i förbundsavdelningarna som gör jobbet. Samtidigt slår vi oss för bröstet om hur många och välorganiserade vi är. I fackföreningsrörelsen har vi en tydlig uppdelning, nationellt, regionalt och lokalt, om vem som förväntas göra vad. Vi är helt överens om att det lokala arbetet med politisk påverkan, organisering och opinionsbildning ska utföras av lokala förtroendevalda. Arbetet ska drivas av eldsjälur som gör det av ideologisk övertygelse ideellt.

För att motivera lokala förtroendevalda att ta det ansvaret och genomföra det viktiga uppdraget vi gemensamt är överens om, behöver känslan av verkligt inflytande i beslutsprocesserna finnas. Annars riskerar vi lokala eldsjälur som slocknar.

De senaste årens utveckling med mer centralstyrning inom LO med mindre möjlighet för lokalt anpassad verksamhet visar nu att de lokala eldsjälurarna inte orkar. Och det arbetet som är så viktigt tenderar att inte bli gjort alls, i stället för att det blev något gjort.

Förtydliga gräsrotternas möjligheter till inflytande att delta och driva facklig verksamhet i LO-distrikten. Den fackliga styrkan finns i gräsrotterna.

Vi föreslår att kongressen beslutar

- att** LO utreder hur ett lokalt och regionalt inflytande över LOs verksamhet skulle kunna se ut för att engagera medlemmar i förbundsavdelningarna,
- att** LO-utredningen följs av en handlingsplan för en stark regional och lokal demokratisk verksamhet samt
- att** ge LOs styrelse i uppdrag att tydliggöra hur det demokratiska inflytandet för fackliga aktivister är lokalt och regionalt, så att trösklarna sänks för engagemang och facklig kamp.

Utlåtande motionerna 13.8 och 13.9

13.8

att LO ska verka för att skapa LO-hus i hela Sverige för att skapa fler tvärfackliga möten och verksamheter.

13.9

att LO utreder hur ett lokalt och regionalt inflytande över LOs verksamhet skulle kunna se ut för att engagera medlemmar i förbundsavdelningarna,

att LO-utredningen följs av en handlingsplan för en stark regional och lokal demokratisk verksamhet samt

att ge LOs styrelse i uppdrag att tydliggöra hur det demokratiska inflytandet för fackliga aktivister är lokalt och regionalt, så att trösklarna sänks för engagemang och facklig kamp.

Motion 13.8 vill att LO ska verka för att skapa LO-hus i hela Sverige för att skapa fler tvärfackliga möten och verksamheter. LO och förbunden finns verksamma över hela Sverige, för LOs del inom de tio LO-distrikten. I förbundens verksamhet sker det inom förbundsavdelning eller motsvarande. Med olika medlemstal, geografisk och branschmässig indelning har LOs medlemsförbund olika uppbyggnad av sin regionala verksamhet vilket gör att orter med expedition är olika mellan förbunden. På vissa orter har flera LO-förbund gemensamma expeditioner. Där det skett har respektive förbund samordnat sig med övriga berörda på eget initiativ. Motionären ger också uttryck för fler mötesplatser för förbundens representanter. LOs styrelse delar uppfattningen att mötesplatser och lokal samordning är av stor vikt och det är också något som redan sker inom den gemensamma verksamheten mellan förbunden i LO-distrikten och LO-facken i kommunerna.

LOs styrelse anser att det är upp till varje förbund att, enskilt eller i samverkan, hantera frågan om lokaler i sin regionala/lokala verksamhet.

Motion 13.9 tar fäste i något av den fackliga rörelsens nerv, att aktivera förtroendevalda i sina uppdrag. Aktiva medlemmar och förtroendevalda som engagerar sig på sin arbetsplats och i våra organisationer bär de fackliga organisationerna framåt. Engagemanget inom LOs verksamhet sker ofta inom LO-distrikten, ofta som ledamot inom LO-facken i kommunerna eller annat uppdrag i LOs tjänst exempelvis som skolinformatör eller liknande. Den fackliga rörelsen bygger i grunden på ett ideellt engagemang där drivkraften ofta bottenar i att vilja förbättra för sig och sina arbetskamrater på arbetsplatsen och i samhället där kampen mot orättvisor är en ideologisk övertygelse. I LOs jämlikhetsutredning lyfts vikten av det lokala organiseringsarbetet på arbetsplatserna som en nyckelfaktor för att bygga samhället mer jämlikt.

LO och förbunden behöver möta nya typer av engagemang, särskilt bland de yngre medlemmarna. Ibland där inte det formella uppdraget måste vara huvudsaken för att kunna aktivera sig i en viss fråga. Ungdomsbarometern visar att ungdomar har ett fortsatt stort intresse för det som är fackliga grundvärden som trygghets- och rättvisefrågor. Att samlas lokalt med medlemmar från andra förbund som delar en gemensam problembild i kommunen där man bor eller arbetar ger en bra plattform för att forma sitt engagemang inom LO-facken i kommunerna.

LO-kongressen 2012 behandlade rapporten *Inriktning för framtida lokal och regional tvärfacklig verksamhet*. Rapporten lyfter vikten av lokal facklig närvaro inom LO-facken

i kommunerna särskilt men också vikten av medlemsorganisationernas aktiva engagemang lokalt och regionalt. Vid kongressen 2016 beslutades att LO skulle genomföra en utredning kring LOs uppdrag och med särskilt fokus på den regionala och lokala verksamheten. Utredningen belyser i väsentliga delar det som motionären lyfter i sin motion. Bland annat föreslås att man aktivt stärker samverkan på alla nivåer inom LO och förbunden samt att det arbetas fram gemensamma riktlinjer för den lokala verksamheten. LO-distriktens medlemsorganisationer som är förbundsavdelning, eller motsvarande har bidragit i utredningen genom att delge sin bild av hur verksamheten bäst formas för framtiden och återfinns även i beslutande organ på regional nivå.

LO arbetar också tillsammans med förbunden inom området "Stärkt organisering – stärkt organisation" där den största satsningen i modern tid på regional och lokal verksamhet genomförs. Det handlar om allt från att stärka skolinformation till att öka det lokala engagemanget och till varje område skapas en handlingsplan i samråd med förbunden för hur arbetet ska genomföras. Det står klart att varje enskilds engagemang för det gemensamma är värdefullt och att vi tillsammans i Sverige behöver ta ytterligare steg för att stärka vanligt folk på arbetsplatserna, men också vårda och utveckla formerna för lokalt fackligt arbete.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att anse motionen 13.9 besvarad samt

att avslå motionen 13.8.

13.10

Förbättringar för fackligt förtroendevaldas arbete

Byggnadsarbetareförbundet region Stockholm–Gotland

De fackligt förtroendevalda (ffv) ute på arbetsplatserna gör ett stort och viktigt jobb. De är ofta hårt ansatta och uppgifterna att verka för organisering, rådgivning etcetera har på många sätt blivit svårare i den nya arbetsmarknaden med fler och fler tillfälliga jobb, splittrade scheman och konkurrens från en ny sorts företag med helt annan syn på kollektivavtal och arbetsrätt.

Arbetsplatsernas ffv behöver och får oftast stöd för sitt jobb hos sitt förbund, avdelning, region eller klubb, men ffv på arbetsplatsnivå saknar oftare verktyg, hjälpmedel och stöd av regler, avtal och lagar som är anpassade och utvecklade för den nya sortens arbetsmarknad. Ffv måste också oftare än tidigare söka samarbeten som inte finns reglerade i lagar eller avtal med andra ffv i andra förbund och med andra kollektivavtalade regelverk.

LO borde därför som övergripande part och förhandlingspart mot Svenskt Näringsliv utreda och lägga fram generella förslag på regel, lagar och avtalsändringar som skulle hjälpa de fackligt förtroendevaldas arbete. LO bör under kongressperioden inleda diskussioner med Svenskt Näringsliv om detta och påverka politiskt för detsamma.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO under kongressperioden utreder lämpliga lagar, regler och avtalsförändringar som kan hjälpa fackligt förtroendevalda,

att LO till nästa kongress redovisar förslagen på förändringar i lag, regelverk och avtal samt

att LO under kongressperioden inleder diskussioner med Svenskt Näringsliv om lämpliga förändringar.

13.11

Samhall

Fastighetsanställdas Förbund avd Skövde

Det är åtta förbund i Samhalls avtal i dag och det är åtta olika medlemsavgifter, åtta olika stadgar, åtta olika försäkringspaket och så vidare. Det känns som förbunden sinsemellan jagar medlemmar. Detta gör att det blir väldigt knöligt för våra medlemmar att byta förbund utifrån vad de arbetar med, och ännu svårare att få fler fackliga förtroendevalda.

Inom Samhall behöver vi även fler klubbar och vi vill att de ska vara tvärfackliga. Många vill inte byta facktillhörighet eller tycker det blir för krångligt. De går ur medlemskapet och går bara med i a-kassan. Detta gör att facket inte har den styrka som behövs på Samhall.

Samhall kan inte bli ett eget förbund men det kan vara "Samhalls fackliga organisation" så länge man är kvar på Samhall och man är medlem i någon av de branscher som man börjar med när man kommer in på Samhall.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO verkar för att underlätta för oss fackliga på Samhall, både att hålla kvar våra medlemmar och få fler fackliga förtroendevalda (behandlas under dagordningspunkt 13.c) samt

att LO verkar för att förtroendevalda på Samhall ges möjlighet att bilda tvärfackliga klubbar för alla avtalsbärande förbunds medlemmar.

Utlåtande motionerna 13.10 och 13.11 (att-sats 2)

13.10

att LO under kongressperioden utreder lämpliga lagar, regler och avtalsförändringar som kan hjälpa fackligt förtroendevalda,

att LO till nästa kongress redovisar förslagen på förändringar i lag, regelverk och avtal samt

att LO under kongressperioden inleder diskussioner med Svenskt Näringsliv om lämpliga förändringar.

13.11

att LO verkar för att förtroendevalda på Samhall ges möjlighet att bilda tvärfackliga klubbar för alla avtalsbärande förbunds medlemmar.

LOs styrelse delar motionärens uppfattning i stort när det gäller beskrivningen i motion 13.10 av arbetsmarknaden med det hårdare klimatet och mer komplicerade situationer. Medlemmar behöver precis som tidigare stöd av såväl ombudsmän som förtroendevalda där det i många fall även kan behövas expertkunskap för att ta hand om frågorna på bästa sätt. Däremot anser inte LO-styrelsen att det behövs ytterligare lagstiftning eller regelverk. Utan det som i dag finns i form av MBL, förtroendemannalagen, LAS med mera, gör det fullt möjligt att bedriva ett bra och genomtänkt arbete för medlemmarna på arbetsplatserna. Med det inte sagt att det är lätt och här krävs såväl utbildningar, stöttning, mentorskap med mera från förbunden och LO för att tillvarata medlemmarnas villkor och rättigheter på arbetsplatserna.

Motion 13.11, andra att-satsen tar upp frågan om tvärfackliga klubbar inom Samhall. För ett fungerande fackligt arbete krävs att medlemmarna är rätt organiserade utifrån LOs organisationsplan. För medlemmar som byter arbetsplats och organisationsområde är det däremot viktigt att det sker på ett enkelt och säkert sätt för såväl medlem som förbund. Ett stöd för detta är övergångsportalen, www.bytLOfack.se, som LOs styrelse beslutat om. Den kommer att gå i drift under våren 2020 och allt sker elektroniskt på ett enkelt och säkert sätt. Däremot finns det inga formella hinder att utveckla samarbeten lokalt för att stötta och hjälpa varandra på bästa sätt. Samhallskommittén, där samtliga förbund som är aktiva på Samhall ingår, arbetar kontinuerligt för att underlätta samarbetet mellan klubbar på företagen.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att anse motionen 13.11 (att-sats 2) besvarad samt

att avslå motionen 13.10.

Utlåtande motion 13.21 (att-sats 2)

13.21

att LOs styrelse får i uppdrag att ta fram riktlinjer för hur LOs interna organisation omorganiserar för att LO-kansliet och LO-distrikten ska kunna stötta sina medlemsförbund med organiseringsarbetet och medlemsnyttan (behandlas under dagordningspunkt 13.b).

Motion 13.21, andra att-satsen, vill att LOs styrelse får i uppdrag att ta fram riktlinjer för hur LOs interna organisation omorganiserar för att LO-kansliet och LO-distrikten ska kunna stötta sina medlemsförbund med organiseringsarbetet och medlemsnyttan.

LOs styrelse fastställer i dag gemensamma mål och prioriteringar inom LOs fastställda verksamhetsområden som både LO och LO-distrikten har att följa. Ett av de prioriterade områdena är organisering. När det gäller hur LO-kansliets interna organisation ska vara uppbyggd är det en fråga för LOs kansliledning men den ska självfallet säkerställa att det tvärfackliga samarbetet fungerar, både centralt och regionalt.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att anse motionen 13.21 (att-sats 2) besvarad.

13.12

Miljövänliga alternativ

Handelsanställdas förbund avd 20 Stockholm

I klimatkrisens tidevarv kan vi inte sitta still i båten och invänta en eventuell magisk avstanning av temperaturhöjningen utan att själva agera och utan att kräva av politiken att agera.

Vi behöver påverka och få politikerna att agera NU!

Men vi behöver också själva se över hur vi inom LO agerar.

Det kan vara allt från att källsortera på expeditioner till att påverka de bussbolag vi använder att använda biobränsle. Att vid andra, längre resor, alltid tänka klimatsmart, det vill säga minimera flygresor till ett minimum om det verkligen inte är absolut nödvändigt samt att våra investeringar är hållbara och inte läggs i till exempel oljefonder.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO ska verka för en snabb klimatomställning genom politisk påverkan

(behandlas under dagordningspunkt 17.a),

att LO agerar hållbart i alla led samt

att LO reser klimatsmart.

13.13

En klimatsmart organisation

Kommunalarbetareförbundet avd Väst

Vi står inför en rad förändringar i vår omvärld och miljökrisen är något som kommer att påverka oss alla. LO är en stor organisation och bör därför ta ett större ansvar för klimatet, inte minst i organisationsbyggandet.

Vi vill därför utreda hur LO kan bli en mer klimatsmart organisation som ger sig in i matchen för vår gemensamma framtid!

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO tillsätter en arbetsgrupp som får i uppdrag att utreda hur vi kan bli en mer klimatsmart organisation.

Utlåtande motionerna 13.12 (att-satserna 2 och 3) samt 13.13

13.12

att LO agerar hållbart i alla led samt

att LO reser klimatsmart.

13.13

att LO tillsätter en arbetsgrupp som får i uppdrag att utreda hur vi kan bli en mer klimatsmart organisation.

Frågan om klimatomställning och det hållbara samhället är en av vår tids mest angelägna frågor. Motionerna handlar i synnerhet om hur vi som facklig organisation agerar så att vi bidrar till omställningen i vår egen, interna verksamhet, så att LO och medlemsförbunden är klimatsmarta organisationer och även på så sätt medverkar till ett hållbart samhälle.

LO och flera av medlemsförbunden har att redovisa i sina årliga hållbarhetsrapporter, enligt årsredovisningslagen, vad man gör i relation till de globala målen för en ekonomisk, miljömässig och socialt hållbar utveckling, inom ramen för Agenda 2030. LO och medlemsförbunden har redan i sin kärnverksamhet att eftersträva de globala målen genom ett hållbart arbetsliv för alla. Vi ska genom det bidra till förbättrade arbetslivs- och levnadsvillkor för nuvarande och framtida generationers medlemmar.

LO och medlemsförbunden arbetar inom sina strukturer med att formulera policy och riktlinjer för sin interna verksamhet. Det finns i nuläget ingen gemensam bild av hur en klimatsmart fackförening ska vara eller vilket utvecklingsarbete som genomförts på detta område inom LO och de 14 medlemsförbunden. Det är sannolikt att det ser olika ut i de olika organisationerna och att man har kommit olika långt i sina strävanden. I nuläget finns inte den kartbilden.

Styrelsen föreslår därför kongressen besluta att ge LOs styrelse i uppdrag att tillsätta en arbetsgrupp som, utifrån ett antal av styrelsen fastställda kriterier på vad som kan vara en klimatsmart fackförening vad gäller den interna organisationen, gör en kartläggning av nuläget i LO och medlemsförbunden. Utifrån kartläggningen beslutar LOs styrelse om det fortsatta gemensamma arbetet mot en klimatsmart organisation.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att bifalla motionen 13.13 samt

att anse motionerna 13.12 (att-sats 2), 13.12 (att-sats 3) besvarade.

13.14

Kommunikationsplan

Industrifacket Metall avd 34 Borås

LOs olika aktiviteter både på central-, distrikts- och kommunnivå berör förbunden och dess avdelningar på olika sätt. När och vilken information som kommer förbunden tillhanda varierar stort. För att förbunden ska kunna delta på ett effektivt sätt och kunna tillhandahålla resurser när det krävs och förväntas är det av vikt att information kommer ut till rätt mottagare i tid. Många gånger råder det förvirring om förväntningar om deltagande kanske främst på lokal förbundsavdelning.

För att så långt som möjligt underlätta bör det finnas fastslagna och reviderade kommunikationsplaner från varje LO-nivå till respektive förbund och förbundsavdelning som berörs av de aktiviteter som planeras. I planen bör det framgå vilka och när som ska kommunicera. Lämpligt är att kommunikationsplanen fastställs på sista repskapsmötet inför kommande verksamhetsår.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att det ska finnas kommunikationsplan på varje LO-nivå centralt, distrikt och kommun, som revideras och fastställs årligen.

Utlåtande motion 13.14

13.14

att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att det ska finnas kommunikationsplan på varje LO-nivå centralt, distrikt och kommun, som revideras och fastställs årligen.

LO har tillsammans med medlemsförbunden en omfattande och viktig verksamhet på central, regional och lokal nivå. För att få till ett så bra samarbete som möjligt och kunna vara så effektiva i vårt kommunikativa arbete som det bara går, behövs goda planeringsförutsättningar och vi behöver arbeta än mer samordnat.

LOs styrelse håller med motionären om att det är viktigt att information kommer till rätt mottagare i rätt tid för att medlemsförbunden ska kunna delta på ett effektivt sätt och kunna tillhandahålla resurser när det krävs.

LOs kommunikationschef och personal från avdelningen för kommunikation och ledningsstöd har kontinuerliga möten, varannan vecka, med förbunden i LOs råd för kommunikationsfrågor. Kommunikationsrådet har till uppgift att lägga fast den strategiska inriktningen för LOs långsiktiga opinionsbildning och har en samordnande roll mellan LO och förbunden avseende opinionsbildande frågor, kampanjer och vissa mediafrågor. De kortsiktiga mediafrågorna behandlas också i rådet. Varje förbund äger en ordinarie plats i kommunikationsrådet.

För att förtydliga LOs kommunikativa insatser ytterligare beslutade LOs arbetsutskott i april 2020 om en kommunikationsstrategi för LO för åren 2020–2024. I strategin fastslås bland annat övergripande kommunikationsmål och hur vi ska tänka kring strategiska kommunikativa avvägningar. Arbetsutskottet beslutade samtidigt att införa ett kommunikativt årshjul som modell för hur vi ska arbeta med planerad kommunikation.

I årshjulet läggs fokus på ett tema i taget under en vald period. Teman och periodernas längd fastställs för ett år i taget, i god tid så att alla får goda planeringsförutsättningar. Varje del av organisationen sätter upp mål för vilka aktiviteter man avser att göra för att lyfta temat.

Sammanfattningsvis delar styrelsen motionärens önskan om ökad tydlighet och vikten av planer för styrning och uppföljning. Arbetet med detta har redan påbörjats varför motionen får anses besvarad.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att anse motionen 13.14 besvarad.

13.15

Det googlande samhället

Transportarbetareförbundet avd 9

Samhället har ändrats. Information söker man via sökmotorer och traditionella informationskanaler byts ut mot digitala. I värsta fall via rykten på sociala medier som till exempel Facebook. I bästa fall har personen googlat och i alla fall kollat några trovärdiga hemsidor/källor online.

Vad händer om man googlar fram vilket fackförbund man ska tillhöra? Jo mest troligt är att du stöter på domäner som www.fackforbund.nu, www.fackforbund.com och www.fackforbunden.se. Bakom dessa hemsidor ligger PR-byråer. Där dominerar Unionen både med reklam och genom rakt av felaktiga rekommendationer. På vissa hemsidor dyker de upp som första förslag varje gång, oavsett vilket yrke man fyller i.

Det är dags för förändring och att driva en hemsida med korrekt information och ha en stor mängd personer som använder den, så att den dyker upp som trovärdigt alternativ i sökmotorernas algoritmer. Det kräver att vi samarbetar.

Man kanske kan slå in organisationsnummer/arbetsgivare och få upp vilket kollektivavtal och vilket fackförbund som organiserar med hjälp av Fora-registret?

Man kanske ska samarbeta med ovanstående domäner/hemsidor för att även LOs medlemsorganisationer ska dyka upp som trovärdiga alternativ?

Oavsett vad lösningen är så vet vi att även de medlemmar som inte har en facklig organisation på sin arbetsplats förtjänar rätten att vara organiserad i rätt fackförbund. Vi behöver fler medlemmar i alla våra förbund.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att Landsorganisationen i Sverige ska ta fram och implementera ett arbets-sätt som eftersträvar att sökningar på sökmotorer på internet ger korrekta träffar i de fall man letar efter facklig tillhörighet som yrkesaktiv inom LOs medlemsorganisationers kollektivavtalsområden.

13.16

Flerspråkig facklig information

Handelsanställdas förbund avd 36 Uppsala

I dagens arbetsliv blir andelen arbetare med andra modersmål än svenska allt högre. Många människor kommer till Sverige från andra delar av världen där inte bara språket är ett helt annat, utan även de fackliga traditionerna och den fackliga medvetenheten. Kulturkrockarna kan bli enorma!

När en arbetare kommer från ett land där facket inte går att lita på, där fria fackföreningar är förbjudna och de som finns inte är värda att kallas fackföreningar är det extra viktigt att vi kan informera på den anställdes hemspråk.

I takt med att fler människor kommer till Sverige från olika delar av världen, med helt andra fackliga traditioner, är det viktigt att vi kan nå dem med relevant information på deras eget språk i så stor utsträckning som möjligt. På LOs hemsida finns mycket information om försäkringar och liknande ämnen att tillgå på många olika språk och det är fantastiskt bra.

Samarbetet med Folksam's flerspråkiga rikskundtjänst är oerhört värdefull för LO-förbundens medlemmar och blivande medlemmar. Det är dock viktigt att fortsätta bygga ut facklig information i andra ämnen på många språk.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO arbetar aktivt med att göra mer information på LOs hemsida tillgänglig på flera olika språk.

Utlåtande motionerna 13.15 och 13.16

13.15

att Landsorganisationen i Sverige ska ta fram och implementera ett arbetssätt som eftersträvar att sökningar på sökmotorer på internet ger korrekta träffar i de fall man letar efter facklig tillhörighet som yrkesaktiv inom LOs medlemsorganisationers kollektivavtalsområden.

13.16

att LO arbetar aktivt med att göra mer information på LOs hemsida tillgänglig på flera olika språk.

Motion 13.15 efterlyser digitala lösningar som gör det lättare för arbetare som inte har någon facklig närvaro på sin arbetsplats att på ett smidigt sätt kunna bli medlem i rätt fackförbund.

LOs styrelse delar uppfattningen att de digitala kanalerna blir allt viktigare i den fackliga verksamheten, både för nyrekrytering, men även för andra funktioner. Den växande närvaron i sociala medier under senare år är exempel på det, liksom den digitala utveckling som gjort det lättare för den enskilde att komma i kontakt med facket. Det har också blivit enklare att ta del av facklig kunskap på nätet och det finns numera ett flertal lösningar som bistår de förtroendevalda i sina uppdrag.

Det finns också lösningar som förbunden arbetat fram. Kommunal och Elektrikerna erbjuder sina medlemmar ett jobbsökarverktyg och de har även arbetat fram *Kollektivavtalskollen*. Hotell- och restaurangfacket har sedan tidigare en motsvarighet med *Schysta villkor*.

attutveckla effektiva digitala lösningar med målet att ge så bra facklig service som möjligt till såväl potentiella medlemmar som befintliga är en nödvändighet. Ytterst handlar det om att hävda de fackliga rättigheterna och upprätthålla det fackliga löftet.

LO bör därför få i uppdrag att i enlighet med motionen, och samordnat med förbunden, utveckla digitala lösningar och arbetssätt som gör det enklare att hitta rätt förbund, bli medlem och få fackligt stöd. En starkare närvaro på internet backas upp av en medveten opinionsbildning från LO kring medlemskapets värde och kollektivavtalets betydelse.

I uppdraget bör även ingå att LO och förbunden undersöker på vilket sätt de digitala lösningarna kan förfinas och bli ännu mer anpassade till varje individs behov och situation.

Motion 13.16 föreslår att mer av informationen på LOs hemsida ska göras tillgänglig på flera språk.

Behovet av facklig information på olika språk växer, men frågan är komplex. Listan över språk som var relevanta för några år sedan ser inte likadan ut i dag och hur den kommer att se ut om några år vet vi inte. Även de lagar och avtal som informationen handlar om förändras. Resurser och arbetssätt måste kunna hantera kontinuerliga förändringar liksom nya språk.

LOs styrelse håller med om att vi behöver arbeta aktivt med frågan. LO bör därför få i uppdrag att tillsammans med förbunden hitta vägar framåt som balanserar behoven, kraven på långsiktighet samt även beaktar det faktum att resurserna är begränsade.

I uppdraget bör ingå att titta närmare på digitala automatiserade lösningar. Även om översättningar på internet inte fungerat tillräckligt bra tidigare så sker det en utveckling hela tiden.

attmotionen föreslås besvaras beror på att arbetet bör ha mer än LOs hemsida som utgångspunkt. Det finns andra digitala kanaler som kan vara mer effektiva för att nå de berörda. Frågan har därför lyfts i projektet ”Stärkt organisering – stärkt organisation”.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att bifalla motionen 13.15 samt

att anse motionen 13.16 besvarad.

13.17

Tolkhjälp, utveckla flerspråkig rikskundservice

Transportarbetareförbundet avd 17

Inom vissa branscher har vi medlemmar som har svårt att förstå svenska och vi har svårt att förklara vad vi menar, på ibland lite knackig engelska. Det skulle vara till stor hjälp att kunna ringa och få tolkhjälp.

LO och Folksam har tillsammans flerspråkig rikskundservice, en service som förklarar försäkringsvillkor och svarar på frågor om medlemskap.

Vi skulle vilja utreda möjligheten att utveckla den så att ombudsmän, förhandlingsombud och skyddsombud kan ringa och få tolkhjälp vid förhandlingar och möten.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO utreder möjligheten att utveckla den flerspråkiga rikskundservicen så att den kan tolka på medlemmarnas modersmål vid förhandlingar och viktigare möten gällande arbetsvillkoren på arbetsplatsen som hjälp till LO-förbunden.

13.18

Språkförbistring samt tolkhjälp

Transportarbetareförbundet

Inom vissa branscher har vi medlemmar som har svårt att förstå svenska och vi har svårt att förklara vad vi menar på ibland lite knackig engelska. Det skulle vara till stor nytta att få tolkhjälp.

LO och Folksam har tillsammans flerspråkig rikskundservice, en service som förklarar försäkringsvillkor och svarar på frågor om medlemskap.

Vi skulle vilja utreda möjligheten att utveckla även andra möjligheter så att ombudsmän, förhandlingsombud och skyddsombud kan nyttja den möjligheten att få tolkhjälp vid förhandlingar och möten.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO utreder möjligheter att utöver flerspråkiga rikskundservicen utveckla andra möjligheter så att vi kan underlätta och försäkra oss om att vi på bästa sätt kan företräda våra medlemmar.

13.19

Framtidens jobb och samhälle

Byggnadsarbetareförbundet region Stockholm–Gotland

När man diskuterar framtiden med sina äldre kollegor eller med sina barn är det lätt att bli fundersam och bekymrad inför framtiden och hur vi vanligt folk ska kunna leva våra liv.

De äldre jämför med hur det såg ut på arbetsmarknaden och hur man gjorde mycket mer tillsammans med sina kompisar. Det var oftast lättare att få jobb och trivdes man inte på ett jobb kunde man med lite omak hitta ett nytt.

Som anställd var man relativt trygg, skyddad av facket, avtalen och en del av de arbetsmarknadslagar som kom till under det 70-tal då dagens äldsta arbetare startade sitt yrkesliv. Det decenniet och en del av nästa var också de år då framtiden hägrade. Allt kunde och skulle bli bättre, det fanns en framtidstro som bottnade i politiken och känslan av att framtiden gick att förändra.

Dagens unga ser inte på framtiden eller har inte den framtidstro som fanns under ett par decennier. Arbetsmarknaden är splittrad, trygga anställningar och vettiga löneutvecklingar verkar alltmer avlägsna vartefter marknadskrafterna får bestämma och borgerliga politiker vurmar för fler avregleringar, fler undantag i LAS och lägre ingångslöner.

Under tiden står vi inom facken utan svar om hur framtidens arbetsmarknad och samhälle borde se ut och organiseras. Färgade av kapitalets långvariga indoktrinering tror vi inte heller att framtiden går att förändra. Vi tvingas reagera på de frågor borgerliga partier driver, vi tvingas slå ner hämlarna i backen för att förhindra att näringslivet knuffar de sista resterna av reglerade schysta villkor över stupet medan vi vilset tittar oss omkring efter vem som ska kunna hjälpa oss när EU kommer med nya direktiv.

Vi behöver skapa oss framtidstro och förhoppningar, vi behöver kunna säga:

–Så här vill vi ha det! Så här kan vi göra!

Vi måste skapa oss en egen och gemensam bild av framtidens arbetsmarknad och samhälle och se till att det är vi som driver framtidens frågor och att kapitalet i stället får försöka försvara sig i stället för tvärtom. Vi behöver både ta reda på fakta och skola oss.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO genomför en grundlig framtidsstudie,

att LO-förbunden tillsammans utarbetar en ideologisk medlemsutbildning (behandlas under dagordningspunkt 13.d) samt

att LO-förbunden arbetar för att skapa en gemensam vision om hur framtidens arbetsmarknad ska se ut och vara organiserad.

Utlåtande motionerna 13.17, 13.18 och 13.19 (att-sats 1, 3)

13.17

att LO utreder möjligheten att utveckla den flerspråkiga rikskundservicen så att den kan tolka på medlemmarnas modersmål vid förhandlingar och viktigare möten gällande arbetsvillkoren på arbetsplatsen som hjälp till LO-förbunden.

13.18

att LO utreder möjligheter att utöver flerspråkiga rikskundservicen utveckla andra möjligheter så att vi kan underlätta och försäkra oss om att vi på bästa sätt kan företräda våra medlemmar.

13.19

att LO genomför en grundlig framtidsstudie samt

att LO-förbunden arbetar för att skapa en gemensam vision om hur framtidens arbetsmarknad ska se ut och vara organiserad.

Parterna har i dag ett långtgående ansvar att reglera arbetsmarknaden tillsammans. Som motionären i motion 13.17 beskriver så skulle ena parten ta ett större ansvar i just den här frågan som är av största intresse för båda parterna och som vanligtvis utförs av andra samhällsfunktioner. Däremot är förslaget om att utveckla rikskundservice värt att beakta utifrån båda parternas intresse då många har en svag kunskap i svenska och engelska men det kan inte anses rimligt att utreda något som ger ett utökat ansvar till LO. I motion 13.18 vill motionären att LO utreder möjligheter att utöver flerspråkiga rikskundservicen utveckla andra möjligheter så att vi kan underlätta och försäkra oss om att vi på bästa sätt kan företräda våra medlemmar. Utgångspunkten är alltid att på bästa sätt stötta LO-förbundens medlemmar. För de som inte har svenska som första språk krävs ytterligare insatser för att få möjlighet till svenskundervisning på arbetstid, vilket LO har påtalat för den nationella politiken under en längre tid. LO har även samarbete med ABF som skulle kunna skapa möjlighet för att läsa svenska inom ramen för folkbildningen. Det är dock viktigt att säga att ansvaret ligger på respektive förbund men att LO och förbunden gemensamt måste hitta former för att stötta varandra i detta viktiga arbete.

Motionären i motion 13.19 jämför då- och nutid samt önskar att LO ska se in i framtiden. Motionären beskriver att unga inte ser på framtiden eller har den framtidstro som fanns under par decennier.

LOs styrelse delar inte den uppfattningen utan tror att unga har en framtidstro, nu som då. Men omvärlden förändras och allt ser inte ut som det alltid gjort. I rapporten *Dagens och morgondagens arbetsmarknad* ger LO en bild av dagens och morgondagens arbetsmarknad inom tre fokusområden: anställningsförhållanden, facklig anslutning och arbetslöshet. En röd tråd genom rapporten är att det är nödvändigt att möta morgondagens arbetsmarknad med god omställningsförmåga eftersom arbetslivets omvandlingstakt antas gå snabbare och det kräver smidig anpassning. En slutsats är att det finns väldigt olika förutsättningar att möta kraven på omställning till morgondagens arbetsmarknad.

Arbetsmarknadspositioner skiljer sig åt och det har stor betydelse för att få omställningsbehov tillgodosedda. En annan slutsats är att det är genom politiska och fackliga

vägval för ökad jämlikhet på arbetsmarknaden som omställningsförmågan har störst förutsättningar att förbättras för hela arbetskraften.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att anse motionerna 13.19 (att-sats 1), 13.19 (att-sats 3) besvarade samt

att avslå motionerna 13.17, 13.18.

I debatten deltog

David Aura, Elektrikerna

Mats Andersson, Transport

Ulf Persson, Transport

Ola Olsson, Byggnads

Mathias Westbrand Emilsson, Hotell- och restaurangfacket

Jessica Leiding, Kommunal

Marie Samuelsson, Transport

Rebecca Borck, Livs

Mats Wahlström, Handels

Stefan Hall, Livs

Conny Källström, Kommunal

Vasilios Papoutsis, Transport

Ali Shibl, Transport

Torbjörn Johansson, LOs avtalssekreterare

Följande förslag förelåg

- Styrelsens utlåtanden,
- David Aura, Elektrikerna, bifallsyrkande på styrelsens utlåtande på motion 13.3,
- Stefan Hall, Livs, m.fl. bifallsyrkande på styrelsens utlåtande på motion 13.4,
- Ulf Persson, Transport, m.fl. bifallsyrkande på motion 13.4,
- Stefan Hall, Livs, bifallsyrkande på styrelsens utlåtande på motionerna 13.4, 13.5 och 13.6,
- Mats Wahlström, Handels, bifallsyrkande på motion 13.7,
- Jessica Leiding, Kommunal, bifallsyrkande på motion 13.9,
- Ola Olsson, Byggnads, bifallsyrkande på motion 13.21, att-sats 2,
- Mathias Westbrand Emilsson, Hotell- och restaurangfacket, bifallsyrkande på styrelsens utlåtande på motion 13.15,
- Rebecca Borck, Livs, bifallsyrkande på motionerna 13.17, 13.18 och 13.19, att-satserna 1 och 3,
- Vasilios Papoutsis, Transport, m.fl. bifallsyrkande på motion 13.18.

Beslut

Kongressen beslutade efter försöksvotering
att bifalla styrelsens utlåtande på motion 13.4.
Votering begärdes av Ulf Persson, Transport.

Kongressen beslutade
att bifalla styrelsens utlåtande på motion 13.7.

Kongressen beslutade efter rösträkning
att med röstsiffrorna 240 mot 170 bifalla styrelsens förslag på motion 13.9.
Fyra ombud avstod från att rösta.
Votering begärdes av Monica Smide, Kommunal.

Kongressen beslutade
att bifalla styrelsens utlåtande på motion 13.21, att-sats 2.

Kongressen beslutade efter försöksvotering
att bifalla styrelsens utlåtande på motion 13.17.
Votering begärdes av Jimmy Ovesson Transport.

Kongressen beslutade
att bifalla styrelsens utlåtande på motion 13.18.

Kongressen beslutade
att i övrigt bifalla styrelsens utlåtanden.

13.c Organisering

Motionerna 13.20, 13.21 (att-satserna 1, 3 och 4), 13.22–13.23, 13.24 (att-satserna 2 och 3), 13.25 (att-satserna 2, 3 och 4), 13.11 (att-sats 1), 13.26–13.28, 13.29 (att-satserna 1 och 2), 13.30–13.42 samt 13.29 (att-sats 3)

13.20

Handlingsplan för solidarisk organisering

Seko

Digitaliseringen innebär en risk mot arbetstagarnas arbets- och anställningsvillkor samt en förändring i jobben och på arbetsplatserna. Den digitala tekniken underlättar för atypiska anställningsformer såsom bemaningsföretag, F-skattare och korta visstidsanställningar. Många företag som uppstår är dessutom så kallade plattformsföretag som egentligen utgör ett modernt system för daglöneri. Det ger arbetsgivare möjlighet att undgå arbetsgivaransvar men det försvårar också beskattningen.

Vad gäller arbetets villkor finns en uppenbar risk att arbetsinnehållet utarmas och att det blir fler rutinartade jobb som inte kräver utbildning. Den svenska modellen har genom teknisk kompetensutveckling inneburit en successiv uppkvalificering av löner och arbetsinnehåll, både genom att jobb försvunnit och att jobben förändrats. Digitaliseringen möjliggör en förenkling och uppstyckning av arbetsuppgifterna som också gör det lättare att lägga ut arbeten på en extern part.

Strukturomvandlingen i samhället riskerar skapa nya grupper av arbetare som jobbar på mycket mer lösa anställningsförhållanden än vad som traditionellt förekommer på svensk arbetsmarknad. Det handlar både om att befintliga arbeten blir mer atypiska (exempelvis inom städ, restaurang och handeln) men också att digitala plattformar i sig skapar atypiska anställningsförhållanden, exempelvis Foodora.

Hittills har LO och LO-förbunden tillämpat en strategi där det varit upp till det enskilda förbundet att hantera frågan. Här krävs ett omtag där hela LO gemensamt tar solidariskt ansvar för organisering av de grupper som inte har fast anknytning till arbetsmarknaden eller som inte arbetar under kollektivavtal. Förbunden behöver hjälpas åt att värva medlemmar, teckna avtal samt kontrollera efterlevnaden.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO ska ta fram en handlingsplan för att organisera nya grupper på arbetsmarknaden,

att LO ska ta fram en handlingsplan för att stärka organiseringen hos grupper med svag facklig organisationsgrad i dag samt

att ansvaret för detta åläggs förbunden solidariskt oavsett förbundstillhörighet.

13.21

Organisering

Byggnadsarbetareförbundet region Väst

År 2006 beslutade LOs styrelse att LO skulle få ett samlat uppdrag att stärka LO-förbunden med att höja organisationsgraden. Flera beslut, handlingsplaner och projekt har fattats sen dess. Mycket har hänt men uppenbart långt ifrån tillräckligt, vi behöver bli bättre. Organisering kräver att arbetet bedrivs lokalt av de enskilda förbunden. Organisering är även ett arbete som behöver ta tid och innehålla en stor mängd av tålmod.

Om LO framöver ska kunna stötta, hjälpa förbunden med att bli starkare medlemsmässigt, med en stark kraft för att höja organisationsgraden och vara ett stöd för LOs förbund, behövs flera förändringar och förstärkningar. Möjligheten som den digitala utvecklingen ger måste vi i fackföreningen bättre ta vara på. Detta arbete är bättre att LO leder än att förbunden går sina egna vägar och hittar olika lösningar. Det har vi sett på många håll tidigare. Ett sådant exempel är alla olika medlemsystem vi har på LO-sidan.

Ett av dessa områden där LO kan vara drivande är kartläggning, analys och metodutveckling, som det stöd och hjälp LO-förbunden behöver för att driva organisering som en långsiktig och kraftfull satsning. Där är det lokala engagemanget och arbetet avgörande. LO kan med denna service ge förbunden möjlighet att satsa på det avgörande arbetet på lokal nivå och rikta sina resurser.

I och med denna motion vill vi inte att LO ska göra mer saker utan prioritera det som redan står medlemmarna närmast. Det som ger en tydlig medlemsnytta och trygghet via ett fackligt medlemskap.

Vi föreslår att kongressen beslutar

- att LOs viktigaste fråga närmaste kongressperiod är att stötta LO-förbunden att vända den negativa utvecklingen av organisationsgraden för arbetare,
- att LOs styrelse får i uppdrag att ta fram riktlinjer för hur LOs interna organisation omorganiseras för att LO-kansliet och LO-distrikten ska kunna stötta sina medlemsförbund med organiseringsarbetet och medlemsnyttan (behandlas under dagordningspunkt 13.b),
- att detta arbete startar skyndsamt samt
- att en långsiktig strategisk plan tas fram.

13.22

Varje arbetare ska vara vår medlem

Hotell- och restaurangfacket, Handelsanställdas förbund

Våra organisationer, den fackliga idén och den svenska modellen bygger på starka fack med många medlemmar och kollektivavtal. Starka fack bygger i sin tur på att vi kan visa att vi har många medlemmar i våra förbund och på våra arbetsplatser. Arbetet för att antalet medlemmar i våra förbund ska fortsätta vara många bygger på att vi fortsätter jobba utifrån målsättningen att varje arbetare i Sverige ska gå med. Eller i alla fall har fått frågan om att bli vår medlem.

Kommande kongressperiod måste vi tillsammans fortsätta arbetet med att våra respektive fackförbund ska växa i antal medlemmar. Det räcker inte

att några av oss håller näsan över vattenytan och redovisar mer eller mindre positiva resultat i statistiken över årets medlemsutveckling. Vi måste vända den utveckling av organisationsgrad på svensk arbetsmarknad som just nu pekar brant neråt bland arbetare. Sämst siffror hittar vi bland de grupper som vi behöver organisera allra mest; unga, nyanlända och de med osäkra anställningsformer. Samtidigt ökar tjänstemannagrupperna sin organisationsgrad. Risken är uppenbar, vi går mot en arbetsmarknad där de starkare grupperna på arbetsmarknaden är de mest välorganiserade, med möjlighet att påverka, göra sin röst hörd och teckna starka kollektivavtal. Därför är vår organisationsgrad ett gemensamt ansvar och arbetet med värvning och organisering ett av LOs viktigaste uppdrag under kommande kongressperiod.

Arbetet med att bli fler medlemmar handlar i grunden om att nöta golv på våra arbetsplatser. Att facket finns på våra arbetsplatser, pratar om de frågor som är viktiga för medlemmarna och ställer frågan om att gå med i facket. Den delen av värvningen jobbar vi med på respektive förbund, på våra respektive områden och arbetsplatser. Men vi kommer inte höja organisationsgraden genom att bara kämpa på egen hand inom varje förbund. Det är en mer genomgripande förändring av vårt sätt att arbeta som krävs. Här ska vi använda vår gemensamma kraft och kunskap för att utveckla nya metoder och teknik samt hålla i och utveckla verksamheter som fungerar väl. LOs skolinformation är exempel på ett sådant väl fungerande samarbete. Vi måste ha som ambition att hitta fler gemensamma insatser där vi tillsammans kan ställa frågan om fackligt medlemskap till ännu fler anställda på ännu fler arbetsplatser. Här är de diskussioner och den inriktning som vi har jobbat fram inom "Organisera eller dö" särskilt värdefull att ta tillvara.

Nätet och vårt arbete med att värva medlemmar via sociala medier är ett bra exempel på områden där vi bara kan bli riktigt starka med gemensamma insatser. Nätet blir en allt viktigare kanal för att nå många av våra medlemsgrupper, inte minst unga. Såväl LO som många LO-förbund jobbar redan nu med väl planerade och målinriktade digitala kampanjer. Här kan LO under kommande kongressperiod stärka sin roll. Vi tror att en vassare digital närvaro kräver en strategi som vi ska formulera gemensamt inom LO. En strategi med målet att möta så många som möjligt av våra potentiella medlemmar på nätet för att etablera bilden av facket och nyttan av medlemskap.

Vår förmåga att fortsätta organisera många medlemmar på våra arbetsplatser är utan tvekan vår gemensamma ödesfråga.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO fortsätter och förstärker det gemensamma arbetet med organisering och värvning samt
att LO specifikt förstärker utvecklingen av gemensamma digitala strategier för värvning.

13.23

LO måste kraftsamla för framtiden tillsammans med medlemsförbunden i kampen för ökad organisationsgrad

Transportarbetareförbundet

Att fackföreningarna inom LO-kollektivet behöver utöka sitt samarbete är en förutsättning inför de utmaningar vi inom arbetarrörelsen står inför. Vi behöver samla våra resurser, samordna våra aktiviteter och våga ta nya initiativ för att hitta vägar framåt så att vi kan börja växa i styrka och medlemsantal.

Vi vill göra detta genom att arbeta gemensamt på stora arbetsplatsområden där vi samarbetar tvärfackligt.

Arbetsplatsområdena är större geografiska områden som vi gemensamt inom LO beslutar ska prioriteras. Sådana områden kan vara bygget av västlänken, Northvolts batterifabrik i Skellefteå eller befintliga arbetsområden som Sveriges största arbetsplats Arlanda eller arenaområdet Mall of Scandinavia.

En bra gemensam arbetsmodell är viktig för dessa arbetsplatsområden. Där alla LO-facken på frivillig basis är på plats och jobbar tillsammans. Det är även viktigt att få med förskolor, restauranger, kollektivtrafik, närliggande industrier med mera då dessa hela tiden utvecklas i expansiva områden.

Det är naturligt att detta arbete pågår i projektform under en förutbestämd tid. Där en modell kan vara att LO exempelvis via distrikten startar i gång processen och är spindeln i nätet. Därefter, när det är i gång, tar ett förbund huvudansvar för projektet kring arbetsplatsområdet.

Förbunden tillför resurser enligt bärkraft och LO avsätter de medel som krävs för att komma i gång med processen.

Det tvärfackliga arbetet kan bestå av gemensamt uppsökeri, medlemsvärvning, mediehantering, fackliga utbildningsinsatser, försäkringsrådgivning, arbetsmiljöarbete med mera. Detta kan även möjliggöra bra politiskt arbete för att skapa en bra helhet.

Genom att satsa tillsammans på dessa arbetsplatsområden kommer vi kunna utnyttja våra gemensamma resurser och kunskaper för bästa möjliga resultat.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO utreder möjligheten till förbundsgemensamt arbete vid utvalda arbetsplatsområden i projektform samt

att LO tar fram en handlingsplan om hur detta ska genomföras och avsätter nödvändiga ekonomiska medel för detta.

13.24

Långsiktigt hållbar organisering

Elektrikerförbundet

Arbetslivet är i ständig utveckling och det är facket också, men vi behöver justera hur vi förhåller oss till förändringarna, oavsett om det handlar om nya yrken, utvecklade yrkesroller eller nya metoder för oseriösa arbetsgivare att försämrare arbetares villkor. Vi behöver alltså säkerställa att vi utvecklar våra metoder för organisering, inte bara för dem som vi organiserar i dag utan också dem vi behöver organisera i morgon.

Detta behöver vi klara oavsett om det handlar om nya arbetaryrken som har en stark position eller de som råkar ut för osäkra villkor som sms-anställningar, falska F-skattare eller andra arbeten med taskiga villkor. När det gäller förändringar på svensk arbetsmarknad kan vi inte tillåta att framtida LO-medlemmar definieras av vilka tjänstemannaorganisationerna lämnar kvar till LO efter att de tagit sitt! LO måste tillsammans med förbunden själva definiera framtida LO-medlemmar.

Utöver detta måste den fackliga solidariteten förstärkas. Vi kan inte tillåta att potentiella medlemmar inte kan bli medlemmar bara på grund av det faktum att de har osäkra villkor eller att de har flera jobb, som gör att de har svårt att få det stöd de behöver just för stunden. Det vill säga den timme eller den dag då de råkar ha ett jobb som inte uppfyller medlemskravet i dagsläget. Om medlemmar tvingas jobba inom olika branscher med otrygga anställningsvillkor, så ska förbunden tillsammans med LO lösa företräderskapet vid tvist för medlemmen för det behov hen har för stunden. Det är upp till oss att lösa, inte medlemmen.

Denna motion stärker LO som konfederation! Det är just det som LO-medlemmarna behöver just nu, ett starkare fack som klarar av att organisera medlemmar nu och i framtiden. Ett starkare LO-fack som klarar att reglera och utveckla arbetsmarknaden och det svenska samhället.

Vi föreslår att kongressen beslutar

- att LO får rollen att avgöra organiseringsskyldigheten för förbunden för nya företeelser på svensk arbetsmarknad på motsvarande sätt som vid gränsdragningsstvister (behandlas under dagordningspunkt 13.e),
- att LO fortsätter samordna förbundens arbete med att underlätta övergångar mellan förbunden och kompletterar det arbetet med en lösning på hur förbunden ska underlätta för medlemmar att bli företrädd även om medlemmen har flera anställningar inom olika branscher samt
- att LO samordnar förbundens följsamhet i bransch- och yrkesutvecklingen så att LO och förbunden gemensamt definierar framtida LO-medlemmar.

13.25

Långsiktigt hållbar organisering

Fastighetsanställdas Förbund

Arbetslivet utvecklas hela tiden, fackföreningar likaså. Det är alltid dags att justera vårt förhållande till förändringarna: Nya yrken, utvecklade yrkesroller, nya metoder för oseriösa arbetsgivare att försämra arbetares villkor. Vi måste följa med i vår roll. Våra metoder för organisering ska följa med, i dag och framöver.

Vår uppgift med organisering måste klaras av. Det gäller för nya arbetaryrken med stark position eller för dem som råkar ut för prekära villkor som sms-anställningar, falska F-skattare eller andra arbeten med oseriösa villkor. Vi ska inte tillåta att framtida LO-förbundsmedlemmar definieras av vilka tjänstemannaorganisationerna lämnar kvar till LO-förbunden efter att de tagit för sig först. LO och medlemsförbunden ska själva definiera LO-förbundens medlemmar.

Den fackliga solidariteten måste därför förstärkas. Potentiella medlemmar ska inte råka ut för att de inte kan bli medlemmar bara på grund av att de har prekära villkor eller att de har flera jobb som gör att de har svårt att få det stöd de behöver just för stunden. Det kan vara den timme eller den dag då de råkar ha ett jobb som inte uppfyller medlemskravet för närvarande. Om medlemmar tvingas jobba inom olika branscher med otrygga anställningsvillkor så ska förbunden tillsammans med LO kunna lösa företräderskapet vid tvist för medlemmen. Det är vår uppgift att lösa, inte medlemmens.

Vi behöver stärka federationen LO. Våra medlemmar behöver en starkare fackförening som klarar att organisera medlemmar i ett ständigt förändrat arbetsliv. Tillsammans kan medlemsförbunden i LO utveckla arbetsmarknaden och det svenska samhället.

Vi föreslår att kongressen beslutar

- att** LO får uppgiften att leda och avgöra organiseringskyldigheten för förbunden vid nya företeelser på svensk arbetsmarknad (behandlas under dagordningspunkt 13.e),
- att** LO får fortsätta samordna förbundens arbete med att underlätta övergångar mellan förbunden och komplettera med lösningar för hur förbunden ska underlätta för medlemmar att bli medlem och företrädda även om medlemmen har flera anställningar inom olika branscher med prekära anställningsförhållanden tills dess medlemmen har etablerat sig i en bransch,
- att** LO samordnar förbundens följsamhet i bransch- och yrkesutvecklingen så att LO och förbunden gemensamt definierar framtida LO-medlemmar samt
- att** LO samordnar förbundens gemensamma utredning om huruvida förbundens struktur, organisation eller andra hinder finns för förbundens förmåga att organisera de medlemmar som definieras i första, andra och tredje att-satsen.

Utlåtande motionerna 13.20, 13.21 (att-satserna 1, 3 och 4), 13.22, 13.23, 13.24 (att-satserna 2 och 3), 13.25 (att-satserna 2, 3 och 4) samt 13.11 (att-sats 1)

13.20

att LO ska ta fram en handlingsplan för att organisera nya grupper på arbetsmarknaden,

att LO ska ta fram en handlingsplan för att stärka organiseringen hos grupper med svag facklig organisationsgrad i dag samt

att ansvaret för detta åläggs förbunden solidariskt oavsett förbundstillhörighet.

13.21

att LOs viktigaste fråga närmaste kongressperiod är att stötta LO-förbunden att vända den negativa utvecklingen av organisationsgraden för arbetare,

att detta arbete startar skyndsamt samt

att en långsiktig strategisk plan tas fram.

13.22

att LO fortsätter och förstärker det gemensamma arbetet med organisering och värvning samt

att LO specifikt förstärker utvecklingen av gemensamma digitala strategier för värvning.

13.23

att LO utreder möjligheten till förbundsgemensamt arbete vid utvalda arbetsplatsområden i projektform samt

att LO tar fram en handlingsplan om hur detta ska genomföras och avsätter nödvändiga ekonomiska medel för detta.

13.24

att LO fortsätter samordna förbundens arbete med att underlätta övergångar mellan förbunden och kompletterar det arbetet med en lösning på hur förbunden ska underlätta för medlemmar att bli företräd även om medlemmen har flera anställningar inom olika branscher samt

att LO samordnar förbundens följsamhet i bransch- och yrkesutvecklingen så att LO och förbunden gemensamt definierar framtida LO-medlemmar.

13.25

att LO får fortsätta samordna förbundens arbete med att underlätta övergångar mellan förbunden och komplettera med lösningar för hur förbunden ska underlätta för medlemmar att bli medlem och företräd även om medlemmen har flera anställningar inom olika branscher med prekära anställningsförhållanden tills dess medlemmen har etablerat sig i en bransch,

att LO samordnar förbundens följsamhet i bransch- och yrkesutvecklingen så att LO och förbunden gemensamt definierar framtida LO-medlemmar samt

att LO samordnar förbundens gemensamma utredning om huruvida förbundens struktur, organisation eller andra hinder finns för förbundens förmåga att organisera de medlemmar som definieras i första, andra och tredje att-satsen.

13.11

att LO verkar för att underlätta för oss fackliga på Samhall, både att hålla kvar våra medlemmar och få fler fackliga förtroendevalda (behandlas under dagordningspunkt 13.c).

Motionerna 13.20, 13.21 första, tredje och fjärde att-satsen, 13.22 13.23, 13.24 andra-tredje att-satsen, 13.25 andra-fjärde att-satsen samt 13.11 första att-satsen, handlar alla om hur LO och förbunden tillsammans, genom att få fler medlemmar blir starkare tillsammans. De handlar också om hur vi ska möta dagens och morgondagens utmaningar ute på våra medlemmars arbetsplatser.

LOs styrelse beslutade våren 2006 att prioritera och arbeta med att höja organisationsgraden för arbetare i Sverige. Handlingsplaner och projekt har tagits fram och beslutats på flera av LOs representantskap. Frågor om högre organisationsgrad, organisering och medlemsvärvning behandlades på LO-kongresserna 2008, 2012 och 2016. De senaste tio åren har LO och förbunden haft flera olika forum och beslutsmässiga grupper för dessa frågor på både central och regional nivå.

Utvecklingen och kunskapen om organisering och medlemsvärvning i de fackliga organisationerna har ökat radikalt under det senaste decenniet, men det räcker inte. Vi måste vara uthålliga och kreativa även i detta arbete. Om facket har förändrats en del under 2000-talet så har arbetsmarknaden genomgått en ännu större förändring. En förändring som byggt på kapitalistiska och liberala värderingar där arbetstagarbegreppet blivit alltmer diffust, är att den anställde ska stå i ständigt ”stand-by-läge” och vara tillgänglig för den så kallade marknadens behov. Det kommer innebära flera och tuffa utmaningar för de fackliga organisationerna när det gäller att organisera arbetstagar i framtiden.

Detta viktiga arbete för LO och dess 14 förbund måste fortsätta och intensifieras under hela nästa kongressperiod. Under kongressperioden ska vi fortsätta att förbundsgemensamt jobba ihop och utveckla strategier, men detta stödande arbete kan enbart ske på förbundens efterfrågan. Under senaste kongressperioden tog LOs styrelse beslut om att tillföra ytterligare ekonomiska resurser för medlemsvärvnings- och organiseringsarbete och startade ett arbete inom ”Stärkt organisering – stärkt organisation”. Detta arbete ska fortsatt ha högsta prioritet och fortsätta men också utvecklas och breddas. I det framtida organiseringsarbetet ska vi också jobba mer med hur vi behåller medlemmar genom att visa vilken fördel och medlemsnytta ett fackligt medlemskap ger. Det är uppenbart att en del av den nya digitala tekniken, som utvecklats sista tiden, rätt använd kan ge oss stora fördelar, inte minst för att, som komplement till arbetsplatsnära facklig närvaro, upprätthålla medlemskontakter. Vi kommer också att jobba med de inriktningar som finns i jämlikhetsutredningens slutrapport.

Motion 13.23 föreslår att LO ska utreda möjligheten till förbundsgemensamt arbete vid utvalda arbetsplatsområden i projektform. LOs styrelse är av samma uppfattning och motionen är också i linje med riktlinjer för framtida utvecklingsområden inom området. Styrelsen kommer under kongressperioden initiera ett utredningsarbete och utifrån resultatet kommer styrelsen att ta ställning till en eventuell handlingsplan och budget för ett försöksprojekt.

Flera delar som motion 13.24 och 13.25 tar upp gränsar också till frågor som rör LOs organisationsplan och som styrelsen i ett annat utlåtande ställer sig positiv till att göra en ny översyn av.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att bifalla motionerna 13.20, 13.21 (att-sats 1), 13.21 (att-sats 3), 13.21 (att-sats 4), 13.22, 13.25 (att-sats 2), 13.25 (att-sats 3), 13.25 (att-sats 4) samt
att anse motionerna 13.23, 13.24 (att-sats 2), 13.24 (att-sats 3), 13.11 (att-sats 1) besvarade.

13.26

Justera åldern för att betraktas som "LO Ung"

Seko region Skåne

LO har i dag "LO Ung" som bland annat erbjuder riktade utbildningar till medlemmar upp till 30 år. I dag ser vi att många studerar längre tid och kommer in senare på arbetsmarknaden, vilket gör att många blir fackligt anslutna längre upp i åldern.

Lokalt har vi också ställts inför faktumet att förtroendevalda ofta är över 30 och då får svårare att träffa målgruppen och därmed fått svårt att verka i sitt uppdrag som ungdomsansvarig.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO justerar åldern för att omfattas av "LO Ung" från 30 år till 35 år.

13.27

Ökad ungdomsålder

Seko region Stockholm

I dag är LO relativt ensamma om att ha en ungdomsålder på 30 år. Både internationellt och även inom Socialdemokraterna så är man ung inom arbetslivet upp till 35 års ålder. Inom SSU har man rösträtt fram tills man fyller 35 år.

Våra fackligt aktiva blir oftast inte engagerade förrän i övre 20-årsåldern. De får erfarenheter och relevanta utbildningar först när de närmar sig 30 år.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO höjer ungdomsåldern från 30 år till 35 år.

13.28

Medlemsvärvning en naturlig del i Facket på Sommarjobbet

Handelsanställdas förbund avd 4 Kristianstad

Alla LO-förbund ser en vikande trend i organisationsgraden. Våra ungdomar saknar kunskap om arbetarrörelsen och ser det inte lika naturligt längre att "vara med i facket".

Facket på sommarjobbet gör en mycket bra och viktig insats i att informera ungdomarna på deras arbetsplatser. Man har ett tydligt och bra material med sig och ett viktigt budskap.

Det skiljer sig dock mellan de olika LO-distrikten hur man gör när det kommer till att värva medlemmar under Facket på sommarjobbet.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att medlemsvärvning ska vara en naturlig del i uppsökeriet på Facket på Sommarjobbet samt

att deltagarna på Facket på sommarjobbet ska få en grundläggande utbildning i medlemsvärvning och hur man fyller i respektive inträdesblankett för de aktuella förbunden vars arbetsplatser man besöker under Facket på sommarjobbet.

13.29

Den moderna ungdomsrörelsen

Handelsanställdas förbund avd 20 Stockholm

Genom historien har unga fackliga varit en spjutspets för arbetares rättigheter. LO bör sträva efter att den fackliga ungverksamheten ska vara den moderna ungdomsrörelsen som engagerar brett och kan prata om frågor som rör unga arbetare på ett nära och slående sätt.

Detta bör ske med premissen "ung möter ung", en utökning av förbundens existerande verksamhet samt ökade resurser för LO-distriktens samverkan genom regionala ungomkommittéer.

Unga arbetare byter oftare bransch än andra yrkesverksamma åldersgrupper. Därför är det också viktigt att unga arbetare som byter bransch enkelt ska kunna gå över till ett annat LO-förbund.

Genom ökad dataportabilitet inom LO kan flera förbund skapa rutiner för hur medlemmar kan transfereras utan betydande kostnad eller tidsåtgång.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO ska prioritera den ordinarie verksamheten inom LO Ung genom ökad finansiering och ökade resurser,

att LO ska verka för att samtliga medlemsförbund prioriterar organiseringen av unga arbetare inom den ordinarie verksamheten samt

att LO ska verka för ökad dataportabilitet inom LO för att underlätta processen med att byta fackförbund (behandlas under dagordningspunkt 13.c).

Utlåtande motionerna 13.26–13.28 och 13.29 (att-satserna 1 och 2)

13.26

att LO justerar åldern för att omfattas av "LO Ung" från 30 år till 35 år.

13.27

att LO höjer ungdomsåldern från 30 år till 35 år.

13.28

att medlemsvärning ska vara en naturlig del i uppsöket på Facket på Sommarjobbet samt

att deltagarna på Facket på sommarjobbet ska få en grundläggande utbildning i medlemsvärning och hur man fyller i respektive inträdesblankett för de aktuella förbunden vars arbetsplatser man besöker under Facket på sommarjobbet.

13.29

att LO ska prioritera den ordinarie verksamheten inom LO Ung genom ökad finansiering och ökade resurser samt

att LO ska verka för att samtliga medlemsförbund prioriterar organiseringen av unga arbetare inom den ordinarie verksamheten.

Motionerna 13.26 och 13.27 tar upp frågan om en justerad åldersgräns inom LOs ungverksamhet. I dag omfattar LO Ungs verksamhet personer i åldrarna 15–30 år. Det innebär att det i första hand är inom denna åldersgrupp som LO Ung vänder sig, när det gäller att kommunicera ut vad fackföreningsrörelsen är, och gör, samt värdet av ett kollektivavtal. I undersökningar, som till exempel Ungdomsbarometern, syns det tydligt att människors identiteter och värderingar tar form i unga åldrar för att senare i livet ha stor betydelse för de beslut man då fattar. Det är en anledning till varför det är så viktigt att vi bland annat är ute på skolorna och möter gymnasieeleverna via skolinformation.

Etableringsåldern i dag ligger närmare 30 år och att det är kanske då man i första hand tar på sig förtroendeuppdrag. Inom LO Ung finns dock väldigt få uppdrag att inneha och dessa uppdrag är redan i dag inte helt begränsade av att personen i fråga är under 30 år, utan det handlar även om personernas kompetenser och hur de är som individer. Vad gäller utbildningar så är det däremot så att den övre gränsen för hur gammal man ska vara för att gå den är mer hård, men även där finns det avsteg om personen bedöms vara mer lämpad att gå just LO Ungs utbildningar än andra fackliga grundutbildningar.

LOs styrelse anser dock inte att lösningen på problemet med att unga tar på sig förtroendeuppdrag senare i livet kan lösas genom att åldersgränsen för LO Ung höjs. Det handlar snarare om de problem som i dag finns på arbetsmarknaden med bland annat otrygga anställningar.

LO Ung ska i första hand rikta sig till den breda massan av unga människor för att synliggöra vad facket är. Då behöver vi snarare prata om hur vi kan få människor att aktivera sig tidigare i livet än senare.

Motion 13.28 vill att medlemsvärning ska ingå i Facket på sommarjobbet. Facket på sommarjobbet har genomförts i olika omfattning i LO-distrikten ända sedan 1979.

Aktiviteten innebär att LO-distrikten besöker arbetsplatser där man förmodar att många unga sommarjobbare arbetar – tillsammans med representanter från de förbund som organiserar de arbetsplatserna.

Under början av 1990-talet blev det allt tydligare att problemen med unga sommarjobbare som blev utnyttjade av sina arbetsgivare ökade. Då föddes tanken om att skapa en ingång till facket för alla ungdomar som hade problem på sitt sommarjobb, eller ville fråga om sina anställningsvillkor.

Facket i sommarland (som det då kallades) var inte en helt centralt samordnad kampanj förrän 1995, då den första stora centralt planerade sommarkampanjen genomfördes över hela landet under samma tidsperiod. Det var också det året som telefonnumret 020-56 00 56 som numera benämns som Fackets Hjälptelefon, började användas.

Det genomfördes ett handslag mellan LO och förbunden som innebar att man skulle hjälpa sommarjobbarna på samma premisser som om de hade varit medlemmar. Tanken var att ungdomarna skulle få en positiv första kontakt med facket och att det efter sommarjobbet skulle kännas naturligt för dem att gå med i facket.

Vid tidpunkten för handslaget var det förhållandevis enkelt att hjälpa ungdomarna med frågor kring deras anställningsvillkor, även i de fall då det fanns kollektivavtal på arbetsplatsen.

Genom åren har LOs styrelse uppmärksammat många tendenser på arbetsmarknaden via Fackets Hjälptelefon. Under första åren av 2000-talet uppmärksammades att många ungdomar arbetade under "solskensavtal" och några år senare syntes hur arbetsgivarna började utnyttja ungdomarna genom "gratis provjobb". Genom att belysa dessa problem i rapporter och i kontakter med media har LO spelat en viktig roll för att lyfta upp ungdomars problem på arbetsmarknaden i samhällsdebatten.

Facket på sommarjobbet genomförs numera i samtliga LO-distrikt under i första hand veckorna 26–31. Deltagandet från förbundsavdelningarna har minskat de sista åren och vi når inte längre ut till lika många unga människor längre. Senaste åren har också begreppet "sommarjobbare" förändrats då man i dag inte pratar om sommarjobbare på samma sätt. Aktiviteten har därför som inriktning att möta unga människor på arbetsmarknaden oavsett om man sommarjobbar eller, som det nu är mer vanligare, att man extrajobbar under längre tid.

Parallellt med uppsökarveckorna enligt ovan så köper även LO mediautrymme i form av en kampanj riktad till unga som ska, eller redan nu, arbetar extra, för att nå ut bredare med information som de har nytta av för att inte bli lurade eller utnyttjade.

Syftet med aktiviteten är precis som då den började, att informera unga människor om vad facket och kollektivavtal är inom i första hand målgruppen 15–30 år. Det syns tydligt i undersökningar som till exempel Ungdomsbarometern att unga människor generellt sett har väldigt låg kunskap om dessa frågor och oftare blir lurade eller utnyttjade. Det är inte heller längre naturligt att gå med i facket och numera möts vi allt oftare av frågan "what's in it for me?". Vi tappar generation efter generation på grund av att de inte längre får tillräcklig kunskap om fackets roll på arbetsmarknaden eller vad det innebär att vara ansluten till ett fackförbund. Syftet är att ge unga människor en positiv första bild av en fackförening, något som man kan vända sig till för att få råd och stöd så att de när de väl får en anställning, verkligen känner att de vill gå med i facket.

Under uppsökeriet är informationen om facket och hur den man pratar med upplever sitt arbete i fokus, men självklart, om det uppstår tillfällen att ställa frågan om fackligt medlemskap så görs det. LO och förbunden får varje år väldigt god publicitet i media och

samhället i stort av att vi just är ute och möter unga för att prata om deras rättigheter och skyldigheter. Det gör oss till "the good guy" under denna period.

LOs styrelse anser att medlemsvärvning inte är det huvudsakliga målet med aktiviteten då det tenderar till att flytta fokus från huvuduppdraget att informera unga människor om vad facket och kollektivavtalet är. Då vi får god publicitet i media är risken att medieintresset sjunker om vi ändrar fokus på aktiviteten.

Motion 13.29, första och andra att-satsen önskar en prioriterad ungverksamhet med utökade resurser. Under slutet av 2018 beslutade LOs styrelse om dokumentet *Stärkt organisering – stärkt organisation* där en av inriktningarna berör just ungverksamheten och behovet av att utveckla densamma. I samma dokument har även beslutet om att arbeta fram handlingsplaner för respektive område tagits.

LOs styrelse delar motionärens bild av att den fackliga ungverksamheten ska vara den moderna ungdomsrörelsen som engagerar brett och kan prata om frågor som rör unga arbetare. Ungverksamheten ska också präglas av att vara nytänkande och viljestarkt.

Arbetet med handlingsplanen kring ungverksamheten har startat under våren 2020 där verksamhetsplan, tidsplan, ansvarsfördelning och budget har tagits upp för att när handlingsplanen väl är klart, ska antas av Tvärfackliga rådet.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att anse motionerna 13.28 (att-sats 1), 13.29 (att-sats 1), 13.29 (att-sats 2) besvarade samt

att avslå motionerna 13.26, 13.27, 13.28 (att-sats 2).

13.30

Facklig organisering av studerande på högskoleförberedande program

Seko

LOs skolinformation riktar sig inte enbart till de som går ett yrkesförberedande program på gymnasiet. Årligen nås också en stor mängd elever som studerar på något av de högskoleförberedande programmen. I och med satsningen på "Organisera eller dö" förväntas betydligt många fler elever nås av LOs skolinformation. För elever på yrkesprogrammen finns många gånger möjligheten att bli medlem i ett förbund redan under studietiden, vilket innebär att de skapar sig en relation till facket och förbundet får en kanal till de ungdomar som inom kort kommer att finnas på deras arbetsplatser. På de högskoleförberedande programmen finns inte denna möjlighet. Ofta vet man inte var man ska arbeta när man slutar gymnasiet om man inte studerar vidare och många gånger hamnar dessa ungdomar, under en period, eller tills vidare i ett LO-yrke på en LO-arbetsplats.

I ljuset av att fler ska nås av skolinformationen är det därför också viktigt att dessa inom snar framtid får hjälp av LO att organisera sig och bli medlemmar efter genomförda studier. Att erbjuda ett medlemskap eller motsvarande som knyter unga till oss redan i gymnasieskolan bör väsentligt underlätta för både ungdomarna och facket att finna en väg till ett fullbetalande fackligt medlemskap i ett LO-förbund när de väl befinner sig på en LO-arbetsplats.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO ges i uppdrag att skyndsamt utreda hur unga på högskoleförberedande program på gymnasiet ska kunna knytas till facket.

Utlåtande motion 13.30

13.30

att LO ges i uppdrag att skyndsamt utreda hur unga på högskoleförberedande program på gymnasiet ska kunna knytas till facket.

Motion 13.30 tar upp frågan om att knyta elever på de högskoleförberedande programmen till facket.

LOs styrelse anser att alla inom LO-kollektivet behöver bli bättre på att göra medlemskapet i facket lättillgängligt för unga som går de högskoleförberedande programmen på gymnasiet. LOs arbete inom ”Stärkt organisering – stärkt organisation” pekar också ut unga som en mycket viktig målgrupp för LOs fortsatta arbete med organisering.

Arbetet med att nå den unga målgruppen via skolinformation är redan i gång där två LO-distrikt genomför testverksamhet för att utveckla och tänka nytt kring skolinformationsverksamheten. Det är viktigt att så många elever som möjligt på gymnasiet ska få kunskap om arbetsmarknaden, fackligt medlemskap och kollektivavtalets värde men också hur de kan knytas till facket, oavsett medlemskap eller inte.

LO behöver bland annat ge skolinformatörerna bättre möjligheter och förutsättningar att vägleda eleverna i gymnasieskolans högskoleförberedande program till rätt fackförbund och rätt medlemskap, då de flesta som arbetar under studietiden arbetar på en arbetsplats inom LO-kollektivets avtalsområden.

Motionärens yrkande om en utredning anser LOs styrelse ska ingå i redan fattade beslut för det fortsatta förbundsgemensamma arbetet inom området ”Stärkt organisering – stärkt organisation”.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att anse motionen 13.30 besvarad.

13.31

LO-medlemskap

Pappersindustriarbetareförbundet avd 68 Hallstavik

Allt fler unga människor som kommer ut i arbetslivet väljer att stå utanför det fackliga medlemskapet.

En hög organisationsgrad är en förutsättning för att facket ska vara starkt både inåt och utåt. En fackförening med ett högt medlemstal åtnjuter både respekt och trovärdighet – hos motparten men också i samhället i övrigt.

Endast cirka 50 procent av arbetarna i åldern 16–24 år är med i facket och siffran har minskat drastiskt under det senaste decenniet. I Stockholmsområdet är situationen än värre.

En vanlig orsak till att unga inte går med kan vara att de över huvud taget inte fått frågan om medlemskap eller att de ständigt hoppar mellan olika anställningar och anställningsförhållanden. En annan orsak kan vara att man upplever det som svårt att gå med och att veta vilket fack man ska gå med i när man ständigt byter arbetsgivare och bransch.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO inför ett medlemskap i LO för personer utan tillsvidareanställningar.

13.32

Ungdomsmedlemskap i LO

Kommunalarbetareförbundet avd Sydost

I dagsläget är det vanligt att yngre människor hoppar runt på olika anställningar i olika branscher. Många unga har inte alltid koll på vilket fackförbund man ska tillhöra, och eftersom de inte planerar att vara kvar i branschen så länge väljer de kanske att inte bli medlem i facket över huvud taget. Det är även vanligt att man arbetar i flera olika branscher samtidigt, och då är det inte lätt att veta vilket fackförbund man ska vara med i.

Tidigare LO-kongresser har diskuterat ungdomsmedlemskap i LO men det har fallit på att LO endast har 14 medlemmar, och det är fackförbunden. Ska vi hänga med i utvecklingen och överleva, så gäller det att vi vågar tänka nytt och tänka utanför ”boxen”. Vi skulle gärna se att LO-kongressen fattar beslut om att tillsätta en utredning om ett gemensamt ungdomsmedlemskap i LO. Hur det ska gå till och om det ens är praktiskt möjligt är frågor som en utredning skulle kunna utreda och något för oss i hela LO att ta ställning till längre fram.

Det ska vara lätt att bli medlem i facket och fackföreningarnas framtid bygger på att fler vill och kan organisera sig fackligt.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO tillsätter en utredning som utreder möjligheten om att införa ett ungdomsmedlemskap inom LO.

13.33

Ungdomsmedlemskap i LO

Kommunalarbetareförbundet avd Stockholms län

I dagsläget är det väldigt vanligt att många unga människor hoppar runt i olika branscher. Många unga har inte alltid koll på vilket fackförbund man ska vara medlem i och eftersom de inte planerar att vara kvar i branschen så länge så väljer de kanske att inte bli medlem i facket.

Svart på vitt är att unga i större utsträckning i dag väljer att inte gå med i facket, vilket är väldigt oroande. I detta sammanhang är skolinformation ett väldigt viktigt verktyg. Det blir ofta elevernas första kontakt med facket, men tyvärr når vi inte ut till alla elever på gymnasieprogrammen.

Ett ungdomsmedlemskap har tidigare varit föremål för diskussion inom LO, men det har fallit på att LO bara har 14 medlemmar och det är fackförbunden. Ska vi hänga med i utvecklingen och överleva, så gäller det att vi vågar tänka nytt och tänka utanför "boxen". Vi skulle gärna se att LO-kongressen fattar beslut om att tillsätta en utredning om just ungdomsmedlemskap i LO. Hur det ska gå till och om det ens är praktiskt möjligt är frågor som en utredning skulle kunna utreda och något för oss att ta ställning till längre fram.

Det ska vara lätt att organisera sig fackligt och detta tror vi skulle underlätta enormt.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO verkar för att utreda möjligheten om att införa ett ungdomsmedlemskap inom LO.

13.34

Ungdomsmedlemskap i LO

Elektrikerförbundet verksamhetskrets 1

I dagsläget är det väldigt vanligt att många unga människor hoppar runt i olika branscher. Många unga har inte alltid koll på vilket fackförbund man ska vara medlem i och eftersom de inte planerar att vara kvar i branschen så länge så väljer de att kanske inte bli medlem i facket.

Svart på vitt är att unga i större utsträckning i dag väljer att inte gå med i facket, vilket är väldigt oroande. Skolinformation är ett viktigt verktyg här skulle vi påstå. Det blir deras första kontakt med facket oftast. Men tyvärr når vi inte ut till alla elever på gymnasieprogrammen.

Man har tidigare diskuterat ungdomsmedlemskap i LO men det har fallit på att LO har bara 14 medlemmar och de är fackförbunden. Ska vi hänga med i utvecklingen och överleva så gäller det att vi vågar tänka nytt och tänka utanför "boxen". Vi skulle gärna se att LO-kongressen beslutar om att tillsätta en utredning om just ungdomsmedlemskap i LO. Hur ska det gå till och är det ens praktiskt möjligt, det är något en utredning skulle kunna få fram och något för oss att ta ställning till längre fram.

Det ska vara lätt att organisera sig fackligt och detta tror vi skulle underlätta enormt.

Vi föreslår att kongressen beslutar
att LO ska utreda möjligheten för att införa ett ungdomsmedlemskap inom LO.

13.35

Ungdomsmedlemskap

Transportarbetareförbundet avd 26

De som är unga och nya på arbetsmarknaden upplever det som ett stort problem att byta förbund då man byter bransch. Man ska kontakta både sitt gamla och nya förbund för en övergång, vilket kan bli en avgörande faktor när det gäller att vara medlem i rätt förbund.

LO ska verka för gemensamma frågor över förbundsgränserna.

Utöver det vill vi förorda ett ungdomsmedlemskap i LO och inte i förbunden, vilket gör det lättare för medlemmarna att byta arbetsplats utan att behöva byta förbund.

Vi föreslår att kongressen beslutar
att ett ungdomsmedlemskap i LO skapas för dem mellan 18 och 25 oavsett vilken bransch man arbetar i, under LO-kollektivet.

13.36

Elevmedlemskap LO

Transportarbetareförbundet avd 25

Alla gymnasieelever ska ges möjlighet till gratis medlemskap i LO.

Ett medlemskap för alla ungdomar som går en gymnasial utbildning kan med fördel vara helt gratis men då utan några avtalsförsäkringar eller andra medlemsvillkor. Det ska dock finnas trygghet att som elevmedlem bli företräd i eventuella anställningar som inleds under sin gymnasieutbildningstid precis som alla andra betalade medlemmar.

När elever på gymnasieskolorna ges möjlighet till gratis medlemskap ges LO möjligheten att höja den fackliga kunskapsnivån genom regelbundna kontakter med blivande arbetstagare.

Det finns redan goda exempel i flera förbund som hjälper deras branschelever med gratis elevmedlemskap som sedan väljer att bli betalade och fullvärdiga medlemmar efter utbildningstidens slut. Liknande medlemskap bör erbjudas alla gymnasieelever.

Det finns givetvis en administrativ utmaning i att införa ett elevmedlemskap i LO som behöver utredas. Vi anser dock att med denna motion har vi bara fördelar ur ett längre perspektiv med att genomföra och erbjuda vår kommande generation ett tidigt medlemskap och löpande information.

Vi föreslår att kongressen beslutar
att LO under kommande kongressperiod utreder och erbjuder ett gemensamt elevmedlemskap inom LO.

13.37

Kostnadsfritt studiemedlemskap i LO

Seko region Svealand

Ett stort problem är i dag att vi inte kan erbjuda något studiemedlemskap till de som går teoretiska program eller jobbar i många branscher samtidigt. För att öka organisationsgraden och rekrytera ungdomar vid skolinformationer, uppsökeri som facket i sommarland och festivaler med mera skulle det vara till nytta att kunna erbjuda ett studiemedlemskap i LO.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att ge LOs styrelse i uppdrag att utreda möjligheterna om att införa kostnadsfritt studiemedlemskap i LO.

13.38

Dubbelt medlemskap i LOs medlemsförbund

Musikerförbundet

Vi ser att det är flera som i dag arbetar branschöverskridande, till exempel servitör på dagen och musiker på kvällen. Det innebär i bästa fall att man är med i det fackförbund inom vars organisationsområden man arbetar mest i. Det kan dock ställa till problem om det händer något i det arbete som ligger utanför fackförbundets område. Enklare frågor kan man säkerligen få hjälp med ändå, ibland kan man dessutom med fullmakt bli företrädd av ett annat förbund. Vissa frågor är så omfattande och komplexa att det mest korrekta vore att vara organiserad hos det förbund man behöver bli företrädd av.

Därför har vi i Musikerförbundet skapat möjligheten till dubbelt medlemskap. Om du redan är medlem i ett annat förbund så kan du få rabatt på din medlemsavgift. Det enda du behöver göra är att skicka in en bekräftelse från det andra fackförbundet att du är medlem där.

Vi tror att fler förbund har samma behov och vill därför inom ramen för LO-samarbetet skapa ett enhetligt system för dubbelmedlemskap och reducerad avgift.

Som ett led i arbetet med högre organisationsgrad och rätt organisering så vill vi att LO uppmanar alla förbund att införa möjlighet till dubbelt medlemskap och reducerad avgift så det inte blir dyrare att vara med i två fack. På så vis kan man vara rätt organiserad utan att det kostar mera för den enskilde medlemmen.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO ska uppmana medlemsorganisationerna att erbjuda dubbelt medlemskap med reducerad avgift för person som även är medlem i ett annat fackförbund samt

att LO ska uppmana de andra centralorganisationerna att uppmana sina respektive medlemsorganisationer att erbjuda dubbelt medlemskap med reducerad avgift för person som även är medlem i ett annat fackförbund.

Utlåtande motionerna 13.31–13.38

13.31

att LO inför ett medlemskap i LO för personer utan tillsvidareanställningar.

13.32

att LO tillsätter en utredning som utreder möjligheten om att införa ett ungdomsmedlemskap inom LO.

13.33

att LO verkar för att utreda möjligheten om att införa ett ungdomsmedlemskap inom LO.

13.34

att LO ska utreda möjligheten för att införa ett ungdomsmedlemskap inom LO.

13.35

att ett ungdomsmedlemskap i LO skapas för dem mellan 18 och 25 oavsett vilken bransch man arbetar i, under LO-kollektivet.

13.36

att LO under kommande kongressperiod utreder och erbjuder ett gemensamt elevmedlemskap inom LO.

13.37

att ge LOs styrelse i uppdrag att utreda möjligheterna om att införa kostnadsfritt studiemedlemskap i LO.

13.38

att LO ska uppmana medlemsorganisationerna att erbjuda dubbelt medlemskap med reducerad avgift för person som även är medlem i ett annat fackförbund samt

att LO ska uppmana de andra centralorganisationerna att uppmana sina respektive medlemsorganisationer att erbjuda dubbelt medlemskap med reducerad avgift för person som även är medlem i ett annat fackförbund.

Motionerna 13.31, 13.32, 13.33, 13.34, 13.35, 13.36 och 13.37 tar alla upp frågan om någon form av ungdomsmedlemskap i LO.

LOs styrelse delar motionärernas bild av ungas situation på arbetsmarknaden och att det därmed kan vara svårt att få unga människor att bli medlemmar i facket.

Grunden för fackligt arbete och organisering utgår från arbetsplatsen. Det finns en struktur och uppdelning för det bland fackförbunden, om vilka branscher som ska tillhöra vilket förbund. Det är förbunden som driver yrkesfrågorna, har avtalsrätten och förfogar över medlemskapets utformning och innehåll. Lösningen på den situation motionärerna beskriver är flera och kan därför inte lösas enbart med ett nytt medlemskap i LO. LOs styrelse anser att ett LO-medlemskap för vissa specifika grupper riskerar att den fackliga kontakten med arbetsplatsen åsidosätts och därför ska medlemmarna organisera sig i respektive förbund.

LO-kollektivet behöver tillsammans bli bättre på att göra medlemskapet i facket lät-

tillgängligt för unga. LOs styrelse håller med motionärerna om att det ska vara lätt att bli medlem och engagera sig i facket. Därför arbetar LO tillsammans med LO-förbunden aktivt för att se möjligheter och behov, kartlägga och utreda frågor som rör detta ämne, i syfte att göra det fackliga medlemskapet i förbunden möjligt för alla oavsett ålder, anställningsform och bransch.

LO behöver bland annat ge skolinformatörerna bättre möjligheter och förutsättningar att vägleda eleverna i gymnasieskolans högskoleförberedande program till rätt fackförbund och rätt medlemskap, då de flesta av dem under studietiden arbetar på en arbetsplats inom LO-kollektivets avtalsområden.

I och med lanseringen av en digital övergångsportal som förenklar medlemsövergångar mellan LO-förbunden, kommer också vissa delar av det som motionärerna beskriver, att unga får problem med att organisera sig, också underlättas.

Det är ett stort problem att kunskapen är låg om arbetsmarknaden, för de som ska ta sitt första kliv ut i arbetslivet. Att nå unga och öka deras kunskap om arbetsmarknaden, fackligt medlemskap och kollektivavtalets värde är en prioriterad fråga. Det är viktigt att LO finns där unga medlemmar och blivande medlemmar finns. LOs styrelse håller med motionärerna om att LO behöver hänga med i utvecklingen och tänka nytt. Utvecklingen med bland annat digitalisering och nya arenor för mötet mellan människor går i dag i snabb takt. LO behöver följa med i den utvecklingen och ta vara på de möjligheter som i dag finns för att vara attraktiva, relevanta och intressanta för unga människor. Det förbundsgemensamma arbetet inom området ”Stärkt organisering – stärkt organisation” pekar ut unga som en mycket viktig målgrupp för LOs fortsatta arbete med organisering.

Arbetet med att nå den unga målgruppen via skolinformation är redan i gång där två LO-distrikt genomför testverksamhet för att utveckla och tänka nytt kring skolinformationsverksamheten, så att så många elever som möjligt på gymnasiet ska få facklig grundkunskap.

Motion 13.38 tar upp frågan om dubbla medlemskap. LOs styrelse har förståelse för de problem som kan uppstå med medlemskap för de medlemmar som arbetar branschöverskridande men anser att det är upp till varje enskilt förbund att själva förfoga över medlemskapets utformning och innehåll.

Detta gör det inte heller möjligt för LO att också uppmana de andra centralorganisationerna att göra detsamma.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att avslå motionerna 13.31, 13.32, 13.33, 13.34, 13.35, 13.36, 13.37, 13.38.

13.39

Enklare att byta facktillhörighet

GS-facket avd 7 Mellannorrland

Många medlemmar är rörliga på arbetsmarknaden och hoppar mellan olika branscher.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO tar ett helhetsgrepp, tillsammans med förbunden, och möjliggör så att det blir enklare att byta fackförbund.

13.40

LOs framtid

Handelsanställdas förbund avd 3 Halmstad, avd 24 Göteborg, avd 2 Trollhättan

Då det är fler unga som kommer ut i arbetslivet så behövs det ett nytt sätt att jobba på. Vi lever i en mer digital värld där man inte i samma utsträckning använder sig av papper, penna och brev utan smartphones, plattor, datorer och internet.

Man kan i dag byta bank, ta lån, signera kontrakt, anmäla sjukpenning och mycket mera med Bank-id, varför tar inte fackförbunden tillvara på detta smidiga sätt?

Förbunden värvar kontinuerligt. Trots detta så tappar vi många medlemmar, för många.

För att motverka detta så behöver vi tillsammans hitta ett sätt att jobba efter. Det vi kan göra tillsammans ska vi också göra.

I dagens läge är det krångligt att byta förbund och det tar tid. Det är inte ovanligt att det tar tre månader att byta förbund. Är det verkligen så det ska vara?

Ska vi ha kvar medlemmar och växa inom LO kan det inte fortsätta på denna väg.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att säkerställa att förbundsbyte blir smidigare,

att under nästa kongressperiod lösa övergången mellan LO-förbunden med

Bank-id eller annan digital lösning samt

att mottagande förbund ansvarar för att lösa övergången.

13.41

Medlemskapshantering

Transportarbetareförbundet avd 26

Det vi möter när vi är ute på arbetsplatsbesök är en ovilja att byta fackförbund om man redan är med i ett förbund med förevändningen att det är för krångligt och tar för lång tid att byta.

Det upplevs så krångligt att medlemmarna ibland drar sig för att byta förbund av den anledningen. Detta medför problem då medlemmarna behöver hjälp och tillhör man fel förbund står man där utan möjlighet till hjälp. Medlemmen kan då tvingas att föra sin egen talan.

Att de olika förbunden har olika försäkringar och förmåner är självklart, men detta kan bli problematiskt då det kan vara avgörande för medlemmen vid val av förbund. Innebär det att medlemmen väljer att stanna kvar i sitt tidigare förbund som inte har kollektivavtalet på sin nuvarande arbetsplats riskerar medlemmen att stå utan fackligt stöd om det behovet uppstår.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO verkar för att det ska vara enklare att byta förbund inom LO samt att LO verkar för att ta fram en gemensam plattform som är webbaserad där medlemmen kan logga in via Bank-id och begära övergång till annat förbund. Plattformen kontakter nuvarande förbund samt blivande för vidare hantering av respektive förbund.

13.42

Övergång mellan LO-förbund

Kommunalarbetareförbundet avd Sydost

I dag när en LO-medlem byter avtalsområde/LO-förbund måste hen kontakta sitt nya och sitt nuvarande LO-förbund samt båda förbundens a-kassor. Detta medför att hen får ta kontakt med fyra instanser, vilket betyder telefonköer, mejl till alla instanser samt begäran om utträde ur två och begäran om inträde i två LO-förbund.

Vi anser att år 2019 ska vi som fackförening hänga med i tiden och vara smidiga, tillmötesgående och ha enkla lösningar i övergången mellan LO-förbunden. Detta är viktigt för att öka organisationsgraden inom hela LO. Vi ska attrahera alla potentiella medlemmar och följa med i utvecklingen.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO ska ta fram och införa ett system som förenklar för LO-medlemmar att byta till rätt avtalsområde och fackförening inom LO,
att LO-medlemmar endast ska behöva ta en kontakt för att byta fackförening inom LO,
att LO ska ta fram och införa att övergång mellan a-kassor inom LOs område ska göras på ett smidigt, tillmötesgående och modernt sätt samt
att LO-medlemmarna endast ska behöva ta en kontakt för att byta a-kassa inom LO-förbunden.

Utlåtande motionerna 13.39–13.42 och 13.29 (att-sats 3)

13.39

att LO tar ett helhetsgrepp, tillsammans med förbunden, och möjliggör så att det blir enklare att byta fackförbund.

13.40

att säkerställa att förbundsbyte blir smidigare,

att under nästa kongressperiod lösa övergången mellan LO-förbunden med Bank-id eller annan digital lösning samt

att mottagande förbund ansvarar för att lösa övergången.

13.41

att LO verkar för att det ska vara enklare att byta förbund inom LO samt

att LO verkar för att ta fram en gemensam plattform som är webbaserad där medlemmen kan logga in via Bank-id och begära övergång till annat förbund. Plattformen kontaktar nuvarande förbund samt blivande för vidare hantering av respektive förbund.

13.42

att LO ska ta fram och införa ett system som förenklar för LO-medlemmar att byta till rätt avtalsområde och fackförening inom LO,

att LO-medlemmar endast ska behöva ta en kontakt för att byta fackförening inom LO,

att LO ska ta fram och införa att övergång mellan a-kassor inom LOs område ska göras på ett smidigt, tillmötesgående och modernt sätt samt

att LO-medlemmarna endast ska behöva ta en kontakt för att byta a-kassa inom LO-förbunden.

13.29

att LO ska verka för ökad dataportabilitet inom LO för att underlätta processen med att byta fackförbund (behandlas under dagordningspunkt 13.c).

Motionerna 13.39, 13.40, 13.41, 13.42 och 13.29 tredje att-satsen handlar alla i någon form om att det ska bli enklare och smidigare att byta fackförbund inom LO.

Sedan LO-kongressen 2008 har frågan om att det ska vara enklare att byta medlemskap mellan LO-förbunden när man byter bransch varit aktuell. Mycket har gjorts genom åren för att underlätta förbundsövergångar, minska trösklar för medlemmen men också för att minska förbundens administration så att resurserna i stället kan läggas på medlemsfrämjande aktiviteter.

Den så kallade övergångsdatabasen, som under ett antal år hanterat övergångar mellan förbunden, fick hösten 2018 läggas ner på grund av dataskyddsförordningen, GDPR. I och med det sattes ett intensivt arbete i gång med att ta fram ett nytt verktyg för övergångar mellan LO-förbunden. Den här digitala övergångsportalen, som ska implementeras i förbunden under 2020, bygger på att medlemmen själv genomför sin övergång via ett webbformulär som hen aktiverar med sitt Bank-id. Lösningen bygger på ny teknik som gör det möjligt för varje förbund att själv bestämma exakt vilka uppgifter de vill få in vid övertagandet av en medlem. Detta har varit starkt efterfrågat från flera förbund.

Självklart kan även nya medlemmar också ansöka om fackligt medlemskap och signera direkt med sitt Bank-id via denna webblösning.

A-kassorna erbjuds också att ansluta sig till samma system men de är suveräna att fatta egna beslut om vilka system de använder.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att anse motionerna 13.39, 13.40, 13.41, 13.42 (att-sats 1), 13.42 (att-sats 2), 13.29 (att-sats 3) besvarade samt

att avslå motionerna 13.42 (att-sats 3), 13.42 (att-sats 4).

I debatten deltog

Roland Andreasson, Handels

Anna Hjortheden, Hotell- och restaurangfacket

Beatrix Marquez Lago, Handels

Mathias Westbrand Emilsson, Hotell- och restaurangfacket

Viktor Risling, Seko

Isak Rudberg, Musikerna

Magnus Lagerqvist, Transport

Mikael Ladman, Transport

Mats Wahlström, Handels

Mats Panther, Handels

Martin Jonsson, Transport

Roger Edblom, Livs

Rebecca Borck, Livs

Eva Guovelin, LOs styrelse

Följande förslag förelåg

- Styrelsens utlåtanden,
- Anna Hjortheden, Hotell- och restaurangfacket, m.fl. bifallsyrkande på styrelsens utlåtande på motion 13.22 med tilläggsatt-sats att LO får i uppdrag att årligen ta fram en särskild aktivitetsplan för organisering och värvning,
- Styrelsens bifallsyrkande på tilläggsatt-satsen på motion 13.22,
- Magnus Lagerqvist, Transport, m.fl. bifallsyrkande på motion 13.23,
- Styrelsens bifallsyrkande på motion 13.24 att-satserna 2 och 3,
- Mathias Westbrand Emilsson, Hotell- och restaurangfacket, bifallsyrkande på styrelsens utlåtande på motionerna 13.26 och 13.27,
- Mats Wahlström, Handels, bifallsyrkande på motion 13.28,
- Beatrix Marquez Lago, Handels, m.fl. bifallsyrkande på styrelsens utlåtande på motionerna 13.31–13.37,
- Roger Edblom, Livs, m.fl., bifallsyrkande på styrelsens utlåtande på motionerna 13.31–13.38,
- Viktor Risling, Seko, bifallsyrkande på motionerna 13.32, 13.33, 13.34 och 13.37,
- Martin Jonsson, Transport, bifallsyrkande på motion 13.36,
- Isak Rudberg, Musikerna, bifallsyrkande på motion 13.38,
- Roland Andreasson, Handels, bifallsyrkande på motion 13.40 att-sats 1.

Beslut

Kongressen beslutade

att bifalla tilläggsatt-satsen på motion 13.22.

Kongressen beslutade

att bifalla styrelsens utlåtande på motion 13.23.

Kongressen beslutade

att bifalla styrelsens utlåtande på motion 13.28.

Kongressen beslutade

att bifalla styrelsens utlåtande på motion 13.32.

Kongressen beslutade

att bifalla styrelsens utlåtande på motion 13.33.

Kongressen beslutade

att bifalla styrelsens utlåtande på motion 13.34.

Kongressen beslutade

att bifalla styrelsens utlåtande på motion 13.36.

Kongressen beslutade

att bifalla styrelsens utlåtande på motion 13.37.

Kongressen beslutade

att bifalla styrelsens utlåtande på motion 13.38.

Kongressen beslutade

att bifalla styrelsens utlåtande på 13.40 att-sats 1.

Kongressen beslutade

att i övrigt bifalla styrelsens utlåtanden.

13.d Facklig utbildning och folkbildning

Motionerna 13.43–13.45, 13.19 (att-sats 2), 18.15 (att-sats 4) och 13.46–13.49

13.43

Ökad jämställdhet inom LOs kunskapssystem

Handelsanställdas förbund avd 20 Stockholm

Ju högre upp i LOs kunskapssystem vi kommer desto färre kvinnliga deltagare hittar vi. Detta får konsekvenser för jämställdheten inom våra förbund. Det kan finnas olika orsaker till det. Utöver en ojämsälld arbetsmarknad med otrygga anställningar inom de kvinnodominerade yrkena kan det till exempel handla om att inte ha, eller inte anse sig ha möjlighet att vara borta från familjen. Det kan handla om motstånd från arbetsgivaren och det kan handla om dåligt självförtroende och/eller dålig självkänsla.

Det finns förstås mycket som behöver och kan göras för att bryta denna onda cirkel. Dels måste kvinnor uppmuntras och stöttas mycket mer till att gå högre utbildningar och det arbetet måste göras i det egna förbundet. Dels måste fördelningen av utbildningsplatser inom LOs kunskapssystem bli mer jämnt fördelade mellan könen.

Därför bör hälften av alla platser inom LOs kunskapssystem vikas åt kvinnor. Finns det fler män än kvinnor som anmäler sig får de män som är utöver hälften stå på kö. Om det vid sista anmälningsdag finns tomma "kvinnoplatser" fylls de på med män i den ordning de anmält sig. För att vara tydlig: Givetvis ska det gälla omvänt också – om någon kurs får fler kvinnor som anmäler sig ska de kvinnor som är över hälften stå på väntelista till dess att männen fyllt upp sin kvot. Fyller de inte hela kvoten fylls "mansplatserna" på med kvinnor.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att ett "varannan damernas"-system införs på kurserna inom LOs kunskapssystem.

13.44

Den kvinnliga ledarskapsutbildningen i LO

Seko region Gävle-Dala

Arbetarrörelsen präglas av en historia av män med makt, där män väljer män till tunga positioner inom förbunden trots att hälften av medlemmarna i LO-förbunden är kvinnor. Det är dags att kvinnor tar plats i förbunden på ett representativt sätt.

2011/2012 startade den första kvinnliga ledarskapsutbildningen för kvinnor inom LO-distriktet i Dalarna och Gävleborg. Meningen med utbildningen är att stärka kvinnor inom förbunden, att inom en mansdominerad värld våga ta plats, känna sig trygg i sin roll som förtroendevald och, i en trygg miljö, utbilda sig i jämställdhetsarbete, härskartekniker, demokrati, organisationsstrukturer och få kunskap om föreningsverksamhet.

Efter avslutad utbildning är det flera av deltagarna som tagit tyngre uppdrag inom förbunden, någon är förhandlare, någon startar ett kvinnligt nätverk inom sin bransch, en annan är ledamot i LO-styrelsen på distriktsnivå.

I dag är det bara kvinnor tillhörande LO-distriktet i Dalarna och Gävleborg som har möjlighet att anmäla sig till denna utbildning, det tycker vi är synd.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att den kvinnliga ledarskapsutbildningen LO-distriktet i Dalarna och Gävleborg anordnar ska bli en regional utbildning som alla LO-distrikt erbjuder kvinnliga förtroendevalda.

Utlåtande motionerna 13.43 och 13.44

13.43

att ett "varannan damernas"-system införs på kurserna inom LOs kunskapssystem.

13.44

att den kvinnliga ledarskapsutbildningen LO-distriktet i Dalarna och Gävleborg anordnar ska bli en regional utbildning som alla LO-distrikt erbjuder kvinnliga förtroendevalda.

Motion 13.43 önskar ökad jämställdhet inom LOs kunskapssystem. LOs styrelse håller med om att vi ser för få kvinnliga deltagare i många av de utbildningar som ingår i LOs kunskapssystem. Skälen till att det ser ut så är flera och några av dessa framgår även i motionen. Till exempel otrygga anställningar, medlemmens familjesituation, motstånd från arbetsgivare och dåligt självförtroende. Skäl som medför att vi generellt får för få ansökningar, från både kvinnor och män. Man kunde även önska ett högre deltagande och fler ansökningar från förbund med många kvinnliga medlemmar.

Motionären pekar även på att mycket måste göras för att lyckas med att förändra det här och öka andelen kvinnor i de fackliga kurserna. Bland annat genom att det egna förbundet aktivt stöttar och uppmuntrar kvinnor att delta. Men även genom att lyfta underrepresenterade grupper, arbeta för trygga anställningar och jämställdhet. En uppfattning vi delar. I detta sammanhang vill vi även lyfta fram *Fackligt feministiskt stipendium* som LO inrättat. Det är ett stipendium som riktar sig till fackligt aktiva i LOs medlemsförbund som vill genomföra konkreta projekt eller aktiviteter som syftar till att öka jämställdheten och engagemanget för facklig feminism.

Styrelsen ställer sig däremot tveksam till att införa ett system där vi "öronmärker" hälften av kursplatserna till kvinnor. Inte minst om man betänker att det redan i dag är svårt att fylla våra kurser. En sådan ordning riskerar att i praktiken skapa andra problem. Att exempelvis en medlem nekas en plats på grund av kön, eller bli antagen i sista stund, för att det andra könet ska ges företräde. Ett sådant förfaringssätt riskerar att skapa motsättningar både mellan förbund och medlemmar av olika kön.

Motionären i motion 13.44 pekar på behovet att stödja kvinnor i fackföreningsrörelsen, i detta fall genom att genomföra en ledarskapsutbildning som vänder sig specifikt till kvinnor. En utbildning som LO-distriktet i Dalarna och Gävleborg under några år har genomfört med framgång. Syftet och målet med denna utbildning har varit att stärka kvinnor, skapa trygghet så att de vågar ta mer plats och ta på sig tyngre uppdrag. Ett mål man uppnått. Av det skälet anser motionären att man borde gå att gå vidare och erbjuda denna typ av utbildningar i samtliga LO-distrikt.

LOs styrelse vill i det här sammanhanget framhålla några exempel. Ett är att förbund genomfört traditionell facklig utbildning som vänt sig enbart till kvinnor, ett annat är att man bildat kvinnliga nätverk och inte så sällan kombinerat dessa båda aktiviteter med goda resultat.

Det finns med andra ord i dag inga hinder, varken i LO eller i förbunden att genomföra aktiviteter som syftar till att stödja kvinnor att bli mer fackligt aktiva.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att anse motionen 13.44 besvarad samt

att avslå motionen 13.43.

13.45

Språkundervisning i fackens regi

Byggnadsarbetareförbundet region Väst

En kurs i språkförståelse på arbetsplatsen, där arbetskamrater och arbetsledning är involverade, skapar en mycket bättre inläring.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO arbetar för att facken ska leda/driva språkutbildning på arbetsplatserna.

Utlåtande motionerna 13.45 och 13.19 (att-sats 2)

13.45

att LO arbetar för att facken ska leda/driva språkutbildning på arbetsplatserna.

13.19

att LO-förbunden tillsammans utarbetar en ideologisk medlemsutbildning (behandlas under dagordningspunkt 13.d).

Motion 13.45 föreslår språkundervisning i fackens regi. Språkgemenskap, i motsats till språkförbristning, har en viktig social funktion för att hålla samman arbetarkollektivet. Om detta råder det inga tvivel. Vidare är behovet, utifrån antalet nyanlända till Sverige, stort inte minst för att öka matchningseffekten på svensk arbetsmarknad. Dock faller huvudansvaret för sådana arbetsmarknadspolitiska åtgärder på en statlig nivå, också för att genomföra åtgärden i en skala som behovet motiverar.

Vidare finns motionens andemening inom ramen för etableringsjobben, den avsiktsförklaring som slöts mellan LO, Unionen och Svenskt Näringsliv tillsammans med regeringen våren 2018. Syftet med etableringsjobben är att få nyanlända och långtidsarbetslösa i arbete och underlätta arbetsgivarnas kompetensförsörjning, där språkundervisning ingår. Det finns emellertid inga hinder för den lokala fackliga organisationen att inleda samarbete med lokala ABF-organisationen med syfte att genomföra språkcirklar på arbetsplatserna.

Motion 13.19, andra att-satsen föreslår att LO-förbunden tillsammans utarbetar en ideologisk medlemsutbildning. LO bedriver tillsammans med förbunden en omfattande studieverksamhet. Medlemsutbildningar är ett viktigt inslag i att bygga varje organisation stark. LO samordnar ett antal tvärfackliga medlemsutbildningar varav Medlem i facket är den som samlar flest deltagare inom LO-förbunden. Deltagarna får där kunskap om fackföreningarnas idé, funktion och det fackliga löftet. Under 2020 lanseras även Medlem i facket 2 som ger deltagarna kunskap om fackets samhällsuppdrag. Utbildningarna innehåller inslag som ger deltagarna en bra grund för att formulera egna analyser och ta sig vidare till ytterligare utbildningar. Ser man till den centrala nivån finns det ett antal utbildningar som Insikter och Jämlikhetsakademin som bygger på LOs jämlikhetsutredning med 115 förslag kring hur samhället kan bli mer jämlikt såväl som studier om hur framtidens arbetsmarknad och samhälle borde se ut och organiseras.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att anse motionen 13.45 besvarad samt

att avslå motionen 13.19 (att-sats 2).

Utlåtande motion 18.15 (att-sats 4)

18.15

att LO skapar utbildningsmöjligheter för lokala fackliga företrädare, så att dessa på ett än bättre sätt än i dag kan hjälpa medlemmar som hamnar i kläm mellan arbetsgivare och Försäkringskassa (behandlas under dagordningspunkt 13.d).

I motion 18.15 fjärde att-satsen föreslås att LO ska skapa utbildningsmöjligheter för förtroendevalda/ombudsmän så de bättre än i dag kan företräda medlemmar som kommer i kläm mellan arbetsgivare och Försäkringskassan.

Redan i dag kan man som förtroendevald eller som ombudsman delta i utbildningar där man berör rollen som facklig företrädare, med allt vad det innebär att representera medlemmar i olika sammanhang gentemot arbetsgivare, myndigheter (bland annat Försäkringskassan) och andra organisationer. Utbildningar som genomförs av fackförbunden, LO, ABF och Runö och som vänder sig till bland andra ombudsmän, försäkringsinformatörer, skyddsombud men även andra förtroendevalda.

Det finns även exempel på utbildningar där man mer specifikt berör Försäkringskassans hantering av sjukförsäkringssystemet, hur rättsprocessen och rättsläget ser ut samt hur vi som fackliga organisationer kan och bör agera. Det är en utbildning som genomförs av LO-TCO Rättsskydd.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att anse motionen 18.15 (att-sats 4) besvarad.

13.46

Mot rasism och främlingsfientlighet

Seko

Att motverka rasism och främlingsfientlighet ingår i LOs och förbundens grundläggande värderingar. Dagens samhällsdebatt sker i ett alltmer hårdnande klimat och mynnar ofta ut i att grupper ställs emot varandra, inte minst i sociala medier. Detta märks också på våra arbetsplatser där rasism och främlingsfientlighet alltför ofta förekommer. En stor anledning till att rasismen kan breda ut sig, är den ojämlikhet som vi ser i form av urholkad välfärd. Detta skapar i sin tur missnöje och den som är missnöjd vill gärna hitta syndabockar.

LO och förbunden genomförde under åren 2011–2015 satsningen Alla kan göra något. Ambitionen var att utbilda samtliga förtroendevalda och anställda för att vi skulle bekämpa den vardagsrasism som finns på arbetsplatserna. Även om resultatet var långt från ambitionerna, utbildades cirka 14 000 personer under perioden. Därefter upphörde den särskilda satsningen och kampen mot rasism och främlingsfientlighet återgick till att vara en del av den vanliga fackliga verksamheten.

Med facit i hand kan vi några år senare konstatera att problemen i högsta grad kvarstår. Från Sekos sida bedömer vi att det var olyckligt att det gemensamma arbetet upphörde. Det fanns och finns fortfarande ett stort behov av att LO och förbunden blir allt tydligare i dessa frågor. Det får inte råda någon tvekan om att vi aldrig ställer grupper av arbetare mot varandra och att vi aldrig kan acceptera uttryck för rasism på våra arbetsplatser. Samtidigt måste vi vara tydliga med att kampen för ett jämlikt samhälle också är en förutsättning för att bekämpa rasism och jämställdhet.

En annan effekt av missnöjet är att Sverigedemokraterna växer i olika opinionsundersökningar, även bland LO-förbundens medlemmar, trots att deras politik ofta är rent arbetarfientlig. Deras medieutspel visar gång på gång hur de tydligt ställer olika grupper mot varandra och vi bedömer att vi på allvar måste ta den politiska debatten på våra arbetsplatser. Inte minst mot bakgrund av att SD på sina landsdagar i november 2019 debatterade hur de ska få större inflytande över LO.

Vi ser ett mycket stort behov av att tillsammans ta vara på tidigare erfarenheter och diskutera gemensamma aktiviteter som opinionsbildningsinsatser, ytterligare utbildningsinsatser och det vore naturligt att LO åter tar ett ansvar för att samordna kampen mot rasism och främlingsfientlighet.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att ge LO-styrelsen i uppdrag att skyndsamt ta fram en handlingsplan mot rasism och främlingsfientlighet.

Utlåtande motion 13.46

13.46

att ge LO-styrelsen i uppdrag att skyndsamt ta fram en handlingsplan mot rasism och främlingsfientlighet.

LOs styrelse delar oron i motion 13.46, både när det gäller samhällsdebatten och stämningen på våra arbetsplatser. Oron är befogad. Den alltjämt accelererade ojämlikheten är den huvudsakliga orsaken till Sverigedemokraternas framgångar och den utbredda främlingsfientligheten.

Svensk fackföreningsrörelse har alltid, och ska alltid, stå upp för allas lika värde. Det är i kampen mot orättvisor, diskriminering och godtycklighet som vår rörelse startade. Detta har vi under årens lopp hanterat med ett demokratiskt ledarskap som bygger på en tydlig värdegrund. Det är ständigt en kamp när upplevda problem i samhället ställs mot olika grupper. Fackföreningsrörelsens styrka är att vi som arbetare håller ihop och inte ställer grupper av våra medlemmar mot varandra. Vi måste se de problem som våra medlemmar uppfattar och komma med tydliga förslag på lösningar.

Som motionären säger, har LO tillsammans med förbunden tidigare arbetat med att stärka vår organisation mot vardagsrasism och främlingsfientlighet i projektet *Alla kan göra något*. Detta arbete har gått från att vara ett förbundsgemensamt projekt till att vara en del i det vardagliga arbetet med att rusta våra förtroendevalda och att finnas med i merparten av våra fackliga utbildningar.

I slutrapporten av LOs Jämlikhetsutredning finns många konkreta förslag på att motverka den ojämlikhet som de senaste 20 åren har vuxit i vårt land. LOs styrelse anser att LO redan har arbetat fram flera förslag som ska motverka vardagsrasism och främlingsfientlighet. Det finns idéer men vi måste arbeta mer strategiskt på bred front. Steget från idéproduktion till handlingsplan bör prioriteras under kongressperioden.

Jämlikhetsutredningen pekar också på att facklig organisering är ett viktigt inslag för att bekämpa den växande vardagsrasismen och främlingsfientligheten. Därför är det vardagliga fackliga arbetet avgörande. Att värva en kollega till facket, att rekrytera en medlem till utbildning, att gå på medlemsmöte är sådant som gör de stora frågorna vardagsnära. Det handlar om att själv våga stå upp för och stötta sina kamrater för att försvara vår syn på demokratin.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att bifalla motionen 13.46.

13.47

Utbildning av löntagare med studiestöd

Byggnadsarbetareförbundet region Stockholm–Gotland

Folkrörelsetraditionen inom fackföreningarna har varit avgörande för de framsteg vi har kunnat göra gemensamt för att bygga och utveckla samhället i progressiv, rättvis och solidarisk riktning. Framtidens folkrörelse har samma uppgift i går, i dag och i morgon.

Grunden för en varaktig samhällsförändring bygger på att det är arbetarnas eget arbete som åstadkommer förändringen. Kunskap är makt, det är något som skapar ideologisk medveten och en tilltro på den egna förmågan att vara en del av förändringen.

Under 1970-talet avsatte löntagarna en del av sin lön till utbildning för löntagarna, ett studiestöd. Det utformades så att en del av löneutrymmet inte togs ut helt i höjd lön, utan i stället togs en arbetsgivaravgift ut för att bekosta facklig utbildning inom fackföreningarna, som en del i att stärka arbetarklassen. Ett riktat stöd som togs bort av de borgerliga regeringarna i början av 1990-talet. Utbildningen finansierad av en arbetsgivaravgift var oerhört betydelsefull för folkrörelsearbetet i fackföreningarna och behövs än mer i dag och i morgon. Enligt uppgifter så rörde det sig om en liten del av det mervärde som arbetarna tillsammans skapade. Men det gjorde skillnad, så det är detta som vi vill återinföra som ett steg på vägen att utbilda löntagarna till kunniga och aktiva medborgare, för att de ska kunna delta i byggande av framtidens samhälle.

Genom att införa ett riktat stöd med att ta ut en arbetsgivaravgift möjliggör vi ett kunskapslyft till löntagarna, ersättning för förlorad arbetsförtjänst, utbildning på arbetstid och vi stärker folkrörelsearbetet inom facket.

Det finns ett direkt samband mellan offentliga utgifter, ekonomisk tillväxt och sociala framsteg. Vår uppgift är att utbilda fackföreningarnas medlemmar och allmänheten om detta samband. Vi ska ta vara på den kunskap som slumrar hos alla arbetare. Vi kan genomföra insatser till stöd för en utbildningspolitik som förbättrar fackföreningarnas medlemmars möjlighet att delta i en demokratisk omvälvning av vårt samhälle.

Vi måste fördela de ekonomiska resurserna i samhället så att vi kan införa en rättvis, jämlik och progressiv utbildning, som garanterar fackföreningarnas folkrörelsearbete de nödvändiga resurser som krävs för ordentliga investeringar i människor och i utbildning. Då mobiliserar vi den kraft som finns i den kollektiva gemenskap som fackföreningarna vilar på.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att införa ett riktat studiestöd till fackföreningarna för att utbilda löntagarna,

att införa en arbetsgivaravgift för att finansiera det riktade stödet till fackföreningarna för att utbilda löntagarna samt

att om inte med arbetsgivaravgift på annat sätt finansiera det riktade stödet till fackföreningarna för att utbilda löntagarna.

Utlåtande motion 13.47

13.47

att införa ett riktat studiestöd till fackföreningarna för att utbilda löntagarna,

att införa en arbetsgivaravgift för att finansiera det riktade stödet till fackföreningarna för att utbilda löntagarna samt

att om inte med arbetsgivaravgift på annat sätt finansiera det riktade stödet till fackföreningarna för att utbilda löntagarna.

LOs styrelse anser, precis som motionären, att behovet av bildning och utbildning av löntagare, medlemmar och oorganiserade är stort. Ansvar för det arbetet faller såväl på folkrorelserna som på den reguljära utbildningspolitiken och vi inom fackföreningsrörelsen fyller en viktig samhällsfunktion genom de utbildningar vi erbjuder och genomför. Vi har, tillsammans med ABF, ett ambitiöst kursutbud som riktar sig i huvudsak till medlemmar inom LO-förbunden, men även (om än i mindre utsträckning) till oorganiserade kollegor på våra arbetsplatser. Många medlemmar utbildas också i både förbundens och LOs regi under ett år.

Arbetsgivaravgiften är förvisso löneutrymme vi avstår, men storleken på avgiften liksom dess användningsområde beslutas på en statlig nivå och är därmed inte föremål för förhandlingar mellan arbetsmarknadens parter. LOs styrelse är också av uppfattningen att ska man göra förändringar i användningsområdet av arbetsgivaravgifterna är pensionerna högre prioriterat. I dagsläget är frågan om högre pensioner en av medlemmarnas viktigaste frågor. Pensionssystemet är redan i dag underfinansierat varför en ännu högre avsättning för att kunna finansiera studier inte ses som realistiskt. De historiskt ambitiösa statliga studiestöden har huvudsakligen finansierats med medel från andra statliga inkomstkällor än arbetsgivaravgift, som varit avsedd till att främst finansiera olika sociala försäkringsåtaganden.

Om det skulle finnas ett riktat studiestöd till fackföreningarna skulle det också följas av en statlig reglering över vad studierna skulle innehålla. LOs styrelses uppfattning är att LO och förbunden fortsättningsvis vill förfoga över utbildningarnas innehåll utan statlig inblandning.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att avslå motionen 13.47.

13.48

Egna lokaler i första hand

Handelsanställdas förbund avd 20 Stockholm

De senaste decennierna har många av LOs och LO-förbundens kursgårdar sålts. För att stödja varandra bör vi inom LO-familjen förlägga kurser och konferenser på kursgårdar som vi själva äger samt i lokaler som ägs av våra inom arbetarrörelsen närstående organisationer. Dessvärre är det inte alltid de mest prisvärda alternativen.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO och dess förbund i första hand förlägger sina kurser och konferenser till rörelsens egna kursgårdar och lokaler.

Utlåtande motion 13.48

13.48

att LO och dess förbund i första hand förlägger sina kurser och konferenser till rörelsens egna kursgårdar och lokaler.

LOs styrelse delar motionens andemening och menar vidare att LO och dess förbund redan i dag förlägger i första hand verksamhet på sina anläggningar alternativt anläggningar ägda av närstående organisationer. Principen bygger dock på att anläggningar finns i närområdet och är praktiskt lämpliga att använda. Det finns undantag från denna princip och så bör det vara även fortsättningsvis.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att anse motionen 13.48 besvarad.

13.49

Hissa åter LO-flaggan på Runö

Handelsanställdas förbund avd 20 Stockholm

I över 120 år har LO samlat sina förbund i kampen för fackliga rättigheter för arbetarna. Att resa sig från underdånighet, att sträcka på nacken och känna stolthet och kraft att utmana överheten är en oerhört viktig del i arbetarrörelsens kamp. "Från mörkret stiga vi mot ljuset. Från intet allt vi vilja bli!" för att säga det med de kända stroferna ur Internationalen.

För 60 år sen slog LO upp Runös portar, platsen där människor skulle få chans att förkovra sig. I de fackliga leden är stoltheten stor över vår egen kursgård. En plats där vi alltid kan få känna oss hemma, där vi alltid är välkomna. Där, enligt Runös hemsida, "allt vilar på en stabil grund som utgår från grundläggande fackliga idéer och värderingar".

Att som medlem i ett LO-förbund upptäcka att LO-flaggan inte längre får vaja på en av de sju flaggstängerna på Runös gård och på en direkt fråga få svaret att det kan vara stötande för vissa andra kunder, är ett slag i ansiktet. Att vi i ett kapitalistiskt samhälle är tvingade att hyra ut lokaliteterna till organisationer och företag som inte delar dessa grundläggande fackliga idéer och värderingar för att finansiera verksamheten är en sak.

Men att skämmas för vilka vi är och vad vi står för är något annat. Att böja nacken och skrapa med foten framför patron hör historien till. Eller borde göra det. Att göra eftergifter för kapitalet sker tillräckligt ofta på andra ställen för att även vi gör det på vår egen mark.

"Det anstår mig icke att göra mig mindre än jag är." Edith Södergrans ord, om att inte förminska sig själv, ringer uppfordrande i öronen. Vi ska fortsätta vara stolta över att Runö är vårt och ingen ska få oss att förminska oss och skämmas för vilka vi är eller få oss att hala LO-flaggan.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att inte låta kunder bestämma vilka flaggor som vajar på Runös flaggstänger

samt

att LO-flaggan ska vaja ostört på Runös flaggstänger.

Utlåtande motion 13.49

13.49

att inte låta kunder bestämma vilka flaggor som vajar på Runös flaggstänger samt
att LO-flaggan ska vaja ostört på Runös flaggstänger.

Motion 13.49 rör LOs kursgård Runö i Åkersberga. Motionären vill att LO-flaggan ska vaja ostört på Runös flaggstänger och att Runö inte ska låta kunder bestämma vilka flaggor som vajar på flaggstängerna. LO har tillsammans med förbunden en lång och stark tradition av att mötas och genomföra studier på Runö. Även om LO och förbunden förlägger stora delar av sin verksamhet där krävs det externa intäkter för att driva anläggningen.

Frågan om vilka flaggor som ska tillåtas när och i vilken form på Runö är en verksamhetsfråga som hanteras av Ideella föreningen LOs folkhögskola Runö och står inte under LO-kongressens beslutsmandat.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att anse motionen 13.49 (att-sats 2) besvarad samt

att avslå motionen 13.49 (att-sats 1).

I debatten deltog

Emma Wennerholm, Kommunal

Jessica Sahlström, Handels

Emil Thyr, Kommunal

Rebecca Borck, Livs

Sara Fernlund, Handels

Marit Hultqvist, Handels

Susanna Gideonsson, LOs ordförande

Följande förslag förelåg

- Styrelsens utlåtanden,
- Emma Wennerholm, Kommunal, m.fl., bifallsyrkande på motionen 13.44,
- Emma Wennerholm m.fl., bifallsyrkande på styrelsens utlåtande på 13.46,
- Jessica Sahlström, Handels, bifallsyrkande på motionen 13.48.

Beslut

Kongressen beslutade efter rösträkning

att med röstsiffrorna 256 mot 154 bifalla motionen 13.44. Två ombud avstod från att rösta.

Votering begärdes av Susanna Gideonsson, LOs ordförande.

Kongressen beslutade efter försöksvotering

att bifalla styrelsens utlåtande på 13.48.

Votering begärdes av Mats Wahlström, Handels.

Kongressen beslutade

att i övrigt bifalla styrelsens utlåtanden.

13.e Gränsdragning

Utlåtande motionerna 13.50–13.54, 13.24 (att-sats 1) och 13.25 (att-sats 1)

13.50

Översyn av LOs organisationsplan

Elektrikerförbundet

På kongressen 2012 togs beslut om den nu gällande organisationsplanen, det hade föregåtts av en översyn som hade beslutats på kongressen 2008. Arbetsmarknaden förändras i en snabb takt och många yrken och förbund påverkas av det. Det har gått lång tid sedan det beslutet och därför behövs en översyn av organisationsplanen under kommande kongressperiod.

Arbetsmarknaden har genomgått stora förändringar och ibland kan det vara svårt att veta vilket förbund som organiserar de olika arbetsuppgifterna. För att få en överblick över hur det ser ut behöver LO göra en kartläggning över vilka arbetsuppgifter de olika förbunden organiserar i dag. Det även för att organisationsplanen inte ger en fullständig överblick. Den medger även att förbunden gör egna överenskommelser som inte syns i organisationsplanen men som har ett värde att dokumentera och underlätta när det kommer nya branscher som inte tidigare funnits på arbetsmarknaden.

På kongressen 2016 togs ett beslut att LO skulle kontakta TCO för att diskutera de problem som ibland uppstår när det gäller gränsen mellan arbetare och tjänstemän. Många förbund har problem med Unionens medlemsvärning på arbetsplatser där LO-förbunden har kollektivavtal och det kan ställa till problem för de LO-medlemmar som väljer att byta till Unionen och inte ser de konsekvenser som det kan innebära. LO behöver fortsätta att diskutera med TCO hur vi ska hitta lösningar på hur vi fortsätter arbetet med att organisera arbetsplatserna utifrån arbetare och tjänstemän.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO tillsätter en arbetsgrupp under kongressperioden som gör en översyn av organisationsplanen från 2012,

att LO gör en kartläggning över vilka områden respektive LO-förbund organiserar i dag samt

att LO kontaktar TCO för att diskutera gränsen mellan arbetare och tjänstemän.

13.51

Organisationsplanen behöver en översyn

Fastighetsanställdas Förbund

Senast LOs organisationsplan reviderades var 2012, vilket hade föregåtts av ett arbete under kongressperioden. Arbetsmarknaden fortsätter att förändras. Många yrken och förbund påverkas av det och därför behövs en översyn av organisationsplanen under kommande kongressperiod. Pågående strukturförändringar i arbetslivet innebär att det blivit svårare att veta vilket förbund som organiserar vem. LO behöver göra en ny kartläggning över vilka arbetsuppgifter förbunden organiserar i dag.

Organisationsplanen ger inte tillräcklig överblick. I dess anda kan förbunden göra egna överenskommelser som sedan inte syns i organisationsplanen. Men det finns skäl att dokumentera och därmed underlätta organisering, inte minst i pågående förändringar av arbetslivet.

I översynen behöver även en genomlysning av texterna för bransch- och avtalsstrukturen göras. De olika katalogerna för förbunden har ofta helt olika struktur.

För Fastighetsanställdas Förbund omtalas att vi ska organisera allt arbete i fastigheter. Det finns inte så många arbeten som inte bedrivs i fastigheter. Strikt läst skulle man kunna hävda att allt arbete i Sverige därmed ska organiseras inom vårt förbund. Inte ens vi i Fastighets ser det som en rimlig skrivning.

Visst organiserar Fastighetsanställdas Förbund just arbete i fastigheter, arbeten som fastigheternas skötsel, teknik och städning. Specialstädningsarbete, en växande bransch, saknar däremot stöd i organisationsplanens bransch- och avtalsstruktur. Likadant med arbete på idrottsanläggningar som inte är kommunala och några andra branscher där vi har medlemmar. Fastighets bär 17 olika kollektivavtal för närvarande.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO tillsätter en arbetsgrupp under kongressperioden som gör en översyn av organisationsplanen samt

att LO gör en kartläggning över vilka områden respektive LO-förbund organiserar.

13.52

Bemanningsanställda medlemmar inom ett (1) LO-förbund

Transportarbetareförbundet avd 3

Det måste vara enklare och tydligare för de bemanningsanställda att organisera sig och anta ett fackligt uppdrag.

Trenden fortsätter med att bemanning tar över mer av den ordinarie produktionen, vilket gör att bemanningsbranschen fortsätter att växa. Att bemanningsbranschen växer, är en bidragande orsak till att vi tappar i organisationsgrad. Dessutom finns risken att bemanning konkurrerar ut de traditionellt fackliga strukturerna som vi byggt upp på våra arbetsplatser.

En bemanningsanställd som inte med säkerhet vet vart man ska organisera sig väljer att avstå från att organisera sig både i en fackförening och i a-kassan. Förutsättningar för den grundtrygghet som vi anser behövas för att komma i gång i arbetslivet.

Enskilda arbetsplatser kan utöver avtal för egen personal ha inhyrda för samma jobb, inhyrda från olika bemanningsföretag, vilka i sin tur har koppling med helt olika förbund. I denna splittring förlorar vi fästet på arbetsplatserna i vårt förebyggande arbete med arbetsmiljö samt att det skapar otrygghet och rädsla. Splittringen bidrar även till tysta arbetsplatser, där man inte vågar påtala brister av rädsla att bli bestraffad. Detta kan vi inte tillåta att fortgå då det inte är i närheten av arbetarrörelsens värderingar.

Vi kan inte tillåta att bemanningsbranschen fortsätter splittra våra arbetsplatser, utan det behövs en tydlig och stark struktur för facklig verksamhet och organisationstillhörighet. Otydligheten i vart man ska organisera sig får inte vara hindret till medlemskap, inte heller orsaken till att fackliga strukturer på arbetsplatserna slås sönder.

Ett sätt kan vara att de bemanningsanställda organiseras i ett nytt gemensamt LO-förbund eller att ett av nuvarande LO-förbund utses att företräda och organisera samtliga bemanningsanställda.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO utreder att ett (1) LO-förbund organiserar och företräder de bemanningsanställda.

13.53

Motion avseende organisationsrätt för renhållning

Transportarbetareförbundet

Vi inom Transports avd 11 i Gävle vill genom denna motion försöka bringa ordning i den röra som nu är förekommande i avtalen, avseende gränsdragningar mellan Transport och Kommunal inom en del särskilda avtalsområden bland annat miljö och renhållning.

Vi tillåter oss att börja en bit bakåt i tiden.

I en skrivelse till Landssekreterariatet den 17 juni 1996 tas, delvis, dessa problem upp och i sagda skrivelse refererar man till 1991 års LO-kongress, så tillvida att man konstaterar att "Kommunala renhållningsbolag ska tillhöra Transport". Tidigare i samma stycke påpekar man också att, generellt, ska detta gälla inte bara i "bolagsform utan även i förvaltningsform"! Dessa förslag till beslut togs sedan på kongressen 1991 och bör väl, rimligtvis, gälla även i dag om inte annat anges! I fjärde stycket i samma skrivelse från 1996 påpekar man att branschen, delvis på grund av samhällsutvecklingen, är i förändring och verksamheter ändras och delvis byter skepnad, men att citat: "Det är Landssekreterariatets uppfattning att även dessa nya verksamhetsområden som har utvecklats inom de kommunala renhållningsbolagen ska tillhöra Transport."

I februari 2002 skriver Håkan Meijer på LO till Erik Helleryd KFS i ovanstående frågor på ett sätt som, enligt oss, fullständigt feltolkar skrivelsen från 17 juni 1996 och därmed också kongressbesluten från 1991 i dessa frågor. Under stycket: "Faktiska omständigheter" nämner man kommunalförbund och kommunala bolag, uppenbarligen för att särskilja dessa.

I stycket "Kommunalförbund" fastslår man att den verksamheten är att jämföra med den verksamhet som enskilda kommuner bedriver i förvaltningsform, med skillnaden att flera kommuner gör det tillsammans. Längre fram i samma stycke så återkommer man i en slutsats: "Verksamhet som bedrivs av kommunalförbund ska i organisationshänseende, likställas med förvaltningsdriven verksamhet". Slutsatsen av detta, enligt skrivaren, är att avtalsrätten ska tillhöra Kommunal!

Vi tar oss friheten att ha en helt avvikande mening och har så haft i många år! För det första så vill vi påpeka att, i princip alla kommunalförbund är egna fristående bolag/juridiska personer med egna organisationsnummer, och är enligt oss att likställas med exempelvis ett länstrafikbolag eller liknande upplägg. Utöver detta så förstår vi inte LOs skrivelse till KFS avseende kommunalförbund som förvaltningsdrivna, som invändning, då 1991 års kongress slår fast att det: "gäller inte bara bolagsform utan även förvaltningsform"!

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO-kongressen beslutar att avtals- och organisationsrätten för all renhållning ska tillfalla Svenska Transportarbetareförbundet.

13-54

Organiserad i rätt förbund

Transportarbetareförbundet

Historiskt så transporterade Poståkeriet i huvudsak postförsändelser och postpaket. Poståkerichaufförerna skulle organiseras i Seko.

Poståkeriet, som nu ingår i Postnord, transporterar alla slags försändelser som vilket åkeri som helst.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att Postnords lastbilschaufförer ska organiseras i Transport.

Utlåtande motionerna 13.50–13.54, 13.24 (att-sats 1) och 13.25 (att-sats 1)

13.50

att LO tillsätter en arbetsgrupp under kongressperioden som gör en översyn av organisationsplanen från 2012,

att LO gör en kartläggning över vilka områden respektive LO-förbund organiserar i dag samt

att LO kontakter TCO för att diskutera gränsen mellan arbetare och tjänstemän.

13.51

att LO tillsätter en arbetsgrupp under kongressperioden som gör en översyn av organisationsplanen samt

att LO gör en kartläggning över vilka områden respektive LO-förbund organiserar.

13.52

att LO utreder att ett (1) LO-förbund organiserar och företräder de bemanningsanställda.

13.53

att LO-kongressen beslutar att avtals- och organisationsrätten för all renhållning ska tillfalla Svenska Transportarbetareförbundet.

13.54

att Postnords lastbilschaufförer ska organiseras i Transport.

13.24

att LO får rollen att avgöra organiseringskyldigheten för förbunden för nya företeelser på svensk arbetsmarknad på motsvarande sätt som vid gränsdragningstvister (behandlas under dagordningspunkt 13.e).

13.25

att LO får uppgiften att leda och avgöra organiseringskyldigheten för förbunden vid nya företeelser på svensk arbetsmarknad (behandlas under dagordningspunkt 13.e).

En av LOs mer grundläggande uppgifter är att skapa och upprätthålla fungerande gränser för avtals- samt organisationsrätten mellan medlemsförbunden. Denna ansvarsfördelning regleras sedan mer än 100 år i LOs organisationsplan. Gällande organisationsplan antogs på LO-kongressen 2012. Arbetet med en ny organisationsplan brukar inledas med att LO-kongressen beslutar om att en översyn av organisationsplanen ska göras, så att LOs styrelse till nästa kongress kan återkomma med förslag till en ny organisationsplan.

I de första att-satserna i motionerna 13.50 och 13.51 föreslås att LO tillsätter en arbetsgrupp som ska göra en översyn av gällande organisationsplan. Historiskt har organisationsplanen i allmänhet reviderats efter två eller ibland tre kongressperioder. Som motionärerna skriver förändras arbetsmarknaden snabbt. Nuvarande plan har vid nästa kongress gällt i tre kongressperioder. Styrelsen ser också behov av att försöka tydliggöra gränsdragningarna på vissa delar av arbetsmarknaden, där förbund upplever att gränserna inte fungerar på ett ändamålsenligt sätt. Mot ovanstående bakgrund föreslog styrelsen 2020, i sitt ursprungliga utlåtande över motionerna, att de första att-satserna i motionerna 13.50 och 13.51 skulle bifallas.

Kongressen blev ajournerad och ett kongressbeslut om att tillsätta en organisationsutredning enligt motionärernas förslag kunde inte fattas förrän då kongressen återuppstas. För att skapa förutsättningar för en genomarbetad organisationsplan som är väl förankrad hos förbunden är det angeläget att utredningen får tillräckligt med tid på sig att lägga fram ett förslag. Mot denna bakgrund tillsatte styrelsen en organisationsutredning i mars 2021. Utredningen fick i uppdrag att fram till kongressen huvudsakligen ägna sig åt förberedelsearbete. Översynen av LOs organisationsplan ska vara färdig inför LOs kongress 2024.

I andra att-satsen i motion 13.50 samt i andra att-satsen i motion 13.51 yrkas att LO gör en kartläggning av vilka områden LO-förbunden organiserar i dag. Som motionärerna framhåller ger inte organisationsplanens förteckning över bransch- och avtalsstruktur en fullständig bild av hur gränserna mellan förbundens avtals- och organisationsområde regleras i praktiken. Skälen till detta är flera.

Som det framgår av planen utgör förteckningen en grund för indelningen, men den ger inte svar på alla frågor. Förteckningen har i många fall tolkats av styrelsen i gränstvister genom åren och på så sätt fyllts med kompletterande innehåll. Organisationsplanerna fram till och med 2004 innehöll också en strukturplan. I strukturplanen fastställde LO rekommendationer kring förändringar av förbundsstrukturen, normalt i form av sammanslagningar av förbund. Vissa av förteckningens regleringar har tillkommit mot bakgrund av LOs rekommendationer om samgåenden mellan förbund, samgåenden som sedan inte alltid kommit till stånd. De faktiska gränserna för förbundens avtals- och organisationsområden påverkas också av de gränsdragningsavtal förbunden tecknar självständigt med varandra.

I de första att-satserna i motionerna 13.24 och 13.25 föreslås att LO ska avgöra organisationsanskyldigheten för förbunden vid nya företeelser på arbetsmarknaden, i den förstnämnda motionen med tillägget att detta ska ske på motsvarande sätt som vid gränsdragningstvister. Att förbundens grundläggande huvudansvar för det fackliga organiseringsarbetet kring nya företeelser på arbetsmarknaden fungerar samt att nya arbetaruppgifter därigenom skyddas av arbetaravtal, är avgörande för de arbetstagare som finns i nya typer av verksamheter. Men att lyckas organisera och teckna avtal för nya företeelser på arbetsmarknaden är också enligt styrelsen långsiktigt av utomordentligt stor betydelse för hela den svenska kollektivavtalsmodellens legitimitet och styrka.

Redan i dag samverkar LO-förbunden kring organiseringen av nya företeelser på arbetsmarknaden, inom ramen för exempelvis LOs förbundsgrupp kopplad till organisationsplanen. Genom en konstruktiv dialog mellan berörda förbund har nya branscher och företag kunnat organiseras samt täckas av kollektivavtal. LO kan också själva initiera ett gränsdragningsärende angående exempelvis en ny bransch som saknar avtalstäckning. Ett sådant ärende avgörs då slutgiltigt i LOs styrelse. Styrelsen kan konstatera att arbetet med att finna rätt förbund för nya företeelser på arbetsmarknaden ibland försvåras av att oorganiserade företeelser på arbetsmarknaden kan ta betydande fackliga resurser i anspråk. Det kan då uppstå en motsättning mellan det kortsiktiga förbundsintresset och det långsiktiga fackliga allmänintresset. Styrelsens bedömning är därför att LOs roll kopplat till förbundens organisering och avtalstecknande för nya företeelser på arbetsmarknaden kan behöva utvecklas ytterligare.

För att möjliggöra en så bred enighet som möjligt mellan förbunden är styrelsens bedömning att den tillsatta organisationsutredningen behöver ett i huvudsak fritt mandat att förutsättningslöst genomföra en översyn av organisationsplanen. På några områden anser styrelsen dock att uppdraget ska preciseras. Styrelsen har i sina direktiv givit utredningen i uppdrag att komma med förslag på hur det gemensamma ansvaret för att effektivt organisera nya företeelser på arbetsmarknaden kan utvecklas. Styrelsen har också givit ett uppdrag till utredningen att kartlägga befintlig uppdelning av avtals- och organisationsrätten. Det kan noteras att en form av sådana kartläggningar funnits i äldre organisationsplaner, inom ramen för strukturplanen. Hur omfattande kartläggning som ska genomföras bör avgöras av organisationsutredningen.

I tredje att-satsen i motion 13.50 föreslås att LO ska kontakta TCO för att diskutera gränsen mellan arbetare och tjänstemän. Det är inte bara inom LO som fungerande gränser för avtals- och organisationsrätten behöver upprätthållas i syfte att förhindra skadlig facklig konkurrens. Även konkurrens om avtals- och organisationsrätten gentemot tjänstemännens fackliga organisationer riskerar att allvarligt skada den samlade fackliga styrkan. Detta samtidigt som det är angeläget att LO-förbunden upprätthåller utgångspunkten att utvecklingen av arbetarjobb, med exempelvis ny teknik och nya arbetsuppgifter, i normalfallet inte ska leda till ändrad facklig tillhörighet.

Huvudansvaret för att åstadkomma fungerande gränser mot tjänstemannafacken ligger på respektive förbund. Utbyte av erfarenheter kring förbundens gränsdragningar gentemot tjänstemännen sker bland annat i tidigare nämnda förbundsgrupp kopplad till organisationsplanen. I linje med rekommendationen i gällande organisationsplan är styrelsens uppfattning att gränsdragningsavtal oftast är det bästa sättet att skapa ordning och reda i gränsdragningarna gentemot berörda tjänstemannaorganisationer. Inom vissa branscher har det emellertid visat sig svårt att få till fungerande sådana avtal. Mot denna bakgrund framhöll styrelsen i sitt utlåtande över en avslagen motion till 2016 års kongress att LO bör inleda överläggningar med tjänstemännens centralorganisationer för att om möjligt stötta förbundens arbete med att få till fungerande gränsregleringar. LO bjöd in TCO till samtal i slutet av 2019. Frågan om LOs roll i att stärka förbundens gränsdragningar mot tjänstemännens fackliga organisationer ska också enligt styrelsens direktiv utredas av organisationsutredningen under kommande kongressperiod.

I motion 13.52 föreslås att LO utreder en modell där ett LO-förbund organiserar och företräder de bemanningsanställda. Motionären menar att detta kan ske antingen genom ett nystartat förbund eller att ett av nuvarande LO-förbund tilldelas organisationsrätten för samtliga bemanningsanställda. Det kan noteras att vid LO-kongressen 2008 avslogs

en avdelningsmotion som föreslog att Handels skulle organisera samtliga bemanningsanställda. Hur organisationsrätten för arbetare i bemanningsföretag exakt ska fördelas mellan LO-förbunden kan diskuteras. En sådan diskussion kommer behöva föras inom ramen för den nya organisationsutredningen. Bland annat finns det anledning att utvärdera de justeringar som gjordes angående organisationsrätten för bemanningsanställda i gällande organisationsplan.

Styrelsen anser dock inte att det krävs någon särskild utredning kopplat till en modell där ett LO-förbund organiserar samtliga bemanningsanställda. Ett sådant sätt att reglera organisationsrätten i bemanningsföretagen skulle innebära påtagliga nackdelar för den samlade fackliga styrkan. Det ligger i samtliga förbunds intresse att kunna bevaka samt kontrollera bemanningsföretagens verksamhet inom sina respektive organisationsområden.

I motion 13.53 yrkas att avtals- och organisationsrätten för all renhållning ska föras till Transport. I motion 13.54 yrkas att Postnords lastbilschaufförer ska organiseras av Transport. Det kan i sammanhanget noteras att LO-kongressen 2012 avtog en motion där det föreslogs att poståkerichaufförerna skulle organiseras av Transport. För att upprätthålla ordning och reda samt en bred legitimitet för LOs organisationsplan krävs att förändringar av avtals- och organisationsrätten sker på ett ordnat sätt och efter nödvändig allsidig belysning av frågan. Styrelsens bestämda uppfattning är därför att konkreta förändringar av avtals- och organisationsrätten inte ska beslutas av kongressen, så vitt de inte föregåtts av en ordentlig utredning.

I händelse av det är motionärernas uppfattning att avtals- och organisationsrätten på de åberopade områdena ska anses följa av nuvarande organisationsplan, finns möjlighet att väcka frågorna som gränstvister. En sådan tvist avgörs slutgiltigt av LOs styrelse. Om yrkandena i stället ska ses som förslag till ändringar av nuvarande plan, vill styrelsen anföra följande: Enligt direktiven till den nya organisationsutredningen kommer styrelsen ge möjlighet för samtliga förbund att särskilt anmäla gränsdragningar till utredningen, som inte upplevs fungera ändamålsenligt.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att bifalla motionerna 13.50 (att-sats 2), 13.51 (att-sats 2),

att anse motionerna 13.50 (att-sats 1), 13.50 (att-sats 3), 13.51 (att-sats 1), 13.24 (att-sats 1), 13.25 (att-sats 1) besvarade samt

att avslå motionerna 13.52, 13.53, 13.54.

I debatten deltog

Peter Lökvist, Transport
Catarina Eriksson, Kommunal
Isak Rudberg, Musikerna
Eva Guovelin, LOs styrelse

Följande förslag förelåg

- Styrelsens utlåtanden,
- Catarina Eriksson, Kommunal, bifallsyrkande på styrelsens utlåtande på motion 13.53,
- Peter Lökvist, Transport, bifallsyrkande på styrelsens utlåtande på motionerna 13.53 och 13.54,
- Isak Rudberg, Musikerna, besvarandeyrkande på motion 13.53.

Beslut

Kongressen beslutade
att bifalla styrelsens utlåtande på motion 13.53.

Kongressen beslutade
att i övrigt bifalla styrelsens utlåtanden.

Punkt 14

Våra arbetsplatser

Våra arbetsplatser

Anförande

Torbjörn Johansson, LOs avtalssekreterare: Presidium, kongressvänner! Vi har kommit fram till dagordningspunkt 14, Våra arbetsplatser. Det är den dagordningspunkt där flest motioner har kommit in, med över hundra yrkanden.

De handlar om olika sätt att förbättra våra kollektivavtal och lagarna som reglerar villkoren på arbetsplatserna. De handlar om makten över anställningsformer, arbetsmiljö och andra viktiga anställningsvillkor. De handlar om kärnan i det fackliga arbetet, våra eviga frågor. Men innan jag går in på motionerna tänkte jag ägna lite tid åt pandemin. Den globala kris som coronaviruset har inneburit har utsatt oss för stora prövningar. Det är prövningar som fackföreningsrörelsen och medborgarna i landet Sverige inte tidigare har mött. Krisen ställer vårt fackliga arbete och hela tillvaron i ett nytt perspektiv. Den har faktiskt blottlagt klassamhället.

Ett faktum som kan stå klart för alla är att det är LO-kollektivet som håller Sverige i gång. Det är ni som har varit ute på era arbetsplatser och genomfört ert arbete hela tiden, varje dag, och utsatt er för risker på olika sätt, medan debatten i tv snarare har handlat om vilken bredbandsuppkoppling man har och hur man ska höja och sänka bordet så att man kan arbeta hemifrån. Det är en djupt orättfärdig debatt med tanke på det slit och de uppoffringar som ni alla har ställts inför.

Jag vill börja med att säga att ni har gjort ett fantastiskt jobb i den här krisen. Det har kommit upp ett antal akuta frågor om hur medlemmarna ska försörja sig, hur företagen ska överleva, hur länge krisen kommer att vara, hur vi på bästa sätt ska starta om och hur arbetsmarknaden kommer att se ut efter corona.

Tillsammans enades vi om att skjuta upp avtalsrörelsen till hösten 2020. Det var inget lätt beslut, men vi tog det. LO och förbunden har jobbat med råd och stöd till varandra. Vi har till regeringen framfört massor av förslag som har antagits. Korttidsarbete, slopande av karensavdraget och förbättrad a-kassa är tre exempel som har inneburit att medlemmarna har kunnat klara krisen bättre än annars.

Coronakrisen visar också med all önskvärd tydlighet hur viktiga de frågor som vi behandlar under den här punkten är.

För att kunna uppnå bra förutsättningar krävs det att vi är starka, att vi har starka fackliga organisationer med hög organisationsgrad och hög kollektivavtalsäckning – våra eviga frågor. Så mycket som möjligt ska regleras i kollektivavtal mellan parterna på arbetsmarknaden, så att det blir förutsägbart och branschanpassat.

Det går inte att ta den här punkten utan att prata om förhandlingarna om trygghet och omställning. De senaste två åren har varit kantade av högt tonläge oss emellan – mellan förbunden och mellan LO och en del förbund. Nu är det hög tid för försoning och läkning. Nu vill det till att vi samlar oss och samlade går in i framtiden.

Förhandlingarna påkallades redan 2016. År 2017 tog vi fram yrkanden och begärde förhandlingar. Det rullade på så smått. De största frågorna, som också har kommit fram under pandemin, gällde anställningstrygghet, heltid, god arbetsmiljö, möjlighet till kompetensutveckling och en bra omställningsförsäkring.

I januari 2020 kom det så kallade januariavtalet och en utredning om "moderniserad" arbetsrätt, den så kallade Toijer-utredningen. Den var ett dråpslag mot oss. Det hade varit en ren katastrof om den hade genomförts.

Vi fortsatte att förhandla under bilan. I oktober 2020 beslutade en enhällig LO-styrelse att säga nej till den föreslagna partsöverenskommelsen. Men som vi alla vet gick Svenskt Näringsliv och PTK vidare, och regeringen beslutade att lagstifta enligt avtalet mellan dem. Sen anslöt Kommunal och IF Metall, efter att det hade blivit en del förbättringar i avtalet.

Det tillsattes utredningar, och de har varit ute på remiss. I nuläget talar allt för att de kommer att bli genomförda.

På repskapet i november i år beslutade vi att LO ska bli part i överenskommelsen. Då finns det säkert de som undrar varför vi har bytt åsikt. Ja, långsiktigt måste LO vara med. Vi kan inte låta tjänstemän och Svenskt Näringsliv bestämma själva över de här viktiga frågorna – det går helt enkelt inte.

Och det har hänt saker. Vi har fått en omställningsförsäkring för alla. I det förslag som vi sa nej till skulle de som inte hade anslutit sig bli utan försäkring. Vi fick också förbättringar beträffande visstider och hyvling genom Kommunals och IF Metalls förändringar.

Det är också klarlagt utom allt tvivel att LAS skulle bli förändrat genom Toijer-utredningen. Och alternativet till den här partsöverenskommelsen vet vi är Toijer-utredningens förslag – det har politikerna varit ganska tydliga om.

Vad innehåller den här partsöverenskommelsen då?

Det är ett huvudavtal för dem som ansluter sig. Där finns det en förbättrad omställningsförsäkring och nya regler kring hur det ska fungera. Det finns också en koppling så att de som saknar också ska få. Det är en tydlig förbättring vad gäller omställningsförsäkringarna för de förbund som inte ansluter sig än det som låg på bordet för ett år sen.

Vidare innehåller huvudavtalet bestämmelser om saklig grund-begreppet. Det är en försämring att vi får begreppet sakliga skäl i stället. De nya regler som kommer gällande att inte kunna kvarstå i anställning när tvist pågår om uppsägning på grund av personliga skäl, är också en försämring.

Men det har också kommit förbättringar. Tiden för de som har visstidsanställning halveras vad gäller att få en tillsvidareanställning. Hyvling ska också ske i turordning, och inhyrning ska övergå till tillsvidareanställning efter två år.

Det är både förbättringar och försämringar. Det är både surt och sött, som Sanna brukar säga.

Vad gäller vissa av motionerna under den här dagordningspunkten får vi genom partsavtalet regleringar. Den kommande regleringen via lagstiftning vad gäller turordning, särskilt visstid och hyvling kommer att slå rätt in i de motioner som vi har här.

Under de närmaste åren får vi pröva de nya regleringarna. Först ska de genomföras. Vi får sen se vilken effekt de får, hur de kommer att slå. Vi

kommer att pröva detta praktiskt vad gäller tillämpningen. Givetvis kvarstår vår grundinställning i sakfrågorna.

Yrkandena under punkt 14 handlar om anställningstrygghet och vikten av kollektivavtal, trygga anställningar och starka kollektivavtal som ger arbetare möjlighet att jobba tillräckligt många timmar, varken mer eller mindre, heltid som norm på hela arbetsmarknaden, trygga anställningar så att arbetare vågar säga ifrån när problem eller missförhållanden uppstår på en arbetsplats, trygga anställningar så att fackligt förtroendevalda kan agera för medlemmarnas bästa och träffa bra avtal och överenskommelser.

Precisionsbemanningen – eller prekära anställningsförhållanden, som man brukar tala om – har fortsatt att öka sen den förra kongressen, särskilt nu under coronakrisen. Precisionsbemanning förekommer oftast i den växande tjänstesektorn och inom LO-kollektivet. Den drabbar mest kvinnor, unga och invandrare.

En växande variant av precisionseländet är det vi kallar gig-ekonomin. Arbetare med oklara anställningsformer – anställd eller inte – utför diverse tjänster som förmedlas digitalt, oftast via en app. Det enda nya med fenomenet är att det är digitalt. Det är vanliga daglönare som vi hade redan vid förra sekelskiftet. Allt annat är som förut. Det handlar om tjänster som ska utföras till lägsta pris.

När nu pandemin och krisen förhoppningsvis är över är det viktigt att vi bevakar arbetsmiljön. Det finns en risk att arbetsplatserna kommer att bli mer anorektiska än före krisen, att man kommer att jaga mer vinster.

Arbetarkvinnornas medellivslängd sjunker när alla andra gruppers medellivslängd stiger. Det är skamligt i en så kallad välfärdsstat. Ja, det är faktiskt katastrof att arbetarkvinnornas livslängd sjunker. Och detta sker i en tid när politiken pratar om att vi ska jobba längre. Man vill höja pensionsåldern. Men redan i dag är alltför många utslitna, och det är för få som når fram till pensionsåldern.

För att vända trenden är det viktigt att förstå hur arbetslivets mekanismer fungerar. Rätt använd kan utvecklingen med digitalisering och robotisering vara bra för de anställda. Men i praktiken sätts inte arbetsmiljön i fokus. De anställdas kompetens utnyttjas inte vid inköp och planering. Människan är ingen maskin.

Vi i facket måste se till att beslutsfattare på alla nivåer tar sina beslut med hänsyn till bra arbetsmiljö och integritet för de anställda. Facken ska vara med i processen. LO vill se ett hållbart arbetsliv som utgår från arbetsmiljöforskning och god kunskap på arbetsplatserna genom partsgemensamma arbetsmiljöutbildningar, där expertstöd hämtas från en kvalitetssäkrad företagshälsovård. Vi måste se till att arbetsgivarna tar sitt arbetsmiljöansvar och Arbetsmiljöverket sitt myndighetsansvar.

Viktigast av allt är att skyddsombuden måste värnas och stärkas. Alla försök att avskaffa de regionala skyddsombuden måste stoppas. För att säkerställa värden som rör arbetsmiljön och återställa maktbalansen mellan arbetstagare och arbetsgivare behöver fler arbetsmiljöfrågor regleras genom kollektivavtal.

En av de viktigaste delarna av arbetslivets villkor är de kollektivavtalade försäkringarna. Arbetsmarknadens parter har med kollektivavtalade för-

säkringar hittat en rationell lösning på försäkringsbehovet. Avtalsförsäkringarna är en mer rättvis och kostnadseffektiv lösning jämfört med privata försäkringar. Kostnaden för att försäkra sig påverkas inte av att en individ har större eller mindre risk för att bli sjuk eller arbetskadad.

Avtalsförsäkringarna skapar också konkurrensneutralitet mellan företagen, eftersom kostnaderna för premierna är relativt lika. Rörligheten på arbetsmarknaden underlättas av stora försäkringskollektiv, med lika eller likartade villkor, eftersom försäkringsskyddet inte blir ett hinder för att byta arbetsgivare eller fackförbund.

För att modellen med kompletterande avtalsförsäkringar i välfärden ska fungera krävs ett starkt lagstadgat försäkringsskydd i botten som finansieras solidariskt och omfattar alla. Om arbetsmarknadens parter i större utsträckning förväntas förhandla fram nya eller förbättrade avtalslösningar kommer vissa grupper att kunna få betydligt bättre villkor än andra. Löntagare som gynnas av en sådan utveckling är de med starkare ställning på arbetsmarknaden.

Förbättringar i avtalsförsäkringarna ska finansieras av löneutrymmet. Det betyder att LO-kollektivet, som generellt har en högre risk, får avsätta mer till försäkringsskydd än exempelvis tjänstemännen.

Det finns förstås behov av att fortsätta utveckla och förbättra avtalsförsäkringarna för att komplettera som det är tänkt. Vilka villkorsförändringar som vi önskar oss beslutas av LO-kongressen. Därefter kommer kraven att finnas med för överväganden och prioriteringar vid framtida avtalsförhandlingar.

Jag har en ändring också. Styrelsen vill ändra utlåtandet över motion 14.48 från "avslag" till "besvarad". En ny statlig utredning har kört i gång och pågår. Utredare är Lenita Granlund, som är bekant för en del. Vi har stora förhoppningar på den. Därför har vi valt att ändra oss till "besvarad" på den motionen.

Härmed yrkar jag bifall till styrelsens förslag under dagordningspunkt 14.

14.a Kollektivavtal och lagar

Motionerna 14.5–14.7, 14.9–14.10, 14.22 (att-sats 2), 14.26 (att-satserna 1, 3, 4, 5 och 6), 14.11, 14.12 (att-sats 1), 18.15 (att-sats 2), 14.13–14.14, 14.54 (att-sats 5), 17.16 (att-sats 3), 17.75 (att-sats 1), 14.15, 14.16 (att-satserna 1, 2 och 3), 14.17–14.21 samt 14.97 (att-sats 1).

Motionerna 14.1–14.4 och 14.8 beslutades under 2020 och finns redovisade i representantskapsprotokollet från augusti 2020.

14.5

Trygga anställningar

Kommunalarbetareförbundet avd Stockholms län

Anställningstrygghet är grundbulten på svensk arbetsmarknad. Har vi en otrygg anställning vågar vi inte kräva vår rätt enligt kollektivavtal och lagar. Många som har en otrygg anställning vågar inte säga ifrån exempelvis när arbetsmiljön är dålig eftersom man är rädd om sin anställning. Ska man bli uppsagd? Kanske inte få förlängt? Detta göra att man hamnar i en extrem beroendeställning till sin arbetsgivare eftersom man är beroende av jobbet för att kunna betala hyran och få leva ett bra liv.

Tyvärr ser man att otrygga anställningar främst drabbar unga och de kvinnodominerande yrkena. De borgerliga partierna har näst intill tävlat om vem som kan komma fram med ännu sämre förslag under mantrat att det ska vara "flexibelt". Vi har en 60-procentig höger i riksdagen, där det finns en bred majoritet att på olika sätt urholka lagen om anställningsskydd. Värst är Centerpartiet som i allmänna valet år 2018 helt ville slopa turordningsreglerna på företag upp till 50 anställda.

Ingen förtjänar en otrygg anställning oavsett vilken bransch man tillhör. Vi har full förståelse för att Socialdemokraterna var tvungna att kohandla med Liberalerna och Centerpartier för att kunna stänga ute Sverigedemokraterna. Många punkter i 73-punktsprogrammet är dock extremt svårsmälta för oss som arbetarrörelse. En av punkterna berör just vårt anställningsskydd där man mer eller mindre vill utöka undantagen i turordningsreglerna i lagen om anställningsskydd.

Det skulle få förödande konsekvenser om vi går med på försämringar i turordningsreglerna. Dels skulle väldigt många av våra medlemmar lättare kunna bli av med jobbet, dels skulle samverkan mellan facket och Socialdemokraterna ta stor skada. Hur ska vi kunna rättfärdiga samverkan med ett parti som lägger fram förslag om försämrat anställningsskydd, även om det beror på en överenskommelse med Centern och Liberalerna?

Man försöker också tvinga oss som fackförening att förhandla och komma överens med Svenskt Näringsliv i denna fråga. Självklart är det alltid bättre om arbetsmarknadens parter kommer överens, precis som den svenska modellen innebär, men att vi som fackförening ska förhandla under hot om lagstiftning är obegripligt.

Vi får inte gå med på försämrad anställningstrygghet även om det skulle innebära att vi kanske får det bättre på något annat område, exempelvis vid omställning. Vi som fackförening måste med alla medel och verktyg vi råder över, stå fast vid att alla har rätt till en trygg anställning.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO inte går med på ökade undantag i turordningsreglerna, varken via lagstiftning eller via kollektivavtal.

14.6

Trygga anställningar

Elektrikerförbundet verksamhetskrets 1

Anställningstrygghet är grundbulten på svensk arbetsmarknad. Har vi en otrygg anställning så vågar vi inte kräva vår rätt enligt kollektivavtal och lagar. Många som har en otrygg anställning vågar inte säga ifrån exempelvis när arbetsmiljön är dålig. Detta eftersom man är rädd om sin anställning, ska man bli uppsagd? Kanske inte få förlängt? Detta göra att man hamnar i en extrem beroendeställning till sin arbetsgivare. För blir man av med jobbet hur ska man då kunna betala hyran och få leva ett bra liv?

Tyvärr ser man att otrygga anställningar främst drabbar unga och de kvinnodominerande yrkena. Något som de borgerliga partierna nästintill tävlat om vem som kan komma fram med ännu sämre förslag, under mantrat det ska vara "flexibelt". Vi har en 60-procentig höger i riksdagen och där det finns en bred majoritet att på olika sätt urholka lagen om anställningsskydd. Värst är Centerpartiet som i allmänna valet 2018 helt ville slopa turordningsreglerna på företag upp till 50 anställda. Kollar man bara i vår bransch, elektrikerbranschen, så är en överhängande majoritet av företagen betydligt färre än 50 anställda.

Ingen förtjänar en otrygg anställning oavsett vilken bransch man tillhör. Vi har full förståelse för att kunna stänga ute Sverigedemokraterna så var man tvungen att kohandla med Liberalerna och Centerpartiet. Många punkter i 73-punktsprogrammet är extremt svårsmälta för oss som arbetarrörelse. En av punkterna berör just vårt anställningsskydd där man mer eller mindre vill utöka undantagen i turordningsreglerna i lagen om anställningsskydd. Går vi med på försämringar i turordningsreglerna så skulle det få förödande konsekvenser. Dels skulle väldigt många av våra medlemmar lättare kunna bli av med jobbet, dels tror vi att samverkan mellan facket och Socialdemokraterna skulle ta stor skada. Hur ska vi kunna rättfärdiga samverkan med ett parti som lägger fram förslag om försämrat anställningsskydd, även om det beror på en överenskommelse med Centern och Liberalerna.

Man försöker också tvinga oss som fackförening att förhandla med Svenskt Näringsliv i denna fråga och komma överens. Självklart är det alltid bättre om arbetsmarknadens parter kommer överens, precis som svenska modellen är gjord för. Men att vi som fackförening ska förhandla under hot om lagstiftning är obegripligt.

Vi får inte gå med på försämrad anställningstrygghet även om det skulle innebära att vi kanske får det bättre på något annat område, exempelvis vid omställning. Vi som fackförening måste med alla medel och verktyg vi råder över, stå fast vid att alla har rätt till en trygg anställning.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO inte går med på utökade undantag i turordningsreglerna, varken via lagstiftning eller kollektivavtal.

14.7

Rör inte vårt anställningsskydd

Seko region Stockholm

I januariavtalets 20:e punkt framgår att lagen om anställningsskydd (LAS) ska ändras genom tydligt utökade undantag från turordningsreglerna. Detta var alltså ett av kraven i Centerpartiets och Liberalernas 73-punktslista som de krävde ska genomföras för att släppa fram Stefan Löfven som statsminister. En utredningsgrupp som ska ta fram förslag på lagändringar utifrån detta är nu tillsatt och ska presentera sitt resultat den 31 maj 2020. Har parterna innan dess kommit med en egen lösning är det i stället detta som kommer bli gällande i likhet med förfarandet då parterna kom överens om strejkrätten.

Principen sist in, först ut är grundbulten i LAS. LAS är en semidispositiv lag vilket innebär att den kan frångås om parterna lokalt kommer överens om det i situationer då varsel och uppsägningar är aktuella. Oavsett vad för överenskommelse man gör, så finns LAS att stötta sig mot för de fackliga parterna. Tydligt uppgjorda turordningsregler som säkras genom lagboken skyddar arbetstagaren.

Genom att slopa dessa turordningsregler skulle arbetsgivarna dels få det enklare göra sig av med äldre anställda som är slitna efter många år av hårt arbete, och kanske återkommande sjukskrivna därav. Det som utredningsdirektivet kallar för ökad flexibilitet gäller dock mer än det. Då arbetsgivaren får en större möjlighet att handplocka vilka anställda som ska sägas upp blir det också lättare att göra sig av med personer som av olika skäl anses vara obekväma – fackligt aktiva, personer tillhörande en viss religion eller kultur eller vad annars arbetsgivarna rent subjektivt anser vara ett legitimt skäl.

Det som i dag räknas som sakliga skäl för uppsägning är arbetsbrist eller personliga skäl. För att personliga skäl ska kunna anges som orsak krävs att vederbörande brutit mot anställningsavtalet eller misskött arbetet. Direktivet syftar till att just personliga skäl lättare ska kunna anges som skäl för uppsägning – allting för att underlätta processen för arbetsgivaren.

I januariavtalet och utredningsdirektivet poängteras också att kostnaderna för uppsägningar måste minska för mindre företag och – som de uttrycker det – ”bli mer förutsägbara”. Alla är införstådda med att varje varsel eller uppsägning som sker på svensk arbetsmarknad inte är stöpt i samma form. Tvister eller begäran om skadestånd i samband med uppsägningar kan ofta dra ut på tiden. Syftet med den nya lagstiftningen är att sätta en gräns för hur länge arbetsgivarna är skyldiga att betala ut lön till en arbetstagare under perioden då den är i tvist. Alltså kan den som blivit uppsagd utan legitimt skäl i värsta fall stå utan någon inkomst innan det ens klarlagts om uppsägningen varit berättigad.

Skadeståndsutbetalning används redan i dag av arbetsgivarna då en anställning avslutas genom så kallat ”utköp”. I syfte att skydda arbetstagare som överklagar sin uppsägning är de skadeståndssummor som erbjuds den uppsagda för att förlika sig med arbetsgivarens beslut höga. Genom utredningsdirektivet vill man nu skriva om lagen för att kraftigt minska dessa belopp. Hotet om en kostsam utköpslösning ska elimineras, vilket inga andra än arbetsgivarna tjänar på. När utköp blir billigare kan de dessutom praktiseras oftare.

Direktivet anger också att arbetsgivarens ansvar för kompetensutveckling och den anställdes omställningsförmåga ska stärkas. Detta låter förstås bra på papperet men kan användas som ett svepskäl för arbetsgivarna att inte teckna kollektivavtal. Arbetsgivarna slipper undan att göra pensionsinbetalningar, följa regler om arbetstid, ersättningsnivåer, ledigheter, sjukskrivningar och annat som regleras i ett kollektivavtal. I stället kan de bara peka på det lagstadgade "omställningsskyddet" och de "försäkringslösningar" som utredningsdirektivet menar ska skydda en arbetstagare ekonomiskt vid uppsägning. Det lagstiftade omställningsskyddet urholkar den kollektiva styrkan som ett avtal mellan parterna innebär för arbetstagaren.

Ingen LO-medlem har något att vinna på dessa förslag på förändringar i LAS. Varken fraser om globalisering, digitalisering eller en vilja att upprätthålla Sveriges konkurrenskraft försvarar ett sådant angrepp på hela arbetstagar-kollektivet som lagförändringen skulle innebära. Syftet är inget annat än att via lagboken ge ännu mer makt till arbetsgivarna och skapa en rädsla bland arbetstagare att organisera sig fackligt, påtala brister och avtalsbrott eller kräva sin rätt.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LOs kongress motsätter sig alla förslag som försvagar turordningsreglerna,
att den nuvarande skrivningen om utköp ska stärkas till arbetstagarens fördel samt
att LO driver frågan om en politisk strejk för samtliga medlemsförbund för att sätta press på varje regering som försöker försvaga turordningsreglerna.

14.9

§ 39 Lagen om anställningsskydd

Pappersindustriarbetareförbundet avd 68 Hallstavik

Paragraf 7 i lagen om anställningsskydd är en grundläggande paragraf i lagen. Där stadgas att en uppsägning från arbetsgivarens sida ska vara sakligt grundad.

Denna centrala paragraf undergrävs i och med paragraf 39. Där står "Om en arbetsgivare vägrar att rätta sig efter en dom, varigenom en domstol har ogiltigförklarat en uppsägning eller ett avskedande ... ska anställningsförhållandet anses som upplöst".

Fortsättningen beskriver omfattningen av det skadestånd som arbetsgivaren ska betala då han åsidosätter domstolens beslut.

Denna möjlighet att köpa sig fri från lagens regler om saklig grund för avsked utnyttjas då och då av arbetsgivare, inte sällan för att bli av med arbetare/förtroendevalda som vågar säga ifrån på jobbet. Skadestånden är inte större än att alla företag med någorlunda sund ekonomi kan finna det "lönsamt" att utnyttja paragrafen.

Arbetsgivarnas "gräddfil" förbi sakligt grundade avsked är upprörande och otidsenligt. För att återupprätta respekten för lagen kräver vi att denna lucka i lagen täpps till.

Uppsägning eller avsked utan saklig grund får inte ske i strid med Arbets-

domstolens dom, såvida inte arbetstagaren godkänner att anställningsförhållandet upplöses enligt paragraf 39.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att första stycket i § 39 skrivs om i enlighet med motionens syfte samt att nämnda stycke förslagsvis får följande ordalydelse: Ska anställningsförhållandet anses som upplöst om arbetstagaren i fråga samtycker därtill.

14.10

Förstärkt text i LAS § 30–31

Transportarbetareförbundet avd 51

Med EUs öppna arbetsmarknad ser vi i dag hur arbetskraft från till exempel våra baltiska länder får anställningar i svenska bolag. Tyvärr kan vi inte alltid fånga upp dom och få dom att bli medlemmar i det svenska fackförbundet som har avtalsrätten på respektive företag.

Vi har ofta kommit i kontakt med chaufförer som är medlemmar i sitt hemlands fackförening och tror därmed att man ändå kan få hjälp gällande till exempel lönefordringar och vid uppsägningar.

I LAS § 30–31 står "Är arbetstagaren fackligt organiserad, ska arbetsgivaren samtidigt med underrättelse varsla den lokala arbetstagarorganisationen som arbetstagaren tillhör". Vid till exempel en uppsägning eller avsked behöver således alltså inte en arbetsgivare varsla den lokala organisationen då arbetstagaren i dom här fallen inte tillhör den lokala arbetstagarorganisationen, utan sitt hemlands fackliga organisation.

Här går vi miste om vetskapen att arbetsgivare har haft utländsk arbetskraft i sitt företag, oftast då med sämre villkor än vad kollektivavtalet medger.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO starkt arbetar för att få till en ändring i LAS § 30 och 31 så att arbetsgivare ska, samtidigt med underrättelse varsla lokal arbetstagarorganisation gällande alla berörda arbetstagare, vare sig dom är medlemmar eller ej, svenska eller utländska.

Beslut motionerna 14.1–14.4 och 14.8
Utlåtande motionerna 14.5–14.7, 14.9–14.10, 14.22 (att-sats 2)
samt 14.26 (att-satserna 1, 3, 4, 5 och 6)

14.1

att LO inte ska medverka till att förändra reglerna om saklig grund för uppsägning i LAS samt

att LO inte ska medverka till att de tvingande reglerna i LAS görs dispositiva, ens genom centralt kollektivavtal.

14.2

att LO gör en omstart i de pågående förhandlingarna om trygghet och omställning där samtliga förbund ges möjlighet att få insyn, vara delaktiga och påverka förhandlingarna,

att LO kallar till ett extra representantskap hösten 2020 för att besluta om nya direktiv för de fortsatta förhandlingarna, alternativt besluta om att avbryta förhandlingarna,

att LO inte ska medverka till att förändra reglerna om saklig grund för uppsägning i LAS samt

att LO inte ska medverka till att de tvingande reglerna i LAS görs dispositiva, ens genom centralt kollektivavtal.

14.3

att LO gör en omstart i de pågående förhandlingarna om trygghet och omställning där samtliga förbund ges möjlighet att få insyn, vara delaktiga och påverka förhandlingarna,

att LO kallar till ett extra representantskap hösten 2020 för att besluta om nya direktiv för de fortsatta förhandlingarna, alternativt besluta om att avbryta förhandlingarna,

att LO inte ska medverka till att förändra reglerna om saklig grund för uppsägning i LAS samt

att LO inte ska medverka till att de tvingande reglerna i LAS görs dispositiva, ens genom centralt kollektivavtal.

14.4

att LO gör en omstart i de pågående förhandlingarna om trygghet och omställning där samtliga förbund ges möjlighet att få insyn, vara delaktiga och påverka förhandlingarna,

att LO kallar till ett extra representantskap hösten 2020 för att besluta om nya direktiv för de fortsatta förhandlingarna, alternativt besluta om att avbryta förhandlingarna,

att LO inte ska medverka till att förändra reglerna om saklig grund för uppsägning i LAS samt

att LO inte ska medverka till att de tvingande reglerna i LAS görs dispositiva, ens genom centralt kollektivavtal.

14.5

att LO inte går med på utökade undantag i turordningsreglerna, varken via lagstiftning eller via kollektivavtal.

14.6

att LO inte går med på utökade undantag i turordningsreglerna, varken via lagstiftning eller kollektivavtal.

14.7

att LOs kongress motsätter sig alla förslag som försvagar turordningsreglerna,

att den nuvarande skrivningen om utköp ska stärkas till arbetstagarens fördel samt

att LO driver frågan om en politisk strejk för samtliga medlemsförbund för att sätta press på varje regering som försöker försvaga turordningsreglerna.

14.8

att LO gör en omstart i de pågående förhandlingarna om trygghet och omställning, där samtliga förbund ges möjlighet att få insyn, vara delaktiga och påverka förhandlingarna,

att LO kallar till ett extra representantskap hösten 2020 för att besluta om nya direktiv för de fortsatta förhandlingarna, alternativt besluta om att avbryta förhandlingarna,

att LO inte ska medverka till att förändra reglerna om saklig grund för uppsägning i LAS samt

att LO inte ska medverka till att de tvingande reglerna i LAS görs dispositiva, ens genom centralt kollektivavtal.

14.9

att första stycket i § 39 skrivs om i enlighet med motionens syfte samt

att nämnda stycke förslagsvis får följande ordalydelse: Ska anställningsförhållandet anses som upplöst om arbetstagaren i fråga samtycker därtill.

14.10

att LO starkt arbetar för att få till en ändring i LAS § 30 och 31 så att arbetsgivare ska, samtidigt med underrättelse varsla lokal arbetstagarorganisation gällande alla berörda arbetstagare, vare sig dom är medlemmar eller ej, svenska eller utländska.

14.22

att LAS ändras så att regelverket gällande arbetsbrist blir tillämpligt om en arbetsgivare avser att omreglera den anställdes sysselsättningsgrad (behandlas under dagordningspunkt 14.a).

14.26

att arbeta för tryggare anställningar (behandlas under dagordningspunkt 14.a),

att arbeta för ökad social trygghet (behandlas under dagordningspunkt 14.a),

att införa ett krav på procentanställningar där anställningsgrad framkommer i anställningsavtalet (behandlas under dagordningspunkt 14.a),

att stärka det fackliga inflytandet över premisserna folk anställs på (behandlas under dagordningspunkt 14.a) samt

att förtydliga hur anställningsavtal skrivs (behandlas under dagordningspunkt 14.a).

Motionerna 14.1–14.4 och 14.8 har beslutats under 2020 och ingår därför inte i detta uppdaterade utlåtande. Utlåtandetexter till dessa motioner finns i särskild bilaga.

Som vi redogjort för i kappan till dagordningspunkten 14 befinner vi oss, när detta utlåtande skrivs i augusti 2021, i ett svårbedömt och osäkert läge. I sak gäller det särskilt frågan om turordningsreglerna, motionerna 14.5, 14.6, 14.7 att-satserna 1 och 3, frågan om hyvling, motion 14.22 och frågan om trygga anställningar, motion 14.26 att-satserna 1 och 3. Vid kongressens genomförande i november/december 2021 kommer förhoppningsvis läget i dessa frågor att ha klarnat väsentligt.

LOs styrelse delar motionärernas problembeskrivningar i dessa frågor. Arbetet med att uppnå trygga anställningar och därmed inkomst- och social trygghet är, har alltid varit, och kommer alltid att vara fackföreningsrörelsen viktigaste uppgift. I skrivandes stund bedömer styrelsen att det är nödvändigt att avvakta resultatet av den av LO begärda förhandlingen med Svenskt Näringsliv om omställningsförsäkringen samt den pågående lagstiftningsprocessen med anledning av partsöverenskommelsen mellan Svenskt Näringsliv och PTK innan styrelsen bestämmer hur vi ska gå vidare med dessa frågor. Styrelsen föreslår att motionerna ska besvaras.

Motionärerna av 14.7 andra att-satsen och 14.9 föreslår att LO utreder ett förbud för arbetsgivare att verkställa avsked som förklarats ogiltiga av domstol samt att LO ska driva frågan politiskt och att dessa regler ska stärkas till arbetstagarens fördel. Yrkanden med liknande innebörd har behandlats på ett stort antal kongresser och avslågs alternativt besvarats. LOs styrelse kvarstår vid sina tidigare ställningstaganden. Styrelsen delar uppfattningen att det är allvarligt när arbetsgivare kringgår anställningsskyddet genom att köpa sig fria genom skadestånd. Samtidigt är det viktigt att erinra om att det i praktiken kan vara en väg ur svåra konflikter på en arbetsplats. Fackförbunden har dessutom inte några polisiära befogenheter att genomföra ett sådant förbud. Styrelsen följer noggrant utvecklingen på området. LOs styrelse anser att antalet fall där arbetsgivaren tillämpar 39§ LAS inte är av sådan omfattning att reglerna behöver ändras. Skulle förhållandena förändras kan styrelsen givetvis ompröva sitt ställningstagande. LO-styrelsen föreslår avslag till yrkandena.

I motion 14.10 yrkas att 30 och 31 §§ LAS ska ändras så att lokal arbetstagarorganisation alltid ska underrättas vid uppsägning, avsked och upphörande av tidsbegränsad anställning eller provanställning. Detta oaktat den anställde i fråga är medlem eller inte. Styrelsen förstår motionärernas intentioner som är goda. Men en sådan ändring skulle, enligt styrelsens uppfattning, riskera att leda till oreda och dessutom vara mycket svår-tillämpad, både för fack och arbetsgivare. LO-styrelsen föreslår att motion 14.10 avslås.

I motion 14.26 att-sats 4 och 6 yrkas att det ska införas regler som förtydligar hur anställningsavtal ska skrivas, bland annat så att anställningsgraden framgår. I LAS, men även i de flesta kollektivavtal, finns bestämmelser om hur anställningsbevis ska utformas. Bestämmelserna i LAS håller på att omarbetas med anledning av arbetsvillkorsdirektivet och i många kollektivavtal finns det som efterfrågas av motionärerna. Vidare har motionärerna i motion 14.26 att-sats 5 yrkat ”att stärka det fackliga arbetet över premisserna folk anställs på”. Ramarna för vad som ska gälla vid anställning finns i kollektivavtalen, exempelvis genom regleringarna om anställningsformer, lön och allmänna anställningsvillkor. I många avtal finns också kompetenskrav, bland annat genom krav på yrkesbevis. LO-styrelsen tolkar motionärerna på så sätt att de anser att dessa krav ska stärkas ytterligare. Styrelsen instämmer i motionärernas intentioner men anser att det är upp till förbunden att reglera dessa frågor i förhandlingar i respektive branschavtal. Styrelsen föreslår att dessa yrkanden ska anses besvarade.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att anse motionerna 14.5, 14.6, 14.7 (att-sats 1), 14.7 (att-sats 3), 14.22 (att-sats 2), 14.26 (att-sats 1), 14.26 (att-sats 3), 14.26 (att-sats 4), 14.26 (att-sats 5), 14.26 (att-sats 6) besvarade samt

att avslå motionerna 14.7 (att-sats 2), 14.9, 14.10.

Följande motioner beslutades under 2020

att bifalla motionerna 14.1, 14.2 (att-sats 1), 14.2 (att-sats 3), 14.2 (att-sats 4), 14.3 (att-sats 1), 14.3 (att-sats 3), 14.3 (att-sats 4), 14.4 (att-sats 1), 14.4 (att-sats 3), 14.4 (att-sats 4), 14.8 (att-sats 1), 14.8 (att-sats 3), 14.8 (att-sats 4) samt

att anse motionerna 14.2 (att-sats 2), 14.3 (att-sats 2), 14.4 (att-sats 2), 14.8 (att-sats 2) besvarade.

14.11

Förbättrat system för korttidspermittering

Handelsanställdas förbund

Coronapandemin har klart och tydligt visat att det är bra och viktigt att friska företag med hjälp av statligt permitteringsstöd ges möjlighet att behålla arbetskraften vid en tillfällig ekonomisk nedgång. Det gör att fler anställda får behålla sina jobb, en del av sin inkomst och därmed en stor del av sin trygghet. Det innebär också att de anställda och företagen står redo att hugga i igen när ekonomin vänder, vilket är bra för hela samhället. Men coronakrisen har också belyst de svagheter och sprickor som finns i det nuvarande systemet för korttidsarbete.

Systemet är framtaget för branscher med regelbundna arbetstider och hög andel fasta anställningar på heltid. I branscher med flexibla regelverk kring schemaläggning av arbetstid, liksom handeln, är det mer komplicerat att både beräkna ersättning och följa upp att arbetstidsminskningen blivit korrekt. För anställda inom handeln kan arbetstiden variera kraftigt mellan olika veckor, både avseende antal arbetsdagar och arbetstidens längd per dag, och beräknas i genomsnitt över hela året. En betydande andel av inkomsten utgörs också av ersättning för arbete på obekvämt arbetstid. Arbetstagarens faktiska lönesänkning riskerar därmed att bli betydligt större än lagstiftarens avsikt, vilket leder till att många permitterade hamnar i en privatekonomiskt ohållbar situation.

Att åtgärda detta är inte bara en fråga om likvärdiga förutsättningar för arbetstagare oberoende av vilken bransch man tillhör, det är i högsta grad också en fråga om jämställdhet. Det är betydligt vanligare att kvinnor och arbetare i kvinnodominerade yrken jobbar deltid, visstid och med oregelbundna tider. I handeln är det till exempel så få som en fjärdedel av kvinnorna som har en fast anställning på heltid, en så kallad normanställning. Det medför att det också är kvinnor som grupp som får svagast skydd för sin inkomst genom systemet för korttidspermittering, vilket spär på ojämställdheten ytterligare. Lagstiftningen behöver därför kompletteras så att

den funkar även för kvinnodominerade branscher med oregelbundna arbetstider, hög andel av deltidsanställningar och otrygga villkor.

Ett annat problem med korttidspermitteringarna som blivit tydligt under pandemin är risken att få sänkt sjukpenningsgrundande inkomst (SGI) eller lägre ersättningsnivå från a-kassan. Detta trots att lagens syfte är att skydda jobb och inkomst. Förutsatt att företaget får permitteringsstöd beviljat skyddas SGI och tiden som permitterad räknas då enligt a-kassans regler som överhoppningsbar, vilket gör att eventuell ersättning och arbetad tid beräknas utifrån den lön och det arbete som var innan permitteringen. Men den som permitteras på ett företag som inte ansöker om eller får beviljat stöd förlorar rätten till överhoppningsbar tid och får sänkt SGI, då ersättning och arbetad tid utgår från den period då permittering skett. Detta blir en dubbel ekonomisk risk som den enskilde individen tvingas ta om företaget ansöker om permittering men får avslag.

För att undvika detta måste företag snabbt kunna få besked om stödet kommer beviljas, för att vid eventuellt avslag snabbt kunna och vara skyldiga att omgående avbryta de permitteringar som stödet inte beviljats för. Lagstiftningen behöver också ses över vad gäller SGI och a-kassans tillämpning av överhoppningsbar tid så att den harmoniserar med lagen om korttidsarbete. Det är inte rimligt att riskerna vältras över på enskilda anställda, utan det bör vara staten alternativt företaget som tar den risken.

Vi föreslår att kongressen beslutar

- att LO ska verka för att framtida permitteringssystem förhindrar väsentliga inkomstbortfall, oavsett arbetstid eller sysselsättningsgrad,**
- att LO ska verka för att förhindra och minska de ekonomiska riskerna för permitterade arbetstagare gällande SGI och vilken tid som ligger till grund för a-kassans beräkning av eventuell arbetslöshetsersättning samt**
- att LO ska verka för att övrig lagstiftning harmoniserar med lagen om korttidsarbete.**

Utlåtande motion 14.11

14.11

att LO ska verka för att framtida permitteringssystem förhindrar väsentliga inkomstbortfall, oavsett arbetstid eller sysselsättningsgrad,

att LO ska verka för att förhindra och minska de ekonomiska riskerna för permitterade arbetstagare gällande SGI och vilken tid som ligger till grund för a-kassans beräkning av eventuell arbetslöshetsersättning samt

att LO ska verka för att övrig lagstiftning harmoniserar med lagen om korttidsarbete.

Motionären pekar på hur viktig lagen om stöd vid korttidsarbete (2013:948) i dess förstärkta form varit under pandemin. Friska företag har kunnat behålla sin arbetskraft trots det svåra ekonomiska läget. Anställda har fått behålla sina jobb, en del av sin inkomst och därmed en stor del av sin trygghet. När ekonomin väl vänder kommer anställda och företag att vara redo att snabbt starta upp verksamheterna igen. Motionärerna pekar dock på några problem med lagens konstruktion som exponerats under coronakrisen. Motionären yrkar att LO ska verka för att åtgärda dessa.

Lagen är i grunden utformad för i första hand branscher med regelbundna arbetstider och hög andel fasta anställningar på heltid. I branscher med flexibla anställningsformer och arbetstidsregleringar är lagen betydligt svårare att tillämpa. På grund av det riskerar dessa anställda att få en betydligt större inkomstsänkning än den lagstiftaren avsett. Detta har inneburit att många permitterade hamnat i en ekonomiskt ohållbar situation. Det är viktigt att verka för att lagstiftningen ändras så att den anpassas även för dessa branscher. Det är en jämställdhets- och rättvisefråga.

Vidare har det visat sig att företag verkställt korttidspermittering trots att de inte fått ett beslut i frågan eller trots att de inte ansökt om ersättning. Dessa anställda riskerar att tappa både SGI och a-kasseersättning, något som lagen skyddar för anställda på företag som beviljats ersättning för korttidsarbete. För att undvika detta måste företag snabbt kunna få beslut om ansökan beviljas eller ej. Om ansökan avslås måste det finnas en skyldighet för företagen att omgående avbryta de pågående permitteringarna. Dessutom måste lagstiftningen gällande SGI och a-kassans tillämpning av överhoppningsbar tid harmonisera med lagen om korttidsarbete för dessa fall. Det är inte rimligt att riskerna vältras över på enskilda anställda då det bör vara företagen alternativt staten som tar den risken.

LO-styrelsen delar motionärernas uppfattning om den stora betydelsen lagen om korttidsarbete haft för arbetsmarknaden i stort och hela samhällsekonomin under pandemin. Det är viktigt att ett system för korttidsarbete fungerar för alla branscher under såväl "normala" kriser som exceptionella sådana.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att bifalla motionen 14.11.

14.12

Förstärkt rätt till kompetensutveckling

Handelsanställdas förbund

Svensk arbetsmarknad står inför en snabb och genomgripande struktur-omvandling. Snabb digitalisering, tilltagande globalisering och nödvändig klimatomställning ställer stora krav på rörlighet och utveckling i arbetslivet. Gamla arbetsuppgifter försvinner och nya kommer till, ofta med ökade krav på kunskap och specialisering. Livslång kompetensutveckling blir därför allt viktigare för att garantera arbetstagares trygghet och förankring på arbetsmarknaden, men också för att hålla sysselsättningen på en hög nivå och klara kompetensförsörjningen.

Men dagens system för kompetensutveckling är långt ifrån tillräckligt. Vi ser en generell trend att arbetsgivare trots stora behov investerar alldeles för lite i personalens kompetensutveckling. Handelsanställdas förbund egna undersökningar visar att tillgången till utbildning är låg på våra arbetsplatser. De utbildningsinsatser som görs saknar ofta relevant innehåll, både för arbetsplatsen och för arbetstagarens ställning och anställningsbarhet på arbetsmarknaden i stort. Tillgången till kompetensutveckling är också ojämnt fördelad mellan olika grupper. Generellt sett är det de med starkast ställning på arbetsmarknaden – män, tjänstemän, heltidsanställda och tillsvidareanställda – som i högst utsträckning får kompetensutveckling av arbetsgivaren. Det är också tydligt att förutsättningarna för kompetensutvecklande insatser är särskilt dåliga på arbetsplatser med låg grundbemanning och hög andel otrygga anställningar. Förstärkt rätt till kompetensutveckling är därför också en fråga om ökad jämlikhet och jämställdhet och därmed särskilt angelägen för LO och dess medlemsförbund.

Att ges möjlighet att utveckla sina kunskaper och kompetenser måste vara en naturlig och återkommande del i arbetslivet för alla yrkesverksamma. Det är en fråga som berör medlemmar i alla LOs medlemsförbund och därför behöver vi också arbeta fram en gemensam strategi med reformer och åtgärdsförslag för arbetstagares rätt till kompetensutveckling. Dessa åtgärder behöver beröra såväl kompetensutveckling på arbetsplatsen, ett offentligt utbildningssystem som är bättre anpassat för studier mitt i arbetslivet och utvecklat stöd från parternas omställningsorganisationer.

På arbetsplatsen måste arbetstagare ges möjlighet att utveckla sin kompetens i takt med verksamhetens behov. Både genom ett systematiskt informellt lärande på arbetsplatsen och genom regelbunden formell kompetensutveckling i form av till exempel kurser och utbildningar. Det informella lärandet behöver få tydligare mål och struktur, med möjlighet till reflektion och uppföljning. Behoven avgörs lokalt, men för att möta upp dem behövs gemensamma strategier och systemlösningar.

När det gäller det offentliga utbildningssystemet så är det i dag huvudsakligen byggt för att unga ska in på arbetsmarknaden, inte för att redan yrkesaktiva ska ta sig vidare. Även redan existerande utbildningar är ofta i realiteten otillgängliga på grund av svårigheter att ta sig till studieorten eller att försörja sig under utbildningstiden. Dessutom saknas en funktion med objektiv och branschövergripande kvalificerad yrkesvägledning för personer mitt i yrkeslivet. För att öka möjligheten för yrkesaktiva att utveckla

sin kompetens behöver utbildningssystemet anpassas, både vad det gäller utbud av och tillträde till utbildningsinsatser. Flexibiliteten när det gäller studieort och studietakt måste också öka för att människor ska kunna vidareutbilda sig parallellt med arbetet. Men framförallt måste de ekonomiska förutsättningarna för att på deltid eller heltid vara ledig från sitt jobb för att bygga på kompetens förbättras. För utbildningar som är relevanta för arbetsmarknadens behov borde ersättningen till individen ligga i nivå med inkomstbortfallsprincipen i arbetslöshetsförsäkringen.

Kontinuerlig kompetensutveckling är det bästa sättet att förebygga utslagning. Men i de fall när arbetstagare drabbas av uppsägningar är det viktigt att trygghetssystemen fungerar som de ska. Här har de partsgemensamma trygghetsfonderna, exempelvis TSL, en viktig roll att spela. Men för att kvalificera sig för stöd vid uppsägning krävs i dag en fast anställning, vilket gör att en stor del av LO-kollektivet inte kan ta del av det. Detta måste förändras. Både för att hjälpa de medlemmar som har otrygga anställningar och för att det i förlängningen annars riskerar att bidra till negativ press på löner och villkor.

LO-förbundens medlemmar har rätt till livslång kompetensutveckling, både för att kunna utvecklas på sina arbetsplatser och för att ha en fast förankring på arbetsmarknaden. Men goda möjligheter till kompetensutveckling är också avgörande för samhällets förmåga att möta digitalisering, globalisering och klimatomställning utan att dessa leder till ökade klyftor och ojämlikhet. Att säkerställa LO-kollektivets rätt till livslång kompetensutveckling är därför en väldigt viktig uppgift för LO och medlemsförbunden de kommande åren.

Vi föreslår att kongressen beslutar

- att** LO tillsammans med samtliga medlemsförbund arbetar fram en gemensam strategi med reformer och åtgärdsförslag för arbetstagares rätt till kompetensutveckling, genom systemlösningar för yrkesverksammas livslånga lärande,
- att** LO verkar för att det svenska utbildningssystemet anpassas för att i högre grad rikta sig till redan yrkesverksamma. Fler bör ges möjlighet till kompetensutveckling och att utbilda sig till bristyrken med en ersättningsnivå som motsvarar inkomstbortfallsprincipen i arbetslöshetsförsäkringen (behandlas under dagordningspunkt 17.e) samt
- att** LO verkar för att det stöd partsgemensamma omställningsorganisationer erbjuder i högre grad ska omfatta även visstids- och deltidsanställda arbetstagare (behandlas under dagordningspunkt 14.e).

Utlåtande motionerna 14.12 (att-sats 1) och 18.15 (att-sats 2)

14.12

att LO tillsammans med samtliga medlemsförbund arbetar fram en gemensam strategi med reformer och åtgärdsförslag för arbetstagares rätt till kompetensutveckling, genom systemlösningar för yrkesverksammas livslånga lärande.

18.15

att LO använder sitt inflytande i det Socialdemokratiska partiet, för att via partiet och regeringen få tillstånd de lag- och regeländringar som behövs för att uppnå en mänskligare och rättssäker behandling av människor som drabbats av ohälsa (behandlas under dagordningspunkt 14.a).

I motion 14.12 första att-satsen yrkas att LO och LO-förbunden arbetar fram en gemensam strategi med reformer och åtgärdsförslag för arbetstagares rätt till kompetensutveckling, genom systemlösningar för yrkesverksammas livslånga lärande. LO-styrelsen instämmer till fullo i motionärernas beskrivning av dagens arbetsmarknad och den brist på kompetensutveckling som är påtaglig för stora delar av LO-kollektivet.

En arbetare kan räkna med ett arbetsliv på närmare 40 år. För att det ska vara möjligt krävs kraftigt förstärkta möjligheter att byta yrke och bransch, inte bara en gång utan ett flertal. En anställd måste ha möjlighet att på eget initiativ planera och finansiera utbildning för sitt fortsatta arbetsliv. Omställning ska inte enbart kunna ske vid arbetsbristupsägningar. Arbetsgivarnas skyldighet att kompetensutveckla sina anställda måste stärkas väsentligt och statens ansvar återupprättas. LO har begärt förhandling om omställningsförsäkringen med Svenskt Näringsliv och lagstiftningsarbete pågår i frågan. Frågan är av stor vikt. Styrelsen föreslår bifall till yrkandet.

Andra att-satsen i motion 18.15 vill att LO använder sitt inflytande i det Socialdemokratiska partiet för att via partiet och regering få tillstånd de lag- och regeländringar som behövs för att uppnå en mänskligare och rättssäker behandling av människor som drabbats av ohälsa. Detta är något LO redan i dag har i uppdrag att arbeta med.

Ett av LOs verktyg är att påverka alla de instanser som har med detta att göra, det vill säga även politiskt. Det är av stor vikt att vi fortsätter detta mycket viktiga arbete för att ingen som blir sjuk eller skadad ska bli utan ersättningar eller hjälp tillbaka till arbetet. Detta är en del av det som måste fungera för att vi ska kunna nå fram till det goda arbetet. Alla ska känna att de är trygga oavsett vad som händer i livet.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att bifalla motionen 14.12 (att-sats 1) samt

att anse motionen 18.15 (att-sats 2) besvarad.

14.13

Kampanjer för kollektivavtalen

Byggnadsarbetareförbundet region Stockholm–Gotland

Det viktigaste redskapet för bra villkor vi arbetstagare har är våra kollektiva avtal. I avtalen för respektive bransch och eventuell yrkeskategori bestäms i princip allt som rör våra rättigheter och skyldigheter som anställda. I avtalen bestäms bland annat löner eller hur lönefördelningar ska gå till, avtalsförsäkringar och genom att företagen tecknat avtal får vi ett par mycket välbehövliga procent till, till våra pensioner när vi slutat jobba. Allt det känner vi väl till som är facklig engagerade. Men det gör inte majoriteten arbetstagare eller medborgarna i landet. Där verkar det som löner kommer till för att arbetsgivarna är trevliga, försäkringar finns bara och pensionen den kanske kommer. Och medvetenheten om vikten med avtal och facklig tillhörighet sjunker.

Vi i fackföreningsrörelsen har ett par grundläggande uppgifter: organisera medlemmar, teckna kollektiva avtal och upprätthålla dem.

Ska vi klara av att teckna och upprätthålla kollektiva avtal måste folk i gemen känna till betydelsen avtalen har och hur nödvändiga kollektivavtalen är för både lön och villkor. Vi behöver därför ständigt och jämt och på olika sätt synas och berätta om vikten av kollektivavtal.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO under kongressperioden genomför kampanjer för att publikt beskriva vikten av kollektivavtal samt

att LO uppmanar LO-distrikten att årligen genomföra lämpliga kampanjer, möten eller aktioner på Kollektivavtalets dag den 17 mars med de lokala facken.

Utlåtande motion 14.13

14.13

att LO under kongressperioden genomför kampanjer för att publikt beskriva vikten av kollektivavtal samt

att LO uppmanar LO-distrikten att årligen genomföra lämpliga kampanjer, möten eller aktioner på Kollektivavtalets dag den 17 mars med de lokala facken.

Kollektivavtalens betydelse för löntagare kan inte överdrivas. LO och förbunden är väl medvetna om detta. Varje år genomförs aktiviteter och åtgärder för att medlemmar och icke-organiserade i syfte att öka medvetandegraden och insikten om kollektivavtalets betydelse.

LOs styrelse vill betona att medvetandegörandet av kollektivavtalets värde är ett kontinuerligt arbete som effektivast görs i möten med medlemmar i den fackliga vardagen. Styrelsen kommer att följa behoven av mer publik kommunikation under kommande kongressperiod.

LOs styrelse vill instämma i uppmaningen till distrikt, avdelningar och klubbar att delta i Kollektivavtalets dag den 17 mars.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att anse motionen 14.13 besvarad.

14.14

Försäkringar

Byggnadsarbetareförbundet region Öst

Många utländska arbetstagare omfattas inte av att vara försäkrade när de arbetar i Sverige. Om olyckan är framme så är det stor sannolikhet att arbetstagaren blir hemskickad och olyckan döljs. Den enskilde blir drabbad av att inga försäkringar finns.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO verkar för att alla som arbetar inom Sverige ska omfattas av försäkringar för att få utföra arbete, kostnaden ska arbetsgivare stå för.

Utlåtande motionerna 14.14, 14.54 (att-sats 5), 17.16 (att-sats 3) och 17.75 (att-sats 1)

14.14

att LO verkar för att alla som arbetar inom Sverige ska omfattas av försäkringar för att få utföra arbete, kostnaden ska arbetsgivare stå för.

14.54

att LO verkar för att svenska fackföreningar alltid ska kunna vidta stridsåtgärder i syfte att kunna teckna kollektivavtal med alla företag som är verksamma i Sverige (behandlas under dagordningspunkt 14.a).

17.16

att LO-kongressen uttalar sig för att svenska kollektivavtal ska gälla samtliga som arbetar på den svenska arbetsmarknaden (behandlas under dagordningspunkt 14.a).

17.75

att LO tydligt och klart driver kravet om att svenska kollektivavtal ska gälla alla på svensk arbetsmarknad (behandlas under dagordningspunkt 14.a).

Den svenska kollektivavtalsmodellen bygger på starka och självständiga parter. Regleringen av löner och anställningsvillkor genom kollektivavtal har vuxit fram i förhandling och kompromiss mellan fack och arbetsgivare. Det är parterna tillsammans som tar det gemensamma ansvaret för utvecklingen på arbetsmarknaden.

För att självregleringsmodellen ska fungera krävs en långtgående samverkan med staten. Självregleringen förutsätter att staten har förtroende för parterna. Dessutom krävs det att reglerna på arbetsmarknaden gäller likformigt för alla som är verksamma på svensk arbetsmarknad. Självregleringen skulle undermineras om kollektivavtal från ett annat land kan tränga undan svenska kollektivavtal eller om lovligheten av stridsåtgärder för arbete som ska utföras i Sverige skulle bedömas enligt utländsk rätt.

Förtroendet för parterna är inte detsamma på EU-nivå. Medlemsstater med andra traditioner vill utöva inflytande över arbetsmarknaden genom "EU-staten". Medlemskapet i EU har medfört utmaningar för den svenska kollektivavtalsmodellen.

Det har nu gått över ett decennium sedan EU-domstolens dom i Laval-målet. Laval domen gjorde det svårare att försvara löne- och anställningsvillkor i svenska kollektivavtal i samband med utstationering av arbetskraft. Men utvecklingen av EU-rätten har sedan dess i huvudsak varit gynnsam för kollektivavtalsmodellen, även om många utmaningar fortfarande kvarstår.

Motionerna som behandlas i detta yttrande har det gemensamt att de handlar om tillämplighet av svenska lagar och regler på arbete som utförs i Sverige. Inledningsvis vill LOs styrelse fastslå LOs uppfattning: För arbete som utförs i Sverige ska svenska regler alltid tillämpas. Det gäller i alla avseenden, förhandlings-, strejk- och avtalsrätt ska alltid vara svensk, om ingenting annat avtalats.

EU-rättens inverkan handlar nästan alltid om huruvida svensk rätt kan begränsas av EU-regler. Ibland kan det uppstå snåriga situationer, särskilt vad avser skatterättens område. På arbetsrättens område är dock situationen entydig. Det är svenska regler som ska tillämpas.

Styrelsen anser att motion 14.14 ger uttryck för en grundstomme i kollektivavtalsmodellen. Fackligt ska vi sträva mot att alla omfattas av kollektivavtalens försäkringar. Däremot kan en garanti endast uppstå genom att kollektivavtalens täckningsgrad utsträcks till samtliga arbetsgivare genom så kallad allmängiltigförklaring av kollektivavtal. Styrelsen anser att strävan mot en hög täckningsgrad bör stödjas och anser mot den bakgrunden motionen besvarad.

Även motionerna 17.16 tredje att-satsen och 17.75 första att-satsen ger uttryck för grunderna i kollektivavtalsmodellen. Alla som arbetar i Sverige ska omfattas av kollektivavtal. Styrelsen vill dock på samma sätt som för motion 14.14 erinra om att garanti för att alla som arbetar i Sverige också omfattas av kollektivavtal endast kan upprättas genom allmängiltigförklaring av kollektivavtal. Mot den bakgrunden anser styrelsen motionen besvarad.

Motion 14.54 handlar om rätten att vidta stridsåtgärder. Svenska fackföreningar ska alltid kunna vidta stridsåtgärder för att få tillstånd kollektivavtal med företag som är verksamma i Sverige. Motionen återspeglar det rättsläge som numera gäller efter ändring av utstationeringslagen. Fackliga stridsåtgärder mot utländska företag är alltid tillåtna om bolaget saknar svenskt kollektivavtal, trots att företaget har ett avtal med ett utländskt fack. Den begränsning av stridsrätten som följer utstationeringslagen och MBL, är att i fråga om utstationering finns begränsningar av de krav som kan riktas mot utländska företag. Beroende av utstationeringens varaktighet kan det bli fråga om utstationeringsavtal eller vanligt hängavtal. Styrelsen anser mot den bakgrunden motionen besvarad.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att anse motionerna 14.14, 14.54 (att-sats 5), 17.16 (att-sats 3), 17.75 (att-sats 1) besvarade.

14.15

Motverka lönedumpning genom viss reglering av småföretagares rättigheter i MBL

Musikerförbundet

För drygt 100 år sedan konkurrerade arbetarna om jobben. Främsta konkurrensmedlet var försämrade villkor. Sedan dess har facket på område efter område reglerat villkoren så att underbudskonkurrens så långt det är möjligt ska undvikas. Vi har kollektivavtal och lagstiftning på plats som stödjer oss i detta arbete.

Sedan 90-talet så har ökningen av F-skattare börjat urholka delar av systemen. Visserligen finns skyldigheter för arbetsgivaren att förhandla och facket har vetorätt i frågor som rör så kallad utläggning av arbetet, det vill säga när någon annan än företagets egna anställda ska anlitas för att utföra arbetet som kollektivavtalet reglerar. Reglerna kring detta finns i medbestämmandelagen §§ 38–40. Dock finns svagheter i lagstiftningen när det kommer till tillämpningen.

När ett företag har förhandlat enligt § 38, och sedan tagit in underentreprenörer i ett eller flera led, så kan det visa sig att till exempel lönevillkoren ändå är sämre än kollektivavtalet trots genomförda § 38-förhandlingar. En särskild problematik är om den som i slutändan kommer att genomföra arbetet också är att betrakta som ett företag (falsk eller äkta företagare).

För att förhindra en sådan situation bör lagstiftningen förstärkas så att avtal vid utläggning blir ogiltiga i de delar som underskrider villkoren för motsvarande arbete enligt kollektivavtal. På samma sätt som att anställda inte med bindande verkan kan träffa enskilda avtal som strider mot lag eller kollektivavtal.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO verkar för att MBL förstärks så att avtal med F-skattare, vid utläggning, är ogiltiga i de delar som ger sämre villkor än för motsvarande arbete reglerat i kollektivavtal, eller vad som i övrigt är godtaget inom parternas avtalsområde,

att LO verkar för att kollektivavtalsbärande facklig organisation ges förhandlingsrätt för tvister rörande F-skattare, som genom utläggning ges sämre villkor än motsvarande arbete reglerat i kollektivavtal eller vad som i övrigt är godtaget inom parternas avtalsområde, i den mån tvisten berör arbete som är reglerat i aktuellt kollektivavtal samt

att LO verkar för att förhandlingsrätt i tvister rörande F-skattare, som genom utläggning ges sämre villkor än motsvarande arbete reglerat i kollektivavtal eller vad som i övrigt är godtaget inom parternas avtalsområde, gäller gentemot underentreprenörer i ett eller flera led, oberoende av om den fackliga organisationen har medlemmar i det aktuella företaget.

14.16

Gemensam strategi mot gråzonen

Musikerförbundet

Det finns en viktig skiljelinje mellan arbetsgivare och arbetstagare. En gång i tiden var företagare så gott som synonymt med "arbetsgivare". Den som utförde arbetet var arbetstagaren. Sedan en tid tillbaka så har möjligheten för individer att fakturera för sitt arbete, i stället för att få arbetsersättningen utbetald som lön, expanderat. Även om företeelsen är så gott som obefintlig i vissa branscher så är den eskalerande i andra. Denna utveckling är mycket olycklig sett i ljuset av att arbetstagare som fakturerar för sitt arbete hamnar i en arbetsrättslig gråzon.

Arbetsdomstolen har i praxis identifierat ett antal kriterier för att utefter en helhetsbedömning bedöma huruvida en individ ska betraktas som arbetstagare eller inte. Detta har betydelse för individens trygghet vad gäller det skydd som kollektivavtal och arbetsrättens skydd har att erbjuda. Det har också betydelse för kollektivets möjlighet att försvara sig emot till exempel villkors- och lönedumpning från så kallade falska egenföretagare. Försäkringar och andra trygghetssystem som ligger i kollektivavtal och arbetsmarknadslagar glöms, eller väljs, bort.

För många av de arbetare som fakturerar så är det enbart en fråga om hur man får betalt. Det är ett sätt att kanalisera pengar från olika delar av sitt förvärvsarbete. Det har inget med företagande i egentlig mening att göra. Det finns exempelvis ingen affärsidé eller liknande bakom beslutet att införskaffa F-skattsedel.

Skatterättens gränsdragning kring begreppet arbetstagare sker efter andra kriterier än arbetsrättens. Därför förekommer det att en och samma individ som är arbetstagare i arbetsrättsligt hänseende, också kan vara uppdragstagare ur ett skatterättsligt perspektiv. Det sociala skyddsnätet i form av a-kassa, sjukersättning, föräldrapenning, med mera bygger på att tillsvidareanställning med heltid som norm. Inom gigeekonomin förekommer många korta anställningar som gör det svårt att kvalificera sig inom de traditionella systemen.

Gigeekonomin är liten i dag, men den växer och den utmanar steg för steg rådande paradigmen på område efter område. Det är en ordentlig röra och LO måste in i den röran för att reda ut hur arbetare i Sverige, i dag och i framtiden, ska vara trygga i sin försörjning och säkerställa rimliga villkor i arbetet.

Kan en F-skattare vara fackförbundsansluten? Flera fackförbund har reagerat emot frågan om att ta in F-skattare som medlemmar. Ibland med argumentationen att dessa är att betrakta som arbetsgivare och därmed har valt den andra sidan. Verkligheten är dock mer komplicerad än så. Att arbetsgivarna får arbetstagare att fakturera för sitt arbete är många gånger en strategi för att kunna suddas i arbetstagarbegreppet och undvika att följa kollektivavtal.

Åtskilliga gånger har vi upptäckt att arbetsgivare inte följer kollektivavtalens lönenivåer eller uppsägningsregler för dem som får betalt för sitt arbete genom faktura, trots att dessa arbetare i arbetsrättsligt hänseende (AD praxis) är att betrakta som arbetstagare. Många gånger undviker arbetsgivarna att förhandla med oss innan de tar in dessa F-skattare för arbete som regleras av kollektivavtalen.

F-skattarna är i många fall, till skillnad mot de "riktiga" företagarna förr, exponerade för alla de risker som arbetsrätten ska skydda oss emot. De fakturerande arbetarna blir ett rättslöst proletariat. 100 år av facklig kamp är borta som i ett trollslag om man byter ut A-skatt mot F-skatt. Så kan vi inte ha det. Facken måste slåss för att skydda arbetarnas intressen. Det faktum att arbetsgivarna trixar runt med A- eller F-skatt kan inte hindra oss från att organisera vårt motstånd.

LO i Norge har tagit steg i denna riktning och möjliggjort facklig organisering för självständiga företagare. Det finns flera begrepp som ringar in denna kategori av arbetare; F-skattare, egenföretagare, egen firma, småföretagare, självständiga uppdragstagare och så vidare. Ibland kan det vara fråga om rena arbetsgivare och i den rollen bör de organisera sig som just sådana. Men vi behöver kunna sortera bättre i gränslandet så att inte arbetstagare (ur arbetsrättsligt hänseende) med eller utan F-skatt står utanför den fackliga organiseringen.

LO i Sverige måste möta framtiden och förbereda sig på den växande gigekonomin. Vi kan inte begränsa oss till de traditionella värderingarna när omvärlden förändras. Tvärtom behöver LO gå i framkant för att möta morgondagens behov. Ett första steg är att fördjupa kunskapen om frågorna och sätta sig in i problematiken. Därefter kan vi hitta lösningar och påverka arbetsmarknaden.

Vi föreslår att kongressen beslutar

- att** LO tar initiativ till att utreda och föreslå hur organisering kan se ut för den grupp som ur arbetsrättsligt hänseende är att betrakta som arbetstagare, men som ur skatterättsligt hänseende befinner sig utanför arbetstagarkategorin,
- att** LO jobbar med frågorna relaterade till gigekonomi,
- att** LO jobbar med frågorna relaterade till ofrivilligt företagande samt
- att** LO jobbar med frågorna relaterade till arbetstagarnas sociala rättigheter oavsett om arbetsersättning betalas ut som lön eller via faktura (behandlas under dagordningspunkt 18.a).

Utlåtande motion 14.15 och 14.16 (att-sats 1, 2, 3)

14.15

att LO verkar för att MBL förstärks så att avtal med F-skattare, vid utläggning, är ogiltiga i de delar som ger sämre villkor än för motsvarande arbete reglerat i kollektivavtal, eller vad som i övrigt är godtaget inom parternas avtalsområde,

att LO verkar för att kollektivavtalsbärande facklig organisation ges förhandlingsrätt för tvister rörande F-skattare, som genom utläggning ges sämre villkor än motsvarande arbete reglerat i kollektivavtal eller vad som i övrigt är godtaget inom parternas avtalsområde, i den mån tvisten berör arbete som är reglerat i aktuellt kollektivavtal samt

att LO verkar för att förhandlingsrätt i tvister rörande F-skattare, som genom utläggning ges sämre villkor än motsvarande arbete reglerat i kollektivavtal eller vad som i övrigt är godtaget inom parternas avtalsområde, gäller gentemot underentreprenörer i ett eller flera led, oberoende av om den fackliga organisationen har medlemmar i det aktuella företaget.

14.16

att LO tar initiativ till att utreda och föreslå hur organisering kan se ut för den grupp som ur arbetsrättsligt hänseende är att betrakta som arbetstagare, men som ur skatterättsligt hänseende befinner sig utanför arbetstagarkategorin,

att LO jobbar med frågorna relaterade till gigeekonomi samt

att LO jobbar med frågorna relaterade till ofrivilligt företagande.

Olika typer av inhyrning av arbetskraft och entreprenader kan leda till komplexa arbetsrättsliga problem. När arbetsgivaren lägger ut arbete på en tredje part kan syftet vara att kringgå lagar och avtal. Inom vissa branscher är problemen större än i andra. För att begränsa riskerna för kringgående vid entreprenad och inhyrning har de fackliga organisationerna givits ett särskilt inflytande över dessa beslut. Enligt 38 § MBL ska arbetsgivaren begära och genomföra förhandling med facket innan anlitande av någon som ska utföra arbete för arbetsgivarens räkning. Förhandlingsskyldigheten gäller endast med det fack som har kollektivavtal för arbetet.

Förhandlingar enligt 38 § MBL handlar inte om lämpligheten av att ta in annan arbetskraft, sådana beslut omfattas dock av förhandlingsskyldigheten enligt 11 § MBL. Förhandlingarna enligt 38 § MBL handlar i stället om valet av en viss entreprenör eller visst uthyrningsföretag. Enligt förarbetena till MBL kan facket ställa långtgående villkor för att acceptera att arbetet läggs ut. Bland de krav som omnämns finns ett krav på att kollektivavtalsenliga löner utbetalas.

I motion 14.15 första att-satsen föreslås att bestämmelserna i 38 § MBL ska förstärkas så att arbete som läggs ut blir ogiltigt i de delar som ger sämre villkor än vad som följer av kollektivavtalet. Förslaget innebär att kollektivavtalets verkan utsträcks bortom de omedelbara parterna fack och arbetsgivare vilket skulle utgöra en slags lokal allmängiltigförklaring av kollektivavtalet. Detta skulle förändra den svenska modellen och det är svårt att förutse vilka konsekvenser det på sikt skulle kunna få för vår arbetsmarknadsmodell i sin helhet. Styrelsen bedömer att en eventuell justering av MBL enligt första att-satsen först och främst bör hanteras i förhandlingar mellan parterna. Motion 14.15 första att-satsen föreslås därför besvarad.

I motion 14.15 andra och tredje att-satsen föreslås att förhandlingsrätten utsträcks till F-skattare. MBL omfattar relationen mellan arbetsgivare och arbetstagare. Som arbetstagare i MBL räknas också även den som utför arbete åt annan och inte är anställd hos denne men har en ställning av väsentligen samma slag som en anställd.

Att skilja på arbetstagare och uppdragstagare är således centralt. I arbetsrättslig mening markerar distinktionen gränsen mellan arbetstagare och uppdragstagare, vilka grupper som är skyddsvärda och som kräver särskilt trygghet. Att inneha F-skattsedel innebär inte i sig att en person är uppdragstagare – även om många F-skattare kan uppleva det så. Många som arbetar med F-skatt utgör i arbetsrättslig mening arbetstagare.

Som nämnts ger 38 § MBL ett inflytande till den fackliga organisationen när arbetsgivaren väljer att lägga ut arbete på någon annan än anställda. I övrigt omfattar den fackliga förhandlingsrätten medlemmar. Att facket ska företräda sina medlemmar är självklart. Styrelsen ser inte någon anledning att utsträcka förhandlingsrätten till personer som inte är medlemmar i den fackliga organisationen. Motion 14.15 andra och tredje att-satsen föreslås därför avslås.

Gigekonomin öppnar upp för atypiska sätt att organisera arbetet på som ställer nya krav både på LO och på förbunden. Utmaningarna kring de olika sätten att förmedla gigjobb aktualiserar också frågor om integritet, dataportabilitet (möjligheten att få ut och använda sina personuppgifter på annat håll) och påverkar inte minst hur arbetet organiseras.

I motion 14.16 andra att-satsen föreslås att LO ska arbeta med frågor relaterade till gigekonomi. Frågan om gigekonomi och hur denna påverkar vårt fackliga uppdrag och LO-förbundens medlemmar är något LO sedan flera år tillbaka arbetar med och som även fortsättningsvis kommer vara en viktig fråga för LO. Initiativ som syftar till att reglera plattformarbetets arbetsvillkor, både generellt och när det gäller arbetstagarnas rättigheter, har också presenterats av EU-kommissionen.

I motion 14.16 första och tredje att-satserna föreslås att LO tar initiativ till att utreda och föreslå hur organisering kan se ut för den grupp som ur arbetsrättsligt hänseende är att betrakta som arbetstagare, men som ur skatterättsligt hänseende befinner sig utanför arbetstagarkategorin, samt att LO ska jobba med frågor relaterade till ofrivilligt företagande. Även detta arbetar LO med redan i dag. Fokus för LO är, och ska vara, att tillvarata arbetstagarnas intressen. Precis som det beskrivs i motion 14.16 är de allra flesta som utför arbete inom ramen för gigekonomin och själva fakturerar för sitt arbete vid en arbetsrättslig bedömning i själva verket att anse som arbetstagare. Det innebär också att förbunden kan organisera dem och företräda dem i förhållande till deras arbetsgivare precis som för vilka andra arbetstagare som helst.

Styrelsens utgångspunkt när det gäller dem som utför arbetet i gigekonomin är att dessa ska behandlas som arbetstagare. Det är inte önskvärt att de som själva fakturerar för sitt arbete behandlas som en egen grupp uppdragstagare som hamnar mellan egenföretagare och arbetstagare. En sådan mellankategori riskerar att urholka deras rättigheter när de i stället ska ha rätt till samma skyddsnivå som andra arbetstagare.

Utgångspunkten bör vara att förbunden tecknar kollektivavtal som gäller för deras arbete och att de blir medlemmar i LO-förbunden. Som nämns i motionen är det arbetstagarbegrepp som gäller i Sverige brett och rymmer i princip alla som är skyddsvärda på arbetsmarknaden. De så kallade falska egenföretagarna är i rättslig mening normalt sett vanliga arbetstagare som av olika skäl tvingats tillhandahålla sitt arbete genom att agera som egenföretagare. Det är av yttersta vikt att LO fortsätter sitt arbete för att

dessa ofrivilliga företagare ska få det skydd som de, som de arbetstagare de verkligen är, ska ha.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att anse motionerna 14.15 (att-sats 1), 14.16 (att-sats 1), 14.16 (att-sats 2), 14.16 (att-sats 3) besvarade samt

att avslå motionerna 14.15 (att-sats 2), 14.15 (att-sats 3).

14.17

Utred en stärkt föreningsfrihet på arbetsplatsen

Kommunalarbetareförbundet avd Väst

Klimatet hårdnar mellan fackligt anslutna och arbetsgivare. Detta innebär att fler och fler väljer att inte framföra olika förslag till förbättringar och förändringar på arbetsplatsen eller i organisationen, med risk för att få repressalier. Vi ser en ökad risk för att löntagare med otrygga anställningar inte vågar vara obekväma och säga till när något är fel.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO tar initiativ till en utredning om stärkt föreningsfrihet på arbetsplatsen.

14.18

2.0 Meddelarfrihet i privata näringslivet

Byggnadsarbetareförbundet region Stockholm–Gotland

Framtidens jobb handlar om villkoren för löntagarna på framtidens arbetsmarknad. För att kunna säkra framtidens jobb krävs att maktbalansen mellan arbete och kapital ändras. Vi har fått ett hårdare klimat på Sveriges arbetsplatser. Många arbetsgivare försöker sätta munkavel på anställda och fackligt aktiva som påtalar missförhållanden. I flera fall handlar det om rena trakasserier och repressalier. Följden har blivit att den psykiska ohälsan har ökat bland arbetarna, våra erfarenheter kommer från vårt liv som byggnadsarbetare.

Det är fullständigt oacceptabelt att arbetsgivare försöker tysta anställda och fackligt aktiva som använder sig av sin rättighet att lyfta fram missförhållanden. Vi kan aldrig acceptera detta. Vi måste som parti och kollektiv alltid stå upp för våra medlemmar och fackligt aktiva. Ingen medlem och löntagare ska stå ensam. Om vi försvarar yttrandefriheten så slår vi vakt om en säker och trygg arbetsmiljö, både den psykosociala och fysiska. Vi skapar förutsättningar för ett hållbart yrkesliv och ett hållbart näringsliv.

Ingenting kommer kunna förändras om vi inte skyddar visselblåsarna. I arbetsrätten måste det skrivas in att det ska råda meddelarfrihet i det privata näringslivet. Lojalitetsparagraferna i LAS, lagen om anställningsskydd, i det privata näringslivet på svensk arbetsmarknad, ska inte kunna användas som skäl för uppsägning när den anställde har påtalat hot mot arbetsmiljön, såväl fysisk som psykisk och skada mot tredje person eller samhället.

Anställningsskyddet vid uppsägning av personliga skäl existerar inte när

arbetsgivarna använder lagens skrivning om lojalitet, till att göra sig av med dem som riktar kritik. Ett modernt samhälle tillåter inte den sortens tystnadskultur. Det får till följd att skyddet för yttrandefriheten inte räcker till. Skyddet i tryckfrihetsordningen och i yttrandefrihetsgrundlagen är otillräckligt.

I dag räcker det inte med att hänvisa till att det råder meddelarfrihet i det privata och offentliga näringslivet enligt 1 kap. 1 § 3:e stycket i tryckfrihetsförordningen. Eftersom det i det privata näringslivet förväntas att löntagaren ska uppmärksamma närmaste chef på missförhållanden så råder det i praktiken inte någon meddelarfrihet. Du kan inte skyddad gå ut med din kritik, utan att företaget med lagens hjälp vidtar repressalier mot löntagaren.

Skyddet i den offentliga sektorn mot att efterforska vem som har lämnat ut uppgifter, finns inte i det privat näringslivet. Den privata företagaren har möjlighet att göra dessa efterforskningar. Vi har de senaste åren sett flera exempel där enskilda personer med stort civillkurage gått till media för att påvisa missförhållanden på arbetsplatsen. Försvaret av dessa modiga människor är en viktig uppgift för arbetarrörelsen både i dag och i morgon. Men ofta leder denna oräddhet med nuvarande samhällsklimat av orättvisa lagar och regler att det blir den enskilde som straffas både fysiskt och psykiskt. Arbetskamraterna runt omkring skräms också till tystnad, när de ser vad som händer med den försvarslöse kamraten.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att i arbetsrätten införa verklig meddelarfrihet för löntagarna i det privata näringslivet.

14.19

Facklig förtroendevald (FFV) och förtroendevaldalagen (FVL)

Byggnadsarbetareförbundet

Begreppet "FFV – Facklig förtroendevald" är i dag ett inarbetat begrepp och i linje med strävan efter jämställda och inkluderande förbund inom hela LO. Namnsättningen på lagstiftningen är dock hopplöst efter och omodern i detta avseende då lagen fortfarande heter förtroendemannalagen och uppdraget facklig förtroendeman. Mycket har hänt i samhället sedan 1974 då förtroendemannalagen skrevs och det är dags att arbetarrörelsen blir ännu mera jämställt och inkluderande. I och med det så är det viktigt att LO verkar aktivt för att förtroendemannalagen och uppdraget facklig förtroendeman byter namn till förtroendevaldalagen (FVL) och att uppdraget blir facklig förtroendevald (FFV).

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO verkar för att ändra lagens namn till "förtroendevaldalagen" (FVL) och att uppdraget blir "facklig förtroendevald" (FFV).

Utlåtande motionerna 14.17–14.19

14.17

att LO tar initiativ till en utredning om stärkt föreningsfrihet på arbetsplatsen.

14.18

att i arbetsrätten införa verklig meddelarfrihet för löntagarna i det privata näringslivet.

14.19

att LO verkar för att ändra lagens namn till ”förtroendevaldalagen” (FVL) och att uppdraget blir ”facklig förtroendevald” (FFV).

I motionerna 14.17 och 14.18 pekar motionärerna på det hårdnande klimatet för fackligt förtroendevalda och medlemmar på arbetsplatserna. De fackligt förtroendevalda har på många arbetsplatser allt svårare att fullgöra sitt uppdrag på grund av oförstående, eller rentav fiendligt inställda, arbetsgivare och på grund av den minskande organisationsgraden. De anställda, särskilt de med otrygga anställningar, vågar i många fall inte påtala missförhållanden av rädsla för att framstå som besvärliga.

LO-styrelsen instämmer med motionärernas intentioner. Frågan om fackligt förtroendevaldas och medlemmarnas rätt att påtala, yttra sig över och söka rätta till problem på arbetsplatsen är central för medlemmarna och möjligheterna att bedriva det fackliga arbetet.

Skyddet för den faktiska föreningsfriheten och möjligheten att yttra sig på arbetsplatser består av bland annat förtroendemannalagen, medbestämmandelagen, lagen om anställningsskydd, arbetsmiljölagen och inte minst kollektivavtalen.

Sedan förra kongressen har lag (2016:749) om särskilt skydd mot repressalier för arbetstagare som slår larm om allvarliga missförhållanden, trätt i kraft den 1 januari 2017 (visselblåsarlagen) och lag (2017:151) om meddelarskydd i vissa enskilda verksamheter, trätt i kraft den 1 juli 2017. Visselblåsarlagen gäller hela arbetsmarknaden och lagen om meddelarskydd i vissa enskilda verksamheter gäller för offentligt finansierad verksamhet inom skola, hälso- och sjukvård, socialtjänst med mera.

Visselblåsarlagen kommer att ersättas av en ny sådan med anledning av genomförandet av Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/1936 den 23 oktober 2019 om skydd för personer som rapporterar om överträdelse av unionsrätten. Implementeringen i svensk rätt ska vara införd senast den 17 december 2021.

LO-styrelsen delar motionärernas uppfattning, de förtroendevaldas och medlemmarnas ställning måste stärkas. Detta kan göras, och görs, på många sätt med utgångspunkt i de behov som finns inom respektive förbund. Ytterligare ansträngningar måste göras, inte minst genom att förbättra organisationsgraden.

Frågan om rätten att påtala och yttra sig om förhållandena på sin arbetsplats är självklart fortsatt viktig. Samtidigt finns det en stor okunskap om regelverket ute på arbetsplatserna. Det är viktigt att sprida kunskapen för att kunna bevaka de rättigheter som finns fullt ut.

I motion 14.17 yrkas att LO tar initiativ till en utredning om stärkt föreningsfrihet på arbetsplatsen. LO-styrelsen anser inte att det är motiverat med en särskild utredning i frågan.

Beträffande motion 14.18 bifölls en motion med likalydande att-sats av LO-kongressen 2016. Nu liksom då instämmer LO-styrelsen i motionärernas intentioner.

I motion 14.19 yrkas att LO ska verka för att ändra förtroendemannalagens namn till förtroendevaldalagen (FVL) och att uppdraget blir ”fackligt förtroendevald” (FFV). LO-styrelsen instämmer i och för sig med motionärernas synpunkter att namnet på lagen är omodernt och inte speglar fackföreningsrörelsens värderingar. Styrelsen anser dock att det är för riskabelt att öppna för en ändring av lagen.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att anse motionerna 14.17, 14.18 besvarade samt

att avslå motionen 14.19.

14.20

Principutlåtandet mellan LO och KFO är förlegat

Kommunalarbetareförbundet avd Stockholms län

Huvudavtalet mellan KFO och LO från år 1993 inleds med ett löne- och avtalspolitiskt principutlåtande där parterna slår fast vissa gemensamma ståndpunkter och mål. I huvudsak handlar utlåtandet om att eftersom vi delar samma målbild om ekonomisk demokrati ska vi eftersträva att överbygga våra meningsskiljaktigheter. Men det som var sant år 1993 gäller inte längre. KFO-företagen är inte mycket bättre än de företag som eftersträvar vinst, tvärtom.

Sommaren 2018 sas en av Kommunals medlemmar upp på ett KFO-företag för att denne vägrat att begå brott i tjänsten. Arbetsgivaren menade att det var arbetsvägran.

Vi känner alla väl till omständigheterna kring hyvlingsdomen i Arbetsdomstolen, även det skedde på ett KFO-företag.

De här två exemplen har det redan skrivits mycket om, men de är långt ifrån unika. Mellan berörda fackföreningar och kooperativa arbetsgivare gömmer sig långt värre fall som ännu inte nått offentligheten.

Det tär på vår legitimitet inför medlemmar och omvärld att vi har kvar det löne- och avtalspolitiska principutlåtandet. Det bör sägas upp. Innan KFO tar ansvar för hur deras medlemsföretag betar sig, kan vi heller inte teckna något nytt.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO säger upp huvudavtalet med KFO i syfte att stryka det löne- och avtalspolitiska principutlåtandet samt

att LO vid tecknandet av nytt huvudavtal inte går med på något löne- och avtalspolitiskt principutlåtande med mindre än att KFO kan garantera att deras medlemsföretag tar större ansvar.

Utlåtande motion 14.20

14.20

att LO säger upp huvudavtalet med KFO i syfte att stryka det löne- och avtalspolitiska principutlåtandet samt

att LO vid tecknandet av nytt huvudavtal inte går med på något löne- och avtalspolitiskt principutlåtande med mindre än att KFO kan garantera att deras medlemsföretag tar större ansvar.

I motionen yrkar motionären att huvudavtalet mellan LO och KFO ska sägas upp i syfte att stryka det löne- och avtalspolitiska principutlåtandet samt vid ett nytecknande kräva garantier att KFOs medlemsföretag tar större ansvar. Huvudavtalet mellan LO och KFO tecknades år 1946 och reviderades senare år 1993. Avtalet är principiellt viktigt och behandlar flera viktiga områden, bland annat parternas åtagande, förbundsantagande, frågor om stridsåtgärder, hantering av intressetvister via den Fackliga Kooperativa förlikningsnämnden samt rättstvister enligt en förhandlingsordning. I det löne- och avtalspolitiska principutlåtandet står att de kooperativa företagen skiljer sig från andra företagsformer genom att vinst i privatekonomisk betydelse inte uppstår. Bestämmanderätten över de kooperativa företagen grundar sig inte på insatt kapital, utan utövas enligt den ursprungliga demokratiska principen om en medlem – en röst.

Fackföreningsrörelsens grundläggande uppgifter som företrädare för de anställdas intressen kvarstår självklart gentemot de kooperativa företagen såsom arbetsgivare, men enhetligheten i målsättningen mellan Kooperationen och fackföreningsrörelsen gör att det är av största vikt att eventuella intressemotsättningar kan överbryggas.

Såsom avtalslutande parter ska såväl Kooperationen som fackföreningsrörelsens löne- och avtalspolitiska grundsatsar, med utgångspunkt från ovan beskrivna intressegemenskap vara följande:

1. För att uppnå konkurrensneutralitet ska de anställda i de kooperativa företagen erhålla löner och allmänna anställningsvillkor som baseras på samma marknadsmässiga förutsättningar som gäller inom andra jämförbara företag.
2. De kooperativa företagen och de fackliga organisationerna ska eftersträva goda relationer mellan ledning och anställda samt i övrigt verka för goda arbetsförhållanden. Samarbetet bör vidare leda till inflytande för de anställda, vilka även ska ges möjligheter att utvecklas i sina arbeten.
3. De kooperativa företagen och de fackliga organisationerna ska samarbeta för att främja strävanden mot gemensamma mål. Detta skapar förutsättningar för trygghet i anställningen. Parterna har genom detta uttalande åtagit sig ett särskilt ansvar för ovanstående grundsatsar och ska i samarbete aktivt verka för att grundsatserna följs. Dessutom ska parterna söka överbrygga meningsmotsättningar på olika nivåer och därigenom underlätta arbetet för den i huvudavtalet omnämnda Fackliga Kooperativa förlikningsnämnden.

Som motionärerna påpekar är huvudavtalet mellan LO och KFO – numera Fremia – från 1946. LO-styrelsen instämmer i att en omförhandling av avtalet är nödvändig. LO-styrelsen är dock inte beredd att gå in med bundna mandat i en sådan förhandling utan vill överlämna till förhandlingsdelegationen att göra alla nödvändiga avväganden och bedömningar i frågorna. Styrelsen föreslår därför bifall till den första att-satsen och avslag till den andra.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar
att bifalla motionen 14.20 (att-sats 1) samt
att avslå motionen 14.20 (att-sats 2).

14.21

Investeringsfond

Byggnadsarbetareförbundet region Väst

Parterna på Sveriges arbetsmarknad vet bäst arbetets värden och förluster, därav ska det instiftas en investeringsfond av LO och Svenskt Näringsliv. Fondens syfte är att företag bundna av svenska kollektivavtal ska avsätta en viss procent av dess årliga vinst i fonden. Kapitalet i fonden nyttjas efter behov, för att underlätta och hjälpa relationen mellan arbetstagare och arbetsgivare.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO tillsammans med Svenskt Näringsliv bildar en gemensam investeringsfond i enlighet med denna motions andemening.

Utlåtande motion 14.21

14.21

att LO tillsammans med Svenskt Näringsliv bildar en gemensam investeringsfond i enlighet med denna motions andemening.

Motionärerna yrkar att det ska instiftas en investeringsfond av LO och Svenskt Näringsliv. Fondens syfte ska vara att företag bundna av svenska kollektivavtal ska avsätta en viss procent av dess årliga vinst i fonden. Kapitalet i fonden ska nyttjas efter behov, för att underlätta och hjälpa relationen mellan arbetstagare och arbetsgivare.

LO-styrelsen anser att syftet att avsätta medel för att verka för bättre relationer mellan företagen och dess anställda är i sig hedervärt men detta ryms redan inom ett företags ansvar att sörja för en god fysisk och psykosocial arbetsmiljö och samverka med fackförbunden. LO-styrelsen anser att detta arbete även fortsättningsvis ska finansieras direkt ur produktionen.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att avslå motionen 14.21.

Utlåtande motion 14.97 (att-sats 1)

14.97

att LO verkar för att det ska vara lagkrav att arbetsgivaren ska utge lönespecifikation (behandlas under dagordningspunkt 14.a).

I motionen yrkas att LO ska verka för att det ska vara lagkrav att arbetsgivaren ska utge lönespecifikation.

LO-styrelsen instämmer till fullo med yrkandet, som är mycket viktigt för arbetet med ordning och reda på arbetsmarknaden. Frågan är reglerad i de flesta kollektivavtal men eftersom risken för exempelvis bristande inbetalning av skatt och arbetsgivaravgifter är större för arbetstagare som arbetar i företag utan kollektivavtal måste frågan lagregleras. En motion med liknande innehåll, bifölls på kongressen 2012. LO-styrelsen ser ingen anledning att ändra uppfattning.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att bifalla motionen 14.97 (att-sats 1).

I debatten deltog

Martin Jonsson, Transport
Sarah Kärrbrand, Handels
Marie Ende, Handels
Stefan Slottensjö, Byggnads
Isak Rudberg, Musikerna
Felix Finnveden, Kommunal
Marcus Degerskär, IF Metall
Sofia Sandin, IF Metall
Vasilios Papoutsis, Transport
Ola Edeblom, Musikerna
Magnus Pettersson, LOs styrelse

Följande förslag förelåg

- Styrelsens utlåtanden,
- Martin Jonsson, m.fl. Transport, bifallsyrkande på motionerna 14.5 och 14.6,
- Ola Edeblom, Musikerna, bifallsyrkande på motion 14.10,
- Sarah Kärrbrand, Handels, m.fl. bifallsyrkande på styrelsens utlåtande på motion 14.11,
- Marie Ende, Handels, bifallsyrkande på styrelsens utlåtande på motion 14.12, att-sats 1,
- Stefan Slottensjö, Byggnads, bifallsyrkande på motion 14.13, att-sats 2,
- Stefan Slottensjö, Byggnads, bifallsyrkande på motion 17.75 att-sats 1,
- Isak Rudberg, Musikerna, bifallsyrkande på motion 14.15, att-satserna 2 och 3,
- Marcus Degerskär, IF Metall, m.fl. bifallsyrkande på motion 14.19 med tilläggsatt-satser:

- att LO under den kommande kongressperioden utreder hur vår arbetsmarknadslagstiftning kan bli genusneutral och i övrigt inkluderande
- att LO under den kommande kongressperioden utreder hur förslaget i första att-satsen kan införlivas i arbetsmarknadslagstiftningen samt
- att resultatet av att de första två att-satserna redovisas på nästa kongress och i lämplig form beslutas av kongressen.
- Felix Finnveden, Kommunal, bifallsyrkande på styrelsens utlåtande på motion 14.20.

Beslut

Kongressen beslutade efter försöksvotering

att bifalla styrelsens utlåtande på motionerna 14.5 och 14.6.

Votering begärdes av Martin Jonsson, Transport.

Kongressen beslutade

att bifalla styrelsens utlåtande på motion 14.10.

Kongressen beslutade

att bifalla styrelsens utlåtande på motion 14.13 att-sats 2.

Kongressen beslutade efter försöksvotering

att bifalla styrelsens utlåtande på motion 17.75, att-sats 1.

Votering begärdes av Stefan Slottensjö, Byggnads.

Kongressen beslutade

att bifalla styrelsens utlåtande på motion 14.15 att-satserna 2 och 3.

Kongressen beslutade efter rösträkning

att med röstsiffrorna 292 mot 110 bifalla motion 14.19. Fem ombud avstod från att rösta.

Votering begärdes av Eva-Lotta Ramberg, kongressordförande.

Kongressen beslutade

att bifalla tilläggsatt-satserna på motion 14.19 från Marcus Degerskär, IF Metall.

Kongressen beslutade

att i övrigt bifalla styrelsens utlåtanden.

14.b Anställningsformer

Motionerna 14.22 (att-satserna 1 och 3), 14.23–14.25, 14.26 (att-sats 2) och 14.27–14.28

14.22

*För en politik för trygga jobb och framtidshopp – Avskaffa visstid
Byggnadsarbetareförbundet region Stockholm–Gotland*

Att ingjuta hopp om framtiden är den kanske viktigaste politiska utmaningen just nu. Människors upplevelse av oro och uppgivenhet fungerar som bränsle för Sverigedemokraterna och andra reaktionära tendenser. För att ingjuta hopp om framtiden är en nödvändig – men inte tillräcklig – förutsättning att presentera en handfast politik som tar sig an de konkreta utmaningar människor möter i sin vardag.

Vi måste åter till ett läge där den allmänna upplevelsen är att arbetarrörelsen inte bara minimerar skadorna av samhällsförändringar, utan också använder dessa förändringar till att skapa ett bättre samhälle. Det måste återigen bli en självklarhet att våra barn ska leva friare och rikare liv än vi själva kunnat göra.

Ett av de områden där det är som mest angeläget att formulera en politik som ger hopp om att vi har underbara dagar framför oss är på arbetslivets område. På stora delar av arbetsmarknaden, inte minst inom tjänstesektorn, har otrygga anställningsvillkor normaliserats. Arbetsgivare anställer tidsbegränsat även när de behöver personal tills vidare. Bland unga finns många som inte kan föreställa sig att få en fast anställning.

När arbetsgivare och borgerliga företrädare hävdar att det enda de med svag ställning på arbetsmarknaden kan hoppas på är att kostnaderna för att anställa dem ska sjunka, fördjupas upplevelsen av otrygghet än mer.

Under den innevarande mandatperioden har både LO och Socialdemokraterna fattat kongressbeslut om att det ska krävas objektiva skäl för att anställa tidsbegränsat. Det förutsätter, som LO-kongressen konstaterade, att anställningsformen allmän visstid tas bort ur LAS. Vad allmän visstid möjliggör är nämligen just att anställa tidsbegränsat trots att objektiva skäl för det saknas.

Inom fackföreningsrörelsen råder konsensus om att användandet av tidsbegränsade anställningar bör regleras i avtal. När arbetsgivare i dag anställer tidsbegränsat lutar de sig mot lagen. Det är lagstiftningen som gör det möjligt att anställa tidsbegränsat trots att det saknas objektiva skäl för det. Då är det också lagstiftarens ansvar att täppa till den möjlighet till missbruk som lagen ger.

Lagen måste utformas så att arbetsmarknadens parter hänvisas till att avtala om hur tidsbegränsade anställningar ska användas.

Socialdemokraterna har länge beklagat utvecklingen mot mer otrygga anställningsvillkor. Samtidigt har utvecklingen fortsatt. Att ta bort allmän visstid ur LAS är just en sådan handfast lösning på ett konkret problem som kan ingjuta hopp om att människor i framtiden kan få en tryggare ställning i arbetslivet. Majoritetsförhållandena i riksdagen har omöjliggjort en

sådan förändring i nuläget. Nu gäller det att lägga all kraft på att förändra de majoritetsförhållandena.

Bristerna i anställningstryggheten är dock inte begränsade till dem som är tillfälligt anställda. En dom i Arbetsdomstolen, Handels mot Polarn O. Pyret (dom nr 47 2012), visar att arbetsgivare kan ta timmar från en anställd och ge till en annan anställd med lägre sysselsättningsgrad, även om den senare har kortare anställningstid. Det är också möjligt att hyvla timmar från tillsvidareanställdas kontrakt och samtidigt nyanställa på deltid. Detta innebär att anställningsskyddet i LAS endast omfattar anställningen som sådan – inte sysselsättningsgraden. Så måste även den heltids- och tillsvidareanställda frukta en omreglering av sin anställning.

Att man ska kunna hyvla timmar från anställdas kontrakt utan att tillämpa det regelverk som gäller vid arbetsbrist var aldrig lagstiftarens intention. När Arbetsdomstolen nu tolkar lagen som att den tillåter just detta måste lagen justeras. Detta konstaterade redan LO-kongressen 2016. Nu är det upp till oss i LO att vi mobiliserar för att driva denna fråga vidare.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att tidsbegränsade anställningar kräver fackliga förhandlingar utifrån objektiva skäl,

att LAS ändras så att regelverket gällande arbetsbrist blir tillämpligt om en arbetsgivare avser att omreglera den anställdes sysselsättningsgrad (behandlas under dagordningspunkt 14.a) samt

att ta bort allmän visstid ur LAS, så att tidsbegränsade anställningar kräver fackliga förhandlingar utifrån objektiva skäl.

14.23

Allmän visstid måste bort

Fastighetsanställdas Förbund avd Örebro

I dag är alltför många som är anställda på allmän visstid i stället för på huvudregeln tillsvidareanställning. Detta gör att våra medlemmar inte kan bygga sina egna liv då så mycket i livet är styrt av anställningsformen. Det är svårt att våga bilda familj och skaffa bostad, grundläggande krav på trygghet.

Den psykiska pressen på var och en ökar och riskerar att öka ohälsa. Avsaknad av tillit och trygghet blir en katastrof för den enskilde individen men även är ett slöseri i samhället med pengar men framförallt ett stort slöseri med människor.

Om människor blir tryggare i sin tillvaro så vågar de satsa på att utveckla och berika sina liv. Blomstrande människor och därmed blomstrande företag bygger framtiden. Det vill vi med denna motion medverka till!

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO ska verka för att anställningsformen allmän visstid upphör.

14.24

Trygga anställningar och anställningsformer

Byggnadsarbetareförbundet region Stockholm–Gotland

Ett av vår tids stora gissel på arbetsmarknaden är den "flexicurity" i anställningar och anställningsformer som företag, arbetsgivarorganisationer och borgerliga politiker pläderat för och som också för många blivit ett faktum.

Den "precisionsbemanning" som man pratar sig varm för innebär för väldigt många arbetstagare och familjer stora problem, usla arbetstider, oro och ofta riktigt dåliga och osäkra månadsinkomsten.

Det är inte ett värdigt liv att jobba delade turer, sitta på plats och vänta på att få hoppa in och få någon timmes betalt jobb, vänta på sms-jobb, gig-jobb eller bara ha några få timmar bokade i ett arbetsschema och hoppas på ynnesten att få jobba några till.

Vi har länge nog nu färdats bakåt i den tidskapsel arbetsgivarorganisationerna velat styra oss mot tiden före kollektivavtal, före regleringar tillbaka till den tid vi arbetsfolk fick stå med mössan i hand och tigga jobb till lägst betalning.

Det måste vara slut med det nu!

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO jobbar för att avskaffa allmän visstid och minimera anställningsformer som inte skapar trygga anställningar.

14.25

Skärpta regler för visstidsanställning

Industrifacket Metall avd 46 Blekinge

Arbetslösa – framförallt ungdomar – som har svårt att komma in på tillsvidareanställningar, hamnar ofta i korta vikariat eller tillfälliga anställningar i stället. Ibland bara för en vecka eller några dagar. De hoppas hela tiden att få ett längre vikariat eller en tillsvidareanställning. Ingenting kan vara mer osäkert, eftersom detta kan utnyttjas som test för arbetsgivaren för att få lojala medarbetare.

Ungdomar behöver jobb och inkomster för att komma i gång med livet, flytta hemifrån, skaffa bil och bilda familj med mera. På många ställen är de anställda nära pensionsålder eller utslitna och har svårt för att klara av stress och nya krav.

Ett annat problem är att vi får tysta arbetsplatser för att de anställda inte säger ifrån, för då kanske hen inte får mer arbete.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att ge LOs styrelse i uppdrag att minimera tiden för visstidsanställningar på alla våra arbetsplatser.

14.26

Skrota arbetsgivarnas möjligheter att utnyttja intermittenta anställningar Seko region Stockholm

Att arbetsgivarna använder intermittenta anställningar är för oss och många andra branscher en psykisk påfrestning, ofta för de unga på arbetsmarknaden. Att ha en anställning där vi inte vet varken hur många timmar i månaden eller hur många månader anställningen varar gör att vi blir en otrygg och utsatt generation. Detta på grund av att vi inte vet vad vår lön kommer vara från månad till månad, vilket leder till att vi har svårt att få en hyresbostad och ställs nästan helt utan möjlighet att köpa en bostadsrätt. Hur ska vi med denna typ av förfaranden från arbetsgivare, arbetsgivare som dessutom kan ha den svenska staten som huvudman, ha en möjlighet att flytta hemifrån och skapa oss ett eget liv? Vem vill leva sitt liv med konstant oro över sin bostadssituation och otrygga anställningar? Ska en ung person i dagens samhälle tvingas bo kvar hemma eller annars flytta runt, månad för månad på andrahandskontrakt och inte få en trygg plats i vardagen med varken en fast anställning eller ett hem man kan kalla sitt eget?

Vi föreslår att kongressen beslutar

- att** arbeta för tryggare anställningar (behandlas under dagordningspunkt 14.a),
- att** arbeta för avskaffandet av möjligheter till intermittenta anställningar,
- att** arbeta för ökad social trygghet (behandlas under dagordningspunkt 14.a),
- att** införa ett krav på procentanställningar där anställningsgrad framkommer i anställningsavtalet (behandlas under dagordningspunkt 14.a),
- att** stärka det fackliga inflytandet över premisserna folk anställs på (behandlas under dagordningspunkt 14.a),
- att** förtydliga hur anställningsavtal skrivs (behandlas under dagordningspunkt 14.a) samt
- att** arbeta för större förståelse redan i skolan för hur arbetsmarknaden fungerar (behandlas under dagordningspunkt 17.e).

Utlåtande motionerna 14.22 (att-satserna 1 och 3), 14.23–14.25 samt 14.26 (att-sats 2)

14.22

att tidsbegränsade anställningar kräver fackliga förhandlingar utifrån objektiva skäl samt

att ta bort allmän visstid ur LAS, så att tidsbegränsade anställningar kräver fackliga förhandlingar utifrån objektiva skäl.

14.23

att LO ska verka för att anställningsformen allmän visstid upphör.

14.24

att LO jobbar för att avskaffa allmän visstid och minimera anställningsformer som inte skapar trygga anställningar.

14.25

att ge LOs styrelse i uppdrag att minimera tiden för visstidsanställningar på alla våra arbetsplatser.

14.26

att arbeta för avskaffandet av möjligheter till intermittenta anställningar.

Som vi redogjort för i kappan till dagordningspunkten 14 befinner vi oss, när detta utlåtande skrivs i augusti/september 2021, i ett svårbedömt och osäkert läge. I sak gäller det särskilt frågan om att minimera användandet av visstidsanställningar i alla avseenden. Yrkanden i dessa frågor finns i motionerna 14.22, 14.23, 14.24, 14.25 och 14.26 andra att-satsen. Vid kongressen i november/december kommer förhoppningsvis läget i dessa frågor att ha klarnat väsentligt.

LOs styrelse delar motionärernas problembeskrivningar i dessa delar. Arbetet med att uppnå trygga anställningar och därmed inkomst- och social trygghet är, har alltid varit, och kommer alltid att vara fackföreningsrörelsens viktigaste uppgift. I skrivandes stund bedömer styrelsen att det är nödvändigt att avvakta resultatet av den av LO begärda förhandlingen med Svenskt Näringsliv om omställningsförsäkringen samt den pågående lagstiftningsprocessen med anledning av partsöverenskommelsen mellan Svenskt Näringsliv och PTK innan styrelsen bestämmer hur vi ska gå vidare med dessa frågor. Styrelsen föreslår att motionerna 14.22–14.25 ska besvaras och att motion 14.26 andra att-satsen ska bifallas.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att bifalla motionen 14.26 (att-sats 2) samt

att anse motionerna 14.22 (att-sats 1), 14.22 (att-sats 3), 14.23, 14.24, 14.25 besvarade.

14.27

Införande av högre arbetsgivaravgift för tillfälligt anställda visstid

Byggnadsarbetareförbundet

Allt fler av LOs medlemsgrupper får erfara att visstidsanställning följs åt av visstider och kombinationer av vikariat. Återkommande korta anställningsperioder har blivit vanligt i många LO-branscher. Huvudregeln om tillsvidareanställning har genom åren utvecklats till att bli en utopi.

Företag precisionsbemannar i syfte att pressa ner sina kostnader och med deltider och delade turer låter dem de arbetande stå för företagets ställtider. De arbetande får periodvis luta sig mot a-kassan och det allmänna. Detta är för oss och våra medlemmar helt oacceptabelt och det är nu dags att LO höjer sin röst och nyttjar sin maktposition.

De precisionsbemännande företagen trycker undan bra företag som tillämpar heltid och schysta arbetsvillkor, vilket leder till att deltidсанställningar och delade turer breder ut sig och smittar av sig på allt fler branscher. Framförallt när det gäller kvinnodominerande yrken så både visstidsanställer och pressar företagen ner sysselsättningsgraden. Här behöver marknaden en tydlig markering.

Låt de företag som anställer med bra villkor få en konkurrensfördel genom att höja arbetsgivaravgifterna rejält för deltids- och visstidsanställningar samt anställningar vid behov. Ett alternativ är att LO finner andra ekonomiska styrmedel i syfte att premiera heltidsanställningar och tillsvidareanställningar.

Det är dags att skicka profitörerna med dålig människosyn och daglöneriet till soptippen en gång för alla. I dag tjänar företagen på att anställa på osäkra anställningar med lägre sysselsättningsgrad.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO aktivt verkar politiskt för att göra visstider och deltider väsentligt mycket dyrare samt

att LO utreder hur man skapar ekonomiska styrmedel som gör heltid och tillsvidareanställningar mera attraktiva som förstahandsval.

14.28

Införande av högre arbetsgivaravgifter för visstider och deltider

Byggnadsarbetareförbundet

Allt fler av LOs medlemsgrupper får erfara att visstidsanställning följs åt av visstider och kombinationer av vikariat och återkommande korta anställningsperioder. Det har blivit allt vanligare i många LO-branscher.

Huvudregeln om tillsvidareanställning har genom åren utvecklats till att bli en utopi. Företag precisionsbemannar i syfte att pressa ner kostnader och genom deltidsanställningar och delade turer låter företagen arbetare stå för företagets ställtider. De arbetande får periodvis luta sig mot a-kassa och det allmänna.

Detta är för oss och våra medlemmar helt oacceptabelt och det är dags att LO höjer sin röst och nyttjar sin maktposition.

De precisionsbemännande företagen trycker undan bra företag med heltider och schysta arbetsvillkor, vilket leder till att deltider och delade turer breder ut sig och smittar allt fler branscher. Framförallt i kvinnodominerande yrken så visstidsanställer och pressar företagen ner sysselsättningsgraden. Här behöver marknaden en tydlig markering.

Låt företag som anställer med goda villkor få en konkurrensfördel genom att höja arbetsgivaravgifterna rejält för deltid, visstidsanställningar och anställningar vid behov. Det är dags att skicka profitörerna med dålig människosyn och daglöneriet till soptippen en gång för alla.

I dag tjänar företagen på att anställa på osäkra anställningar med lägre sysselsättningsgrader.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO aktivt verkar politiskt för att göra visstider och deltider väsentligt mycket dyrare genom höjda arbetsgivaravgifter.

Utlåtande motionerna 14.27 och 14.28

14.27

att LO aktivt verkar politiskt för att göra visstider och deltid väsentligt mycket dyrare samt

att LO utreder hur man skapar ekonomiska styrmedel som gör heltid och tillsvidareanställningar mera attraktiva som förstahandsval.

14.28

att LO aktivt verkar politiskt för att göra visstider och deltid väsentligt mycket dyrare genom höjda arbetsgivaravgifter.

Motionärerna yrkar i motion 14.27 andra att-satsen att LO ska utreda hur man skapar ekonomiska styrmedel som gör heltids- och tillsvidareanställningar mer attraktiva som förstahandsval. LO-styrelsen anser att idén är värd att prövas. Det lämpliga är att LO utreder frågan tillsammans med förbunden. Frågan lämpar sig väl för att hanteras i kollektivavtalsförhandlingar. Styrelsen föreslår att yrkandet ska bifallas.

I motionerna 14.27 första att-satsen och 14.28 yrkas att LO ska verka politiskt för att göra visstids- och deltidanställningar väsentligt dyrare, exempelvis genom höjda arbetsgivaravgifter, och på så sätt gynna tillsvidareanställningar.

Som framgår ovan anser styrelsen att frågan först ska utredas och prövas avtalsvägen. När det gäller förhöjda arbetsgivaravgifter anser LO rent generellt att det är en dålig metod att försöka åtgärda problem på arbetsmarknaden. Det ger sällan något resultat. I detta konkreta fall anser styrelsen att det skulle vara ogörligt för Skatteverket att kontrollera att inbetalningarna blir korrekta. LO-styrelsen föreslår att yrkandena ska avslås.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att bifalla motionen 14.27 (att-sats 2) samt

att avslå motionerna 14.27 (att-sats 1), 14.28.

I debatten deltog

Dzeraldina Eriksson, Handels
Magnus Pettersson, LOs styrelse

Följande förslag förelåg

- Styrelsens utlåtanden,
- Dzeraldina Eriksson, Handels, bifallsyrkande på motionerna 14.22 att-sats 3 och 14.23.

Beslut

Kongressen beslutade

att bifalla styrelsens utlåtanden på motionerna 14.22 att-sats 3 och 14.23.

Kongressen beslutade

att i övrigt bifalla styrelsens utlåtanden.

14.c Arbetstidsfrågor

Motionerna 14.29–14.47

14.29

Nu är det dags ... eller plötsligt händer det?

Handelsanställdas förbund avd 36 Uppsala

Enligt arbetstidslagen är en heltid 40 timmar per vecka. Så har det varit i cirka 50 år!

Det har inte alltid varit så! Många av oss kommer säkert ihåg att våra föräldrar jobbade sex dagar per vecka och betydligt mer än 40 timmar. Successivt har arbetstidslagen förändrats till det bättre i takt med att samhället moderniserats och synen på arbete, fritid, behov av rekreation och dess inverkan på hälsa har förändrats till det bättre.

I dag är det allmänt känt att rekreation och vila är viktigt för vår hälsa. Vi vet också att många stressar på arbeten med dålig arbetsmiljö. Det är dags att göra som i många andra länder och sänka heltidsarbetsmättet i arbetstidslagen!

Det skulle innebära många positiva effekter för de anställdas hälsa och möjligheten att få det berömda livspusslet att gå ihop. Dessutom har vi alla förstått att de flesta av oss måste jobba högre upp i åldrarna, även flera år efter 65 års ålder.

Om vi ska ha en chans att orka jobba hela vägen till de nya pensionsåldrar som har och kommer att beslutas om, är detta en av de åtgärder som är nödvändig!

Det är ca 50 år sedan vi ändrade heltidsarbetsmättet... Det är dags nu att ta nästa steg! En sänkning av heltidsarbetsmättet skulle med fördel kunna ske stegvis under en längre period för att ge arbetsgivare och anställda en god möjlighet att anpassa sig till nya förutsättningar.

En sänkning av heltidsarbetsmättet skulle på sikt innebära att fler av LO-förbundens många medlemmar, som jobbar ofrivillig deltid, snabbare skulle kunna få heltid. En sänkning av heltidsarbetsmättet i arbetstidslagen är mer solidarisk och rättvis.

Vissa fackförbund och avtalsområden har större möjligheter än andra att förhandla fram arbetstidsförkortningar. Vi bör arbeta aktivt för att minska orättvisorna i arbetslivet. Inte bidra till dem! Vi behöver ett rättvist, solidariskt och jämlikt arbetsliv!

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO aktivt ska verka för en sänkning av heltidsarbetsmättet i arbetstidslagen.

14.30

Motion gällande införandet av 30 timmars arbetsvecka

Transportarbetareförbundet avd 6

År 1919 fick vi i Sverige en lag som reglerade arbetstiden till 8 timmar/dag, vilket innebar 48 timmar/vecka eftersom man även arbetade på lördagar.

Med början på 1950-talet, reducerades veckoarbetstiden successivt till 45 timmar/vecka, 42,5 timmar/vecka för att slutligen, år 1971 hamna på 40 timmar/vecka, vilket fortfarande är gällande enligt svensk lag.

Med anledning av hur samhället har förändrats sen dess anser vi att det är dags att reducera veckoarbetstiden så att vi kan få fler människor i arbete och att färre bränner ut sig och "går in i väggen".

Om vi på detta sätt kan skapa fler arbetstillfällen, vilket blir en naturlig följd av denna reform, kan fler människor bli självförsörjande och samhällets kostnader minskas drastiskt. Detta bör kunna få konsekvensen att företagens ökade kostnader för denna reform ska, på sikt, kunna komma dessa till godo genom minskade arbetsgivaravgifter.

Det minskade sjuktalet, som blir en annan konsekvens av denna reform, skulle också medföra enorma besparingar för samhället. Även denna besparing skulle kunna betala företagens ökade kostnader för införandet av kortare veckoarbetstid.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO arbetar för att veckoarbetstiden reduceras till 30 timmar/vecka.

14.31

30 timmars arbetsvecka

Handelsanställdas förbund avd 20 Stockholm

Hur mycket ska vi arbeta egentligen, för att få en inkomst vi kan leva på? Är det rimligt att heltidsmättet ligger kvar där det gör när Sverige är rikare än någonsin och när produktiviteten ökar varje år?

Vi har otroligt slitsamma arbeten både fysiskt och psykiskt. Många får inte möjlighet att arbeta heltid samtidigt som vi har de som inte klarar av att arbeta efter dagens heltidsmätt. Dessa är i större grad kvinnor vilket gör detta inte bara till en klassfråga utan även till en jämställdhetsfråga.

Vi har dessutom en hög arbetslöshet och en arbetsmarknad som tenderar att bli alltmer digitaliserad/automatiserad. Det kan tänkas att produktionsutvecklingen fortsätter att öka per arbetad timme och därigenom anser vi det rimligt att vi tillsammans delar på de arbetade timmar som krävs för att upprätthålla det samhälle vi vill ha. Men också att vi delar på den fria tiden som därigenom uppstår. Det är absolut förståeligt att vi samtidigt har andra akuta problem gällande dagens arbetsgivarmissbruk av visstidsanställningar och att vi måste trygga rätten till att arbeta heltid. Det utesluter däremot inte ett aktivt arbete för arbetstidsförkortning. Vi behöver snarare arbeta med dessa frågor parallellt.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO aktivt arbetar opinionsmässigt för 30 timmars arbetsvecka med behållen lön.

14.32

Sex timmars arbetsdag med bibehållen lön

Fastighetsanställdas Förbund avd Mjölby

Många av våra medlemmar har i dag tunga arbetsmiljöer. Det krävs krafttag för att komma till rätta med den ohälsa och stress som i dag innebär att stora grupper inte klarar att arbeta fram till pensionsåldern.

Det finns ett stort stöd att sänka arbetstiden hos vanligt folk, vilket visas i insändare, opinionsmätningar men också genom att motioner om sänkt arbetstid är flitigt återkommande vid våra kongresser.

Stora gruppen kvinnor tvingas i dag gå ner i ofrivillig deltid och får finansiera sin arbetstidsförkortning själv för att få sitt livspussel att gå ihop. För dessa grupper hade en sänkt arbetstid med bibehållen lön varit ett välkommet lönelöft.

Forskning visar att en sänkt arbetstid ger bättre förutsättningar för att dela på det oavlönade arbetet i hemmet och därför är kravet en viktig jämställdhetsreform. Trots att Sverige aldrig varit rikare och produktiviteten i landet ökat så har normalarbetstiden inte sänkts sedan början av 70-talet.

Vinsten av den ökade produktiviteten har i stället i stor utsträckning hamnat i företagens fickor. Nyliberala ekonomer och marknadens aktörer har alltför länge tillåtits sätta dagordningen för vad som är politiskt möjligt.

Det är hög tid att vi från fackligt håll börjar driva på för en lagstiftning om sänkt arbetstid med bibehållen lön med siktet inställt på sex timmars arbetsdag, 30 timmars vecka med bibehållen lön för alla.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO uppdras att driva frågan om en lagstiftning angående sänkning av normalarbetstiden till sex timmars arbetsdag, 30 timmars vecka, med bibehållen lön för alla.

14.33

Reducerad veckoarbetstid

Byggnadsarbetareförbundet

Det är nu snart 50 år sedan arbetarrörelsen kämpade och vann kampen för ett lägre arbetstidsmått: 40 timmars arbetsvecka som skulle råda.

Vi har sett en utveckling där färre arbetare producerar allt mer och produktivitetens utvecklingen har givit aktieägare och direktörer allt högre avkastning på sitt insatta kapital och på andras arbete. Studier och provverksamhet på sex timmars arbetsdagar har visat på att ett lägre arbetstidsmått ger friskare och mera motiverad personal utan nämnvärt produktivetsbortfall. Personalen upplevde sin hälsa väsentligt förbättrad och de orkade mera.

Införandet av 35 timmars vecka skulle ha positiva effekter på sjuktal, förslitningsskador, minskad arbetslöshet och dessutom blir vi fler som betalar skatt, vilket genererar välfärd.

Det är tid att samla arbetarrörelsen och visa handlingskraft och förhandlingsstyrka för en ny arbetstidsreform för införandet av 35 timmars arbetsvecka.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO aktivt arbetar för genomförande av ett kortare veckoarbetstidsmått med bibehållna ersättningsvillkor.

14.34

Veckoarbetstid 35 timmar

Byggnadsarbetareförbundet region Småland–Blekinge

Vi har haft 40 timmars arbetsvecka sedan 1971. Nu är det dags att vi tar gemensamma krafter till att sänka veckarbetstidsmåttet till 35 timmar per vecka.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO jobbar för att sänka veckoarbetstiden till 35 timmar per vecka.

Utlåtande motionerna 14.29–14.34

14.29

att LO aktivt ska verka för en sänkning av heltidsarbetsmättet i arbetstidslagen.

14.30

att LO arbetar för att veckoarbetstiden reduceras till 30 timmar/vecka.

14.31

att LO aktivt arbetar opinionsmässigt för 30 timmars arbetsvecka med bibehållen lön.

14.32

att LO uppdras att driva frågan om en lagstiftning angående sänkning av normalarbetstiden till sex timmars arbetsdag, 30 timmars vecka, med bibehållen lön för alla.

14.33

att LO aktivt arbetar för genomförande av ett kortare veckoarbetstidsmätt med bibehållna ersättningsvillkor.

14.34

att LO jobbar för att sänka veckoarbetstiden till 35 timmar per vecka.

Motionerna 14.29–14.34 tar upp frågan om en förkortning av normalarbetstiden. Som beskrivs i motionstexterna har det snart gått 50 år sedan vi senast gjorde en generell sänkning av arbetstidsmättet.

LOs styrelse delar motionärernas mål om kortare arbetstid. LO har sedan tidigare antagit en långsiktig målsättning om en förkortning av arbetstiden till 30 timmars arbetsvecka. LOs styrelse bekräftade på kongressen 2016 att detta är en målsättning som ligger fast. Styrelsen uttryckte samtidigt att det i stället är en fråga om hur och i vilken takt som det är möjligt att nå dit.

Från regeringens sida har arbetstidsfrågor främst kommit att handla om ett hållbart arbetsliv där fler kan jobba mer och under ett helt arbetsliv. Bland LOs medlemsförbund har flera förbund valt att förhandla om förkortningar av arbetstiden på olika sätt. Just kollektivavtalsvägen har varit den väg som både LOs styrelse och enskilda förbund upplevt som bästa metod för att uppnå förkortningar av arbetstiden på. Här är det dock viktigt att komma ihåg att förutsättningarna ser olika ut inom LO-kollektivet. För flera förbund i LO-familjen är frågan om heltid och trygga anställningar överordnade prioriteringar. I dessa förbund finns också övergripande målsättningar om att på sikt förkorta normalarbetstiden på olika sätt.

Att förkorta arbetstiden är förenat med en alternativkostnad. Den fackliga kampen kommer alltid att handla om hur samhällets produktivitetsökningar ska fördelas. Löneutrymmet kan användas till löner eller andra avtalsvillkor såsom kortare arbetstid. LOs styrelse kan konstatera att löntagarnas makt över sin arbetstid behöver stärkas. Det är därför viktigt att LO arbetar med att beskriva hur löntagarnas arbetsvardag och arbetstider ser ut. LO behöver också jobba opinionsbildande kring det långsiktiga målet att förkorta normalarbetstiden. Mot denna bakgrund anser LOs styrelse att en förkortning av normalarbetstiden bör ske avtalsvägen och att LOs roll i nuläget är att följa

utvecklingen, arbeta med kunskapsspridning och skapa opinion. Löntagarnas makt över arbetstiden behöver stärkas.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att anse motionerna 14.29, 14.30, 14.31, 14.32, 14.33, 14.34 besvarade.

14.35

Heltid en lagstadgad rättighet

Handelsanställdas förbund avd 20 Stockholm

Möjligheten att kunna försörja sig på sitt arbete borde vara en rättighet inom lagens gränser. Därför bör alla arbetare oavsett kön eller bransch kunna inneha rätten till ett heltidsarbete.

Att lösa heltidsfrågan avtalsvägen har visat sig vara väldigt svårt, men vi tror att en framkomlig väg kan vara att agera gentemot lagstiftarna.

Om det ska införas en ny lagstiftning om heltidsarbete eller om det ska ske ett förtydligande i lagen om anställningsskydd är inte avgörande, utan det viktigaste är att normen blir heltid. Det är också viktigt att reglerna utformas på ett sådant sätt så att alla garanteras att slippa delade turer.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO ska driva på att lagstiftningen tar med rättigheten om heltidsarbete och att den är normen på arbetsmarknaden.

Utlåtande motion 14.35

14.35

att LO ska driva på att lagstiftningen tar med rättigheten om heltidsarbete och att den är normen på arbetsmarknaden.

Motionen handlar om att LO ska verka för att heltidsarbete ska bli en rättighet genom lagstiftning. Målet är att heltidsarbete ska bli norm på arbetsmarknaden. Styrelsen delar motionärens önskan om att göra heltidsarbete till norm.

LOs styrelse antog 2015 ett gemensamt långsiktigt mål för tre kongressperioder om att göra heltid till norm på hela arbetsmarknaden.

LOs kongress har de senaste kongresserna ansett att avtalslösningar som metod är att föredra. Dock betonade styrelsen i sitt motionsutlåtande till kongressen 2016 att beslutet bör omvärderas om avtalsvägen inte är framkomlig. Med utgångspunkt i LOs gemensamma mål och arbetet kring detta anser därför styrelsen att motionen är besvarad.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att anse motionen 14.35 besvarad.

14.36

Utökad semester

Handelsanställdas förbund avd 9 Växjö

1938 kom Sveriges första semesterlag, vi arbetare fick rätt till två veckors semester. Stegvis så ändrades lagen och vi fick mer och mer välförtjänt semester. 1978 fick vi slutligen fem veckors semester efter ett initiativ av LO/TCO som hade sett att det fanns en betydande spridning i semesterförmåner och tyckte att alla arbetare borde ha rätt till en bra semester.

Den 4 oktober 1988 läste Ingvar Carlsson upp sin regeringsförklaring, han sade då "under mandatperioden lagstiftas om en sjätte semestervecka". Detta efter påtryckningar från LO som såg att fler och fler fick fler semesterdagar men, som LO själva sa: "de som har de sämsta arbetsmiljöerna och de mest påfrestande arbetsuppgifterna har också den kortaste semestern". Vi fick två extra semesterdagar som Bildt-regeringen snabbt plockade bort.

Det tog oss 40 år att gå från två veckors semester till att komma till fem veckors semester. Vi har haft fem veckors semester i över 40 år och det är dags att ta nya tag för att utöka med en sjätte semestervecka av samma anledningar som vi använt under 70-talet när vi fick fem veckors semester och av samma anledning som vi använde för att närma oss en sjätte semestervecka på 90-talet.

Det är nu igen en betydande spridning i semesterförmånerna då det finns grupper som har sex till sju veckors semester och det är fortfarande arbetare med dålig arbetsmiljö och påfrestande arbetsuppgifter som ligger kvar på fem veckors semester.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO ska verka för utökad antal lagstadgade semesterdagar.

14.37

Utökad semester från 25 till 30 dagar per år

Byggnadsarbetareförbundet

År 1938 fick vi genom beslut i semesterlagen, 12 dagar semester per år.

Genom arbetarrörelsens kamp utökades semesterdagarna 1938 från 12 dagar till 25 dagars semester per år. År 1991 tillkom två dagar, men de blev kortvariga då man 1994 beslutade att återgå till 25 dagar. Anledningen till att man fann stöd för en reduktion av de två dagarna var en osedvanligt omfattande lågkonjunktur och att ekonomisk kris rådde i landet.

Det råder ingen kris i landet längre och sysselsättningen har varit hög under en längre period. Företagen levererar stora överskott till sina aktieägare och produktiviteten är god.

Det är nu dags att samla LO-förbunden för en reform om utökad lagstadgad semester rätt. Det är 28 år sedan semester rätten utökades.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO aktivt arbetar för införandet av sex veckors lagstadgad semester.

14.38

Motion gällande införandet av en sjätte semestervecka

Transportarbetareförbundet avd 6

Med anledning av att många människors arbets- och livssituation gör att de "går in i väggen", bränner ut sig och blir sjukskrivna, ofta i flera års tid, vilket medför stora kostnader för samhället. Det är hög tid att vi arbetar för att en sjätte semestervecka införs.

Om man ser historiskt på frågan kan man konstatera att den första semesterlagen infördes i Sverige år 1938 då vi fick två veckors semester. Sedan dröjde det 13 år till 1951 tills vi fick tre veckor. Efter ytterligare 12 år, det vill säga 1963, infördes fyra veckors semester för att slutligen efter ytterligare 15 år, 1978, bli som i dag, fem veckors lagstadgad semester. Nu, år 2017, har det gått 39 år sen lagen ändrades... En annan konsekvens om den sjätte semesterveckan skulle införas blir att cirka 2,5 procent fler människor skulle få arbete. Detta räknat på en årsarbetstid på 1600 timmar. Med dagens höga arbetslöshet, främst bland utlandsfödda, skulle det innebära att många fler skulle få arbete och integreras i vårt samhälle vilket skulle minska samhällets utgifter drastiskt.

Vi anser att de besparingar samhället gör genom att sjuktalet och arbetslösheten sjunker bör vara ekonomiskt försvarbara.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO ska verka för att en sjätte semestervecka införs.

14.39

Kortare arbetstid

Byggnadsarbetareförbundet region Småland–Blekinge

Dags för kortare arbetstid/längre semester.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att en sjätte semestervecka införs.

14.40

Högre semesterersättning

Byggnadsarbetareförbundet

Motionen syftar till en följsamhet i avsättningen till semesterersättning under intjänandeåret, för att kunna åtnjuta bibehållet värde per semesterdag, om 30 dagars semesterledighet införs. Företagen levererar stora överskott till sina aktieägare och produktiviteten är god.

Det är nu dags att samla LO-förbunden för en reform om utökad lagstadgad semesterrätt och därmed även en semesterersättning i förhållande till ett ökat antal semesterdagar.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att avsättningen till semesterersättningen höjs från dagens 12 procent till 14,4 procent.

14.41

Friare hantering av semesterdagar i semesterlagen

Industrifacket Metall avd 3 Norra Västerbotten

Dagens skrivning om semesteruttaget i semesterlagen är lite kantigt. Det är flera som råkar ut för att det inte går att planera som de vill, eftersom det inte går att både spara och ta ut sparade semesterdagar under samma år. Att ha stora banker med innestående tid är inte bra om till exempel företaget går i konkurs, men att inom befintlig ram få hantera tiden fritt skulle öka vår möjlighet att bestämma över den sparade tid vi har. Ta därför bort hela texten som berör möjligheten att spara och ta ut semesterdagar under samma år. Alla får då samma möjlighet, inte bara de anställda på företag som har lyckats göra upp i en lokal förhandling.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att semesterlagens 18 §, i sista stycket, stryks i sin helhet; "Semesterdagar får inte sparas under ett semesterår då arbetstagaren får ut semesterdagar, som har sparats från tidigare år".

14.42

Spara obetalda semesterdagar

Byggnadsarbetareförbundet

När en lönearbetare tar tjänstledigt för fackliga- och politiska uppdrag så påverkar det antalet betalda semesterdagar från arbetsgivaren.

Dessa obetalda semesterdagar måste tas ut under det aktuella semesteråret. Om man av någon anledning inte kan nyttja dessa dagar så stryks de när semesteråret bryts. Förlorad lön och semesterersättning ersätts som förlorad arbetsförtjänst av den organisationen man har tillfälligt uppdrag i, men semester måste man ta ut från sin huvudarbetsgivare.

Det är viktigt med engagerade medlemmar inom LO. För att inte motverka ett sådant engagemang, så är det nödvändigt att förtroendevalda har samma möjligheter att hantera sina semesterdagar, som dem som väljer att inte ta sig an några förtroendeuppdrag.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO verkar för att obetalda semesterdagar från arbetsgivaren som uppkommit på grund av tjänstledighet för fackliga- eller politiska uppdrag får sparas på samma sätt som betalda semesterdagar.

Utlåtande motionerna 14.36–14.42

14.36

att LO ska verka för utökat antal lagstadgade semesterdagar.

14.37

att LO aktivt arbetar för införandet av sex veckors lagstadgad semester.

14.38

att LO ska verka för att en sjätte semestervecka införs.

14.39

att en sjätte semestervecka införs.

14.40

att avsättningen till semesterersättningen höjs från dagens 12 procent till 14,4 procent.

14.41

att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att semesterlagens 18 §, i sista stycket, stryks i sin helhet; ”Semesterdagar får inte sparas under ett semesterår då arbetstagaren får ut semesterdagar, som har sparats från tidigare år”.

14.42

att LO verkar för att obetalda semesterdagar från arbetsgivaren som upp-
kommit på grund av tjänstledighet för fackliga- eller politiska uppdrag får sparas på
samma sätt som betalda semesterdagar.

Motionerna 14.36, 14.37, 14.38 och 14.39 föreslår alla att antalet semesterdagar utökas. Tidigare LO-kongresser har fastställt att den långsiktiga målsättningen är förkortad veckoarbetstid. Den målsättningen ska enligt styrelsens mening ligga fast. Inom flertalet förbund har man genom kollektivavtal kommit överens om arbetstidsförkortningar i olika former, till exempel förkortad årsarbetstid med möjlighet att spara arbetstidsförkortningen till olika ändamål, däribland utökad semester, ledighet del av dag, pensionsdagar och så vidare. Flera förbund har och kommer troligen under kommande avtalsrörelser att förkorta arbetstiden genom kollektivavtal. Problemet är således inte den långsiktiga målsättningen utan hur och i vilken takt det är möjligt att nå dit. Styrelsens uppfattning är att detta är en fråga för respektive förbund att lösa inom ramen för kollektivavtalsförhandlingar med respektive motpart.

Motion 14.40 tar upp frågan om högre semesterersättning om semesterrätten ökas till 30 dagar. Semesterlagen § 16 är semidispositiv, det vill säga reglerna kan förändras genom kollektivavtal. Detta har också skett i det stora flertalet av kollektivavtalen som LOs medlemsförbund träffat. Styrelsens uppfattning är att kollektivavtalsregleringar är att föredra i alla situationer, så även i denna fråga.

Motion 14.41 vill ha en ändring i semesterlagen genom att stryka 18 § sista stycke: ”Semesterdagar får inte sparas då arbetstagaren får ut semesterdagar som sparats från tidigare år”. Bestämmelsen i nämnda stycke utgör en skyddsregel och är inte dispositiv. Tanken med att det inte är tillåtet att spara nya semesterdagar under samma år som man

tar ut tidigare sparade semesterdagar är att alla arbetstagare ska ta ut i genomsnitt 25 semesterdagar per år under en femårsperiod. Med anledning av det nu rådande parlamentariska läget i Sverige är det dock inte lämpligt att öppna för förändring i lagstiftningen.

Motion 14.42 tar upp frågan om disponering av betalda respektive obetalda dagar och dess hantering. Detta togs även upp på LO-kongressen 2016. Styrelsen har inte ändrat sin uppfattning. Styrelsen delar motionärens uppfattning om att det är viktigt med lika eller likvärdiga möjligheter för förtroendevalda. Just i denna fråga är det aktuellt med en förändring i semesterlagen. Styrelsens uppfattning är att detta görs bäst genom att göra regleringarna semidispositiva, det vill säga att parterna ges möjlighet att reglera detta i respektive kollektivavtal. Med anledning av det nu rådande parlamentariska läget i Sverige är det inte lämpligt att öppna för förändringar i lagstiftningen.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att anse motionerna 14.36, 14.37, 14.38, 14.39, 14.42 besvarade samt

att avslå motionerna 14.40, 14.41.

14.43

Jämlik kostnadsfördelning av semesterlönekostnader

Transportarbetareförbundet avd 26

Den som i dag tar ut föräldraledighet har rätt till semesterlön av arbetsgivaren.

I dag är det 120 dagar av föräldraledigheten som är semesterlönegrundande frånvaro enligt semesterlagen (om man är ensamstående är det 180 dagar).

Trygghetsdelar i semester- och föräldraledighetslagarna är bra men det skapar kostnadsskillnader mellan arbetsplatser som har dominans av det ena könet. Exempelvis industri- och byggbranschen har lägre kostnader än service-, handels- och vårdbranscherna.

För att öka jämställdheten och motverka diskriminering samt få en könsneutral semesterlönekostnad vid föräldraledighet vill vi ha en förändring av nu gällande regler för semesterlönekostnaderna, så att alla branscher bär kostnaderna solidariskt exempelvis genom AFA-försäkring eller på annat lämpligt sätt.

Om denna förändring av kostnadsansvaret sker så är vi övertygade om att vi eliminerat ännu ett hinder för unga blivande föräldrar att få en tryggare anställning.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO ska arbeta för en förändring av nu gällande regler för semesterlönekostnaderna så att alla branscher bär kostnaderna solidariskt och gemensamt exempelvis genom AFA försäkring eller på annat lämpligt sätt för att uppnå en jämlik och kostnadsneutral semesterlönekostnad vid föräldraledighet.

Utlåtande motion 14.43

14.43

att LO ska arbeta för en förändring av nu gällande regler för semesterlönekostnaderna så att alla branscher bär kostnaderna solidariskt och gemensamt exempelvis genom AFA försäkring eller på annat lämpligt sätt för att uppnå en jämlik och kostnadsneutral semesterlönekostnad vid föräldraledighet.

Motionen tar upp att ett sätt att öka jämställdheten och motverka diskriminering samt få en könsneutral semesterlönekostnad vid föräldraledighet skulle vara att göra en försäkringslösning så att den arbetsgivare som har fler av det ena könet inte skulle få en högre kostnad än företag med en annan fördelning. Semestersystemet i dag är uppbyggt för att arbetsgivarna ska bära kostnaderna för semesterersättningen vid föräldraledighet enligt semesterlagen. LO arbetar för att båda föräldrarna ska ta ut sin föräldraledighet, kompletteringen med föräldrapenningtillägget i avtalsförsäkringarna är en av åtgärderna. Förra kongressen beslutade dessutom att LO ska jobba mot att föräldrapenningen ska fördelas lika mellan föräldrarna.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att anse motionen 14.43 besvarad.

14.44

Motion gällande begränsning av tillåtet övertidsuttag

Transportarbetareförbundet avd 6

Med anledning av att många människor i dag arbetar många timmar övertid, samtidigt som alltför många, främst så kallade "nysvenskar", saknar arbete, bör vi kunna fördela de arbeten som finns så att även dessa kan få sin försörjning genom arbete.

Siffror från 2017 visar att övertidsuttaget i landet motsvarar 115 000 arbetstillfällen. Sjukskrivningar på grund av utslitenhet, utbrändhet och olycksfall torde kunna minska (drastiskt) om vi kunde dela på arbetsbördan, vilket skulle minska samhällets kostnader avsevärt.

Om vi ändrar på dagens regel och minskar det tillåtna övertidsuttaget skulle vi kunna få fler människor i arbete och vi skulle minska sjuktalet.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO ska verka för att tillåtna övertidsuttaget per år sänks från dagens 200 timmar till 150 med möjlighet att söka 100 timmars dispens.

14.45

Sänk taken för uttag av övertid och mertid

GS-facket avd 4 Västra Götaland

För att vi ska kunna behålla en låg arbetslöshet och för att vi ska orka arbeta tills vi går i pension så måste en av åtgärderna vara att sänka taken på hur mycket övertid och mertid man får arbeta på ett år.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO arbetar för att gränserna i § 8 och § 10 i arbetstidslagen, för hur mycket övertid och mertid man får göra per år, sänks till 150 timmar.

14.46

Mertid ska vara dyrare än ordinarie arbetstid

Musikerförbundet

Hyvling har blivit ett begrepp där arbetsgivaren sänker sina anställdas kontrakterade arbetstid, till exempel från heltid till 80 procent. På så vis har arbetsgivaren dragit ned på kostnaderna. Eftersom många hade föredragit heltid så är de villiga att ta extratimmar. Det finns även andra skäl att ha deltidsanställda.

Tiden mellan deltidsanställningens arbetstid och heltidsanställningens arbetstid kallas för mertid. Arbetsgivaren har en bra position utifrån företagets intressen, medan arbetstagaren har en osäker tillvaro där den garanterade arbetstiden kan vara väsentligt lägre än det faktiska behovet.

Det finns begränsningar i arbetstidslagen som gör att en deltidsanställd får arbeta max 200 timmar mertid, samt utöver det 150 timmar extra mertid om särskilda skäl finns. Det motsvarar sammanlagt ungefär en arbetsdag per vecka om man slår ut det på ett år.

Många kollektivavtal reglerar ersättningar för övertid genom en högre ersättning för den tid som överstiger det ordinarie heltidsarbetstidsmålet. För den som jobbar mertid, det vill säga mer än sitt eget ordinarie deltidarbetstidsmått, utgår ingen särskild ersättning annat än ordinarie lön. Därmed försvinner ett av arbetsgivarens incitament att ha heltidsanställda.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO verkar för att mertid per tidsenhet ska vara dyrare för arbetsgivaren än vanlig lön enligt heltidsnormen.

Utlåtande motionerna 14.44–14.46

14.44

att LO ska verka för att tillåtna övertidsuttaget per år sänks från dagens 200 timmar till 150 med möjlighet att söka 100 timmars dispens.

14.45

att LO arbetar för att gränserna i § 8 och § 10 i arbetstidslagen, för hur mycket övertid och mertid man får göra per år, sänks till 150 timmar.

14.46

att LO verkar för att mertid per tidsenhet ska vara dyrare för arbetsgivaren än vanlig lön enligt heltidsnormen.

Motionerna 14.44 och 14.45 handlar om att sänka det tillåtna övertidsuttaget i arbetstidslagen. På så vis önskar motionärerna få fler personer i arbete, minska sjuktagen och möjliggöra för fler arbetare att kunna arbeta ett helt arbetsliv fram till pension.

Motion 14.46 belyser problemet med att hyvling har lett till deltidsanställningar, som skapar otrygghet hos de anställda som i stället behöver ta extratimmar, så kallad mertid. Att öka kostnaden för mertid skulle enligt motionen vara ett incitament för arbetsgivaren att anställa på heltid.

Arbetstidslagen är semidispositiv. Det betyder att förbunden inom ramen för kollektivavtalen kan reglera övertidsuttag samt ersättningar för exempelvis mertid och övertid. LO-styrelsens åsikt är att detta bäst regleras just inom ramen för kollektivavtalet eftersom det ger förbunden möjlighet att anpassa regelverket efter sina branschers förutsättningar.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att avslå motionerna 14.44, 14.45, 14.46.

14.47

Tjänstledig för att prova nytt arbete

GS-facket

Det finns en lag om rätt till ledighet för att bedriva näringsverksamhet. Det finns dock ingen lag om vad som gäller om man vill prova ett nytt arbete.

Man ska ha samma rättigheter för att prova ett nytt arbete som man har för att få ledigt för att bedriva näringsverksamhet.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO arbetar för att det tas fram en lag om rätten till ledighet för att prova ett nytt arbete.

Utlåtande motion 14.47

14.47

att LO arbetar för att det tas fram en lag om rätten till ledighet för att prova ett nytt arbete.

Det finns en lag om rätt till ledighet för att bedriva näringsverksamhet. Det finns dock ingen lag om vad som gäller om man vill prova ett nytt arbete. Motionärerna anser att man ska ha samma rättigheter för att prova ett nytt arbete som man har för att få ledigt för att bedriva näringsverksamhet.

Motioner med liknande yrkanden har behandlats av LO-kongressen vid ett flertal tillfällen, senast vid kongressen 2012 i motionerna 17.16–17.18. Kongressen besvarade då motionerna med motiveringen att en sådan lag skulle leda till en ökad förekomst av visstidsanställningar.

Arbetsmarknaden har sedan 2012 genomgått stora förändringar, bland annat har de korta visstidsanställningarna ökat i omfattning. Vidare förutsätts att arbetstagare måste arbeta längre innan de kan ta ut sin pension. Arbetsgivarnas möjligheter till flexibilitet i sin verksamhet har successivt ökat. Prekariserade anställningsformer ökar stadigt i omfattning. Krav på mer flexibilitet i schemaläggning och förläggningen av arbetstid framställs ständigt i avtalsförhandlingarna från arbetsgivarna, med viss framgång. Även lagstiftaren har identifierat ett behov av ökad flexibilitet för arbetsgivare när det gäller anpassning av storleken på arbetsstyrkan och större möjlighet att behålla arbetstagare med det arbetsgivaren anser vara bäst kompetens. Något som resulterat i utredningen om en moderniserad arbetsrätt.

En ökad flexibilitet för arbetsgivare innebär samtidigt en ökad ofrihet för arbetstagarer. LO-styrelsen anser att den tidigare anförda motiveringen inte längre håller, oaktat att vikariatsanställningarna kan komma att öka i omfattning. En lag som ger arbetstagare rätt till ledighet för att prova ett nytt arbete skulle ge en ökad flexibilitet för arbetstagarerna och dessutom förbättra förutsättningarna för att kunna arbeta högre upp i åldrarna genom att byta arbete och bransch. LO-styrelsen anser därför att motionen ska bifallas. Viktigt är dock att en sådan lagstiftning harmonierar med de avtal som redan innehåller sådan rättighet. LO-styrelsen vill också påminna om existensen av lagen om rätt till ledighet för att på grund av sjukdom prova annat arbete.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att bifalla motionen 14.47.

I debatten deltog

Emma Wennerholm, Kommunal

Carina Lenngren, Kommunal

Sara Pettersson, Kommunal

Åsa Tobrant, Handels

Mona Aowad, Handels

Kamile Ünver, Handels

Daniel Andersson, GS-facket

Kent Jansson, Handels

Jakob Nilsson, Målarna
Roger Edblom, Livs
Isak Rudberg, Musikerna
Viktor Risling, Seko
Sara Gunnar, Handels
Magnus Pettersson, LOs styrelse
Torbjörn Johansson, LOs avtalssekreterare

Följande förslag förelåg

- Styrelsens utlåtanden,
- Roger Edblom, Livs, m.fl. bifallsyrkande på motion 14.29,
- Kamile Ünver, Kommunal, m.fl. bifallsyrkande på motionerna 14.30,
- Viktor Risling, Seko, m.fl. bifallsyrkande på motionerna 14.31,
- Emma Wennerholm, Kommunal, m.fl. bifallsyrkande på motion 14.32,
- Jakob Nilsson, Målarna bifallsyrkande på motion 14.33,
- Kent Jansson, Handels, m.fl. bifallsyrkande på motion 14.35,
- Åsa Tobrant, Handels, m.fl. bifallsyrkande på motionerna 14.36,
- Carina Lenngren, Kommunal, bifallsyrkande på motion 14.44,
- Isak Rudberg, Musikerna, bifallsyrkande på motion 14.46.

Beslut

Kongressen beslutade efter votering
att ställa motion 14.33 mot styrelsens utlåtande.
Votering begärdes av Viktor Risling, Seko.

Kongressen beslutade
att bifalla styrelsens utlåtande på motion 14.33 och därmed godkänna styrelsens utlåtanden på motionerna 14.29–14.33.

Kongressen beslutade efter försöksvotering
att bifalla styrelsens utlåtande på motion 14.35.
Votering begärdes av Mats Hedgren, Handels.

Kongressen beslutade efter försöksvotering
att bifalla styrelsens utlåtande på motion 14.36.
Votering begärdes av Patrik Swahn, GS-facket.

Kongressen beslutade efter rösträkning
att med röstsiffrorna 217 mot 188 bifalla styrelsens utlåtande på motion 14.44. Fem ombud avstod från att rösta.
Votering begärdes av Carina Lenngren, Kommunal.

Kongressen beslutade
att bifalla styrelsens utlåtande på motion 14.46.

Kongressen beslutade
att i övrigt bifalla styrelsens utlåtanden.

14.d Arbetsmiljö

Motionerna 14.48–14.53, 14.54 (att-satserna 1, 2, 3, 4 och 7) samt 14.55–14.61

14.48

Arbetsmiljö

Kommunalarbetareförbundet avd Stockholms län

Arbetsmarknaden i Sverige är könsuppdelad. I 26 av de 30 största yrkena råder en ojämn könsfördelning. Vård, skola och omsorg är branscher där kvinnor är i majoritet.

Den könsuppdelade arbetsmarknaden gör att kvinnor och män utsätts för olika risker. Kvinnor blir oftare sjuka av sitt arbete, medan män råkar ut för fler olyckor på arbetsplatsen.

Sedan 1980-talet har kvinnor högre sjukfrånvaro än män och skillnaderna fortsätter att öka. Fler kvinnor än män tvingas också lämna sina jobb i förtid på grund av hälsoskäl. Det får allvarliga konsekvenser för kvinnors ekonomi på både kort och lång sikt.

Fler kvinnor än män uppger att arbetsbelastningen har ökat. Belastningsskador är den främsta orsaken till sjukfrånvaro på grund av arbetssjukdom för både kvinnor och män. På andra plats kommer sociala eller organisatoriska faktorer. Det finns några stora kvinnoyrken där människor riskerar att dö i förtid. Av dessa hamnar lokalvårdare i topp följt av köks- och restaurangbiträden samt vård- och omsorgspersonal.

En bra arbetsmiljö är en förutsättning för att fler människor ska få möjlighet att kunna arbeta längre och utan risker för ohälsa. Det gäller både kvinnor och män.

Få arbetsplatser är i dag förskonade från stress och hög arbetsbelastning. Effektiviseringar och hårdnande konkurrens har ett högt pris. Ett pris som anställda ofta får betala och som kan bli kostsamt, inte bara för dem som drabbas. En utarbetad medarbetare som tvingas till en långvarig sjukskrivning blir en stor kostnad för arbetsgivaren. För ett hållbart arbetsliv är det därför viktigt att man skapar rutiner, dokumenterar, följer upp och åtgärdar riskerna för anställda att få besvär av stress och hög arbetsbelastning.

Alla arbetsgivare har en skyldighet att förebygga risker för arbetsrelaterad stress hos personalen på samma sätt som med andra risker för ohälsa och olycksfall på arbetsplatsen. Stress beror uteslutande på brister i organisationen eller de sociala faktorerna på arbetsplatsen.

Arbetsorganisation och arbetssätt måste därför ständigt omprövas och förnyas. Det är därmed av största vikt att det systematiska hälso- och arbetsmiljöarbetet är organiserat så att det hela tiden förbättrar arbetsmiljön. Arbetsorganisation, arbetsförhållanden och arbetstid ska så långt som möjligt anpassas till medarbetarens förutsättningar och bidra till bästa möjliga hälsa och välbefinnande.

Kortsiktiga ekonomiska argument kan aldrig vara starkare än anställdas liv och hälsa. Med hjälp av förebyggande insatser kan man förhindra att kvinnor slås ut från arbetsmarknaden och att deras livstid blir kortare på grund av arbetsmiljörelaterade problem.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO arbetar för att stärka det systematiska arbetsmiljöarbetet med bland annat högre sanktionsavgifter,
att LO verkar för starkare skrivningar i arbetsmiljölagen,
att LO arbetar för att Arbetsmiljöverket prioriterar detta samt
att LO arbetar för att Arbetsmiljöverket tillförs de ekonomiska och personella resurser som krävs för att göra detta möjligt.

14.49

Elolyckor på Arbetsmiljöverket

Elektrikerförbundet

Om en elektriker faller från en arbetsplattform för att skyddsräcken saknas utreder Arbetsmiljöverket olyckan som ett arbetsmiljöärend. Om elektrikern faller från samma byggställning på grund av en elstöt så utreder normalt inte Arbetsmiljöverket olyckan, utan anmälan överlämnas i stället till Elsäkerhetsverket.

Ansvarsfördelningen mellan Elsäkerhetsverket och Arbetsmiljöverket framstår som förvirrande. Då en elolycka tordes anses vara ett arbetsmiljöproblem borde därför arbetsmiljöverket besitta kompetensen att utreda olyckan. Det otydliga ansvaret gör det också svårt att få fram tillförlitlig statistik över olyckor inom energibranschen.

Under de senaste åren har dödsolyckorna i elkraftbranschen varit många, och vi är oroliga för utvecklingen. Utöver de resurser som parterna och regeringen sätter till för att förbättra arbetsmiljön och minska riskerna ser vi även att de uppsökande resurserna hos Arbetsmiljöverket behöver öka.

Vi ser däremot ett stort behov av att Elsäkerhetsverket finns kvar som expertmyndighet för elsäkerheten, och att även Arbetsmiljöverket i framtiden kommer att behöva vända sig dit för att få stöd i alla de komplexa regelsystem och standarder som branschen tillämpar.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att Arbetsmiljöverket tar ett tydligt ansvar för att utreda arbetsplatsolyckor,
att Arbetsmiljöverket ges ökade resurser för att kunna svara upp mot behovet av att utreda arbetsplats- och dödsolyckor samt
att Arbetsmiljöverket ges ökade resurser för uppsökande arbetsmiljöinspektioner.

14.50

Arbetsmiljö värd namnet

Handelsanställdas förbund avd 36 Uppsala

Under alltför många år av borgerligt styre i Sverige har vi sett hur arbetsmiljön har blivit sämre och sämre. Arbetslivsinstitutet lades ner, Arbetsmiljöverket har fått anslagen minskade och både skyddsombud, huvudskyddsombud och regionala skyddsombud har märkt att resurserna har minskat de senaste dryga 10 åren.

Det är dags att vända utvecklingen och få alla politiker att förstå vikten av att jobba mer förebyggande och öka satsningarna på arbetsmiljöarbetet och bland annat ge Arbetsmiljöverket mer resurser. Självklart behövs även mer resurser till det lokala arbetsmiljöarbetet i form av mer resurser till skyddsombud, huvudskyddsombud och regionala skyddsombud.

Det måste också ställas mer krav på arbetsgivare att jobba mer aktivt och förebyggande för en bättre arbetsmiljö. Det är även viktigt att LO och alla LO-förbunden gemensamt jobbar för att öka alla medlemmars kunskap om vilka rättigheter vi anställda har när det gäller arbetsmiljön.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO aktivt ska arbeta för att ansvariga politiker ska öka satsningarna på arbetsmiljöarbetet samt
att LO aktivt ska arbeta för ökade resurser till skyddsombudens, huvudskyddsombudens samt de regionala skyddsombudens arbete, bland annat genom att påverka ansvariga politiker.

14.51

Utökade resurser till Arbetsmiljöverket

Byggnadsarbetareförbundet

Dödstalen och arbetssjukdomarna fortsätter att öka trots regeringens föreslagna nollvision (noll arbetsolyckor och noll arbetssjukdomar). I byggbranschen har Arbetsmiljöverket genom kontroller under 2018–2019 konstaterat stora brister hos arbetsgivarna gällande riskbedömningar och skyddsåtgärder. Man har dock kontrollerat långt ifrån alla företag. För att kunna upprätthålla inspektionsstandarden måste många fler arbetsmiljöinspektörer utbildas och anställas.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO verkar för att regeringen tillför mer ekonomiska medel till Arbetsmiljöverket så att fler arbetsmiljöinspektörer kan utbildas och anställas för att arbeta utifrån nollvisionen.

Utlåtande motionerna 14.48–14.51

14.48

- att* LO arbetar för att stärka det systematiska arbetsmiljöarbetet med bland annat högre sanktionsavgifter,
- att* LO verkar för starkare skrivningar i arbetsmiljölagen,
- att* LO arbetar för att Arbetsmiljöverket prioriterar detta samt
- att* LO arbetar för att Arbetsmiljöverket tillförs de ekonomiska och personella resurser som krävs för att göra detta möjligt.

14.49

- att* Arbetsmiljöverket tar ett tydligt ansvar för att utreda arbetsplatsolyckor,
- att* Arbetsmiljöverket ges ökade resurser för att kunna svara upp mot behovet av att utreda arbetsplats- och dödsolyckor samt
- att* Arbetsmiljöverket ges ökade resurser för uppsökande arbetsmiljöinspektioner.

14.50

- att* LO aktivt ska arbeta för att ansvariga politiker ska öka satsningarna på arbetsmiljöarbetet samt
- att* LO aktivt ska arbeta för ökade resurser till skyddsombudens, huvudskyddsombudens samt de regionala skyddsombudens arbete, bland annat genom att påverka ansvariga politiker.

14.51

- att* LO verkar för att regeringen tillför mer ekonomiska medel till Arbetsmiljöverket så att fler arbetsmiljöinspektörer kan utbildas och anställas för att arbeta utifrån nollvisionen.

Motionerna 14.48, 14.49, 14.50 och 14.51 handlar alla om behovet av ökade resurser till arbetsmiljöarbete och Arbetsmiljöverket. De beskriver, från olika utgångspunkter, hur arbetsmiljön i många avseenden försämrats för LO-förbundens medlemmar, samtidigt som Arbetsmiljöverket saknar resurser att på ett tillfredsställande sätt genomföra inspektioner, utreda tillbud och olyckor, stärka det systematiska arbetsmiljöarbetet och arbeta aktivt med nollvisionen mot dödsolyckor.

Motionerna 14.48 och 14.49 lyfter båda behovet av ökade resurser till Arbetsmiljöverket för att kunna arbeta för bättre systematiskt arbetsmiljöarbete, bättre utredningar av arbetsplatsolyckor samt fler uppsökande arbetsmiljöinspektioner. Motion 14.50 och 14.51 yrkar också på ett aktivt politiskt påverkansarbete för ökade satsningar på arbetsmiljö samt ökade resurser till skyddsombud, huvudskyddsombud, regionala skyddsombud och arbetsmiljöinspektörer. Motion 14.48 yrkar även på högre sanktionsavgifter kopplade till det systematiska arbetsmiljöarbetet och starkare skrivningar i arbetsmiljölagen.

Dålig arbetsmiljö och bristande arbetsgivaransvar leder till att människor skadas, dör och blir sjuka på grund av arbetet. Brister i arbetsmiljön ledde till att 48 människor, huvudsakligen män, miste livet på arbetet under 2019. Forskare beräknar att ytterligare minst 1 000 dödsfall om året går att härröra till sjukdomar uppkomna på grund av arbetet: cancer, hjärt- och kärlsjukdomar, lung- och luftvägssjukdomar samt självmord. LO-rapporten *Bättre och bättre dag för dag? Arbetsmiljön i Sverige under ett kvarts*

sekel (2018) visar dessutom att arbetsmiljön i flera avseenden blivit sämre, inte bättre, i arbetaryrken de senaste 25 åren. I rapporten framgår också att kvinnor i arbetaryrken är hårdast drabbade av de arbetsmiljöproblem som riskerar att leda till stress, vilket i sig medför ökade risker att skadas eller dö i förtid eller drabbas av psykisk ohälsa.

För LO är det självklart att ingen ska behöva skadas, bli sjuk av, eller dö till följd av jobbet. Det ska heller inte vara möjligt att utnyttja arbetare som om de vore en förbrukningsvara, eller att konkurrera med lågt pris genom undermålig arbetsmiljö. Den typen av osund konkurrens och arbetsmiljödumpling ska inte finnas på svensk arbetsmarknad.

Ett väl fungerande Arbetsmiljöverk, som bedriver väl fungerande inspektionsverksamhet är en viktig garant för en trygg och säker arbetsmiljö. Det lokala partssamarbetet om arbetsmiljö ramas in och drivs framåt av myndighetens krav och kontroller. Inspektionsverksamheten fyller en viktig funktion i sammanhanget, inte bara genom faktiska kontroller, utan även preventivt. Den sätter press på arbetsgivarna att bedriva ett bra förebyggande systematiskt arbetsmiljöarbete tillsammans med skyddsombuden för att säkerställa att arbetsplatsen lever upp till arbetsmiljölagstiftningens krav. Arbetsmiljöverkets möjlighet att döma ut sanktioner och vite fyller liknande funktioner. Arbetsmiljöverket spelar också en central roll i arbetet mot arbetslivskriminalitet, osund konkurrens och arbetsmiljödumpling.

LO bedriver ett aktivt, kontinuerligt påverkansarbete i arbetsmiljöfrågor. I Arbetsmiljöverkets fall handlar det bland annat om utökade resurser till förebyggande arbete mot arbetsskador, arbetsolyckor och nollvisionen mot dödsolyckor, om antalet inspektörer och deras kompetens och om resurser till regionala skyddsombud. Påverkansarbetet har på senare år bland annat resulterat i att Arbetsmiljöverket har tillförts medel för fler inspektörer och för myndighetssamordning i syfte att komma åt osund konkurrens och arbetsmiljödumpling. LO spelade också en aktiv roll i arbetet med att få till stånd den nya Myndigheten för arbetsmiljökunskap (Mynak) som samordnar och utvärderar arbetsmiljöforskning. LO deltar även kontinuerligt i trepartsmöten med bland annat Arbetsmiljöverket för att aktivt omhänderta LO-förbundens medlemmars intressen i fråga om arbetsmiljö och arbetsrelaterad hälsa. Internt kommer vi också, inom ramen för LO-programmet *Det goda arbetet i en ny tid – en hel människa, ett helt arbetsliv*, att inleda ett förbundsgemensamt arbete för att stärka skyddsombuden.

LOs styrelse delar motionärernas bedömning att arbetsmiljöarbetet och Arbetsmiljöverket måste stärkas både ekonomiskt och organisatoriskt. Styrelsen delar också bedömningen att systemet med sanktionsavgifter behöver stärkas, där så är möjligt. Det politiska påverkansarbetet fortgår därför med oförminskad styrka. Styrelsen är däremot tveksam till förslaget om ändrade skrivningar i arbetsmiljölagen. Det finns många intressenter som vill se förändringar i arbetsmiljölagstiftningen. Tyvärr oftast inte till gagn för arbetstagsidans, utan snarare i syfte att försvaga arbetsgivarens ansvar gällande arbetsmiljö och/eller begränsa fackförbundens och skyddsombudens inflytande. Styrelsen bedömer att ett krav på att förändra arbetsmiljölagen medför stora risker, att tidigare fackliga framgångar kan gå förlorade och att värdet av eventuella framgångar inte väger upp den risken.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att anse motionerna 14.48 (att-sats 1), 14.48 (att-sats 4), 14.49, 14.50, 14.51 besvarade samt

att avslå motionerna 14.48 (att-sats 2), 14.48 (att-sats 3).

14.52

Regionala skyddsombudens tillträdesrätt

Musikerförbundet

Regeringens utredning har kommit fram till att en utökad tillträdesrätt för regionala skyddsombud vore önskvärd i syfte att bevaka att alla arbetsgivare med kollektivavtal följer svensk arbetsmiljölagsstiftning. Det är en förbättring gentemot vad som gäller i dag: tillträdesrätten begränsas till arbetsställen där det utseende fackförbundet har medlemmar. Vi är positiva till utredarens föreslagna förändring, men anser att LO bör driva frågan om att ytterligare utöka tillträdesrätten.

Bland skyddsombudens verktyg finns rätten att få Arbetsmiljöverkets ställningstagande kring begärda åtgärder eller undersökningar som rör arbetsmiljön. Ett skyddsombud får också, i avvaktan på Arbetsmiljöverkets ställningstagande, avbryta arbete som innebär omedelbar och allvarlig fara för liv och hälsa och rättelse inte genast kan uppnås genom att skyddsombudet vänder sig till arbetsgivaren.

Skyddsombuden ska vara väl förtrodda med arbetsförhållandena inom sitt skyddsområde. Skyddsombuden är således en viktig medspelare i arbetsgivarens arbete för att kunna uppnå arbetsmiljölagens mål om en arbetsmiljö fri från risker och olyckor. Arbetsmiljön ska dessutom vara god.

Svårigheten uppstår hos företag som saknar kollektivavtal eller fackliga medlemmar. Ska arbetsgivaren på dessa arbetsställen slippa undan någon som effektivt granskar och ställer krav på en god arbetsmiljö? Givetvis inte. Därför behöver tillträdesrätten vara mer generell. En arbetsgivare ska inte kunna stänga ute ett regionalt skyddsombud med hänvisning till att det saknas kollektivavtal eller medlemmar.

De fackförbund som typiskt sett tecknar kollektivavtal för dylikt arbete ska ges tillträde även om det saknas kollektivavtal eller medlemmar. En arbetsgivare ska inte heller kunna utestänga ett regionalt skyddsombud från arbetsstället med hänvisningen att det finns en skyddskommitté.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO verkar för att de regionala skyddsombudens tillträdesrätt blir generell för den bransch där de verkar.

14.53

Höj statliga anslaget till de regionala skyddsombudens verksamhet

Musikerförbundet

De regionala skyddsombuden genomför tillsammans med de lokala skyddsombuden ett viktigt arbete för arbetsmiljön på Sveriges arbetsplatser. Med ett starkt förebyggande arbete minskar risken för olyckor. Det är såklart en fördel för varje människa att inte skadas i arbetet. Men det är också något som gör att våra företag blir effektiva och konkurrenskraftiga. Därför kan det inte nog betonas att varje satsad krona på förebyggande arbetsmiljöåtgärder är win-win för såväl individ, som företag och samhälle.

I små verksamheter, eller på arbetsställen av kortvarig natur, så finns givna svårigheter att bedriva ett lika omfattande förebyggande arbetsmiljöarbete som på väletablerade och stora arbetsställen. Dock har vi ett näringsliv i dag

som består av många små arbetsställen och vi behöver säkerställa att även de får så goda förutsättningar det bara går att skapa en god arbetsmiljö fri från risker och olyckor. Därför behöver de regionala skyddsombuden bli fler, för att på så sätt kunna samverka i syfte att utveckla det lokala arbetsmiljöarbetet

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO verkar för att regeringen höjer det statliga anslaget till de regionala skyddsombudens verksamhet.

14.54

Bättre arbetsmiljö

Elektrikerförbundet verksamhetskrets 1

2018 var ett mörkt år på svenska arbetsplatser och arbetsmiljön kan sammanfattas med:

- 33 000 arbetsolyckor som lett till sjukfrånvaro.
- 9 000 arbetssjukdomar.
- 58 dödsfall.

Helt obegripligt att det inte görs mer på området. År 2019 har det redan varit 39 dödsolyckor på våra arbetsplatser (september 2019).

Så att arbetsmiljö är ett område som är extremt eftersatt råder de inga tvivel om, ändå är det ett område som alltför ofta får kraftiga nedskärningar och prioriteras bort. Vi brukar alltid ta Arbetsmiljöverket som ett exempel, i dag är det färre inspektörer än vad det var 2006 och det är fler som arbetar. Antalet dödsfall är också högre i dag än vad det var då.

Vi i Sverige har kommit långt i många avseenden när det kommer till arbetsmiljöarbetet men inte tillräckligt. Vi lever inte ens upp till ILOs rekommendationer om antalet inspektörer per arbetare i landet. Deras rekommendation är en inspektör per 10 000 arbetare. I Sverige ligger siffran på en bit över 5 miljoner som arbetar, vilket skulle betyda att vi skulle ha cirka 500 inspektörer. Sista december 2018 var de 297 anställda inspektörer.

Vi som fackförening måste göra mer och ställa krav gentemot ansvariga politiker om att det behövs mer resurser till arbetsmiljön. Både i form av pengar men också bättre regelverk.

Skyddsombud behöver mer stöd, både i form av utbildning men även stöttning. Arbetsmiljöverket borde få mer resurser för att kunna sätta dit företag som fuskar med arbetsmiljö och även bättre kunna samverka med andra myndigheter. För om ett företag fuskar med arbetsmiljö så är det inte jätteovanligt att man även fuskar med annat, exempelvis skatter eller svart arbetskraft.

Vi anser att fackets regionala skyddsombud har en stor roll i arbetsmiljöarbetet, men att det i dag finns restriktioner som gör att man kan stänga ute dem om man har skyddskommitté eller om det saknas kollektivavtal på arbetsplatsen. Det är fel och borde ändras. Givetvis borde det även vara en självklarhet att facket alltid ska kunna ställa krav på kollektivavtal, oavsett vart företaget kommer ifrån.

Verkar du i Sverige ska du följa våra regler och avtal. Här borde även vid

offentliga upphandlingar ställas krav på kollektivavtal, för det är ofta beställaren som har störst möjlighet när det kommer till att ta in seriösa företag att utföra arbete.

Arbetsmiljoreglerna regleras bland annat i våra kollektivavtal, arbetsmiljölagen och arbetsmiljöföreskrifter. Vid avtalsbrott kan facket ta skadestånd men följer man inte arbetsmiljölagen eller föreskrifterna så är det Arbetsmiljöverket som kan utföra sanktioner. Dock finns det inte i dagsläget möjligheter för Arbetsmiljöverket att ta ut sanktioner på alla föreskrifter, exempelvis AFS *Organisatorisk och social arbetsmiljö*. På samtliga föreskrifter borde man kunna åläggas med sanktioner från Arbetsmiljöverket.

Vi föreslår att kongressen beslutar

- att LO verkar för att skyddsombud får mer utbildning. Minst 10 dagar borde vara ett minimum i lagen och mer vid behov,
- att LO verkar för att Sverige följer ILOs rekommendationer om antalet arbetsmiljöinspektörer per arbetare i Sverige,
- att LO verkar för att regionala skyddsombud ska ha tillträde till samtliga arbetsplatser inom respektive fackförbunds bransch/er. Detta oavsett om det finns skyddskommitté på arbetsplatsen eller om företaget är bundna av kollektivavtal samt om medlemmar i facket saknas,
- att LO verkar för att samverkan mellan de olika myndigheterna på arbetsplatser blir bättre och att regeringen skjuter till mer resurser för det ändamålet,
- att LO verkar för att svenska fackföreningar alltid ska kunna vidta stridsåtgärder i syfte att kunna teckna kollektivavtal med alla företag som är verksamma i Sverige (behandlas under dagordningspunkt 14.a),
- att LO verkar för att det vid upphandlingar med offentliga medel alltid ställs krav på svenska kollektivavtal (behandlas under dagordningspunkt 17.f) samt
- att LO verkar för att samtliga arbetsmiljöföreskrifter ska vara belagda med sanktionsmöjligheter.

14.55

Höj det statliga bidraget till regionala skyddsombuden

Fastighetsanställdas Förbund avd Örebro

Dödstaten i arbetslivet och antalet arbetsplatsolyckor ökar. Den psykosociala ohälsan ökar. Det finns ett stort mörkertal med olyckor och tillbud som inte rapporteras.

Som regionala skyddsombud så märker vi att problemen med den psykosociala arbetsmiljön ökar mer och mer. Vid skyddsronnd på det psykosociala krävs det både mer tid och resurser än om man går en fysisk skyddsronnd. Anledningen till det är att det blir fler möten och uppföljningar i varje ärende.

Vi tycker det är viktigt att vi får tid till att vara med hela vägen, inte bara hoppa in och "släcka bränder" Det blir inget bra slutresultat av det.

Vi föreslår att kongressen beslutar

- att LO ska arbeta för att statens insats för hälsan i arbetslivet ökar.

Utlåtande motionerna 14.52, 14.53, 14.54 (att-satserna 1, 2, 3, 4 och 7) samt 14.55

14.52

att LO verkar för att de regionala skyddsombudens tillträdesrätt blir generell för den bransch där de verkar.

14.53

att LO verkar för att regeringen höjer det statliga anslaget till de regionala skyddsombudens verksamhet.

14.54

att LO verkar för att skyddsombud får mer utbildning. Minst 10 dagar borde vara ett minimum i lagen och mer vid behov,

att LO verkar för att Sverige följer ILOs rekommendationer om antalet arbetsmiljöinspektörer per arbetare i Sverige,

att LO verkar för att regionala skyddsombud ska ha tillträde till samtliga arbetsplatser inom respektive fackförbunds bransch/er. Detta oavsett om det finns skyddskommitté på arbetsplatsen eller om företaget är bundna av kollektivavtal samt om medlemmar i facket saknas,

att LO verkar för att samverkan mellan de olika myndigheterna på arbetsplatser blir bättre och att regeringen skjuter till mer resurser för det ändamålet samt

att LO verkar för att samtliga arbetsmiljöföreskrifter ska vara belagda med sanktionsmöjligheter.

14.55

att LO ska arbeta för att statens insats för hälsan i arbetslivet ökar.

Motionärerna i 14.52, 14.53, 14.54 samt 14.55 belyser det viktiga arbete som regionala skyddsombud utför för att omhänderta arbetstagarnas intressen i arbetsmiljöfrågorna inom det skyddsområde där de verkar. De lyfter behovet av utökade resurser till Arbetsmiljöverket, en ökad statlig satsning för hälsan i arbetslivet samt ökade anslag till de regionala skyddsombudens verksamhet.

På dagens föränderliga arbetsmarknad, med allt fler rörliga arbetsplatser, otrygga och utsatta anställningsformer och utländska företag som saknar kunskap om svensk arbetsmiljölagstiftning, fyller de fackliga organisationernas regionala skyddsombud en mycket viktig roll. För närvarande nekas de tillträde där medlemmar saknas, vilket omöjliggör säkerställandet av en trygg arbetsmiljö. Den utökade tillträdesrätten och utbildning för uppdraget är en förutsättning för att kunna omhänderta medlemmarnas intressen i arbetsmiljöfrågorna.

I det kontinuerliga politiska påverkansarbetet lyfter LO Arbetsmiljöverkets behov av tillräckliga resurser för att kunna utföra inspektioner i tillräcklig utsträckning. Dels för att kunna stärka det systematiska arbetsmiljöarbetet och samarbeta med andra myndigheter kring arbetslivskriminalitet, dels för att verka för en nollvision gällande dödsolyckor och den långsamma döden till följd av arbetsrelaterade sjukdomar. Vidare verkar LO för att inspektörerna ska ha branschspecifik kunskap samt att vi ska nå ILOs rekommendation om en inspektör per 10 000 arbetsplatser, vilket motionärerna i 14.54 yrkar i sin andra att-sats.

I 14.54, första att-satsen, lyfter motionärerna behovet av mer skyddsombudsutbildning. LO bekräftar behovet av utbildning, då många skyddsombud vittnar om problem med att få tillgång till både grund- och branschspecifik arbetsmiljöutbildning. I att-satsen lyfter motionären att minst 10 dagar borde vara ett minimum för sådan utbildning och att det borde vara lagstadgat. Här menar LO, som tidigare redovisats i motionsutlåtande 14.48, andra att-satsen, att en öppning för lagändring medför stora risker att underminera tidigare fackliga framgångar, då flera intressenter under 2019 och 2020 framfört önskemål om en översyn av rådande arbetsmiljölagstiftning i ett försök att försvaga kopplingen mellan skyddsombud och fackförbund. Därför anser styrelsen att lösningen står att finna inom förbundens kollektivavtalstecknande.

I motion 14.52 samt 14.54, tredje att-satsen lyfter motionärerna behovet av utökat tillträde för de regionala skyddsombuden. LO har vid flertal tillfällen påpekat detta för regeringen, både genom en skrivelse 2015 och i vårt remissvar gällande SOU 2017:24 *Ett arbetsliv i förändring*. Där framhåller LO att förslaget som förelåg om utökat tillträde där kollektivavtal finns men medlemmar saknas, är ett steg i rätt riktning, men inte tillräckligt. LO anser att regionala skyddsombud ska kunna agera på arbetsplatser oavsett om kollektivavtal finns eller ej. Tyvärr röstades förslaget ned av riksdagen i juni 2020, men LO fortsätter sitt påverkansarbete gentemot regeringen för ett utökat tillträde. Som ett led i detta så har den förbundsgemensamma RSO-gruppen tagit fram en strategi för att synliggöra de regionala skyddsombudens viktiga roll i arbetsmiljöarbetet. LO anser också att det behövs högre krav på arbetsgivare för att säkerställa att befintliga skyddskommittéer uppfyller lagstiftarens intentioner. I dag är det alltför enkelt att upprätta falska skyddskommittéer som hindrar regionala skyddsombud att få tillträde. Även behovet av utökat anslag till den regionala skyddsombudsverksamheten lyfts i remissvaret samt kontinuerligt vid möten med arbetsmarknadsdepartementet.

Motionärerna i 14.54, fjärde att-satsen, lyfter behovet av förbättrad samverkan mellan Arbetsmiljöverket och övriga myndigheter. Samverkan mellan de regionala skyddsombuden och myndigheterna med tillsynsansvar på arbetsplatserna är en förutsättning för att motverka arbetslivskriminalitet. LO bekräftar behovet av förbättring och lyfter det inom LOs pågående arbete mot arbetslivskriminalitet.

Motionärerna yrkar i 14.54, sjunde att-satsen, på behovet av stärkta sanktionsavgifter. LO instämmer i behovet, med förbehållet där så är möjligt. Kriterierna för att kunna tillämpa en sanktionsavgift ställer krav på precision i föreskrifterna. Föreskrifter som innehåller begrepp som tillräcklig kompetens, erforderlig utbildning/kunskap, väsentliga förändringar, tillfredsställande resultat och så vidare är föremål för en bedömning, vilket försvårar vitesföreläggande. Däremot vid föreskrifter om arbetsgivarens krav på exempelvis skyddsutrustning skulle det vara möjligt att belägga med sanktionsavgift. Därför anser LO att i de föreskrifter där sanktionsavgifter är möjliga att införa, ska så ske.

Flertalet rapporter, både från fackligt håll och från journalister, vittnar om att problematiken med företag som grovt utnyttjar människor i en utsatt situation har ökat. Situationen visar på behovet av utökat tillträde för regionala skyddsombud då man på dessa arbetsplatser ofta inte vågar bli medlem i facket. Ofta saknas även kollektivavtal och därmed nekas de regionala skyddsombuden tillträde. Här är tillträdesrätten ett viktigt verktyg i kampen mot företag som konkurrerar med dålig arbetsmiljö och där många gånger ren arbetslivskriminalitet råder.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att anse motionerna 14.52, 14.53, 14.54 (att-sats 2), 14.54 (att-sats 3), 14.54 (att-sats 4),
14.55 besvarade samt

att avslå motionerna 14.54 (att-sats 1), 14.54 (att-sats 7).

14.56

Arbetsmiljöforskning

Byggnadsarbetareförbundet

Byggnadset är en tuff bransch med många faror i arbetsmiljön. Många gånger är det lättare att uppmärksamma rena dödsolyckor, dock är det bara toppen av ett isberg.

Många byggnadsarbetare drabbas av mer smygande ohälsa som ger livslånga problem eller leder till dödlig utgång på ett mer odramatiskt sätt än dödsolyckorna. Det gäller till exempel de omfattande asbestskadorna där betydligt fler fortfarande dör per år jämfört med de som dör i olyckor.

Lungsjukdomen kol och andra lungproblem är ett gissel för många äldre byggnadsarbetare. Förslitningsskador i leder och rygg är mycket vanliga och ger stora försämringar i vardagslivet. Förslitna och avslitna senor i till exempel axeln är också mycket vanligt och mer besvärande ju äldre man blir, liksom belastningsbetingad artros. Allt detta borde uppmärksammas mycket mer som ett led i att få förbättringar i vardagsmiljön på arbetsplatserna.

Att uppmärksamma dödsolyckorna är bra, men räcker inte. Forskningsanslagen inom kunskapen om arbetssjukdomar måste utökas.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO ska driva frågan om utökade anslag för arbetsmiljöforskning med inriktning på förebyggande åtgärder.

Utlåtande motion 14.56

14.56

att LO ska driva frågan om utökade anslag för arbetsmiljöforskning med inriktning på förebyggande åtgärder.

Arbetsmiljöforskning är inte ett särintresse för arbetsmarknadens parter utan ett samhällsintresse och en förutsättning för att kunna bygga ett hållbart samhälle och arbetsliv. Kunskap om hälsorisker i arbetsmiljön och hur de förebyggs är avgörande för att utveckla säkra, trygga arbeten där människor både kan och vill stanna länge. Att det bedrivs arbetsmiljöforskning av god kvalitet och med hög relevans för den svenska arbetsmarknaden är därför angeläget. Minst lika angeläget är att forskningens resultat sprids till arbetsgivare, anställda och beslutsfattare på alla nivåer. Arbetsgivare i både offentlig och privat sektor behöver kroka arm med arbetsmiljöforskningen så att arbetstagarnas grundläggande rättigheter till hälsosamma, trygga och utvecklande arbeten säkerställs.

I motion 14.56 konstateras att de dödsolyckor som sker varje år på våra arbetsplatser bara är toppen på ett isberg. Långt många fler råkar ut för arbetssjukdomar, vars konsekvenser i värsta fall leder till dödlig utgång på ett långsammare och mindre dramatiskt sätt än dödsolyckorna. Styrelsen delar motionärens bedömning att resurserna till arbetsmiljöforskning om såväl arbetssjukdomar som förebyggande arbete måste öka.

Behoven framträder bland annat tydligt i LO-rapporten *Bättre och bättre dag för dag? Arbetsmiljön i Sverige under ett kvarts sekel* (2018). Där framgår att arbetsmiljön i många avseenden blivit sämre, inte bättre, i arbetaryrken de senaste 25 åren.

Bilden bekräftas även i det pågående arbetet med LOs program *Det goda arbetet i en ny tid – en hel människa, ett helt arbetsliv*. En gemensam utmaning som LO-förbunden där lyfter fram som avgörande för att medlemmarna ska kunna och orka arbeta ett helt arbetsliv, är att dagens stress och press måste minska. En rimlig arbetsbelastning beskrivs som avgörande för att minska uppkomsten av arbetsskador, arbetssjukdomar, dödsolyckor och dödliga arbetsrelaterade sjukdomar. Styrelsen anser alltså, i likhet med motionären, att resurserna till forskning om arbetsmiljö behöver öka för att förbättra dagens och morgondagens arbetsmiljöer. LO har utifrån kongressbeslut 2012 och 2016 aktivt drivit frågan om ökade statliga anslag till arbetsmiljöforskning utöver den forskning AFA försäkring finansierar på uppdrag av arbetsmarknadens parter. Det påverkansarbetet fortgår kontinuerligt. LO har också varit drivande i processen att inrätta den nya Myndigheten för arbetsmiljökunskap (Mynak), som visserligen inte bedriver någon egen forskning, men har i uppdrag att sammanställa och tillgängliggöra befintlig forskning.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att anse motionen 14.56 besvarad.

14.57

Subventionera företagshälsovård hos småföretag

Fastighetsanställdas Förbund avd Örebro

Vi ser i dag att många små och mindre företag inte har företagshälsovård och att de är dåliga på det preventiva arbetet. Många arbetsgivare har svårt att hålla sig uppdaterade på lagstiftningen men har också svårt att hinna med att ta hand om sin personal när den börjar må dåligt, både psykosocialt och fysiskt.

Men företagshälsovården är duktiga på detta och den kompetensen och hjälpen kan frigöra en arbetsgivare från tidsödande arbetsuppgifter som i stället kan läggas på att utveckla verksamheten.

En förutsättning är förstås att den används förebyggande och är förhandlad med den lokala fackliga organisationen. Vi tror att en subventionering kan ge de anställda ett friskare liv, både på och utanför arbetet.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO ska verka för att företagshälsovård hos arbetsgivare med färre än tio anställda subventioneras.

14.58

Friskvård i rehabilitering

Industrifacket Metall avd 37 Gotland

Våra branscher ser problem med arbetsmiljön. Många jobbar hårt och stressigt och på tider som är svåra att förena med familjeliv. I livspusslet kan den egna hälsan sättas åt sidan. Friskvård på betald arbetstid för rehabilitering är ganska naturligt, men bör gälla även för friska personer i förebyggande syfte. I arbetet mot stressen har vi fått hjälp av föreskriften från Arbetsmiljöverket, *Organisatorisk och social arbetsmiljö* (AFS 2015:4).

Friskvård på betald arbetstid, vad är det? Alla yrken har en belastning. Många arbetsgivare genomför bedömningar av anställdas arbetsförmåga som verktyg för att säga upp personal. Vi vill att en friskvårdsbedömning görs för de anställda. Bedömningen av arbetsförmåga ska kunna leda till x antal minuter friskvård per vecka, på betald arbetstid. Genom att vi för in friskvård i avtalen får vi möjlighet att hjälpa våra medlemmar att må bättre.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att friskvård ska ingå för anställda på arbetsplatsen.

Utlåtande motionerna 14.57 och 14.58

14.57

att LO ska verka för att företagshälsovård hos arbetsgivare med färre än tio anställda subventioneras.

14.58

att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att friskvård ska ingå för anställda på arbetsplatsen.

I motion 14.57 konstateras att många små och mindre företag inte har företagshälsovård, samtidigt som det förebyggande arbetsmiljöarbetet ibland brister.

Företagshälsovården är en resurs som skulle kunna höja kunskapsnivån och bidra till bättre arbetsmiljöarbete på de små företagen och motionären föreslår därför att företagshälsovården borde subventioneras för företag med färre än tio anställda.

LO-rapporten *Bättre och bättre dag för dag?* liksom tidigare LO-rapporter, lyfter problemet med att arbetstagarnas tillgång till företagshälsovård minskar. Tydligast är minskningen för arbetare och framförallt för arbetarkvinnor, där tillgången till företagshälsovård gick ner från 74 procent år 1995 till 43 procent år 2015. Sämst tillgång av alla har kvinnor inom privat service där endast 25 procent har tillgång till företagshälsovård. Inom den sektorn återfinns även en stor del av arbetsmarknadens småföretag.

Efter att statens subventionering av företagshälsovården försvann i början av 90-talet har alltså företagshälsovården minskat markant. Under samma tid har arbetsmiljöerna genomgått en snabb teknisk och organisatorisk förändring. Arbetstakten har skruvats upp och både variationen i arbetet och påverkansmöjligheterna har minskat. Det bekräftas av intervjuer med LO-förbundens företrädare inom ramen för *Det goda arbetet i en ny tid*. En oberoende kvalitetssäkrad företagshälsovård hade med sin expertkunskap kunnat bidra till att teknikutvecklingen i stället medfört en bättre arbetsmiljö med färre arbetsplatsolyckor och sjukskrivningar bland LO-förbundens medlemmar.

Den negativa trenden måste brytas. Som ett led i det arbetar LO med att stärka företagshälsovårdens förutsättningar utifrån tidigare kongressbeslut. Målet är en företagshälsovård som är obligatorisk, multidisciplinär, kvalitetssäkrad, regional och branschanpassad och som omfattar alla arbetstagare oavsett arbetsgivare. För att möjliggöra en företagshälsovård för alla arbetstagare anser styrelsen att det är nödvändigt att staten subventionerar arbetsgivarnas kostnader för förebyggande företagshälsovård för att uppnå ett välfungerande systematiskt arbetsmiljöarbete med friska och säkra arbetsplatser.

I motion 14.58 föreslås att friskvård ska ingå i kollektivavtal för att ge anställda rätt till friskvård på arbetstid både i förebyggande syfte och kopplat till rehabilitering. Motionären föreslår även att anställdas behov av friskvård ska bedömas i relation till resultatet av en arbetsförmågebedömning, som ska generera rätt till ett antal friskvårdsminuter på betald arbetstid.

Frågan om tillgång till friskvård för alla anställda är högst relevant. Friskvård, till skillnad från företagshälsovård, klassas av Skatteverket som en personalvårdsförmån arbetsgivaren erbjuder anställda i syfte att skapa trivsel i arbetet. Det är därmed även ett verktyg som ska bidra till utvecklingen av den sociala arbetsmiljön och arbetsplatsens gemenskap. Friskvård är en frivillig aktivitet för anställda, till skillnad från tvingande

aktiviteter inom arbetsgivarens rehabiliteringsansvar. LOs styrelse anser att det är viktigt med en tydlig gränsdragning mellan reglerna för friskvård kontra rehabilitering för att inte riskera att medlemmar sätts i arbetsrättsligt oklara förhållanden. Däremot behöver nuvarande rutiner stärkas runt sjukskrivningsförebyggande rehabilitering med syfte att stärka arbetstagarens rättigheter.

LOs styrelse menar att tillgång till friskvård på arbetstid för alla bör vara normen i ett arbetsliv som eftersträvar friska arbetsplatser och att det i likhet med motionärens förslag bäst omhändertas inom kollektivavtalens ramar, det vill säga nära arbetsplatserna. Det är där behoven framstår tydligast och de med störst kunskap om medlemmarnas behov är de lokalt förtroendevalda.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar
att anse motionerna 14.57, 14.58 besvarade.

14.59

Arbetsmiljöutbildning krav vid start av företag

Fastighetsanställdas Förbund avd Örebro

I dag ser vi dagligen hur arbetsgivare har bristfälliga eller inga kunskaper i arbetsmiljö. Samtidigt har nedläggningen av Arbetslivsinstitutet och de kraftiga neddragningarna på Arbetsmiljöverket bidragit till att öka antalet svåra olyckor och dödsolyckor.

Vi ser också när vi träffar våra medlemmar att det är många olyckor och tillbud som aldrig blivit rapporterade, mörkertalet är stort.

Blivande företagare behöver ha grundläggande kunskaper i arbetsmiljö, något som de har nytta av både om de ska vara ensamarbetande eller ha anställd personal. Även de ensamarbetande företagarna är i dag drabbade av den cyniska och farliga arbetsmiljön på våra arbetsplatser.

Utan grundläggande kunskaper i arbetsmiljö ökar också risken för att arbetet skapar psykosocialt ohållbara arbetssituationer som skadar människor i företaget och därmed företagets framtid.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO lanserar kravet att arbetsgivare har en godkänd utbildning i arbetsmiljö innan de kan starta ett företag.

14.60

Kostnadsfria arbetsmiljöutbildningar på Runö

Kommunalarbetareförbundet avd Västra Svealand

På Runö var tidigare alla arbetsmiljöutbildningars kurskostnader kostnadsfria för arbetsgivaren. Tyvärr ser det inte ut så i dagsläget. Kurskostnaderna läggs på respektive arbetsplats och det begränsar därmed skyddsombudens möjlighet till utbildning. Det innebär att skyddsombuden begränsas i att verka i sina uppdrag.

Vi vill att man går tillbaka till hur det var tidigare, då arbetsgivarorganisationerna hade en överenskommelse med LO gällande denna kostnadsför-

delning. Detta medgav att skyddsombud lättare fick gå arbetsmiljöutbildning på Runö.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO ska verka för att alla skyddsombud oavsett arbetsgivarorganisation ska ges möjlighet till kostnadsfri arbetsmiljöutbildning på Runö.

14.61

Skyddsombudens utbildning

Seko

Vem ska betala för skyddsombudens utbildning? Enligt arbetsmiljölagen 6 kap. § 4 fjärde stycket, har alla skyddsombud rätt till erforderlig utbildning för att kunna genomföra sitt uppdrag. Även i EUs ramdirektiv finns rätten till utbildning inskrivet. Traditionellt har utbildning varit en kostnad som LO haft avtal med Svenskt Näringsliv att täcka. På senare år har detta även skett i samverkan med AFA försäkringar. I dag råder det dock oklarheter kring vem som bär ansvaret för att betala för kurskostnaden när skyddsombuden genomgår utbildning.

Det är inte ovanligt att arbetsgivare beviljar betald ledighet för att ett skyddsombud ska kunna gå en utbildning, men att arbetsgivaren inte är villig att betala för själva utbildningskostnaden. Detta är inte en hållbar situation. Det måste vara arbetsgivarens ansvar att betala för alla kostnader kopplade till utbildningen av skyddsombud. Det är även förenligt med vad EUs ramdirektiv (89/391/EEG) reglerar.

Grundkursen i att arbeta med arbetsmiljö, BAM (Bättre arbetsmiljö), är en utbildning som alla skyddsombud ska gå för att lära sig grunderna i skyddsarbetet. I dag saknas det dock en standard kring vad som ska ingå och hur lång utbildningen ska vara, för att ses som en BAM-utbildning som ger skyddsombuden rätt förutsättningar. Skyddsombud som har gått två helt olika utbildningar, med olika antal dagar, fysiska eller digitala utbildningar kan alltså båda, med rätta, säga sig har genomgått en BAM. Detta skapar oklarhet kring vilka kunskaper ett skyddsombud bör ha och att det går att göra godtyckliga bedömningar.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO verkar för att arbetsgivarna ska betala alla delar kopplat till ett skyddsombuds utbildning samt

att LO bör ta fram en standard kring hur lång en BAM-utbildning minst måste vara, om det ska ställas krav på att de ska vara fysiska samt att webbaserade utbildningar ses som komplement och vilken som ska vara den lägsta nivå som godtas för en genomförd utbildning.

Utlåtande motionerna 14.59–14.61

14.59

att LO lanserar kravet att arbetsgivare har en godkänd utbildning i arbetsmiljö innan de kan starta ett företag.

14.60

att LO ska verka för att alla skyddsombud oavsett arbetsgivarorganisation ska ges möjlighet till kostnadsfri arbetsmiljöutbildning på Runö.

14.61

att LO verkar för att arbetsgivarna ska betala alla delar kopplat till ett skyddsombuds utbildning samt

att LO bör ta fram en standard kring hur lång en BAM-utbildning minst måste vara, om det ska ställas krav på att de ska vara fysiska samt att webbaserade utbildningar ses som komplement och vilken som ska vara den lägsta nivå som godtas för en genomförd utbildning.

I motion 14.59 konstaterar motionären att blivande företagare alltför ofta saknar arbetsmiljökunskap och att det leder till ökade arbetsmiljörisker både för blivande anställda och för den ensamarbetande företagaren. Av den anledningen föreslås att LO ska lansera ett krav på att arbetsgivare ska ha en godkänd utbildning i arbetsmiljö innan de kan starta ett företag.

LO delar bilden av att det råder kunskapsbrist om arbetsgivaransvar och arbetsmiljöansvar bland alltför många arbetsgivare. Företagare utan anställda eller inhyrd arbetskraft är inte att betrakta som arbetsgivare och har därmed inget arbetsmiljöansvar. Det innebär att det inte kan anses rimligt att ställa krav på genomgången godkänd arbetsmiljöutbildning för den som vill starta ett företag. Den dag företagaren börjar anställa arbetstagare eller anlitar inhyrd arbetskraft och därmed blir arbetsgivare, aktualiseras arbetsmiljöansvaret. Brister arbetsgivares arbetsmiljökunskaper anser LO att befintliga regler i arbetsmiljölagstiftningen ska tillämpas. Regionala skyddsombud är viktiga kunskapsbärare och kan både informera och stödja arbetsgivare som månar om sina arbetstagare och sitt arbetsmiljöansvar. De regionala skyddsombuden kan också begära att arbetsgivare åtgärdar brister i arbetsmiljön och bedriver ett systematiskt arbetsmiljöarbete. I dagsläget förutsätter det att det finns en medlem på arbetsplatser med fler än fem anställda. Därför driver LO kravet på utvidgad tillträdesrätt för regionala skyddsombud. (Se utlåtande motionerna 14.52 och 14.54 första att-satsen).

I motion 14.60 och 14.61 beskrivs problematiken med arbetsgivare som brister i sitt ansvar att ombesörja skyddsombudens arbetsmiljöutbildning. Motionärerna föreslår att LO ska verka för att alla skyddsombud oavsett arbetsgivarorganisation ska ges möjlighet till kostnadsfri arbetsmiljöutbildning samt att arbetsgivarna ska betala alla delar kopplat till skyddsombudsutbildningarna.

Som motionärerna nämner har kostnaderna för arbetsmiljöutbildning historiskt hanterats genom generella partslösningar som även backades upp genom statsbidrag. År 1974 tecknades en central överenskommelse mellan LO, PTK och SAF (nuvarande Svenskt Näringsliv) som gav skyddsombud, skyddskommittéledamöter samt arbetsgivarens representanter rätt till 40 timmars arbetsmiljöutbildning på betald arbetstid. Detta

övergick i ett centralt kollektivavtal som gällde till 1993 då SAF sa upp avtalet. Normen omhändertogs då inom flertalet kollektivavtalsområden som reglerar vad som ska gälla i fråga om grundutbildningar och vidareutbildningar för skyddsombud.

Till detta ska tilläggas att staten subventionerade parternas arbetsmiljöutbildningar från slutet av 70-talet fram till 2007. Det var en effekt av att nuvarande arbetsmiljölag trädde i kraft och skyddsombudens roll stärktes. Enligt arbetsmiljölagen åligger ansvaret för att skyddsombuden ska få erforderlig arbetsmiljöutbildning både på arbetsgivar- sidan och arbetstagsarsidan. Det är en formulering som arbetsgivare på senare tid tolkar i syfte att minska sitt kostnadsansvar och skjuta över kostnader på fackförbunden. Av förarbetena till det som kom att bli arbetsmiljölagen (prop. 1973:130 s 177) framgår att intentionerna var att kostnaderna för skyddsombudens arbetsmiljöutbildning skulle falla på arbetsgivarna och att intentionen bakom nämnda formulering gäller ansvaret för utbildningsverksamheten, då arbetsmarknadens parter redan hade goda erfarenheter av att skapa en praktisk och verklighetsnära inriktning av arbetsmiljöutbildning. LOs styrelse håller fast vid tolkningen och verkar för att det är arbetsgivarnas kostnadsansvar i denna fråga i likhet med andra arbetsmiljöfrågor.

Arbetsmiljöarbetet och skyddsombuden ingår som en del av arbetsgivarens ordinarie verksamhet och utgör därmed en del av produktionskostnaden. Detta stöds även av artikel 12 i EUs direktiv 89/391 EEG om åtgärder för att främja arbetstagnas säkerhet och hälsa på arbetsplatsen, av motionären nämnda ramdirektiv, som slår fast att det är arbetsgivaren som ska bekosta skyddsombudens utbildning.

LO-styrelsen konstaterar att avskaffandet av statsbidraget medfört att färre skyddsombud och arbetsgivarföreträdare får den grundläggande arbetsmiljöutbildning som de behöver för sina uppdrag. Arbetsmiljöverket genomför nu en omfattande regelstruktur- förändring och regelförenklningar av föreskrifterna. Dessa förändringar måste implemen- teras på arbetsplatserna under de närmaste åren för att arbetsmiljölagstiftningen ska ha någon legitimitet. Med nuvarande kunskapsbrister anser LO-styrelsen att det förutsätter en storsatsning på arbetsmiljöutbildningar där regeringen subventionerar partsgemen- samma arbetsmiljöutbildningar. Styrelsen anser därför att det är rimligt att staten än en gång tar sitt ansvar för att stärka efterlevnaden av arbetsmiljölagstiftningen.

I motionen 14.61 lyfts problematiken med att grundutbildning i arbetsmiljö, BAM, kan variera till form och längd och att detta skapar oklarheter om vilka kunskaper ett skydds- ombud bör ha. Motionären föreslår att LO bör utveckla en standard kring hur lång en BAM-utbildning minst måste vara och vilken lägsta nivå innehållet ska motsvara, samt att utbildningarna ska vara fysiska och att webbaserade utbildningar endast ska anses vara komplement.

Arbetsmiljöutbildningarna är som tidigare nämnts en partsfråga där LO verkar för att utbildningarna ska ha ett adekvat innehåll och tillräcklig längd för att ge erforderliga arbetsmiljökunskaper för skyddsombudsuppdraget. Inom flera kollektivavtalsområden finns regleringar som sätter en egen branschstandard för arbetsmiljöutbildningar.

LOs styrelse delar motionärens bild att arbetsmiljöutbildningar kan vara av varie- rande kvalitet. Branscher där arbetsmiljöutbildningarna regleras i kollektivavtal delar inte det problemet, genom att kvaliteten på arbetsmiljöutbildningarna är säkerställd, vilket ger utbildningen en god status och där skyddsombudets roll blir synliggjord för arbetsgivare vilket bidrar till att det lokala samverkansarbetet stärks. Den problematik motionären lyfter och de fördelar kollektivavtalade arbetsmiljöutbildningar innebär, är också en fråga LO och LO-förbunden har lyft i *Förbundsgemensam påverkansstrategi för att få arbetsmiljöfrågorna på agendan i förhandlingsarbetet för ett hållbart arbetsliv*,

som antagits av LOs avtalsråd 2019. Styrelsen anser att de frågor motionären lyfter som föremål för en standard, med fördel hanteras genom branschanpassade kollektivavtal. LO fortsätter att verka för att sådana avtalsregleringar nås inom LO-förbundens alla kollektivavtalsområden.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att anse motionen 14.61 (att-sats 1) besvarad samt

att avslå motionerna 14.59, 14.60, 14.61 (att-sats 2).

I debatten deltog

Jessica Leiding, Kommunal

Zandra Michal, Kommunal

Veronica Boström, Fastighets

Pontus Georgsson, LOs styrelse

Följande förslag förelåg

- Styrelsens utlåtanden,
- Styrelsens besvarandeyrkande på motion 14.48 att-satserna 2 och 3,
- Jessica Leiding, Kommunal, m.fl. bifallsyrkande på motion 14.48,
- Veronica Boström, Fastighets, bifallsyrkande på motion 14.55.

Beslut

Kongressen beslutade efter försöksvotering

att bifalla motion 14.48.

Votering begärdes av Peter Johansson, kongressordförande.

Kongressen beslutade efter försöksvotering

att bifalla styrelsens utlåtande på motion 14.55.

Votering begärdes av Veronica Boström, Fastighets.

Kongressen beslutade

att i övrigt bifalla styrelsens utlåtanden.

14.e Avtalsförsäkringar

Motionerna 14.62–14.63, 14.64 (att-sats 2), 14.65, 14.79 (att-sats 2), 14.66–14.78, 14.79 (att-sats 1), 14.80–14.82, 14.12 (att-sats 3) och 14.83–14.85

14.62

AFA försäkringar

Byggnadsarbetareförbundet region Småland–Blekinge

Anpassning av AFA försäkringar till den höjda lagstadgade pensionsåldern som är beslutad, försäkringsskyddet ska gälla fram till 67 års ålder eller anpassas efter pensionsåldern.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att AFA försäkringarna följer med den höjda pensionsålder som riksdagen beslutat om.

14.63

Förlängd giltighetstid/ändrade villkor för avtalsförsäkringarna

Handelsanställdas förbund avd 11 Örebro

Tiderna förändras och vi lever allt längre samt blir friskare.

Det i kombination med ett underfinansierat pensionssystem ser ut att leda till höjd pensionsålder.

Pensionsgruppen har föreslagit höjd ålder till 67 år. Med anledning av detta bör LO arbeta för att även våra avtalsförsäkringar ska gälla lika länge.

Man ska vara försäkrad HELA sitt arbetsliv.

Det är också troligt att personer som jobbar efter 65 år arbetar någon form av deltid, därav bör även villkoren och kvalifikationsreglerna ses över.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO verkar för att våra avtalsförsäkringar ska gälla till och med den övre ålder man har rätt att som längst vara anställd samt

att LO verkar för att se över villkoren och kvalifikationsreglerna för avtalsförsäkringarna så att även deltidsanställda omfattas i högre grad än i dag.

14.64

En försäkring i tiden.

Industrifacket Metall avd 46 Blekinge

I dag är möjligt att jobba efter 65 års ålder, därför borde försäkringarna fortsätta att gälla minst till 67 år. När en höjning sker borde också försäkringarna anpassas.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att ge LOs styrelse i uppdrag att medlemsförsäkringar anpassas till dagens arbetsmarknad (behandlas under dagordningspunkt 12.b) samt

att ge LOs styrelse i uppdrag att avtalsförsäkringar och trygghetsförsäkringar anpassas till dagens arbetsmarknad, så att försäkringarna fortsätter att gälla så länge människor är i arbete.

14.65

Angående att anpassa avtalsförsäkringarna till den höjda åldern för rätten att kvarstå i arbetet och till förslagen om höjd ålder för garantipension.

Transportarbetareförbundet

Bakgrund

Avtalsförsäkringarna som LO och Svenskt Näringsliv förhandlar fram är en viktig del i tryggheten för oss arbetare.

En del politiska beslut har tagits och fler är på väg som förändrar vad det gäller hur länge vi har rätt att vara kvar på jobbet. Från 2020 har vi rätt att vara kvar på jobbet till 68 års ålder och från 2023 har vi rätt att kvarstanna till 69 års ålder. Förslag ligger också på en gradvis höjning av åldern när vi tidigast kan ta ut garantipensionen.

Dessa politiska beslut måste få till följd att LO driver frågan om att förändra villkoren i avtalsförsäkringarna i förhandlingarna med Svenskt Näringsliv. Villkoren i avtalsförsäkringarna ska vara de samma trots att man kvarstår i arbetet högt upp i åldern. Målet måste vara att till exempel AGS gäller så länge du har rätt till sjukpenning, att inbetalning till avtalspensionen görs så länge du är yrkesverksam på ett företag med kollektivavtal.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO i förhandlingarna med Svenskt Näringsliv arbetar för att förbättra villkoren i avtalsförsäkringarna så att de gäller under hela vårt yrkesliv.

Utlåtande motionerna 14.62, 14.63, 14.64 (att-sats 2), 14.65 och 14.79 (att-sats 2)

14.62

att AFA försäkringarna följer med den höjda pensionsålder som riksdagen beslutat om.

14.63

att LO verkar för att våra avtalsförsäkringar ska gälla till och med den övre ålder man har rätt att som längst vara anställd samt

att LO verkar för att se över villkoren och kvalifikationsreglerna för avtalsförsäkringarna så att även deltidsanställda omfattas i högre grad än i dag.

14.64

att ge LOs styrelse i uppdrag att avtalsförsäkringar och trygghetsförsäkringar anpassas till dagens arbetsmarknad, så att försäkringarna fortsätter att gälla så länge människor är i arbete.

14.65

att LO i förhandlingarna med Svenskt Näringsliv arbetar för att förbättra villkoren i avtalsförsäkringarna så att de gäller under hela vårt yrkesliv.

14.79

att verka för att försäkringen även följer åldersgränserna i LAS, likt rätten att kvarstå i anställning (behandlas under dagordningspunkt 14.e).

Motionären i 14.62 vill att försäkringsskyddet följer med den höjda pensionsålder som riksdagen beslutat om. I motion 14.63 första att-sats yrkas att våra avtalsförsäkringar ska gälla till och med den övre ålder man har rätt att som längst vara anställd. I 14.64 föreslås att LOs styrelse får i uppdrag att avtalsförsäkringar och trygghetsförsäkringar anpassas till dagens arbetsmarknad, för att försäkringarna fortsatt ska gälla så länge människor är i arbete. I 14.65 yrkas att avtalsförsäkringarna genom förhandling med Svenskt Näringsliv ska förbättras och gälla hela yrkeslivet. Motion 14.79 andra att-satsen, handlar om att verka för att AGB-försäkringen även följer åldersgränserna i LAS, likt rätten att kvarstå i anställning.

Motionerna handlar om att avtalsförsäkringsskyddet kopplat till anställning ska anpassas till dagens arbetsliv. Hur länge försäkringarna ska följa med och vilken eventuell lagstiftning motionärerna hänvisar till skiljer sig dock åt.

Det är rätt att vissa avtalsförsäkringar slutar vid 65 års ålder eller bara gäller under viss tid efter 65 års ålder vid fortsatt yrkesarbete. De kollektivt framförhandlade försäkringarna är ett komplement till de statliga socialförsäkringssystemen och är framförhandlade då 65 år var den ålder då de flesta slutade sitt yrkesverksamma liv. Då de flesta avtalsförsäkringarna är ett komplement till socialförsäkringarna ställs det även krav på höjning av ålder i dessa socialförsäkringar för att avtalsförsäkringarna i framtiden ska fungera efter 65 års ålder. Vid den senaste kongressen 2016 bifölls en motion om att avtalsförsäkringarna ska gälla under hela arbetslivet.

LOs styrelse anser att det är fortsatt viktigt att 65 års ålder tas bort och att de kollektivavtalade försäkringarna gäller under hela arbetslivet utan någon åldersgräns.

I 14.63 att-sats två föreslås LO verka för att se över villkoren och kvalifikationsreglerna för avtalsförsäkringarna så att även deltidsanställda omfattas i högre grad än i dag.

Det stämmer att det i försäkringsvillkoren finns kvalifikationsregler för att omfattas av dessa försäkringar.

LOs styrelse håller med motionären om att villkor och kvalifikationsregler behöver ses över så fler omfattas av avtalsförsäkringarna

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att bifalla motionen 14.63 (att-sats 2) samt

att anse motionerna 14.62, 14.63 (att-sats 1), 14.64 (att-sats 2), 14.65, 14.79 (att-sats 2) besvarade.

14.66

Arbetsjukdomar och ILO-listan

Handelsanställdas förbund avd 36 Uppsala

Det har under de senaste åren blivit allt svårare att få arbetsjukdomar godkända som arbetsskador och få ersättning för den skadliga inverkan som arbetet har haft på alltför många av våra kamrater.

I dag finns det i princip två sätt att kunna få ersättning från den kollektivavtalade arbetsskadeförsäkringen TFA vid arbetsjukdomar. Antingen så måste arbetsjukdomen godkännas av Försäkringskassan eller vara med på den så kallade ILO-listan som AFA Försäkring godkänt.

Problemet är bara att den ILO-lista som AFA Försäkring godkänt är från 1980. ILO har uppdaterat sin lista över godkända arbetsjukdomar ett antal gånger efter 1980! Varför har då inte alla de arbetsjukdomar som ILO i dag klassar som arbetsjukdomar blivit godkända av AFA Försäkrings TFA-försäkring?

Det är dags att ge upprättelse till alla de som skadas och slits ut av sitt arbete och den många gånger onödigt dåliga arbetsmiljön. Det är dags att AFA Försäkring godkänner samtliga arbetsjukdomar på den så kallade ILO-listan.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO verkar för att AFA Försäkring ska godkänna samtliga arbetsjukdomar på den dagsaktuella så kallade ILO-listan.

14.67

Arbetskadeförsäkringen/Avtalsförsäkring TFA

Byggnadsarbetareförbundet

I dag kan man förlora stora belopp vid en arbetsskada. Om man förlorar sitt jobb på grund av arbetsskada och blir arbetslös så lämnas ersättning för inkomstförlust från Försäkringskassan för ett tänkt (fiktivt) jobb. Eventuell inkomstförlust ned till a-kassenivå lämnas inte från TFA-försäkringen utan endast för inkomstförluster över 7,5 prisbasbelopp (336 000 kronor). Det innebär att självrisker i försäkringen för den enskilde är orimligt hög. Skulle skadan ha inträffat i en trafikolycka så lämnas ersättning för hela inkomstförlusten (skadeståndsrätt gäller fullt ut).

Vi föreslår att kongressen beslutar
att LO verkar för att inkomstförlusten ersätts enligt skadeståndsrättslig
grund.

14.68

TFA-försäkringen – färdolycksfall

Industrifacket Metall avd 34 Borås

I försäkringen görs det skillnad på hur en person skadar sig när det gäller ersättningen för förlorad arbetsinkomst. Om hen skadar sig under färdolycka så ersätts inte hens inkomstförlust om hen inte använt ett trafikpliktigt fordon som transportmedel. Går eller cyklar personen bär hen hela inkomstförlusten själv, där den som i stället åker bil, motorcykel eller moped får ersättning.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att inkomstförlusten ska täckas av Trygghetsförsäkring vid arbetsskada (TFA) då inget trafikpliktigt fordon varit inblandat samt

att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att förändringen prioriteras vid avtalsförhandlingen.

14.69

Slopa vållandeutredningen vid arbetssjukdom

Handelsanställdas förbund avd 36 Uppsala

Om en arbetssjukdom blir godkänd av Försäkringskassan kan anställda på privata och kooperativa området få full ersättning från dag ett för inkomstförlust samt ersättning för sveda och värk först efter att en vållandeutredning kommer fram till att arbetsgivaren eller en annan anställd vållat arbetssjukdomen.

Den 1 januari 2013 slopades kravet på en vållandeutredning för anställda i kommuner, landsting, regioner och Svenska kyrkan. För statligt anställda slopades kravet på vållandeutredning den 1 oktober 2017.

Det är dags att alla anställda oavsett arbetsgivare och avtalsområde slipper utsättas för en vållandeutredning för att kunna få ersättning för hela inkomstförlusten från dag ett samt möjlighet till ersättning för sveda och värk!

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO aktivt arbetar för att slopa kravet på vållandeutredning vid av Försäkringskassan godkänd arbetssjukdom, för att kunna få ersättning för inkomstförlust från dag ett samt möjlighet till ersättning för sveda och värk.

14.70

Arbetskadeförsäkringen – Färd till och från arbetet

Byggnadsarbetareförbundet

I dag ersätts inte alla olycksfall fullt ut vid färd till och från arbetet. Om man till exempel råkar ut för en singelolycka med cykel eller halkar när man går till jobbet, får man inte full inkomstersättning. Detta får man däremot om man färdas med ett trafikförsäkringspliktigt fordon.

Vi anser att denna stora ekonomiska skillnad för den drabbade är oacceptabel. Både ur ett miljöperspektiv där alternativa färdstätt bör premieras och ur ett rättviseperspektiv för de som drabbas.

Inkomstförlust bör utfalla från TFA vid olyckor som inte täcks av trafikförsäkringen.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO verkar för att alla färdstätt till och från arbetet som inte täcks av trafikförsäkringen ska ersättas via arbetsskadeförsäkringen, TFA.

14.71

Försäkringsskydd vid färdolyckor

Industrifacket Metall avd 46 Blekinge

Vi har ett hål i vårt försäkringsskydd vad gäller olycksfall där fordon inte är inblandat. Detta gäller färdolyckor med cykel till och från arbetet. Medlemmar har hamnat mellan stolarna som helt oskyddade trots allvarliga skador med lång sjukskrivning och rehabilitering efter till exempel en halkolycka med cykel.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för införande av ett heltäckande försäkringsskydd då det gäller olycka vid färd till och från arbetet med cykel, vilket i dag inte omfattas av försäkringen.

14.72

Ändring av villkoren för färdolycksfall i TFA-försäkringen.

Pappersindustriarbetareförbundet

Svenska Pappersindustriarbetareförbundet (Pappers) vill med denna motion påtala vad vi upplever som ännu en brist i TFA-försäkringen. Som i det fall där en medlem blir drabbad av ett färdolycksfall och ett trafikförsäkrat fordon är inblandat, ersätter trafikförsäkringen medlemmen för eventuellt inkomstbortfall.

I TFA-försäkringen finns inte motsvarande ersättning om den enskilde exempelvis cyklar omkull på väg till eller från arbetet. Där anger villkoren att ersättning för förlorad arbetsinkomst inte kommer att ersättas.

Pappers vill med motionen belysa den inbyggda orättvisan i försäkringen då den ekonomiska compensationen för den enskilde blir betydligt bättre om en trafikförsäkring står för ersättningen jämfört med ett enskilt färdolycksfall utan att något försäkringspliktigt fordon varit inblandat. Detta trots att skadorna kan bli lika omfattande för den som råkar ut för en gång- eller cykelolycka som för den där det är ett försäkrat fordon inblandat.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO genom förhandlingar verkar för att ersättningsnivåerna vid färdolycksfall i TFA-försäkringen harmonierar med ersättningarna i trafikförsäkringen, oavsett vilken typ av färdolycksfall det gäller.

14.73

Den återinförda självriskén i TFA-försäkringen.

Pappersindustriarbetareförbundet

Svenska Pappersindustriarbetareförbundet (Pappers) vill med den här motionen lyfta ytterligare en brist i TFA-försäkringen.

2021 återinfördes självriskén i TFA-försäkringen avseende ersättningen för omkostnader i samband med arbetsskada.

Pappers ser ingen logik i återinförandet av självriskén då TFA-försäkringen är överfinansierad och kan bära hela ersättningen utan självrisk.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO genom förhandlingar verkar för att självriskén i TFA-försäkringen tas bort.

14.74

Bedömningsgrunder i TFA-försäkringen gällande arbetssjukdomar.

Pappersindustriarbetareförbundet

Svenska Pappersindustriarbetareförbundet (Pappers) vill med denna motion peka på vad vi upplever som brister i TFA-försäkringen. För att få ersättning för arbetssjukdom ska denna vara godkänd av Försäkringskassan.

Det finns ett antal arbetssjukdomar upptagna i ILOs förteckning över godkända arbetssjukdomar, där den enskilde kan få ersättning för sin arbetssjukdom från TFA-försäkringen utan att den först behöver vara godkänd av Försäkringskassan.

Pappers vill med denna motion belysa att den ILO-förteckning AFA använder som underlag för bedömning av arbetssjukdomar inte är reviderad sedan 1980. Den kan därför inte anses harmonisera med hur arbetslivet utvecklats sedan dess. Utvecklingen i arbetslivet genererar tyvärr nya typer av arbetssjukdomar.

Ett av de tydligaste exemplen är att tinnitus inte finns med i ILO-förteckningen, detta trots att det blivit allt vanligare i vår bransch. Kombination med tinnitus och andra hörselnedsättningar kan sannolikt tillskrivas en ökad användning av kommunikationsutrustning i arbetslivet.

Även olika former av stressreaktioner som över tid slår ut människor från arbetslivet kan med fördel ingå i denna förteckning.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO genom förhandlingar verkar för en revidering av ILO-förteckningen över godkända arbetssjukdomar så att den harmonierar med dagens arbetsliv samt

att LO genom förhandlingar verkar för att tinnitus och psykisk ohälsa orsakade av arbetet läggs till i förteckningen över godkända arbetssjukdomar.

Utlåtande motionerna 14.66–14.74

14.66

att LO verkar för att AFA Försäkring ska godkänna samtliga arbetssjukdomar på den dagsaktuella så kallade ILO-listan.

14.67

att LO verkar för att inkomstförlusten ersätts enligt skadeståndsrättslig grund.

14.68

att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att inkomstförlusten ska täckas av Trygghetsförsäkring vid arbetsskada (TFA) då inget trafikpliktigt fordon varit inblandat samt

att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att förändringen prioriteras vid avtalsförhandlingen.

14.69

att LO aktivt arbetar för att slopa kravet på vållandeutredning vid av Försäkringskassan godkänd arbetssjukdom, för att kunna få ersättning för inkomstförlust från dag ett samt möjlighet till ersättning för sveda och värk.

14.70

att LO verkar för att alla färdsätt till och från arbetet som inte täcks av trafikförsäkringen ska ersättas via arbetsskadeförsäkringen, TFA.

14.71

att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för införande av ett heltäckande försäkringsskydd då det gäller olycka vid färd till och från arbetet med cykel, vilket i dag inte omfattas av försäkringen.

14.72

att LO genom förhandlingar verkar för att ersättningsnivåerna vid färdolycksfall i TFA-försäkringen harmonierar med ersättningarna i trafikförsäkringen, oavsett vilken typ av färdolycksfall det gäller.

14.73

att LO genom förhandlingar verkar för att självrisken i TFA-försäkringen tas bort.

14.74

att LO genom förhandlingar verkar för en revidering av ILO-förteckningen över godkända arbetssjukdomar så att den harmonierar med dagens arbetsliv samt

att LO genom förhandlingar verkar för att tinnitus och psykisk ohälsa orsakade av arbetet läggs till i förteckningen över godkända arbetssjukdomar.

Arbetsskadeförsäkringen (LAF) är tänkt att utgöra grunden i försäkringsskyddet vid en arbetsskada men försäkringen ger inte full ersättning vid inkomstförlust och ingen ersättning för ideell skada. Därför har arbetsmarknadens parter förhandlat fram ett

kompletterande försäkringsskydd. Trygghetsförsäkringen vid arbetsskada, TFA, gäller vid olycksfall, färdolycksfall och arbetssjukdom. Ersättning kan betalas både under den akuta sjukdomstiden och om arbetsskadan ger bestående besvär.

I motion 14.66 ställs krav på att AFA Försäkring ska godkänna samtliga arbetssjukdomar på den dagsaktuella så kallade "ILO-listan". I motion 14.74 ställs krav på att ILO-förteckningen över godkända arbetssjukdomar ska revideras samt att tinnitus och psykisk ohälsa ska läggas till förteckningen. LOs styrelse utgår ifrån att motionärerna menar att AFA Försäkring ska tillämpa den dagsaktuella ILO-listan när de tar upp en arbetssjukdom för prövning av rätten till ersättning. LOs kongress kan inte besluta att AFA Försäkring ska godkänna alla arbetssjukdomar på listan eftersom ett godkännande kräver att arbetssjukdomen uppfyller beviskravet på samband mellan skada och besvär. Enbart det faktum att en arbetssjukdom finns med på ILO-listan gör inte att den per automatik kommer att godkännas som en arbetssjukdom. Som motionärerna framför så använder AFA Försäkring inte den uppdaterade ILO-listan från 2010 när de reglerar arbetssjukdomar. Det är dock inte AFA Försäkring som har bestämt att den uppdaterade listan inte ska tillämpas. Den gamla listan från 1980 används för att parterna inte kunnat enas om att använda den nya listan. Svenskt Näringsliv hävdar att detta inte kan ske med automatik när en ny lista finns, utan att det i så fall måste bli föremål för en förhandling. LO-kongressen 2016 biföll kravet på att uppdatera ILO-listan som tillämpas i TFA-försäkringen och LOs styrelse anser att det är fortsatt angeläget att kravet finns med för övervägande och prioritering vid framtida förhandlingar om TFA-försäkringen.

I motion 14.67 kräver motionärerna att LO verkar för att inkomstförlusten i TFA-försäkringen ersätts enligt skadeståndsrättsliga regler. I dag ersätts enligt villkoren framtida inkomstförlust (livränta) i princip enbart för inkomst över 7,5 prisbasbelopp eftersom inkomstförlusten i övrigt förutsätts ersättas fullt ut av den allmänna arbetsskadeförsäkringen. På senare år har dock förändringarna i sjukförsäkringen, samt Försäkringskassans tillämpning av reglerna i arbetsskadeförsäkringen, inneburit att allt fler arbetsskadade inte får ersättning från den allmänna arbetsskadeförsäkringen fullt ut. Det innebär att det uppstår ett glapp mellan det som Försäkringskassan ersätter och det som TFA-försäkringen är tänkt att komplettera med. Till LO-kongressen 2012 uttalade LOs styrelse att det är rimligt att den som skadas eller blir sjuk i arbetet ersätts fullt ut för den faktiska inkomstförlust som görs. Kongressen biföll då också motioner med krav på sådana villkorsförbättringar. I avtalsförhandlingarna 2012 ställde LO därför krav på att fullt skadeståndsrättsliga regler skulle införas i TFA-försäkringen. Detta krav vann dock inte gehör hos Svenskt Näringsliv och någon förändring i denna del gjordes inte. Kravet har därefter inte prioriterats vid senare förhandlingar, men även LO-kongressen 2016 biföll ett sådant krav. LOs styrelse anser därför att det är fortsatt angeläget att kravet finns med för övervägande och prioritering vid framtida förhandlingar om TFA-försäkringen.

I motionerna 14.68, 14.70, 14.71 och 14.72 ställs krav på att de så kallade färdolycksfallen ska jämföras med "vanligt" olycksfall så att ersättning för inkomstförlust under akut sjuktid kan utgå från TFA-försäkringen, något som inte är möjligt enligt dagens villkor. Den som råkar ut för ett olycksfall på väg till eller från arbetet och där ett trafikförsäkringspliktigt fordon är inblandat, får ersättning enligt skadeståndsrättsliga regler från fordonets trafikförsäkring. Den som däremot går eller cyklar till och från arbetet får ingen ersättning från TFA-försäkringen för den akuta inkomstförlusten om ett olycksfall inträffar. LO-kongressen 2016 biföll flera motioner med samma krav på villkorsför-

bättringar för färdolycksfallen. LOs styrelse ser ingen anledning att göra någon annan bedömning nu utan anser att kravet är fortsatt angeläget och ska finnas med för övervägande och prioritering vid framtida förhandlingar om TFA-försäkringen.

I motion 14.69 ställs krav på att vållandeparagrafen i TFA-villkoren tas bort. Motionären nämner att vållandeparagrafen är borttagen ur villkoren både för kommunalt och statligt anställda men att de fortsatt gäller för privat och kooperativt anställda. LO-kongresserna 2008, 2012 och 2016 biföll kraven på att slopa vållandeparagrafen. Detta har således funnits med som ett av de prioriterade kraven i de förhandlingar som LO under denna tid vid olika tillfällen haft med Svenskt Näringsliv och KFO. LO lyckades också under 2018 förhandla bort vållandeparagrafen i TFA-försäkringen på det kooperativa området. Samma framgång nåddes vid det tillfället dock inte på det privata området. Kravet fanns därför med i LO-samordningen för 2020 och i de gemensamma förhandlingar som LO slutförde i december 2020. En överenskommelse nåddes då som innebär att kravet på visat vållande i TFA-villkoren är borttaget för arbetssjukdomar som visar sig efter den 31 december 2020.

I motion 14.73 ställs krav på att LO ska verka för att den nyligen återinförda självricken i TFA-försäkringen ska tas bort. LOs styrelse delar motionärens uppfattning att det i TFA-försäkringen, som vilar på skadeståndsrättslig grund, inte är rimligt med en självrisk av det slag som återinfördes den 1 januari 2021. En återinförd självrisk var dock ett absolut krav från motparten Svenskt Näringsliv för att gå med på villkorsändringen om slopad vållandeprövning för arbetssjukdomar i TFA-försäkringen. LOs styrelse anser att alternativet, att tvingas behålla villkoret om visat vållande, hade varit sämre. LOs styrelse anser därför att det i nuläget saknas reella förutsättningar att ta med kravet för övervägande och prioritering vid framtida förhandlingar om TFA-försäkringen.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att anse motionerna 14.66, 14.67, 14.68, 14.69, 14.70, 14.71, 14.72, 14.74 besvarade samt

att avslå motionen 14.73.

14.75

Tjänstegrupplivförsäkringen TGL

Byggnadsarbetareförbundet

Försäkringen är vår första kollektivavtalade försäkring. Försäkringen började gälla 1963. Redan då försäkringen infördes, var taket sex prisbasbelopp (2019: 279 000 kr). Med tiden har det visat sig att skyddet inte är tillräckligt utan många har behov av kompletterande försäkringar. Försäkringen behöver anpassas till dagens behov av skydd.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO verkar för en höjning av beloppen i försäkringsvillkoren för TGL från sex prisbasbelopp till minst tio prisbasbelopp.

14.76

Förmånstagare i TGL-försäkringen

Industrifacket Metall avd 46 Blekinge

I dagens tuffa samhälle är det många som mår dåligt och som avlider i unga år. Det är många som tar sitt eget liv.

Det kan handla om unga människor som inte har hunnit bilda familj, men som kanske har en god ekonomi avsatt för sin framtida bosättning. I ett sådant läge kommer dessa pengar inte vara till någon nytta.

Eftersom förmånstagare i Tjänstegrupplivförsäkringen (TGL) är som följer nedan, saknar vi "föräldrar" bland dessa.

1. Make eller registrerad partner.
2. Ogift person som stadigvarande sammanbodde med en ogift försäkrad man eller kvinna vid dennes död och som tidigare har varit gift eller registrerad partner med eller har eller har haft eller då väntade barn med denne [...]
3. Annan ogift person med vilken ogift försäkrad vid dennes död sedan minst sex månader stadigvarande sammanbott under äktenskapsliknande förhållanden eller [...]
4. Arvsberättigade barn.

Det anser vi inte är tillräckligt. Vi anser att även "föräldrar" ska finnas med som en möjlig förmånstagare.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att även föräldrar finns med som förmånstagare i Tjänstegrupplivförsäkringen.

14.77

När försäkringen inte täcker

Transportarbetareförbundet

Vi vill att våra medlemmar ska vara trygga även ekonomiskt när livet tar en vändning. Ett sätt att göra medlemmarna trygga är genom försäkringar, bland annat genom Tjänstegrupplivförsäkringen (TGL).

Enligt Statistiska centralbyrån är i 879 405 hushåll ensamstående utan barn.

Alla medlemmar som arbetar inom privat sektor utan barn eller make/maka/sambo omfattas, enligt gällande försäkringsvillkor, TGL, inte av momentet grundbelopp om inte ett förmånstagarförordnande inlämnats till AFA livförsäkring.

Det till skillnad mot medlemmar som arbetar inom Kooperationens område och försäkringsvillkoren för LO-KFO, där även föräldrar ingår som förmånstagare.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO ska arbeta för att föräldrar läggs till som förmånstagare vid dödsfall i försäkringen för tjänstegruppliv TGL LO-Privat.

Utlåtande motionerna 14.75–14.77

14.75

att LO verkar för en höjning av beloppen i försäkringsvillkoren för TGL från sex prisbasbelopp till minst tio prisbasbelopp.

14.76

att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att även föräldrar finns med som förmånstagare i Tjänstegrupplivförsäkringen.

14.77

att LO ska arbeta för att föräldrar läggs till som förmånstagare vid dödsfall i försäkringen för tjänstegruppliv TGL LO-Privat.

Motion 14.75 handlar om att höja grundbeloppet från dagens sex prisbasbelopp till minst tio prisbasbelopp.

Tanken med Tjänstegrupplivförsäkringens, TGL, grundbelopp är att ge de efterlevande en möjlighet till viss ekonomisk trygghet. LOs styrelses uppfattning är att grundbeloppet har minskat i värde över tid och att det är rimligt med en försäkring som speglar samhället och dagens familjebildningar. Samhället har förändrats sedan TGL startades på 1960-talet.

Att som motionären föreslår, höja TGLs grundbelopp till minst tio prisbasbelopp, skulle dock innebära förmånsbeskattning enligt skattelagstiftningen. Detta beror på att beloppet då skulle bli väsentligt förmånligare än vad som gäller för statligt anställda. För att undvika förmånsbeskattning får försäkringen max utges med 9,1 prisbasbelopp. Såsom motionen är skriven skulle förmånsbeskattning bli aktuell.

Motion 14.76 föreslår att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att även föräldrar finns med som förmånstagare i TGL. Även i motion 14.77 ska LO arbeta för att föräldrar läggs till som förmånstagare i TGL.

TGL-försäkringens tanke är att den ska ge ekonomisk trygghet till den efterlevande familjen då en inkomst försvinner. Att som motionären föreslår utöka förmånskretsen, skulle ändra tanken med TGL-försäkringen som i så fall skulle bli att i framtiden också ta ansvar för den försäkrades föräldrar om ingen egen familj finns. Det finns även en begravningshjälp i TGL som utbetalas till dödsboet. Att utöka förmånskretsen med föräldrar skulle även göra premien till TGL-försäkringen dyrare då utbetalning skulle ske vid fler fall än i dag.

LOs styrelse ser inte att det i dag är en prioriterad fråga att utöka förmånskretsen med föräldrar.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att avslå motionerna 14.75, 14.76, 14.77.

14.78

Inkomster över taket i sjukförsäkringen

Byggnadsarbetareförbundet

Vi har i dag i vår sjukförsäkring ett tak på åtta prisbasbelopp. Inkomster över taket ersätts varken från Försäkringskassan eller från AGS. Ersättningen för dagpenningen från AGS styrs av taket från sjukförsäkringen. Detta villkor behövs ändras i AGS så att man under tiden man har dagpenning (dag 15–360) lämnar ersättning för inkomstförluster över taket i sjukförsäkringen.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO verkar för att ersättning för inkomstförluster över taket i sjukförsäkringen lämnas från avtalsgruppsjukförsäkringen, AGS.

Utlåtande motion 14.78

14.78

att LO verkar för att ersättning för inkomstförluster över taket i sjukförsäkringen lämnas från avtalsgruppsjukförsäkringen, AGS.

Motion 14.78 vill att det från avtalsgruppsjukförsäkringen, AGS, utges ersättning då det finns inkomstförlust över taket i sjukförsäkringen.

Den kollektiva AGS-försäkringen är framförhandlad i en tid då få av LO-kollektivets förbundsmedlemmar hade inkomst över taket i sjukförsäkringen. AGS försäkringen är även tänkt att vara ett komplement till sjukpenningen utbetald från Försäkringskassan som ett extra tillskott.

LOs styrelse anser att det är den statligt finansierade sjukförsäkringen som bör höjas då taket inte följt med inkomstökning över tid. Höjning bör ske från dagens åtta till tio prisbasbelopp genom politisk påverkan.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att avslå motionen 14.78.

14.79

Slopa ålderskraven i AGB-försäkringen

Transportarbetareförbundet avd 17

Avgångsbidraget vid arbetslöshet, AGB, är ett uppskattat tillskott i ekonomin då man blir arbetslös.

Det upplevs dock som diskriminerande av många som är under 40 år, som uppfyller kravet på arbetad tid. Argumentet att det är svårare att hitta ett nytt jobb om man är över 40 år köps oftast inte. Har man bildat familj, fått barn, köpt hus med mera är det svårt att få ekonomin att gå ihop om man drabbas av arbetslöshet när arbetsgivare tvingas säga upp på grund av arbetsbrist.

Det är inte ok att diskriminera på grund av ålder eller sjukdom och som läget är i dag är det kostsamt att bli arbetslös, först sju karensdagar, sen förlorar man minst 20 procent av sin lön.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att verka för att ålderskravet på 40 år i AGB-försäkringen slopas och att enbart kvalifikationstid räknas samt

att verka för att försäkringen även följer åldersgränserna i LAS, likt rätten att kvarstå i anställning (behandlas under dagordningspunkt 14.e).

14.80

Förbättringar i AGB-villkoren

Industrifacket Metall avd 46 Blekinge

När våra medlemmar blir uppsagda på grund av arbetsbrist och är 40 år fyllda, betalar försäkringen vid arbetsbrist (AGB) ut engångsbelopp till de drabbade.

Detta gäller inte de som får en sjukersättning och som tvingas att avsluta sin anställning på grund av arbetsbrist.

Arbetsgivarna ser detta som ett ypperligt tillfälle att avsluta den anställningen på grund av personlig arbetsbrist.

Vi tycker att detta är en rättvisefråga. När en person får sjukersättning drabbas personen ekonomiskt. Ofta har en person gått länge med endast sjukpenning som inkomst. De första 360 dagarna har personen haft en AGS-ersättning, men efter det har hen enbart sjukpenning.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att ge LOs styrelse i uppdrag att AGB-försäkringen även ska gälla vid en avslutad anställning på grund av en beviljad sjukersättning.

14.81

Rätt till AGB-ersättning vid sjukdom

Transportarbetareförbundet avd 26

I dag råder en stor orättvisa i AGB-villkoren. Den som fyllt 40 år och varit anställd i 50 månader hos arbetsgivare med kollektivavtal har rätt till ersättning om denne blir uppsagd på grund av arbetsbrist. Och det är bra! Men om personen måste sluta sin anställning på grund av ohälsa har man inte rätt till AGB-ersättning även om man fyllt 40 år, varit anställd i sammanlagt 50 månader, under en femårsperiod.

För den sjuke så har det ju uppstått en arbetsbrist – för jobbet kan inte utföras på grund av ohälsa.

Vi anser att AGB-villkoren ska omfatta även den som måste sluta sitt arbete på grund av hälsoskäl.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO verkar för att AGB-villkoren även ska omfatta den som tvingas avsluta sin anställning på grund av hälsoskäl.

Utlåtande motionerna 14.79 (att-sats 1), 14.80 och 14.81

14.79

att verka för att ålderskravet på 40 år i AGB-försäkringen slopas och att enbart kvalifikationstid räknas.

14.80

att ge LOs styrelse i uppdrag att AGB-försäkringen även ska gälla vid en avslutad anställning på grund av en beviljad sjukersättning.

14.81

att LO verkar för att AGB-villkoren även ska omfatta den som tvingas avsluta sin anställning på grund av hälsoskäl.

Avgångsbidragsförsäkringen, AGB, är en av två delar i Omställningsförsäkringen och utgörs av ett kontantstöd vid uppsägning på grund av arbetsbrist. För att få ersättning från AGB måste vissa villkor avseende anställningstid och ålder vara uppfyllda.

Omställningsförsäkringens utformning och omfattning är en del av förhandlingarna mellan LO, PTK och Svenskt Näringsliv om trygghet och omställning och förändringar avseende kontantstödet kan därmed bli aktuella. LOs styrelse beaktar inte sådana eventuella förändringar i utlåtandet utan tar sin utgångspunkt i hur kontantstödet i nuläget är utformat.

I motion 14.79 första att-satsen ställs krav på att ålderskravet på 40 år i AGB-försäkringen ska tas bort och att enbart kvalifikationstid ska räknas. Frågan behandlades av LO-kongressen 2016 som, i enlighet med styrelsens förslag, beslöt att ålderskravet bör sänkas och att kvalificeringstiden ska kortas ned för att fler ska omfattas av försäkringen, men att man inte vill låsa fast sig i ett beslut om en viss ålder eller kvalificeringstid. LOs styrelse ser inga skäl att göra en annan bedömning nu.

I motion 14.80 ställs krav på att AGB-försäkringen även ska gälla vid en avslutad anställning på grund av en beviljad sjukersättning, något som enligt villkoren inte är möjligt i dag. LOs styrelse menar att AGB-försäkringens kontantstöd är en ersättning som utges för omaket att söka nytt arbete. Vid en beviljad sjukersättning har Försäkringskassan gjort bedömningen att någon framtida arbetsförmåga inte föreligger och således inte heller något sökande efter nytt arbete. Dessutom utgår i de flesta fall vid beviljad sjukersättning även månadsersättning från avtalsgruppsjukförsäkringen, AGS, för att ersätta den ekonomiska skadan.

I motion 14.81 ställs krav på att AGB-villkoren även ska omfatta den som sägs upp och blir arbetslös på grund av hälsoskäl. I dag utges enligt villkoren ersättning endast vid uppsägning på grund av arbetsbrist. LO-kongressen 2016 biföll flera motioner med samma krav och kravet finns därför också nu med i LO-samordningen för 2020 och i de gemensamma förhandlingar som LO genomför i början av året. LOs styrelse anser att detta krav är prioriterat och ska, om framgång inte nås i årets förhandlingar, finnas med i framtida förhandlingar om Omställningsförsäkringen.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att anse motionerna 14.79 (att-sats 1), 14.81 besvarade samt

att avslå motionen 14.80.

14.82

Tidig omställning

Industrifacket Metall avd 37 Gotland

Vid uppsägning är det ofta en lång process från varsel tills personerna lämnar arbetsplatsen. Det skapar oro och otrygghet på arbetsplatsen. Tidiga insatser är viktiga och kan lösa mycket av de problem som kan uppstå om en anställd inte får hjälp i tid. Enligt nuvarande system kommer jobbcoacher inte in förrän listorna är klara och personerna sägs upp. Det har inneburit att processen med hjälp från jobbcoacher fördröjts med flera veckor. Ett system skulle frigöra resurser för utbildning.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att när varslet läggs ska jobbcoacher bli tillgängliga för arbetsplatsen.

Utlåtande motionerna 14.82 och 14.12 (att-sats 3)

14.82

att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att när varslet läggs ska jobbcoacher bli tillgängliga för arbetsplatsen.

14.12

att LO verkar för att det stöd partsgemensamma omställningsorganisationer erbjuder i högre grad ska omfatta även visstids- och deltidsanställda arbetstagare (behandlas under dagordningspunkt 14.e).

Omställningsstödet är en av de två delar som ingår i omställningsförsäkringen och utgörs av individuell hjälp till anställda som sägs upp på grund av arbetsbrist för att de snabbt ska komma tillbaka i arbete eller studier. För att få ersättning måste vissa villkor avseende anställningstid och genomsnittlig veckoarbetstid vara uppfyllda. Omställningsförsäkringens utformning och omfattning är en del av förhandlingarna mellan LO, PTK och Svenskt Näringsliv om trygghet och omställning, och förändringar avseende omställningsstödet kan därmed bli aktuella. LOs styrelse beaktar inte sådana eventuella förändringar i utlåtandet utan tar sin utgångspunkt i hur omställningsstödet i nuläget är utformat.

I motion 14.12 tredje att-satsen ställs krav på att omställningsstödet i högre utsträckning ska omfatta visstids- och deltidsanställda. I dag krävs enligt villkoren i trygghetsfonden TSL att uppsägningen sker från en tillsvidareanställning samt att den genomsnittliga veckoarbetstiden under en 12-månaders period före uppsägningen varit 16 timmar. I omställningsstiftelsen CIKO omfattas dock redan visstidsanställda och de som sägs upp på grund av sjukdom. Här krävs en sysselsättningsgrad på minst 40 procent sedan minst 12 månader vid uppsägningstillfället. I båda omställningsavtalen omfattas därmed redan deltidsanställda. I LOs gemensamma långsiktiga mål till 2028 är beslutat att omställningsstödet ska förhandlas om så att även visstidsanställda och de som sägs upp på grund av sjukdom ska omfattas. Detta har alltså uppnåtts gentemot KFO men ännu inte gentemot Svenskt Näringsliv. LOs styrelse anser att kravet om visstidsanställda och sjuka är fortsatt angeläget och ska finnas med för överväganden och prioritering i framtida förhandlingar, men att kravet om deltidsanställda redan är uppfyllt.

I motion 14.82 ställs kravet att omställningsorganisationens jobbcoacher ska bli tillgängliga för de anställda i ett tidigare skede än i dag, redan när ett varsel lagts. Det är trygghetsfonden TSL och dess styrelse som fattar beslut om omställningsinsatsernas utformning, omfattning och villkoren för finansiering av stödinsatser. TSLs styrelse har fattat beslut om att från och med 2020 förstärka informationsinsatserna vid varsel, genom att även inkludera möjligheten att genomföra tidiga orienterings-/ kartläggningssamtal med personer som riskerar uppsägning på grund av arbetsbrist. Omställningsprogrammet startar dock liksom i dag först efter ett uppsägningsbesked. LOs styrelse anser att det, inom ramen för den avgift som tas ut för omställningsstödet i dag, inte är möjligt att utöka stödet ytterligare men att det ska finnas med för överväganden och prioritering i kommande förhandlingar.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att anse motionerna 14.82, 14.12 (att-sats 3) besvarade.

14.83

Försäkringsskydd vid hantering av fordon

Industrifacket Metall avd 46 Blekinge

Många av våra medlemmar hanterar fordon i sitt dagliga arbete, exempelvis vid lastning och lossning av lastbilar och tankbilar. Dels klättrar anställda upp på bilar för att säkra last eller för att öppna/stänga luckor på tankar, dels vid förflyttning uppe på tankbilar vid fyllning av olika fack.

Våra medlemmar kör även in och ut last- och tankbilar för lastning och när de är färdiglastade.

Vid lastning med truck i containers eller trailers är golven ibland så dåliga att golvet riskerar brista så truck och last går igenom.

Vid frågan om vilka försäkringar som gäller får vi till svar att bilens trafikförsäkring är det som gäller. Utländska bilar hanteras dagligen och vi vet att dessa åkerier inte har avtal, men vi vet inte om de är rätt försäkrade. Så vad händer om en olycka inträffar?

Vi föreslår att kongressen beslutar

att ge LOs styrelse i uppdrag att det skapas ett försäkringsskydd som täcker olyckor och skador vid arbete med, vid och på fordon.

Utlåtande motion 14.83

14.83

att ge LOs styrelse i uppdrag att det skapas ett försäkringsskydd som täcker olyckor och skador vid arbete med, vid och på fordon.

Motionären i 14.83 vill ge LOs styrelse i uppdrag att skapa ett försäkringsskydd som täcker olyckor och skador vid arbete med, vid och på fordon.

Det finns redan i dag ett skydd som täcker de delar som efterfrågas. Är det ett trafikförsäkringspliktigt fordon inblandat ska dess trafikförsäkring användas. Är det vid arbete vid, på eller med ett utländskt fordon anmäls skadan till Trafikförsäkringsföreningen. Skulle det vara en skada som inte är direkt till följd av arbete på eller med fordon och inte täcks av trafikförsäkringen finns TFA, trygghetsförsäkringen vid arbetsskada.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att anse motionen 14.83 besvarad.

14.84

Avtalsförsäkringar

Byggnadsarbetareförbundet

Villkoren för premiefrielse vid föräldraledighet omfattar enbart personer som tar ut föräldrapenning i samband med adoption, barns födelse eller vid uttag av graviditetspenning. Således gäller inte premiefrielseförsäkringen vid uttag av tillfällig föräldrapenning.

Perioder med tillfällig föräldrapenning kan ibland bli långvarig, till exempel vid svårare sjukdomstillstånd eller för tidigt födda barn. Att undanta denna kategori från premiefrielseförsäkringen kan drabba dessa individer hårt och upplevas som orättvist.

Hela försäkringen bygger på att man väljer att vara hemma med sina barn och att det är namnet på ersättningen man erhåller från Försäkringskassan som ska styra om man har rätt till premiefrielse eller ej känns ologiskt.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO verkar för att om man får tillfällig föräldrapenning i mer än en månad per år ska premiefrielseförsäkringen gå in och då även gälla bakåt i tiden.

Utlåtande motion 14.84

14.84

att LO verkar för att om man får tillfällig föräldrapenning i mer än en månad per år ska premiefrielseförsäkringen gå in och då även gälla bakåt i tiden.

Vid exempelvis sjukdom eller föräldraledighet har den anställde ingen lön från arbetsgivaren utan i stället en ersättning från socialförsäkringarna. Således finns ingen lön att beräkna avtalspensionspremien på och arbetsgivaren gör därför inte några inbetalningar under denna tid. Premiefrielseförsäkringen övertar vid sådana tillfällen arbetsgivarens inbetalningar till avtalspensionen.

I motion 14.84 menar motionärerna att det är orättvist att premiefrielseförsäkringen inte gäller under tid med tillfällig föräldrapenning. Om en sådan period blir långvarig innebär det ett avsevärt bortfall av premier till avtalspensionen. LOs styrelse delar motionärens uppfattning att det är otillfredsställande att längre perioder med tillfällig föräldrapenning inte ersätts via premiefrielseförsäkringen. Två månaders avsättning till avtalspensionen på en genomsnittlig LO-arbetares lön är drygt 2 400 kronor. LOs styrelse anser därför att kravet är angeläget och ska finnas med för övervägande och prioritering vid framtida förhandlingar om avtalsförsäkringarna.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att bifalla motionen 14.84.

14.85

Förändrad syn på barnbegreppet

Industrifacket Metall avd 34 Borås

I Sverige är det vanligt med olika familjekonstellationer. Vem eller vilka som ingår i familjen och lever tillsammans ser olika ut och förändras ofta över tid. I dag finns både rättigheter och möjligheter för fler att skaffa barn. Det är också vanligt att ett barns juridiska vårdnadshavare inte lever och bor tillsammans. Svensk lagstiftning förändras för att möjliggöra att fler vuxna ska kunna ha ett vuxenansvar. Ett exempel är att från den 1 juli 2019 kan föräldrapenningdagar överlätas till sambo för bonusbarn.

I våra försäkringar finns olika former av förmåner som är kopplat till begreppet barn. Några exempel är våra avtalsförsäkringar om föräldrapenningtillägg, premiefrielseförsäkringen och barnpension i livförsäkringen.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att i avtalsförsäkringen föräldrapenningtillägg driva frågan om att även överlåtna dagar till bonusförälder omfattas av föräldrapenningtillägg på samma sätt som överlåtna dagar mellan juridiska vårdnadshavare,

att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att i avtalsförsäkringen premiefrielseförsäkringen driva frågan att även överlåtna dagar till bonusförälder ska omfattas av försäkringen samt

att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att driva frågan i alla försäkringar i andra avseenden där det är möjligt med avsikten att vidga begreppet barn till att omfatta även bonusbarn.

Utlåtande motion 14.85

14.85

att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att i avtalsförsäkringen föräldrapenningtillägg driva frågan om att även överlåtna dagar till bonusförälder omfattas av föräldrapenningtillägg på samma sätt som överlåtna dagar mellan juridiska vårdnadshavare,

att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att i avtalsförsäkringen premiebefrielseförsäkringen driva frågan att även överlåtna dagar till bonusförälder ska omfattas av försäkringen samt

att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att driva frågan i alla försäkringar i andra avseenden där det är möjligt med avsikten att vidga begreppet barn till att omfatta även bonusbarn.

Motionären i 14.85 föreslår att bonusföräldrar ska kunna omfattas av den kollektivavtalade föräldrapenningförsäkringen (FPT) med tillhörande premiebefrielseförsäkring (PBF) samt att driva frågan i alla försäkringar i andra avseenden där det är möjligt med avsikten att vidga begreppet barn till att omfatta även bonusbarn.

Det finns inga hinder enligt villkoren i FPT för bonusförälder att kunna ta del av denna försäkring. Rätten till ersättning är kopplad till föräldradighetslagen med föräldrapenning på sjukpenningnivå, inte till vem som är juridisk förälder. Utges det FPT från AFA-försäkring omfattas den försäkrade även av premiebefrielse.

LOs styrelse anser att bonusbarn bör omfattas av barnkretsen i de försäkringar där det är möjligt.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att bifalla motionen 14.85 (att-sats 3) samt

att anse motionerna 14.85 (att-sats 1), 14.85 (att-sats 2) besvarade.

I debatten deltog

Åsa Tobrant, Handels
Per Lilja, Handels
Lars Fischer, Kommunal
Mikael Ladman, Transport
Sari Harri, Handels
Anna Ryding, Transport
Ola Edeblom, Musikerna
Besnik Zeneli, IF Metall
Malin Sjunneborn, Kommunal
Malin Ackholt, LOs styrelse

Följande förslag förelåg

- Styrelsens utlåtanden,
- Åsa Tobrant, Handels, m.fl. bifallsyrkande på motion 14.63 att-sats 1,
- Mikael Ladman, Transport, m.fl. bifallsyrkande på motion 14.65 med tilläggssatt-sats: att LO skall förhandla med alla arbetsgivarorganisationer i frågan.
- Lars Fischer, Kommunal, bifallsyrkande på motion 14.73,
- Ola Edeblom, Musikerna, besvarandeyrkande på motion 14.73,
- Besnik Zeneli, IF Metall, bifallsyrkande på motion 14.80.

Beslut

Kongressen beslutade efter försöksvotering
att ställa motion 14.63 att-sats 1 mot styrelsens utlåtande.
Votering begärdes av Kofi Gyan, Handels.

Kongressen beslutade efter försöksvotering
att bifalla motion 14.63 att-sats 1.
Votering begärdes av Peter Johansson, kongressordförande.

Kongressen beslutade efter försöksvotering
att ställa bifallsyrkandet på motion 14.73 mot styrelsens utlåtande.
Votering begärdes av Peter Johansson, kongressordförande.

Kongressen beslutade efter rösträkning
att med röstsiffrorna 239 mot 164 bifalla motionen 14.73. Sex ombud avstod från att rösta.
Votering begärdes av Conny Källström, Kommunal.

Kongressen beslutade efter försöksvotering
att bifalla styrelsens förslag på motion 14.80.
Votering begärdes av Emil Kroon, IF Metall.

Kongressen beslutade
att i övrigt bifalla styrelsens utlåtanden.

14.f Avtalspension

Motionerna 14.86–14.96, 14.97 (att-sats 2), 14.98–14.103 och 18.31 (att-sats 3)

14.86

Avtalsmotion

Byggnadsarbetareförbundet region Småland–Blekinge

Högre avsättning till avtalspensionen.

Vi föreslår att kongressen beslutar
att högre avsättning görs till avtalspensionen.

14.87

Avtalsförsäkringar

Byggnadsarbetareförbundet

Vi måste skapa bättre förutsättningar för en acceptabel pensionsnivå och inte diskriminera vissa åldersgrupper.

LO ska ge alla som jobbar i våra branscher avtalspension från första till sista intjänade kronan i arbetslivet.

Vi föreslår att kongressen beslutar
att LO verkar för att införa avsättning till avtalspensionen på varje intjänad krona oavsett ålder.

14.88

Bättre pension

Kommunalarbetareförbundet avd Stockholms län, Elektrikerförbundet verksamhetskrets 1

Alltför ofta får man läsa om hur dålig ersättning pensionärerna har. Det är inte rimligt att man ska kunna arbeta ett helt yrkesliv för att sedan knappt kunna klara sig på sin pension. Det är våra äldre som har byggt upp landet och de förtjänar betydligt bättre.

Sveriges riksdag har misslyckats med att upprätthålla en bra ersättning till våra pensionärer. Även om ersättningen har höjts något, så är det inte tillräckligt.

Facket har här möjlighet att göra mer för sina pensionärer. Vi har vår avtalspension på 4,5 procent som innefattar alla som arbetar på kollektivavtal (SAF-LO). Den är dock för låg. Här borde vi inleda samtal med Svenskt Näringsliv om att höja tjänstepensionen. Tjänstepensionen ska givetvis också börja betalas in från första arbetade timme. Det är dessa pengar som ligger längst i systemet och därför är det viktigt att de kommer in så tidigt som möjligt.

Sluta åldersdiskriminera våra unga och se till att tjänstepensionen betalas in från första arbetade timme!

Vi föreslår att kongressen beslutar
att LO verkar för att avtalspensionen mellan SAF-LO höjs samt
att LO verkar för att avtalspensionen mellan SAF-LO betalas in från första arbetade timme.

14.89

Avtalspension

Byggnadsarbetareförbundet region Väst

För att arbetsgivaren ska börja sätta in pengar på arbetstagarens avtalspension så måste hen ha fyllt 25 år. Som det ser ut just nu så måste hen börja pensionsspara privat för att hen ska få en dräglig pension och det är inte alla som tänker på detta. Det är absolut inte så vi ska ha det.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att när man blir anställd på ett företag där LO-försäkringar gäller, efter sin 18-årsdag, så ska arbetsgivaren börja sätta in pengar till avtalspension från första dagen.

14.90

Pension från första intjänandekronan

Handelsanställdas förbund avd 4 Kristianstad

Sverige har i dag ett överflöd av "fattigpensionärer". Särskilt märks detta i kvinnodominerade yrkesgrupper.

En orsak till detta är att Avtalspensionen SAF-LO som finns i kollektivavtalen ser olika ut mellan förbunden.

Särskilt viktigt är att man ska tjäna in sin pension från den "första kronan", inte som nu att man börjar sitt intjänande till pensionen vid 25 års ålder.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO ska verka för att alla förbund ska ha likvärdigt pensionsavtal SAF-LO samt
att intjänandet till pensionen sker från första intjänandekronan och inte från 25-årsdagen.

14.91

Inbetalning av tjänstepension efter 65 år

Seko region Stockholm

Den utveckling som vi nu ser innebär att arbetstagarna har rätt att stanna kvar i arbete efter 65 årsdagen. Åldern höjs successivt nu fram till 69 år 2023. Rättigheten att stanna kvar i arbetslivet är bra för dem som orkar och vill fortsätta arbeta, men arbetsgivarna borde fortsätta betala in tjänstepension i samma omfattning som för arbetstagare som inte fyllt 65. Arbetstagaren ställer sig till arbetsgivarens förfogande och bör därför få de avtalade ersättningar som innan, för att garanteras en bättre/drägligare levnadsstandard efter avslutat förvärvsarbete.

Arbetsgivarna ska inte "tjäna" på att ha äldre arbetstagare kvar i arbete eftersom de i dag inte behöver betala in tjänstepension samt att arbetsgi-varavgiften sjunker efter 65 år.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att inbetalningarna till tjänstepensionen fortsätter efter 65 år om arbetstagaren fortsätter i arbete.

14.92

Jämlik tjänstepension

Byggnadsarbetareförbundet region Väst

I dag baseras vår tjänstepension på att vi ska jobba tills vi är x antal år. Vi behöver börja förhandla fram ett nytt system, som baseras på att ett arbetsliv är till exempel 40 år.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att arbeta om systemet för tjänstepension, insättningar och möjlighet till uttag, till att i stället för att ha en ålder för pension se ett arbetsliv som ett visst antal år.

14.93

Avtalspension under hela arbetslivet

Industrifacket Metall avd 46 Blekinge

Tjänstepensionen som IF Metalls medlemmar omfattas av heter Avtalspension SAF-LO (tidigare STP).

IF Metall har i våra kollektivavtal en överenskommelse att arbetsgivaren ska betala in premier till en avtalspension. I den senaste riksavtalsförhandlingen fick IF Metall igenom ett krav på en utbyggnad av avtalspensionen.

2012 var den fullt utbyggd och avsätter 4,5 procent av lönen till en avtalspension.

I dag börjar personer tjäna in avtalspensionen från 25 år och slutar att tjäna in vid 65 år. Individerna har rätt till att arbeta fram till 67 år, men kan fortsätta ännu längre om arbetsgivaren går med på det. Många av LO-kollektivets medlemmar startar sitt arbetsliv betydligt tidigare än 25 år. Om personer jobbar från 18 år till 67 år, förlorar hen således 9 års inbetalning till avtalspensionen. Med andra ord förlorar man betydande inbetalning till sin pension.

Vi vill att tjänstepensionen ska betalas in under arbetstagarens hela verk samma arbetstid och att ta bort åldersgränsen i avtalspensionen.

Fördelen med förslaget är att arbetstagaren får en pension som är tillräckligt god att leva på.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att åldersgränsen i avtalspensionen tas bort och avtalspensionen betalas in för all inkomst oavsett ålder,

att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att avtalspensionen betalas in månadsvis till Fora samt

att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att inbetalningarna till Fora redovisas på lönespecifikationerna varje månad.

14.94

Inbetalningar till Fora

Byggnadsarbetareförbundet region Stockholm–Gotland

Fora administrerar de kollektivt avtalade försäkringarna till exempel AGS, TFA, AGB och TGL och är oberoende valcentral för Avtalspension SAF-LO. Omkring fyra miljoner människor i 225 000 företag omfattas av Foras verksamhet.

I dag är regelverket för arbetsgivarnas inbetalningar till Fora bristfälligt. Under januari ska arbetsgivarna själva redovisa hur många anställda de har haft föregående år och den totala lönesumman för dem. Under februari får företagen efter Foras sammanställningar reda på summan de ska betala in och det kommande årets preliminära summa baserat på företagets egna uppgifter.

Systemet har ett antal svagheter, vilket ombudsmän som arbetar med till exempel lönefrågor eller undersöker om företagen verkligen betalat in sina avtalspremier, kan berätta om. Det innebär att inbetalningarna till Fora kan innehålla stora brister och exempelvis att företag som går i konkurs under perioden fram till nästa års inbetalning aldrig betalat någon del i systemet.

Efter januari 2019 ska alla företag betala in löneskatt per individ och månad. Skattesystemet och redovisningen är uppbyggt kring de rutinerna nu och det borde också framöver kunna gälla inbetalningar till Fora.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO under kongressperioden ska inleda diskussioner med Svenskt Näringsliv om att inbetalningar till Fora-systemet ska ske per månad och individ.

14.95

Avtalspension ska synas i lönebeskedet

Elektrikerförbundets verksamhetskrets 1

I dagsläget är det alldeles för få som har koll om ens arbetsgivare betalar in ens avtalspension. Det i samband med att det finns många företag som fuskar och inte betalar in avtalspensionen är ingen bra kombination.

För att underlätta för våra medlemmar att ha koll på detta borde avtalspensionen som betalas in redovisas varje månad på ens lönebesked. Enkelt för arbetsgivare att göra och företag som fuskar blir lättare att upptäcka.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO verkar för att avtalspensionen ska redovisas på ens lönebesked varje månad.

14.96

Avtalspension i lönebeskedet

Byggnadsarbetareförbundet region Stockholm–Gotland

I dagsläget är det få som har koll på om arbetsgivare betalar in avtalspensionen, att det finns företag som avstår att betala premien till avtalspensionen är ingen bra kombination.

För att skapa förutsättningar för våra medlemmar och potentiella medlemmar att få kunskap om detta borde avtalspensionen redovisas varje månad på lönebeskedet. Enkelt för arbetsgivare att göra och det blir tydligt när företagen inte redovisar detta.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO verkar för att avtalspensionen ska redovisas på lönebeskedet varje månad.

14.97

Avtalspension ska synas i lönebeskedet

Kommunalarbetareförbundet avd Stockholms län, Handelsanställdas förbund avd 20 Stockholm

I dagsläget är det alldeles för få som har koll på om arbetsgivaren betalar in avtalspension. Det i samband med att det finns många företag som fuskar och inte betalar in avtalspensionen, vilket inte är en bra kombination.

För att underlätta för våra medlemmar att ha koll på detta borde avtalspensionen som betalas in redovisas varje månad på lönebeskedet. Det borde vara enkelt för arbetsgivare att göra och det skulle bli lättare att upptäcka företag som fuskar med detta.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO verkar för att det ska vara lagkrav att arbetsgivaren ska utge lönespecifikation (behandlas under dagordningspunkt 14.a) samt att LO verkar för att avtalspensionen ska redovisas på lönebeskedet varje månad.

14.98

Pensionsavsättningar

Byggnadsarbetareförbundet region Norrbotten

Premieberäkning per månad i stället för per år. I dagsläget betalar arbetsgivaren in en premie på 4,5 procent för årslön upp till 7,5 inkomstbasbelopp. På all överstigande del avsätts 30 procent som pension. Detta avtal bör förhandlas om och räknas per månad i stället. Det skulle gagna stora delar av LO-kollektivet och höja pensionen för många.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO ska verka för att omförhandla avtalspension SAF-LO, på utbetald bruttolön som varje månad överstiger 7,5 inkomstbasbelopp ska arbetsgivaren betala 30 procent i pensionsavgift för den överstigande delen.

14.99

Obligatoriskt återbetalningsskydd på avtalspensionen

Handelsanställdas förbund avd 11 Örebro

Återbetalningsskydd, det vill säga att din inbetalda avtalspension betalas till dina förmånstagare om något händer dig, är i dag inte obligatoriskt utan ett val du måste göra.

Många har inte kunskap om detta och det är ofta inte det första man tänker på att ändra när man får sambo eller barn.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO ska driva frågan om ett obligatoriskt återbetalningsskydd från första inbetalda kronan.

14.100

Återbetalningsskydd Fora

Byggnadsarbetareförbundet region Väst

Som det är nu så måste man göra ett aktivt val om man vill ha återbetalningsskydd på Fora. Om man inte gör detta val så kan ens efterlevande gå miste om en hel del pensionspengar som hen tjänat in under tiden hen har jobbat.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att det ska vara ifyllt ifrån början att man vill ha återbetalningsskydd, så man i stället får göra ett aktivt val om man inte vill ha detta.

14.101

Automatiskt återbetalningsskydd!

Handelsanställdas förbund avd 36 Uppsala

De arbetsgivare som tecknat kollektivavtal betalar även in pengar till de anställdas framtida pension. Detta innebär även för en deltidsanställd LO-förbundsmedlem ganska många tusenlappar per år. Cirka 10 000 kronor per år är ingen ovanlighet. Det innebär mycket pengar efter ett halvt arbetsliv, för att inte tala om efter ett helt arbetsliv. Det kan i slutänden handla om över en miljon kronor inklusive avkastning.

Om den anställde avlider innan avtalspensionen hunnit betalas ut måste den anställde ha valt till ett återbetalningsskydd för att undvika att hela sparkapitalet tillfaller de generationskamrater som inte heller valt återbetalningsskydd. Att välja till återbetalningsskyddet innebär att hela sparkapitalet betalas ut till den anställdes make/maka/sambo eller barn. Vi som fackförbund och även LO rekommenderar att de anställda väljer till återbetalningsskydd för att ge de efterlevande en ökad trygghet och ge efterlevande en större chans att kunna bo kvar i bostaden till exempel. Återbetalningsskyddet är en form av livförsäkring som inte kostar något utan endast innebär att den anställde inte får extra pengar i form av arvsvinst. Arvsvinsten uppgår för yngre anställda till endast några fåtal tiokronor per år, vilket är en försumbar summa. Om den anställde väntar med att välja till återbetalningsskyddet mitt i arbetslivet är risken stor att hälsodeklarationen inte blir godkänd och skyddet uteblir för "gamla" pengar.

För att underlätta för våra medlemmar och övriga anställda föreslår vi att återbetalningsskyddet ska vara automatiskt förvalt, men ska kunna väljas bort för den som absolut inte vill ha det. Det har inneburit stora tragedier för alltför många anställdas efterlevande när det uppdagats att den avlidne ej valt till återbetalningsskydd, men förmodligen skulle gjort det om denne fått information om hur det fungerar. I till exempel avtalspensionerna KAP-KL och AKAP-KL är återbetalningsskyddet automatiskt förvalt men kan väljas bort! Varför ska inte alla LO-förbundens medlemmar få samma trygghet för sina familjer som de Kommunalare som är anställda av kommuner, landsting och regioner?

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO ska verka för att återbetalningsskyddet ska vara automatiskt förvalt i avtalspensionerna och att möjlighet ska finnas att välja bort det för den som absolut inte vill ha det.

14.102

Avtalspensionen viktigare för varje år!

Handelsanställdas förbund avd 36 Uppsala

Vi kan konstatera att avtalspensionen blir viktigare för alla anställda den dag det är dags för pension än den någonsin varit. Enligt många bedömare kommer avtalspensionen att utgöra ungefär en tredjedel av den totala pensionen för morgondagens pensionärer. De som har avtalspension på sin arbetsplats behöver göra flera olika val i samband med det. Val som påverkar pensionens storlek och tryggheten för de efterlevande vid dödsfall mer än de flesta har en aning om innan det är för sent att påverka. De flesta (drygt 50 procent) som omfattas av avtalspension har inte gjort något val alls trots att de får brev med uppmaning att göra val när de första gången börjar omfattas av avtalspensionen.

1998 valde fackföreningsrörelsen med LO i spetsen att starta ett eget nytt pensionsförvaltningsbolag tillsammans med Folksam. Ett pensionsförvaltningsbolag som har till enda uppgift att ge de som väljer att spara avtalspensionen i bolaget en så bra avkastning som möjligt och samtidigt ta hänsyn till etik, miljö och arbetares villkor och rättigheter i de företag som pensionspengarna investeras i.

Det borde vara en självklarhet att de som inte gör ett aktivt val för sin avtalspension får sina pengar placerade i fackets eget pensionsförvaltningsbolag! Det är ju medlemmarna i facket som äger bolaget! I stället är det så att de som inte gör ett aktivt val får sina pengar placerade i AMFs traditionella pensionsförsäkring. Vårt eget bolag garanterar att inga privata vinstintressen ska gödas med medlemmarnas pensioner! Dessutom innebär investering i AMF att vi låter arbetsgivarna ha störst inflytande över i vilka företag pensionspengarna ska investeras. Det innebär väldigt liten hänsyn till våra fackliga kamraters villkor och rättigheter i andra länder.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO aktivt arbetar för att förhandla med berörda motparter angående de olika avtalspensionerna på marknaden där LO är part, så att vårt eget pensionsförvaltningsbolag Folksam LO Pension fondförsäkring blir ick-evalsalternativet.

14.103

En förstärkt avtalspension

Pappersindustriarbetareförbundet

Det är positivt att LO genom den facklig politiska samverkan arbetar för höjda pensioner. Målsättningen med dagens pensionssystem att kunna ge pension motsvarande 70 procent av tidigare inkomst är långt ifrån en realitet.

Enligt Svenska Pappersindustriarbetareförbundet (Pappers) borde det vara en viktig valfråga för Socialdemokraterna att driva på för höjda pensioner. Goda pensioner är en viktig förutsättning för tilltron till vårt välfärds-samhälle. Den som arbetat ett helt yrkesliv ska kunna få en fin tid som pensionär. Det är hög tid för Socialdemokraterna att inse att det är dags att bryta pensionsöverenskommelsen och mer aktivt arbeta för höjda pensioner. Pappers tror tyvärr att Socialdemokraterna saknar den politiska viljan att lämna pensionsöverenskommelsen. Vidare är de nuvarande parlamentariska förutsättningarna för att säkerställa en godtagbar ålderspension dåliga. Enligt Pappers var det en allvarlig missbedömning från arbetarrörelsen att godta höjda pensionsåldrar utan tillräckliga garantier för att övriga åtgärder införs – som i realiteten är en förutsättning för reformens genomförande. Det mest troliga utfallet är att några andra åtgärder inte kommer att komma till stånd och att arbetare kommer att få leva under allt knappare förhållanden som pensionärer.

Pappers anser att arbetarrörelsen behöver förhålla sig till denna realitet och att avtalspensionerna därmed behöver stärkas betydligt. Då möjligheterna att påverka politiken synes vara mycket begränsade behöver vi påverka våra avtalspensioner. Enligt Pappers behöver detta ske på två sätt. Förvaltningsavgifterna inom avtalspensionssystemet är redan låga men avgifterna behöver sänkas ytterligare. Viktigast är dock att öka avsättningen till avtalspensionen för lönedelar upp till och med 7,5 inkomstbasbelopp. Den nuvarande nivån på avsättning om 4,5 procent är för låg. I första hand behöver denna förändring ske inom ramen för Avtalspension SAF-LO i stället för i förbundsvisa lösningar. Förbundsvisa lösningar tenderar att ge högre pension för mansdominerade förbund utan motsvarande förbättringar för hela LO-kollektivet. Nivån på avsättningar för lönedelar upp till och med 7,5 inkomstbasbelopp bör i vart fall höjas till 8 procent. Vidare är det viktigt att inbetalningarna till avtalspensionen baseras på all lön, oavsett ålder vid intjänande.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO verkar för att inbetalning till avtalspensionen baseras på all lön, oavsett ålder vid intjänande,

att LO verkar för att avsättningen till avtalspensionen för lönedelar upp till och med 7,5 inkomstbasbelopp ökas till 8 procent samt

att LO verkar för att avgifterna för avtalspensionen minskas.

Utlåtande motionerna 14.86–14.96, 14.97 (att-sats 2), 14.98–14.103 och 18.31 (att-sats 3)

14.86

att högre avsättning görs till avtalspensionen.

14.87

att LO verkar för att införa avsättning till avtalspensionen på varje intjänad krona oavsett ålder.

14.88

att LO verkar för att avtalspensionen mellan SAF-LO höjs samt

att LO verkar för att avtalspensionen mellan SAF-LO betalas in från första arbetade timme.

14.89

att när man blir anställd på ett företag där LO-försäkringar gäller, efter sin 18-årsdag, så ska arbetsgivaren börja sätta in pengar till avtalspension från första dagen.

14.90

att LO ska verka för att alla förbund ska ha likvärdigt pensionsavtal SAF-LO samt

att intjänandet till pensionen sker från första intjänandekronan och inte från 25-årsdagen.

14.91

att inbetalningarna till tjänstepensionen fortsätter efter 65 år om arbetstagaren fortsätter i arbete.

14.92

att arbeta om systemet för tjänstepension, insättningar och möjlighet till uttag, till att i stället för att ha en ålder för pension se ett arbetsliv som ett visst antal år.

14.93

att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att åldersgränsen i avtalspensionen tas bort och avtalspensionen betalas in för all inkomst oavsett ålder,

att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att avtalspensionen betalas in månadsvis till Fora samt

att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att inbetalningarna till Fora redovisas på lönespecifikationerna varje månad.

14.94

att LO under kongressperioden ska inleda diskussioner med Svenskt Näringsliv om att inbetalningar till Fora-systemet ska ske per månad och individ.

14.95

att LO verkar för att avtalspensionen ska redovisas på ens lönebesked varje månad.

14.96

att LO verkar för att avtalspensionen ska redovisas på lönebeskedet varje månad.

14.97

att LO verkar för att avtalspensionen ska redovisas på lönebeskedet varje månad.

14.98

att LO ska verka för att omförhandla avtalspension SAF-LO, på utbetald bruttolön som varje månad överstiger 7,5 inkomstbasbelopp ska arbetsgivaren betala 30 procent i pensionsavgift för den överstigande delen.

14.99

att LO ska driva frågan om ett obligatoriskt återbetalningsskydd från första inbetalda kronan.

14.100

att det ska vara ifyllt ifrån början att man vill ha återbetalningsskydd, så man i stället får göra ett aktivt val om man inte vill ha detta.

14.101

att LO ska verka för att återbetalningsskyddet ska vara automatiskt förval i avtalspensionerna och att möjlighet ska finnas att välja bort det för den som absolut inte vill ha det.

14.102

att LO aktivt arbetar för att förhandla med berörda motparter angående de olika avtalspensionerna på marknaden där LO är part, så att vårt eget pensionsförvaltningsbolag Folksam LO Pension fondförsäkring blir ickevalsalternativet.

14.103

att LO verkar för att inbetalning till avtalspensionen baseras på all lön, oavsett ålder vid intjänande,

att LO verkar för att avsättningen till avtalspensionen för lönedelar upp till och med 7,5 inkomstbasbelopp ökas till 8 procent samt

att LO verkar för att avgifterna för avtalspensionen minskas.

18.31

att den nedre åldersgränsen för intjänandetiden ska tas bort (behandlas under dagordningspunkt 14.f).

I motionerna 14.86, 14.88 första att-satsen och 14.103 andra att-satsen ställs krav på att avsätta mer av löneutrymmet för att höja avsättningarna till avtalspensionen. LOs styrelse anser att det är oroväckande att pensionsnivåerna riskerar att bli för låga för dem som inte orkar arbeta de extra år som krävs. Ökade avsättningar till pensionen är därför nödvändiga som ett komplement till andra åtgärder, exempelvis förbättrade arbetsvillkor och större möjligheter till sjukersättning för dem som inte orkar ända fram. LOs styrelse anser dock att det är en höjning av avgiften till inkomstpensionen som ska prio-

riteras. Intjänandet i inkomstpensionen omfattar alla som arbetar och det är därför mer rättvist än att höja avgiften till avtalspensionen. En höjning av denna skulle i stället öka pensionsklyftan mellan de som omfattas av en avtalspension och de som inte gör det. Dessutom anser LOs styrelse att det just nu är mer prioriterat att avsätta löneutrymme för att ändra villkoren om åldersgränser i avtalspensionen.

I motionerna 14.87, 14.88 andra att-satsen, 14.93 första att-satsen och 14.103 första att-satsen ställs krav på att intjänande till Avtalspension SAF-LO ska ske från första till sista kronan, det vill säga under hela den yrkesverksamma tiden utan några åldersgränser vare sig uppåt eller nedåt. I motion 14.89 vill motionären att inbetalningarna ska börja vid 18 års ålder, i motionerna 14.90 andra att-satsen och 18.31 tredje att-satsen vill motionären att den nedre åldersgränsen för intjänande ska tas bort och i motion 14.91 vill motionären att inbetalningarna ska fortsätta efter 65 års ålder. LO-kongresserna 2008, 2012 och 2016 biföll kravet på att avtalspension ska betalas in under hela anställningstiden oberoende av ålder. Detta har således funnits med som ett av de prioriterade kraven i de förhandlingar som LO under denna tid vid olika tillfällen haft med Svenskt Näringsliv. Kravet fanns därför även med i LO-samordningen för 2020 och i de gemensamma förhandlingar som LO slutförde i december 2020. Förhandlingarna resulterade i en överenskommelse som sänker intjänandeåldern i Avtalspension SAF-LO från 25 år till 22 år under en 3-årsperiod. LOs styrelse anser dock att kravet på inbetalning till avtalspensionen under hela anställningstiden, även före 18 års ålder, är fortsatt prioriterat och ska finnas med i framtida förhandlingar om Avtalspension SAF-LO.

I motion 14.90 första att-satsen vill motionären att alla förbund ska ha ett likvärdigt pensionsavtal. Motionären menar att den möjligheten som finns i Avtalspension SAF-LO, att varje förbund utöver grundplanen kan förhandla fram extra avsättningar, ska tas bort så att pensionen blir likvärdig för alla. LOs styrelse instämmer med motionären att det är problematiskt att det i många av de kvinnodominerade branscherna finns små möjligheter att ta av löneutrymme för att förhandla fram extra avsättningar till avtalspensionen. LOs styrelse menar dock att problemet med för låga pensioner främst måste lösas genom ökade avsättningar till inkomstpensionen, i kombination med förbättringar i grundplanen för Avtalspension SAF-LO. LOs styrelse anser därför att möjligheten till förbundsvisa extraavsättningar till avtalspensionen ska finnas kvar.

I motion 14.92 ställs krav på att avtalspensionen ska arbetas om till att i stället för att ha en ålder för pension se ett arbetsliv som ett visst antal år. Motionären föreslår således att vi ska gå tillbaka till en förmånsbestämd tjänstepension där det utgår en förmån i form av en fastställd procent av slutlönen efter ett visst antal års intjänande. I ett sådant system brukar förmånen, vid full intjäning, vara cirka tio procent av slutlönen. När man tjänat in förmånen kan den inte bli högre, även om man fortsätter arbeta. Fortsatt arbete kanske krävs för att det inte går att ta ut allmän pension förrän senare eller för att nivån på den allmänna pensionen ska bli rimlig. Under denna fortsatta arbetstid kommer, i ett förmånsbestämt system, avtalspensionen inte bli högre trots flera års ytterligare arbete. I den premiebestämda avtalspensionen ger i stället all arbetad tid avsättningar till pensionen. I Avtalspension SAF-LO och Gemensam tilläggs pension (GTP) är det i dag begränsat till intjäning mellan 25–65 år (40 år) men LOs ambition är att ändra villkoren så att intjäning kan ske oberoende av ålder. Redan i dag, med 40 år, ger den premiebestämda pensionen ett pensionsbelopp som motsvarar cirka 18 procent av slutlönen. LOs styrelse anser därför att det premiebestämda system som finns i dag i form av Avtalspension SAF-LO och GTP ska behållas.

I motionerna 14.93 andra att-satsen och 14.94 ställs krav på att avtalspensionen ska betalas in månadsvis och i motion 14.98 ställs krav på att avtalspensionen ska beräknas och betalas in månadsvis. LO-kongressen 2008 biföll kravet på att införa månadsvisa premiebetalningar i Avtalspension SAF-LO. Detta har således funnits med som ett av de prioriterade kraven i de förhandlingar som LO sedan dess vid olika tillfällen haft med Svenskt Näringsliv. Kravet fanns därför även med i LO-samordningen för 2020 och i de gemensamma förhandlingar som LO slutförde i december 2020. Förhandlingarna resulterade i en överenskommelse som innebär att månadsvis beräkning, inbetalning och överföring av avtalspensionen införs från och med den 1 januari 2023.

I motionerna 14.93 tredje att-satsen, 14.95, 14.96 och 14.97 ställs krav på att LO ska verka för att inbetalningarna till avtalspensionen ska redovisas på lönespecifikationerna varje månad. LOs styrelse anser att det finns stora fördelar med att redovisa de pensionsinbetalningar som görs till Fora och Pensionsvalet på lönebeskeden. Det är tyvärr alltför många som inte läser och kontrollerar de pensionsbesked som valcentralerna skickar ut en gång om året. En sådan redovisning kan dessutom vara ett sätt att säkerställa att arbetsgivaren faktiskt gör de pensionsinbetalningar som följer av kollektivavtalet. LOs styrelse anser dock att frågan om en sådan redovisning inte kan förhandlas av LO gentemot Svenskt Näringsliv och KFO, utan är en kollektivavtalsfråga som varje LO-förbund måste driva gentemot sina respektive motparter. Detta krav fanns därför även med som ett samordnat krav i förbundens avtalsförhandlingar för 2020 och har resulterat i överenskommelser inom de flesta avtalsområden.

I motionerna 14.99, 14.100 och 14.101 ställs krav på obligatoriskt återbetalningsskydd i avtalspensionen. I dag är regeln sådan, i både Avtalspension SAF-LO och Gemensam tjänstepension LO-KFO (GTP), att den som vill ha återbetalningsskydd måste välja till det. Anledning till detta är att alla inte behöver ett återbetalningsskydd. Det kan vara en trygghet för den som har familj och en stor försörjningsbörda. För den som är ensamstående utan barn är ett återbetalningsskydd, rent ekonomiskt, ett dåligt alternativ. Den som har återbetalningsskydd minskar sin egen pension med 5–15 procent, beroende på vid vilken ålder det väljs till, eftersom man går miste om de arvsvinster som annars läggs till pensionen. Eftersom det är den försäkrades livssituation och egna val utifrån den som ska styra valet gällande återbetalningsskydd, så rekommenderar inte heller LO vare sig det ena eller det andra. En felaktig rådgivning kan få stora ekonomiska konsekvenser för den försäkrade. LOs styrelse anser därför att återbetalningsskyddet inte ska vara obligatoriskt utan valfritt.

I motion 14.102 anser motionären att LO ska förhandla med Svenskt Näringsliv och KFO om att det ska vara Folksam-LO Pension som ska vara ickevals-alternativ i Avtalspension SAF-LO och GTP. Motionären menar att nuvarande ickevals-alternativ göder privata vinstintressen och tar liten hänsyn till etik, miljö och arbetares villkor och rättigheter. Vilket bolag som ska vara ickevals-alternativ beslutas gemensamt av de avtalslutande parterna. I samband med de senaste anslutningarna av valbara bolag i avtalspensionsplanerna har parterna gemensamt pekat ut AMF Pension (Avtalspension SAF-LO) och Folksam Liv (GTP) som ickevals-alternativ. LOs styrelse delar inte motionärens uppfattning att nuvarande ickevals-alternativ göder privata vinstintressen. Både AMF Pension och Folksam Liv är icke vinstutdelande bolag där hela överskottet går tillbaka till spararna. LO har som ägare och styrelserepresentanter i dessa båda samma inflytande som i Folksam-LO Pension och ställer samma krav där avseende hur pensionsspararnas pengar placeras. LOs styrelse anser att ickevals-alternativet ska

vara en traditionell försäkring med garanti, lägre risk och god avkastning, i stället för en fondförsäkring med högre risk som kräver att individen måste göra aktiva placeringsval. En icke-väljare är typiskt sett inte aktiv. LOs styrelse anser därför att AMF Pension och Folksam Liv lämpar sig bäst som ickevals-alternativ.

I motion 14.103 tredje att-satsen ställs krav på att LO ska verka för sänkta avgifter för avtalspensionen. LOs styrelse delar motionärens uppfattning att låga avgifter är en viktig del i arbetet med att höja pensionerna. Anslutningen av valbara pensionsbolag i de båda pensionsplanerna Avtalspension SAF-LO och GTP ger parterna möjlighet till en årlig översyn av anslutningsvillkoren. LOs styrelse anser att kravet på sänkta avgifter ska vara prioriterat i den årliga anslutningsöversynen.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att anse motionerna 14.87, 14.88 (att-sats 2), 14.90 (att-sats 2), 14.91, 14.93, 14.94, 14.95, 14.96, 14.97 (att-sats 2), 14.98, 14.103, 18.31 (att-sats 3) besvarade samt **att** avslå motionerna 14.86, 14.88 (att-sats 1), 14.89, 14.90 (att-sats 1), 14.92, 14.99, 14.100, 14.101, 14.102.

I debatten deltog

Charlotte Andersson, Hotell- och restaurangfacket
Gabriella Lavecchia, LOs styrelse

Följande förslag förelåg

- Styrelsens utlåtande,
- Charlotte Andersson, Hotell- och restaurangfacket bifallsyrkande på motion 14.91.

Beslut

Kongressen beslutade
att bifalla styrelsens utlåtande på motion 14.91

Kongressen beslutade
att i övrigt bifalla styrelsens utlåtanden.

14.g Bemanning

Motionerna 14.104–14.133

14.104

Förbjud bemanningsföretag

Byggnadsarbetareförbundet region Väst

Förbjud bemanningsföretag.

Vi föreslår att kongressen beslutar att bemanningsföretag förbjuds.

14.105

Avskaffa bemanningsföretagen

Byggnadsarbetareförbundet region Stockholm–Gotland

LO-medlemmarna vet mycket väl hur det är att leva med ständig prispress, försämrade arbetsvillkor och otrygga anställningar. Vår kollektiva styrka slås sönder av bemanningsföretag, det blir svårare att kämpa för bättre arbetsvillkor och löner. De anställda får betala ett högt pris med livet som insats. Utan anställningstrygghet blir det svårare att försvara en bra arbetsmiljö.

Våra erfarenheter kommer utifrån vår vardag som byggnadsarbetare, men våra fackliga kamrater inom alla LOs förbund vittnar om att samma katastrofala situation råder inom deras avtalsområden.

Utöver detta, så bidrar företeelsen uthyrning av arbetskraft, till att man betraktar arbetare som en handelsvara, som slit och släng, i stället för en värdefull och långsiktig resurs för företagens utveckling och framgång. Utiifrån ett gott företagande bör sammansvetsade arbetslag och teamarbete vara en tillgång i företagen.

Alla är med och utvecklar företaget i stället för att skapa en företagskultur där den anställde inte känner sig ha något värde och är utbytbar. Den positiva motsatsen är att bedriva en personalpolitik som syftar till ett långsiktigt kunskapsuppbyggande i företagen.

Otaliga är också exemplen på att bemanningsföretag utnyttjar visstidsanställningar och att de marknadsför sig med argumenten, att de som inte håller måttet eller inte passar in kan bytas ut på dagen.

Företeelsen med inhyrd personal hotar solidariteten, arbetare ställs mot arbetare. Det utvecklas A-lag och B-lag. Vi har till och med C-lag på arbetsmarknaden. Systemet leder till att arbetsgivarna kan tysta anställda och fackligt aktiva, som använder sig av sin rättighet att lyfta fram missförhållanden.

Det är svårt att stoppa försämringar för arbetstagarna när en del av arbetskraften är daglönare och kan tvingas gå från arbetet utan varsel och utan egentliga förhandlingar.

Utän anställningstrygghet så är kollektivet svagare helt enkelt. Det är rent ohederligt att acceptera ett sådant system, där arbetstagarna ska vara ett gummiband för marknadens konjunkturer. Ett gummiband som sträcks ut tills det brister för arbetarkollektivet.

Att vi vill begränsa systemet med bemanningsföretag innebär inte att

vi ska sluta försvara de som arbetar på dessa uthyrningsföretag. Det är än viktigare att vi organiserar dem, att vi solidariserar oss med dem och kämpar för deras villkor.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att i lagstiftningen förbjuda privat uthyrning och förmedling av arbetskraft samt
att driva kravet på att avskaffa bemanningsföretag med inhyrd personal.

14.106

Förbud uthyrning av arbetskraft för varaktiga behov

Byggnadsarbetareförbundet

LO-medlemmarna vet mycket väl hur det är att leva med ständig prispress, försämrade arbetsvillkor och otrygga anställningar.

Vår kollektiva styrka slås sönder av bemanningsföretag och det blir svårare att kämpa för bättre arbetsvillkor och löner. De anställda får betala ett högt pris med livet som insats. Utan anställningstrygghet blir det svårare att försvara en bra arbetsmiljö. Våra erfarenheter kommer utifrån vår vardag som byggnadsarbetare, men våra fackliga kamrater inom alla LOs förbund vittnar om att samma katastrofala situation råder inom deras avtalsområden.

Utöver detta, så bidrar företeelsen uthyrning av arbetskraft, till att man betraktar arbetare som en handelsvara, som slit och släng, i stället för en värdefull och långsiktig resurs för företagets utveckling och framgång. Utifrån ett gott företagande bör sammansvetsade arbetslag och teamarbete vara en tillgång i företagen. Alla är med och utvecklar företaget, i stället för att skapa en företagskultur där den anställde inte känner sig ha något värde och är utbytbar.

Den positiva motsatsen är att bedriva en personalpolitik som syftar till ett långsiktigt kunskapsuppbyggande i företagen. Otaliga är också exemplen på att bemanningsföretag utnyttjar visstidsanställningar och att de marknadsför sig med argumenten, att de som inte håller måttet eller inte passar in kan bytas ut på dagen. Företeelsen med inhyrd personal hotar solidariteten, arbetare ställs mot arbetare. Det utvecklas A-lag och B-lag. Vi har till och med C-lag på arbetsmarknaden. Systemet leder till att arbetsgivarna kan tysta anställda och fackligt aktiva, som använder sig av sin rättighet att lyfta fram missförhållanden.

Det är svårt att stoppa försämringar för arbetstagarna när en del av arbetskraften är daglönare och kan tvingas gå från arbetet utan varsel och utan egentliga förhandlingar. Utan anställningstrygghet så är kollektivet svagare helt enkelt. Det är rent ohederligt att acceptera ett sådant system, där arbetstagarna ska vara ett gummiband för marknadens konjunkturen. Ett gummiband som sträcks ut tills det brister för arbetarkollektivet.

Att vi vill förbjuda systemet med bemanningsföretag innebär inte att vi ska sluta försvara dem som arbetar på dessa uthyrningsföretag. Det är än viktigare att vi organiserar dem, att vi solidariserar oss med dem och att vi kämpar för deras villkor.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO aktivt arbetar för att förbjuda anlåtande av bemanningsföretag till bestående och varaktiga arbetsuppgifter.

14.107

Inhyrd arbetskraft

Handelsanställdas förbund avd 20 Stockholm

Behovet av att använda bemanningsföretag kan alltid diskuteras men att de kan ta över ett helt företag eller att 30–40 procent av de anställda är inhyrda varje dag år in och år ut, kan vi inte acceptera.

Ett företag kan alltid sälja sitt företag till ett annat, men att de kan sälja ut sin anställda personal och byta ut dem mot ett bemanningsföretag ska inte vara möjligt. Likaså att man tar in bemanning som en permanent lösning i stället för att anställa sin egen personal ska vara omöjligt regelmässigt.

Vi anser också att det ska finnas en tydlig skyldighet för arbetsgivare att förhandla om inhyrning av personal där lokal facklig organisation får vetorätt mot inhyrning som bryter mot reglerna. Vi anser att regelverket kan tillåta att hyra in personalbemanning, till exempel vid tillfälliga arbetstoppar och vid semestertider eller vid säsong av kortare art.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att inhyrning av arbetskraft ska regleras i lagar,

att inhyrning av arbetskraft inte ska kunna göras för längre tid,

att lokal facklig organisation får vetorätt mot inhyrning som bryter mot regelverken samt

att inhyrning av arbetskraft inte får utgöra majoriteten av personalstyrkan på arbetsplatsen.

Utlåtande motionerna 14.104–14.107

14.104

att bemanningsföretag förbjuds.

14.105

att i lagstiftningen förbjuda privat uthyrning och förmedling av arbetskraft samt

att driva kravet på att avskaffa bemanningsföretag med inhyrd personal.

14.106

att LO aktivt arbetar för att förbjuda anlitande av bemanningsföretag till bestående och varaktiga arbetsuppgifter.

14.107

att inhyrning av arbetskraft ska regleras i lagar,

att inhyrning av arbetskraft inte ska kunna göras för längre tid,

att lokal facklig organisation får vetorätt mot inhyrning som bryter mot regelverken samt

att inhyrning av arbetskraft inte får utgöra majoriteten av personalstyrkan på arbetsplatsen.

Bemanningsföretag blev tillåtet på svensk arbetsmarknad 1992 och LO-förbunden tecknade det första kollektivavtalet 2000. Detta gjordes enligt historieberivningarna med stor vånda, men dåvarande LO-styrelse ansåg att de inte kunde lämna den gruppen av anställda på svensk arbetsmarknad utan det viktiga skydd som kollektivavtalet utgör. Med det sa LO också, att detta är en fråga som parterna på svensk arbetsmarknad är bäst på att hantera och det ska göras utan statens inblandning.

Bemanningsbranschen är en inkörsport på arbetsmarknaden och en viktig kugge i många branschers personalförsörjning. Styrelsen är väl medveten om de problem som finns i bemanningsbranschen. Styrelsens uppfattning är dock, att regleringar för hur bemanningsföretag får verka i olika branscher ska regleras i förhandlingar mellan parterna i respektive bransch. Enligt våra långsiktiga gemensamma mål är vi överens om att vi gemensamt ska motverka användandet av in- och uthyrning för ett arbetskraftsbehov av mer permanent karaktär.

Styrelsens bärande princip är att stärka arbetstagarnas ställning genom att reglera anställningsvillkor i kollektivavtal i stället för att gå till staten och efterfråga lagstiftning, som dessutom kan förändras vid nästkommande riksdagsval.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att avslå motionerna 14.104, 14.105, 14.106, 14.107.

14.108

Likabehandling inhyrda konsulter gentemot ordinarie personal på kundföretag

Industrifacket Metall avd 3 Norra Västerbotten

I dag råder stora problem för bemanningsanställda som hyrs ut till kundföretag i likabehandling på arbetsplatsen, eftersom det väldigt ofta råder stora oklarheter kring vad som räknas och inte räknas som allmänna anställningsvillkor.

Olika behandling förekommer alltifrån att inhyrda konsulter tvingas jobba med annan sämre skyddsutrustning än företagets ordinarie anställda till att de inte får tillgång till parkeringsplats i anslutning till kundföretaget på samma villkor som företagets egna anställda. Det förekommer också att kundföretag likställer sina inhyrda konsulter med entreprenörer och på olika sätt diskriminerar den inhyrde konsulten gentemot sina egna anställda.

Enligt lag (2012:854) om uthyrning av arbetstagare, 11 § får inte olikbehandling mellan ordinarie anställda och inhyrd personal för bemanning ske. Bemanningsavtalet behandlar i dag inte kundföretagens skyldighet att se till att likabehandling sker i enlighet med befintliga lagar.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att det i avtalet ska förtydligas gällande arbetsgivarens skyldighet att tillse att likabehandling hos kundföretag av anlitate bemanningskonsulter sker i enlighet med lag (2012:854) om uthyrning av arbetstagare 11 §.

14.109

Lönegaranti, Bemanningsavtalet

Industrifacket Metall avd 3 Norra Västerbotten

Många avtal inom industrin har en lägstanivå på vilken lön arbetstagaren kan få. I Bemanningsavtalet är denna summa garantilön, det vill säga den lägsta ersättningen den anställde kan ha som inte är utbokat eller det lägsta genomsnittliga förtjänstläget (GFL) en anställd kan vara uthyrd för.

Vi anser att garantilönen i Bemanningsavtalet är alldeles för låg, eftersom den ersättningen kan påverka bland annat nivån på sjuklön, a-kassa samt utbildning på bemanningsföretaget. Den anställde kan inte påverka vilka uppdrag hen får. Den anställde kan inte välja om hen bara får garantilön.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att höja nivån på garantilönen till en rimlig nivå.

14.110

Lönegaranti, Bemanningsavtalet

Industrifacket Metall avd 3 Norra Västerbotten

I Bemanningsavtalet är den lägsta ersättningen som en anställd kan ha garantilön. Det är den ersättningen som den anställde har antingen när hen inte är utbokad eller det lägsta genomsnittliga förtjänstläget hen kan vara uttyrd för. I Bemanningsavtalet finns det två nivåer på garantilön.

Vi tycker det är konstigt att det finns bemanningsföretag där alla ligger på den lägre ersättningen. Det är helt orimligt att ingen anses vara kvalificerad yrkesarbetare.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att det ska finnas en maxgräns på hur länge en anställd kan anses vara icke kvalificerad yrkesarbetare på garantilönenivå samt att efter en rimlig tid ska den anställde automatiskt flyttas upp till den högre nivån på garantiersättning.

14.111

Motion angående garantilön

Industrifacket Metall avd 47 Östra Skåne

När garantilön infördes i Bemanningsavtalet sattes denna lön väldigt lågt. Om en anställd är hempermitterad under en något längre period kommer lönen bli så låg att det knappt går att leva på den.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att i Bemanningsavtalet, avsnitt 3, § 5 mom. 3 ersättas med följande text:
"Under tid då arbetstagaren inte är utbokad eller får lön enligt mom. 5, utges en garanti om: Garantilön ska vara 90 procent av genomsnittsförtjänsten de senaste tre månaderna. Vid beräkning av garantilön ska endast utbokad tid utgöra beräkningsgrund".

14.112

Motion angående bibehållen helglön

Industrifacket Metall avd 47 Östra Skåne

I Bemanningsavtalet, avsnitt 5 Gemensamma regler, § 11 Helglön mom. 3 Helglönens storlek.

I de flesta avtal ersätts helglön med bibehållen lön. Så är det dock inte i Bemanningsavtalet. I stället ska "helglönen utgör[a] arbetstagans personliga lön multipliceras med antalet ordinarie arbetstimmar per vecka, dividerat med 5,0" (avsnitt 5, § 11 mom. 3 i Bemanningsavtalet).

Vi föreslår att kongressen beslutar

att i Bemanningsavtalet, avsnitt 5, § 11 mom. 3 ersätts med följande text: att helglönens utgörs av genomsnittligt förtjänstläge GFL (T+P) senaste tremånadersperioden.

14.113

Ökad avsättning deltidspension, Bemanningsavtalet

Industrifacket Metall avd 3 Norra Västerbotten

I Bemanningsavtalet 2017–2020 är det första gången vi hittar en avsättning till deltidspension. Vi anser att avsättningen i Bemanningsavtalet måste öka i samma takt som i andra avtal. Bemanningsavtalet ska vara neutralt.

Vi föreslår att kongressen beslutar
att avsättningarna till deltidspension ska öka.

14.114

Gällande övertidsersättning vid utbokning hos flera kundföretag, Bemanningsavtalet avsnitt 3, § 5, mom. 6

Industrifacket Metall avd 47 Östra Skåne

Våra medlemmar kan i dag skickas runt till flera kundföretag i veckan och sammanlagt arbeta mer än heltid, utan att för den skull få någon extra kompensation i form av övertidsersättning. Detta är orimligt och måste justeras.

Vi föreslår att kongressen beslutar
att i Bemanningsavtalet, avsnitt 3, § 5, mom. 6, första meningen ändras till:
Med övertid menas all den tid då arbetstagaren inte är utbokad men arbetar, deltar i beordrad utbildning eller då arbetstagaren bokas ut på flera kundföretag som sammanlagt överstiger gällande heltidsmått.

14.115

Övertidsersättning, Bemanningsavtalet

Industrifacket Metall avd 3 Norra Västerbotten

Vid arbete hos fler än ett kundföretag på samma dygn som överstiger åtta timmar bör en övertidsersättning utgå från bemanningsföretaget till den anställde.

Vi föreslår att kongressen beslutar
att övertidsersättning ska utgå vid sammanlagt utfört arbete mer än åtta timmar per dygn, mellan 00.00–24.00, hos fler än ett kundföretag.

14.116

Lägsta nivå semester, Bemanningsavtalet

Industrifacket Metall avd 3 Norra Västerbotten

I många avtal finns det ett så kallat "balkongtillägg", en summa som reglerar lägsta betalningen för en semesterdag. I dag finns det ingen lägsta nivå i Bemanningsavtalet och det kan få till följd att våra medlemmar kan få väldigt låg semesterersättning, till och med lägre än garantilön.

Vi föreslår att kongressen beslutar
att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att införa en lägstanivå i Bemanningsavtalet för semesterersättning.

14.117

Motion angående resekostnadsersättning

Industrifacket Metall avd 47 Östra Skåne

Bemanningsanställda har precis som flera LO-yrken, som till exempel byggnadsarbetare, inget fast driftställe. Detta omöjliggör ofta att man kan planera sina resor för en längre period. Därför bör även bemanningsanställda ha rätt till resekostnadsersättning enligt nedan, vilket kan införas under 5 avsnitt, § 15 i Bemanningsavtalet.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att vid dagliga resor mellan arbetstagarens fasta bostad och arbetsplatsen utom arbetstiden utges resekostnadsersättning till berörd arbetstagare avseende ett minsta avstånd från bostaden om två kilometer enkel resväg samt

att maximal ersättning per dag enligt 1) och 2) nedan, tur och retur mellan bostaden och arbetsplatsen, kan högst uppgå till traktamentsnivån (från 345 kronor per dag). Resekostnadsersättning utges för resväg, enligt följande: 1) Vid körning med egen bil: Ersättning utges avseende resväg mellan arbetstagarens bostad och arbetsplats med kronor/liter per kilometer 2) Vid resa med annat färdmedel än egen bil: Ersättning utges för styrkta kostnader för allmänna färdmedel eller av Skatteverket godkända schablonbelopp för andra fordon upp till ett högsta belopp om (enligt Skatteverkets regler godkänns ett schablonbelopp om 1/20 av värdet för ett periodkort (månadskort) per dag som avdragsgill kostnad för kollektiva färdmedel).

14.118

Ändrad ersättning vid permission

Industrifacket Metall avd 47 Östra Skåne

Reglerna för permission i Bemanningsavtalet är i många delar likt regler för permission i många andra branscher. En del som däremot skiljer sig, är skrivningar om beräknad ersättning för permission, eller rättare sagt, avsaknaden av skrivningar. På andra avtalsområden får man vid permission den lön en anställd skulle haft om man arbetat motsvarande tid.

I Bemanningsavtalet står det att en anställd ska ha "bibehållen lön" under permissionen. På andra avtalsområden hade denna text varit tillräcklig men inom bemanningsbranschen uppstår valet för bemanningsföretaget att betala ut lägstalön enligt avtal, garantilön, istället för att den anställda skulle behålla den lön som hen för tillfället har genom genomsnittligt förtjänstläge (GFL).

Vi anser att om en anställd är berättigad till, och nyttjar, permission under en period där hen är uthyrd och uthyrningen även fortsätter på samma kundföretag direkt efter permissionen så ska permissionsersättningen grunda sig på beräkning av det GFL.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att ersättning vid permission ska beräknas på ett genomsnitt av de före permissionen tre närmaste månadernas genomsnittliga förtjänstläge.

14.119

Lönespecifikation, Bemanningsavtalet

Industrifacket Metall avd 3 Norra Västerbotten

Vi anser att det är ett måste att varje individ kan kontrollera att hen har fått rätt ersättningar vid löneutbetalningar. Det blir extra viktigt eftersom bemanningsanställda kan ha flera utbokningar på olika avtalsområden under samma månad. Det bör finnas någon form av regler hur en lönespecifikation ska se ut och vad den ska innehålla.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO verkar för att skapa regler för hur en lönespecifikation ska se ut och vad den ska innehålla för uppgifter.

14.120

Likabehandling, Bemanningsavtalet

Industrifacket Metall avd 3 Norra Västerbotten

I bemanningslagen finns det en skrivning om likabehandling och vad allmänna anställningsvillkor är. Bemanningsavtalet bör stärkas upp med en tydligare beskrivning om vad som menas i kollektivavtalet.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att det införs en definiering vad allmänna anställningsvillkor är likt den som finns i bemanningslagen.

14.121

Gällande arbetstid och veckovis begränsningsperiod avsnitt 4 Arbetstider, § 8 mom. 2 samt avsnitt 3, § 5 mom. 2 i Bemanningsavtalet

Industrifacket Metall avd 47 Östra Skåne

Det har gjorts förändringar i Bemanningsavtalet gällande garantilön för varje icke utbokad timme, vilket var en positiv förändring. Dock har det uppstått ett problem med att företag verksamma i bemanningsbranschen rullar timmarna på fyra veckor per hel månad. Detta utifrån den skrivning som finns i Bemanningsavtalet avsnitt 4, § 8, mom. 2.

Det gör att våra medlemmar ibland blir uthyrda mer än 40 timmar per vecka och samtidigt förlorar garantilön i en senare vecka i 4-veckorsperioden per månad. Detta hanteringssätt från företagen gör att de anställda likväl inte är garanterade lön för varje timme som de inte är uthyrda, det vill säga poängen med att avtalsförändringen försvann. Samtidigt är avsnitt 4, § 8 i Bemanningsavtalet, rörigt i sitt upplägg.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att i Bemanningsavtalet, avsnitt 4, § 8 ersätts med följande text: "Ordinarie arbetstid uppgår för heltidsanställd till 40 timmar/helgfri vecka. Efter lokal överenskommelse kan längre beräkningsperiod tillämpas. Under all tid då arbetstagaren är utbokad tillämpas det på den aktuella arbetsplatsen gällande arbetstidsbestämmelserna. Arbetstiden förläggs i enlighet med vad som gäller för motsvarande yrkesgrupper hos kunden. I de fall kundens verksamhet genom lag eller kollektivavtal är helt eller delvis un-

dantagen från nattarbetsförbudet är även motsvarande arbetsuppgifter som utförs av de utbokade arbetstagarna undantagna. Under de perioder då arbetstagaren inte är utbokad förläggs den ordinarie arbets- och utbildningstiden mellan 07.00 och 17.00, om inte annat överenskommes mellan arbetsgivaren och den lokala fackliga organisationen” samt att avsnitt 3, § 5 mom. 2 sista meningen som börjar ”Beräkning av arbetstid [...]” ändras till: ”Beräkning av garantin görs med utgångspunkt i ordinarie veckoarbetstid/helgfri vecka”.

14.122

Motion om ändring av ordinarie arbetstid och jourtidens förläggning Industrifacket Metall avd 47 Östra Skåne

I dag står det i Bemanningsavtalet att en arbetsgivare bör meddela minst fem dagar i förväg om arbetstiden förläggning ska ändras. Verkligheten är dock att arbetstagare slussas med väldigt kort eller ingen varseltid. Detta innebär att det i praktiken är omöjligt att till exempel vara en småbarnsförälder och samtidigt arbeta på ett bemanningsföretag.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att texten i Bemanningsavtalet, avsnitt 4, § 59, mom. 12: att mom. 12 tas bort och ersätts med följande text: Arbetsgivare ska utan dröjsmål lämna arbetstagare besked i fråga om ändring av den ordinarie arbetstiden och jourtidens förläggning. Vid förändring av arbetstiden från dagtid till skift/natt eller omvänt bör besked lämnas minst fjorton dagar i förväg. Besked ska dock lämnas minst fem dagar i förväg. Särskild hänsyn ska tas om väsentligt förändrad förläggning av arbetstid innebär stor olägenhet för den anställde beträffande barnomsorg eller liknande.

14.123

Motion angående att förflyttningstid ska beaktas som arbetstid Industrifacket Metall avd 47 Östra Skåne

Det är inte reglerat i Bemanningsavtalet att det endast går att ha ett uppdrag per dag. Det är inte ovanligt att en anställd har flera korta uppdrag som dessutom kan vara på olika orter. Lön utbetalas enbart de timmar hen faktiskt utför arbete åt kundföretag.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att i Bemanningsavtalet, avsnitt 4, § 9, mom. 3 kompletteras med texten: Förflyttningstid mellan arbete på olika objekt är att betrakta som arbetstid.

14.124

Arbetstidsförkortning, Bemanningsavtalet Industrifacket Metall avd 3 Norra Västerbotten

Många avtal har någon form av arbetstidsförkortning för att reglera arbetstidsmått, i Bemanningsavtalet finns inte det.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att Bemanningsavtalet ska ha en egen form av arbetstidsförkortning.

14.125

Tidbank, Bemanningsavtalet

Industrifacket Metall avd 3 Norra Västerbotten

I Bemanningsavtalet finns det ingen annan möjlighet till ledighet än semester eller tjänstledighet. Om en person behöver vara ledig, till exempel för att gå till tandläkaren, finns det små möjligheter att göra det. Semester kan endast tas ut heldagar och det finns inget stöd för tjänstledighet utan det blir med chefens goda vilja som en anställd får ledigt.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att införa möjlighet att spara tid eller pengar i en bank där den anställda vid ett senare tillfälle kan ta ut ledighet.

14.126

Annan huvudsaklig sysselsättning, Bemanningsavtalet

Industrifacket Metall avd 3 Norra Västerbotten

Vi anser att det finns ett problem med otydligheten i beskrivningen om hur anställningsformen "annan huvudsaklig sysselsättning" ska tolkas. Vi ser också faran i att använda denna anställningsform som ett sätt att komma ifrån att betala garantilön.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att det ska vara en tydligare skrivning över hur stor sysselsättningsgrad en person måste ha för att anställningen i bemanningsföretaget ska räknas som annan huvudsaklig sysselsättning.

14.127

Arbetsmiljö för inhyrda

Industrifacket Metall avd 3 Norra Västerbotten

Bemanning är en snabbt växande bransch. I mångt och mycket används företagen som arbetsförmedling och varje år passerar det många människor som har en anställning i företagen.

Vi tycker att skrivningen om ett delat arbetsmiljöansvar mellan kundföretagen och arbetsgivaren är nödvändigt och viktigt. Men vi anser att det inte riktigt räcker, eftersom det i det tysta vittnas varje dag, runt om i Sverige, om dålig arbetsmiljö och anställda som inte vågar rapportera om missförhållanden. Vi ser att det är hög tid att sätta större fokus på inhyrdas arbetsmiljö. LO är den samlade parten för bemanningsbranschen och det behövs att alla fackförbund jobbar aktivt med frågan. LO bör vara tongivande i frågan.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att det måste sättas större fokus på den inhyrda personalens arbetsmiljö.

14.128

Motion angående förstadagsintyg

Industrifacket Metall avd 47 Östra Skåne

Den text som i dag finns om förstadagsintyg i Bemanningsavtalet kan uppfattas som att det är fritt fram för arbetsgivare att begära förstadagsintyg. Det är vår uppfattning att det måste föreligga särskilda skäl. Det är en förändring av den anställdes anställningsförhållande och ska föregås av förhandling enligt medbestämmandelagen (MBL) 11 §.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att texten i Bemanningsavtalet, avsnitt 5, § 12, mom. 1, stycke 7, bör utgå och ersättas med: "I det fall särskilda skäl föreligger och arbetsgivaren önskar begära intyg från tidigare dag än sjunde sjukdagen ska arbetsgivaren begära förhandling med ansvarigt förbund. Det är först när sådan förhandling genomförts som arbetsgivare har rätt att begära intyg från tidigare än sjunde sjukdagen. En sådan begäran ska vara skriftlig och får högst gälla för ett år. När sådant intyg begärs ska arbetsgivaren anvisa läkare eller tandläkare samt stå för kostnaden för begärt intyg jämte eventuell skälig resekostnad".

14.129

Ekonomisk ersättning för fackligt arbete på arbetstid

Industrifacket Metall avd 3 Norra Västerbotten

I dag är det en låg facklig organisationsgrad bland bemanningskonsulter. Även om anställda hos bemanningsföretag är medlemmar i sina respektive fackförbund, finns det få lokala klubbar och få bemanningskonsulter har representanter med förhandlingsrätt.

Hos de bemanningsarbetsgivare där de anställda kunnat bilda en klubb och det därmed finns ett fackligt engagemang, finns en svårighet vad gäller ersättning för förlorad arbetsinkomst vid fackligt engagemang under arbetstid. I likhet med vad som ska utgå enligt förtroendemannalagen till anställda hos arbetsgivare, där en person jobbar på en fast arbetsplats.

I nuläget är en arbetsgivare i bemanningsbranschen endast skyldig att vid fackligt arbete utbetala en anställds garantilön, eftersom arbetsgivaren helt enkelt kan låta bli att placera ut arbetstagaren under de dagar som denne har fackligt uppdrag. Alternativt permanent placera den som vill ägna sig åt facklig verksamhet som resurs eller som konsult i det egna företaget med en lön i nivå med garantilönen. I och med att bemanningskonsulter enligt Bemanningsavtalet arbetar utifrån en genomsnittlig förtjänstlön skiljer sig ofta lönen vid utplaceringar gentemot garantilönen med flera hundralappar.

Det innebär att en bemanningskonsult i de flesta fall backar rejält på sin månadsinkomst vid fackligt engagemang. Dessutom kan hen väldigt lätt "straffas ut" vid fackligt engagemang och gå miste om en stor summa pengar, helt tvärt emot intentionen med förtroendemannalagen. Det innebär i sin tur att det är väldigt svårt att engagera bemanningsanställda i den fackliga verksamheten.

Skulle ersättningsnivån finnas fastställd i Bemanningsavtalet, exempelvis på så sätt att "lön vid fackligt arbete ska utbetalas enligt vad som i dagens läge skulle vara ett snitt av arbetstagarens faktiska inkomst under det senaste utplacerade kvartalet hos annat kundföretag än det egna", skulle även bemanningskonsulter kunna arbeta fackligt på arbetstid utan att förlora alltför stor inkomst i likhet med anställda på "vanliga" arbetsplatser. Det

skulle också förhindra arbetsgivaren att ”straffa ut” konsulter för fackligt engagemang och den fackliga ersättningen skulle också följa vad som skulle varit konsultens löneutveckling om hen inte engagerat sig fackligt.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att det i Bemanningsavtalet ska anges hur ersättning vid fackligt arbete ska utbetalas för att bättre stämma överens med arbetstagarens faktiska anställningsförmåner i enlighet med förtroendemannalagen och därmed undvika att arbetstagaren ”straffplaceras” på garantilön på grund av sitt fackliga engagemang.

14.130

Gällande granskning av handlingar Bemanningsavtalet, avsnitt 7 Förhandlingsordning

Industrifacket Metall avd 47 Östra Skåne

I flera av LOs medlemsorganisationers egna kollektivavtal finns regleringar för att kunna granska och kontrollera att företagen efterlever avtalen. Denna möjlighet finns inte hos bemanningsföretagen, trots att behovet där kanske är större än i många andra branscher, utifrån situationen med rätt genomsnittligt inkomstläge (GFL) etcetera.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att en text i Bemanningsavtalet införs i avsnitt 7, som ger det ansvariga förbundet rätt att genom besök hos arbetsgivaren ta del av nödvändigt underlag för att kunna bedöma att arbetstagare har fått korrekt lön och ersättning.

14.131

Motion om facklig introduktion på ordinarie arbetstid med bibehållen GFL-lön

Industrifacket Metall avd 47 Östra Skåne

Om Bemanningsavtalet ska ha bärighet framöver behöver både arbetstagar- och arbetsgivar sidan ha en hög organisationsgrad. I dag har arbetsgivar sidan det, medan LO-förbunden på arbetstagar sidan har det svårare att öka organisationsgraden.

En förutsättning för lyckad organisering är att facket personligen får träffa den anställde för att kunna genomföra ett samtal.

Bemanningsföretagen är oftast okej med att bjuda in anställda till ett möte i företagets lokaler med facket efter arbetstid. Det är positivt, men tyvärr dyker väldigt få upp på mötet på grund av att det är utanför ordinarie arbetstid.

Vi tror att en facklig introduktion under ordinarie arbetstid skulle öka LO-förbundens möjlighet att höja organisationsgraden och därmed kunna bidra till Bemanningsavtalets framtida bärighet.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att en text förs in i Bemanningsavtalet som ger rätt att träffa kollektivanställda på ordinarie arbetstid med bibehållet genomsnittligt förtjänstläge, GFL-lön, i syfte att genomföra en facklig introduktion.

14.132

Visstidsanställning, Bemanningsavtalet

Industrifacket Metall avd 3 Norra Västerbotten

Vi tycker att det är bra att bemanningsföretag är skyldiga att förhandla om förlängning av visstid, då det har gått sex månader och att ny visstid endast kan ingås efter sex månader. Den "karensen" tror vi är viktig så inte den anställda kan slängas ut och in hur som helst.

Lagen gäller även i bemanning när en person arbetat sammanlagt två av fem år ska personen erbjudas en tillsvidareanställning i enlighet med lagen (1982:80) om anställningskydd. Vi tror dock att det kan vara svårt att kontrollera att det följs, eftersom det passerar väldigt många människor genom företagen varje år. Vi tror att enda chansen är att bemanningsföretaget själv är tvungen att uppge tidigare anställningar när de lämnar in anställningsbevisen.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att bemanningsföretagen ska bli skyldiga att rapportera till lokal facklig organisation eller avdelning om någon återkommer till ny anställning.

14.133

Motion angående bilaga 2 — bemanningsbranschens avtalsnämnd

Industrifacket Metall avd 47 Östra Skåne

Bemanningsavtalsbranschens avtalsnämnd instiftades år 2000 då avtalet var nytt.

Förhandlingsordningen utformades då för att hantera en stor mängd tolkningsärenden.

Branschen är inte längre ny, avtalet har omförhandlats och tolkats under flera decennier. Vi anser att avtalsnämnden har spelat ut sin roll.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att bilaga 2, bemanningsbranschens avtalsnämnd i sin helhet avlägsnas från Bemanningsavtalet.

Utlåtande motionerna 14.108–14.133

14.108

att det i avtalet ska förtydligas gällande arbetsgivarens skyldighet att tillse att likabehandling hos kundföretag av anlitade bemanningskonsulter sker i enlighet med lag (2012:854) om uthyrning av arbetstagare 11 §.

14.109

att höja nivån på garantilönen till en rimlig nivå.

14.110

att det ska finnas en maxgräns på hur länge en anställd kan anses vara icke kvalificerad yrkesarbetare på garantilönenivå samt

att efter en rimlig tid ska den anställde automatiskt flyttas upp till den högre nivån på garantiersättning.

14.111

att i Bemanningsavtalet, avsnitt 3, § 5 mom. 3 ersätts med följande text: "Under tid då arbetstagaren inte är utbokad eller får lön enligt mom. 5, utges en garanti om: Garantilön ska vara 90 procent av genomsnittsförtjänsten de senaste tre månaderna. Vid beräkning av garantilön ska endast utbokad tid utgöra beräkningsgrund".

14.112

att i Bemanningsavtalet, avsnitt 5, § 11 mom. 3 ersätts med följande text: att helglönens utgörs av genomsnittligt förtjänstläge GFL (T+P) senaste tremånadersperioden.

14.113

att avsättningarna till deltidspension ska öka.

14.114

att i Bemanningsavtalet, avsnitt 3, § 5, mom. 6, första meningen ändras till: Med övertid menas all den tid då arbetstagaren inte är utbokad men arbetar, deltar i beordrad utbildning eller då arbetstagaren bokas ut på flera kundföretag som sammanlagt överstiger gällande heltidsmått.

14.115

att övertidsersättning ska utgå vid sammanlagt utfört arbete mer än åtta timmar per dygn, mellan 00.00–24.00, hos fler än ett kundföretag.

14.116

att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att införa en lägstanivå i Bemanningsavtalet för semesterersättning.

14.117

att vid dagliga resor mellan arbetstagarens fasta bostad och arbetsplatsen utom arbetstiden utges reskostnadsersättning till berörd arbetstagare avseende ett minsta avstånd från bostaden om två kilometer enkel resväg samt

att maximal ersättning per dag enligt 1) och 2) nedan, tur och retur mellan bostaden och arbetsplatsen, kan högst uppgå till traktamentsnivån (från 345 kronor per dag). Reskostnadsersättning utges för resväg, enligt följande: 1) Vid körning med egen bil: Ersättning utges avseende resväg mellan arbetstagarens bostad och arbetsplats med kronor/liter per kilometer 2) Vid resa med annat färdmedel än egen bil: Ersättning utges för styrkta kostnader för allmänna färdmedel eller av Skatteverket godkända schablonbelopp för andra fordon upp till ett högsta belopp om (enligt Skatteverkets regler godkänns ett schablonbelopp om 1/20 av värdet för ett periodkort (månadskort) per dag som avdragsgill kostnad för kollektiva färdmedel).

14.118

att ersättning vid permission ska beräknas på ett genomsnitt av de före permissionen tre närmaste månadernas genomsnittliga förtjänstläge.

14.119

att LO verkar för att skapa regler för hur en lönespecifikation ska se ut och vad den ska innehålla för uppgifter.

14.120

att det införs en definiering vad allmänna anställningsvillkor är likt den som finns i bemanningslagen.

14.121

att i Bemanningsavtalet, avsnitt 4, § 8 ersätts med följande text: "Ordinarie arbetstid uppgår för heltidsanställd till 40 timmar/helgfri vecka. Efter lokal överenskommelse kan längre beräkningsperiod tillämpas. Under all tid då arbetstagaren är utbokad tillämpas det på den aktuella arbetsplatsen gällande arbetstidsbestämmelserna. Arbetstiden förläggs i enlighet med vad som gäller för motsvarande yrkesgrupper hos kunden. I de fall kundens verksamhet genom lag eller kollektivavtal är helt eller delvis undantagen från nattarbetsförbudet är även motsvarande arbetsuppgifter som utförs av de utbokade arbetstagarna undantagna. Under de perioder då arbetstagaren inte är utbokad förläggs den ordinarie arbets- och utbildningstiden mellan 07.00 och 17.00, om inte annat överenskommits mellan arbetsgivaren och den lokala fackliga organisationen" samt

att avsnitt 3, § 5 mom. 2 sista meningen som börjar "Beräkning av arbetstid [...]" ändras till: "Beräkning av garantin görs med utgångspunkt i ordinarie veckoarbetstid/helgfri vecka".

14.122

att texten i Bemanningsavtalet, avsnitt 4, § 59, mom. 12: att mom. 12 tas bort och ersätts med följande text: Arbetsgivare ska utan dröjsmål lämna arbetstagare besked i fråga om ändring av den ordinarie arbetstiden och jourtidens förläggning. Vid förändring av arbetstiden från dagtid till skift/natt eller omvänt bör besked lämnas minst fjorton dagar i förväg. Besked ska dock lämnas minst fem dagar i förväg. Särskild hänsyn ska tas om väsentligt förändrad förläggning av arbetstid innebär stor olägenhet för den anställde beträffande barnomsorg eller liknande.

14.123

att i Bemanningsavtalet, avsnitt 4, § 9, mom. 3 komplettera med texten:

Förflyttningstid mellan arbete på olika objekt är att betrakta som arbetstid.

14.124

att Bemanningsavtalet ska ha en egen form av arbetstidsförkortning.

14.125

att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att införa möjlighet att spara tid eller pengar i en bank där den anställda vid ett senare tillfälle kan ta ut ledighet.

14.126

att det ska vara en tydligare skrivning över hur stor sysselsättningsgrad en person måste ha för att anställningen i bemanningsföretaget ska räknas som annan huvudsaklig sysselsättning.

14.127

att det måste sättas större fokus på den inhyrda personalens arbetsmiljö.

14.128

att texten i Bemanningsavtalet, avsnitt 5, § 12, mom. 1, stycke 7, bör utgå och ersättas med: "I det fall särskilda skäl föreligger och arbetsgivaren önskar begära intyg från tidigare dag än sjunde sjukdagen ska arbetsgivaren begära förhandling med ansvarigt förbund. Det är först när sådan förhandling genomförts som arbetsgivare har rätt att begära intyg från tidigare än sjunde sjukdagen. En sådan begäran ska vara skriftlig och får högst gälla för ett år. När sådant intyg begärs ska arbetsgivaren anvisa läkare eller tandläkare samt stå för kostnaden för begärt intyg jämte eventuell skälig resekostnad".

14.129

att det i Bemanningsavtalet ska anges hur ersättning vid fackligt arbete ska utbetalas för att bättre stämma överens med arbetstagarens faktiska anställningsförmåner i enlighet med förtroendemannalagen och därmed undvika att arbetstagaren "straffplaceras" på garantilön på grund av sitt fackliga engagemang.

14.130

att en text i Bemanningsavtalet införs i avsnitt 7, som ger det ansvariga förbundet rätt att genom besök hos arbetsgivaren ta del av nödvändigt underlag för att kunna bedöma att arbetstagare har fått korrekt lön och ersättning.

14.131

att en text förs in i Bemanningsavtalet som ger rätt att träffa kollektivanställda på ordinarie arbetstid med bibehållet genomsnittligt förtjänstläge, GFL-lön, i syfte att genomföra en facklig introduktion.

14.132

att bemanningsföretagen ska bli skyldiga att rapportera till lokal facklig organisation eller avdelning om någon återkommer till ny anställning.

14.133

att bilaga 2, bemanningsbranschens avtalsnämnd i sin helhet avlägsnas från Bemanningsavtalet.

Motionerna 14.108–14.133 förutom motion 14.127 är motioner som yrkar på förändringar i det för LO-förbunden gemensamma kollektivavtalet. Samtliga motioner pekar på viktiga förändringar och/eller lösningar på stora problem och ska därför beaktas inom ramen för kommande kollektivavtalsförhandlingar med motparten. Särskilt motion 14.129 pekar på ett problem som gör extra ont, att arbetsgivaren väljer att hantera avtalet på ett sätt som gör att de betalar endast garantilön vid fackligt arbete. Motionen beskriver ett beteende hos bemanningsföretagen som går helt stick i stäv med de uppfattningar som LO har om hur fackligt arbete ska ersättas. Det finns också företag som betalar ut faktisk förlorad arbetsförtjänst utifrån regeln om genomsnittligt förtjänstläge, alltså båda sätten förekommer.

Styrelsen ser problemet som en fråga som hela tiden måste förhandlas med motparten när vi får kännedom om dessa missförhållanden, samt att frågan ska tas upp i kommande kollektivavtalsförhandlingar med motparten.

Motion 14.127 angående de bemanningsanställdas arbetsmiljö är en fråga som alltid har varit viktig och varit en del av avtalskraven i ett antal avtalsrörelser under avtalets 20-åriga historia. Ett partsgemensamt arbete gjordes under avtalsperioden 2017–2020 med gott resultat, där man uppmärksammade ett stort antal branschgrupperingar om de bemanningsanställdas särskilt utsatta situation i arbetslivet, både genom fysiska möten och informationsutskick. Styrelsen delar motionens intentioner om ett större fokus på inhyrdas arbetsmiljö.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att bifalla motionen 14.127 samt

att anse motionerna 14.108, 14.109, 14.110, 14.111, 14.112, 14.113, 14.114, 14.115, 14.116, 14.117, 14.118, 14.119, 14.120, 14.121, 14.122, 14.123, 14.124, 14.125, 14.126, 14.128, 14.129, 14.130, 14.131, 14.132, 14.133 besvarade.

I debatten deltog

Rasmus Tallén, Handels
Johan Lindahl, Handels
Jonas Eriksson, Elektrikerna
Clas Danell, Byggnads
Gabriella Lavecchia, LOs styrelse
Torbjörn Johansson, LOs avtalssekreterare

Följande förslag förelåg

- Styrelsens utlåtanden,
- Jonas Eriksson, Elektrikerna besvarandeyrkande på motion 14.106,
- Clas Danell, Byggnads, bifallsyrkande på motion 14.106,
- Rasmus Tallén, Handels, bifallsyrkande på motion 14.107 att-satserna 2 och 4.

Beslut

Kongressen beslutade efter försöksvotering
att ställa bifallsyrkandet på motion 14.106 mot styrelsens utlåtande.
Votering begärdes Clas Danell, Byggnads.

Kongressen beslutade efter försöksvotering
att bifalla styrelsens utlåtande på motion 14.106.
Votering begärdes Clas Danell, Byggnads.

Kongressen beslutade efter försöksvotering
att bifalla styrelsens utlåtande på motion 14.107 att-sats 2.
Votering begärdes av Rasmus Tallén, Handels.

Kongressen beslutade efter försöksvotering
att bifalla styrelsens utlåtande på motion 14.107 att-sats 4.
Votering begärdes av Mats Wahlström, Handels.

Kongressen beslutade
att i övrigt bifalla styrelsens utlåtanden.

Punkt 15

Internationella frågor

Internationella frågor

Anförande

Susanna Gideonsson, LOs ordförande: Kongressdeltagare! Låt mig börja med att gå tillbaka i tiden, 112 år närmare bestämt.

När LO år 1909 tvingades ut i storstrejk fick våra strejkkassor bidrag från fackföreningar över hela världen. Några av de bidragen kom från Afrika, från Rhodesia, landet som i dag heter Zimbabwe. Där hade gruvarbetare samlat ihop pengar till sina strejkande kamrater långt uppe på norra halvklotet. I dag, här på kongressen, samlar vi in pengar till dem.

Alldeles nyss fick vi en filmad hälsning från Japhet Moyo i Zimbabwes fria och demokratiska fackföreningsrörelse. Genom Palmecentrets insamling här på kongressen stöder vi både dem och fackliga kamrater i andra länder.

Ja, vänner, den internationella solidariteten är lika gammal som arbetarrörelsen själv, för vi har alltid vetat att vi aldrig kan föra vår kamp ensamma – inte utan solidariteten och inte utan gemenskapen med fackliga kamrater i andra länder.

I grunden handlar vårt fackliga arbete om samma saker som 1909, om det fackliga löftet. Men arenan har blivit större. Nu utgörs den av hela vår värld.

I dag är det än mer självklart att arbetare i Sverige har gemensamma intressen med arbetare i övriga Europa, liksom med arbetare i Brasilien, Sydkorea och Zimbabwe, ja, i hela världen. Allt vi gör påverkar våra kamrater i andra länder, och allt de gör påverkar oss.

På samma sätt påverkas vi av utvecklingen inom världshandelsorganisationen WTO, internationella valutafonden IMF, FN och ILO.

Därför fortsätter vi att arbeta för att Sverige ska ratificera ILOs konvention 94 om arbetsklausuler vid offentlig upphandling. Det gröna folkhem vi vill bygga får inte vara ett fuskbygge, som Magdalena Andersson sa vid partikongressen.

Vi kräver också att Sverige snarast ratificerar den nyligen antagna ILO-konventionen 190 om avskaffande av våld och trakasserier i arbetslivet.

Allt fler arbetare riskerar kränkningar när de globala företagen jagar ännu lägre priser och högre vinster. Den globala arbetsmarknadens villkor har betydelse för allas löner och villkor.

Jag vill också lyfta fram arbetet med Agenda 2030, FNs dagordning för att utrota och avskaffa fattigdom och hunger, förverkliga de mänskliga rättigheterna, uppnå jämställdhet och lösa klimatkrisen.

Det är inga små mål, som ni hör. Men varje steg på vägen är oerhört viktigt. Vi deltog aktivt i förarbetet och under förhandlingarna. Nu måste det arbetet fortsätta.

Globaliseringen är ett faktum. Den är här för att stanna. Men globaliseringens fördelar måste komma alla till del.

Vi är dessutom ett litet, exportberoende land. Handeln med andra länder är av central betydelse för vår ekonomi och därmed för våra möjligheter att främja tillväxt och sysselsättning.

Därför har svensk fackföreningsrörelse aldrig trott på protektionism. Vi

har alltid stått för frihandel. Det ska vi fortsätta att göra. Men det måste vara en handel som bygger på schysta villkor och respekt för de mänskliga rättigheterna i arbetslivet.

En central arena för oss är givetvis samarbetet inom EU. Vi fortsätter arbetet för ett socialt protokoll, där grundläggande fackliga fri- och rättigheter är överordnade de ekonomiska friheterna.

Vi behöver ett EU som värnar demokrati och mänskliga rättigheter i arbetslivet. Kampen mot social dumpning är därför en ödesfråga för hela EU-samarbetet. Då krävs tydliga regler. Men de reglerna måste samtidigt respektera olika arbetsmarknadsmodeller. Vi ger inte upp vår svenska kollektivavtalsmodell. Därför säger vi bestämt nej till europeiska minimilöner.

LO välkomnar också det initiativ som Stefan Löfven tog till ett globalt handslag mellan arbete och kapital – en Global Deal. Allt fler länder går nu med i det arbetet. Senast anslöt sig såväl fackföreningsrörelsen som arbetsgivarna i Israel. Tillsammans ska de nu inleda ett projekt för palestinska gästarbetare.

Låt oss nu tillsammans fortsätta att stärka vårt internationella arbete, för en värld med fler fria och demokratiska fackföreningar, en värld där arbetarnas fackliga och mänskliga rättigheter garanteras, både i arbetslivet och i samhället, en värld där globaliseringens fördelar kommer alla, inte bara några, till del!

Motion 15.1

15.1

Framtagning av en LO och LO-förbundsgemensam global utvecklingsstrategi

Målareförbundet

I en värld där globaliseringens effekter och utmaningar sätter daglig press på våra medlemmar behövs en gemensam global utvecklingsstrategi mellan LO och LO-förbunden.

I dag kan vår generation vara den första som har möjlighet att utrota fatigdom runt om i världen samtidigt som vi är den generation som kan vara den sista att verkligen bekämpa klimatförändringarna. Att då inte ha en mer utvecklad global facklig strategi skulle kunna resultera i att vi inte fullt ut kan värna våra medlemmars intressen.

Historiskt har fackföreningsrörelsen alltid varit gränslös, och svensk fackföreningsrörelse med LO och LO-förbunden i spetsen har under hela sin historia solidariskt bidragit till en bättre värld. Genom egna medel och resurser har vi inte bara höjt våra röster utan aktivt bidragit genom att stödja utvecklingsinsatser världen över. Sverige och svensk fackföreningsrörelse med LO och LO-förbunden i spetsen har genom egna medel och statliga biståndsmedel bidragit till att bekämpa de värsta avarterna av exploaterande globalisering.

Genom våra ramorganisationer Union to Union och Palmecentret har vi noterat att konkurrensen om de statliga biståndsmedlen ökat genom fler

aktörer, men även företagens intåg som biståndsaktörer. Biståndsagendan har dramatiskt förändrats i Sverige och det talas alltmer om att det svenska biståndet inte längre kan vara bundet till svenska civilsamhällesorganisationer utan måste konkurrensutsättas.

Allt fler globala NGOs (Non Governmental Organizations) tar alltmer för sig av det svenska biståndet, som historiskt har kanaliseras av det svenska civilsamhället inklusive svensk fackföreningsrörelse. Det är inte längre hållbart att LO och LO-förbunden tvingas att enbart kunna söka medel via Sida och civilsamhällesportföljen samtidigt som Sveriges regering och riksdag återkommande påpekar vikten av att exportera den svenska partsmodellen.

LO och LO-förbunden har i dag ingen gemensam strategi för att bemöta den här utvecklingen, samtidigt som vi vet att den svenska partsmodellen är ett verktyg, som har potential att utrota fattigdom likväl som att möjliggöra delaktighet från anställda i privat likväl som offentlig sektor världen över.

Den svenska partsmodellen ligger även till grund för initiativet Global Deal som allt fler länder, företag och fackföreningar ansluter sig till. Under den senaste kongressperioden har LO och LO-förbunden tillsammans med Socialdemokraterna varit ledande i att ta fram Global Deal-initiativet som nu etablerats och finns under OECD i samverkan med ILO. Initiativet visar på den inbyggda möjlighet som social dialog har och nödvändigheten att inkludera de anställda för att utveckla en sund och säker arbetsmarknad och säkerställa att tillväxten sker på ett inkluderande sätt och kommer fler till del.

I dag känner allt fler fackligt förtroendevalda till varför vi samverkar fackligt över gränserna men det är långt ifrån alla medlemmar som ser nytan och kopplingarna mellan det lokala fackliga arbetet och arbetet fackligt globalt. Vi har en gyllene möjlighet att sy samman det vardagsfackliga hemmaarbetet med det fackliga arbetet över gränserna genom att sy samman vårt existerande arbete med de av FN framtagna utvecklingsmålen och Agenda 2030.

Genom att ta fram en gemensam global utvecklingsstrategi kan fler av våra medlemmar och fackligt förtroendevalda både bidra lokalt likväl som att öka förståelsen för varför facket fortsatt måste arbeta över landsgränserna.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO tar fram en global utvecklingsstrategi gemensamt med LO-förbunden, för att därigenom förstärka det gemensamma globala utvecklingsarbetet och för att fortsatt kunna bekämpa globaliseringens avarter och prioritera insatserna samt

att LO arbetar för att återinrätta arbetsmarknadsråd på svenska ambassader världen runt, för att förstärka arbetet med Global Deal och den svenska partsmodellen även via de svenska ambassaderna.

Utlåtande motion 15.1

15.1

att LO tar fram en global utvecklingsstrategi gemensamt med LO-förbunden, för att därigenom förstärka det gemensamma globala utvecklingsarbetet och för att fortsatt kunna bekämpa globaliseringens avarter och prioritera insatserna samt

att LO arbetar för att återinrätta arbetsmarknadsråd på svenska ambassader världen runt, för att förstärka arbetet med Global Deal och den svenska partsmodellen även via de svenska ambassaderna.

Motion 15.1 föreslår att LO och förbunden utformar en global utvecklingsstrategi för att främja medlemmarnas förståelse och bidrag till facket's gränsöverskridande arbete.

LOs internationella enhet påbörjade i januari 2020 ett förbundsgemensamt arbete för att utveckla en internationell strategi i linje med motionsställarens önskemål och anser därför att motionen är välkommen och relevant. LO-kansliet tog, i nära samarbete med förbunden, fram den gemensamma internationella strategi som antogs av LOs styrelse i november 2020. LOs nya internationella strategi tar sin utgångspunkt utifrån motionens förslag. LOs internationella arbete tar avstamp i respekten för grundläggande rättigheter, såsom att bilda fria demokratiska fackföreningar, en trygg och säker arbetsmiljö samt att kunna påverka sitt arbetsliv. LO och förbunden arbetar för att stater och företag respekterar nationella och internationella regelverk som ska garantera arbetstagares grundläggande fackliga och mänskliga rättigheter, både i arbetslivet och i samhället.

14 år har passerat sedan den senaste strategin antogs och visar på att behovet av att samla ihop de internationella prioriteringarna är angeläget.

På LOs kongress 2004 beslutades att tillsätta en utredning om LOs framtida uppdrag. Utredningen resulterade i en rapport om hur samordningen av fackföreningsrörelsens internationella arbete skulle genomföras, utredningen antogs 2006. Sedan dess har gemensamma prioriteringar inom det internationella fältet gjorts genom kongressbeslut, kongresskappor och relevanta prioriteringar i styrelsens verksamhetsplaner för LO.

Det fackliga arbetet blir alltmer gränslöst och ställer nya krav på fackföreningsrörelsen. Tidigare erfarenheter och kunskaper om internationellt fackligt arbete är viktiga, men det måste kompletteras med rätt prioriteringar som medverkar till att främja medlemsnyttan hos förbunden. På det dryga ett och ett halvt decennium som passerat sedan den senaste samordningen av internationella prioriteringar, har väsentliga förändringar skett av både politiska förutsättningar och behovet av förnyade samarbeten. Framtagandet av en ny strategi har varit en viktig process för att visa på enighet och samarbete som den alltmer globaliserade arbetsmarknaden kräver.

LOs styrelse delar motionärens mening om att en samlad global utvecklingsstrategi är av stor vikt, för att göra LOs internationella arbete mer effektivt.

I andra att-satsen föreslås att LO arbetar för att återinrätta arbetsmarknadsråd på svenska ambassader runt om i världen.

LO driver redan på i frågan om att återinrätta arbetsmarknadsråd gentemot utrikesdepartementet och i andra relevanta politiska forum. LOs styrelse delar uppfattningen att arbetsmarknadsråden är viktiga för att ta tillvara förbundens medlemmars intressen genom att kunna främja den svenska arbetsmarknadsmodellen och motverka negativa effekter för svenska arbetare. Motionen bidrar positivt genom att LO nu ges möjlighet att prioritera frågan.

Arbetsmarknadsråden var placerade på svenska ambassader runt om i världen. Representanterna utsågs mellan parterna på arbetsmarknaden. Deras främsta uppgift var att bevaka frågor rörande arbetsmarknaden, näringslivsfrågor och upprätthålla goda relationer med för Sverige relevanta aktörer. Råden hade också en central roll i att sprida kunskap om den svenska arbetsmarknadsmodellen. Råden rapporterade till chefen för arbetsmarknadsdepartementet respektive chefen för socialdepartementet. Fram till 2006 återfanns arbetsmarknadsråd på ambassaderna i Bonn, Bryssel, London och Washington.

Arbetsmarknadsråden upphörde att tillsättas av utrikesdepartementet, dels på grund av att departementet ville spara in pengar på utlandsmyndigheterna, dels genom att man från politiskt håll hävdade att uppgiften inte är ett arbete för parterna och i stället skulle skötas av befintlig personal på ambassaderna. Det är för LOs styrelse tydligt att arbetsmarknadsråden skulle ha kunnat spelat en central roll i utformandet av förslag gällande exempelvis minimilöner inom EU eller i de olika förhandlingar om handelsavtal de senaste åren. Därför är det angeläget att åter få arbetsmarknadsråd utsedda av parterna på plats på strategiska ambassader.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar
att bifalla motionen 15.1 (att-sats 2) samt
att anse motionen 15.1 (att-sats 1) besvarad.

I debatten deltog

Susanna Gideonsson, LOs ordförande
Johan Lindholm, LOs styrelse

Följande förslag förelåg

– Styrelsens utlåtande.

Beslut

Kongressen beslutade
att bifalla styrelsens utlåtande.

Punkt 16

Facklig-politisk samverkan

Facklig-politisk samverkan

Anförande

Therese Guovelin, LOs förste vice ordförande: Ordförande, kongresskamrater! Precis som Lisa sa ska vi nu ta oss an område 16, facklig-politisk samverkan.

Det finns många i vår omgivning som har synpunkter på LOs samverkan med det Socialdemokratiska arbetarepartiet. De hävdar att LO borde vara politiskt neutralt. Oftast kommer de synpunkterna från högern, och det är klart att de har synpunkter eftersom vår samverkan ger resultat.

För LO som förening är det naturligt att söka samverka med det enda parti som delar vår ideologiska grundsyn, det parti som har både kraften och viljan att genomföra den politik som leder till våra mål om full samsättning och ett jämlikt samhälle. Självklart innebär det inte att LO gör samma ställningstaganden som Socialdemokraterna i alla sakfrågor. Men riktningen är gemensam.

Lika självklart är det att vi ska vara kritiska till samhällsutvecklingen. Helt övertygade är vi om att klyftorna i samhället måste minska, att skillnaden mellan mäns och kvinnors livsvillkor är för stora och att främlingsfientligheten och rasismen måste krossas.

Lika självklart är det då också att vi – LO och Socialdemokraterna – även i framtiden samverkar för att identifiera samhällsproblem och finna lösningar som bygger på våra gemensamma värderingar i Sverige, inom Norden, i EU och globalt. Det är värderingarna som formar vår värld, skapar framtiden och driver utvecklingen. Det gör skillnad att vi samverkar med Socialdemokraterna.

Givetvis ska LOs påverkansarbete gentemot andra politiska partier och organisationer fortsätta och intensifieras. Vi ska fånga varje möjlighet att lyfta fram våra medlemmars vardag, problem och möjligheter, för att göra samhället bättre.

Facklig-politisk samverkan är i allra högsta grad en fråga om praktiskt arbete. Därför är jag riktigt glad att Socialdemokraternas kongress nyligen fattade så pass många handfasta beslut som berör LO-medlemmar. Jag tänker till exempel på

- att 90 procent av alla välfärdsarbetare ska ha en tillsvidareanställning på heltid och att det målet ska nås innan nästa mandatperiod är över,
- skattereduktionen för medlemskapet både i a-kassan och i facket,
- att vi äntligen samlas ordentligt om en nollvision mot dödsolyckor på jobbet,
- att vi ska ha en arbetsförmedling i hela landet och att man snabbt ska kunna få stöd för att snabbare komma i jobb oavsett var i landet man bor och
- att vi fick igenom ett ersättningstak i a-kassan som följer löneutvecklingen.

Dessa frågor ska vi fortsätta att arbeta med tillsammans med Socialdemokraterna men också trycka på dem om.

Jag ser också fram emot att samverka med partiet i de frågor som vi fattar beslut om här på vår kongress. Vi har alla möjligheter att lyckas. Vi har viljan och kraften att lyckas.

För att få mer och bättre politik som skapar trygghet för vanligt folk behöver vi också många fler valda LO-förbundsmedlemmar inom kommuner, i regioner och i riksdagen – för Socialdemokraterna är vårt parti!

Jag avslutar med att yrka bifall till LO-styrelsens utlåtanden.

Motionerna 16.1–16.10

16.1

Facklig-politisk verksamhet

Fastighetsanställdas Förbund avd Mjölby

LO har historiskt haft en facklig-politisk samverkan med Socialdemokraterna. Vi måste bli självständigare och samarbeta med fler. Vi borde bredda det facklig-politiska samarbetet till att gälla alla krafter som delar våra värderingar enligt stadgarnas målsättningsparagraf.

Där sägs att "LOs och förbundens strävanden att tillvarata arbetstagarnas intressen på arbetsmarknaden och inom näringslivet. LO ska därvid och i övrigt verka för en samhällsutveckling på grundval av politisk, social och ekonomisk demokrati präglad av jämlikhet och en feministisk grundsyn. Uppgiften utgår från den grundläggande synen om allas lika värde och rätt."

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO breddar fackligt-politiska arbetet till att även gälla alla som delar våra värderingar som till exempel Vänsterpartiet och våra breda folkrörelser som exempelvis Hyresgästföreningen.

16.2

Politiska samarbeten

Byggnadsarbetareförbundet region Stockholm–Gotland

Samhället har hårdnat och motsättningarna mellan olika grupperingar med rasism och fascism i släptåg blir värre. Utvecklingen är som vi ser och känner det styrd av kapitalets önskan om fria marknader, demonteringar av sociala rättigheter och avregleringar och har drivits politiskt av nyliberaler och rasistiska partier på högerkanten av politiken.

Det är nödvändigt för oss i fackföreningsrörelsen att både ställa motkrav på ett återupprättande av välfärden i samhället och driva visioner, frågor och krav för en bättre framtid. För att klara av det måste alla goda krafter som är för social, politisk och ekonomisk demokrati kunna arbeta tillsammans i sakfrågor.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att samarbeten politiskt och fackligt ska kunna ske i sakfrågor med de individer, organisationer och partier som delar fackföreningsrörelsens värderingar om ekonomisk, social och politisk demokrati.

Utlåtande motionerna 16.1 och 16.2

16.1

att LO breddar fackligt-politiska arbetet till att även gälla alla som delar våra värderingar som till exempel Vänsterpartiet och våra breda folkrörelser som exempelvis Hyresgästföreningen.

16.2

att samarbeten politiskt och fackligt ska kunna ske i sakfrågor med de individer, organisationer och partier som delar fackföreningsrörelsens värderingar om ekonomisk, social och politisk demokrati.

Motionerna använder på ett föredömligt vis, delar av stadgarnas §1, där LOs uppgift anges. Denna paragraf är också ett centralt och viktigt styrmedel för LOs styrelse.

LO skiljer på begreppen samverkan och påverkan. Samverkan bygger på att de samverkande organisationerna har gemensamma grundläggande värderingar. Den gemensamma strävan handlar om ökad frihet, jämlikhet och solidaritet.

Även påverkansarbetet sker med syftet att påverka politiska beslut. Påverkansarbetet ska ständigt pågå vid sidan av den facklig-politiska samverkan, gentemot partier och organisationer som bär demokratiska värderingar och traditioner.

Facklig-politisk samverkan förutsätter inte gemensamma ställningstaganden i alla sakfrågor, men den förutsätter en samsyn i vilken riktning samhället ska utvecklas och vilka värderingar som ska vara vägledande i det arbetet.

En modern fackföreningsrörelse är trygg i sina värderingar och sin hemvist. Det är en självklar och viktig uppgift att kanalisera samhällskritik, att driva på reformarbetet och formulera egna politiska förslag.

Givet den tydliga uppdelningen mellan facklig-politisk samverkan och politisk påverkan, så anser LOs styrelse att motionärernas krav är väl uppfyllda.

Att förmå fler av LO-förbundens medlemmar att engagera sig facklig-politiskt, har framför allt betydelse för vilka frågor som får uppmärksamhet, var tyngdpunkten kommer att placera sig i debatten och att problemformuleringen blir ett relevant inslag i människors vardag.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att anse motionerna 16.1, 16.2 besvarade.

16.3

Ett starkt kulturliv förutsätter en modern upphovsrätt

Musikerförbundet

De senaste decennierna har vi i Sverige förändrat vår konsumtion av musik drastiskt. Från att ha gått från LP och kassettband till cd och mp3:or. I dag står streamad musik för 90 procent av all musikkonsumtion i Sverige. Den stora fördelen med streamad musik är att piratkopieringen har minskat och att det finns större tillgänglighet. Nackdelen är dock att låtskrivare/upphovs-personer får minimalt betalt för sina verk. Musiker får i nuläget inte någon ersättning alls från digitala plattformar som Spotify, samt att det i dag inte finns någon som har möjlighet att granska om utbetalningarna är korrekta.

Oavvislig ersättningsrätt

Trots att mer än 90 procent av all musikkonsumtion i dag består av streaming finns det fortfarande ingen lagstadgad rätt till ersättning för artister och musiker i samband med att deras verk strömmas genom digitala kanaler som exempelvis Spotify och Youtube. En låt som en musiker har varit med på kan spelas oändligt många gånger på till exempel Spotify, Apple Music eller liknande "on-demand-tjänster" utan att generera någon som helst ersättning till musikern. Ersättningen går i stället till skivbolaget. Möjligheten för artister och musiker att få ersättning via streaming i dag grundas i stort på hur stark förhandlingsposition de har i förhållande till musikbolagen.

Styrkeförhållanden i förhandlingar mellan å ena sidan stora globala aktörer som musikbolag och streamingtjänster och å andra sidan enskilda musiker och artister är i dag väldigt ojämlika. Musikernas fackliga organisationer behöver ytterligare verktyg för att kunna förhandla om en mer rättvis fördelning.

Det bör av denna anledning införas en garanterad rätt till ersättning till artister och musiker när deras prestationer spelas via streamingtjänster. Denna ersättning ska komma ovanpå befintliga kontrakt. Det betyder att utövande musiker skulle ha rätt till ytterligare ersättning om deras låt spelas på streamingtjänster, även om de överlåtit sina rättigheter till ett skivbolag mot en engångsersättning. Ersättningen ska vara oavvislig (det vill säga den ska inte gå att förhandla bort individuellt) och vara föremål för insamling via utövaras kollektiva förvaltningsorganisationer, vilket i Sveriges fall är SAMI.

EUs nya upphovsrättsdirektiv, som just nu håller på att implementeras i svensk lagstiftning, syftar till att underlätta en gemensam inre marknad för digital användning av upphovsrättsligt skyddat material. Även om det inte finns någon direkt reglering med i direktivet om en oavvislig ersättningsrätt så finns det möjlighet för svenska staten att införa en sådan. Enligt artikel 18 i direktivet har Sverige en skyldighet att säkerställa att uphovs personer och utövande konstnärer "har lämplig och proportionerlig ersättning". Här finns det en öppning för den svenska staten att säkerställa en mer rättvis fördelning av intäkterna från streamingtjänster.

Transparens och granskning

Enligt svensk lag har rättighetshavare på musikområdet rätt till ersättning när deras alster används i olika sammanhang. Den digitala revolutionen i

allmänhet och streaming i synnerhet, har lett till enorma mängder data som underlag vid utbetalningar för dessa ersättningar. Miljarder datahändelser genereras varje månad, vilket i sin tur ska analyseras och användas som beräkningsunderlag vid utbetalningar av royalties till "musikkonstnärer" som artister och låtskrivare etcetera.

Det har blivit sådana mängder att det inte längre går att granska datan manuellt. Ingen vet med säkerhet hur korrekta dessa utbetalningar är eftersom ingen ännu granskat dessa väldiga datavolymer.

Ofta anlitas externa it-företag på billigare marknader utanför Sveriges gränser, som bearbetar datan för underlag till royaltyutbetalning. Det finns inte heller någon samordning i beräkningar eller en översyn av data som samlas ihop.

Den statliga myndighet som har tillsynsansvar över upphovsrätten är Patent- och registreringsverket (PRV). De genomför inga kvalitetsgranskningar där datan uppstår eller granskningar i mellanleden på hur beräkningarna sker eller uppföljningar på att datan analyseras på ett sätt som gör att rättighetshavarna får den ersättning som de enligt lag och avtal har rätt till. Det gör i sin tur att det i dag inte finns någon som vet om lagen och avtalen följs, om upphovsrättsinnehavarna får den ersättning de har rätt till. Det är upp till varje skivbolag, distributör, streamingtjänst, musikförlag, upphovsrättssällskap eller annan leverantör, att analysera och bearbeta den enorma mängd data som genereras dagligen och kontrollmyndigheten har inga möjligheter att följa upp om beräkningarna stämmer.

Politiken har genom upphovsrättslagstiftningen beslutat att musikskaparna ska få betalt när deras prestationer används. Men sedan dess har musikbranschen utvecklats så att de globala bolagen, till exempel via Spotify, bygger upp affärsmodeller och gigantiska system som inte är transparenta. De verktyg som politiken har givit oss fungerar inte längre fullt ut. Det är mycket stora ekonomiska belopp som flödar genom dessa dataströmmar och det är svårt att kontrollera att pengarna hamnar där de hör hemma. Det är en ekonomisk rättvisefråga för såväl musikskapare som andra rättighetshavare och för samhället som riskerar att gå miste om skatteintäkter.

Vi föreslår att kongressen beslutar

- att LO verkar för att svenska staten införlivar en oavvislig ersättningsrätt för artister och musiker från digitala plattformar som till exempel Spotify,
- att LO verkar för att svenska staten (exempelvis genom PRV) bevakar och säkerställer att den bakomliggande datan är korrekt så att insamlade medel fördelas till rätt rättighetshavare samt
- att LO ställer sig bakom principen att musiker och andra upphovspersoner ska tillförsäkras en skälig del av de ekonomiska värden som deras arbete genererar.

Utlåtande motion 16.3

16.3

att LO verkar för att svenska staten införlivar en oavvislig ersättningsrätt för artister och musiker från digitala plattformar som till exempel Spotify,

att LO verkar för att svenska staten (exempelvis genom PRV) bevakar och säkerställer att den bakomliggande datan är korrekt så att insamlade medel fördelas till rätt rättighetshavare samt

att LO ställer sig bakom principen att musiker och andra upphovspersoner ska tillförsäkras en skälig del av de ekonomiska värden som deras arbete genererar.

Motionären tar upp en viktig fråga som alltför ofta försumrats i diskussionen om rättvisa löner, musikers och andra kulturarbetares rätt att få skälig ersättning för sitt arbete. Som motionären påpekar har låtskrivare och upphovspersoner fått det allt svårare att få en rimlig ersättning för det arbete de utför, ett problem som blivit uppenbart i ljuset av att streaming i dag blivit den dominerande delen av musikkonsumtionen.

LOs styrelse instämmer självklart i motionens krav att musiker och andra upphovspersoner ska tillförsäkras en skälig del av de ekonomiska värden som deras arbete genererar samt garanteras en skälig ersättningsrätt från digitala plattformar.

Motionären föreslår också att staten, genom exempelvis Patent- och registreringsverket (PRV), bevakar och säkerställer att den bakomliggande datan är korrekt så att medel fördelas till rätt rättighetshavare. Huruvida det är just PRV som ska ha detta ansvar kan diskuteras då det skulle innebära att deras uppdrag till stor del förändras jämfört med i dag. Styrelsen delar dock motionärens principiella uppfattning.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att bifalla motionen 16.3.

16.4

Rysk roulette?

Handelsanställdas förbund avd 20 Stockholm

Reklam för tobak är i dag förbjudet i Sverige. På cigarettpaketerna varnas du dessutom för hur du kommer att dö i förtid om du röker. Alkohol får man göra reklam för men det måste ske inom strikta ramar. Det får till exempel inte vara glada människor på bilden som tar sig ett glas. Men när det gäller olika sorters spel finns det knappt några restriktioner alls. Det är till och med tillåtet att ge ut bonusar till nya spelare. Tänk dig att du kommer till Systembolaget och får erbjudandet "köp en flaska vodka, få en dunk vin på köpet".

I samband med denna reklam så finns det ofta reklam för lätt lånade pengar. Den gör att många av de spelberoende lånar stora summor för att vinna tillbaka sin förlust.

Många av våra medlemmar lider av spelmissbruk. Det är ett missbruk som är väldigt svårt att upptäcka. Det sista man vill är ju att förlora sin inkomstkälla. Och precis som med allt annat missbruk så får detta missbruk ofta förödande konsekvenser både för den som missbrukar och för alla som står den personen nära.

Det är dags att sätta stopp för detta och se över lagstiftningen för hur man får marknadsföra spel och se över låneinstitutens marknadsföring samt möjligheten att söka obegränsat antal lån på en gång. Samhället måste ta sitt ansvar även för detta missbruk.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO genom opinionsbildning verkar för att lagstiftningen kring spelreklam skärps.

16.5

Lex Knuters

Elektrikerförbundet verksamhetskrets 1

Spelmissbruk är förödande, det splittrar familjer och tar liv. Detta är en vardag för spelmissbrukare. Det drabbar inte bara den enskilde utan det drabbar även vänner, familjer och samhället i stort. För oss är det helt ofattbart hur spelmarknaden har fått expandera lavinartat. Vart man än vänder sig så bombarderas man av spelreklam och samtidigt en massa olika erbjudanden för diverse snabbblån utan någon som helst säkerhet. Har man ett spelmissbruk och hela tiden får mötas av spelreklam och olika låneerbjudanden så blir det extremt svårt att sluta. De räcker med att du slår på tv:n, lyssnar på radio, surfar på nätet eller åker i kollektivtrafiken så möts du av denna lukrativa reklam.

Det spelar ingen roll hur mycket du spelat bort för spelbolagen är experter på att lura in dig igen, allt i tron om att du ska vinna tillbaka dina pengar samtidigt som låneinstituten skuldbelägger personer utan kontroll över hur deras ekonomi ser ut.

Vi hade själva en vän som hette Karl Knuters, han var verkligen en helt underbar vän och ville väl. Behövde du hjälp eller bara ville snacka så fanns han där. Knuters som han kallades hade ett spelmissbruk, något han inte

var öppen med vilket man kan förstå. Han hade flera miljoner i spelkulder som ledde till att Knuters valde att ta sitt liv på julafton 2018 och lämnade ett stort hål i våra hjärtan. Vi (och Knuters anhöriga) vill att det som hände Knuters inte ska gå obemärkt förbi.

Spelbolagen och låneinstitutet skyr inga medel för att locka till sig kunder och detta måste få ett stopp. Vi som fackförbund har medlemmar som har spelmissbruk så här måste vi göra mer. Vår uppgift är att värna om våra medlemmar så vi anser att vi måste ta fighten mot detta. Socialdemokraterna har som regering inte gjort tillräckligt för att motverka detta.

Därför anser vi bland annat att reklamen som alla spelbolag och låneinstitut använder sig av ska regleras hårdare genom att spelreklamen ska minimeras och på allmänna ytor helt förbjudas. Speciellt i kollektivtrafiken, där det redan finns begränsningar på andra områden så som alkohol, tobak och nakenhet med mera, för trivseln skull. Att då rädda liv* borde vara en ännu viktigare anledning till ett förbud på just dessa platser.

Därför bör spelreklamen minst omfattas av liknade regler som det är för alkohol och tobaksreklam. Även regelverken, villkoren, arbetssättet som många av dessa spelbolag använder sig av måste förändras omgående. För att säkerställa att inte fler hamnar i samma situation som Knuters måste spelbolagens kontroll och övervakning förbättras.

Det ska inte heller vara möjligt att som i Knuters fall kunna skuldbelägga sig till 33 stycken olika låneinstitut samtidigt (!). Detta måste begränsas och regleras.

Vi vill slå ett slag för alla spelmissbrukare för att de ska få den hjälp de behöver och förtjänar. Det som hände Knuters ska aldrig mer behöva drabba en människa igen. Låt inte hans död vara förgäves.

* Rädda liv: Hösten 2018 gjordes det en registerstudie av drygt 2 000 svenskar som Anders Håkansson, professor vid Lunds universitet, utförde tillsammans med en kollega. Där framgick det att spelberoende har femton gånger så hög självmordsdödlighet än befolkningen i övrigt. Detta är inte så konstigt menar Henrik Armus som är förbundsordförande för Spelberoendes riksförbund. Henrik säger vidare att de senaste åren har besöken på deras mottagningar ökat enormt, besöksantalet har ökat 20 procent varje år.

Källa: Tidningen Elektrikern, artikel från 2019-02-11, journalist Anna Norling.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO verkar för att spelreklamen minimeras och på allmänna platser helt förbjuds likt vad som beskrivs i motionen,

att LO verkar för att spelbolagen regleras hårdare med syfte att deras kontroll och övervakning förbättras över spelarnas situation,

att LO verkar för att hårdare regler införs för låneinstitutet likt vad som beskrivs i motionen samt

att LO driver dessa frågor gentemot de politiska partierna i riksdagen.

16.6

Lex Knuters

Kommunalarbetareförbundet avd Stockholms län

Spelmissbruk är förödande, det splittrar familjer och tar liv. Detta är en vardag för spelmissbrukare. Det drabbar inte bara den enskilde utan det drabbar även vänner, familjer och samhället i stort. För oss är det helt ofattbart hur spelmarknaden har fått expandera lavinartat.

Vart man än vänder sig så bombarderas man av spelreklam, och samtidigt med massa olika erbjudanden för diverse snabbblån utan någon som helst säkerhet. Har man ett spelmissbruk och hela tiden får mötas av spelreklam och olika låneerbjudanden, så blir det extremt svårt att sluta.

Det räcker med att du slår på tv:n, lyssnar på radio, surfar på nätet eller åker i kollektivtrafiken så möts du av denna lukrativa reklam. Det spelar ingen roll hur mycket du spelat bort för spelbolagen är experter på att lura in dig igen, allt i tron om att du ska vinna tillbaka dina pengar samtidigt som låneinstitutet skuldbelägger personer utan kontroll över hur deras ekonomi ser ut.

Vi hade själva en vän som hette Karl Knuters. Han var verkligen en helt underbar vän och ville väl. Behövde du hjälp eller bara ville snacka, så fanns han där. Knuters, som han kallades, hade ett spelmissbruk, något han inte var öppen med vilket man kan förstå. Han hade flera miljoner i spelskulder som ledde till att Knuters valde att ta sitt liv på julafton 2018 och lämnade ett stort hål i våra hjärtan. Vi (och Knuters anhöriga) vill att det som hände Knuters inte ska gå obemärkt förbi.

Spelbolagen och låneinstitutet skyr inga medel för att locka till sig kunder och detta måste få ett stopp. Vi som fackförbund har medlemmar som har spelmissbruk, så här måste vi göra mer. Vår uppgift är att värna om våra medlemmar. Vi anser därför att vi måste ta fighten mot detta. Socialdemokraterna har som regering inte gjort tillräckligt för att motverka detta.

Därför anser vi bland annat att reklamen som alla spelbolag och låneinstitut använder sig av ska regleras hårdare genom att spelreklamen ska minimeras och helt förbjudas på allmänna ytor. Speciellt i kollektivtrafiken, där det redan finns begränsningar på andra områden såsom alkohol, tobak och nakenhet med mera för trivselns skull. Att då rädda liv* borde vara en ännu viktigare anledning till ett förbud på just dessa platser.

All spelreklam ska minst omfattas av samma regler som det är för alkohol och tobaksreklam. Även regelverken, villkoren, arbetssättet som många av dessa spelbolag använder sig av måste förändras omgående. För att säkerställa att inte fler hamnar i samma situation som Knuters måste spelbolagens kontroll och övervakning förbättras.

Det ska inte heller vara möjligt att som i Knuters fall kunna skuldbelägga sig till 33 stycken olika låneinstitut samtidigt! Detta måste begränsas och regleras. Vi vill slå ett slag för alla spelmissbrukare för att de ska få den hjälp de behöver och förtjänar. Det som hände Knuters ska aldrig mer behöva drabba en människa igen. Låt inte hans död vara förgäves!

Karl Knuters anhöriga har läst motionen och de står bakom motionen i sin helhet.

* Rädsla för livet: Hösten 2018 gjordes det en registerstudie av drygt 2 000 svenskar som Anders Håkansson, professor vid Lunds universitet, och hans kollega utförde. Där framgick det att spelberoende har femton gånger så hög självmordsdödlighet än befolkningen i övrigt. Detta är inte så konstigt menar Henrik Armus som är förbundsordförande för Spelberoendes Riksförbund. Henrik Armus säger vidare att de senaste åren har besöken på deras mottagningar ökat enormt, besöksantalet har ökat med 20 procent varje år.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO verkar för att spelreklamen minimeras och helt förbjuds på allmänna platser i enlighet med motionen,

att LO verkar för att spelbolagen regleras hårdare med syfte att deras kontroll och övervakning förbättras över spelarnas situation,

att LO verkar för att hårdare regler införs för låneinstituten i enlighet med motionen samt

att LO ska driva dessa frågor gentemot de politiska partierna i riksdagen.

Utlåtande motionerna 16.4–16.6

16.4

att LO genom opinionsbildning verkar för att lagstiftningen kring spelreklam skärps.

16.5

att LO verkar för att spelreklamen minimeras och på allmänna platser helt förbjuds likt vad som beskrivs i motionen,

att LO verkar för att spelbolagen regleras hårdare med syfte att deras kontroll och övervakning förbättras över spelarnas situation,

att LO verkar för att hårdare regler införs för låneinstituten likt vad som beskrivs i motionen samt

att LO driver dessa frågor gentemot de politiska partierna i riksdagen.

16.6

att LO verkar för att spelreklamen minimeras och helt förbjuds på allmänna platser i enlighet med motionen,

att LO verkar för att spelbolagen regleras hårdare med syfte att deras kontroll och övervakning förbättras över spelarnas situation,

att LO verkar för att hårdare regler införs för låneinstituten i enlighet med motionen samt

att LO ska driva dessa frågor gentemot de politiska partierna i riksdagen.

Spelmissbruk är ett allvarligt problem som ger stora sociala och ekonomiska konsekvenser både för dem som spelar, deras anhöriga, kollegor och för samhället i stort. Spelproblem finns i alla befolkningsgrupper och är ett problem samhället måste ta på största allvar.

Folkhälsomyndigheten räknar med att cirka fyra procent av befolkningen i åldern 16–87 år, det vill säga ungefär 340 000 personer, har problem med sitt spelande och drygt 165 000 personer delar hushåll med någon som har ett problemspelande. 68 000 av dessa är barn. Detta är således ingen liten fråga.

Från och med 2018 omfattar kommunernas ansvar att förebygga och motverka missbruk av alkohol och andra substanser, även spel om pengar. LOs styrelse anser att denna förändring är en viktig förbättring.

En ny spellag trädde i kraft den 1 januari 2019 som bland annat kräver licenser för att få agera på den svenska spelmarknaden. De som har fått en licens måste enligt lag ta ansvar för sina kunder och ingripa om en person visar på överdrivet spelande. Dessutom måste alla spelbolag vara kontrollerade mot spelinspektionens självavstängningsregister spelpaus.se. I dag har cirka 65 000 personer anmält sig till registret. Det här är viktiga delar för att stävja spelmissbruket, men det räcker inte. LOs styrelse anser dock att regelverket måste utvärderas innan en ny reglering utkrävs.

En viktig del i att minska spelmissbruk är att minska lockelsen av att spela. LOs styrelse delar motionärens ståndpunkt om att reklam från spelbolag och låneinstitut är alldeles för omfattande och snarast bör minskas. Spelbolagen avsatte 2020 hela 3,7 miljarder kronor på reklam. Observera att direktreklam och sociala medier inte ingår i denna siffra.

Regeringen tillsatte en utredning 2019 som tittade på om det går att förbjuda eller begränsa marknadsföringen av spel. De undersökte bland annat om det går att införa

liknande bestämmelser som gäller kring marknadsföring av alkohol. Utredningen presenterade sina förslag den 31 oktober 2020. Bland annat föreslog utredningen att införa tidsgränser för när viss reklam för spel skulle få visas och att en högsta förlustgräns för spel på värdeautomater borde införas permanent. Reglering kring förlustgränser infördes tillfälligt under coronapandemin.

LOs styrelse kommer att verka för att spelreklamen minimeras och helt förbjuds på allmänna platser precis som motionärerna yrkar.

När låneinstitutet marknadsför sina ”snabblån” finns det krav på att de ska märkas med en varningstriangel. Det är bra, men långt ifrån tillräckligt. Att ge kredit är inte tillåtet för ett licensierat spelbolag, men kan erbjudas av andra bolag. En kreditprövning ska således alltid göras, men ett problem är att dessa kreditprövningar inte samkörs, vilket medför att en person kan låna från flera låneinstitut, utan att det syns hos alla kreditupplysningsbolag. Detta anser LOs styrelse borde ändras.

Alla partier i riksdagen har uttryckt att Sverige ska ha en sund spelmarknad där de negativa aspekterna ska begränsas. Om detta är man överens, varför ett särskilt påverkansarbete gentemot alla riksdagspartier inte bedöms som nödvändigt. Fokus bör ligga på den allmänna debatten och på upplysning kring detta samhällsproblem.

Vi behöver ordning och reda på spelmarknaden och ett starkt skydd för konsumenterna. Mycket har gjorts men det finns mer att göra.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att bifalla motionerna 16.4, 16.5 (att-sats 1), 16.5 (att-sats 3), 16.6 (att-sats 1), 16.6 (att-sats 3) samt

att avslå motionerna 16.5 (att-sats 2), 16.5 (att-sats 4), 16.6 (att-sats 2), 16.6 (att-sats 4).

16.7

Avskaffa monarkin

Elektrikerförbundet verksamhetskrets 1

Sveriges regeringsforms allra första mening är att all offentlig makt i Sverige utgår från folket. Här betonar vi att det gäller all offentlig makt. Samtidigt som det är vår grundlags inledande paragraf har vi en monarkisk statschef vars enda riktiga mandat är att han föddes med rätt kön i rätt familj vid rätt tidpunkt.

Vi tycker inte att det är värdigt ett demokratiskt land, vilket består av oss 10 miljoner svenskar, att vi fortfarande har en kungafamilj där man får arva sitt ämbete. Ens möjligheter ska inte avgöras beroende på vilken familj du föds in i. Kungahuset kostar svenska staten över en miljard kronor per år vilket motsvarar lönerna för 2 500 sjuksköterskor eller 2 300 lärare. År efter år har kungahuset äskat mer pengar i budgeten och hänvisar till samma säkerhetsargument och år efter år får de mer pengar.

Samtidigt omfattas inte kungahuset av offentlighetsprincipen. De 140 miljoner kronor vi skickar direkt från statskassan behöver aldrig redovisas och därför görs det inte heller. Samtidigt finns det ingen arbetsplikt på kungafamiljen, trots de tunga och dyra uppdrag de har, vilket har lett till att vi har bland världens mest avslappnade statschefsfamiljer. Hur hårt jobbar de egentligen?

År 2011 (alltså innan föräldraskapet) hade Victoria aktiviteter under 118 dagar, vilket innebär 24 veckors arbete och 28 veckors semester. 2016 hade kungen aktiviteter under 145 dagar och helt tomt 220 dagar, vilket innebär 29 veckors arbete och 23 veckors semester. Madeleine hade aktiviteter under 20 dagar, vilket är nästan lika många arbetsdagar som vi andra har semester, per år. Låt oss också komma ihåg att en stor del av dessa "arbetsdagar" består av enstaka uppgifter per dag, där många av de inte är statschefssysslor. Av 234 aktiviteter Hovet tilldelat kungen är endast 50 av dessa traditionella statschefssysslor såsom konseljer, utrikesnämnden, statsbesök, diplomatmottagningar och audienser.

Om de tror det är hårda arbetsdagar får de gärna komma och jobba som elektriker en vecka.

Monarkin är en evig symbol för det klassamhälle vi än i dag kämpar för att förstöra. Monarkin representerar feodalism, ojämställdhet, klassamhället och inget annat. En organisation som representerar den större delen arbetare i landet måste ge sig in i debatten om vårt lands demokrati.

Vårt fackliga arbete har kommit långt för att skapa ett jämställt samhälle, men så länge vi har en kung eller en drottning som statschef kommer vi aldrig kunna bli ett jämställt samhälle. För problemet är inte att vi har en kung. Problemet är att vi är 10 miljoner undersåtar.

https://www.republikanskaforeningen.se/wp-content/uploads/2018/05/Monarkins-verkliga-kostnader_20180521.pdf

**Vi föreslår att kongressen beslutar
att LO verkar för att monarkin avskaffas i Sverige.**

16.8

Avskaffa monarkin

Kommunalarbetareförbundet avd Stockholms län

Sveriges regeringsforms allra första mening är att all offentlig makt i Sverige utgår från folket. Här betonar vi att det gäller all offentlig makt. Samtidigt som det är vår grundlags inledande paragraf har vi en monarkisk statschef vars enda riktiga mandat är att han föddes med rätt kön, i rätt familj, vid rätt tidpunkt.

Vår uppfattning är att alla människor i Sverige ska ha lika villkor och möjligheter, vilket betyder att om vi ska ha en demokrati, då ska även en dotter med Downs syndrom kunna bli kung.

Vi tycker inte att det är värdigt ett demokratiskt land, vilket består av oss 10 miljoner svenskar, att vi fortfarande har en kungafamilj där man får arva sitt ämbete. Dina möjligheter ska inte avgöras beroende på vilken familj du föds in i. Kungahuset kostar svenska staten över en miljard kronor per år, vilket motsvarar lönerna för 2 500 sjuksköterskor eller 2 300 lärare. År efter år har kungahuset äskat mer pengar i budgeten och hänvisar till samma säkerhetsargument och år efter år får de mer pengar.

Samtidigt omfattas inte kungahuset av offentlighetsprincipen. De 140 miljoner kronor vi skickar direkt från statskassan behöver aldrig redovisas och därför görs det inte heller. Samtidigt finns det ingen arbetsplikt för kungafamiljen, trots de tunga och dyra uppdrag de har, vilket har lett till att vi har en bland världens mest avslappnade statschefsfamiljer. Hur hårt jobbar de egentligen?

År 2011 (alltså innan föräldraskapet) hade Victoria aktiviteter under 118 dagar, vilket innebär 24 veckors arbete och 28 veckors semester. År 2016 hade kungen aktiviteter under 145 dagar och helt tomt 220 dagar, vilket innebär 29 veckors arbete och 23 veckors semester. Madeleine hade aktiviteter under 20 dagar, vilket är nästan lika många arbetsdagar som vi andra har semester per år. Låt oss också komma ihåg att en stor del av dessa "arbetsdagar" består av enstaka uppgifter per dag, där många av dem inte är statschefssysslor. Av 234 aktiviteter Hovet tilldelat kungen är endast 50 av dessa traditionella statschefssysslor såsom konseljer, utrikesnämnden, statsbesök, diplomatmottagningar och audienser. Om de tror att det är hårda arbetsdagar får de gärna komma och jobba som undersköterska en vecka.

Monarkin är en evig symbol för det klassamhälle vi än i dag kämpar för att förstöra. Monarkin representerar feodalism, ojämställdhet, klassamhället och inget annat. En organisation som representerar den större delen arbetare i landet måste ge sig in i debatten om vårt lands demokrati.

Vårt fackliga arbete har kommit långt för att skapa ett jämställt samhälle, men så länge vi har en kung eller en drottning som statschef kommer vi aldrig kunna bli ett jämställt samhälle. För problemet är inte att vi har en kung. Problemet är att vi är 10 miljoner undersåtar.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO verkar för att monarkin avskaffas i Sverige.

Utlåtande motionerna 16.7 och 16.8

16.7

att LO verkar för att monarkin avskaffas i Sverige.

16.8

att LO verkar för att monarkin avskaffas i Sverige.

Motionerna argumenterar för en angelägen principiell fråga. LOs styrelse delar uppfattningen om att demokratiskt statsskick genom monarkins avskaffande är riktig.

Den nuvarande regeringsformen som reglerar statsskicket utformades i början av 1970-talet efter en kompromiss mellan partier som sinsemellan hade helt olika uppfattningar i den principiella frågan om vi ska ha monarki eller republik. Det var en uppgörelse som innebar att Sverige ska vara en monarki, men att monarken inte ska ha några politiska utan enbart representativa och ceremoniella funktioner.

Frågan har behandlats vid tidigare LO-kongresser med beslutet att bifalla dessa uppsatser innehåll. LO har således redan ett ställningstagande, varmed styrelsen finner att kravet redan är tillgodosett.

Styrelsens uppfattning är dock att denna fråga inte kommer att prioriteras under kongressperioden.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att anse motionerna 16.7, 16.8 besvarade.

16.9

Kriminalvården ska även vara vårdande

Handelsanställdas förbund avd 4 Kristianstad

Kriminaliteten växer i dagens samhälle och detta märks tydligt med ökat antal rån, hot och våld inom butiksbranschen. Det är fler och fler anställda som blir utsatta och drabbade av den växande kriminaliteten.

Det finns flera anledningar till den ökade kriminaliteten. En del av problemet kan vara en överbelastad kriminalvård som inte hinner behandla klienterna för att förhindra återfall utan det blir mer och mer förvaring i stället.

Det arbetas med att samtals- och behandlingsmetoder ska bli en naturlig del för både kriminalvårdare och klienter på anstalterna. Det behövs ännu mer resurser och bättre förutsättningar för att kunna bedriva dessa samtals- och behandlingsmetoder i den anstaltskultur som råder i dag.

Genom återfallsförebyggande arbete, som kan byggas in i kriminalvården, så ökar möjligheten till att bryta klienternas beteendemönster och chanserna till varaktig förbättring.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO ska påverka politiskt för att ökade resurser tillförs kriminalvården riktat till den vårdande verksamheten.

16.10

Införande av snabbdomstol

Transportarbetareförbundet avd 4

Det rådande klimatet i Sverige har blivit både kallare och rårare. Brottsligheten har klivit allt längre ner i åldrarna. Att få vänta flera månader kanske år för att ett mål ska tas upp, det kanske till och med avskrivs för att det inte är tillräckligt allvarligt. Det ger fel signaler.

Om det inte stoppas i tid kommer fler brott att begås innan något händer. Denna väntan är inte bra för vare sig gärningsman eller brottsoffer. Det skapar bara en frustration i samhället. Något måste ske – och det NU!

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO verkar för införande av snabbdomstol,
att LO verkar för att lättare brott inte ska skjutas upp,
att LO verkar för att lättare brott inte ska avskrivas samt
att LO verkar för tryggheten för LO-kollektivet.

Utlåtande motionerna 16.9 och 16.10

16.9

att LO ska påverka politiskt för att ökade resurser tillförs kriminalvården riktat till den vårdande verksamheten.

16.10

att LO verkar för införande av snabbdomstol,

att LO verkar för att lättare brott inte ska skjutas upp,

att LO verkar för att lättare brott inte ska avskrivas samt

att LO verkar för tryggheten för LO-kollektivet.

För många av våra medlemmar är hot, våld och annan brottslighet en del av vardagen. Det är också ofta LO-förbundens medlemmar som arbetar med att bekämpa brott; brandmän släcker bilbränder, väktare bevakar värdetransporter, fritidsledare upptäcker när unga hamnar i problem, kriminalvårdare arbetar med att förhindra återfall i brott och så vidare. Frågor om kriminalitet, om brott och straff, är alltså en fråga som i högsta grad berör LO-förbundens medlemmar.

Motion 16.9 tar upp frågan om den svenska kriminalvården och föreslår mer resurser till den vårdande verksamheten. LOs styrelse är helt överens med motionären om att kriminalvården behöver tillföras ökade resurser. Så sker också i dag. I senaste budgetpropositionen höjs anslagen till kriminalvården med sammanlagt 1,6 miljoner kronor till och med 2023. I vårändringsbudgeten 2021 tillfördes ytterligare 56 miljoner kronor, varav sex miljoner satsas särskilt på att förstärka Kriminalvårdens återfallsförebyggande arbete med fokus på insatser för unga dömda.

Motion 16.10 tar upp frågan om den ibland alltför långsamma domstolsprocessen och föreslår att snabbdomstolar införs. Styrelsen delar frustrationen över att det ibland kan dröja alltför länge innan ett mål tas upp och avgörs. En effektiv och fungerande domstolsprocess är viktig för att människor ska ha fortsatt förtroende för rättssystemet.

Regeringen har därför tillsatt en utredning för att göra modellen för snabbförfarande i brottmål till en permanent del av rättsprocessen i hela landet. Utredningen ska också föreslå andra åtgärder som syftar till en snabbare domstolsprocess när det är möjligt. Den lämnar sitt betänkande i juni 2021.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att anse motionerna 16.9, 16.10 besvarade.

I debatten deltog

Emma Wennerholm, Kommunal

Roland Andreasson, Handels

Natalie Lind, Handels

Jaqueline Lenander, Hotell- och restaurangfacket

Jessica Sahlström, Handels

Cristina Vezetu, Handels

Per-Ola Nilsson, Elektrikerna

Therese Guovelin, LOs förste vice ordförande

Följande förslag förelåg

- Styrelsens utlåtanden,
- Jaqueline Lenander, Hotell- och restaurangfacket, bifallsyrkande på styrelsens utlåtande på motion 16.2,
- Natalie Lind, Handels, m.fl. bifallsyrkande på styrelsens utlåtande på motion 16.4,
- Per-Ola Nilsson, Elektrikerna, besvarandeyrkande på motionerna 16.5, attsats 4 och 16.6, attsats 4,
- Emma Wennerholm, Kommunal, bifallsyrkande på motion 16.8,
- Roland Andreasson, Handels, m.fl., bifallsyrkande på motion 16.9.

Beslut

Kongressen beslutade efter försöksvotering

att bifalla styrelsens utlåtande på motionerna 16.5, attsats 4 och 16.6, attsats 4.

Votering begärdes av Jonas Eriksson, Elektrikerna.

Kongressen beslutade

att bifalla styrelsens utlåtande på motion 16.8.

Kongressen beslutade

att bifalla styrelsens utlåtande på motion 16.9.

Kongressen beslutade

att i övrigt bifalla styrelsens utlåtanden.

Punkt 17

Arbetsmarknad och tillväxt

Arbetsmarknad och tillväxt

Anförande

Therese Guovelin, LOs förste vice ordförande: Fru ordförande, kongresskamrater, presidium! Nu är det dags för område 17, Arbetsmarknad och tillväxt. Vilket område det är! Det är som en hel verktygslåda för mer jämlikhet. När vi öppnar den hittar vi klimat och miljöpolitik, ekonomisk politik, lönebildning, lönepolitik, arbetsmarknadspolitik, utbildningspolitik, näringspolitik och migration.

Det är verkligen ett superområde, som är viktigt för att vi ska kunna bygga grunden för ett bättre samhälle, ett starkare samhälle, ett samhälle för alla.

Jag tänkte göra ett par nedslag i de frågor som vi ska ta upp. Men först vill jag plocka fram en raritet, ett par glasögon. Minns ni de här? Det är ett par 3D-glasögon som för en herrans massa år sen kunde användas för att titta på några program i SVT. De gav ett visst djupseende och 3D-seende. Men det var si och så med färgerna.

Men nu har de blivit hypermoderna igen. Färgerna är bättre än någonsin. Dessa glasögon har nämligen ett rött glas och ett grönt glas – det röda för att vi alltid ska ha ett jämställdhetsperspektiv, det gröna för att vi alltid ska ha ett klimat- och miljöperspektiv. Utan jämställdhet och utan hänsyn till miljö och klimat uppnår vi aldrig jämlikhet.

När kongressen inleddes förra året var slutet på pandemin inte i sikte, och än i dag är viruset inte besegrat. Men vi kan redan nu börja ta steg framåt, och mot slutet av 2022 väntas faktiskt svensk ekonomi ha tagit igen en stor del av den tillväxt som vi förlorade under pandemin. Det är bra, och LOs mål för den ekonomiska politiken är, som ni vet, full sysselsättning med hög sysselsättningsgrad, hög och hållbar tillväxt och jämn inkomstfördelning.

Vi ger aldrig upp kampen för full sysselsättning med schysta villkor. Det är värt att kämpa för! Eller hur?

Men för att vi ska nå dit – att alla människor har ett arbete – behöver vi också en schyst arbetsmarknads- och utbildningspolitik.

Tyvärr råder det massarbetslöshet i Sverige. Förra veckan var 377 000 människor anmälda på Arbetsförmedlingen. Och samtidigt har vi arbetskraftsbrist. År 2035 beräknar man att det saknas 290 000 yrkesutbildade arbetstagare.

Därför behöver vi en arbetsmarknadspolitik värd namnet. Det handlar om att hos var och en som är arbetslös kartlägga kompetenser och erfarenheter och utifrån detta komma fram till vad som behövs för att kunna ta ett arbete som finns nu och framöver. Två viktiga byggstenar i det är validering och utbildning. Men visste ni att under 2019 satsades det 0,06 procent av BNP på arbetsmarknadsutbildning? Det är inte långt från noll procent. En stor del av de pengarna gick dessutom tillbaka till staten från Arbetsförmedlingen. Min uppfattning är att mycket av det beror på den pågående reformeringen av Arbetsförmedlingen.

Samtidigt ska naturligtvis alla som har ett arbete ha bra betalt för det arbete de utför. Och vi är ganska framgångsrika. Reallönerna fortsätter att

öka. Totalt för hela 2000-talet så här långt har reallönen för arbetare ökat med 30 procent i snitt.

Vi ska fortsätta att gå fram på det här området. Men då måste vi också veta att självregleringen av lön ställer höga krav på att vi tar ett gemensamt ansvar för lönebildningen. Det kräver att vi klarar samordningen mellan förbunden. Men vi lyckas inte alltid fullt ut med det, som ni vet.

För att komma överens krävs att förbunden inför varje avtalsrörelse avstår en del av sin suveränitet i avtalsfrågor, för att vi tillsammans ska kunna hitta kompromisser som alla klarar av att bära. Samordningen är en förutsättning för att realisera den solidariska lönepolitiken och förverkliga LOs lönepolitiska mål.

Samtidigt är den svenska partsmodellen utsatt för ett allvarligt hot med politisk inblandning. Jag pratar om det pågående arbetet med ett minimilönedirektiv, som alldeles nyss klubbades i EU-parlamentet och nu behandlas i ministerrådet. Europas löntagare behöver höjda löner och att fler omfattas av kollektivavtal, men det kan aldrig ske till priset av att vår väl fungerande modell ska slås i spillror.

Jag kan personligen stå här och garantera er att vi ska använda alla till buds stående medel för att värna vår modell och svenska arbetares trygghet.

Under detta område på kongressen ska vi också behandla näringspolitik. Det är en fråga som tyvärr alltför ofta reduceras till att handla om företagens direkta verksamhet. Det är ett för snävt sätt att se på frågan. Precis som jag tog upp alldeles nyss hänger det ihop med arbetsmarknads- och utbildningsfrågor och med skatteintäkter som ska finansiera vår gemensamma välfärd men också med infrastrukturfrågor, energifrågor och bostadsfrågor. Det hänger ihop!

Det finns ett par frågor till som vi kommer att debattera i eftermiddag. Migration är en av dem. Det är verkligen en komplex fråga. Migration och etablering hänger ihop, och för LO och arbetarrörelsen är det en fråga som vi framför allt har ett arbetsmarknadsperspektiv på.

Den som kommer till Sverige ska ges möjlighet att integreras i samhället, delta efter förmåga och ta del efter behov. Det är en del av vår gemensamma välfärd. Vi gör inte skillnad på den som har bott här hela livet och den som nyss har kommit hit.

Det kräver att arbetsmarknads-, utbildnings- och bostadspolitiken samordnas och fungerar. Villkoren på arbetsmarknaden ska självklart vara desamma oavsett var någonstans du är född.

Men migration handlar också om arbetskraftsinvandring. Här får man väl ändå säga att den linje som vi i många år har hållit gemensamt inom LO nu börjar vinna gehör.

Arbetskraftsinvandring ska begränsas till bristyrken och bara omfatta heltidsjobb. Sen är det såklart så att lediga jobb där det inte råder någon arbetskraftsbrist ska förmedlas till de 377 000 som är registrerade som arbetslösa hos Arbetsförmedlingen.

Ärligt talat: Problemen med arbetskraftsinvandringen beror framför allt på skrupelfria företagare. Det är de som är problemet – inte de som kommer hit utifrån fagra löften som ofta visar sig vara ett luftslott.

Och nu, inte bara till sist utan kanske också framför allt: klimat och

miljöpolitik. Det är en av samtidens och framtidens stora utmaningar, där konsekvensen, om vi inte lyckas, tror jag beskrivs bäst med det som vår globala fackliga samorganisation sammanfattar med: Det finns inga jobb på en död planet.

Klimathotet är globalt, och vi måste samverka på alla nivåer. Vi kan till exempel aldrig acceptera att företag i olika länder ska konkurrera med gammal och smutsig teknik. Här måste vi över hela världen arbeta tillsammans för en schyst och grön omställning och visa att vi har samma mål.

Det går ju att skapa gröna jobb – vi vet det. Det är bara att tänka på batterifabriker, stål utan kol, grön energi, eldrivna transporter och så vidare. Det kan också leda till att man flyttar tillbaka jobb till Sverige. Jag tänker till exempel på glasögonföretaget Synsam, som tar hem produktionen från Asien och bygger en fabrik i Östersund, där man ska tillverka glasögonbågar av ett återanvändbart material. Det skapar jobb!

Det handlar om det gröna folkhemmet, om att bygga land och stad på en hållbar infrastruktur, ett samhälle som vi brukar med varsam hand, en planet som håller för generationer att ta över.

Men som Magdalena Andersson sa på partikongressen: Vårt gröna folkhem ska inte vara ett fuskbygge!

I denna utveckling ska LO givetvis framhäva ett arbetstagarperspektiv. Jämlik och rättvis omställning ska vara ett självklart sätt att se på dessa frågor. Vi kan aldrig acceptera att de som tjänar minst ska betala kostnaderna medan höginkomsttagare kammar hem stora subventioner.

Det är ett exempel på när vi måste titta genom den gröna linsen. Det är också ett exempel på när vi tar på oss det röda seendet. Utan jämställdhet får vi ingen jämlikhet, och de frågor som vi debatterar inom detta område är oerhört viktiga verktyg.

Det gäller bland annat arbetsmarknads- och utbildningspolitiken, som jag har nämnt. Den behöver inriktas också på att sätta kvinnor i arbete – på heltid. Som förra statsministern sa: Det är en vinn-vinn-vinn-grej. Det handlar om en lönepolitik där vi har förpliktigt oss att vi själva ska göra viktiga framsteg när det gäller jämställda löner.

Låt oss nu sätta i gång debatten och fatta kloka beslut – för det gör kongressen alltid – för vårt kommande arbete!

Därmed vill jag yrka bifall till styrelsens förslag till beslut med en justering. Den gäller motion 17.66 tredje att-satsen, där vi föreslår att yrkandet ska justeras till ett bifall.

Låt debatten börja!

Motion 17.1

17.1

Håll i arbetet för jämlikhet!

Handelsanställdas förbund

Fackets uppgift är att värna arbetstagares intressen. Grundläggande i den uppgiften är strävan mot ett jämlikt samhälle. Det är just nu en kamp i motvind. Ojämlikheten ökar på många fronter. På arbetsmarknaden där otryggheten brer ut sig. På bostadsmarknaden där segregationen och bristen på bostäder ökar. I skattesystemet som gynnar de som sitter på stora förmögenheter före vanliga arbetare. I välfärden där vinstintresset blir mer och mer dominerande på bekostnad av kvalitén. I klimatkrisen som riskerar att kraftigt försämra livsförutsättningarna för vanligt folk.

Situationen på arbetsmarknaden ligger oss i facken nära till hands och är ett tydligt exempel på den ökande ojämlikheten. Den är mindre anpassad för vanliga löntagare i dag än den en gång varit. Välfärdsarbetare får sina arbetstider utdragna utan ersättning genom delade turer, handelsanställda ser sin arbetstid hyvlas och i den nya ekonomin som växer fram behöver arbetare leva gig till gig utan en säker inkomst. Det är bara några exempel på hur arbetsrätten urholkas, varför trygga jobb är ett så viktigt steg för ett jämlikt samhälle.

Den ökade otryggheten förstärker redan existerande orättvisor. Kvinnor har oftare sämre arbetsvillkor än män. Kvinnodominerade branscher karaktäriseras oftare av otrygga anställningar. I handeln har till exempel endast 24 procent av arbetarkvinnor en fast anställning på heltid medan 92 procent av manliga tjänstemän har det – någonting som får långtgående konsekvenser för pensionen och möjligheten till försörjning. Ett tydligt exempel på vikten av att klasskampen och den feministiska kampen måste gå hand i hand.

Ökande ojämlikhet är ingen naturlag. Det är ett resultat av politiska beslut som fattats, eller inte fattats, under många år. Ibland till förmån för de som redan har allra mest, ibland för att politiken inte har hunnit i kapp utvecklingen.

Detta är varför jämlikhetsutredningen behövs. Vi har stakat ut riktningen och har förslag på att lösa många av de problemen vi ser och skapa ett jämlikt samhälle där människan sätts först. Vi vet hur ojämlikheten ska brytas: Facklig styrka, full sysselsättning och omfördelning och generell välfärd.

Vi måste hålla i det nu.

Sammanfattningsvis ser vi en samhällsutveckling där ojämlikheten breder ut sig. Det är en utveckling LO måste bekämpa med alla medel möjliga. Därför är det av största vikt att LO fortsätter att driva jämlikhet som sin viktigaste fråga i politiken och fortsätter det viktiga arbetet med jämlikhetsutredningen. LO är vanliga arbetares företrädare, om vi inte tar kampen – vem ska då göra det?

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO under kommande kongressperiod fortsatt har jämlikhet som prioriterad fråga samt

att LO under kommande kongressperiod fortsätter att opinionsbilda utifrån jämlikhetsutredningen.

Utlåtande motion 17.1

17.1

att LO under kommande kongressperiod fortsatt har jämlikhet som prioriterad fråga samt

att LO under kommande kongressperiod fortsätter att opinionsbilda utifrån jämlikhetsutredningen.

Ojämlikheten i Sverige har vuxit under lång tid. Det får stora konsekvenser såväl för enskilda människor, vars frihet begränsas, som för samhället i stort. När LO-kongressen 2016 beslutade att LO skulle genomföra en jämlikhetsutredning var det just i syfte att förstå denna utveckling och för att kunna motverka den. Att minska klyftorna kommer även fortsättningsvis att vara en helt central fråga för LO-förbundens medlemmar. Jämlikhetsutredningens slutrapport presenterades 2019, men arbetet är långt ifrån klart. För att långsiktigt öka stödet för en politik som på allvar förmår bryta den växande ojämlikheten är det viktigt att slutsatserna från jämlikhetsutredningen tas till vara och fortsätter att spridas.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att bifalla motionen 17.1.

I debatten deltog

Kofi Gyan, Handels

Emma Wennerholm, Kommunal

Följande förslag förelåg

– Styrelsens utlåtande,

– Emma Wennerholm, Kommunal, m.fl. bifallsyrkande på styrelsens utlåtande på motion 17.1.

Beslut

Kongressen beslutade

att bifalla styrelsens utlåtande.

17.a Klimat- och miljöpolitik

Motionerna 17.2–17.3, 17.4 (att-satserna 1, 2 och 3) samt 13.12 (att-sats 1)

17.2

Klimatomställning kräver nytänkande

GS-facket

Sverige står inför stora utmaningar och åtaganden:

Regeringen har som mål att Sverige ska bli världens första fossilfria välfärdsstat till år 2045.

Enligt Parisavtalet har Sverige åtagit sig att bidra till att hålla den globala uppvärmningen till under 1,5 grader Celsius.

Sverige har åtagit sig att arbeta med FN:s globala hållbarhetsmål, agenda 2030.

För att Sverige ska klara sina åtaganden krävs det att hela samhället ställs om från ett fossilberoende till ett mer biobaserat och cirkulärt samhälle. Det är en omställning som dessutom måste ske på väldigt kort tid i förhållande till dess omfattning.

Det är också en omställning som är absolut nödvändig om vi vill lämna efter oss en bebolig planet för framtida generationer. Enligt WWF lever vi globalt som om vi hade 1,7 planeter, i Sverige lever vi som om vi hade fyra planeter.

GS menar att denna nödvändiga klimatomställning är omöjlig att genomföra under nuvarande ekonomiska system där oändlig ekonomisk tillväxt och ohållbar konsumtion är samhällets fundament.

Att kritiskt granska nuvarande ekonomiska system öppnar för möjligheten att bygga en mer jämlik och jämställd värld samtidigt som vi löser de klimatåtaganden och utmaningar vi står inför. Ett sådant förslag kan med fördel utgå från de tre hållbarhetspelarna ekonomiskt, ekologiskt och socialt.

I dag vet vi vad kapitalismen har inneburit och det finns alla möjligheter att kritiskt granska dess effekter. Det ger oss också möjlighet att bygga ett nytt samhällssystem som möjliggör för att vi som lever i dag kan lämna efter oss en planet som är bebolig också för de som ska leva här i morgon.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO under kongressperioden kritiskt granskar dagens ekonomiska system som bygger på oändlig ekonomisk tillväxt och ohållbar konsumtion samt

att LO utreder och föreslår ett alternativt ekonomiskt system som är ekonomiskt, ekologiskt och framför allt socialt hållbart.

17.3

Snabb, grön och rättvis omställning

Handelsanställdas förbund

Förändringarna av jordens miljö och klimat är det allvarligaste hotet som både mänskligheten och livet på jorden som vi känner det har ställts inför. Värmeböljor, ökenspridning, stigande havsnivåer, stormar och andra förödande väderfenomen orsakade av global temperaturökning hotar att leda till ekologisk kollaps och kan för alltid förändra livet på vår planet.

Risken att livsmedelsproduktionen sätts ur spel och att fler människor än någonsin tvingas på flykt är uppenbar, men de fullständiga konsekvenserna är närmast oöverblickbara.

Ändå går omställningen alldeles för långsamt. Sveriges nuvarande mål om nollutsläpp 2045 kräver enligt Naturvårdsverket årliga utsläppsminskningar på 5–8 procent. Men under 2018 ökade i stället utsläppen inom Sveriges gränser. Och då har inte ens utsläppen från utrikes transporter och svenskarnas konsumtion räknats in.

Oförmågan att ta hänsyn till planetens begränsade kapacitet är kanske det mest ödesdigra marknadsmisslyckandet i mänsklighetens historia. Tyvärr har även politiken hittills visat sig oförmögen att åstadkomma tillräckliga reformer på miljöområdet för att reglera marknaden.

Arbetarrörelsen i Sverige har i högsta grad varit delaktig i att forma industrisamhället, och ingen kan förneka att ökad produktion och konsumtion historiskt sett möjliggjort bättre levnadsstandard för miljoner människor. Men det som förr kännetecknat framgång riskerar nu att bli vår undergång. Tillväxt i ohållbara sektorer, utsläpp av växthusgaser och överdrivet resursutnyttjande äventyrar mänsklighetens välbefinnande. Det ekonomiska systemet måste dra åt samma håll som de ekologiska och sociala behoven, i stället för att som i dag i många fall undergräva dem.

Det vi vet med säkerhet är att effekterna av ett förändrat klimat kommer att slå hårdast mot de som redan i dag har minst resurser, och som därmed har minst möjligheter att själva anpassa sig till förändrade livsförutsättningar. Den globala uppvärmningen är därför också ett av de största hoten mot jämlikheten. Och att kämpa för just jämlikhet och rättvisa ligger i fackföreningsrörelsens DNA. Därför kan omställningen till ett hållbart samhälle inte vara annat än en kärnfråga för facket.

Den svenska fackföreningsrörelsens roll i omställningen är dubbel. För det första måste vi se till att omställningen i våra branscher, och Sverige som helhet, går tillräckligt snabbt för att nå Parisavtalets mål om att hålla den globala uppvärmningen under 1,5 grader. Allt annat skulle få ödesdigra konsekvenser för arbetare i Sverige och andra delar av världen. För det andra måste vi se till att omställningen sker på ett rättvist och jämlikhetsskapande sätt. Den måste med andra ord ha ett tydligt klassperspektiv. De rikaste ska betala mest, och arbetare ska erbjudas stöd för att klara omställningen.

När det gäller den första uppgiften kräver den tydliga och höjda ambitioner. Enligt världens samlade klimatexperter och FNs klimatpanel IPCC måste utsläppen halveras till 2030 och nå noll till år 2050, om vi ska ha en chans att begränsa uppvärmningen till 1,5 grader. Men detta är ur ett globalt perspektiv. Sverige, som är ett land med god ekonomi och unikt goda för-

utsättningar att ställa om, kommer behöva minska utsläppen ännu mycket snabbare. Svenska klimatexperter har talat om att Sverige behöver nå nollutsläpp åtminstone 15 år tidigare. Därför bör LO verka för att hela Sverige, men i första hand de branscher som organiseras av våra medlemsförbund, når noll nettoutsläpp till år 2035.

För att klara det behöver svensk ekonomi ställas om. Marknaden har visat sig lika oförmögen att hushålla med naturens resurser som den är att rättvist fördela dem. Därför krävs politisk handlingskraft. För att företagen ska kunna och vilja ställa om krävs goda förutsättningar för planering, regleringar som skapar incitament att ställa om, samt stöd till investeringar för att genomföra omställningen.

LO har sedan tidigare tagit fram förslag för en investeringsledd klimatpolitik som stimulerar omställning och framväxt av jobb i mer hållbara sektorer. Men det räcker inte att bara investera i nya alternativ. Gamla fossilbaserade lösningar måste också fasas ut och regleras bort. Fortsatta investeringar i fossil energi, infrastruktur för fossil energi eller produktion baserad på fossila resurser riskerar att leda till både ekonomiskt och ekologiskt haveri, och därför bör LO i förekommande fall motarbeta att sådana sker.

Sveriges klimatavtryck handlar dock inte enbart om de utsläpp som sker inom Sveriges gränser. Många av de produkter som konsumeras i Sverige har producerats i andra länder och fraktats hit genom internationella transporter. Dessa utsläpp räknas dock inte in i den officiella statistiken. De konsumtionsbaserade utsläpp som Sverige orsakar motsvarar cirka 100 miljoner ton koldioxid per år. Det kan jämföras med de utsläpp som sker inom Sveriges gränser och som täcks av dagens klimatpolitik. Dessa ligger på omkring 54 miljoner ton per år. Att bara räkna med de utsläpp som sker inom Sveriges gränser ger en felaktig bild av verkligheten och försvårar möjligheten att sätta in rätt åtgärder för att minska utsläppen och ställa om de branscher som berörs. Därför behöver LO verka för att Sverige också sätter mål för hur de konsumtionsbaserade utsläppen ska minska och vidtar åtgärder för att åstadkomma det.

När det gäller den andra uppgiften – att säkerställa att rättvisa och minskade klassklyftor genomsyrar omställningen – så är den helt avgörande för att omställningen över huvud taget ska bli av. En grön omvandling av samhället kommer medföra både svårigheter och möjligheter, men för att omställningen ska vinna folkligt stöd krävs en fördelning av bådadera som utjämnar klyftorna i samhället. Därför ska samhällets rikaste vara de som bidrar mest och regleras hårdast, medan boende i glesbygd och arbetarklass ska påverkas minst och kompenseras mest. Det innebär inte att klimat- och miljöpolitiken i sig ska bära hela ansvaret för att kompensera de svårigheter omställningen för med sig eller utjämna existerande ojämlikheter. Det bär även andra politikområden ansvar för. En lyckad omställning ställer krav på en kraftfull omfördelningspolitik på alla områden.

Den svenska fackföreningsrörelsen har en lång tradition av att bejaka rationaliseringar, teknisk utveckling och strukturomvandling. Det har varit möjligt tack vare tillräckligt hög a-kassa, aktiv arbetsmarknadspolitik och goda möjligheter till omskolning och vidareutbildning. Förmågan att genom gemensamma system garantera både frihet och trygghet för arbetstagare

behövs nu mer än någonsin. Om företag och arbetsplatser vars lönsamhet byggts på ohållbara energikällor eller resursutnyttjande inte klarar av att ställa om ska de som påverkas av eventuella nedläggningar få hjälp med omställning till nya jobb, bättre löner och schysta villkor. Fackföreningsrörelsens främsta uppgift är alltså att rädda människor, inte att rädda jobb.

Utöver den plan för investeringar i forskning och näringslivsutveckling som LO redan presenterat behövs också en plan för vilka investeringar som ska göras för att rusta människor att ta de jobb som bör finnas i ett hållbart samhälle. Därför behöver LO göra en ordentlig genomlysning av hur både kollektivavtalade och lagstiftade trygghets- och omställningssystem behöver utvecklas och dimensioneras för att åstadkomma en rättvis omställning.

Slutligen behöver också arbetstagarna garanteras inflytande i företagens omställning. Visst är det möjligt att i dag lyfta frågan till diskussion, men för att arbetstagarnas intressen ska tas tillvara på resan mot ett hållbart samhälle behöver vi kunna sätta kraft bakom orden. Ska det lyftas i kollektivavtalsförhandlingarna? Borde MBL utvidgas? Vilka andra vägar till inflytande finns? Dessa frågor finner vi bäst svar på gemensamt. Därför behöver LO tillsammans med förbunden ta ett gemensamt grepp kring frågan och utarbeta praktiska verktyg för att öka arbetstagarnas inflytande över företagens miljöpåverkan och omställningsarbete.

Till sist. En verkningsfull klimatpolitik är förenad med kostnader, men kostnaderna i termer av både ekonomi och mänskligt lidande för att avstå från att göra den omställning som är nödvändig kommer bli mångdubbelt högre. Det finns inget utrymme för marginella klimatåtgärder. Att misslyckas med att nå klimatmålen är inte ett alternativ. Därför behöver ambitionerna höjas för både takten i omställningen och för rättviseskapande reformer.

Vi föreslår att kongressen beslutar

- att LO verkar för att de branscher som medlemsförbunden organiserar ställs om och når nollutsläpp senast 2035,
- att LO verkar för att Sverige når nollutsläpp senast 2035,
- att LO i förekommande fall tar ställning mot och motarbetar investeringar i fossil energi och infrastruktur för fossil energi,
- att LO verkar för att Sverige sätter mål och arbetar för att de konsumtionsbaserade utsläppen ska minska,
- att LO opinionsbildar för att en lyckad omställning ställer krav på en kraftfull omfördelningspolitik på alla områden,
- att LO tar fram en plan för vilka investeringar som ska göras för att arbetstagare ska klara omställningen och rustas att ta de jobb som bör finnas i ett hållbart samhälle samt
- att LO tillsammans med förbunden utarbetar praktiska verktyg för att öka arbetstagarnas inflytande över företagens miljöpåverkan och omställningsarbete.

17.4

Rättvis klimatomställning nu

Kommunalarbetareförbundet avd Stockholms län

De flesta forskare är överens. Uppvärmningen av vårt klimat måste stanna vid 1,5 grad om inte utvecklingen ska gå oss ur händerna. Vi har cirka tio år på oss att vända utvecklingen, dröjer vi är det sannolikt för sent att stoppa en rad katastrofala följder av ett varmare klimat.

Överenskommelsen vid FN:s klimatkonferens i Paris år 2015 innebar att länderna skulle fatta beslut om åtgärder som skulle bromsa ökningen till två grader, eller helst till 1,5 grad. Avtalet från Paris sågs som en stor framgång och följdes sedan upp med ett beslut år 2018 om en regelbok som fastställer hur länderna ska planera och säkerställa att besluten genomförs. Flera partier och organisationer har ambitiösa program för hur vi skulle kunna ställa om samhället för att nå klimatmålen. Det stora problemet är att väldigt lite faktiskt görs. Utsläppen växer fortfarande även om kurvan börjar plana ut.

Arbetarrörelsen har med stigande oro sett hur de ekonomiska och sociala klyftorna i samhället har ökat till följd av kapitalismens kris och nyliberala marknadslösningar. Om klimatförändringarna fortsätter kommer samhället alltmer dras isär. Rika länder och rika människor kommer att kunna lindra verkningarna medan fattiga länder och arbetarklassen kommer att drabbas fullt ut.

Vi kan redan nu se hur bränder, översvämningar och extrema temperaturer slukar samhällets resurser. Fortsätter detta så kommer det i kombination med den nuvarande ekonomiska politiken att leda till att utrymmet för övrig välfärd, sjukvård, undervisning och infrastruktur minskar ytterligare. Det är oerhört viktigt att klimatomställningen sker skyndsamt och att den sker på ett rättvist sätt. Fackföreningsrörelsen har av två skäl ett stort ansvar i den nuvarande situationen. Tyvärr har vi ofta gjort kortsiktiga avvägningar som gynnat arbetsmarknaden och inte tagit hänsyn till negativa effekter för miljön när det gäller etablering och utveckling av företag.

Men kanske framför allt för att det endast är arbetarrörelsen som har lösningen. De flesta bedömare säger nu också att det krävs en kollektiv omställning och att den behöver ske på ett rättvist sätt. Endast arbetarrörelsen har historiskt sett haft ett program för kollektiva investeringar och ekonomisk demokrati.

Vi behöver ett program för ekonomisk demokrati där vi genom kollektiva eller politiska beslut kan styra investeringar. Detta kräver gemensamt ägda tillgångar som exempelvis en samhällsägda investeringsbank.

Diskussionen har väckts om en politisk generalstrejk bakom kravet på klimatomställning. Självklart innebär inte en strejk någon lösning i sig, men det skulle ge ett tydligt budskap både till näringslivet och till politiska församlingar att på allvar sätta i gång arbetet.

Många medlemmar har säkert redan kunskap om frågan och är skrämda över konsekvenserna av en allt varmare värld. Säkert är de beredda att gå ut i till exempel en halv dags politisk generalstrejk utan att ställa krav på konfliktersättning. Andra medlemmar är inte så insatta i frågan och lyssnar kanske på extremhögerns föraktfulla avfärdande av larmrapporterna.

Fackföreningsrörelsen behöver därför arbeta med studier och information för att skapa medvetenhet om allvaret i situationen.

Vi föreslår att kongressen beslutar

- att LO-kongressen ställer sig/uttalar sig positiv till att LO tar initiativ till att samla förbunden till en landsomfattande kampdag till stöd för krav riktade till näringsliv och politiska församlingar på en snabb, omfattande och rättvis klimatomställning på alla samhällsområden byggd på kollektiva lösningar,
- att LO genomför en informationskampanj riktad till medlemmarna om allvaret i klimatfrågan och lyfter frågan om hur en rättvis grön omställning kan ske,
- att LO undersöker vilket medlemsstöd som finns för en halv dags politiskt generalstrejk för klimatomställningen utan konfliktersättning,
- att inget kapital eller fonder som LO äger eller har inflytande över investeras i fossil infrastruktur (behandlas under dagordningspunkt 12.c),
- att ställa sig bakom kravet på en statlig investeringsbank för finansiering av en grön omställning (behandlas under dagordningspunkt 17.b) samt
- att uppdra åt LO att ta initiativ till ett nytt program för ekonomisk demokrati (behandlas under dagordningspunkt 17.b).

Utlåtande motionerna 17.2, 17.3, 17.4 (att-satserna 1, 2 och 3) samt 13.12 (att-sats 1)

17.2

att LO under kongressperioden kritiskt granskar dagens ekonomiska system som bygger på oändlig ekonomisk tillväxt och ohållbar konsumtion samt

att LO utreder och föreslår ett alternativt ekonomiskt system som är ekonomiskt, ekologiskt och framför allt socialt hållbart.

17.3

att LO verkar för att de branscher som medlemsförbunden organiserar ställs om och når nollutsläpp senast 2035,

att LO verkar för att Sverige når nollutsläpp senast 2035,

att LO i förekommande fall tar ställning mot och motarbetar investeringar i fossil energi och infrastruktur för fossil energi,

att LO verkar för att Sverige sätter mål och arbetar för att de konsumtionsbaserade utsläppen ska minska,

att LO opinionsbildar för att en lyckad omställning ställer krav på en kraftfull omfördelningsspolitik på alla områden,

att LO tar fram en plan för vilka investeringar som ska göras för att arbetstagare ska klara omställningen och rustas att ta de jobb som bör finnas i ett hållbart samhälle samt

att LO tillsammans med förbunden utarbetar praktiska verktyg för att öka arbetstagarernas inflytande över företagets miljöpåverkan och omställningsarbete.

17.4

att LO-kongressen ställer sig/uttalar sig positiv till att LO tar initiativ till att samla förbunden till en landsomfattande kampdag till stöd för krav riktade till näringsliv och politiska församlingar på en snabb, omfattande och rättvis klimatomställning på alla samhällsområden byggd på kollektiva lösningar,

att LO genomför en informationskampanj riktad till medlemmarna om allvaret i klimatfrågan och lyfter frågan om hur en rättvis grön omställning kan ske samt

att LO undersöker vilket medlemsstöd som finns för en halv dags politiskt generalstrejk för klimatomställningen utan konfliktersättning.

13.12

att LO ska verka för en snabb klimatomställning genom politisk påverkan (behandlas under dagordningspunkt 17.a).

Motion 13.12 Miljövänliga alternativ föreslår att LO ska verka för en snabb klimatomställning genom politisk påverkan.

LOs styrelse delar motionärens uppfattning att det krävs stora och snabba insatser för att hejda den globala temperaturstegringen. För att klara Parisavtalet måste de globala växthusgasutsläppen enligt Naturvårdsverket minska i en takt som gör att de till år 2050 inte överstiger ett ton per person och år.

Sveriges andel av de globala utsläppen är liten men det beror på vår befolkningens mängd. Utsläppen per person och år överstiger dock med råge vad som krävs för att klara Parisavtalet och uppgår till 5 ton per person och år.

Sveriges riksdag har beslutat att landets utsläpp ska vara netto-noll senast 2045. Vilket år som utsläppen är noll är dock inte det enda som avgör hur stora klimatförändringarna blir. Lika viktiga är delmålen. För att inte överskrida kolbudgeten för 1,5 gradersmålet måste de globala utsläppen ha minskat med cirka 50 procent år 2030 jämfört med 2010. Det är därför viktigt att LO och fackföreningsrörelsen är fortsatt aktiva och driver på för att Sverige minskar sin klimatpåverkan i den takt som krävs. De närmaste tio åren kommer att kräva stora insatser för att ställa om. Sverige har goda förutsättningar att ställa om. Det är dock inte detsamma som att det sker friktionsfritt. Vi måste också försäkra oss om att de sociala och ekonomiska konsekvenserna är hållbara. För LO och fackföreningsrörelsen är det nödvändigt med en rättvis omställning. Med hänvisning till detta yrkar LOs styrelse på att motionen ska anses besvarad.

I motion 17.2 tar motionären upp frågan om den ekonomiska tillväxten och hur vi bör se på den.

Ekonomisk tillväxt har en tendens att framstå som lösningen på många av samhällets problem. Det möjliggör såväl ökad gemensam välfärd som ökad individuell rikedom och det kan ske utan att någon behöver få det sämre. I media rapporteras återkommande om olika tillväxtsiffror och underförstått finns uppfattningen att om de avtar så har vi ett problem. Samma sak ser vi i den politiska debatten. Där blir gärna negativa siffror om den ekonomiska tillväxten ett slagträ för oppositionen i syfte att mana fram bilden av en misslyckad regering. Ekonomisk tillväxt har närmast kommit att likställas med ett objektivt mått på förbättring i största allmänhet.

Hyllandet av ekonomisk tillväxt riskerar också att skapa skygglappar för de problem som en okritisk strävan efter tillväxt leder till. Det välstånd som den rika världen byggde upp under 1900-talet var på många sätt positiv men innebar samtidigt en enorm energiförbrukning av framför allt fossil energi som olja och kol. Räkningen för detta kommer nu och priset kommer att bli extremt högt om vi fortsätter på samma sätt. I den så kallade Sternrapporten pekar man på att en minskad tillväxt under kommande decennier kan begränsa klimatförändringarna och därmed dess kostnader.

Trots att vi nu vet att fortsatta utsläpp av växthusgaser hotar mänsklighetens livsvillkor så fortsätter det. USAs regering vill fortsätta utnyttja fossila bränslen och hänvisar till dess ekonomiska fördelar. Många andra länder som står bakom Parisavtalet har ännu själva inte visat sig villiga att dra ner utsläppen i den takt som Parisavtalet kräver och bland tillväxtländerna finns många som i likhet med Kina, menar sig ha rätt att fortsätta att släppa ut växthusgaser för att kunna komma i kapp ekonomiskt. Men en blind tro på ekonomisk tillväxt riskerar inte bara att ge upphov till klimatförändringar. Vi ser också hur det leder till att människor utnyttjas i arbetslivet. I Kina tillåts inte fria fackföreningar och inom EU finns ekonomiska frizoner där andra lagar och regler gäller än i landet i övrigt. I Sverige ser vi hur olika typer av osäkra anställningsformer motiveras av ekonomiska skäl.

LO-styrelsens uppfattning är att ekonomisk tillväxt är en förutsättning men inte en garant för generellt förbättrade villkor. Det sätt som vi mäter ekonomisk tillväxt på kommer lätt i konflikt med andra värden. Ända sedan fackföreningsrörelsens början har uppgiften varit att tygla ett ekonomiskt system som annars tenderar att utnyttja såväl människor som natur för att nå maximal tillväxt. Problemet är inte förbättringarna i sig utan att det ekonomiska tillväxtmålet är otillförlitligt. Det tar inte hänsyn till kostnader som inte har ett pris.

Under den senaste kongressperioden har LO tagit fram ett klimatpolitiskt program samt en rapport om det goda arbetet och en jämlikhetsrapport. Tillsammans utgör dessa

LOs syn på hur vi kan skapa en hållbar ekonomisk tillväxt där ekonomisk tillväxt inte sker på bekostnad av enskilda människor samt djur och natur. Det är LOs ambition att tillsammans med förbunden driva krav grundade i dessa gentemot arbetsgivare och stat.

LOs styrelse anser dock att det finns anledning att under kongressperioden fördjupa sig ytterligare i frågan om på vilket sätt ekonomisk tillväxt riskerar att hamna i konflikt med andra värden. Ett sådant arbete skulle då ske i samarbete med LOs medlemsförbund.

I motion 17.3 föreslås att LO ska verka för att Sverige minskar sin klimatpåverkan snabbare än riksdagen har beslutat. Den föreslår också att LO ska verka för att Sverige inför konsumentbaserade utsläppsmål samt att LO tydligare lyfter behovet av en rättvis omställning.

LOs styrelse är av uppfattningen att Sverige ska ligga i framkant när det gäller att bli klimatneutral. Regeringens ambition att göra Sverige till världens första fossilfria välfärdsland är en bra målsättning som visar på nödvändigheten att koppla samman klimatfrågan med ett ekonomiskt och socialt perspektiv.

På många sätt har Sverige redan visat att det är möjligt att förena god ekonomisk tillväxt med minskade utsläpp. I jämförelse med andra industrialiserade länder ligger Sverige i framkant och under OECD-genomsnittet. I Climate Change Performance Index hamnade Sverige i topp. Inget land kvalificerade sig i kategorin ”mycket bra” när det gällde att göra tillräckligt för att klara Parismålen. Men, Sverige hamnade dock i topp genom att placera sig som nummer ett i klassen därunder som kallades ”bra”. Mellan 1990 (som är startår för FN:s mått på minskad klimatpåverkan) och 2018 minskade Sveriges utsläpp med 27 procent. Men mycket gjordes dessutom före 1990. Utbyggnaden av vattenkraft och kärnkraft möjliggjorde en närmast koldioxidfri elproduktion och på senare år har denna kompletterats med biokraft och vindkraft. Likaså har koldioxidutsläppen från värmeproduktion minskat genom utbyggnaden av fjärrvärmenäten. Till stor del används biobränslen och avfallsbränslen inom el- och fjärrvärmeproduktionen. Inom industrin har fossilanvändningen minskat genom bränsleskiften. En minskad deponering av avfall har också bidragit till att minska Sveriges utsläpp. Sveriges koldioxidskatt från början av 1990-talet har också varit en framgångsfaktor för att minska utsläpp och driva fram energieffektiviseringar.

Men även om Sverige successivt har kunnat minska sina utsläpp är vi inte i mål. De territoriella växthusgasutsläppen uppgår årligen till drygt fem ton per person och måste minska drastiskt de kommande åren för att ligga i linje med Parisavtalet. Dess målsättning är att hålla den genomsnittliga globala temperaturökningen så långt under 2 grader som möjligt, med ambitionen att inte överstiga 1,5 grader. Det kräver att de globala utsläppen når netto-noll runt mitten av seklet men redan år 2030 måste de ha minskat med hälften jämfört med utsläppen 2010.

För att uppnå netto-nollutsläpp till 2050 får de globala utsläppen per person inte överstiga 1 ton per år. Sveriges klimatpolitik siktar på att nå ungefär 0,8 ton per svensk till 2045 för att därefter minska ytterligare i syfte att skapa negativa utsläpp.

Av de globala växthusgasutsläppen kommer ungefär 65 procent från fossila bränslen. Att skapa en fossilfri värld är nödvändigt för att klara Parisavtalet. I Sverige används fossila bränslen framför allt vid transporter och inom industriprocesserna. I många andra länder används de också för att producera el och värme. Inom Sverige pågår ett arbete med att göra alla sektorer fossilfria men det är ett jobb som inte Sverige klarar ensamt. Transportsektorn, som är vår stora fossilkonsument, består av fordon som också produ-

ceras i andra länder och med andra krav. Sverige kan ligga i framkant men är inte helt oberoende av vad som sker i andra länder. Förutsättningarna att nå nollutsläpp inom samtliga sektorer till 2035 är därför beroende av hur andra länder väljer att agera.

Avgörande för hur framgångsrik Sverige är i sin omställning är också i vilken utsträckning vi lyckas ta fram konkurrenskraftiga och klimatsmarta alternativ till fossila bränslen. Att endast förbjuda eller beskatta fossila bränslen utan att det finns alternativ skulle leda till koldioxidläckage då verksamheten flyttar till ”fossilparadis”. I LOs miljö- och klimatpolitiska program pekar LO ut viktiga satsningar för att minska Sveriges utsläpp av växthusgaser och samtidigt skapa nya konkurrenskraftiga jobb.

Till följd av den utlokalisering som har pågått i decennier för stora delar av industrin, tillverkas numer stora mängder av de varor som svenskar konsumerar i andra länder. Det är en del av den ständigt pågående strukturomvandlingen av världsekonomin där länderna försöker stiga i den ekonomiska värdekedjan och skapa ekonomisk tillväxt för sina medborgare. Genom att exportera dessa varor till länder som Sverige kan de skapa ekonomiska förutsättningar för bättre levnadsvillkor. Det är en positiv del av världsekonomin men samtidigt det som gör att de konsumtionsbaserade utsläppen är högre än de produktionsbaserade i rika länder som Sverige.

Inom FN-systemet utgår man ifrån de territoriella utsläppen, det vill säga de utsläpp som kommer från varje lands eget territorium. Anledningen är att FN-systemet bygger på suveräna stater, alltså stater som har kontroll och legitimitet att styra över sitt eget territorium. I de konsumtionsbaserade utsläppen ingår däremot en produkts alla utsläpp från samtliga led innan den konsumeras, det vill säga oavsett i vilket land dessa utsläpp sker.

Att sätta upp mål för de konsumtionsbaserade utsläppen är inte helt lätt för ett handelsberoende land som Sverige. De konsumtionsbaserade utsläppen kan minska om exportstaten beslutar att ersätta sina fossila bränslen med förnybar energi eller om importstaten väljer att strypa handeln med länderna de importerar från. I det senare fallet riskerar vi dock en intressekonflikt. Om fattigare stater ska kunna växa och bli rikare så måste de kunna exportera sina varor till länder som Sverige. Men, för att klara Parisavtalet så måste också de fattigare staterna ställa om och minska sin negativa klimatpåverkan. För att lösa denna konflikt mellan klimatpåverkan och utjämnade ekonomiska villkor vore det bättre att stödja utvecklingsländernas utveckling mot en hållbar ekonomisk tillväxt än att hindra dem i deras strävan att få bättre ekonomiska villkor.

För Sveriges del är de konsumtionsbaserade utsläppen inte enbart en konsekvens av import från fattigare länder. Vi importerar också från rika länder som Tyskland och USA med avsevärt högre klimatpåverkan än Sverige. Genom EU-medlemskapet går det inte att förhindra import från Tyskland. Däremot kan vi påverka EU att föra en mer progressiv klimatpolitik. Vad gäller ett rikt land som USA, som själva har råd att genomföra en rättvis omställning, bör vi sätta tryck på dem att ta ansvar och fortsätta vara en del av Parisavtalet. Förslaget från den nya EU-kommissionen att införa en gränsavgift för varor som har orsakat koldioxidutsläpp skulle kunna vara en viktig åtgärd för att sätta press på USA att ta ansvar för sin klimatpåverkan.

De konsumtionsbaserade utsläppen kan också minska om vi i Sverige handlar färre nyproducerade varor, något som också kan ske genom en ökad cirkularitet. Förlängd livstidsgaranti för varor och en ökad andrahandsmarknad samt reparationer är några sådana åtgärder som skulle kunna minska de konsumtionsbaserade utsläppen.

Med hänsyn tagen till att Sverige är beroende av internationell handel och varje land själv ansvarar för att minska sina territoriella utsläpp, samt att utvecklingsländerna

behöver öka sitt exportvärde för att öka sitt välbefinnande, menar LOs styrelse att det också finns utrymme för att minska de konsumtionsbaserade utsläppen genom nationella åtgärder. LOs styrelse menar därför att Sverige bör anta mål för de konsumtionsbaserade utsläppen och arbeta för att de ska minska.

Avgörande för om Sverige ska kunna minska sina utsläpp är att medborgarna upplever att det sker på ett rättvist sätt. Vissa av oss befinner sig i branscher eller regioner som måste göra mer och till en högre kostnad för att uppnå klimatneutralitet. Samtidigt är klimatneutralitet en kollektiv nytta, vi drar alla nytta av det. Det är därför naturligt att fördela utvecklingskostnaderna rättvist såväl mellan enskilda individer som mellan branscher och regioner. LOs styrelse menar att Sverige har goda förutsättningar för att göra omställningen till en allmän utveckling av samhället. LO har alltid strävat och opinionsbildat för ett jämlikt samhälle och detsamma gäller i fråga om utvecklingen mot ett klimatneutralt samhälle.

I motionen föreslås att LO tillsammans med förbunden utarbetar praktiska verktyg för att öka arbetstagarnas inflytande över företagens miljöpåverkan och omställningsarbete. LOs styrelse delar uppfattningen att fackföreningsrörelsen måste spela en större roll i miljö- och klimatarbetet. Frågan är av existentiell betydelse och det är från de företag som vi arbetar på som den negativa klimatpåverkan huvudsakligen kommer ifrån. Arbetarrörelsens utgångspunkt är att vi genom vårt arbete kan skapa bättre livsvillkor för oss själva och våra framtida generationer. Då kan vi inte arbeta på ett sätt som försämrar människors framtida livsvillkor.

Det handlar också om att säkerställa våra jobb. Med all rätt kommer det att bli allt dyrare och svårare för företagen att försämrade miljön och driva på klimatförändringarna. I förlängningen leder det till försämrade konkurrensvillkor och därmed risk för arbetslöshet. Genom att kräva investeringar i miljö- och klimatsmarta produktionslösningar samt innovationer i klimatsmarta produkter kan fackföreningsrörelsen driva på för en ekologisk, social och ekonomiskt hållbar utveckling. Det skulle stärka konkurrenskraften och säkra sysselsättningen.

Ett förslag på hur detta kan ske borde LO få i uppgift att tillsammans med förbunden ta fram och föreslå för LO styrelsen under kommande kongressperiod.

I motion 17.4 sätter motionären bland annat fokus på klimatförändringarna och det faktum att det i nuläget görs för lite för att begränsa den globala temperaturstegringen. LOs styrelse delar motionärens uppfattning att fackföreningsrörelsen spelar en viktig roll i utvecklingen mot ett klimatsmart samhälle. Majoriteten av växthusgaserna kommer från olika företag och organisationer och genom facklig närvaro på dessa arbetsplatser kan vi påverka arbetsgivarna att driva verksamheten utan negativ klimat- och miljöpåverkan.

LOs styrelse är av uppfattningen att fackföreningsrörelsen bör intensifiera arbetet med att fråga företag och organisationer hur de påverkar miljö och klimat. Likaså att avkräva arbetsgivarna planer på åtgärder och investeringar för att bli miljö- och klimatneutrala. Det kräver en ökad utbildningsinsats bland våra medlemmar. Vi behöver öka medvetandet om hur klimat och miljö påverkas liksom hur och varför fackföreningsrörelsen kan arbeta med dessa frågor. Klimat- och miljöfrågorna finns därför inom LOs utbildningsprogram.

Arbetarrörelsen har sedan länge en gemensam och internationell kampdag, förstamaj. Det finns all anledning att då tydligare uppmärksamma fackföreningsrörelsens krav för att stoppa klimatförändringarna.

Även om Sverige ännu inte har gjort tillräckligt för att leva upp till de utsläppsminskningar som krävs för att nå Parisavtalet så ligger vi väl framme. Som nation är vi högst rankade i klimatarbetet och många företag ligger i framkant när det gäller att minska sin klimatpåverkan. Mer finns att göra men LOs styrelse menar att lokalt och konkret fackligt arbete, såsom beskrivs ovan, skulle vara det mest framgångsrika sättet att nå resultat. En generalstrejk är i nuläget inte aktuell och det finns därför inte anledning att undersöka vilket medlemsstöd det finns för en sådan.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att bifalla motionerna 17.2, 17.3 (att-sats 1), 17.3 (att-sats 4), 17.3 (att-sats 7),

att anse motionerna 17.3 (att-sats 3), 17.3 (att-sats 5), 17.3 (att-sats 6), 13.12 (att-sats 1) besvarade samt

att avslå motionerna 17.3 (att-sats 2), 17.4 (att-sats 1), 17.4 (att-sats 2), 17.4 (att-sats 3).

I debatten deltog

Patrik Ohlin, Handels

Lena Ericsson-Höijer, Kommunal

Håkan Johansson Jänkänpää, IF Metall

Miklos Liewehr, GS-facket

Martin Berglund, IF Metall

Ida Magnusson, Handels

Jim Sundelin, Byggnads

Stefan Jansson, IF Metall

Johan Ingelskog, Kommunal

Sofia Sandin, IF Metall

Thomas With, IF Metall

Max Vesterlund Karlsson, Handels

Marie Ende, Handels

Per-Ola Nilsson, Elektrikerna

Anna Fernebro, IF Metall

Martin Nyberg, Handels

Urban Pettersson, LOs styrelse

Följande förslag förelåg

- Styrelsens utlåtande,
- Miklos Liewehr, GS-facket, bifallsyrkande på styrelsens utlåtande på motion 17.2,
- Sofia Sandin IF Metall, m.fl. besvarandeyrkande på motion 17.3 att-sats 1,
- Patrik Ohlin, Handels m.fl. bifallsyrkande på motion 17.3,
- Lena Ericsson-Höijer, bifallsyrkande på motion 17.4 att-satserna 1, 2 och 3.

Beslut

Kongressen beslutade efter rösträkning

att med röstsiffrorna 249 mot 162 bifalla besvarandeyrkandet på motion 17.3

att-sats 1. Inget ombud avstod från att rösta.

Votering begärdes av Madlén Gunnarsson, kongressordförande.

Kongressen beslutade efter försöksvotering

att bifalla styrelsens utlåtande på motion 17.3 att-sats 2.

Votering begärdes av Marie Ende, Handels.

Kongressen beslutade efter försöksvotering

att bifalla styrelsens utlåtande på motion 17.3 att-sats 3.

Votering begärdes av Ida Magnusson, Handels.

Kongressen beslutade

att bifalla styrelsens utlåtande på motion 17.3 att-sats 5.

Kongressen beslutade efter försöksvotering

att bifalla styrelsens utlåtande på motion 17.3 att-sats 6.

Votering begärdes av Kofi Gyan, Handels.

Kongressen beslutade

att bifalla styrelsens utlåtande på motion 17.4 att-sats 1.

Kongressen beslutade

att bifalla styrelsens utlåtande på motion 17.4 att-sats 2.

Kongressen beslutade

att bifalla styrelsens utlåtande på motion 17.4 att-sats 3.

Kongressen beslutade

att i övrigt bifalla styrelsens utlåtanden.

17.b Ekonomisk politik

Motionerna 17.5–17.7, 17.4 (att-satserna 5 och 6) samt 17.8 (att-sats 6)

17.5

En fråga om pengar – Ta strid för den svenska välfärdsmodellen

Elektrikerförbundet, Seko, Byggnadsarbetareförbundet, Målareförbundet

Frågan om välfärdens framtida finansiering har diskuterats länge. Vi kan nu konstatera att framtiden är här och frågan har blivit akut. Demografin slår nu till med kraft samtidigt som Sverige är på väg in i en lågkonjunktur. Kommuner och regioner har det redan tufft ekonomiskt och gapet mellan kostnader och intäkter växer dramatiskt de kommande åren. De som värnar den svenska generella välfärdsmodellen måste ta debatten om välfärdens finansiering på allvar. För det finns mycket goda förutsättningar för att säkra välfärdens gemensamma finansiering.

På tröskeln till 2020-talet står Sveriges kommuner och regioner inför ett allvarligt ekonomiskt läge. Enligt Sveriges kommuner och regioner (SKR) väntas ett 90-tal av landets 290 kommuner gå med underskott i år samtidigt som 79 procent av kommunernas ekonomichefer varnar för att det ekonomiska läget kommer att bli ännu värre under 2020. Enligt Lärarförbundets enkät planerar närmare nio av tio kommuner att göra nedskärningar i skolan nästa år. Inom regionernas somatiska hälso- och sjukvård räknar SKR med att 18 av 20 regioner kommer att gå med underskott i år. Effekterna av sparkraven och nedskärningarna märks redan nu. I Motala kommun planerade man att sänka värmen på äldreboenden och i Ystads kommun ska den varma maten för äldre dras in. I Gullspång bävar undersköterskor för fler nedskärningar, de hinner inte gå på toaletten som det är i dag. Från Kiruna rapporteras det om lärare som gråter när kommunen ska skära ner på 50 elevassistenter. I Region Stockholm uppmärksammades nyligen varslat av 250 läkare och 350 undersköterskor på Karolinska sjukhuset som väntas gå back med 1,6 miljarder kronor i år.

Det märkliga med dessa uppsägningar och varsel är att de kommer samtidigt som rekryteringsbehoven i den offentliga sektorn är enorma. Enligt SKRs försiktiga prognos behöver det anställas 200 000 fler inom välfärden fram till 2026. Räknar man med pensionsavgångar behöver totalt 508 000 nyrekryteras till 2026. Behovet av fler anställda är direkt kopplat till den demografiska utvecklingen där antalet barn och framför allt äldre i befolkningen ökar kraftigt. Antalet äldre över 80 år beräknas näst intill att fördubblas fram till 2028.

Enligt finansdepartementet leder de ökande behoven till att välfärden i dagsläget dras med ett finansieringsgap på 90 miljarder kronor fram till 2026. Enligt SKR är gapet mellan kostnader och intäkter ännu större och ligger på 18 miljarder kronor 2021, ytterligare 27 miljarder kronor 2022 och 33 miljarder 2023. Men dessa prognoser underskattar behoven då man utgår ifrån dagens otillräckliga personaltäthet och standard. Enligt Kommunal behövs det i dag runt 50 000 fler heltidsanställda inom välfärden för att nå

en acceptabel arbetsmiljö för dagens välfärdsarbetare. Vi är eniga med Kommunal på denna punkt, dagens nivå räcker inte.

Grundfundamentet i den svenska generella välfärdsmodellen är att alla medborgare inkluderas på lika villkor och att välfärden finansieras gemensamt. Men ekonomiska och politiska krafter mobiliserar nu för att utnyttja välfärds krisen och dagens brister i ett försök att utmana välfärdens gemensamma finansiering. Karin Svanborg-Sjövall, vd på näringslivets tankesmedja Timbro förutsåg att ”i en lågkonjunktur kommer vi tvingas till mycket tuffa prioriteringar, och då kommer diskussionen om hur välfärden ska finansieras att komma i gång på allvar” (Dagens Industri 2 november 2018). Enligt henne ska Timbros ”nästa stora opinionsoffensiv” rikta in sig på sjukvården och äldreomsorgen och driva på för att öppna upp för privat finansiering via olika försäkringslösningar. Muf-ordförande Benjamin Dousa driver linjen att vården ska finansieras med privata sjukvårdsförsäkringar som ska ersätta landstingsskatten. Efter påtryckningar från Muf beslutade Moderaternas partistämman nyligen att partiets ny tillsatta arbetsgrupp för framtidens vård och omsorg ska göra en översyn av den skattebaserade finansieringsmodellen.

Moderaternas främsta sjukvårdspolitiker, Stockholms skandalomsusade finansregionråd Irene Svenonius, föreslog liknande idéer nyligen i en intervju i Svenska Dagbladet. Ett vanligt argument från de som vill överge den solidariska finansieringen är att det i dag inte skulle finnas pengar nog för att upprätthålla ett gemensamt finansierat välfärdssystem av hög standard. Detta är inte sant.

Sverige har urstarka statsfinanser och vi har som land aldrig varit rikare. De summor som behövs för att lösa dagens brister och sluta finansieringsgapet framöver är långt ifrån oöverkomliga. Vi pekar på tre sätt som möjliggör en fortsatt gemensam finansiering:

1. Höj skattekvoten. Den svenska skattekvoten som andel av BNP har minskat dramatiskt de senaste tjugo åren. Detta har bidragit till att erodera den ekonomiska basen för det svenska välfärdssystemet. Om vi i dag hade haft samma skattekvot som 1999 hade det bara under 2019 genererat runt 240 miljarder kronor mer i skatteintäkter. Det är långt mycket mer pengar än vad som behövs årligen för att lösa dagens underbemannings och möta de ökande behoven framöver. Vår slutsats är att det i dag finns gott om utrymme att höja skattekvoten om man vill säkra välfärdens finansiering.
2. Överge överskotts målet. Dagens finanspolitiska ramverk är förlegat. Sverige har i dag en rekordlåg statsskuld som, enligt prognoser, kommer fortsätta sjunka mot noll med nuvarande regler. Om ramverkets överskotts mål slopas och ett balansmål införs skulle omkring 17 miljarder kronor frigöras varje år. Detta är pengar som kan användas till att börja täppa igen kommunernas och regionernas växande gap mellan intäkter och kostnader för välfärden.
3. Stabilisera statsskulden. Ett balansmål räcker dock inte för att stabilisera statsskulden vid skuldankarets rekommenderade 35 procent av BNP. I dagens läge behöver Sverige gå med underskott för att statsskulden ska stabiliseras och sluta sjunka som andel av BNP. Enligt våra beräkningar behövs ett underskott på strax under 1 procent, vilket innebär att det

finns ett utrymme att tillföra nästan 45 miljarder kronor om året till statsbudgeten, utöver de 17 miljarder som balansmålet skulle ge, utan att statsskulden växer. Detta är pengar som kan användas till viktiga investeringar i infrastruktur, bostäder och välfärd. En möjlig höjning av skuldankaret bör också diskuteras vid behov av större samhällsviktiga investeringar. För den som värnar den svenska välfärdsmodellen är det största problemet i dag inte bristen på pengar.

Bara genom att införa ett balansmål kan finansieringsgapet på 90 miljarder kronor fram till 2026 enkelt hanteras. Bara genom att höja skattekvoten 1 procent kan cirka 50 miljarder kronor användas till att anställa minst 50 000 fler i välfärden och bryta dagens underbemanning. Därutöver kan skattekvoten höjas ytterligare eftersom den sänkts kraftigt sedan 1999. Alternativet till de lösningar vi skisserar är att ge upp möjligheten till en sammanhållen välfärd där arbetarklass och medelklass ingår i samma solidariska system. Det skulle innebära ett förödande systemskifte. Välfärdens svältkur är inte nödvändig. Den är ett politiskt val. För ett fackföreningsrörelsen är denna politiska strid en ödesfråga.

Vi föreslår att kongressen beslutar

- att LO arbetar för att ändra det finanspolitiska ramverket så att välfärdens resurser kan tryggas,**
- att LO aktivt verkar för att regeringen skrotar överskottsmålet,**
- att LO aktivt verkar för att samhällsekonomin styr mot skuldankaret.**
- att LO aktivt ska verka för att staten i större utsträckning har en investeringsbudget och en driftsbudget och därmed frigör resurser för välfärden,**
- att LO aktivt verkar för att staten ökar sin konsumtion för att överbrygga en konjunkturedgång samt**
- att LO aktivt verkar för att staten tidigarelägger infrastrukturinvesteringar och upprätthåller byggtakten när konjunkturen viker neråt.**

17.6

Rädda välfärden

Fastighetsanställdas Förbund

Det är dags att agera och rädda välfärden. Vi som värnar den svenska generella välfärdsmodellen måste ta debatten om välfärdens finansiering på allvar. Det finns nämligen mycket goda förutsättningar för att säkra välfärden.

Grunden för den svenska generella välfärdsmodellen är att alla medborgare inkluderas på lika villkor och att välfärden finansieras gemensamt. Ekonomiska och politiska krafter mobiliserar nu för att utnyttja välfärdskrisen och dagens brister i ett försök att utmana välfärdens gemensamma finansiering. Ett vanligt argument från de som vill överge den solidariska finansieringen är att det i dag inte skulle finnas pengar nog för att upprätthålla ett gemensamt finansierat välfärdssystem av hög standard. Detta är inte sant.

Sverige har urstarka statsfinanser och vi har som land aldrig varit rikare. De summor som behövs för att lösa dagens brister och sluta finansieringsgapet framöver är långt ifrån oöverkomliga. Det finns tre sätt som möjliggör en fortsatt gemensam finansiering:

1. Höj skattekvoten. Den svenska skattekvoten som andel av BNP har minskat dramatiskt de senaste tjugo åren. Det hotar basen för välfärdssystemet.
2. Överge överskotts målet. Om ramverkets överskotts mål slopas och ett balansmål införs frigörs varje år pengar som kan användas till kommunernas och regionernas kostnader för välfärden.
3. Stabilisera statsskulden. Ett balansmål är inte tillräckligt för att stabilisera statsskulden. Vid ett underskott på strax under 1 procent finns ett utrymme på nästan 45 miljarder kronor om året till statsbudgeten. Pengar som kan användas till viktiga investeringar i infrastruktur, bostäder och välfärd.

Alternativet är att ge upp möjligheten till en sammanhållen välfärd där arbetarklass och medelklass ingår i samma solidariska system. Det skulle innebära ett förödande systemskifte. Välfärdens svältkur är inte nödvändig. Den är ett politiskt val. För fackföreningsrörelsen är denna politiska strid en ödesfråga.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO arbetar för att ändra det finanspolitiska ramverket så att välfärdens resurser kan tryggas,

att LO aktivt verkar för att regeringen skrotar överskotts målet,

att LO aktivt ska verka för att staten i större utsträckning har en investeringsbudget och en driftsbudget och därmed frigör resurser för välfärden samt

att LO aktivt verkar för att staten tidigarelägger infrastrukturinvesteringar och upprätthåller byggtakten när konjunkturen viker neråt.

17.7

För en offensiv ekonomisk politik

Seko

Trots nedgång i konjunkturen har saken varit solklar för finansminister Magdalena Andersson – statsbudgeten ska fortsätta stramas åt. Stigande arbetslöshetssiffror, underfinansierad välfärd och nedgången infrastruktur borde vara skäl nog att bryta med det finanspolitiska ramverk som i dag begränsar statens handlingsutrymme i ekonomin. Detta ramverk som samtliga riksdagspartier utom Sverigedemokraterna ställde sig bakom sommaren 2016 innebär att de offentliga finanserna ska gå med ett överskott motsvarande 0,33 procent av BNP årligen under en konjunkturcykel (överskottsmålet). Miljarder kronor ska alltså läggas på hög varje år i stället för att användas till investeringar i sysselsättning, välfärd och klimat. Ramverket innebär också att den offentliga skulden ska hållas omkring 35 procent av BNP (skuldankaret).

Just på grund av denna systematiska, åtstramande ekonomiska politik underskrider redan i år den svenska offentliga skulden dessa 35 procent. Statens ekonomi är urstark och den samlade offentliga sektorn har som en jämförelse en finansiell nettoförmögenhet motsvarande 26 procent av BNP, eller drygt 1200 miljarder kronor! Bara rika oljestater har starkare offentliga finanser än Sverige. Samtidigt skenar ojämlikheten och utvecklingen där den rikaste procenten drar ifrån oss andra tycks inte ta slut. Kommunernas ekonomier går redan på knäna och de efterföljande nedskärningarna slår hårt emot de kvinnodominerade branscher som sköts i kommunal regi. Både stat och rika hushåll sitter på enorma förmögenheter som borde vara i omlopp för att öka välstånd och jämlikhet. Den nyliberala trend då staten lämnar ifrån sig alltmer ansvar måste brytas. Staten måste återigen ta ett större ansvar för sysselsättning och investeringar.

LO-ekonomerna är inne på samma linje och hävdar i sin senaste konjunkturprognos att dagens finanspolitiska ramverk måste ändras. Att inte göra det vore att "riskera för mycket" för välfärden, menar de. S-föreningen Reformisterna är dessutom en positiv kraft i arbetarrörelsen som ser ett brott med dagens budgetregler som en förutsättning för en kraftfull klimat-, välfärds- och sysselsättningspolitik.

Också LO-kongressen 2016 riktade skarp kritik mot budgetregler som gör det omöjligt att utnyttja det låga ränteläget för offentliga investeringar. Tyvärr har LO därefter varit alltför försiktiga med att driva kravet på ändrade budgetregler. Det är nu hög tid att ändra på det.

Det behövs ett politiskt program som ändrar den politiska dagordningen och blir den "game changer" arbetarrörelsen behöver för att klimatomställning och arbetande människors livsvillkor ska ställas i fokus. Vi inom fackföreningsrörelsen har en viktig uppgift i att pressa på arbetarrörelsens partier att verka för en annan ekonomisk politik som minskar klyftorna, ökar sysselsättningen, bygger ut välfärden och främjar samhällsnyttiga investeringar.

I dagsläget ligger räntan på 10-åriga statsobligationer på minus 0,2–0,3 procent – staten får alltså i praktiken betalt för att låna! Att denna möjlighet inte lyfts fram av arbetarrörelsens partier är svärbegripligt för oss. Att stapla pengar på hög och prioritera minskning av en rekordlåg stats-

skuld, samtidigt som infrastruktur och välfärd förfaller, är inte en politik för minskade klyftor!

Att enbart höja skatterna räcker inte för att fylla det investeringsbehov som finns i samhället. Utöver sysselsättning och välfärdsinvesteringar står klimathotet för dörren. Genom att låna till en negativ realränta och skrota dagens strama budgetregler klarar vi utan problem den gröna omställning som behöver göras. Låt oss visa att målet om full sysselsättning är möjligt och att vi vet vägen dit!

Vi föreslår att kongressen beslutar

- att** LO-kongressen ska tillkännage som sin mening att Socialdemokraterna ska överge målet om överskott i de offentliga finanserna och i stället verka för ett nytt finanspolitiskt ramverk som gör det möjligt att lånefinansiera offentliga investeringar samt
- att** LO-kongressen ska tillkännage det som sin mening att Socialdemokraterna ska lägga fram ett offentligt investeringsprogram för full sysselsättning, kraftigt utbyggd välfärd och en grön omställning.

Utlåtande motionerna 17.5–17.7, 17.4 (att-satserna 5 och 6) samt 17.8 (att-sats 6)

17.5

att LO arbetar för att ändra det finanspolitiska ramverket så att välfärdens resurser kan tryggas,

att LO aktivt verkar för att regeringen skrotar överskottsmålet,

att LO aktivt verkar för att samhällsekonomin styr mot skuldankaret.

att LO aktivt ska verka för att staten i större utsträckning har en investeringsbudget och en driftsbudget och därmed frigör resurser för välfärden,

att LO aktivt verkar för att staten ökar sin konsumtion för att överbrygga en konjunkturlnedgång samt

att LO aktivt verkar för att staten tidigarelägger infrastrukturinvesteringar och upprätthåller byggtakten när konjunkturen viker neråt.

17.6

att LO arbetar för att ändra det finanspolitiska ramverket så att välfärdens resurser kan tryggas,

att LO aktivt verkar för att regeringen skrotar överskottsmålet,

att LO aktivt ska verka för att staten i större utsträckning har en investeringsbudget och en driftsbudget och därmed frigör resurser för välfärden samt

att LO aktivt verkar för att staten tidigarelägger infrastrukturinvesteringar och upprätthåller byggtakten när konjunkturen viker neråt.

17.7

att LO-kongressen ska tillkännage som sin mening att Socialdemokraterna ska överge målet om överskott i de offentliga finanserna och i stället verka för ett nytt finanspolitiskt ramverk som gör det möjligt att lånefinansiera offentliga investeringar samt

att LO-kongressen ska tillkännage det som sin mening att Socialdemokraterna ska lägga fram ett offentligt investeringsprogram för full sysselsättning, kraftigt utbyggd välfärd och en grön omställning.

17.4

att ställa sig bakom kravet på en statlig investeringsbank för finansiering av en grön omställning (behandlas under dagordningspunkt 17.b) samt

att uppdra åt LO att ta initiativ till ett nytt program för ekonomisk demokrati (behandlas under dagordningspunkt 17.b).

17.8

att LO bör verka för att Sverige avskaffar det finanspolitiska överskottsmålet och ersätter det med ett balansmål (behandlas under dagordningspunkt 17.b).

Enligt LO är de övergripande målen för den ekonomiska politiken full sysselsättning, jämlikhet och goda förutsättningarna för tillväxt. De offentliga utgifterna är medel för att uppnå dessa mål. Hållbara offentliga finanser är en förutsättning för att det ska vara möjligt att använda offentliga resurser och den ekonomiska politiken för att nå de över-

gripande målen. En restriktion är att finanspolitiken inte ska orsaka överhettning och därmed oönskat hög inflation, med risk för att ekonomin i stället stramas åt via penningpolitiken. LOs uppfattning är att starka offentliga finanser är medel som ska användas för att uppnå de övergripande målen – och därför inte ett mål i sig.

De offentliga finanserna har förbättrats kraftigt. Den långsiktiga utvecklingen kan beskrivas med hjälp av bruttoskuldens storlek i förhållande till BNP, som har minskat från 70 procent vid mitten av 1990-talet till 35 procent 2019. Den finansiella nettoställningen har samtidigt gått från minus 25 procent till plus 25 procent. På kort sikt är det årliga finansiella sparande (totala inkomster minus utgifter) av intresse, de senaste fyra åren har det varit relativt stabilt och uppgått till mellan 0,5 och 1,5 procent av BNP, vilket betyder minskad bruttoskuldkvot.

Kommuner och regioner upplever tilltagande problem att finansiera sina verksamheter. Om det ska vara möjligt att svara upp mot de behov som drivs av den demografiska utvecklingen och dessutom höja ambitionsnivån, måste sektorn tillföras stora resurser kommande år. Enligt LOs uppfattning klarar de offentliga finanserna av denna utmaning. Men det försvåras av nuvarande överskottsmål.

Mot bakgrund av de starka offentliga finanserna, lågt inflationstryck och en hög arbetslöshet, har LO-ekonomerna också fört fram krav på en mer expansiv ekonomisk politik, det vill säga ofinansierade reformer. Ett starkare och ihållande efterfrågetryck i ekonomin leder till lägre arbetslöshet på sikt. LO verkar för att den ekonomiska politiken ska vara expansiv så länge som arbetslösheten kan pressas ned med efterfrågeåtgärder, räntorna är låga och inflationen är låg.

För att förbättra möjligheten att finansiera välfärdstjänsterna och bedriva en mer expansiv finanspolitik måste det finanspolitiska ramverket förändras – överskottsmålet behöver skrotas och kan ersättas av bruttoskuldkvoten som en indikator på om de offentliga finanserna är långsiktigt hållbara. Därmed inte sagt att dagens skuldkvot är det eftersträvarvärda målet. Vilken nivå på skuldkvoten som blir aktuell måste bedömas utifrån de behov ekonomin står inför. I nuvarande situation, med stora demografiska utmaningar och behov av omfattande investeringar för att klara klimatomställningen, kan det vara nödvändigt med en högre skuldkvot för att uppnå övergripande mål.

Det är styrelsens uppfattning att en förändring av det finanspolitiska ramverket i linje med ovanstående ger ökat utrymme för nödvändiga investeringar. Under förutsättning att överskottsmålet tas bort ger inte förslaget att dela upp statens budget i en driftsbudget respektive investeringsbudget större utrymme för investeringar. Då är det i stället utvecklingen av den offentliga bruttoskulden som utgör restriktionen. Med ett bibehållet överskottsmål är det motiverat att driva kravet på en separat investeringsbudget som ligger utanför målet. Under sådana förutsättningar bör LO arbeta för en uppdelning. Det finns då ett antal problem som man behöver ta ställning till, till exempel att investeringar kan definieras på många olika sätt. Utgifterna för lärare (offentlig konsumtion) är väl så viktiga för en utbildningsansats som investeringen i lokaler. Det finns därför ett behov av att LO internt utreder frågan och hur den är kopplad till finanspolitiken.

Inom ramen för det långsiktiga ramverket ska staten naturligtvis ansvara för att det, utöver automatiska stabilisatorer såsom arbetslöshetsförsäkringen, bedrivs en aktiv ekonomisk politik för att utjämna konjunktursvängningar. Det innebär att statliga investeringar, transfereringar och konsumtion behöver variera över tiden och att det finns beredskap för att snabbt sätta in åtgärder när det behövs.

Klimatomställningen kommer att kräva stora investeringar, både i näringslivet och

offentlig sektor. Det är nödvändigt att staten på olika sätt ger incitament så att dessa investeringar kommer till stånd. Ett exempel är "Industriklivet", där regeringen satsar 300 miljoner kronor per år fram till år 2040, för att minska processutsläpp i industrin. Satsningen består både av stöd till förstudier, bland annat detaljerade projekteringsstudier, och stöd till investeringar. Målgruppen för stödet är industrier med så kallade processrelaterade utsläpp men även universitet/forskningsinstitut. En annan typ av statligt bidrag till förnyelse är det riskkapital som Industrifonden och ALMI kan bidra med. Staten kan vid behov utöka anslagen till "Industriklivet" eller styra Industrifondens respektive ALMIs inriktning. Staten har därmed flera redskap till sin hjälp för att allokera resurser till klimatomställningen.

Det finns skäl att diskutera ekonomisk demokrati. Men frågan hänger inte naturligen ihop med behovet av klimatomställningen. Människor påverkas på många olika sätt av klimatfrågan, både som producent, konsument och medborgare. Den spänner över hela samhällsutvecklingen och är av sådan karaktär att den bör hanteras i det politiska systemet, inte begränsas till en fråga om ekonomisk demokrati. Det är inte självklart att ökad ekonomisk demokrati skulle leda till att besluten grundas på mer långsiktiga ställningstaganden som utgår från miljömässig hållbarhet.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att bifalla motionerna 17.5, 17.6, 17.7,

att anse motionerna 17.4 (att-sats 5), 17.8 (att-sats 6) besvarade samt

att avslå motionen 17.4 (att-sats 6).

I debatten deltog

Lena Ericsson-Höijer, Kommunal

Martin Svensson, Målarna

Per-Olof Sjöo, LOs styrelse

Följande förslag förelåg

– Styrelsens utlåtande,

– Lena Ericsson-Höijer, Kommunal, bifallsyrkande på motion 17.4, att-sats 6.

Beslut

Kongressen beslutade

att bifalla styrelsens utlåtande på motion 17.4 att-sats 6.

Kongressen beslutade

att i övrigt bifalla styrelsens utlåtanden.

17.b.1 Ekonomisk politik – skatter

Motionerna 17.8 (att-satserna 1, 2, 3, 4, 5 och 7), 17.9–17.15, 17.16 (att-satserna 1 och 2) samt 17.17–17.36

17.8

En ny ekonomisk politik för flertalet

Byggnadsarbetareförbundet region GävleDala

Sverige är ett land med allvarliga samhällsproblem. Vi har oacceptabla köer i sjukvården, gängkriminalitet och skjutningar, för låga skolresultat, bostadsbrist, låga pensioner och otillräckliga klimatinvesteringar. Att anställa sjuksköterskor och ge dem en rättvis arbetsmiljö kostar. Poliserna kostar. Lärarna kostar. Investeringar kräver resurser.

Om inte Socialdemokraterna är ett parti för flertalet, om inte vi är det bästa partiet för vanligt folk, välfärden och med en tydlig fördelningsprofil så förlorar vi vårt existensberättigande. Det är dags för en ekonomisk politik som gynnar flertalet. Beskatta de rikaste.

Sverige är i dag ett skatteparadis för miljonärer. Internationellt sticker vi ut som ett av de länder som tar in minst via förmögenhetsrelaterade skatter och är det land som kraftigast minskat sina intäkter från denna typ av skatter sedan 1990-talet. Sverige har ingen fastighetsskatt, ingen förmögenhetsskatt och ingen arvsskatt. Lägg till en djungel av skatter på kapitalavkastning där den som har kunskap kraftigt kan sänka sin effektiva skatt på kapitalvinster. Det här bör vi ändra.

Skatt på lyxvillor

Tidigare beskattades villor med 1,5 procent av taxeringsvärdet. I dag är procentsatsen 0,75 procent för villor men skatten har ett lågt tak om ungefär 8 000 kronor och benämns numera som "fastighetsavgift". Fastighetsbeskattning är på många sätt effektiv. Skattebasen kan inte flytta. Skatten minskar inte incitamenten att arbeta. Skatten är mycket fördelningspolitiskt träffsäker och skatten bidrar till att bostadsbeståndet används mer effektivt.

En skatt på lyxvillor behöver parera det folkliga missnöje som fanns kring den avskaffade fastighetsskatten. En viktig anledning till missnöjet var sannolikt att fastighetsskatten kraftigt kunde förändras från år till år. Ett sätt att hantera detta skulle kunna vara att begränsa uppräkningsgraden av skatten till max ett par procent över inflationstakt, i stället för hela värdestigningen av fastigheten.

Ett annat alternativ är att öppna för att fastighetsägaren ska kunna avstå från att betala skatten och låta den vara en skuld kopplad till själva fastigheten som regleras vid till exempel överlåtelse. Ytterligare ett komplement skulle vara att begränsa dagens mycket generösa ränteavdrag. Den nya skatten på lyxvillor bör träffa landets 1–2 procent dyraste bostäder.

Förmögenhetsskatt

Förmögenhetsskatten avskaffades i Sverige den 1 januari 2007. I dag har Norge, Spanien och Schweiz en förmögenhetsskatt. I den internationella

debatten har skatten en renässans. Skatten har en förespråkare i ekonomen Thomas Piketty och finns med i den amerikanska valdebatten där senator Elizabeth Warren har föreslagit den. Förmögenhetsskatten i Schweiz är särskilt intressant. Ett av världens rikaste länder och hem för några av världens rikaste personer klarar av att ta ut en förmögenhetsskatt. Dessutom har Schweiz lyckats bibehålla skatteuttagets andel av förmögenheterna och får nu in dubbelt så mycket förmögenhetsskatt som andel av BNP som landet lyckades med på 1990-talet. Om en förmögenhetsskatt är möjlig i Schweiz varför skulle den då vara ogenomförbar i Sverige?

Skatt på arv och gåvor

Att Sverige avskaffade arvsskatten framstår i efterhand som mycket udda. Internationellt sett är arvs- och gåvoskatter vanliga. USA beskattar arv. Skatten finns i dag i 18 av 28 EU-länder, inklusive Storbritannien. Det är utöver bidraget till välfärden en ideologiskt önskvärd skatt som motverkar klass-samhälle och privilegier.

Kapitalinkomster

Av Sveriges totala kapitalinkomster går i dag runt 90 procent till de 10 procent med högst inkomster. Över hälften av kapitalinkomsterna går till landets rikaste procent. Det säger sig själv att detta är bedrövligt.

En ny ekonomisk politik för flertalet

Utöver riktade skatter mot de som tjänar allra mest behöver den ekonomiska politiken förändras. Överskottsmålet har spelat ut sin roll, klimatläget är akut och kräver investeringar, värnskatten har avskaffats och skattesmitning är ett stort problem. Dessa saker måste åtgärdas.

Ska vi på allvar lösa samhällsproblem, förbättra välfärden, minska klyftor och vara det bästa partiet för flertalet räcker det inte med ord. Vi måste ha tydliga förslag för just detta.

Vi föreslår att kongressen beslutar

- att LO bör verka för att Sverige inför en ny förmögenhetsskatt,
- att LO bör verka för att Sverige inför en ny skatt på arv och gåvor,
- att LO bör verka för att Sverige inför en ny skatt på lyxvillor,
- att LO bör verka för att Sverige höjer skatten för de med allra högst kapitalinkomster,
- att LO bör verka för att, med tanke på värnskattens avskaffande samt sex jobbskatteavdrag, Sverige inför en ny skatt på de allra högsta inkomsterna,
- att LO bör verka för att Sverige avskaffar det finanspolitiska överskottsmålet och ersätter det med ett balansmål (behandlas under dagordningspunkt 17.b) samt
- att LO bör verka för att Sverige kraftigt skärper straffen samt försvårar den grova skattesmitningen.

17.9

Skattereform för jämlikhet

Seko, Målareförbundet, Byggnadsarbetareförbundet, Elektrikerförbundet

73 procent av de svenska väljarna tycker att det är viktigt att den skattereform som enligt januariavtalet ska genomföras leder till minskade ekonomiska klyftor. Det visar Jämlikhetsundersökningen 2019 som fackliga tanke- medjan Katalys låtit Novus utföra. Väljarnas åsikter stämmer väl överens med målsättningen i januariavtalet, nämligen att genomföra en skattereform som "utjämnar dagens växande ekonomiska klyftor", men inte med den politik som nu genomförs som låter de ekonomiska klyftorna växa.

Det är januariavtalet som i allt väsentligt avgör inriktningen på den svenska regeringspolitiken. Avtalets 73 punkter utgör ramen, men därutöver ska varje budget förhandlas i ett givande och tagande mellan de fyra partier, Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Centerpartiet och Liberalerna, som står bakom avtalet. Resultatet av de förhandlingarna kan vi nu se i regeringens höstbudget. De ekonomiska klyftorna i det svenska samhället kommer att öka ytterligare, framför allt på grund av att värnskatten avskaffas.

Resultaten visar att det finns ett mycket stort stöd för en skattereform som minskar de ekonomiska klyftorna. I alla riksdagspartier finns en majoritet av väljare som anser att en sådan skattereform är viktig. På den rödgröna sidan är majoriteten 96-procentig, men även bland Centerns och Liberalernas väljare tycker 72 procent att en sådan reform är viktig. Partierna bakom januariavtalet kan således känna sig trygga i att de har sina väljare med sig när de genomför en skattereform som leder till minskade ekonomiska klyftor.

Även för förslaget att åter införa en skatt på förmögenheter över 10 miljoner kronor finns majoritetsstöd. 50 procent av väljarna tycker att en sådan skatt är ett bra förslag medan 31 procent tycker att det är dåligt. Även här finns en stor majoritet bland de rödgröna där fyra av fem är för, men också bland Centerpartiets väljare säger sig dubbelt så många vara för (43 procent) som emot (19 procent). För förslaget att införa en progressiv fastighetsskatt finns däremot inte majoritetsstöd. Tvärtom tycker 39 procent att det är ett dåligt förslag och enbart 34 procent att det är ett bra förslag.

Motståndet mot en förmögenhetsskatt minskar när gränsen för förmögenheter som ska beskattas ändras från 5 till 10 miljoner kronor och att denna minskning är särskilt stor bland Centerpartiets väljare. 2017 tyckte 47 procent av Centerns väljare att en skatt på förmögenheter över 5 miljoner kronor var ett dåligt förslag. 2019 är det bara 20 procent som tycker att en skatt på förmögenheter över 10 miljoner kronor är dåligt. Ett annat mycket tydligt mönster är det som utgår från inkomstskillnader. Det är de med låga inkomster som med mycket stor majoritet är för en inkomstutjämnande skattereform. Här finns också en klar majoritet som stöder en förmögenhetsskatt och ett flertal som vill ha en progressiv skatt på fastigheter. I denna grupp med låga inkomster finns förlorarna på den politik som fått de ekonomiska klyftorna att växa. Här finns fattiga barnfamiljer och pensionärer.

Mycket har hänt sedan skattereformen 1990/91, som gör att det nu finns ett uppenbart behov att se över skattesystemet. Inte minst gäller det kapitalbeskattningen. 2004 avskaffades arvsskatten, 2007 förmögenhetsskatten och 2008 fastighetsskatten, som omvandlades till en kommunal avgift. Från

att ha haft västvärldens hårdaste kapitalbeskattning har Sverige blivit ett land med den kanske mildaste kapitalbeskattningen. Ett skatteparadis för de rika.

En förmögenhetsskatt som tas ut på stora förmögenheter skulle kunna ge ett betydande tillskott till välfärden. Även en progressiv fastighetsskatt borde kunna ge ett avsevärt tillskott, men hur olika skatter utformas har stor påverkan på hur olika väljargrupper ställer sig.

Uppenbart är att fastighetsskatten, som de flesta ekonomer anser vara en mycket bra och stabil skattebas, uppfattas som hotfull av breda väljargrupper. För att kunna införa en progressiv fastighetsskatt behövs sannolikt både omfattande pedagogik och fingertoppskänsla för hur reformen utförs. Det finns ett mycket stort stöd för en utjämnande skattereform. Inte minst bland sympatisörerna till de partier som undertecknat januariavtalet är majoriteten mycket stor. En skattereform som omfördelar har stöd av allt fler ekonomer och internationella institutioner som IMF och OECD. En reformering av skattesystemet är i själva verket avgörande för legitimiteten i systemet och ytterst för tilliten till en generell välfärdspolitik. Trovärdigheten i en sådan politik riskerar att helt raseras om medborgarna finner att inte alla bidrar efter förmåga. Särskilt upprörande är om de som är rikast gynnas av skattesystemet och betalar en mindre andel i skatt än vanliga löntagare. Så är det tyvärr i dag. Därför behövs en omfördelade skattereform.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO aktivt verkar för att en ny skattereform minskar klyftorna och ökar den ekonomiska utjämnningen,

att LO aktivt ska verka för att progressiva skatter som förmögenhetsskatt, fastighetsskatt och arvs- och gåvoskatt införs,

att ett tak sätts på ränteavdraget vid 5 miljoner och att avdraget på sikt avskaffas samt

att LO aktivt ska verka för att dagens avdrag som starkt gynnar kapitalägare och höginkomsttagare avskaffas.

17.10

Progressivt skattesystem

Byggnadsarbetareförbundet region Stockholm–Gotland

Sverige har på många sätt under ett par decennier genomgått en förändring. Politiken har förskjutits åt höger i och med det nyliberala projektet som alltmer tagit över och färgat vårt samhälle.

En av de viktiga punkter där utvecklingen syns är i skattepolitiken. Jobbskatteavdragen, möjligheterna för de som redan har råd att få skattesubventionerade jobb utförda eller 73-punktsprogrammets slopande av värnskatten till exempel är tydliga tecken på förändringen och de förstör också möjligheterna till en bra och reell utjämning mellan de fattigaste och de rikaste i samhället.

Skattesubventionerna åt de rikaste gynnar inte heller utvecklingen av ekonomin på det sätt som ett rättvisare skattesystem gjort. De rikaste sparar och de med sämre ekonomi använder pengarna och får hjulen att rulla på ett helt annat sätt.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO arbetar politiskt för ett progressivt skattesystem med en skatteskala för inkomster samt

att LO arbetar för en progressiv skatteskala för inkomster av kapital.

17.11

Skattereform för rättvisa och jämlikhet

Fastighetsanställdas Förbund

I Sverige behövs bra offentliga finanser för att kunna skapa tillit och gemensam framtidstro. Det behövs pengar till välfärden, till jämlikhet, till offensiv och tillväxtskapande miljö- och klimatpolitik och för att klara trygghet på gator och torg och gentemot främmande makt.

Vi måste kunna investera för framtiden även om marknadsekonomin går ner. Bygg bostäder som folk har råd med, reparera miljonprogrammen och fortsätt bygga infrastruktur för framtidens transporter.

Det är förmodligen nödvändigt att använda sparat kapital för att hitta rätt väg till framtiden. Men om vi inte samtidigt hittar nya vägar till mer rättvisa och jämlika skatter kan den vägen visa sig omöjlig.

Vi behöver helt enkelt en skattereform för rättvisa och jämlikhet.

Allt för många skattelättnader under senare år har inte varit till för hela folket, bara för den rikaste delen. Den gamla fastighetsskatten är ett tydligt exempel och nu senast fick de allra rikaste påfyllning i sin kassa igen genom värnskattens upphörande.

En ny fastighetsskatt är en bra väg. Den påverkar inte människors vilja att arbeta, den rubbar inte tillväxten och den är svår att smita ifrån. Dagens fastighetsavgift innebär dessutom att villaägare med små- eller medelinkomster i stora delar av landet betalar mer i dagens system än med gamla fastighetsskatten. De allra rikaste har fått stora skattelättnader i stället.

Sverige har blivit ett skatteparadis för de rika. Därför behövs en omfördelande skattereform.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO aktivt verkar för att en ny skattereform minskar klyftorna och ökar den ekonomiska utjämningen,

att LO aktivt ska verka för att progressiva skatter som förmögenhetsskatt, fastighetsskatt och arvs- och gåvoskatt införs samt

att LO aktivt ska verka för att dagens avdrag som starkt gynnar kapitalägare och höginkomsttagare avskaffas.

17.12

En ny skattereform

Byggnadsarbetareförbundet region Stockholm–Gotland

Sverige står inför stora utmaningar. Arbetslösheten är enligt svenska mått hög. Inkomstklyftorna växer. Hotet mot klimat och miljö är omfattande. Välfärdens framtida finansiering behöver säkras. Här måste politiken ge svar.

En central del av den ekonomiska politiken är skatternas utformning. Detta gäller än mer i ett högskattesamhälle som Sverige. Omkring 45 procent av det som produceras i vårt land tas ut i offentliga skatter. För

att lösa flera av de utmaningar vi står inför behöver skattesystemet förändras.

Under många år har politiken inte förmått att utveckla skattesystemet, tvärtom. Ett stort antal beslut har fattats som försämrat dess funktionssätt. Möjligheterna att möta de stora utmaningar vårt land står inför har försvårats.

Sverige är i stort behov av en skattereform. I dag är skatterna ett partipolitiskt infekterat område. Regeringen bör tillsätta en eller flera utredningar som får i uppdrag att brett se över skattesystemet med målet att en ny reform ska komma på plats. Hur ska inkomstkatten se ut, vilka skattesubventioner ska finnas, hur ska bostäder finansieras, hur ska moms tas ut? Ja, det är många frågor som behöver svar.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO driver frågan om en ny skattereform som bygger på devisen från var och en efter förmåga till var och en efter behov.

17.13

Val av skatt

Byggnadsarbetareförbundet region Stockholm–Gotland

De som har fåmansbolag kan med skatteregler (3:12), som nyligen också utökats, välja vilken skatt de ska betala genom att själv, utöver ett fastställt belopp, välja att inte ta ut all vinst som lön. Genom att använda den möjligheten sänks skatten från sedvanlig löneskatt (kommunal och eventuell statsskatt) till skatt på kapital som är betydligt lägre.

Det är ovärdigt ett skattesystem att småföretagare på detta sätt ska kunna ”skatteplanera” och LO-kongressen borde reagera på det.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att kongressen uttalar sig för en reformerad skattepolitik som bygger på progressiva och solidariska skattesatser samt att LO arbetar för att få bort skadlig skatteplanering och 3:12 reglerna.

17.14

Beskattning

Byggnadsarbetareförbundet region Norrbotten

Det är inte rimligt att man kan arbeta i Sverige utan att skatta i Sverige för det arbete man utfört i landet.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO ska verka för att all utländsk arbetskraft som verkar i Sverige ska skatta i Sverige från första dagen.

17.15

Skatta i Sverige från dag ett

Byggnadsarbetareförbundet region Väst

Utstationerad arbetskraft har andra regler för skatt än vi. Projekt finansieras av skattepengar som försvinner ut ur landet. Vi kräver att företag som arbetar i Sverige ska betala skatt i Sverige från dag ett.

Vi föreslår att kongressen beslutar
att företag verksamma i Sverige ska betala skatt i Sverige från den första verksamma dagen.

17.16

Skatt från dag 1

Byggnadsarbetareförbundet region Stockholm–Gotland

Utstationerade arbetstagare från ett företag från ett annat land inom EU som inte har fast driftställe i Sverige och som jobbar här högst 183 dagar är inte skattskyldig i Sverige. För att få ner priset på arbete under avtalsnivå genom att företagens anställda ska undvika att betala skatt sätts det ofta också i system att byta ut arbetskraften efter 183 dagar antingen genom att arbetstagaren åker hem, eller att företaget byter hans arbetsställe eller helt att hen enkelt jobbar svart ett tag.

Det här innebär att mycket stora skatteintäkter försvinner och att seriösa företag med fast driftställe i landet får mycket svårt att klara sig i konkurrensen. I till exempel byggbranschen märks det tydligt. Många bygg- och anläggningsföretag tvingas lägga ner verksamheten, gå i konkurs eller övergå till andra former av verksamhet som att bara ha byggledning så de också kan ta in billigare arbetskraft från andra EU-länder genom utlandsbase-
rade företag.

I den här lågprisloppisen är utnyttjandet av arbetskraft, usel arbetsmiljö och usla villkor på alla plan mer regel än undantag och längst ner i kedjan finns de rent kriminella. Även om regelverket genom förändringar i utstationeringsdirektivet blivit något bättre efter årtal av kritik, påstötningar och hårt facklig och politisk påverkan, kan vi inte sluta att kräva att lika och rättvisa villkor ska gälla alla på vår arbetsmarknad.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO fortsätter driva på för att lika villkor ska gälla alla på arbetsmarkna-
den,

att LO påverkar politiskt för att utstationerade arbetstagare ska vara skatt-
skyldiga från första dagen samt

att LO-kongressen uttalar sig för att svenska kollektivavtal ska gälla samtliga
som arbetar på den svenska arbetsmarknaden (behandlas under dagord-
ningspunkt 14.a).

17.17

Sociala avgifter

Kommunalarbetareförbundet avd Stockholms län

Den här motionen handlar om de sociala avgifterna, det vill säga den del av lönen som våra arbetsköpare betalar in åt oss utöver det vi faktiskt får i lön. Dessa pengar går bland annat till våra sociala skyddsnät, exempelvis om du är föräldraledig, går i pension eller kanske råkar ut för en arbetsskada. Det finns även en kategori som heter allmän löneavgift som likt de andra kategorierna inte är örönmärkt till ett specifikt område. Man kan alltså ta dessa pengar och göra något annat.

Det var här borgarna var smarta när de mer eller mindre blåste svenska

arbetare, men många förstod inte vad som hände utan var glada över den där extra hundralappen som de fick i skattesänkning, medan de rika fick betydligt mer. Allt detta hände när borgarna tog över makten år 2007. Borgarna omfördelade pengarna inom våra sociala avgifter, sänkte de öronmärkta posterna och höjde den allmänna löneavgiften. På så vis kunde de ta pengarna och finansiera skattesänkningar. Borgarna sänkte också den totala procentsatsen med en procent. Samtidigt kunde man (och det kan man fortfarande) läsa om hur dåligt ställt våra sjuka, pensionärer och andra har det i samhället.

När Socialdemokraterna tog över makten efter åtta år, så hoppades i alla fall vi att man skulle återställa våra sociala avgifter till vad de hade varit. Det gjorde man inte, utan man fördelade till och med om mer till den allmänna löneavgiften, vilket är skamligt enligt oss.

På de här länkarna kan man se en sammanställning av hur våra sociala avgifter har förändrats sedan år 2007.

Sociala avgifterna i dag: <https://www.skatteverket.se/foretagochorganisationer/arbetsgivare/arbetsgivaravgifterochskatteavdrag/arbetsgivaravgifter.4.233f91f71260075abe8800020817.html>

Sociala avgifterna 2007: <https://www.skatteverket.se/privat/skatter/beloppochprocent/tidigarear/2007.4.7459477810df5bccdd4800032404.html#h-Arbetsgivaravgift>

Vi tycker att vi fackförbund genom facklig-politisk samverkan ska använda alla våra medel för att trycka på om att våra sociala avgifter ska återställas, och kanske till och med höjas, då företagen bevisligen har råd eftersom de fortsatt plockar ut höga vinster.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO verkar för att våra sociala avgifter återställs i enlighet med vad som beskrivs i motionen.

17.18

Sociala avgifter

Elektrikerförbundet verksamhetskrets 1

Sociala avgifter, den del på lönen som våra arbetsköpare betalar in åt oss utöver de vi faktiskt får i lön. Dessa pengar går bland annat till våra sociala skyddsnet exempelvis; om du är föräldraledig, går i pension eller kanske råkar ut för en arbetsskada. Sedan har vi en kategori som heter "allmän löneavgift" som likt de andra inte är öronmärkt till ett specifikt område. Alltså man kan ta dessa pengar och göra annat.

Det var här borgarna var smarta när man mer eller mindre blåste svenska arbetare men många förstod inte vad som hände utan var glada över den där extra hundralappen som man fick i skattesänkning, medan de rika fick betydligt mer. Allt detta hände när borgarna tog över makten 2007. Man omfördelade pengarna inom våra sociala avgifter och sänkte de öronmärkta posterna och höjde den allmänna löneavgiften. På så vis kunde man ta pengarna och finansiera skattesänkningar. Man sänkte också den totala procentsatsen men en procent. Samtidigt kunde man (och det kan man fortfarande) läsa om hur dåligt ställt våra sjuka, pensionärer och andra har det i samhället.

När Socialdemokraterna tog över makten efter åtta år så hoppades i alla fall vi att man skulle återställa våra sociala avgifter till vad de varit. De gjorde man inte utan man fördelade till och med om mer till den allmänna löneavgiften vilket är skamligt enligt oss.

Nedan kan ni se en sammanställning av hur våra sociala avgifter har förändrats i procent sedan 2007. Källa: skatteverket.se

- Ålderspensionsavgift: 2007: 10,21 (Socialdemokraterna tappar makten); 2015: 10,21 (efter åtta år med Moderaterna); 2019: 10,21 (efter fem år med Socialdemokraterna); Skillnad i procent sedan 2007: 0.
- Efterlevandepensionsavgift: 2007: 1,7 (Socialdemokraterna tappar makten); 2015: 1,17 (efter åtta år med Moderaterna); 2019: 0,6 (efter fem år med Socialdemokraterna); Skillnad i procent sedan 2007: -1,1.
- Sjukförsäkringsavgift: 2007: 8,78 (Socialdemokraterna tappar makten); 2015: 4,35 (efter åtta år med Moderaterna); 2019: 3,55 (efter fem år med Socialdemokraterna); Skillnad i procent sedan 2007: -5,23.
- Föräldraförsäkringsavgift: 2007: 2,2 (Socialdemokraterna tappar makten); 2015: 2,6 (efter åtta år med Moderaterna); 2019: 2,6 (efter fem år med Socialdemokraterna); Skillnad i procent sedan 2007: 0,4.
- Arbetsskadeavgift: 2007: 0,68 (Socialdemokraterna tappar makten); 2015: 0,3 (efter åtta år med Moderaterna); 2019: 0,2 (efter fem år med Socialdemokraterna); Skillnad i procent sedan 2007: 0,48.
- Arbetsmarknadsavgift: 2007: 4,45 (Socialdemokraterna tappar makten); 2015: 2,64 (efter åtta år med Moderaterna); 2019: 2,64 (efter fem år med Socialdemokraterna); Skillnad i procent sedan 2007: -1,81.
- Allmän löneavgift: 2007: 4,4 (Socialdemokraterna tappar makten); 2015: 10,15 (efter åtta år med Moderaterna); 2019: 11,62 (efter fem år med Socialdemokraterna); Skillnad i procent sedan 2007: 7,22.
- Totalt: 32,42 (Socialdemokraterna tappar makten); 31,42 (efter åtta år med Moderaterna); 31,42 (efter fem år med Socialdemokraterna); -1 (skillnad i procent sedan 2007).

Vi tycker att vi fackförbund ska genom facklig-politisk samverkan använda alla våra medel för att trycka på om att våra sociala avgifter ska återställas och kanske till och med höjas då företagen bevisligen har råd eftersom de fortsatt plockar ut höga vinster.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO verkar för att våra sociala avgifter återställs likt vad som beskrivs i motionen.

Utlåtande motionerna 17.8 (att-satserna 1, 2, 3, 4, 5 och 7), 17.9–17.15, 17.16 (att-satserna 1 och 2), 17.17 samt 17.18

17.8

att LO bör verka för att Sverige inför en ny förmögenhetskatt,

att LO bör verka för att Sverige inför en ny skatt på arv och gåvor,

att LO bör verka för att Sverige inför en ny skatt på lyxvillor,

att LO bör verka för att Sverige höjer skatten för de med allra högst kapitalinkomster,

att LO bör verka för att, med tanke på värnskattens avskaffande samt sex jobbskatteavdrag, Sverige inför en ny skatt på de allra högsta inkomsterna samt

att LO bör verka för att Sverige kraftigt skärper straffen samt försvårar den grova skattesmitningen.

17.9

att LO aktivt verkar för att en ny skattereform minskar klyftorna och ökar den ekonomiska utjämningen,

att LO aktivt ska verka för att progressiva skatter som förmögenhetsskatt, fastighetskatt och arvs- och gåvoskatt införs,

att ett tak sätts på ränteavdraget vid 5 miljoner och att avdraget på sikt avskaffas samt

att LO aktivt ska verka för att dagens avdrag som starkt gynnar kapitalägare och höginkomsttagare avskaffas.

17.10

att LO arbetar politiskt för ett progressivt skattesystem med en skatteskala för inkomster samt

att LO arbetar för en progressiv skatteskala för inkomster av kapital.

17.11

att LO aktivt verkar för att en ny skattereform minskar klyftorna och ökar den ekonomiska utjämningen,

att LO aktivt ska verka för att progressiva skatter som förmögenhetsskatt, fastighetskatt och arvs- och gåvoskatt införs samt

att LO aktivt ska verka för att dagens avdrag som starkt gynnar kapitalägare och höginkomsttagare avskaffas.

17.12

att LO driver frågan om en ny skattereform som bygger på deisen från var och en efter förmåga till var och en efter behov.

17.13

att kongressen uttalar sig för en reformerad skattepolitik som bygger på progressiva och solidariska skattesatser samt

att LO arbetar för att få bort skadlig skatteplanering och 3:12 reglerna.

17.14

att LO ska verka för att all utländsk arbetskraft som verkar i Sverige ska skatta i Sverige från första dagen.

17.15

att företag verksamma i Sverige ska betala skatt i Sverige från den första verksamma dagen.

17.16

att LO fortsätter driva på för att lika villkor ska gälla alla på arbetsmarknaden samt
att LO påverkar politiskt för att utstationerade arbetstagare ska vara skattskyldiga från första dagen.

17.17

att LO verkar för att våra sociala avgifter återställs i enlighet med vad som beskrivs i motionen.

17.18

att LO verkar för att våra sociala avgifter återställs likt vad som beskrivs i motionen.

I den stora skattereformen 1990 var majoriteten av partierna överens om hur det svenska skattesystemet skulle utformas. De övergripande principerna skulle vara enkelhet, enhetlighet och rättvisa. Motivet till reformen var att skattesystemet skulle bidra till en uthållig finansiering av välfärden samtidigt som de snedvridande inslagen minskades.

De senaste 25 åren har många och stora avsteg gjorts från dessa grundläggande principer. Skattesystemet styrs inte längre av tankar om likformighet och rättvisa. Kapitalbeskattningen, fastighetsavgiften, jobbskatteavdraget, den lägre livsmedelsmomsen och rut- och rot-avdragen är alla exempel på omfattande avsteg med andra motiv än att värna skatteintäkter och bidra till inkomstutjämning.

LO har hållit fast vid att det svenska skattesystemet ska utformas enligt principerna enkelhet, enhetlighet och rättvisa. Ett stort skatteuttag skapar ett behov av att ha så breda baser för beskattningen som möjligt. Det borde innebära att alla inkomster ingår i beskattningsunderlaget på samma sätt. Men så ser det inte ut. Finansdepartementet beräknar exempelvis i sin redovisning av skatteutgifter (regeringens skrivelse 2018/19:98) att dagens kommunala fastighetsavgift innebär en skatterabatt som är värd 21 miljarder kronor 2020. En förändring mot en riktig fastighetsskatt skulle sålunda bidra avsevärt till statskassan och dessutom vara en fördelningspolitiskt mycket träffsäker reform.

Några andra allvarliga avsteg är den lägre momsatsen på livsmedel och restaurangtjänster. Dessa båda gör att momsintäkterna blir dryga 40 miljarder kronor lägre per år än de skulle varit med en likformig beskattning. Möjligheten för individer att få skattereduktion för hushållsnära tjänster och reparation och tillbyggnad hemma minskar statens skatteintäkter med ytterligare cirka 15 miljarder kronor per år enligt finansdepartementet.

En återgång till en mer enhetlig och rättvis beskattning skulle även innebära att jobbskatteavdraget förändras i riktning mot att samtliga förvärvsinkomster beskattas lika. Det innebär att pensioner och försäkringsersättningar som a-kassa, föräldra- och sjukförsäkring träffas av samma skatteregler som löner.

Motivet för enhetliga skatter med breda baser är insikten om att en effektiv omfördelning i samhället framför allt skapas genom en omfattande välfärdssektor finansierad med skatter. Att skatter betalas efter förmåga och välfärd fördelas efter behov har en

stark inneboende fördelningskraft. Enligt regeringens fördelningspolitiska redogörelse (se till exempel regeringens proposition 2016/17:100, 2017) är värdet av välfärdstjänsterna större i de lägre inkomstgrupperna än i de högre. Den samlade effekten när värdet av offentliga tjänster adderas till den disponibla inkomsten är att inkomstskillnaderna (mätt som Gini-koefficienten för ekonomisk standard) minskar med 23 procent.

Det faktum att skattekvoten sänkts från 49 procent av BNP år 2000 till 43 procent år 2019 har gjort att skatternas utjämnande effekt har minskat. Till detta kan läggas att flera av skattesänkningarna har varit direkt riktade till höginkomsttagare, såsom införandet av en regressiv fastighetsavgift, förmånligare regler i fåmansbolagen, slopandet av skatt på förmögenhet, arv och gåvor – och nu senast slopandet av värnskatten.

Sverige behöver en ny tyngdpunkt i skattesystemet. Vi behöver röra oss ifrån en negativ fördelningspolitisk inriktning mot högre och betydligt mer jämlika skatter. I LOs jämlikhetsutrednings *Program för omfördelning* finns ett skattepaket ämnat att skapa en mer rättvis kapitalbeskattning. I detta ingår en beskattning i fåmansbolagen som försämrar möjligheten att omvandla löneinkomster till lågbeskattade kapitalinkomster, en kapitalbeskattning som behandlar alla kapitalinkomster lika, en rättvisare fastighetsbeskattning som följer värdet på fastigheten och innefattar alla ägarformer, samt ett ränteavdrag som är utformat i symmetri med storleken på skatten.

LO står även bakom en progressivitet i beskattningen, det vill säga att höginkomsttagare betalar en större andel av sina löneinkomster i skatt än låginkomsttagare. Av fördelningspolitiska skäl kan det även finnas anledning att införa en progressiv skatteskala för kapitalinkomster, exempelvis i form av en progressiv fastighetsskatt eller en förmögenhetsskatt. Någon form av skatt på större arv och gåvor bör även återinföras som ett komplement till detta.

Också skattefusk och skatteflykt har en fördelningsdimension. Skattefusk är betydligt mer utbrett bland personer med stora förmögenheter än hos den genomsnittlige inkomsttagaren (se till exempel Alstadsæter med flera (2017), *Tax Evasion and Inequality*, NBER Working Paper No. 23772). Det internationella samarbetet för att minska skatteflykt och främja informationsutbyte på området är centralt för möjligheten att upprätthålla fördelningspolitiskt riktiga skatter i Sverige.

Ett grundläggande problem på svensk arbetsmarknad, i synnerhet inom bygg- och anläggningsbranschen men även inom jordbrukssektorn, handlar om de konkurrensfördelar som kan uppstå för utländska företag i förhållande till svenska företag vid utsändning. Arbetstagare som är utsända från ett företag från ett annat EU-land, utan fast driftställe i Sverige, är inte skattskyldiga här om de jobbar högst 183 dagar i landet. Eftersom Sverige för närvarande tillämpar ett formellt arbetsgivarbegrepp blir denna regel tillämplig även om det är ett svenskt företag som drar nytta av och bär kostnaden för arbetet. Praktiska erfarenheter visar att det finns företag som bedriver permanent utstationering genom att ta korta uppdrag och ständigt byta ut personalen. På så sätt kan företag konkurrera med orimligt låga arbetskraftskostnader.

LO har välkomnat att regeringen i stället vill införa ett så kallat ekonomiskt arbetsgivarbegrepp vid beskattning av arbetstagare som tillfälligt arbetar i Sverige. Det avgörande för om arbetstagaren ska beskattas i Sverige blir då vem den utför arbete för och inte vem som betalar ut lönen.

Socialavgifter är ämnade att finansiera arbetstagarnas offentliga försäkringslösningar och erbjuda social trygghet. De avgifter som inte går in i försäkringssystemet eller tas ut på inkomster över förmånstaken är skatt. Arbetstagarna behöver ett förstärkt försäk-

ringsskydd, vilket bör finansieras med arbetsgivaravgifter. Hur uttaget av arbetsgivaravgifter ska se ut bör, enligt LO, styras av behoven i försäkringarna och det övergripande behovet att finansiera välfärden.

I den sakpolitiska överenskommelsen mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet finns en punkt som reglerar att en omfattande skattereform ska genomföras. Denna ska bland annat garantera en utjämning av dagens växande ekonomiska klyftor och långsiktigt trygga välfärden. LO organiserar tillsammans med Tiden en skuggutredning för att lyfta idéer och förslag som kan bidra till ett mer jämlikt och hållbart skattesystem. LO ska verka för att en sådan skattereform genomförs.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att bifalla motionerna 17.8 (att-sats 4), 17.8 (att-sats 5), 17.8 (att-sats 7), 17.9 (att-sats 1), 17.9 (att-sats 2), 17.10 (att-sats 1), 17.11 (att-sats 1), 17.11 (att-sats 2), 17.12, 17.13, 17.14, 17.15, 17.16 (att-sats 1), 17.16 (att-sats 2),

att anse motionerna 17.8 (att-sats 1), 17.8 (att-sats 2), 17.8 (att-sats 3), 17.9 (att-sats 3), 17.9 (att-sats 4), 17.10 (att-sats 2), 17.11 (att-sats 3) besvarade samt

att avslå motionerna 17.17, 17.18.

17.19

Avdragsrätt för medlemskap i fackföreningen

Byggnadsarbetareförbundet region Stockholm–Gotland

Bland de första sakerna som den borgliga regeringen införde när de kom till makten hösten 2006 var att slopa skattereduktionen för avgifter till fackförening och a-kassa. Den socialdemokratiskt styrda regeringen återinförde under den förra mandatperioden avdragsrätten på fackföreningsavgiften. Efter valet drev M, KD och SD igenom att återigen slopa avdragsrätten.

Därigenom skapades återigen ett ensidigt gynnande av ena parten på arbetsmarknaden – arbetsgivaren. Då arbetsgivaren fortfarande har rätt till att dra av sin avgift till arbetsgivareorganisationen. Att det tillåts ske är högst anmärkningsvärt med tanke på att hela den svenska arbetsmarknadsmodellen bygger på ett jämbördigt förhållande mellan parterna. Att i praktiken höja kostnaden för medlemskap i arbetstagarorganisationer är ytterligare ett led som försvagar oss.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO driver frågan om att skattereduktioner ska gälla för avgifter till fackföreningen.

17.20

Återinför avdragsrätten för medlemsavgift i facklig organisation

Byggnadsarbetareförbundet region Stockholm–Gotland

Under det borgerliga styret under föregående mandatperiod utsattes de fackliga organisationerna, särskilt i LO-sfären, för en ekonomisk attack. Avdragsrätten för medlemsavgifter till facken togs bort. Samtidigt infördes försämringar av villkoren för a-kassorna.

Attacken försvagade de fackliga organisationerna då effekten blev att medlemskap i de fackliga organisationerna tillsammans med att a-kassor med hög arbetslöshet blev så dyr att många arbetstagare inte längre ansåg sig ha råd med detta skydd. Följden blev en stark minskning av medlemmar i de fackliga organisationerna.

Vi behöver stärka de fackliga organisationerna i hela landet. I Stockholms län täcks mindre än hälften av arbetsplatserna av kollektivavtal. Ett av flera viktiga skäl är att medlemskapet ger ett skydd för de arbetstagare som är mest utsatta på arbetsmarknaden. Exempelvis är det bara ett lokalt fack som kan tillgodose lagkrav på dygnsvila. Och det är starka lokala fack som kan hindra överdrivna krav på hälsofarlig flexibilitet hos anställda i många branscher.

Ett aktivt fackligt arbete är den främsta förebyggande insatsen mot orimliga arbetsförhållanden. Låga löner som betyder ekonomisk stress under arbetslivet och vid pension, liksom med bemanning, delade turer, ofrivillig deltid, är alla faktorer som skapar grogrund för ökad stress, sjuknärvaro, arbetsrelaterad ohälsa samt problem att ta ledigt för kompetenshöjande utbildning. Där det senaste är viktigt för att betinga lönepåslag. Men också för att få tillstånd en arbetsväxling mellan de som ska träda in i arbetslivet och de som vill stanna kvar hos sin arbetsgivare och få utvecklas genom kompetenshöjning.

De orimliga arbetsvillkoren ovan är verkliga villkor på många kvinnodominerade arbetsplatser. Faktorernas inverkan förstärker varandra och slår därmed hårdare mot arbetstagarna. Konsekvenserna är sjukdomsalstrande och en ovärdig exploatering av arbetstagarna. Hög facklig organisationsgrad är ett vasst verktyg i arbetet med att få ned ohälsotalen inom hela arbetarkollektivet.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att snarast verka för att återinföra avdragsrätten för medlemsavgift i facklig organisation.

17.21

Skatteavdrag för fackföreningsavgiften

Industrifacket Metall avd 34 Borås

Till följd av Moderaternas och Kristdemokraternas budget som antogs i december 2018, togs skatteavdraget för fackföreningsavgifter bort den 1 april 2019. Arbetsgivare får däremot göra avdrag för delar av sin avgift till en arbetsgivarorganisation. Ett återinförande av skatteavdraget skulle inte bara göra det mer rättvist utan också göra det lättare att värva och behålla medlemmar för fackförbunden. Vi kräver därför att avdragsrätten ska återinföras snarast.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att avdragsrätten på fackföreningsavgiften återinförs.

17.22

Avdragsrätt på medlemskap i a-kassa och facket

Elektrikerförbundet verksamhetskrets 1

När Socialdemokraterna förlorade valet 2006 och borgarna fick makten så var det tydligt vad deras agenda var. Att försvaga oss som arbetarrörelse då de vet att det i förlängningen betyder en försvagad socialdemokrati. Man gjorde flera saker för att nå detta. Bland det första man gjorde var att ta bort avdragsrätten på deklarationen för medlemskap i facket och a-kassa. Det var ganska mycket mer pengar våra medlemmar behövde lägga ut varje månad, vilket resulterade i att vi tappade enormt med medlemmar.

Efter att Socialdemokraterna fick makten så återinfördes avdragsrätten på fackavgiften från och med 1 juli 2018. Efter kaoset kring regeringsbildandet i allmänna valet 2018 så gick Moderaterna och Kristdemokraternas budget igenom i december 2018. Föga förvånande så fortsatte de på inslagen väg och avdragsrätten för fackföreningsavgiften var som bortblåst.

Svenska modellen bygger på jämnstarka parter men borgarna är tydliga. De springer bara företagens ärende och vill se en försvagad arbetarrörelse. De har tagit bort vår avdragsrätt men fortsatt låta företagen dra av sin medlemsavgift till sin arbetsgivarorganisation, vilket är väldigt orättvist.

Vi anser att som fackförening måste vi se till att avdragsrätten för både medlemskap i facket och a-kassa införs igen. Vi ska ställa krav gentemot regeringen att detta ska ske skyndsamt. Vi har representation i Socialdemokraternas verkställande utskott och har många andra möjligheter att utöva vår facklig-politiska samverkan med Socialdemokraterna. Vi ska se till att nyttja dessa så avdragsrätten snabbt kommer tillbaka.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO verkar för ett återinförande av avdragsrätt på skattedeklarationen för medlemskap i a-kassa och facket.

17.23

Avdragsrätt för a-kassa och fackföreningsavgift

Byggnadsarbetareförbundet

Medlemskap i en a-kassa och i ett fackförbund är mer än ett sätt att kollektivt försäkra sig om trygghet och inflytande över arbetsvillkoren på den svenska arbetsmarknaden. Den svenska modellen med självständiga parter och branschvisa kollektivavtal och med där tillhörande arbetslöshetskassor är ett unikt system värt att bevara. Det är det enda effektiva instrumentet för att utjämna maktobalansen mellan de ägande och de arbetande på arbetsmarknaden.

Modellen finansieras och bärs av föreningar och dess medlemmar, men har en mycket vidare funktion. Syftet är att säkerställa ordning och reda med branschvist anpassade regler som upprätthålls genom kollektiv bevakning, förhandling och sanktioner mot företag som åsidosätter överenskomna regler. Fackföreningarna är kostnadseffektiva renhållningsarbetare som utför en stor samhällsnytta. Det kan inte vara mer än rätt att de medlemmar som erlägger kontingenten och tar kostnaden för detta ska erhålla avdragsrätt i sin självdeklaration. Det är även en rättvisefråga då företag har rätt att dra av kostnader för sina erlagda branschavgifter.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO aktivt arbetar för att göra både fackföreningsavgiften och a-kasseavgiften avdragsgilla.

17.24

Avdragsrätten för a-kassa och fackföreningsavgiften bör återinföras snarast

Industrifacket Metall avd 46 Blekinge

Avdraget kom till för att skapa rättvisa mellan parterna. Arbetsgivaren hade sedan länge hittat ett sätt att kringgå skatt på den avgift som de betalade till arbetsgivarorganisationerna.

2006 beslutade den moderatledda regeringen att ta bort avdragsrätten för fackavgifter, vilket trädde i kraft 2007. Medan arbetsgivare kunde fortsätta att dra av medlemsavgift i ett arbetsgivarförbund.

Efter att ha återinfört avdragsrätten för a-kassa och fackföreningsavgift den 1 april 2018, togs den bort igen i Moderaternas och Kristdemokraternas budget i december 2018.

Ett bra argument för återinförd avdragsrätt på avgifterna är en likabehandling av parterna på arbetsmarknaden. Ett återförande av avdragsrätten skulle också kunna innebära att fler ansluter sig till arbetslöshetsförsäkringen.

För att skapa mer jämvikt mellan parterna och för att höja organisationsgraden bland arbetare.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att ge LOs styrelse i uppdrag att avdragsrätten för fackförenings- och a-kasseavgiften återinförs.

17.25

Inför avdragsrätt för fackföreningsavgift och a-kasseavgift

Kommunalarbetareförbundet avd Sydost

Den svenska modellen bygger på jämnstarka parter. I dag har arbetsgivarparterna rätt till avdrag på sin medlemsavgift till arbetsgivarorganisationer. Vi som är medlemmar i fackföreningen och i a-kassan har inte denna möjlighet.

Under en kort tid förra mandatperioden hade vi möjlighet till avdrag för fackföreningsavgiften på vår skattedeklaration. Vi vill att vi genom LO driver frågan om avdragsrätt för både medlemsavgift till fackförening och till a-kassa.

Den svenska modellen är en stark och bra modell, parterna är de som kan och ska hantera kollektivavtalen. Men när den ena parten inte har samma förutsättningar som den andra är den svenska modellen inte jämnstark längre.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO verkar för ett införande av skattereduktion på fackföreningsavgift samt

att LO verkar för ett införande av skattereduktion på a-kasseavgift.

17.26

Avdragsrätt för a-kasseavgift och facklig medlemsavgift

Byggnadsarbetareförbundet

För att få ett jämlikare samhälle bör den som är medlem i en a-kassa få göra avdrag på skatten för medlemsavgiften. Även kostnaden för medlemskap i fackförbund bör göras möjlig att dra av i deklarationen. Då företagen har möjlighet att göra avdrag för deras föreningsavgift bör även arbetstagare få göra avdrag för densamma.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att återinföra möjligheten till skattereduktion för a-kasseavgiften samt

att återinföra skattereduktion för alla fackliga avgifter.

17.27

Skattereduktion för facklig medlemsavgift samt avgift till a-kassan

Seko region Stockholm

I knappt ett år fick skattereduktionen för medlemsavgift i facket och a-kassan överleva innan den åter togs bort i den M/KD-budget som röstades igenom. Dessförinnan hade den varit frånvarande sedan 2007 då de borgliga partierna tog bort den. Det är ett tydligt tecken på vad de borgliga partierna har för agenda att försvaga arbetarrörelsen. Ett sätt att ge arbetsgivarorganisationerna mer makt då den svenska modellen bygger på jämnstarka parter.

Att ta bort detta avdrag slår hårdast mot arbetarrörelsen och de med lägst inkomster i samhället. Det har bidragit till att många medlemmar valt att lämna facket. Att facket förlorar medlemmar innebär en försvagning för våra möjligheter att arbeta för en ljus framtid på arbetsmarknaden. Vi måste arbeta för att med alla små medel stärka vår rörelse för att kunna fortsätta vara en stark part på arbetsmarknaden.

Vi vill att LO ska verka för ett återinförande av skattereduktion för medlemsavgift i facket och a-kassan som ett led i att stärka arbetarrörelsen. För detta bör vi nyttja vår facklig-politiska samverkan med Socialdemokraterna och åter använda partiet till dess ursprungstanke att arbeta för arbetarrörelsen.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO verkar för ett återinförande av skattereduktion för medlemsavgift i facket och a-kassan.

17.28

Avdragsrätt på medlemskap i a-kassa och i facket

Kommunalarbetareförbundet avd Stockholms län

När Socialdemokraterna förlorade valet år 2006 och borgarna fick makten var det tydligt vad deras agenda var. Deras agenda var att försvaga oss som arbetarrörelse då de vet att det i förlängningen betyder en försvagad socialdemokrati. Borgarna gjorde flera saker för att nå detta. Bland det första de gjorde var att ta bort avdragsrätten på deklarationen för medlemskap i facket och a-kassan. Det var ganska mycket mer pengar våra medlemmar behövde lägga ut varje månad, vilket resulterade i att vi tappade enormt många medlemmar.

När Socialdemokraterna återigen fick makten återinfördes avdragsrätten på fackavgiften från och med den 1 juli 2018. Efter kaoset kring regeringsbildandet i allmänna valet 2018 gick Moderaternas och Kristdemokraternas budget igenom i december 2018. Föga förvånande fortsatte de på inslagen väg och avdragsrätten för fackföreningsavgiften var som bortblåst.

Svenska modellen bygger på jämnstarka parter men borgarna är tydliga. De springer bara företagens ärenden och vill se en försvagad arbetarrörelse. De har tagit bort vår avdragsrätt men fortsatt låtit företagen dra av sina medlemsavgifter till sina arbetsgivarorganisationer, vilket är väldigt orättvist. Vi anser att vi som fackförening måste se till att avdragsrätten för både medlemskap i facket och i a-kassa införs igen. Vi ska ställa krav gentemot regeringen att detta ska ske skyndsamt. Vi har representation i Socialdemokraternas verkställande utskott och har många andra möjligheter för att utöva vår facklig-politiska samverkan med Socialdemokraterna. Vi ska se till att nyttja dessa så att avdragsrätten snabbt kommer tillbaka.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO verkar för ett återinförande av avdragsrätt på skattedeklarationen för medlemskap i a-kassa och i facket.

17.29

Avdragsrätt för medlemskap i a-kassan

Byggnadsarbetareförbundet region Stockholm–Gotland

Bland de första sakerna som den borgliga regeringen införde när de kom till makten hösten 2006 var att slopa skattereduktionen för avgifter till fackförening och a-kassa. Den socialdemokratiskt styrda regeringen återinförde under den förra mandatperioden avdragsrätten på fackföreningsavgiften. Efter valet drev M, KD och SD igenom att återigen slopa avdragsrätten.

Därigenom skapades återigen ett ensidigt gynnande av ena parten på arbetsmarknaden, arbetsgivaren, då arbetsgivaren fortfarande har rätt till att dra av sin avgift till arbetsgivareorganisationen. Att det tillåts ske är högst anmärkningsvärt med tanke på att hela den svenska arbetsmarknadsmodellen bygger på ett jämbördigt förhållande mellan parterna. Att i praktiken höja kostnaden för medlemskap i arbetstagarorganisationer är ytterligare ett led som försvagar oss.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO driver frågan om att skattereduktioner ska gälla för avgifter till a-kassorna.

17.30

Skatt på medlemsavgifter till arbetsgivarorganisationer

Seko

Den svenska modellen bygger på en hög organisationsgrad och på en partsmodell där arbetstagar- och arbetsgivarorganisationer behandlas lika. Enligt inkomstskattelagen är avgifter till föreningar inte avdragsgilla. Det är dock möjligt för arbetsgivare att runda inkomstskattelagen genom att betala in medlemsavgifter till arbetsgivarföreningar via ett serviceföretag och därmed dra dessa som utgifter till serviceföretaget. Av den anledningen infördes det både 2002 och 2018 av socialdemokratiska regeringar en skattereduktion på fackföreningsavgiften för att skapa en likabehandling skattemässigt för medlemsavgifter som betalas in till arbetstagar- respektive arbetsgivareorganisationer.

2007 avskaffade Alliansregeringen den första skattereduktionen på fackföreningsavgifter och som en konsekvens av att M- och KD-budgeten för 2019 gick igenom i riksdagen avskaffades skattereduktionen en andra gång 1 april 2019. Resultatet bli ett ojämnt förhållande mellan parterna där arbetsgivarna gynnas. När likabehandling mellan parterna inte längre gäller på den svenska arbetsmarknaden riskera hela den svenska modellen att hotas.

Att en skattereduktion för fackföreningsavgiften växelvis införs respektive avskaffas beroende på regering är i längden en ohållbar situation. För att likabehandling ska gälla mellan parterna menar vi därför att det vore rimligt att i stället täppa till den möjlighet som i dag finns för arbetsgivarna att runda inkomstskattelagen. Därmed ska de inte längre kunna dra av dessa från skatten.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO ska verka för att arbetsgivare inte ska kunna dra av medlemsavgiften till arbetsgivarorganisationer på skatten.

Utlåtande motionerna 17.19–17.30

17.19

att LO driver frågan om att skattereduktioner ska gälla för avgifter till fackföreningen.

17.20

att snarast verka för att återinföra avdragsrätten för medlemsavgift i facklig organisation.

17.21

att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att avdragsrätten på fackföreningsavgiften återinförs.

17.22

att LO verkar för ett återinförande av avdragsrätt på skattedeklarationen för medlemskap i a-kassa och facket.

17.23

att LO aktivt arbetar för att göra både fackföreningsavgiften och a-kasseavgiften avdragsgilla.

17.24

att ge LOs styrelse i uppdrag att avdragsrätten för fackförenings- och a-kasseavgiften återinförs.

17.25

att LO verkar för ett införande av skattereduktion på fackföreningsavgift samt

att LO verkar för ett införande av skattereduktion på a-kasseavgift.

17.26

att återinföra möjligheten till skattereduktion för a-kasseavgiften samt

att återinföra skattereduktion för alla fackliga avgifter.

17.27

att LO verkar för ett återinförande av skattereduktion för medlemsavgift i facket och a-kassan.

17.28

att LO verkar för ett återinförande av avdragsrätt på skattedeklarationen för medlemskap i a-kassa och i facket.

17.29

att LO driver frågan om att skattereduktioner ska gälla för avgifter till a-kassorna.

17.30

att LO ska verka för att arbetsgivare inte ska kunna dra av medlemsavgiften till arbetsgivarorganisationer på skatten.

Skattereduktionen för medlemsavgift till arbetstagarorganisation och arbetslöshetskassan infördes 2002.

Bakgrunden till att skattereduktionen infördes var att uppnå likställighet i den skattemässiga behandlingen mellan arbetstagare och arbetsgivare. Detta då företag genom att bilda servicebolag kunde uppnå avdragsrätt på medlemsavgiften. Samtidigt som skattereduktionen, det vill säga en nedsättning av den inbetalda skatten, till fackföreningsavgiften infördes så infördes också en skattereduktion för avgiften till arbetslöshetskassan. I samband med detta avskaffades de dåvarande möjligheterna till avdrag för inbetalda avgifter till arbetslöshetskassan.

Skattereduktioner för medlemskap i arbetslöshetsförsäkring och arbetstagarorganisation avskaffades av den dåvarande borgerliga regeringen 2007.

Skattereduktion för fackligt medlemskap återinfördes sommaren 2018 men avskaffades i den budget från Moderaterna och Kristdemokraterna som röstades igenom i riksdagen i slutet på 2018. Skattereduktionen återställdes inte i det så kallade januariavtalet. Skattereduktion försvann därmed våren 2019.

Det är svårt att begränsa arbetsgivarnas möjlighet till skatteavdrag. LOs styrelses uppfattning är att likformighet i beskattningen måste råda och att skattereduktionen därmed behöver införas.

LOs styrelse konstaterar att LO sedan tidigare kongresser har ett uppdrag att driva frågan om att återinföra skattereduktioner för medlemskap i arbetslöshetsförsäkring och arbetstagarorganisation.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att anse motionerna 17.19, 17.20, 17.21, 17.22, 17.23, 17.24, 17.25, 17.26, 17.27, 17.28, 17.29 besvarade samt
att avslå motionen 17.30.

17.31

Höjda traktamentsnivåer

Byggnadsarbetareförbundet

Sverige och svenskarna behöver bygga bort bostadsbristen, bygga nya sjukhus och skolor, satsa på järnvägar och förnybar energi och även bidra till att vindkraftsparker behöver byggas ut. Samtidigt så behöver äldre satsningar underhållas och i storstäderna finns ett eftersatt underhållsbehov samt behov av energieffektiviseringar av miljonprogrammen. För detta behövs LO-arbetare, som är villiga att ligga ute på förrättningar och som kan tänka sig vara ifrån sina nära och kära och resa dit där jobben finns.

Kostnaderna för boende och uppehåll har skenat i väg, men när det gäller traktamentsnivåerna och Skatteverkets schablonbelopp så har de bara ökat marginellt. Skulle traktamentet ha räknats upp efter prisindex skulle dagens 345 kronor i stället vara 457 kronor.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO verkar för en högre avdragsrätt/schablonbelopp för traktamentet för Sveriges lönearbetare som reser och övernattar på annan ort.

17.32

Reseersättning

Byggnadsarbetareförbundet region GävleDala

Ingen har väl missat det så kallade Bensinupproret? Om man tar sig tid att analysera vad som ligger bakom protesterna så inser man ganska snabbt att det inte enbart handlar om bensinpriset. Det handlar även om att människor känner sig frustrerade över att affären och apoteket läggs ner eller att vårdcentralen och skolan stänger. Vi måste ta dessa människors oro på allvar. Deras oro kanaliseras genom bensinupproret och vi bör ha svar på frågorna. Att sänka skatten på bensin rakt av är dumt och kommer till största del gynna bilåkare i storstäderna som redan i dag har goda möjligheter att åka kollektivt och framför allt är den grupp som i dag tillsammans åker mest bil.

Vad vi inom LO behöver göra är att komma med lösningar för dem som bor på landsbygden och är helt beroende av bilen. Ett exempel på detta är slopad schablon på reseavdrag i deklARATIONEN för resa till och från arbetet och höjd reseersättning för dem som bor på landsbygden.

I dag ligger schablonen på 11 000 kr per år och du får endast avdrag på summan för resor över det. Genom att slopa den för dem som bor på landsbygden skulle de få ett betydande tillskott. Det skulle inte öka bilåkandet nämnvärt utan i stället stödja dem som i dag bor på landsbygden och är beroende av bilen för att ta sig till och från arbetet.

Detta finansieras förslagsvis genom slopade rut-avdrag för överklassen. Hellre reseavdrag för landsbygdens arbetarklass än rut-avdrag för överklassens partyn i Spanien!

Vi föreslår att kongressen beslutar

att slopa schablonen på 11 000 kr per år för dem som bor på postnummer som klassas som landsbygdsboende samt
att höja reseersättningen (i dag 18,50 kr per mil) för de som bor på postnummer som klassas som landsbygdsboende.

17.33

Höjt skatteavdrag för dagliga resor

Byggnadsarbetareförbundet

Höj nivån på det schablonbelopp som ligger till grund för skatteavdrag för dagliga resor. Många lönearbetare har ett behov av att använda bil för att resa till och från sitt arbete. Kostnaderna för drivmedel och bilinnehavandet har ökat och ökar alltjämt. Det schablonbelopp för avdrag för dagliga resor som Skatteverket hänvisar till har halkat efter rejält och står inte längre i paritet till kostnaderna.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO verkar för en höjd avdragsrätt för dagliga resor till och från arbetet.

Utlåtande motionerna 17.31–17.33

17.31

att LO verkar för en högre avdragsrätt/schablonbelopp för traktamentet för Sveriges lönearbetare som reser och övernattar på annan ort.

17.32

att slopa schablonen på 11 000 kr per år för dem som bor på postnummer som klassas som landsbygdsboende samt

att höja reseersättningen (i dag 18,50 kr per mil) för de som bor på postnummer som klassas som landsbygdsboende.

17.33

att LO verkar för en höjd avdragsrätt för dagliga resor till och från arbetet.

Traktamentet vid tjänsteresor ska täcka de ökade levnadskostnaderna under tjänsteresan, det vill säga utgifter för logi, högre måltidskostnader än vanligt och diverse småutgifter. Ett traktamente som inte är högre än statens schablonbelopp är skattefritt. Statens schablonbelopp skrivs upp mellan åren. Skulle utgifterna överstiga schablonbeloppen så går det att yrka avdrag för dessa om kostnaderna kan styrkas. LOs styrelse konstaterar att det är viktigt att avdrag kan göras mot styrkta kostnader.

Dagens system för reseavdrag gynnar höginkomsttagare då det minskar den inkomst som ska beskattas. Detta är en utformning som är gynnsam för de grupper som betalar högre marginalskatt. Systemet missgynnar den som cyklar och åker kollektivtrafik då avdraget sker utifrån faktiska kostnader i stället för ett schablonavdrag.

Dagens reseavdrag är även behäftat med ett omfattande skattefel på närmare två miljarder kronor då avdraget inte är automatiserat utan förutsätter flera detaljerade uppgifter från den som gör avdraget. Därtill så föreligger en samlad obalans i inkomstbeskattningen mellan löntagare på landsbygd och i storstad där reseavdragets utformning är en pusselbit.

LOs styrelse anser att systemet med ersättning vid tjänsteresor samt resor till arbetet bör ses över som en helhet. Detta bör ske i samband med en bred skatteöversyn som genomlyser skattesystemet i sin helhet. I en bred skattereform kan reseavdraget hantteras tillsammans med andra skatter som har stor betydelse för grupper som ofta behöver pendla lång väg till jobbet. Viktigast är en ordentlig översyn av det kommunala inkomstskattesystemet som i dag leder till hög skattesats på glesbygd och låg skattesats i storstäderna utan att det avspeglas i en bättre kommunal service.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att anse motionerna 17.31, 17.32, 17.33 besvarade.

17.34

Inför ett kultur-rut-avdrag

Musikerförbundet

Det finns mycket att säga om införande och kvarhållande av olika former av rut-avdrag. En sak går i alla fall att konstatera och det är att rut-avdragen har lett till färre svartarbeten inom de områden där det i dag finns avdrag att göra. Fler jobb har blivit vita vilket innebär att de som arbetar kan vara försäkrade med kollektivavtal, få pensionsavsättningar inbetalda och fler som betalar skatt vilket är bra för välfärden.

En sektor som visserligen har blivit bättre, men som ändå i dag innehåller svartarbete är kulturbranschen. Det förekommer tyvärr fortfarande att en seriös heltidstrubadur missar arbetstillfällen då vissa oseriösa arbetsgivare endast är beredd att betala svarta gager, att bandet får betalt med de kontanter som kommer in via krogens garderob eller att sångerskan på bröllopet i kyrkan får ett kuvert med kontanter. De arbetsgivare som utnyttjar svart arbetskraft kommer billigare undan och får konkurrensfördelar gentemot de som sköter sig.

För att komma till rätta med svartarbetet inom kultursektorn kan ett rut-avdrag ge förutsättningar för musiker och artister att kunna få en rimlig ersättning. Det skulle ge fler kulturarbetare möjlighet att ta betalt genom faktura eller kvitto samt även ge kulturarbetare större möjligheter att få en bättre pension, försäkringar på arbetet och mycket annat som ett vitt arbete innebär. Ett rut-avdrag för kulturarbetare skulle bidra till att villkoren i musikernas yrkesliv tydligare formaliseras och regleras.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO verkar för att ett kultur-rut-avdrag införs för privatpersoner som anlitar kulturarbetare samt

att LO verkar för att ett kultur-rut-avdrag införs för företag som anlitar kulturarbetare.

17.35

Avskaffa rut-avdraget och rot-avdraget

Byggnadsarbetareförbundet region Stockholm–Gotland

Den borgerliga regeringen genomförde det ena jobbskatteavdraget efter det andra. Beklagligt nog så har socialdemokratin fegat ur och inte avskaffat dessa "bidrag" till de högavlönade där det mesta har gått till högavlönade män som i stället för att städa själva har genom rut anställt pigor som passar upp dem.

Det är staten som med sina skattemedel får stå för finansieringen. Vill inte borgarna skura sina egna dass så får de betala vad det kostar. Vem ska komma hem till den städare som utfört jobbet? Inte lär det vara borgaren som knackar på dörren.

Den ensidiga borgerliga skattesänkarpolitiken måste vi bryta med. Det får vara nog med bidrag och gåvor åt de rika. Med den borgerliga regeringspolitiken har detta skett på bekostnad av investeringar i skola, vård och omsorg för unga och gamla.

I stället ska skattemedlen användas till en bättre och utbyggd välfärd och en rättvis fördelning av ekonomiska resurser. Klyftorna ökar i samhället, "Något håller på att gå sönder i Sverige", som vi i arbetarrörelsen länge har påtalat.

Rut-bidraget har socialdemokrater varit motståndare emot men även här har de gett upp. Nu talar till och med den sittande regeringen om att utvidga rut-tjänsterna. Det är därför direkt provocerande mot våra grundvärderingar att utöka rut-bidragen. Rot vill de behålla fastän det är till för att utjämna konjunktursvackor.

Rot-avdraget har aldrig varit avsett för att ge bidrag till rika. Renoveringsbidraget är provocerande mot de som inte har råd när nästan nya kök kastas ut för att det ska sättas in nya kök i lyxrenoveringar. Rot-avdraget var ett välkommet tillskott under en lågkonjunktur för att skapa jobb för arbetslösa byggnadsarbetare. Stambyten och andra behov skulle kunna genomföras utan att hyrorna skulle öka.

I dag är rot överflödigt som en arbetsmarknadsåtgärd. Skattepengar ska inte användas för att subventionera rika. Ju mer de rika gynnas så ökar ojämlikheten i samhället. Ett ojämlikt samhälle är ett samhälle som går isär och med minskad produktivitet och minskat samhällsengagemang från såväl individer som kollektiv.

Förklara varför en pensionär i en hyreslägenhet ska betala åt en privat fastighetsägare för att denne ska renovera sin fastighet för att höja värdet på sitt hus. Det finns ingen rättvisa i det. I stället ska rot-subventionerna gå till att bygga hyresrätter för att få bort bostadsbristen för gammal som ung.

Det är de mest högavlönade som utnyttjar rut-bidraget på bekostnad av exempelvis hemtjänst och barnomsorg. Pengarna från bidragen till de rika ska i stället gå till den offentliga välfärden som vi alla brukar värna om.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO ska arbeta aktivt för att rut-avdraget och rot-avdraget ska avskaffas.

17.36

Avskaffa rut-avdraget

Byggnadsarbetareförbundet region Stockholm–Gotland

Den borgerliga regeringen genomförde det ena jobbskatteavdraget efter det andra. Beklagligt nog så har socialdemokratin fegat ur och inte avskaffat dessa "bidrag" till de högavlönade där det mesta har gått till högavlönade män som i stället för att städa själv har genom rut anställt pigor som passar upp dem.

Det är staten som med sina skattemedel får stå för finansieringen. Vill inte borgarna skura sina egna så får de betala vad det kostar. Vem ska komma hem till den städare som utfört jobbet? Inte lär det vara borgaren som knacker på dörren.

Den ensidiga borgerliga skattesänkarpolitiken måste vi bryta med. Det får vara nog med bidrag och gåvor åt de rika. Med den borgerliga regeringens politik har detta skett på bekostnad av investeringar i skola, vård och omsorg för unga och gamla. I stället ska skattemedlen användas till en bättre och utbyggd välfärd och en rättvis fördelning av ekonomiska resurser.

Klyftorna ökar i samhället, "Något håller på att gå sönder i Sverige", som vi i arbetarrörelsen länge har påtalat.

Rut-bidraget har socialdemokrater varit motståndare emot men även här har de gett upp. Nu talar till och med den sittande regeringen om att utvidga rut-tjänsterna. Det är därför direkt provocerande mot våra grundvärderingar att utöka rut-bidragen.

Det är de mest högavlönade som utnyttjar rut-bidraget på bekostnad av exempelvis hemtjänst och barnomsorg. Pengarna från bidragen till de rika ska i stället gå till den offentliga välfärden som vi alla brukar värna om.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO ska arbeta aktivt för att rut-avdraget ska avskaffas.

Utlåtande motionerna 17.34–17.36

17.34

att LO verkar för att ett kultur-rut-avdrag införs för privatpersoner som anlitar kulturarbetare samt

att LO verkar för att ett kultur-rut-avdrag införs för företag som anlitar kulturarbetare.

17.35

att LO ska arbeta aktivt för att rut-avdraget och rot-avdraget ska avskaffas.

17.36

att LO ska arbeta aktivt för att rut-avdraget ska avskaffas.

Skatter ska bidra till en uthållig finansiering av välfärden och effektiv fördelning av samhällsresurser. Detta görs bäst genom att ta ut skatt på breda baser med en enhetlig utformning av skatteskalorna och därmed begränsat med undantag. Rut- och rot-avdragen är exempel på avsteg med andra motiv än att värna skatteintäkter och bidra till inkomstutjämning.

Rut-avdraget infördes 2007 med motivet att det skulle minska svartarbetet och öka antalet jobb i branschen samt öka arbetsutbudet hos dem som köper rut-tjänster. När rot-avdraget infördes något år senare var huvudmotivet att stimulera arbetsmarknaden. Utvärderingar visar dock att dessa avdrag har jämförelsevis svag effekt på antalet nya jobb (se till exempel Tillväxtnalys Rapport 2020:01). Båda reformerna har stora så kallade ”dödviktseffekter”, det vill säga sysselsätter en stor andel individer som med största sannolikhet skulle ha jobbat utan subventionen. Det betyder att reformerna skapat förhållandevis få arbetstillfällen. Dessa dödviktseffekter är störst i rot-företagen. Rut-reformen missar dessutom till stor del den tänkta målgruppen – personer med svag etablering på arbetsmarknaden. LO har vid flera tillfällen påtalat att det finns betydligt mer träffsäkra alternativ inom ramen för arbetsmarknadspolitiken.

Ett argument för rut-avdraget är att det ska göra svarta jobb vita. Skatteverket har visat att två tredjedelar av köparna av rut-tjänster utförde arbetet själva innan rut-avdraget. En del av köparna köpte tidigare tjänsterna vitt. Endast 6 procent av dem som använde avdraget uppgav att de hade köpt städning svart tidigare. Skatteverket uppskattade utifrån denna information och tidigare studier att svartarbetet till följd av rut-reformen hade minskat med 10–11 procent. Det löser sålunda inte problemen med svartarbete.

Ett ytterligare motiv till rut-avdrag, som tillkommit senare, är att det skulle bidra till etableringen av nyanlända (kvinnor). I en nyligen publicerad forskningsrapport visar dock Studieförbundet Näringsliv och Samhälle att den stora majoriteten av de kvinnor som sysselsatts i rut-subventionerade företag saknar flyktingbakgrund. En stor del har utländsk bakgrund men med europeiskt ursprung (SNS-analys nr 56, 2019).

Både rut- och rot-avdragen bidrar till ökade ekonomiska skillnader. Framför allt har rot-avdraget en mycket tydlig fördelningsprofil. Skatteverkets statistik för 2018 visar att av personer med inkomster över cirka 480 000 kr per år (inkomstdecil 10) gjorde 33 procent av kvinnorna och 38 procent av männen rot-avdrag 2015. I decilgrupp 7, en genomsnittlig LO-lön, var andelen cirka hälften.

Cirka 10 procent av kvinnorna och 5 procent av männen med en genomsnittlig LO-lön använde rut-avdrag, medan 28 procent av kvinnorna och 14 procent av männen inom den

tiondel som hade högst inkomster använde avdraget 2015. Personer med höga inkomster gör också betydligt högre avdrag i genomsnitt.

Möjligheten för individer att få skattereduktion för hushållsnära tjänster och reparation och tillbyggnad hemma minskar statens skatteintäkter med cirka 15 miljarder kronor per år, enligt finansdepartementet. Det är ineffektiva åtgärder med dåliga fördelningseffekter. Dessutom ser LO en risk att rut-avdraget på sikt bidrar till att sådant som vi har beslutat ska vara ett gemensamt välfärdsansvar flyttas till individen och en skattesubventionerad marknad. LO ska därför verka för att rut-avdraget slopas och att rot-avdraget enbart används som konjunkturåtgärd när det bedöms lämpligt.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att bifalla motionerna 17.35, 17.36 samt

att avslå motionen 17.34.

I debatten deltog

Gunnel Persson Westin, Musikerna

Jenni Strand, Kommunal

Lars Fridh, Kommunal

Karl Paine Huenupi, Byggnads

Tural Kokulu, Hotell- och restaurangfacket

Urban Pettersson, LOs styrelse

Följande förslag förelåg

- Styrelsens utlåtande,
- Jenny Strand, Kommunal, m.fl. bifallsyrkande på styrelsens utlåtande på motion 17.35 med tilläggsatt-sats: att LO ska utreda konsekvenserna av hur ett borttagande av rut-avdraget drabbar de som i dag arbetar inom de rut-subventionerade yrkena innan man aktivt börjar jobba med avskaffandet,
- Styrelsens avslagsyrkande på tilläggsatt-satsen.

Beslut

Kongressen beslutade efter rösträkning

att med röstsiffrorna 229 mot 179 bifalla tilläggsyrkandet på motion 17.35.

Tre ombud avstod från att rösta.

Votering begärdes av Madlén Gunnarsson, kongressordförande.

Kongressen beslutade

att i övrigt bifalla styrelsens utlåtanden.

17.c Lönebildning och lönepolitik

Motionerna 17.37–17.45

17.37

EU minimilöner

Elektrikerförbundet

Vi lever i dag i en tid som har blivit mer individualiserad. Där fler och fler länder inte längre har tilliten och tron på att arbetarrörelsen klarar av att lösa problemen som uppstår på arbetsmarknaden.

Tanken om att vi som rörelse sätter priset på det arbete vi utför, där vi som ett kollektiv kan ställa krav på hur våra villkor ska se ut blir mindre och mindre världen över.

Där den fria marknaden ska gå över människors mänskliga och fackliga rättigheter för att företag ska kunna verka fritt över alla länders gränser. Där EUs fem grundpelare om frihet går före allt.

Detta tänk och system har gjort det svårare och svårare för fackföreningar att verka inom EU. Det gör att flera länder och fackföreningar nu i stället vänder sig till politiken för att lösa frågan om lön.

EU-kommissionen har gjort känt att de har som avsikt att presentera ett nytt EU-direktiv som ska reglera minimilöner inom unionen.

Vi är oroliga att ett sådant bindande direktiv inte kommer få den önskade effekt som många länder och fackföreningar önskar. Vi är oroade att ett sådant direktiv kan sätta den svenska och samlade europeiska fackföreningsrörelsen i sämre läge än vad vi ser i dag.

Vi är beredda att gå så långt som att säga att ett sådant direktiv kommer innebära döden för den svenska och nordiska modell som vi har slagits hårt för. Om vi tar bort det största incitamentet för våra motparter att komma till förhandlingsbordet så skapar vi inte heller någon grund för att vi som rörelse ska finnas kvar.

Listan på varför ett sådant bindande direktiv är en dålig idé kan göras lång men vi tänkte stapla upp några exempel:

- Ett dåligt underbyggt direktiv som eventuellt slår sönder fungerande arbetsmarknadsmodeller kan komma att splittra den europeiska fackföreningsrörelsen.
- Ökad risk för inlåsningsseffekt på låga löner.
- Det finns inga bevis för att minimilöner trycker kollektivanställdas löner uppåt.
- Minimilöner skulle kunna leda till ett minskat tryck på tillkomsten av kollektivavtal, från anställda, arbetsgivare och fackföreningar.
- Vi vet inte hur ett direktiv skulle påverka möjligheter till strejk i olika länder.
- Vi ger politiker inflytande över lönebildningen på europeisk nivå, det finns här en överväldigande risk att politiker får ett verktyg i nästa lågkonjunktur som de hittills bara kunnat drömma om.
- Vi har inte sett några bevis någonstans i Europa på att minimilöner på något sätt har stärkt lokala eller nationella fack.

- Ingen koppling mellan tillväxt, produktivitetsutveckling, konkurrenskraft i olika sektorer och höjning av statligt fastställda minimilöner.

Detta gör att vi som rörelse dels måste göra allt vi kan för att ett sådant bindande direktiv inte ser dagsljuset. Men också att vi har en plan på vad vi ska göra om vi inte kan förhindra ett sådant utfall.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO aktivt jobbar för att förhindra ett bindande EU-direktiv gällande minimilöner samt

att LO gör allt det kan för att få Norden som ett undantag i ett sådant direktiv om det inte går att förhindra. Att slå sönder en fungerande modell på detta sätt kan vi ej tillåta.

Utlåtande motion 17.37

17.37

att LO aktivt jobbar för att förhindra ett bindande EU-direktiv gällande minimilöner samt

att LO gör allt det kan för att få Norden som ett undantag i ett sådant direktiv om det inte går att förhindra. Att slå sönder en fungerande modell på detta sätt kan vi ej tillåta.

Då EU-kommissionens nya ordförande presenterade sitt politiska program sommaren 2019 utlovade hon ett rättsligt instrument som ska säkerställa att alla arbetstagare i EU har en skälig minimilön. Av löftet framgick varken det kommande EU-initiativets rättsliga form eller materiella innehåll. Men det blev snabbt tydligt att många, inte minst inom den europeiska fackföreningsrörelsen, önskade långtgående bindande EU-lagstiftning i form av så kallat direktiv om både lön och kollektivavtal.

LOs styrelse instämmer helt i den övriga europeiska fackföreningsrörelsens krav om bättre och rättvisare villkor för Europas löntagare, med stigande löneandelar, bättre arbetsvillkor och minskade löneklyftor. Styrelsen anser att byggandet eller återuppbyggandet av starka rikstäckande branschavtal runtom i Europa är det viktigaste sättet för att uppnå detta. För styrelsen är det dock helt avgörande att metoderna för att skydda Europas löntagare från underbudskonkurrens under inga omständigheter får skada förutsättningarna för självregleringen genom kollektivavtal. EU-initiativ för att hindra underbudskonkurrens riskerar annars att bli direkt kontraproduktiva. Liksom motionären anser styrelsen att bindande EU-lagstiftning om lön utgör ett mycket allvarligt hot mot den svenska kollektivavtalsmodellen.

I EUs grundlag – fördraget – undantas löneförhållande, föreningsrätt, strejkrätt och rätt till lockout från EUs lagstiftningsmakt på det socialpolitiska området. För att stärka ett socialt Europa byggt på rikstäckande kollektivavtal anser styrelsen att det är av avgörande betydelse att tolka fördragets begränsning av EUs lagstiftningsmakt strikt. Detta menar styrelsen omöjliggör europeisk lagstiftning om minimilön. Den bedömningen delades tyvärr inte av EU-kommissionen, som i oktober 2020, före det att LO-kongressen hunnit behandla denna motion, presenterade ett förslag till direktiv om tillräckliga minimilöner i EU. EU-kommissionen menar i stället att förslaget respekterar EUs fördrag då det syftar till att förbättra löntagares arbetsvillkor, inte till att harmonisera minimilönenivån i EU eller till att inrätta en enhetlig metod för att sätta minimilöner. Syftet är i stället att säkerställa ett tillräckligt minimilöneskydd antingen i lag eller genom kollektivavtal. EU-kommissionen hävdar att arbetsmarknadsparternas självständighet inte ska påverkas.

EU-kommissionens garantier förändrar inte styrelsens bedömning att bindande europeisk lagstiftning om lön riskerar att skapa ett djupt skadligt dubbelkommando på den svenska arbetsmarknaden. Incitamenten att organisera sig både på arbetstagar- och arbetsgivarsidan riskerar att försvagas. Priset för att undandra sig ansvaret att organisera sig och teckna avtal kan sjunka. Ett direktiv kan även öppna upp för EU-domstolen att överpröva kollektivavtalens löneregleringar. Till detta ska läggas att den skyddsnivå staten genom EU-regler skulle garantera kan komma att fungera som ett sänke för de kollektivavtalade nivåerna.

Bindande lag om löner skulle innebära att EUs politiska institutioner i ett första skede,

i strid med fördraget, tar sig ny makt att reglera lön. I ett senare skede kan en sådan tolkning av fördraget också direkt påverka förhandlingsrätten och strejkrätten. LOs styrelse har också motsatt sig olika förslag till tvingande lagregler på europeisk nivå om kollektivavtal. Sådana regler kan helt omdefiniera fackets roll på arbetsmarknaden, på ett sätt som minst lika allvarligt skulle försvaga den svenska självregleringsmodellen. Styrelsen har redan innan förslaget presenterades pekat på att EU-initiativ som inte är bindande lagstiftning och som primärt avser lagstadgade minimilöner eller främjande av kollektivavtal däremot kan vara en väg framåt för att stärka partssystem och förbättra löntagares villkor.

LO har sedan hösten 2019 i enlighet med styrelsens beslut bedrivit ett omfattande påverkansarbete för att i första hand förhindra bindande europeisk lagstiftning om lön. I takt med att lagstiftningsarbetet har fortsatt har arbetet också i andra hand inriktats mot att, i linje med motionärens förslag, se till att Sverige och Danmark helt undantas från ett eventuellt direktivs tillämpningsområde. Betydande resurser har avsatts i påverkansarbetet. Styrelsen har hela tiden betonat betydelsen av att LO upprätthåller gemensamma positioner tillsammans med andra likasinnade fackliga organisationer, Svenskt Näringsliv samt den svenska regeringen

I detta sammanhang vill styrelsen påminna om att LOs kongress 2012 beslutade att kräva att ett socialt protokoll fogas till EUs fördrag, för att se till att grundläggande fackliga fri- och rättigheter inte ska underordnas EUs ekonomiska friheter. Om detta inte kan förverkligas beslutade samma kongress att LO ska kräva ett rättsligt bindande undantag för den svenska kollektivavtalsmodellen.

Att som motionären föreslår arbeta för att hela Norden undantas låter sig dock enligt LOs styrelse däremot inte göras med mindre än att arbetsmarknadens parter i de övriga nordiska länderna är eniga i ett sådant beslut.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att bifalla motionen 17.37 (att-sats 1) samt

att anse motionen 17.37 (att-sats 2) besvarad.

17.38

En lönebildning för jämlikhet

Elektrikerförbundet, Seko, Byggnadsarbetareförbundet

I över 20 år har industriavtalet legat som grund för svensk lönebildning. På 20 år har mycket hänt såväl i Sverige som i omvärlden. Syftet med industriavtalet var att få tillstånd en kontrollerad lönebildning som tog hänsyn till internationell konkurrenskraft och inflation.

Men tiderna förändras. Arbetsmarknaden ser annorlunda ut i dag jämfört med år 1997. Strukturuomvandlingar har påverkat branscher och branschstrukturer. Industrisektorn har minskat medan andra sektorer i stället har växt. Framför allt har tjänstesektorn växt kraftigt. Det är inte längre självklart att industrin själva ska styra lönebildningen och sätta normen för vad samhället tål för löneökningstakt.

Ett bärande argument för industriavtalet var att hålla nere inflationen och inte äventyra konkurrenskraften. Nu, 20 år senare, är problemen sna-

rare det omvända. Vi har under hela 20 års-perioden haft en inflation som i genomsnitt legat under Riksbankens inflationsmål. En starkt bidragande orsak till detta är att löneökningstakten varit för låg.

En anledning till att löneökningstakten varit för låg är att industrins parter i alltför stor utsträckning anpassat sig till europeisk löneökningstakt i stället för svensk inflation och svensk produktivitet. När svensk lönebildning anpassar sig till löneökningstakten i exempelvis Tyskland tar man också hänsyn till tysk produktivitet och inflation. Detta blir en märklig anpassning eftersom det som är av vikt för svenska löner är så klart den produktivitet svenska arbetstagare har.

Det går att argumentera för att det inte är lönebildningens uppgift att hantera inflationen. Ett sådant argument stämmer förvisso. Men det är samtidigt lönebildningens uppgift att ta ut hela inflationen och produktiviteten i löneökningar. Gör vi det skapas förutsättningar för en hållbar inflation på rätt nivå. Ligger inflationen på låg nivå under väldigt lång tid hotas inte bara inflationsmålets legitimitet utan Riksbankens ränteväpnen minskar även i kraft vid lågkonjunkturer. För närvarande ligger svensk reporänta på minus och kan knappast sänkas mer för att stimulera ekonomin. En räntesänkning saknar effekt.

Med låga löner riskerar även omvandlingstrycket och produktiviteten i svensk ekonomi minska. Det finns risker att företag som egentligen inte är livskraftiga hålls vid liv på grund av låga löner. Det finns också risker att företagen inte stimuleras till produktivitetshöjande insatser.

Industriavtalet har bidragit till reallöneökningar under flera år. Detta är så klart positivt. Men dessa reallöneökningar beror inte bara på god produktivitet utveckling utan också till stor del på att inflationen har varit låg.

Hur arbetsmarknaden ser ut i dag samt på de sätt den demografiska utvecklingen kommer påverka framtiden talar för att andra sektorer än den internationellt konkurrensutsatta industrin ska ha större inflytande över lönenormeringen framöver. Framtiden med en allt ökande äldre befolkning pekar mot att efterfrågan inom den inhemska sektorn såväl som den offentliga sektorn kommer öka. När vi blir äldre efterfrågar vi mer offentliga välfärdstjänster. När vi blir äldre sätter vi också sprätt på våra besparingar (pension och privat sparande) – något som forskningen visar i huvudsak skapar efterfrågan på hemmamarknaden.

Det innebär att nutiden och framtiden säger oss att arbetskraft i större utsträckning behöver allokeras till offentlig sektor samt hemmamarknadsorienterad sektor. För att arbetskraften ska vilja ta jobben där behöver löneökningstakten följa utvecklingen och större hänsyn behöver tas till behoven just där.

Det är redan så i dag att offentliga arbetsgivare rapporterar om större svårigheter än privata när det gäller rekrytering. Denna brist/rekryterings-svårighet på arbetskraft kommer accentueras i framtiden om inte löneökningstakten ökar jämfört med nuvarande löneökningstakt.

Argumentet mot större inflytande för hemmamarknaderna är att det krävs en stark internationell konkurrensutsatt sektor för ett litet land som Sverige. Självlärt är det så att vi måste exportera mycket för att kunna betala för import av produkter. Men det betyder inte att vi, som nu, behöver exportera cirka fyra procent mer av BNP än vi importerar. Sverige har sedan

början av 1990-talet haft stora bytesbalansöverskott. Bytesbalansöverskottet har inneburit stora finansiella fodringar mot omvärlden. Stora sådana fodringar har inget egenvärde. Om fler äldre innebär en politisk majoritet och efterfrågan på att öka volymen av offentligt finansierade tjänster, även om det innebär högre skatter, så speglar det att majoriteten värdesätter dessa tjänster. I så fall är det samhällsekonomiskt effektivt att exportsektorn är lite mindre än vad den annars skulle vara.

Det är viktigt att poängtera att vi inte är betjänta av en lönebildningsmodell som fullständigt prisar ut oss mot omvärlden, utan lönebildningsmodellen behöver justeras mot en inflationsmålsmodell i stället för konkurrenskraftsmodell. Inflationsmålsmodellen tar hänsyn till svensk inflation och svensk produktivitet (med hänsyn taget till arbetsmarknadsläget) i stället för att anpassa dessa mått mot omvärldens löneökningstakt. För oss är det självklart att förhållanden på hela den svenska arbetsmarknaden ska styra löneökningstakten och inte de förhållanden som råder i en sektor eller de förhållanden som råder i Europa.

Ur ett fackligt perspektiv finns det flera synpunkter på nuvarande modell där industrin bestämmer alla branschens löneökningstakt. Under de dryga 20 år som passerat finns en tydlig vinnare på industriavtalets lönenormering. Lönenormen (märket) har sedan första avtalsrörelsen 1998 inte satts på rätt nivå en enda gång. Med rätt nivå avses i detta fall att märket satts på den nivå som sedan blivit det totala löneutfallet på arbetsmarknaden. I genomsnitt sedan 1998 har märket satts cirka 0,6 procentenheter under det faktiska löneutrymmet.

När märket sätts lågt lämnas en del av löneutrymmet över i företagen. När löneutrymme lämnas över fångas detta upp i de lokala förhandlingarna på företagen av de grupper som står starka på arbetsmarknaden. I huvudsak är detta tjänstemän snarare än LOs grupper av arbetare. Det syns också i lönestatistiken. Tjänstemännen är tydliga vinnare sedan industriavtalets första tecknade avtal. Mellan år 1998 och 2018 har tjänstemännens löner ökat med 96 procent medan arbetarnas löner ökat med 77 procent. Industriavtalet har således haft en tydlig vinnare – tjänstemännen.

För att minska klyftan mellan arbetare och tjänstemän måste märket ligga på rätt nivå från början. Därför behöver vi en modell som bättre kan känna av det samhällsekonomiska löneutrymmet i hela ekonomin och därmed sätter märket rätt. För detta krävs att fler förbund än industriförbunden är delaktiga i förhandlingarna om märket.

Jämställda löner är en annan aspekt. Löneskillnaden mellan kvinnor och män inom arbetarkollektivet år 2018 var 88 procent. Det vill säga att en genomsnittlig kvinna inom arbetarkollektivet tjänade 88 procent av en man. Denna löneskillnad har legat konstant under 10 års tid och därmed inte jämnats ut över huvud taget sedan 2009. Det är ingen hemlighet att LO haft svårt att enas internt över om och hur jämställdhetsåtgärderna ska se ut.

Motståndet från arbetsgivarna är kompakt när det gäller låglönesåtgärder som i huvudsak gynnar kvinnor. Man hävdar att det är emot industriavtalet. Denna syn kommer leda till att klyftorna mellan kvinnor och män består. För att komma till rätta med löneskillnaderna mellan kvinnor och män krävs mer än vad LO-förbunden historiskt gjort.

Eftersom LO-förbunden såg att tjänstemännen drar ifrån arbetarna i löner samt att vi misslyckats med jämställda löner togs LOs långsiktiga mål fram för lönebildning år 2015. Målen skulle sträcka sig till år 2028. Två av målen var:

1. att förbunden ska verka för att minska lönegapet mellan arbetare och tjänstemän
2. att senast år 2028 ska värdediskrimineringen bland arbetare ha minskat på sådant sätt att löneskillnaderna mellan kvinnor och män halverats.

Det går att konstatera med åtta år kvar till att målen ska nås att utvecklingen går åt fel håll. Löneklyftan mellan kvinnor och män minskar inte och tjänstemännen fortsätter dra ifrån arbetarna. LO har inte tagit fram en plan för hur målen ska nås eller redovisat vad som behöver göras. Här krävs kraftfullt omtag. Utifrån denna aspekt behöver LO redovisa samt ta fram en plan för hur målen på ett realistiskt sätt ska kunna nås.

Legitimiteten för dagens lönebildningsmodell saknas. Förbunden inom 6F (Byggnads, Elektrikerna, Fastighets, Målarna och Seko) har länge kritiserat modellen. Kommunal och Pappers hoppade av LO-samordningen år 2020. År 2016 blev det ingen LO-samordning över huvud taget. Handelsanställdas förbund har lämnat förslag på förbättringar av lönebildningsmodellen. Det här är allvarliga problem som riskerar skapa stor oro på svensk arbetsmarknad. Ska LO-samordningen samt ordningen på arbetsmarknaden fortleva behöver modellen göras om så att alla förbund och dess medlemmar känner att de har inflytande över löneökningstakten samt inflytande över modell för jämställda löner.

Vi föreslår att kongressen beslutar

- att i enlighet med motionen ta fram en modell för lönebildning där hela LO får inflytande över de förhandlingar som leder fram till märket,
- att i enlighet med motionen redovisa samt ta fram en plan för hur LOs mål om att minska löneklyftan mellan arbetare och tjänstemän ska nås samt
- att i enlighet med motionen redovisa samt ta fram en plan för hur LOs mål om att minska löneklyftan mellan arbetarkvinnor och arbetarmän ska nås.

17.39

Samordnade LO-förhandlingar

Byggnadsarbetareförbundet region Stockholm–Gotland

Den nya arbetsmarknadens komplexitet och kapitalets styrka har över tid ruckat på styrkeförhållandet och vi inom LO-yrkena och våra fackföreningar tappar i styrka gentemot en mer aggressiv central motpart som i mångt styr över enskilda arbetsgivarföreningar.

Vi borde därför ena oss inom LO och använda hela vår samlade styrka i avtalsuppgörelserna genom att LO återigen leder samordnade avtalsförhandlingar gentemot motparten.

Vi föreslår att kongressen beslutar

- att LO i framtida avtalsuppgörelser leder de samordnade förhandlingarna.

17.40

Skrota märket

Transportarbetareförbundet avd 9

Industriavtalet, även kallat "märket", har återigen kommit till diskussion inför avtalsrörelsen 2020. Det är vår uppfattning att nuvarande modell inte kan möta utmaningarna.

En modell som tydligare och bättre eftersträvar en jämlik lönebildning och som ger oss arbetare en rättvis mängd av företagets vinster behöver skapas. Detta anser vi att industriavtalet har misslyckats med.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att Landsorganisationen i Sverige ska skrota "märket" och ersätta det med en modernare modell som bättre kan möta våra utmaningar beträffande ekonomisk ojämlikhet mellan hög och låginkomsttagares löner (ojämlika löner mellan kvinnor och män) samt för stora vinstuttag i svenska företag där vi arbetare inte får ta en rättvis del av vinsten.

17.41

Utred "märket" ur ett intersektionellt perspektiv

Kommunalarbetareförbundet avd Stockholms län

Sedan svensk arbetsmarknad antog industrimärket som modell för löneökningar och avtalsförhandlingar har arbetare i allmänhet haft reallöneökningar. Men med en fast procentuell ökning för alla, cementerar också märket löneskillnader och de facto ökar glappet mellan exempelvis män och kvinnor.

Sveriges arbetsmarknad är väldigt horisontellt segregerad och människor av visst snitt återfinns inom likvärdiga branscher. Att så är fallet mellan kvinnor och män vet de flesta, men hur ser det ut om vi exempelvis tittar på etnicitet och könsöverskridande identitet? Eller för den delen de andra diskrimineringsgrunderna?

Exempelvis tjänar en personlig assistent i snitt mindre än en verkstadsarbetare. Med samma procentuella ökning för de båda yrkena kommer löneglappet dem emellan med tiden att öka. Om det visar sig att det inom en bransch arbetar många med ickenordiskt ursprung medan det inom en annan bransch nästan bara jobbar människor med nordisk härkomst, kommer märket att skapa en struktur där människor beroende på ursprung tjänar olika mycket.

För att LO i framtiden ska vara en inkluderande och progressiv rörelse behöver våra företrädare inför avtalsrörelser kunna ta välinformerade beslut.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO utreder det så kallade "industrimärket" ur ett intersektionellt perspektiv för att undersöka hur olika grupper och minoriteter gynnas eller missgynnas av lönomodellen.

17.42

Strategi för välfärdens kompetensförsörjning

Kommunalarbetareförbundet avd Stockholms län

Oavsett vad du jobbar med är du beroende av stöd från välfärden. Stödet ser olika ut under livets alla skeenden och skiljer sig i omfattning mellan olika människor. Men från förskoleåren till demensboendet och slutligen kremeringen är en fungerande välfärd en förutsättning för att livet ska gå ihop.

Nu är välfärden hotad. Larm om dålig arbetsmiljö till följd av underbemanning är numera vardag. Drygt 500 000 människor behöver rekryteras de kommande tio åren enligt siffror från Sveriges kommuner och regioner, SKR. Samtidigt är det alldeles för få som söker sig till välfärdens yrkesutbildningar på komvux och gymnasienivå. Ekvationen går inte ihop.

I LOs lönerapporter har vi år efter år kunnat läsa att såväl barnskötare som undersköterskor ligger i botten av löneligan och långt efter likvärdiga yrkesgrupper i exempelvis bygg och industri, och inget tyder på att löneläget kommer att förändras, inte så länge vi låter industrimärket sätta lön även för de branscher som ligger efter. Om alla på arbetsmarknaden får löneökningar med samma procent kommer glappet att öka, och varför skulle fler då välja en yrkeskarriär i välfärdsyrkena framför exempelvis produktion eller konstruktion?

LO har det senaste århundradet haft makten över arbetsmarknaden. En makt vi fått för vårt medlemsantal och vår goda organiseringsförmåga, men också för att vi har förmågan att utarbeta progressiv politik som löser samhällets utmaningar.

Om inte fler söker sig till välfärdens yrkesgrupper för att villkoren är för dåliga, ökar risken för att politikerna tar taktpinnen ifrån oss. Det är åter dags för LO att visa att vi ännu besitter förmågan att bygga ett starkt samhälle.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LOs styrelse utarbetar riktlinjer för hur de bärande yrkena i välfärden ska kunna garanteras löneökningar över industrimärket, så att lönerna kommer i kapp och kompetensen i välfärden tryggas.

17.43

Låglönesatsningar

Byggnadsarbetareförbundet region Stockholm–Gotland

De ekonomiska klyftorna i samhället ökar. Tjänstemännen drar ifrån arbetarna och de rikaste skikten drar ifrån ännu mer. Lägst betalda på arbetsmarknaden är främst kvinnor i de kvinnodominerade yrkena. Vi måste alltså både öka lönerna totalt inom LO och mest av allt jobba för att höja lönenivåerna för de med sämst löner.

Vi tror att vi kan göra det bäst genom att vi inom LO vid avtalsrörelsen de närmaste åren bestämmer oss för att gemensamt gå fram med låglönesatsningar enligt konstruktionen med ett ”knä” där varje anställd under knät får ett fast belopp i stället för ett procentpåslag.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att fortsätta med låglönesatsningen enligt knämodellen i kommande avtalsrörelser.

17.44

Löneökningar i kronor och ören

Industrifacket Metall avd 46 Blekinge

Det finns många skäl för att beräkna löneökningar i kronor och ören i stället för procent. Hur man än väljer att argumentera för procentberäkning i utgångsläget är det i slutänden kronorna som räknas.

En annan önskad effekt av procenten är den lönespridning som blir konsekvensen mellan kollektivanställda och tjänstemän. Vi vet alla att löneutrymmet uppstår ur produktionsresultatet.

Från 1990-talets början och framåt har utfallet i löneutvecklingen blivit cirka 100 procent högre till tjänstemännens fördel.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att ge LOs styrelse i uppdrag att löneökningar i våra centrala löneavtal ska anges i kronor och ören.

17.45

Avveckla individuell lönesättning

Seko region Stockholm

Att man en gång i tiden gått med på individuell lönesättning är en otrolig förlust för arbetarrörelsen. Inom kriminalvården och andra grupper inom LO-kollektivet har det under en längre tid visat sig att individuell lönesättning inte fungerar. Denna form av lönesättning är alltför knuten till marknaden och ger oskäliga löneskillnader beroende på när man anställs. Den ger även arbetsgivaren makt över lönesättningen vilket bidrar till en tystnadskultur, då det du gör ligger till last vid löneförhandlingar.

Den är så långt ifrån en solidarisk lönepolitik och "lika lön för lika arbete" man kan komma. Det skapar splittringar i arbetsgrupperna och bidrar till en minskad solidaritet arbetare emellan. Den underminerar även fackets position och skapar individualism, vilket också med största sannolikhet var meningen med den från början.

Dagens lönesättningar har tappat fotfästet och spretar alltför mycket i samhället, vilket i de allra flesta fall ger mer till de som redan har mycket. Vi tror på att man som kollektiv kan förhandla fram bättre löner! Därför vill vi att man ska arbeta för att få fackföreningsrörelsen åter till denna insikt.

Vi vill att LO ska arbeta för en återgång till en solidarisk lönepolitik där exempelvis lönegrupper eller tarifflöner gör att vi återigen kan få ett samhälle där "lika lön för lika arbete" råder. Där kollektivet tillsammans kan förhandla fram rättvisa löner. Det är det vi som fackliga borde arbeta för.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO tar ställning för avveckling av individuell lönesättning.

Utlåtande motionerna 17.38–17.45

17.38

att i enlighet med motionen ta fram en modell för lönebildning där hela LO får inflytande över de förhandlingar som leder fram till märket,

att i enlighet med motionen redovisa samt ta fram en plan för hur LOs mål om att minska löneklyftan mellan arbetare och tjänstemän ska nås samt

att i enlighet med motionen redovisa samt ta fram en plan för hur LOs mål om att minska löneklyftan mellan arbetarkvinnor och arbetarmän ska nås.

17.39

att LO i framtida avtalsuppgörelser leder de samordnade förhandlingarna.

17.40

att Landsorganisationen i Sverige ska skrota ”märket” och ersätta det med en modernare modell som bättre kan möta våra utmaningar beträffande ekonomisk ojämlikhet mellan hög och låginkomsttagares löner (ojämlika löner mellan kvinnor och män) samt för stora vinstuttag i svenska företag där vi arbetare inte får ta en rättvis del av vinsten.

17.41

att LO utreder det så kallade ”industrimärket” ur ett intersektionellt perspektiv för att undersöka hur olika grupper och minoriteter gynnas eller missgynnas av lönemodellen.

17.42

att LOs styrelse utarbetar riktlinjer för hur de bärande yrkena i välfärden ska kunna garanteras löneökningar över industrimärket, så att lönerna kommer i kapp och kompetensen i välfärden tryggas.

17.43

att fortsätta med låglönesatsningen enligt knämodellen i kommande avtalsrörelser.

17.44

att ge LOs styrelse i uppdrag att löneökningar i våra centrala löneavtal ska anges i kronor och ören.

17.45

att LO tar ställning för avveckling av individuell lönesättning.

LO-förbunden är helt suveräna att fatta sina egna beslut om hur en avtalsrörelse ska bedrivas. En LO-samordning förutsätter i praktiken att en bred majoritet av förbunden bestämmer sig för att ställa sig bakom de gemensamma kraven. Alla avtalssamordningar inom LO bygger således på förbundens övertygelse om samordningens vinster eller solidaritet med övriga förbund.

LOs styrelse fattade 2015 beslut om dokumentet *Gemensamma långsiktiga mål för tre kongressperioder*. Sju av målen rör lönebildning och lönepolitik. I de långsiktiga målen

har de övergripande strävandena i LOs solidariska lönepolitik sammanfattats i ett antal konkreta mål fram till 2028. Styrelsens syfte med de långa målen var att skapa bättre förutsättningar för uthållighet i LO-samordningen och därigenom möjliggöra mer långsiktiga uppgörelser mellan förbunden.

I motion 17.38 första att-satsen föreslås att LO ska ta fram en ny modell för lönebildningen där hela LO får inflytande över förhandlingarna som leder fram till märket. Styrelsen vill inledningsvis betona betydelsen av en koordinerad lönebildning med fungerande samordning på såväl arbetstagar- som arbetsgivarsidan för att realisera LOs lönepolitiska ambitioner. Både de mer samhällsekonomiska och de fördelningspolitiska långsiktiga målen förutsätter ordning och reda i lönebildningen, med fungerande mekanismer för normeringen. En koordinerad lönebildning med fungerande normering är inget som kan tas för givet. Det visar såväl den svenska lönebildningshistorien som samtida händelser i andra länder med utvecklade kollektivavtalsystem.

Det är enligt LOs styrelse viktigt att inom fackföreningsrörelsen föra en ständig diskussion som kan bidra till att utveckla och förbättra lönebildningens funktionssätt. Inte minst behöver förutsättningarna för att åstadkomma relativlöneförändringar i syfte att uppnå de långsiktiga fördelningspolitiska målen stärkas. Det bör understrykas att LO inte är bundet av avtal eller beslut som binder organisationen vid en viss modell för hur avtalsrörelser ska bedrivas. LOs stadgar ger också formellt olika möjligheter för förbundens samverkan under en avtalsrörelse. Förhandlingarna kan enligt stadgarna bedrivas som samordnade förbundsförhandlingar, gemensamma förhandlingar eller på annat sätt som förbunden kommer överens om.

Inför varje avtalsrörelse sker diskussioner mellan LO-förbunden kring hur normeringen i den kommande avtalsrörelsen ska genomföras. Under diskussioner avhandlas bland annat hur LO-samordningen ska förhålla sig till andra centrala samarbeten på arbetsmarknaden, exempelvis Industriavtalet. För varje fungerande LO-samordning är det nödvändigt att förbunden enas i dessa frågor, trots olika principiella synsätt. Kärnfrågor i dessa diskussioner brukar vara nivån på kravet, satsningar för att uppnå relativlöneförändringar och hur samtliga LO-förbund genom samordningen får möjlighet att påverka de normerande avtalen.

Varje mer realistisk övergripande diskussion om lönemodeller måste ta hänsyn till den väv av maktrelationer som bär upp parternas självreglering av lön. Det betyder att avtalspolitiken hos andra aktörer på arbetsmarknaden, inte minst på arbetsgivarsidan, måste beaktas. Mot denna bakgrund menar styrelsen att diskussioner om lönebildningsmodeller även fortsättningsvis i första hand ska ske i LOs beredande avtalspolitiska organ och i styrelsen, där förbunden är företrädade. Detta för att utveckla lönebildningens funktionssätt utifrån den aktuella avtalspolitiska situationen och strukturella förändringar på arbetsmarknaden och därigenom skapa bästa möjliga grund för framtida LO-samordningar, som kan bidra till att uppnå LOs långsiktiga mål.

I motion 17.39 yrkas att LO ska leda de samordnade förhandlingarna i framtida avtalsuppgörelser. I motion 17.40 föreslås att LO ska skrota den nuvarande lönebildningsmodellen och ersätta den med en modernare modell som bättre kan möta utmaningar kring ekonomisk ojämlikhet och alltför stor vinstandel i svenska företag.

Utöver vad som redan anförts i svaret på första att-satsen i motion 17.38 är det styrelsens bedömning att det under alla omständigheter fortfarande för stunden saknas nödvändiga förutsättningar på arbetsgivarsidan för att bedriva avtalsrörelserna som gemensamma förhandlingar mellan LO och Svenskt Näringsliv. Styrelsen vill dock i linje med

vad som tidigare anförts understryka att beslut om hur förhandlingarna ska bedrivas fattas inför varje avtalsrörelse. Angående motion 17.40 anser styrelsen att det är viktigt att hålla fast vid de skrivningar förbunden enats om i de gemensamma långsiktiga målen. Av målen framgår att de totala lönekostnadsökningarna i den internationellt konkurrensutsatta sektorn särskilt ska beaktas i normeringen. Exakt vilka branscher som ska anses ingå i den internationellt konkurrensutsatta sektorn diskuteras dock alltmer både inom och utanför fackföreningsrörelsen.

I motion 17.38 andra att-satsen föreslås att LO ska redovisa samt ta fram en plan för hur LOs långsiktiga mål om att minska lönegapet mellan arbetare och tjänstemän ska uppnås. I tredje att-satsen föreslås att på motsvarande sätt redovisa och ta fram en plan för hur LOs långsiktiga mål om att halvera löneskillnaden mellan kvinnor och män inom LO ska nås.

Styrelsen håller med motionärerna om att avsaknaden av framsteg då det gäller de båda ovan nämnda målen utgör ett grundläggande problem för LO. Bristen på framsteg innebär att det krävs alltmer radikala omfördelade insatser under kvarvarande avtalsrörelser fram till 2028 om målen ska kunna nås.

Styrelsens bedömning är att det ökade lönegapet mellan arbetare och tjänstemän till stor del beror på att framför allt de offentliga tjänstemannagrupperna fått högre löneökningar än arbetare. Detta har skett bland annat med hjälp av sifferlösa avtal men också genom direkta statliga ingrepp i lärarnas lönesättning. Styrelsen har ofta framhållit att bristen på en fungerande fördelningsnorm över hela arbetsmarknaden medför att skadliga inslag, som sifferlösa kollektivavtal och direkt statlig inblandning i lönebildningen, blivit ett allt större problem i lönebildningen.

I *Gemensamma långsiktiga mål för tre kongressperioder* underströk styrelsen betydelsen av ett ambitiöst mål då det gäller jämställda löner. Det senaste decenniets misslyckande med att åstadkomma avsedda relativlöneförändringar som motverkar värdediskrimineringen innebär att de strukturella orättvisorna består. Utvecklingen innebär också att sammanhållningen inom LO utsätts för påfrestningar. Långsiktigt riskerar hela legitimiteten för självregleringen av lön att äventyras, om parterna inte förmår att korrigera ålderdomliga och osakliga löneskillnader.

Även om såväl jämställdhetsmålet som målet rörande lönegapet mellan arbetare och tjänstemän är av stor avtalspolitisk betydelse, ska dessa mål enligt styrelsens uppfattning inte behandlas separat från övriga långsiktiga mål. De gemensamma långsiktiga målen består av 14 olika mål utan inbördes rangordning. Styrelsen kan också konstatera att om målen behandlas separat kan åtgärder för att uppnå ett specifikt mål hamna i strid med ett annat mål. Styrelsen vill därför att målens uppföljning även fortsättningsvis ska ske sammanhållet och årligen. I dialog med förbunden kan de interna årliga uppföljningarna däremot utvecklas, genom exempelvis fördjupningar på vissa områden. De politiska slutsatserna av uppföljningarna föreslås även fortsättningsvis behandlas i LOs råd för avtalsfrågor samt i LOs styrelse.

I motion 17.41 föreslås att LO utreder det så kallade "industrimärket" ur ett intersektionellt perspektiv, för att undersöka hur olika grupper och minoriteter gynnas eller missgynnas av modellen. Med skrivningen "industrimärket" tolkar styrelsen det som att motionären avser hela den ordning för lönebildningen som successivt växte fram genom tecknandet av industriavtalet, inrättandet av Medlingsinstitutet och samordningarna inom LO och Svenskt Näringsliv.

LO analyserar redan årligen lönerna med fokus på klass och kön i återkommande rap-

porter. Styrelsen delar dock motionärens uppfattning om att förbundens avtalsområden inte bara är tydligt könssegregerade, utan att även exempelvis utlandsfödda är ojämnt fördelade mellan branscher och yrken. Styrelsen instämmer också i motionärens uppfattning om att en bred analys av lönebildningens fördelningsfrågor kopplade till olika maktordningar kan bidra till viktig information inför kommande avtalsrörelser. Utifrån den solidariska lönepolitikens grunder är det också angeläget att bekämpa alla osakliga löneskillnader. Styrelsen kommer därför att tillsätta en särskild utredning som får i uppdrag att brett och förutsättningslöst belysa lönebildningens fördelningsfrågor med fokus på arbetarkollektivet.

Styrelsen vill dock understryka en begränsning av uppdragets räckvidd. För lön kopplad till etnicitet, trosuppfattning, funktionell status, sexuell läggning och könsidentitet saknas nationell statistik hos statliga myndigheter och så vitt styrelsen känner till gäller samma sak för den partsgemensamma statistik som förbunden förfogar över. Av bland annat integritetsskäl anser styrelsen heller inte att sådan statistik ska upprättas. Statistik finns dock att tillgå då det gäller kön och födelseland.

I motion 17.42 föreslås att LOs styrelse ska utfärda riktlinjer för hur de bärande yrkena i välfärden ska kunna garanteras löneökningar över industrimärket, så att lönerna kommer i kapp och kompetensen i välfärden tryggas. LOs styrelse har redan tidigare i detta utlåtande framhållit betydelsen av att åstadkomma jämställda löner och motverka värdediskrimineringen av kvinnodominerade yrken inom arbetarkollektivet. En majoritet av kvinnorna inom LO arbetar inom Kommunals avtalsområden. För att uppnå det långsiktiga målet om halverade löneskillnader mellan kvinnor och män inom arbetarkollektivet har naturligtvis löneutvecklingen i Kommunals stora kvinnodominerade yrkesgrupper en helt central roll.

Frågan om jämställda löner bland arbetare kan emellertid inte, med bibehållen ordning och reda i parternas självreglering av lön, lösas av enskilda förbund. Enligt styrelsen kräver frågan samordning inom LO och om möjligt ett ökat samarbete med tjänstemännens fackliga organisationer. För att sådana samordningar ska bli möjliga krävs ett stort handlingsutrymme i LOs avtalsråd och styrelse inför varje avtalsrörelse. Den föreslagna typen av riktlinjer skulle enligt styrelsen minska möjligheterna att hitta konstruktiva gemensamma lösningar mellan förbunden, som möjliggör en samordning. Styrelsen vill också i sammanhanget påpeka att värdediskriminerade kvinnor återfinns även på andra förbunds avtalsområden.

I motion 17.43 föreslås att LO ska fortsätta med låglönesatsningar enligt den så kallade knämodellen. I såväl den föregående som årets avtalsrörelse har LO-samordningen innehållit en låglönesatsning i form av ett knä. Styrelsen håller med motionären om att modellen har ett antal fördelar både för lönefördelningen inom LO och gentemot tjänstemännen. Samtidigt har det enligt lönestatistiken visat sig svårt att nå tydliga framgångar då det gäller exempelvis jämställda löner med hjälp av modellen.

Styrelsen anser liksom vid tidigare LO-kongresser att kravet på hur rättvisare löner tekniskt ska drivas i framtida avtalsförhandlingar inte ska beslutas av kongressen. För att både möjliggöra en samordning mellan förbunden och nå goda förhandlingsresultat måste det finnas möjlighet att korrigera teknikerna inför varje avtalsrörelse.

Som styrelsen förstår motion 17.44 föreslås där att LO ska verka för att löneökningarna i förbundens centrala löneavtal ska anges som krontal. I motion 17.45 föreslås att LO tar ställning för avveckling av individuell lönesättning.

Motion 17.44 handlar så vitt styrelsen förstår om hur förbunden fördelar det fastställ-

da löneutrymmet mellan företag på avtalsområdet. På vissa av förbundens avtalsområden sker det genom att alla arbetstagare oavsett företag genererar samma krontal. Ett sådant system innebär högre procentuella löneökningar på företag med ett lågt löneläge, medan företag med ett högt löneläge får ett lägre procentuellt påslag.

Motion 17.45 behandlar frågan om hur löneökningarna fördelas mellan individer på företaget eller arbetsplatsen. Förbunden har mycket olika system för fördelningen mellan individer. Allt från centralt reglerade tariffer till att hela löneutrymmet fördelas lokalt. Olika delarna har sina rötter bland annat i skilda branschstrukturer, det lokala fackets förutsättningar och historiska strategival inom förbunden.

Styrelsens bedömning är att de lönefördelningsfrågor som behandlas i motionerna 17.44 och 17.45 även fortsättningsvis fullt ut ska beslutas inom respektive förbund.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att bifalla motionen 17.41,

att anse motionerna 17.38, 17.39, 17.43 besvarade samt

att avslå motionerna 17.40, 17.42, 17.44, 17.45.

I debatten deltog

Torgny Handreck, Kommunal

Jenni Strand, Kommunal

Anders Hernborg, Livs

Emma Wennerholm, Kommunal

Karl Paine Huenupi, Byggnads

Per Persson, Hotell- och restaurangfacket

Ewa Edström, Fastighets

Veli-Pekka Säikkälä, IF Metall

Conny Källström, Kommunal

Håkan Nilsson, Kommunal

Jolan Wennberg, Livs

Madelene Engman, GS-facket

Linda Palmetzhofer, LOs styrelse

Följande förslag förelåg

- Styrelsens utlåtanden,
- Anders Hernborg, Livs, m.fl. bifallsyrkande på styrelsens utlåtande på motion 17.37 med tilläggsatt-sats: samt hemställer om att beredningsutskottet ska ta fram ett uttalande från kongressen mot minimilöner,
- Styrelsens bifallsyrkande på tilläggsatt-satsen på motion 17.37,
- Karl Paine Huenupi, Byggnads, bifallsyrkande på styrelsens utlåtande på motion 17.38,
- Madelene Engman, GS-facket, bifallsyrkande på styrelsens utlåtande på motionerna 17.38–17.42,
- Veli-Pekka Säikkälä, IF Metall, bifallsyrkande på styrelsens utlåtande på motionerna 17.38–17.45,
- Emma Wennerholm, Kommunal, bifallsyrkande på styrelsens utlåtande på motion 17.41,

- Torgny Handreck, Kommunal, m.fl. bifallsyrkande på motion 17.42,
- Per Persson, Hotell- och restaurangfacket, m.fl. bifallsyrkande på styrelsens utlåtande på motion 17.42,
- Håkan Nilsson, Kommunal, bifallsyrkande på motion 17.42 med tilläggsatt-sats: att riktlinjerna som ska utarbetas ska gälla alla yrken som är värdediskriminerade.

Beslut

Kongressen beslutade

att bifalla tilläggsatt-satsen på motion 17.37.

Kongressen beslutade efter försöksvotering

att bifalla styrelsens utlåtande på motion 17.42.

Votering begärdes av Conny Källström, Kommunal.

Kongressen beslutade

att i övrigt bifalla styrelsens utlåtanden.

17.d Arbetsmarknadspolitik

Motion 17.46

17.46

Allmän arbetsförsäkring

Byggnadsarbetareförbundet region Stockholm–Gotland

En kronisk arbetslöshet har utvecklats de senaste årtiondena. Den berör bland annat mer än en kvarts miljon människor som enligt Arbetsförmedlingen har "en svagare ställning på arbetsmarknaden".

En majoritet av de arbetslösa får inte ersättning från a-kassa utan är hänvisade till arbetslöshetsförsäkringens grundbelopp eller till försörjningsstöd. Ersättningarna måste bli bättre och fler arbetslösa måste få del av den.

Arbetsförmedlingen har gradvis rustats ner, nu senast genom nedskärningarna i den statsbudget som Moderaterna, Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna röstade igenom i riksdagen.

De planer för Arbetsförmedlingens framtid som anges i januariöverenskommelsen mellan regeringen, Centerpartiet och Liberalerna, med privatisering av viktiga delar av verksamheten, inger oro. Privatisering kan försvåra och rentav omöjliggöra en politik som syftar till att utveckla de arbetslösas kompetens så att det ökar deras möjligheter att komma in i arbetslivet. Att upphandla tjänster och kontrollera privata entreprenörer kan leda till en kostsam byråkrati.

Vi vill att arbetarrörelsen allvarligt ska pröva att länka samman arbetslöshetsförsäkring och god arbetsmarknadspolitik och verka för att tillsammans utvecklas till en arbetsförsäkring som omfattar alla.

En arbetsförsäkring ska ytterst gå ut på att var och en ska kunna utvecklas och ta väl vara på sina egna förutsättningar i arbetslivet. Den ska för varje person täcka kostnader för insatser så att hon eller han ska komma i ett så passande och bra arbete som möjligt. Det kan vara utbildning, praktik, arbetsprövning, att upprätta personlig handlingsplan, rehabilitering, arbetsutbildning, anpassning av arbetsplatsen, förebyggande insatser för att hindra förslitning etcetera.

Var och en ska kunna stå i nära kontakt med en personlig vägledare, tillsammans med vilken man ska inventera sina egna möjligheter och intressen, göra en genomtänkt handlingsplan, söka rätt på lämpliga kurser och andra insatser för att nå ett så passande jobb som möjligt, revidera planen när så behövs etcetera. Att alla är med i försäkringen är en fråga om social rättvisa – ingen ska lämnas utanför.

Det är viktigt att ersättningsnivåerna i arbetsförsäkringen blir tillräckligt höga för att man inte ska stimulera arbetsmarknader med alltför dåliga arbetsvillkor utvecklas och för att de sökande ska känna trygghet och arbetsro när de ska genomföra sina personliga handlingsplaner och därmed stå till arbetsmarknadens förfogande.

En allmän arbetsförsäkring är inte detsamma som en statlig arbetslöshetsförsäkring. Den ska vara någonting mycket mer, försäkra möjligheterna att komma igen i arbetslivet, inte bara försäkra inkomsten.

Vår huvudtanke är att göra lagen dispositiv och därigenom kunna överlåta åt parterna på arbetsmarknaden att genom kollektivavtal – omställningsavtal – ta över ansvaret för försäkringen på olika avtalsområden och utforma den med hänsyn till särskilda förhållanden inom sin del av arbetsmarknaden.

Den del av försäkringen som staten naturligtvis måste sköta, utöver att fördela de inbetalade avgifterna mellan olika försäkringsgivare, gäller dels alla dem som står helt utanför arbetsmarknaden men som vill komma in på den, dels alla som kommer att arbeta på arbetsplatser som inte omfattas av kollektivavtal om denna försäkring.

Arbetsförsäkringen kommer med den här uppläggningsen att i praktiken få hand om en stor del av arbetsmarknadspolitiken – ansvaret kommer i hög grad att läggas på arbetsmarknadens parter.

De fackliga organisationerna, särskilt på det lokala planet, kommer att få ökat inflytande både genom detta och genom det förebyggande arbete som kan utvecklas på arbetsplatserna som följd av de omställningsavtal som träffas och som kan påverka både arbetsmiljö och arbetsorganisation på ett gynnsamt sätt för arbetstagarna.

Det är tveklöst så att de frivilliga a-kassorna, som byggts upp i fackets regi – det som internationellt har kallats för Gent-modellen – har spelat en viktig roll för att de fackliga organisationerna i Sverige ska ha många medlemmar, att organisationsgraden varit hög. Men förutsättningarna för detta och förhållandena i arbetslivet har ändrats starkt under senare år, och vår bedömning är att det inte längre skulle ha någon betydelse för de fackliga medlemstalen och för organisationsgraden om en obligatorisk försäkring som vår idé om en arbetsförsäkring skulle genomföras.

Det finns fackligt aktiva som rentav hävdar att a-kassorna i nuvarande form närmast är en belastning för rekryteringen till facket.

Ett argument för den hittillsvarande ordningen har varit att de fackliga företrädarna har en så ingående kännedom om förhållandena på de arbetsplatser där de verkar att försäkringen tillämpas mycket smidigare om den organiseras i facklig regi än om särskilda försäkringstjänstemän skulle sköta den. Men fackets ombudsmän och a-kassans handläggare måste numera enligt alla regler vara helt skilda personer och arbeta i helt olika organisationer, så någon sådan fördel finns inte längre.

Forskarna Anders Kjellberg och Lars Gunnarsson gjorde 1993 en intervjuundersökning i Stockholm med omnejd, "Motiv för fackligt medlemskap respektive för att vara oorganiserad". Kjellberg, professor i Lund, är en av dem som bestämt hävdar att de frivilliga och fackligt anknutna a-kassorna har haft avgörande betydelse för att den fackliga organisationsgraden i Sverige varit hög.

Men i sin bok *Fackliga organisationer och medlemmar i dagens Sverige* (sidan 197) skriver han en kommentar till undersökningen 1993: "Frågan kan resas vad det betyder att arbetslöshetsförsäkringen administreras av fackföreningarna. Av intervjuvärdens att döma är det relativt få som anger tillgången till a-kassa som ett huvudskäl för facklig anslutning."

I rapporten *Den svenska modellen i fara?*, som gavs ut 2019 av Arena Idé och som Kjellberg författat tillsammans med German Bender, står, apropå de stora medlemsminskningarna i a-kassor och fackförbund regeringen

Reinfeldts försämringar av villkoren i a-kassorna: ”Efter två års medlemsras främst i LO-förbunden och LO-kassorna och därefter fem år med förhöjda avgifter hade det svenska Gent-systemets roll som fackligt rekryteringsinstrument delvis spelat ut sin roll”.

Bo Elmgren, en av dem som arbetat fram idén om allmän arbetsförsäkring, har intervjuat 16 lokala fackliga funktionärer med direkt erfarenhet av medlemsvärvning till facket. Han har ställt en öppen fråga om vilka argument de använder för att övertyga oorganiserade att bli fackliga medlemmar. Ingen av de 16 har då nämnt att a-kassans koppling till facket som ett argument för medlemskap i facket.

Vid slutet av varje intervju har Elmgren frågat om detta skulle ha någon betydelse. Bara två av de sexton svarar på denna direkta fråga att a-kassan i dess nuvarande form skulle ha positiv betydelse för människors benägenhet att gå med i facket. Nästan alla de övriga säger tvärtom direkt att de inte anser eller har märkt att det skulle ha någon betydelse alls, i varje fall inte nu längre.

Även om det alltså skulle finnas vissa fördelar för fackens medlemsutveckling med a-kassorna i den form de har i dag (med en verksamhet som numera är klart skild från fackets) så motvägs detta av stora och växande nackdelar med att inte alla omfattas av försäkringen.

I dag står cirka en och en kvarts miljon människor (30 procent av alla förvärvsarbetande) utan försäkringsskydd vid arbetslöshet. Och av dem som faktiskt är arbetslösa är majoriteten utan försäkring mot inkomstbortfall. Det försvagar fackets position i förhandlingar, särskilt om arbetslösheten stiger. Det är bra för den fackliga styrkan att alla är med.

Det anses ju till exempel självklart att alla anställda på en arbetsplats ska omfattas av kollektivavtal, inte bara medlemmarna i facket.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att allvarligt pröva tanken med en allmän arbetsförsäkring som en god och framkomlig väg för att stärka arbetslinjen och verka för ett gott arbete åt alla.

Utlåtande motion 17.46

17.46

att allvarligt pröva tanken med en allmän arbetsförsäkring som en god och framkomlig väg för att stärka arbetslinjen och verka för ett gott arbete åt alla.

Motion 17.46 identifierar flera allvarliga samhällsproblem: den höga arbetslösheten som har bitit sig fast allt sedan 1990-talskrisen och framväxten av en mer ojämlig arbetsmarknad där otryggheten har ökat framför allt i LO-kollektivet. Detta samtidigt som politiska vägval under lång tid har lett till en kraftigt urholkad arbetslöshetsförsäkring och aktiv arbetsmarknadspolitik.

Motionären vill därför att LOs styrelse allvarligt ska pröva tanken om en så kallad allmän arbetsförsäkring. Med det menas en försäkring som alla löntagare omfattas av och som ska göra det möjligt för varje löntagare att utvecklas och hänga med i ett föränderligt arbetsliv, som präglas av hållbara och goda arbeten. Den bärande tanken är att inkomsttryggheten vid arbetslöshet likväl som de rustande och stödjande arbetsmarknadspolitiska insatserna måste förbättras, och att det kan åstadkommas genom att båda delarna inryms i en och samma försäkring. Motionären tänker sig även att arbetsmarknadsparter kan sköta försäkringen för löntagare på kollektivavtalsbundna arbetsplatser medan staten ansvarar för nytillträdande och löntagare på arbetsplatser som inte är bundna av kollektivavtal. Tanken med den allmänna arbetsförsäkringen bygger därmed på en helt annan konstruktion än dagens arbetslöshetsförsäkring. I motionen förs, med koppling till detta, ett resonemang om att försäkringsmodellen med fackligt anknutna a-kassor som administrerar (den frivilliga inkomstrelaterade) arbetslöshetsförsäkringen, kan ha spelat ut sin roll.

En liknande motion inkom till LO-kongressen 2012. Den avslogs då. Med ytterligare åtta år av fortsatta urholkningar av både arbetslöshetsförsäkringen och den aktiva arbetsmarknadspolitiken, kan styrelsen mycket väl förstå önskan om att försöka hitta en lösning på de nu mycket allvarliga bristerna. Omvärlden har också förändrats, inte minst det parlamentariska skakiga läget.

Styrelsen konstaterar samtidigt att det som i allt väsentligt kommer att avgöra hur inkomsttryggheten och den aktiva arbetsmarknadspolitiken utvecklas framöver, är facklig mobilisering för att påverka politiken i en annan riktning än vad som präglats i synnerhet inledningen av 2000-talet.

I grund och botten är det den fackliga styrkan som är avgörande för en arbetsmarknad som präglas av goda och hållbara arbeten. LO måste använda sin befintliga fackliga styrka för att så långt som möjligt värna och stärka hela LO-kollektivets intressen på arbetsmarknaden och i samhället. Det är också akut för LO att klara av att vända den fallande organisationsgraden bland arbetare. Eventuella förändringar av försäkringsmodellen måste i sig övervägas mycket noggrant eftersom modellen underlättar och stödjer facklig organisering.

För ett jämställt och jämlikt, gott och hållbart, arbetsliv är det avgörande att arbetskraften kan ställa om till nya och bättre jobb. Det kräver goda möjligheter att utvecklas genom lärande i jobbet för att förebygga och förhindra att arbetslöshet uppstår samt, när arbetslöshet väl är ett faktum, goda möjligheter att bygga på och anpassa kunskaper och färdigheter efter arbetsmarknadens föränderliga behov. Det senare kräver ekonomisk trygghet genom en väl utformad arbetslöshetsförsäkring med hög ersättning likväl

som väl anpassade resurser och effektivt samspel mellan den aktiva arbetsmarknadspolitiken och parternas kollektivavtalade omställningsstöd. Endast så kan hela arbetskraftens behov av omställning mötas.

Det behövs alltså förstärkningar av dessa centrala hörnpelare i den svenska arbetsmarknadsmodellen, inte att de utmanas ytterligare. De närmaste åren kommer med all sannolikhet att innebära flera stora utmaningar och svåra kompromisser för LO. Det beror inte minst på det politiska läget där såväl anställningstrygghet som arbetslöshetsförsäkring och aktiv arbetsmarknadspolitik är under fortsatt press. Styrelsen anser mot bakgrund av detta att det inte är läge att binda sig vid att specifikt pröva tanken om en allmän arbetsförsäkring.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar
att anse motionen 17.46 besvarad.

Följande förslag förelåg
Styrelsens utlåtande.

Beslut

Kongressen beslutade
att bifalla styrelsens utlåtande.

17.d.1 Arbetsmarknadspolitik – Arbetslöshetsförsäkringen

Motionerna 17.47–17.60 och 17.62 (att-sats 2)

17.47

Höjd a-kassa

Kommunalarbetareförbundet avd Stockholms län

A-kassan är en viktig funktion för oss som arbetar. Många tror att a-kassan mest är till för dem som är arbetslösa, medan vi skulle hävda att den till största del är till för oss som arbetar. Det är ett skydd mot lönedumping och möjliggör för arbetare som är mellan jobb att klara av vardagen utan att behöva sälja ut sina saker.

I september år 2015 höjde den dåvarande socialdemokratiskt ledda regeringen a-kassan från 18 700 kronor till 25 025 kronor per månad. Det var ett bra steg eftersom a-kassans ersättning stått still under 13 år, men vi tycker inte att det räcker. Vi tycker att taket i a-kassan måste höjas betydligt mer. Dels för att många tjänar betydligt mer än dagens tak, dels för att det skulle göra att a-kassan får en större legitimitet bland svenska arbetare.

Eftersom a-kassans ersättning är så låg har flera fackförbund valt att teckna tilläggsförsäkringar för sina medlemmar som ger mer pengar vid arbetslöshet. Det är både dyrt och dåligt eftersom vi anser att samhället ska bära den kostnaden. Det är en av anledningarna till att man betalar skatt och gjort Sverige till ett av världens ledande välfärdsland.

I Januariöverenskommelsen som slöts mellan Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Liberalerna och Centerpartiet kom man överens om en "flexicurity-modell" som bland annat innebär att man ska se över hur man kan trappa ner ersättningen till personer som varit arbetslösa länge. Snacka om att slå på dem som redan ligger ner, vilket är helt fel väg att gå.

Vi anser att vi som fackförening ska trycka på för att detta förslag inte får gehör och att a-kassans tak höjs så att fler människor får ut 80 procent av sin faktiska lön.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO verkar för att taket i a-kassan höjs samt

att LO verkar för att ersättningen i a-kassan inte trappas ner ytterligare för dem som har varit arbetslösa under en längre period.

17.48

Höjd a-kassa

Elektrikerförbundet verksamhetskrets 1

A-kassan är en viktig funktion för oss som arbetare. Många tror att a-kassan mest är till för dom som är arbetslösa medan vi skulle hävda att den till största del är till för oss som arbetar. Det är ett skydd mot lönedumpning och möjliggör för arbetare som är mellan jobb att klara av vardagen utan att behöva sälja ut sina saker.

I september 2015 så höjde den dåvarande socialdemokratiskt ledda regeringen a-kassan från 18 700 kronor till 25 025 kronor per månad. Ett bra steg eftersom a-kassans ersättning stått still under 13 år. Men vi tycker inte det räcker. Vi tycker att taket i a-kassan måste höjas betydligt mer. Dels för att många tjänar betydligt mer än dagens tak och det skulle göra att a-kassan får en större legitimitet bland svenska arbetare.

Eftersom a-kassans ersättning är så låg har flera fackförbund valt att teckna tilläggsförsäkringar för sina medlemmar som ger mer pengar vid arbetslöshet. Det är både dyrt och dåligt eftersom vi anser att samhället ska bära den kostnaden. Det är en av anledningarna till att man betalar skatt och gjort Sverige till ett av världens ledande välfärdsland.

I januariöverenskommelsen som slöts mellan Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Liberalerna och Centerpartiet så kom man överens om en "flexycurymodell" som bland annat innebär att man ska se över hur man kan trappa ner ersättningen till personer som varit arbetslösa länge. Snacka om att slå på de som redan ligger ner, vilket är helt fel väg att gå.

Vi anser att som fackförening ska vi trycka på för att detta förslag inte får gehör och att a-kassans tak höjs så att fler människor får ut 80 procent av sin faktiska lön.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO verkar för att taket i a-kassan höjs samt

att LO verkar för att ersättningen i a-kassan inte trappas ner ytterligare för de som varit arbetslösa under en längre period.

17.49

Höj a-kassan

Seko region Stockholm

A-kassan är viktig för oss som arbetar. Många tror att a-kassan finns till för de som är arbetslösa, men till största del fyller den en funktion för oss som arbetar. A-kassan fungerar som ett skydd mot lönedumpning. Den ska även möjliggöra för arbetare som är "mellan jobb" att klara av vardagen utan att lida större personlig ekonomisk skada av sin arbetslöshet.

Eftersom a-kassans ersättning är så låg i dag, har ett flertal fackförbund valt att teckna tilläggsförsäkringar som ger mer pengar till medlemmarna vid arbetslöshet. En kostnad som samhället gemensamt borde bära. Det är det gemensamma som historiskt gjort Sverige till ett av världens främsta välfärdsländer.

I januariöverenskommelsen som slöts mellan Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Liberalerna och Centerpartiet kom man överens om en "flexicuritymodell", som bland annat innebär att man ska se över hur man trappar ner ersättningen till personer som varit arbetslösa länge. Att slå på de som redan ligger är dock helt fel väg att gå.

Vi som del av fackföreningsrörelsen måste trycka på för att ett sådant förslag inte får gehör och genomförs. A-kassans tak måste höjas så att fler människor får ut 80 procent av sin lön.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO verkar för att taket i a-kassan höjs till att följa medianlönen i Sverige samt

att LO verkar för att ersättningen i a-kassan inte trappas ner ytterligare för de som varit arbetslösa under en längre period.

17.50

A-kassa

Byggnadsarbetareförbundet region Väst

Ersättningen har inte procentuellt följt löneutvecklingen.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att a-kassan ska motsvara 80 procent av den faktiska lönen.

17.51

Ersättning i a-kassan

Byggnadsarbetareförbundet

Värdet av ersättningen i a-kassan urholkas varje år och ersättningens del av verklig inkomst sjunker stadigt. När det nya rörliga arbetslivet sedan många år råder i landet, så kräver det en stabil försäkring som gör det möjligt att ställa om i yrkeslivet.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att ersättningen i försäkringen ska motsvara minst 80 procent av lönen för att på sikt höjas till 90 procent och att karensen för att få rätt till ersättning ska avskaffas.

17.52

En a-kassa värd namnet

Industrifacket Metall avd 46 Blekinge

En trygg och modern a-kassa är en viktig del av den svenska modellen. Denna modell har visat sig framgångsrik och vuxit fram tack vare facklig-politisk samverkan mellan socialdemokratiska partiet och fackföreningarna inom LO.

Väldigt många regelförändringar i a-kassan, som den moderatledda regeringen genomförde, gör försäkringen väldigt komplicerad. Både för den som ska använda försäkringen och för personalen som ska sköta och administrera den. Detta har lett till generellt längre handläggningstider för våra medlemmar.

Alla dessa negativa förändringar, som den moderatledda regeringen gjort i vår a-kasseförsäkring, har lett till att många ungdomar inte ens fått möjlighet till tillträde till försäkringen. Det beror på att inträdeskraven har blivit för höga för personer med osäkra anställningar.

Vi har även många lågavlönade medlemmar som tyvärr tjänar under taket i a-kassan. Då dessa endast får 80 procent av sin inkomst är det väldigt svårt att få sin ekonomi att gå ihop, eftersom de inte har kunnat lägga undan pengar medan de jobbade. För dessa medlemmar skulle kravet på 90 procent i a-kassa vara en förutsättning för ett lite bättre liv.

Detta berör inte målet om att 80 procent ska ha 80 procent av sin inkomst vid arbetslöshet. Taket i a-kassan finns ju.

Det är inte rimligt att den som drabbas av arbetslöshet, oftast utan egen förskyllan, ska behöva söka stöd på socialtjänsten om ekonomiskt bistånd. Detta är inte värdigt att kallas en omställningsförsäkring.

LO antog 90 procent på sin förra kongress. Samma beslut togs också på Blekinges partikongress 2014.

Vi föreslår att kongressen beslutar

- att ge LOs styrelse i uppdrag att en utredning skyndsamt tillsätts som tittar över försäkringen och dess inträdeskrav i sin helhet samt ger förslag på åtgärder, så den återigen kan bli en bra försäkring som fler omfattas av,
- att ge LOs styrelse i uppdrag att vår arbetslöshetsförsäkring ska vara 80 procent för 80 procent av LO-förbundens medlemskårs inkomst,
- att ge LOs styrelse i uppdrag att karensdagarna i försäkringen stegvis minskas,
- att ge LOs styrelse i uppdrag att a-kassan ska följa löneutvecklingen samt
- att ge LOs styrelse i uppdrag att a-kassan i framtiden ska vara 90 procent i ersättning för vi måste ha visioner.

17.53

Ersättningar i a-kassan

Byggnadsarbetareförbundet region Stockholm–Gotland

Ersättningarna vid arbetslöshet för en medlem i a-kassan har för majoriteten av oss arbetstagare sjunkit till en helt orimligt låg nivå. Många förbund har därför sett sig tvingade att komplettera den låga ersättningen med egna försäkringar för att medlemmarna över huvud taget ska klara sig under en period av arbetslöshet.

Vi i LO måste kämpa mot en mängd olika försämringar i arbetslivet och LO-kongressen borde också denna gång klart och entydigt säga ifrån och kräva ersättningar i a-kassan som klarar uppgiften att vara rimlig reservationsersättning och klara uppehållet för individen.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att verka för att tak och golv höjs i a-kassan samt

att målet för a-kasseersättningen ska vara 90 procent av lönen.

17.54

Förordningen om arbetslöshetsförsäkring

Byggnadsarbetareförbundet

Ersättningen för de som inte har heltidsjobb är begränsad till 60 veckor de veckor man inte är helt arbetslös. Om du till exempel jobbar fyra dagar/vecka och stämplar en dag tas en hel vecka av dessa 60 veckor i stället för att bara en ersättningsdag skulle räknas av, och du kan därefter inte få någon ersättning alls för veckor du inte är helt arbetslös.

Detta drabbar inte minst alla kvinnoyrken där deltid är mer regel än undantag. Detta drabbar även de som har timanställning eller korta anställningar då varje vecka du jobbar del av vecka räknas in i dessa 60 veckor. Det är inte rimligt att man ska behöva säga upp sig från sitt arbete eller neka arbete för att man inte längre kan få ersättning från a-kassan de veckor man inte har arbete hela veckan eller inte kan försörja sig på ett deltidsarbete/timanställning.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO verkar för att ta bort deltidsbegränsningarna från a-kassans regelverk.

17.55

Avskaffa 60-veckorsregeln i a-kassan

Industrifacket Metall avd 46 Blekinge

När en person är arbetslös och uppbär a-kassa står hen till arbetsmarknadens förfogande, vilket är helt rätt. Många jobbar deltid framför allt inom vården och de flesta som jobbar deltid är kvinnor, vilket riskerar att bli en ekonomisk fälla för de som arbetar deltid.

75-dagarsregeln infördes 2008, då fick deltidsarbetslösa stämpla i högst 75 dagar.

Räkneexempel: För någon som jobbar halvtid och har a-kassa på halvtid ger den nya 60-veckorsgränsen rätt till 150 dagars a-kassa. Alltså det dubbla jämfört med 75 dagar som gäller nu. Det är i och för sig bättre, men inte bra.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att ge LOs styrelse i uppdrag att 60-veckorsregeln slopas samt

att ge LOs styrelse i uppdrag att deltidsstämpling ska vara möjligt under hela 300-dagarsperioden.

17.56

Lagen om arbetslöshetsförsäkring

Byggnadsarbetareförbundet

Alla arbeten med stöd eller subvention ger rätt till a-kasseersättning utom jobb med särskilt anställningsstöd. En anställd med särskilt anställningsstöd får dock betala lika hög avgift till a-kassan som alla andra med arbete.

Detta är en orättvis ordning på en arbetsplats där två personer gör exakt samma arbete men den ena har nystartsjobb medan den andre har en anställning med särskilt anställningsstöd i jobb- och utvecklingsgarantin. Om de blir arbetslösa efter tolv månaders anställning får de olika ersättningar.

Nystartsjobbaren kan börja på en ny a-kasseperiod med 80 procents ersättningsnivå medan den som haft anställning med särskilt anställningsstöd får 65 procents ersättning och fortsatt hänvisning till jobb- och utvecklingsgarantin.

Vi tycker att en grundregel ska vara att allt arbete ska kvalificera till a-kassan. Undantaget för arbete med särskilt anställningsstöd borde tas bort då det skapar en osäkerhet kring vad som gäller vid arbetslöshet då man haft anställningsstöd.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO ska arbeta för att man ska kunna tillgodoräkna sig sin arbetade tid i ett arbetsvillkor i alla arbetsmarknadspolitiska program.

17.57

Anställningsstöd ska kvalificera till a-kassa

Industrifacket Metall avd 34 Borås

Arbetsförmedlingen har möjlighet att bevilja resurser i form av olika anställningsstöd till arbetsgivare som kan erbjuda individer med särskilda behov en ingång på arbetsmarknaden. I systemet är det skillnad på vilka åtgärder som ger individen möjlighet att kvalificera sig till a-kassa eller inte. Introduktionsjobb, särskilt anställningsstöd och så kallat ASD är exempel på stöd där anställningstiden är överhoppningsbar och inte tillgodoräkningsbar.

Arbetsgivare i vinstdrivande företag som gjort nytta och haft nytta av samhällets resurser i form av anställningsstöd kan efter avslutad åtgärd gå vidare med sin verksamhet. Vi vill ge lika möjlighet till den individ som behövt stöd i att fungera på arbetsmarknaden.

Vi vill även ge möjlighet till individen att, med a-kassan som försörjningsstöd, kunna göra förbunden uppmärksamma på missförhållanden på arbetsplatsen. I dagsläget har den som är i överhoppningsbart anställningsstöd ingen ekonomisk möjlighet att tacka nej tillsvidareanställning då alternativet är ingen inkomst alls. Därför anser vi att alla anställningsstöd och liknande ska berättiga till kvalificering av a-kassa.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att alla former av anställningsstöd ska vara kvalificeringsgrundande för a-kassa.

17.58

Arbetsvillkor i lagen om arbetslöshetsförsäkring

Byggnadsarbetareförbundet

Reglerna för beräkning av arbetstid och löneberäkning måste förändras! Obetald semester ska inte räknas som frånvaro. För att beskriva problemet ska vi beskriva hur fel det kan bli för en enskild person.

Min sista arbetsdag på företag 1 är den sista april. Jag får således mina intjänade semesterpengar utbetalda i samband med slutlönen.

Jag börjar på företag 2 direkt efter min sista arbetsdag på företag 1. Under juli månad har jag semester och använder då de pengar som jag har fått ut av min gamla arbetsgivare. Året efter blir jag arbetslös. Med tanke på att jag har haft obetald semester från min senaste arbetsgivare kommer min ersättning från a-kassan bli lägre då obetald semester räknas som icke arbetad tid. Detta påverkar även min beräkning av arbetad tid under föregående år, då obetald semester räknas som frånvaro. Ovanstående måste ändras då det i många branscher inte är helt ovanligt att man byter arbetsgivare.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att obetald semester ska räknas som arbetad tid i arbetsvillkoret.

17.59

Skyddsregeln i a-kassan

Industrifacket Metall avd 46 Blekinge

När en person har varit arbetslös i 300 dagar utvärderas den kommande ersättningen. Den blir antingen 65 procent av tidigare lön när arbetslösheten började eller 80 procent av den lön som tjänats in under arbetslöshetsperioden, om en person uppfyller villkoren till en ny ersättningsperiod. Skyddsregeln ser till att det högsta beloppet av de två alternativen betalas ut. Denna skyddsregel får användas högst två gånger.

Efter 600 dagar görs en ny beräkning på samma sätt och där skyddsregeln gäller. Men efter ytterligare 300 dagar faller skyddsregeln. Då beräknas ersättningen från a-kassan på den lön som man haft under de senaste 12 månaderna.

Reglerna urholkar ersättningen. Efter 900 dagar är det inte längre rätt att kalla a-kassan för en försäkring. Visserligen har taket i a-kassan höjts från 7 september 2015, men det hindrar inte att vi ska verka för att skyddsregeln ska vara kvar även efter 900 dagar.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att ge LOs styrelse i uppdrag att skyddsregeln i a-kassan ska finnas kvar även efter 900 dagar.

17.60

Karensdagar i a-kassan – överflödiga och orättvisa

Handelsanställdas förbund

När någon förlorar sitt arbete behöver arbetslöshetsförsäkringen vara där som ett skydd. Det ska vara ett skydd som ser till att man har råd att betala hyran, köpa mat till familjen och fortsätta leva ett drägligt liv. I dag drabbas i stället varje person, som förlorat sitt jobb och behöver ersättning, av sex karensdagar från a-kassan. Det vill säga dagar då en arbetssökande inte får någon ersättning trots att hen är arbetslös och uppfyller a-kassans villkor.

Detta kanske inte är något större problem för den som haft en hög inkomst, men för de som inte haft resurser att bygga upp ett stort sparkapital kan detta vara förödande.

Ett försäkringsbolag kan resonera att deras kunder kan agera annorlunda och mer vårdslöst när de vet att de har en försäkring – så kallad ”moral hazard”. Oftast införs då någon typ av självrisk för att motverka detta. Karensdagarna i a-kassan motiveras ofta på samma sätt – som en typ av självrisk för arbetslöshetsförsäkringen.

Men a-kassan har redan en självrisk – de så kallade avstängningsdagarna. I de fall den försäkrade anses ha orsakat sin egen arbetslöshet, antingen genom att ha sagt upp sig själv eller genom att ha betett sig på ett sätt som lett till avsked, har personen inte rätt till någon ersättning under 45 ersättningsdagar. Det är en tämligen hård sanktion som också kan diskuteras, men oavsett, gör de karensdagarna onödiga som självrisk.

Det spelar ingen roll om du är uppsagd på grund av arbetsbrist, om du slutat på grund av mobbning eller trakasserier på arbetsplatsen eller om du blivit avskedad – alla behöver genomgå sex dagar utan någon ersättning över huvud taget.

Det andra moral hazard-problemet som karensdagar är tänkta att lösa, är att arbetssökande inte skulle vara benägna att söka arbete tillräckligt mycket om a-kassan var alltför generös. Först och främst är detta fel ände att attackera arbetslöshetsproblemet från. Arbetslösa är inte arbetslösa för att de är lata, människor vill i regel ha ett jobb att gå till. För att få folk i arbete krävs en fungerande arbetsmarknadspolitik, goda utbildningsmöjligheter och tillgång till arbeten. För det andra är ersättningen redan betydligt lägre än personens tidigare inkomst.

Karensdagarna är alltså både överflödiga och orättvisa. Det slår hårdast mot de som redan har det svårt, det vill säga människor som precis förlorat jobbet och människor med låg inkomst som inte kunnat spara ihop en buffert. Att antalet karensdagar minskas, och till slut avskaffas, skulle vara en stor vinst för LO-förbundens medlemmar.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO ska verka för att antalet karensdagar i a-kassan minskas samt att LO ska verka för att karensdagarna i a-kassan avskaffas på sikt.

Utlåtande motionerna 17.47–17.60 och 17.62 (att-sats 2)

17.47

att LO verkar för att taket i a-kassan höjs samt

att LO verkar för att ersättningen i a-kassan inte trappas ner ytterligare för dem som har varit arbetslösa under en längre period.

17.48

att LO verkar för att taket i a-kassan höjs samt

att LO verkar för att ersättningen i a-kassan inte trappas ner ytterligare för de som varit arbetslösa under en längre period.

17.49

att LO verkar för att taket i a-kassan höjs till att följa medianlönen i Sverige samt

att LO verkar för att ersättningen i a-kassan inte trappas ner ytterligare för de som varit arbetslösa under en längre period.

17.50

att a-kassan ska motsvara 80 procent av den faktiska lönen.

17.51

att ersättningen i försäkringen ska motsvara minst 80 procent av lönen för att på sikt höjas till 90 procent och att karensen för att få rätt till ersättning ska avskaffas.

17.52

att ge LOs styrelse i uppdrag att en utredning skyndsamt tillsätts som tittar över försäkringen och dess inträdeskrav i sin helhet samt ger förslag på åtgärder, så den återigen kan bli en bra försäkring som fler omfattas av,

att ge LOs styrelse i uppdrag att vår arbetslöshetsförsäkring ska vara 80 procent för 80 procent av LO-förbundens medlemskårs inkomst,

att ge LOs styrelse i uppdrag att karensdagarna i försäkringen stegvis minskas,

att ge LOs styrelse i uppdrag att a-kassan ska följa löneutvecklingen samt

att ge LOs styrelse i uppdrag att a-kassan i framtiden ska vara 90 procent i ersättning för vi måste ha visioner.

17.53

att verka för att tak och golv höjs i a-kassan samt

att målet för a-kasseersättningen ska vara 90 procent av lönen.

17.54

att LO verkar för att ta bort deltidsbegränsningarna från a-kassans regelverk.

17.55

att ge LOs styrelse i uppdrag att 60-veckorsregeln slopas samt

att ge LOs styrelse i uppdrag att deltidsstämpling ska vara möjligt under hela 300-dagarsperioden.

17.56

att LO ska arbeta för att man ska kunna tillgodoräkna sig sin arbetade tid i ett arbetsvillkor i alla arbetsmarknadspolitiska program.

17.57

att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att alla former av anställningsstöd ska vara kvalificeringsgrundande för a-kassa.

17.58

att obetald semester ska räknas som arbetad tid i arbetsvillkoret.

17.59

att ge LOs styrelse i uppdrag att skyddsregeln i a-kassan ska finnas kvar även efter 900 dagar.

17.60

att LO ska verka för att antalet karensdagar i a-kassan minskas samt
att LO ska verka för att karensdagarna i a-kassan avskaffas på sikt.

17.62

att ge LOs styrelse i uppdrag att ”principen” på alla åtgärdsanställningsformer på arbetsmarknaden ska vara a-kassegrundande (behandlas under dagordningspunkt 17.d.1).

Motionerna 17.47 till 17.57, 17.60 och 17.62 andra att-satsen yrkar på olika förbättringar av arbetslöshetsförsäkringen. Det gäller inkomsttak, lägsta ersättning, ersättningsnivåer och karensdagar likväl som kvalificeringsvillkor, ersättning vid deltidsarbetslöshet och subventionerade anställningar som grund för a-kasseersättning.

Mycket av det motionärerna till LO-kongressen 2021 efterfrågar att styrelsen ska verka för, har även LO-kongresserna 2012 och 2016 fattat beslut om. Motionärernas önskemål ligger därmed väl i linje med det kontinuerliga arbete som LO bedriver i syfte att påverka och opinionsbilda för en arbetslöshetsförsäkring med god inkomstrygghet. Det har dock varit svårt att få gehör för förbättringar och LOs styrelse är enig med motionärerna om att arbetslöshetsförsäkringen är i stort behov av det.

Det fackliga uppdraget är att bidra till en stabil arbetslöshetsförsäkring som ger ett gott inkomstskydd och har ett brett samhälleligt stöd. Det kräver att arbetslöshetsförsäkringen uppfattas som legitim. Det är också principiellt viktigt att löntagarkollektivet ryms och hålls ihop i en och samma arbetslöshetsförsäkring. En brett täckande arbetslöshetsförsäkring innebär större omfördelning och minskar risken för att ojämnt fördelade arbetslöshetsrisker får stor betydelse för inkomstskyddet. Det som gör det rationellt för enskilda löntagare att medverka till ett gott inkomstskydd för hela löntagarkollektivet, är att det minskar risken för att arbetslösa tvingas sälja sitt arbete till ett för lågt pris. Detta är något som i slutänden annars påverkar dem som redan har arbete.

En gemensamt finansierad arbetslöshetsförsäkring kräver en hög betalningsvilja. Den vilar på att tillräckligt många löntagare omfattas och har ett tillräckligt gott inkomstskydd. Så är inte fallet i dag.

2019 var det bara cirka 40 procent av de arbetslösa som hade a-kasseersättning eller

aktivitetsstöd (som baseras på att man tidigare haft rätt till a-kasseersättning). Det är nästan en halvering sedan början av 1990-talet. Den inkomstrelaterade ersättningen har också minskat drastiskt i värde. Sedan löneindexeringen avskaffades 1993 har inkomst-taket inte alls följt löneutvecklingen. I början av 1990-talet låg ungefär 70 procent av lönerna under taket. 2019 gjorde bara 15 procent av lönerna det (de första 100 ersättningsdagarna). Få löntagare får den utlovade ersättningsnivån om 80 procent (de första 200 ersättningsdagarna) om de skulle bli arbetslösa. Betalningsviljan är på grund av det här allvarligt hotad.

Våren 2020 förbättrades arbetslöshetsersättningen temporärt. Kvalificeringskravet sänktes samtidigt som ersättningstaket höjdes. LO kommer givetvis arbeta för att dessa temporära åtgärder ska bli permanenta. Förbättringarna som kom tillstånd är inte lika ambitiösa som LOs krav, varför det fortfarande finns mycket arbete kvar i frågan om arbetslöshetsförsäkringen.

I LOs jämlikhetsutredning har styrelsen nyligen gjort principiella ställningstaganden om en arbetslöshetsförsäkring som de flesta löntagare skulle omfattas av och som ger tillräckligt god inkomstrygghet. Dessa bygger i hög grad på beslut fattade av LO-kongresserna 2012 och 2016.

Det betyder att arbetslöshetsförsäkringen behöver ett rejält höjt inkomsttak som följer löneutvecklingen och att ersättningsnivåerna, inklusive den lägsta ersättningen, höjs. Den nivå på inkomsttaket som gällde innan löneindexeringen avskaffades, är en välavvägd ambitionsnivå. Det motsvarar en takhöjning som gör att månadslöner upp till ungefär 39 000 kronor skulle försäkras. Det är också den nivån på taket som bör löneindexeras för att det inte ska urholkas igen. Med den tillfälliga höjningen försäkras månadslöner upp till 33 000 kronor de första 100 dagarna och innan den tillfälliga höjningen av taket försäkrades månadslöner upp till 25 000 kronor. Även golvet bör höjas i linje med hur det såg ut i början av 1990-talet. Då motsvarade den lägsta ersättningen ungefär 35 procent av den högsta. Ersättningsnivån bör vidare vara 80 procent av den tidigare lönen upp till taket under hela arbetslöshetsperioden, inklusive i jobbgarantin för unga och jobb- och utvecklingsgarantin. Kongressen 2012 och 2016 beslutade även att LO skulle verka för att karensdagarna avskaffas helt samt att den långsiktiga målsättningen är 90 procents ersättningsnivå (upp till taket).

Styrelsen förutsätter att motionärerna bakom motionerna 17.50, 17.51 och 17.53 (att-sats 2) avser förbättrade ersättningsnivåer som andel av lönen upp till ett tak så att inte extremt höga arbetsinkomster ersätts utan övre gräns. Styrelsen föreslår därmed att kongressen anser motionerna 17.47, 17.48, 17.49 (att-sats 2), 17.50, 17.51, 17.52 (att-sats 3, 4, 5), 17.53 och 17.60 som alla handlar om inkomsttak, löneindexering, ersättningsnivåer och karensdagar besvarade. Styrelsens syn på inkomsttakets nivå är mer ambitiöst än i motionerna 17.49 (att-sats 1) och 17.52 (att-sats 2). Dessa bör därför avslås.

Höjda ersättningar behöver kombineras med ett bra och väl utformat kontrollsystem som bygger på en kombination av stöd, hjälp och kunskap om vilka krav som ställs på arbetslösa, och som minimerar risken för att de som kontrolleras kränks eller orättfärdigt drabbas av sanktioner. Styrelsens syn är att hög ersättning ska kombineras med ett kontrollsystem som gör att endast de få arbetslösa som inte står till arbetsmarknadens förfogande drabbas av sanktioner. Det står i skarp kontrast till ett system med låg ersättning som trappas ned med tid i arbetslöshet och drabbar alla likadant oavsett sökbetaende.

LO verkar också för att fler löntagare ska kunna omfattas av arbetslöshetsförsäkringen och att försäkringen också måste fungera för dem som har instabila och osäkra jobb.

Det handlar bland annat om att arbetskravet för att kvalificera sig måste sänkas och att det återigen blir möjligt att få full ersättning efter sex månaders arbete. Även detta har LO-kongresserna 2012 och 2016 fattat beslut om.

En annan principiellt viktig fråga är arbetslöshetsförsäkringens utformning för deltidarbetslösa. Det har också varit uppe på tidigare LO-kongresser, både 2012 och 2016. Det centrala problemet med dagens regelverk är den så kallade deltidsregeln, som ställer den deltidarbetslösa inför ett ultimatum efter 60 kalenderveckor: Att sluta jobba helt och fortsätta få a-kasseersättning eller att fortsätta jobba utan att få fyllnadsersättning. Det ruckar på den grundläggande logiken i arbetslöshetsförsäkringen som är att det alltid ska löna sig att ta arbete. Det är inte heller logiskt att både tillfälligt timanställda och varaktigt deltidarbete omfattas av begränsningen. De förstnämnda har inte ett varaktigt jobb som går att räkna med. De sistnämnda har varaktigheten, men inte tillräckligt många timmar. Det är väsentligt olika situationer som inte bör behandlas likadant. Detta är motionerna 17.54 och 17.55 inne på, och styrelsen delar den problembild som motionärerna målar upp.

Deltidarbetslösheten är omfattande och tar sig många olika uttryck. Det handlar om utbrett och varaktigt deltidarbete likväl som längre tidsbegränsade anställningar och ibland bemanningsanställningar, men inte minst olika former av tillfälliga påhugg. Otryggheten i arbetslivet har ökat och värst drabbade är LO-yrken inom privat och offentlig service- och tjänstesektor.

Arbetslöshetsförsäkringen kan dock inte lösa problemet med att allt fler har otrygga anställningar. Däremot kan försäkringen underlätta omställningen till varaktiga jobb på heltid om den kompletteras med en väl utformad aktiv arbetsmarknadspolitik. Det är också en naturlig utgångspunkt för LO att verka för att arbetslösa ska kunna öka och bredda sina kunskaper och färdigheter när (deltids-)arbetslösheten beror på bristfälliga kvalifikationer. En del av deltidarbetslösheten handlar om det. En kompetenshöjande aktiv arbetsmarknadspolitik kan också bidra till att flytta arbetsutbudet till delar av arbetsmarknaden där jobben är mer trygga och stabila. Det är också viktigt.

Styrelsens uppfattning är därför att både villkoren i arbetslöshetsförsäkringen och den aktiva arbetsmarknadspolitikerna för deltidarbetslösa behöver förbättras. Tillfälligt timanställda bör inte omfattas av någon deltidbegränsning alls, samt ha tillgång till aktiva insatser på samma villkor som helt arbetslösa. Varaktigt deltidarbete (deltidarbetslösa) bör erbjudas aktiva arbetsmarknadspolitiska insatser och aktivitetsstöd i stället för fyllnadsersättning från arbetslöshetsförsäkringen efter 30 veckor.

Styrelsen vill därmed verka för att öka möjligheterna för deltidarbetslösa att röra sig till trygga och stabila anställningar, utan att för den skull tumma på inkomstryggheten. Det skiljer sig något från vad motionerna 17.54 och 17.55 yrkar på och dessa bör därför avslås.

På kongressen 2016 beslutades också att LO ska verka för att alla subventionerade anställningar ska vara a-kassegrundande. Då detta är en befäst policy som LO aktivt arbetar med att få gehör för, anser styrelsen att motionerna 17.57 och 17.62 (att-sats 2) bör anses besvarade. Motion 17.56 yrkar på att alla arbetsmarknadspolitiska program ska vara a-kassegrundande. Den formuleringen inbegriper deltagande i program som ersätts med aktivitetsstöd. Det är inte rimligt att dessa är a-kassegrundande. Styrelsen föreslår därför att den motionen avslås.

Sammantaget skulle LOs policy vad gäller kvalificerings- och försäkringsvillkoren, tillsammans med det studerandevillkor som LO-kongressen 2016 också ställde sig bakom,

göra att betydligt fler löntagare skulle kunna omfattas av arbetslöshetsförsäkringen. Styrelsen anser därför inte att det är motiverat att tillsätta en utredning om inträdeskraven. Styrelsen föreslår därför att motion 17.52 (att-sats 1) avslås.

Den statliga utredningen om arbetslöshetsförsäkringen tillgodoser inte LOs uppfattning om vad god inkomstrygghet är. Även om fler löntagare ska kunna kvalificera sig föreslås inte att taket för högsta ersättning ska höjas. Dessutom ska nedtrappningen av ersättningsnivåer ske snabbare och vara i fler steg. Statens kostnader för inkomstrygghet vid arbetslöshet får heller inte öka.

Sammanfattningsvis gäller att LO kraftfullt kommer att fortsätta ta strid för en förbättrad arbetslöshetsförsäkring. LO accepterar inte en fortsatt urholkning av inkomstskyddet vid arbetslöshet.

Motion 17.58 vill att obetald semester ska kunna räknas in i arbetsvillkoret i arbetslöshetsförsäkringen.

Den statliga utredningen om ny arbetslöshetsförsäkring föreslår att arbetsvillkoret ersätts med ett så kallat inkomstvillkor. Om utredningens förslag blir verklighet innebär det att a-kasseersättningen framöver kommer att baseras enbart på arbetsinkomster. Om inestående semester betalas ut i samband med att en anställd slutar kommer den att ligga till grund för den ersättningsgrundande inkomsten för den som blir arbetslös.

Den centrala frågan för LO måste handla om att ta ett helhetsgrepp om vad som principiellt krävs av ett inkomstvillkor för att det inte ska missgynna LO-kollektivets löntagare. Detta med utgångspunkt i de skilda arbetsförhållanden och arbetslöshetsrisker som råder inom arbetaryrken. Styrelsen föreslår därför att motion 17.58 avslås.

Motion 17.59 handlar om den så kallade skyddsregeln i den inkomstrelaterade arbetslöshetsförsäkringen. Den tar fasta på situationer där den första ersättningsperioden är på väg att ta slut och det blir aktuellt för den arbetslösa att prövas för en ny. Då krävs (i skrivande stund) att den som är arbetslös har uppfyllt ett nytt arbetsvillkor parallellt med arbetslöshet. Skyddsregeln kommer in för att arbetsvillkoret kan uppfyllas med arbete i sex månader samtidigt som ersättningen beräknas på 12 månader. För den som precis har klarat att uppfylla ett nytt arbetsvillkor, kan ersättningen i den nya ersättningsperioden då bli väldigt låg. Därför säger skyddsregeln att ersättningen kan ges med 65 procent av den ersättningsgrundande inkomsten för den första ersättningsperioden om det är förmånligare. Detta får dock tillämpas för högst två ersättningsperioder som följer direkt efter varandra.

Vad motionären efterfrågar är att LOs styrelse ska verka för att skyddsregeln ska kunna tillämpas fler gånger. En i princip likalydande motion inkom till LO-kongressen 2016. Den avslogs då med motiveringen att det inte är en konstruktiv lösning på en svår arbetslöshetssituation.

Styrelsen sympatiserar förvisso med motionärens grundtanke, att värna arbetslösas inkomstrygghet. Ett alternativ som står till buds när en ersättningsperiod är på väg att ta slut, är att gå in i jobb- och utvecklingsgarantin eller jobbgarantin för unga. Då ges ersättning med aktivitetsstöd och det finns möjlighet att få vissa aktiva insatser som kan bidra till att arbetslösheten bryts. Den aktiva arbetsmarknadspolitiken behöver dock stärkas så att individen kan få ett mer behovsanpassat och kompetenshöjande stöd, till exempel en subventionerad anställning eller en utbildningsinsats som kan lägga grunden för en hållbar väg ut ur en svårlöst arbetslöshetssituation. Att kraftfullt verka för det är viktigare än en utökning av skyddsregeln. Styrelsen föreslår därför att kongressen avslår motion 17.59.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att anse motionerna 17.47, 17.48, 17.49 (att-sats 2), 17.50, 17.51, 17.52 (att-sats 3), 17.52 (att-sats 4), 17.52 (att-sats 5), 17.53, 17.57, 17.60, 17.62 (att-sats 2) besvarade samt *att* avslå motionerna 17.49 (att-sats 1), 17.52 (att-sats 1), 17.52 (att-sats 2), 17.54, 17.55, 17.56, 17.58, 17.59.

I debatten deltog

Sari Harri, Handels

Ola Edeblom, Musikerna

Mikael Johansson, LOs styrelse

Följande förslag förelåg

- Styrelsens utlåtande,
- Ola Edeblom, Musikerna, bifallsyrkande på motion 17.54,
- Sari Harri, Handels, bifallsyrkande på motion 17.60.

Beslut

Kongressen beslutade

att bifalla styrelsens utlåtande på motion 17.54.

Kongressen beslutade

att bifalla styrelsens utlåtande på motion 17.60.

Kongressen beslutade

att i övrigt bifalla styrelsens utlåtanden.

17.d.2 Arbetsmarknadspolitik – Arbetsförmedlingens roll – förmedling och matchning

Motion 17.61

17.61

Arbetsförmedlingen

Byggnadsarbetareförbundet region Stockholm–Gotland

Byggnads kongress 2018 uttalade sig klart och entydigt emot den privatisering av Arbetsförmedlingen som borgerliga politiker under flera år förbättrarett genom sämre anslag, svartmålning och hård kritik. Nu i en annalkande lågkonjunktur är demonteringen av Arbetsförmedlingen efter den politiska kräftgången med M/KD-budget och C och L:s politiska inflytande genom 73 punkts programmet ett politiskt faktum.

Arbetsförmedlingen ska bantas till oigenkännlighet och privata aktörer ska få sko sig på det som blir kvar genom jobbkonsulter och privata utbildare. Det här är ett dråpslag som inte gynnar de arbetslösa utan bara föder och göder ännu en nyliberal dröm, en dröm som riskerar att bli en mardröm för arbetstagare landet över.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO aktivt jobbar för att mildra effekterna av Arbetsförmedlingens privatisering samt

att kongressen uttalar sig emot demonteringen och privatiseringen av Arbetsförmedlingen och Arbetsförmedlingens uppgifter.

Utlåtande motion 17.61

17.61

att LO aktivt jobbar för att mildra effekterna av Arbetsförmedlingens privatisering samt
att kongressen uttalar sig emot demonteringen och privatiseringen av
Arbetsförmedlingen och Arbetsförmedlingens uppgifter.

Den kontinuerliga strukturomvandlingen innebär att arbetsuppgifter och arbeten försvinner medan andra växer fram. Rätt utformad bidrar den aktiva arbetsmarknadspolitiken till en fungerande arbetsmarknad genom en effektiv matchning mellan arbets sökande och arbetstillfällen samt till en strukturomvandling av ekonomin som innebär att bättre – mer produktiva, bättre betalda och mer tillfredsställande – jobb skapas. Aktiva och rustande arbetsmarknadspolitiska insatser, i kombination med god inkomsttrygghet under tiden, spelar en avgörande roll för att en positiv syn på strukturomvandling och ekonomisk öppenhet bland löntagare ska bibehållas.

Det är LOs uppfattning att arbetsmarknadspolitiken måste vara nationellt sammanhållen och likvärdig men också individanpassad. Alla arbetslösa som behöver stöd i sitt jobbsökande, oavsett bakgrund eller bostadsort, måste ges tillgång till insatser av god kvalitet som kan förbättra deras möjligheter på arbetsmarknaden.

Dessvärre har den aktiva arbetsmarknadspolitiken under lång tid rustats ned och förlorat i styrka. På senare år har en mindre del av de arbetslösa erbjudits arbetsmarknadspolitiska insatser. Utvecklingen har förstärkts genom kraftiga budgetnedskärningar 2019.

Januariavtalets utlovade privatisering av Arbetsförmedlingens matchningsverksamhet är ännu ett steg i fel riktning. Privatiseringsreformen innebär inte bara uppenbara risker för ett varierande, olikvärdigt och i vissa fall helt uteblivet stöd till arbets sökande och arbetsgivare över landet. Forskningen pekar dessutom på att arbetsmarknadstjänster är svåra att prissätta på rätt sätt och kan leda till icke-önskvärda konsekvenser. Betalningssystem med ersättningar utifrån storlek på åtagandet riskerar att leda till incitament för privata aktörer att locka till sig (och behålla) arbets sökande, snarare än att hjälpa dem till arbete. System med höga andelar prestationsbaserade ersättningar riskerar å andra sidan att ge privata aktörer incitament att fokusera på mer resursstarka arbets sökande och att endast erbjuda andra arbets sökande miniminivån av service, snarare än det som de har behov av. Dåligt utformade ekonomiska incitament riskerar även att leda till att arbets sökande pressas till snabb matchning snarare än till jobb som ger varaktig förankring på arbetsmarknaden. Utredningar och tidigare erfarenheter pekar därtill på att risken för felaktiga utbetalningar, missbruk och fusk bland annat genom manipulation av resultatmått ökar, samt att de privatiserade tjänsterna skapar ett större behov av kostsamma kontrollmekanismer.

Det är några av anledningarna till att LO har verkat för att mildra effekterna av Arbetsförmedlingens privatisering och stoppa den negativa utvecklingen inom arbetsmarknadspolitiken. Styrelsens avsikt är att LO ska fortsätta att göra det.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att bifalla motionen 17.61 (att-sats 1) samt

att anse motionen 17.61 (att-sats 2) besvarad.

I debatten deltog

Patrik Hellström, Fastighets

Therese Guovelin, LOs förste vice ordförande

Följande förslag förelåg

- Styrelsens utlåtande,
- Patrik Hellström, Fastighets, bifallsyrkande på motion 17.61 att-sats 2.

Beslut

att bifalla styrelsens utlåtande.

17.d.3 Arbetsmarknadspolitik

– Arbetsplatsförlagda insatser

Motionerna 17.62 (att-sats 1), 17.63–17.64, 17.78 (att-sats 2) och 17.65

17.62

Ordning och reda vid åtgärdsanställningar

Industrifacket Metall avd 46 Blekinge

Många som står långt ifrån arbetsmarknaden får olika åtgärdsanställningar. Det kan vara nystartsjobb och särskilt anställningsstöd med mera. Listan kan göras lång.

Arbetsgivarna upplever att det finns väldigt många åtgärder med olika krångliga villkor. De har inte koll på att det finns anställningsstöd som inte är a-kassegrundande. Vi förtroendevalda har samma problem.

När någon kommer in i en åtgärd är det inte självklart att denna är a-kassegrundande. Ett särskilt problem som uppstår för den här gruppen är att de inte kvalificerar sig för arbetsvillkoret i a-kassan. Många i den här gruppen går från åtgärd till åtgärd, vilket medför ett missbruk från arbetsgivarnas sida av de olika anställningsstöden och leder inte till tillsvidareanställningar.

Vi är positiva till en aktiv arbetsmarknadspolitik, men insatserna måste leda till en anställning utan stöd, så att det inte blir en osund konkurrensfördel för oseriösa arbetsgivare.

För den enskilde individen innebär en anställning med anställningsstöd oftast att hen inte får en grundläggande ekonomisk trygghet och får svårare att ingå avtal såsom telefonabonnemang, hyreskontrakt, banklån med mera.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att ge LOs styrelse i uppdrag att minimera antalet åtgärdsanställningsformer samt

att ge LOs styrelse i uppdrag att "principen" på alla åtgärdsanställningsformer på arbetsmarknaden ska vara a-kassegrundande (behandlas under dagordningspunkt 17.d.1).

17.63

Ökad kvalitetssäkring av anställningsstöd och liknande inom ramen för arbetsmarknadspolitiska program

Industrifacket Metall avd 34 Borås

Arbetsgivarens möjlighet till anställningsstöd är stort. De olika anställningsstöden som ryms under Arbetsförmedlingens paraply är många, introduktionsjobb, nystartsjobb och trygghetsanställning med flera. Olika program som i folkmun fortfarande kallas lönebidrag.

Inför varje placering får vi inom den fackliga organisationen frågan från Arbetsförmedlingens handläggare om ett yttrande genom ett så kallat samråd.

Tyvärr väger fackets yttrande gällande placeringen inte särskilt tungt. Ar-

betsförmedlingen väljer att genomföra placeringen oavsett vad som framkommit i samrådet.

Sällan vittnar våra medlemmar om återkoppling från handläggare på Arbetsförmedlingen med avsikt att följa upp åtgärder. Oftare har oseriösa arbetsgivare utnyttjat systemet och därmed skapat undanträngningseffekter. Något som både individ och bransch far illa av.

Vi anser att fackets yttrande i samråd gällande anställningsstöd och liknande ska resultera i mer kvalitetssäkrade placeringar för våra medlemmar.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att det fackliga inflytandet ska öka genom krav på återkoppling på uppföljning lämnat till den fackliga part som deltagit i samråd inför placering samt

att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att gällande kollektivavtal ska vara ett krav för att arbetsförmedlingen ska bevilja anställningsstöd och liknande inom ramen för arbetsmarknadspolitiska program.

17.64

Sämr trygghet

Kommunalarbetareförbundet avd Öst

I flera av LOs branscher förekommer subventionerade arbetsmarknadsåtgärder. Men är det rätt mot den enskilde individen? Enskilda individer bol-las runt i olika arbetsmarknadsåtgärder, trots att själva syftet med vissa av åtgärderna är att de ska leda till en tillsvidareanställning.

Den yttrandemöjlighet vi som fackförbund har är att samråda med Arbetsförmedlingen inför en placering i en arbetsmarknadspolitisk åtgärd, men det saknas uppföljning när det gäller lön och tillsvidareanställning.

Det finns många sätt för företagen att kringgå arbetsgivaransvar, till exempel vid nystartsjobb. Vid nystartsjobb behöver inte arbetsgivaren vara bunden av kollektivavtal, men enligt branschen ska det vara avtalsenlig lön. Vem följer upp att det blir så? I den här åtgärden behöver arbetsgivaren inte teckna några försäkringar, vilket annars är ett faktum i kollektivavtal.

Att få ett nystartsjobb kan vara ett första steg ut i arbetslivet, men i nuvarande system saknar den anställde helt trygghet i arbetslivet. När åtgärden upphör efter ett till två år kan individen hamna i nya arbetsmarknadsåtgärder och då tappa LAS-företräde, omplaceringsmöjligheter med mera. Det är inte heller säkert att alla åtgärder ger behörighet till a-kasseersättning vid uppsägning eller avslut av arbetsmarknadsåtgärden.

Det här är dumpning av villkoren på arbetsmarknaden, och det bekostas av skattemedel.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att ta fram en samlad strategi för hur LO-förbunden på ett framgångsrikt sätt ska kunna påverka politiken, så att det inte går att utnyttja de olika arbetsmarknadsåtgärderna på ett felaktigt sätt.

Utlåtande motionerna 17.62 (att-sats 1), 17.63, 17.64 och 17.78 (att-sats 2)

17.62

att ge LOs styrelse i uppdrag att minimera antalet åtgärdsanställningsformer.

17.63

att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att det fackliga inflytandet ska öka genom krav på återkoppling på uppföljning lämnat till den fackliga part som deltagit i samråd inför placering samt

att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att gällande kollektivavtal ska vara ett krav för att arbetsförmedlingen ska bevilja anställningsstöd och liknande inom ramen för arbetsmarknadspolitiska program.

17.64

att ta fram en samlad strategi för hur LO-förbunden på ett framgångsrikt sätt ska kunna påverka politiken, så att det inte går att utnyttja de olika arbetsmarknadsåtgärderna på ett felaktigt sätt.

17.78

att ge LOs styrelse i uppdrag att de på Arbetsförmedlingen förekommande arbetsmarknadspolitiska program endast ska gälla på kollektivavtalsbundna arbetsplatser (behandlas under dagordningspunkt 17.d.3).

Inom den aktiva arbetsmarknadspolitiken finns flera typer av subventionerade anställningar för personer som varit utan arbete en längre tid och, under vissa förutsättningar, för nyanlända invandrare eller personer med funktionsnedsättningar. Anställningarna riktar sig till olika målgrupper, vilket återspeglas i regelverket och motiverar vissa skillnader i varaktighet och subventionsnivå. Gemensamt för dem alla är att de syftar till att stärka individernas ställning på arbetsmarknaden, genom att de får arbetslivserfarenhet, kontakter och referenser som kan vara betydelsefulla för att de ska nå varaktig sysselsättning och egen försörjning. För att olika målgruppers behov ska kunna tillgodoses kan det därför behövas mer än en stödform, samtidigt som det är angeläget att de som finns är väl avvägda och att antalet stödformer inte är större än nödvändigt. Det är viktigt att insatserna inte konkurrerar med varandra och att regelverken inte är mer komplicerade än nödvändigt. Det kan, som motion 17.62 uppmärksammar, påverka arbetsgivares vilja att använda insatserna negativt.

Studier har visat att subventionerad sysselsättning har en tydlig positiv effekt när det gäller att förbättra personers möjlighet att få reguljära arbeten. Samtidigt kan negativa konsekvenser uppstå, såsom konkurrenssnedvridning, undanträngningseffekter eller missbruk och fusk. Det är viktigt att de negativa konsekvenserna begränsas.

Regelverket kräver i vissa fall att det finns kollektivavtal på arbetsplatser med subventionerade anställningar, eller att lönen och villkoren är likvärdiga med kollektivavtal i branschen. Dessutom ska Arbetsförmedlingen, i de allra flesta fallen, göra en arbetsmarknadspolitisk bedömning av lämpligheten i anvisningen, vilket inbegriper att konkurrensen på arbetsmarknaden inte snedvrids. Utan en välfungerande kontroll av regelverket riskerar de subventionerade anställningarna att underminera villkoren på

arbetsmarknaden. Inför anvisning till de allra flesta former av subventionerade anställningar ingår i myndighetens kontrolluppdrag en skyldighet att samråda med berörd facklig organisation.

Samrådet fyller en viktig funktion. De fackliga organisationerna har ofta information som är viktig för Arbetsförmedlingens bedömning av anvisningens lämplighet, till exempel vilka löner och anställningsvillkor som är normala för branschen och ifall det har skett uppsägningar som innebär att det finns tidigare anställda med återanställningsrätt. Allt detta är av betydelse för att Arbetsförmedlingen ska kunna fatta beslut på goda grunder.

Tyvärr fungerar inte samrådet bra nog. Arbetsförmedlingen brister i genomförandet och det är oklart om synpunkter tas till vara i Arbetsförmedlingens beslut. LO arbetar aktivt för att få samrådet att fungera som det är tänkt. Arbetet har hittills resulterat i att myndigheten har förtydligat sina interna instruktioner, tydliggjort varje handläggares ansvar att genomföra och dokumentera samråd samt uppdaterat samrådsblanketten där flera av fackförbundens synpunkter har omhändertagits. På LOs initiativ fick myndigheten 2018 ett regeringsuppdrag om att göra en kartläggning för att öka kunskapen om varför samråd inte alltid genomförs, samt hur informationen bedöms när samråd genomförs. Kartläggningen har resulterat i ett bra kunskapsunderlag för att bristerna ska kunna åtgärdas. Genom kartläggningen har också vi som fackliga organisationer fått värdefull kunskap om hur vi kan bli ännu bättre i vår roll.

På LOs initiativ har regeringen även tillsatt en utredning inom arbetsmarknadsdepartementet under 2021. Utredaren ska följa upp bristerna som Arbetsförmedlingen identifierade i sin kartläggning och lämna förslag för att förbättra hanteringen. Utredningsarbetet ska ske i dialog med LO och fackförbunden. LO arbetar för att flera brister som uppmärksammades i Arbetsförmedlingens kartläggning och som fackförbunden har identifierat ska åtgärdas i närtid. En viktig del i ett stärkt samråd är, vilket tas upp i motion 17.63, att Arbetsförmedlingen ger återkoppling till facket om anvisning sker. När så är fallet bör fackförbunden ges möjlighet att kontakta personer som har lämnat samtycke för att informera om deras rättigheter och skyldigheter på arbetsplatsen. Det är emellertid viktigt att det också fortsatt är Arbetsförmedlingen som bär ansvaret för att kontrollera lämpligheten i varje anvisning. En annan viktig del är att fackförbunden kompenseras ekonomiskt för den arbetsbelastning och arbetstid som läggs för att Arbetsförmedlingen ska kunna fatta beslut på goda grunder (genom nuvarande ordning finansieras verksamheten till fullo genom fackförbundsmedlemmarna).

Parallellt med att förbättra samrådet måste kraven på arbetsgivare som anställer med lönesubventioner i vissa avseenden skärpas. Nystartsjobb bör omfattas av krav på att både lön och övriga anställningsförmåner, till exempel arbetsskadeförsäkring och tjänstepension, ska vara likvärdiga med vad som gäller i kollektivavtalen. Lönebidrag som riktar sig till personer med funktionsnedsättning, introduktionsjobb och extratjänster bör även de villkoras med att lön och övriga anställningsförmåner är likvärdiga med vad som gäller i kollektivavtal i branschen. Det räcker inte att lönen och förmånerna ”i väsentliga delar” är likvärdiga.

Tydligare krav kräver bättre kontroll. På LOs initiativ införs en rätt för Arbetsförmedlingen att begära in uppgifter om lön och försäkringar från banker och försäkringsbolag, för att kunna kontrollera så att lön verkligen har utbetalats och att individen har ett försäkringsskydd. Men det är inte tillräckligt. Om Arbetsförmedlingens kontroll skulle påvisa att kraven som ställs avsiktligt inte uppfylls eller kringgås måste

straffsanktioner kunna utkrävas. Ett exempel på att inte uppfylla kraven är att uppvisa att försäkringsinbetalning har gjorts men sedan sluta att betala in premien efter att stödet blivit beviljat. I dessa fall räcker inte att arbetsgivaren kan bli återbetalningsskyldig det belopp Arbetsförmedlingen har betalat ut.

I samverkan med medlemsförbunden arbetar LO systematiskt med att påverka politiken så att det inte går att utnyttja de olika arbetsmarknadsåtgärderna på ett felaktigt sätt och att regelverket inkluderar tydligare krav, kontroll och sanktioner. Ett felaktigt utnyttjande av anställningsstöden av oseriösa arbetsgivare riskerar i förlängningen leda till att villkor på arbetsmarknaden dumpas, som motion 17.64 uppmärksammar. Det skadar både arbetstagare och konkurrensen på arbetsmarknaden och måste få ett stopp.

I Arbetsförmedlingens uppgift ingår att se till att verksamheten inte snedvrider konkurrensförutsättningarna på arbetsmarknaden eller på ett omotiverat sätt tränger undan arbetstillfällen. Myndigheten behöver bli bättre på att beakta detta när de bedömer om en subventionerad anställning är lämplig. Taken för vilka löner som subventioneras är av relevans för lämpligheten. De lågt satta taken leder till att anställningar med stöd i stor utsträckning koncentreras till delar av arbetsmarknaden med låg kollektivavtalsäckning och sämre villkor. Det gör att konkurrensen kan snedvridas i vissa branscher och regioner. LO driver därför kravet om att taken för samtliga former av lönestöd bör ligga en bra bit över medellönen på svensk arbetsmarknad.

Krav om att lön och andra anställningsförmåner ska följa kollektivavtal, eller vara likvärdiga med kollektivavtal i branschen, för den som anställs med någon form av lönestöd ska säkerställa att denna grupp omfattas av de villkor parterna kommit överens om ska gälla. Att arbetsgivare som tar emot en subvention kan svara mot detta ska vara grundläggande i kontrollen inför varje anvisning. Kan arbetsgivaren inte göra det är anvisningen helt enkelt inte lämplig. På denna punkt finns enligt LO-styrelsen inget utrymme för undantag.

Att kräva att arbetsgivare ska ha tecknat kollektivavtal för att ta emot arbetslösa i arbetsmarknadspolitiska program, som motion 17.63 och 17.78 föreslår, skulle kunna vara ett än mer effektivt sätt att säkerställa acceptabla villkor. Å ena sidan skulle det tydliggöra att det är de villkor som parterna gemensamt beslutat om som gäller. Å andra sidan finns det viktiga principiella problem med att villkora arbetsmarknadspolitiken på det sättet. Det skulle riskera att förändra balansen i den arbetsmarknadsmodell vi försvarar, och frågan bör ses även ur det perspektivet.

Om staten skulle ställa som villkor att arbetsgivare måste ha slutit avtal med en fackförening för att få tillgång till statligt stöd skulle fackets fria och oberoende ställning gentemot staten äventyras. Ett sådant krav skulle riskera att öppna upp för staten att försöka överpröva den fackliga verksamheten. Ett krav på kollektivavtal som förutsättning för att bedriva en väsentlig del av den aktiva arbetsmarknadspolitiken skulle ge staten starka incitament att övervaka och försöka påverka kollektivavtalsäckningen och därmed också avtalens innehåll, kanske inte alla gånger i linje med arbetstagarintressen.

Det skulle också riskera att minska förståelsen för fackets roll i att bestämma villkoren på arbetsmarknaden. Om staten görs till garant för att det finns kollektivavtal blir det mindre tydligt varför det är viktigt att gå med i facket. Det är mycket viktigt att det förblir en facklig uppgift att med egen kraft upprätthålla en hög kollektivavtalsäckning och stå som bärare av kollektivavtalen och en självständig part i den svenska arbetsmarknadsmodellen. Att bära kollektivavtalen kan och får aldrig bli en uppgift för staten.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar
att bifalla motionen 17.63 (att-sats 1) samt
att anse motionerna 17.62 (att-sats 1), 17.63 (att-sats 2), 17.64, 17.78 (att-sats 2) besvarede.

17.65

Förändra pensionsmöjligheter

Fastighetsanställdas Förbund avd Skövde

Den som jobbar på Samhall ska vara anvisad dit och deltar därmed i en arbetsmarknadspolitisk åtgärd. Arbetsmarknadspolitiska åtgärder finns för den som står till arbetsmarknadens förfogande. Dit räknas inte pensionärer och pensionsåldern är 65 år.

Samhalls bidrag från staten upphör för den som är äldre än 65 år. Den som jobbar på Samhall kan alltså inte jobba längre än till 65 år. Men Samhallanställda vill också ha möjligheten att fortsätta jobba efter 65 om ork och vilja finns. Vi vill ha rätt att jobba till 67 eller den framtida pensionsåldern.

Samhall borde ha pensionsmöjligheter som är mer i samklang med andras rätt till flexibel pensionsålder. Det kräver nya beslut från riksdag och regering. Det borde vara en självklarhet att flexibel pensionsålder på Samhall ska hänga ihop med övriga förändringar som sker med pensionssystemet, lagstiftning, försäkringar och avtal.

LO har ett samordnande ansvar för LO-förbundens kollektivavtal på Samhall.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO tar initiativ till ett gemensamt agerande för att få riksdag och regering att förändra pensionsåldern för Samhallanställda så att de kan arbeta lika länge som övriga arbetsmarknaden har möjlighet till.

Utlåtande motion 17.65

17.65

att LO tar initiativ till ett gemensamt agerande för att få riksdag och regering att förändra pensionsåldern för Samhallanställda så att de kan arbeta lika länge som övriga arbetsmarknaden har möjlighet till.

Motionen tar upp att den som är i en arbetsmarknadspolitisk åtgärd inom Samhall inte kan välja att arbeta kvar efter 65 år. Motionen vill att Samhallanställda ska få möjlighet att välja om de vill arbeta efter de fyllt 65.

LO-styrelsens uppfattning är att alla ska ha rätt till ett arbete. De som anvisas arbete inom Samhall kan ofta inte ta ett annat arbete på den öppna arbetsmarknaden och fråntas i dag rätten att välja att jobba kvar efter 65. Det innebär att de inte får samma möjlighet till att kunna få högre pension och nyttja sin arbetsförmåga. LO står för lika-behandling, Samhallanställda borde som alla andra få en möjlighet att kunna välja att arbeta kvar efter 65 års ålder.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att bifalla motionen 17.65.

I debatten deltog

Annicka Falck, Fastighets

Petter Zetterqvist, Hotell- och restaurangfacket

Följande förslag förelåg

- Styrelsens utlåtande,
- Annicka Falck, Fastighets bifallsyrkande på styrelsens utlåtande på motion 17.65,
- Petter Zetterqvist, Hotell- och restaurangfacket, bifallsyrkande på styrelsens utlåtande på motion 17.65.

Beslut

Kongressen beslutade

att bifalla styrelsens utlåtanden.

17.e Utbildningspolitik

Motionerna 17.66–17.68, 14.12 (att-sats 2), 17.69, 14.26 (att-sats 7) och 17.70–17.71

17.66

Ta tillbaka kontrollen över skolan

Målareförbundet, Seko, Byggnadsarbetareförbundet

I början av 1990-talet marknadsutsattes den svenska skolan. Konkurrensen om eleverna skulle driva fram bättre kvalitet, bättre resultat, nya pedagogiska modeller, en mer effektiv resursanvändning och att det skulle bli fler ideella skolhuvudmän.

I dag vet vi att inga av dessa löften har infriats utan marknadsutsättningen har i stället fört med sig en lång rad andra mycket negativa och kostsamma effekter för eleverna och för samhället. Den tydligaste effekten är att den marknadsdrivna skolan effektivt driver fram en skolsegregation.

Marknadskrafterna sorterar eleverna till olika skolor efter föräldrarnas utbildningsnivå och ekonomi och det sätter fart på skolsegregationen. De skolor som värvar elever med välutbildade föräldrar är vinnare. De får elever som kräver minimalt med lärarresurs samtidigt som de får god ekonomi genom systemet med skolpeng. Motsatsen inträffar på de skolor som förlorar elever. De får en allt större andel elever som behöver extra stöd samtidigt som ekonomin spricker. Dessutom lämnar erfarna skolledare och lärare dessa skolor.

Utöver det har marknadsutsättningen fört med sig ökade kostnader, betygsinflation, konkurser och kriminella skolhuvudmän. Dessutom har den grundlagsfästa insynen, yttrandefriheten och meddelarskyddet försvunnit.

Sedan skolan marknadsutsattes har betygsskillnaderna mellan skolor fördubblats och det har blivit allt färre elever som kommer in på ett nationellt program i gymnasieskolan. Det senaste läsåret var det nästan 16 procent av eleverna som stängdes ute från gymnasieskolans nationella program. Det kan jämföras med 1998 då det var knappt 9 procent som inte klarade kraven. Under 2019 var det 17 600 elever som stängdes ute från den självklara rätten att få en gymnasieutbildning och därmed komma in i arbets- och samhällslivet.

I gymnasieskolan har konkurrensen om eleverna skapat ett överutbud av utbildningsplatser på program som inte leder till jobb samtidigt som det är för få utbildningsplatser i de program som arbetsmarknaden efterfrågar. I dag är det omöjligt för en kommun att planera utbudet och dimensioneringen av olika program efter samhällets behov.

De enda som gynnas av denna utveckling är skolaktiebolagen. De växer och de startar nya skolor varje år. Överskotten från skolpengssystemet räcker både till stora vinster och till att expandera i Sverige och utomlands. Det är mycket lönsamt att segregera skolor i Sverige.

Problemet för samhället är att ju bättre det går för skolbolagen desto sämre går det för skolan. För varje ny aktiebolagsskola som startas ökar skolsegregationen och det blir allt fler elever som får stora problem med att klara sina studier och att komma in i arbetslivet.

Ett konkurrensutsatt skolsystem kan aldrig bli likvärdigt. Marknadsmekanismerna leder alltid till stora skillnader och till att skolor och elevgrupper slås ut. Därför måste dagens skolpolitik ändras i grunden.

Vi föreslår att kongressen beslutar

- att** LO aktivt ska verka för att det är de demokratiskt valda församlingarna i kommunerna som ska besluta om skolans organisation, elevfördelning och resursfördelning,
- att** LO aktivt ska verka för att samhället ska återta besluten och kontrollen över yrkesutbildningarna. Det behövs en statlig regional planering av gymnasieskolans dimensionering, programutbud och antagning,
- att** LO aktivt ska verka för att dagens krav för inträde i gymnasieskolan ska avvecklas. När samhället kräver en genomgången gymnasieskola för att kunna etablera sig på arbetsmarknaden ska alla ska ges tillräckligt med stöd för att klara den samt
- att** LO aktivt ska verka för att aktiebolagen avvecklas från den svenska grund- och gymnasieskolan.

17.67

Ta tillbaka kontrollen över skolan

Fastighetsanställdas Förbund

I början av 1990-talet marknadsutsattes den svenska skolan. Konkurrensen om eleverna blev lösningen för bättre kvalitet, bättre resultat, nya pedagogiska modeller, en mer effektiv resursanvändning. Det skulle också ge oss fler ideella skolhuvudmän.

Inget av dessa löften och förhoppningar har infriats. Marknadsutsättningen har i stället gett oss mycket negativa och kostsamma effekter för eleverna och för samhället. Vi har också fått skolsegregation.

De skolor som värvar elever med välutbildade föräldrar är vinnare. Skolor med elever som kräver minimalt med lärarresurser får god ekonomi genom systemet med skolpeng. Motsatsen inträffar på de skolor som förlorar elever. De får en allt större andel elever som behöver extra stöd samtidigt som ekonomin spricker.

Skolmarknaden ger ökade kostnader, betygsinflation, konkurser och även kriminella skolhuvudmän. Den grundlagsfästa insynen, yttrandefriheten och meddelarskyddet är borta.

I gymnasieskolan har konkurrensen om eleverna skapat ett överutbud av utbildningsplatser på program som inte leder till jobb samtidigt som det är för få utbildningsplatser i de program som arbetsmarknaden efterfrågar. I dag är det omöjligt för en kommun att planera utbudet och dimensioneringen av olika program efter samhällets behov.

De enda som gynnas av denna utveckling är skolaktiebolagen. De växer och de startar nya skolor varje år. Det är mycket lönsamt att segregera skolor i Sverige. Problemet för samhället är att ju bättre det går för skolbolagen desto sämre går det för skolan. Dagens skolpolitik ändras i grunden.

Vi föreslår att kongressen beslutar

- att LO aktivt verkar för att det är de demokratiskt valda församlingarna i kommunerna som ska besluta om skolans organisation, elevfördelning och resursfördelning,**
- att LO verkar för att samhället återtar besluten och kontrollen över yrkesutbildningarna genom en statlig regional planering av gymnasieskolans dimensionering, programutbud och antagning,**
- att LO verkar för att dagens krav för inträde i gymnasieskolan ska avvecklas, alla ska ges tillräckligt med stöd för att klara den samt**
- att LO verkar för att aktiebolagen avvecklas från den svenska grund- och gymnasieskolan.**

Utlåtande motionerna 17.66 och 17.67

17.66

- att* LO aktivt ska verka för att det är de demokratiskt valda församlingarna i kommunerna som ska besluta om skolans organisation, elevfördelning och resursfördelning,
- att* LO aktivt ska verka för att samhället ska återta besluten och kontrollen över yrkesutbildningarna. Det behövs en statlig regional planering av gymnasieskolans dimensionering, programutbud och antagning,
- att* LO aktivt ska verka för att dagens krav för inträde i gymnasieskolan ska avvecklas. När samhället kräver en genomgången gymnasieskola för att kunna etablera sig på arbetsmarknaden ska alla ska ges tillräckligt med stöd för att klara den samt
- att* LO aktivt ska verka för att aktiebolagen avvecklas från den svenska grund- och gymnasieskolan.

17.67

- att* LO aktivt verkar för att det är de demokratiskt valda församlingarna i kommunerna som ska besluta om skolans organisation, elevfördelning och resursfördelning,
- att* LO verkar för att samhället återtar besluten och kontrollen över yrkesutbildningarna genom en statlig regional planering av gymnasieskolans dimensionering, programutbud och antagning,
- att* LO verkar för att dagens krav för inträde i gymnasieskolan ska avvecklas, alla ska ges tillräckligt med stöd för att klara den samt
- att* LO verkar för att aktiebolagen avvecklas från den svenska grund- och gymnasieskolan.

Alla elever ska ges samma chans att lyckas i skolan – oavsett bakgrund, förutsättningar eller bostadsort. Så ser det inte ut i dagens svenska skola. Det är ett brott mot vad som anges i skollagen, att skolan ska vara likvärdig oavsett var i landet den anordnas och att skolan ska kompensera för elevers olika bakgrund och förutsättningar.

Motionärerna beskriver förtjänstfullt i sina motioner vilka konsekvenser marknadiseringen har fått för skolsystemet i flera perspektiv och inte minst likvärdigheten i skolan. I början av 90-talet framhölls den svenska skolans framgångar och likvärdighet som ett internationellt föredöme. Men i dag har Sverige den mest ojämlika skolan i Norden. Elevernas socioekonomiska bakgrund återspeglar sig alltmer i skolresultaten, samtidigt som skolan har ett kompensatoriskt uppdrag att försöka motverka sådana skillnader. Det är i dag det största problemet i svensk skola, inte minst för den enskilda individen men också för samhället som helhet.

LOs styrelse anser att det är av största vikt att komma till rätta med de systemfel som finns på grund av marknadiseringen. Kombinationen fritt skolval, skolpeng som resursfördelningsmodell, konkurrens om eleverna och rätt för vinstdrivande aktörer att driva en skola innebär att Sverige har ett världsunikt marknadiserat skolsystem.

I motionerna 17.66 och 17.67 föreslås bland annat att LO aktivt ska verka för att skolans organisation, elevfördelning och resursfördelning ska styras av de demokratiskt valda församlingarna, inte av marknadsprinciper. I samma anda föreslås också att detta även ska gälla för yrkesutbildningarna, att de ska vara i samhällets kontroll och att det behövs en statlig regional planering av gymnasieskolans dimensionering, programutbud och antagning. Styrelsen instämmer i motionärernas uppfattning. Skolan är en samhälls-

institution som ska avväga olika intressen och se till vad som är bra för medborgarna och samhället som helhet. Det gör inte marknadsmekanismerna. Därför anser styrelsen att beslut om skolans organisation, resursfördelning, etablering och urvalsregler ska ligga inom det allmännas kontroll.

Sedan kongressen 2016 har LO verkat på flera olika sätt för att påverka politiken i en annan riktning än ett försvar av rådande ordning. Bland annat genom samarbetsprojektet *Likvärdighetsagendan – Ge alla elever samma chans*, som gjordes tillsammans med de två lärarfacken. Där föreslogs bland annat att staten behöver ta ett ökat ansvar för skolans finansiering och att ett nytt resursfördelningssystem som ersätter dagens skolpengssystem måste utformas, som inte bidrar till drivkrafter som motverkar likvärdigheten i skolan. Utöver det föreslogs även att det ska införas en gemensam antagning för alla skolor oavsett huvudman och att mer likvärdiga rättvisa antagnings- och urvalsregler för skolverket ska tas fram, som inte får diskriminera elever utifrån socioekonomisk eller annan bakgrund. Även ökad kontroll över etablering av nya fristående skolor och en regionaliserad gymnasieskola lades fram som förslag. Liknande förslag lades också fram i LO-rapporten *Program för en jämlik skola* som publicerades 2018 inom ramen för LOs jämlikhetsutredning.

I motionerna föreslås även att LO ska verka för att dagens krav för inträde i gymnasieskolan ska avvecklas. Att ett relativt stort antal elever inte kommer in på gymnasieskolan är ett allvarligt problem. En fullgjord gymnasieexamen är i princip ett krav för att komma in på arbetsmarknaden. Arbetslöshet och social ohälsa är starkt kopplat till en misslyckad skolgång och kostar samhället stora summor. Det finns flera faktorer som bidrar till att ett antal elever inte klarar av inträdeskraven för att komma in på gymnasiet, bland annat brist på tidiga insatser och stöd. LOs styrelse anser dock att det finns en institutionell faktor som orsakar att många elever i grundskolan inte klarar inträdeskravet till gymnasiet och det är införandet av en underkäntnivå i betygsskalan. Det är en märklig ordning med tanke på att grundskolan genom skolplikten är obligatorisk. I grundskolan finns det inga möjligheter för eleverna att gå om och samtidigt kommer de inte vidare till gymnasieskolan om de får betyget underkänt i vissa ämnen. I det tidigare betygssystemet med skalan 1–5 fanns ingen underkäntnivå och de som fick några 1:or och 2:or i betyg kunde trots det gå vidare till gymnasiet. En 1:a i betyg innebar att eleven var godkänd men svag i ämnet. Sannolikt skulle en hel del av de eleverna från den tiden fått betyget F (underkänt) i dagens system och stoppats från att komma vidare till gymnasiet. Att få betyget underkänt är stigmatiserande, inte minst för elever som kommer från studieovana hem och bidrar samtidigt också till betygsstress. Det är barn vi pratar om. Skolan ska vara stödjande och upplyftande, inte sänkande. Styrelsen anser därför att LO ska verka för att underkäntnivån i betygsskalan i grundskolan ska avvecklas.

Motionärerna föreslår dessutom att LO aktivt ska verka för att aktiebolagen avvecklas från den svenska grund- och gymnasieskolan. Aktiebolag är i dag den vanligaste företagsformen för friskolor. Utvecklingen har blivit något helt annat än vad motiveringen var när friskolereformen genomfördes i början av 1990-talet, då det talades om att öka mångfalden och ge föräldrakooperativ och idéburna verksamheter en chans att driva skolor. Friskolesektorn domineras i dag av ett fåtal stora koncerner som under årens lopp har köpt upp mindre fristående skolor. Visionen om mångfald och valfrihet blev i stället en storskalig skolindustri med syfte att göra så stor vinst som möjligt, vilket beskrivs i LO-rapporten, *Skolindustrin – hur mångfald blev enfald* (2018).

Den fria etableringsrätten medför att aktörer som har andra motiv än att primärt se

till att eleverna går ut skolan med kunskap som vinst, kan ge sig in på skolmarknaden. Därför är det problematiskt med aktiebolag inom skolväsendet. Eftersom syftet med ett aktiebolag, enligt aktiebolagslagen, är att det ska generera vinst. Styrelsen delar således motionärernas problembild av skolsystemet och hur dess konstruktion har blivit ett drivhus för aktiebolag som primärt vill tjäna pengar.

Samtidigt är det som motionärerna föreslår inte oproblematiskt. Att avveckla aktiebolagen inom exempelvis gymnasieskolan skulle kunna leda till problem inom flera branscher, där ett flertal yrkesutbildningar drivs i aktiebolagsform och som enbart har som syfte att säkerställa kompetensförsörjningsbehovet till det egna företaget eller branschen och där huvudmannen skjuter till egna resurser för att få en så bra utbildad arbetskraft som möjligt.

Under förra mandatperioden tillsatte regeringen tre utredningar med uppgift att bland annat lägga fram förslag som adresserar de problem som skolsystemet har och som LO bildat opinion kring. Syftet med utredningen, *Utredningen om planering och dimensionering av komvux och gymnasieskola* är bland annat att trygga den regionala och nationella kompetensförsörjningen, effektivisera resursutnyttjandet och förbättra tillgången till ett allsidigt brett utbud av utbildningar av hög kvalitet. Syftet är även att främja en likvärdig utbildning och minska segregationen inom gymnasieskolan. Utredningen, *Utredningen om en mer likvärdig skola*, har analyserat och föreslagit åtgärder för att minska skolsegregationen och förbättra resurstilldelningen till förskoleklass och grundskola. Syftet är att öka likvärdigheten inom de skolformerna. Utredningen ”Jämlikhetskommissionen” hade i uppdrag att bland annat föreslå åtgärder för att alla ska få en likvärdig tillgång till en god utbildning. LO har träffat dessa utredningar i olika sammanhang och fört fram sina synpunkter om vad problemet med dagens skolsystem är och vilka åtgärder som krävs för att komma till rätta med det.

Dessa utredningar presenterade sina förslag under 2020 och LOs styrelse har också via remissvar fört fram sina synpunkter, bland annat att skolan ska styras av demokratiska beslut, inte av marknaden eller av enskilda skolors vinstintresse. Men även att LO vill se en mer statlig styrning av gymnasieskolan och vuxenutbildningen för att öka likvärdigheten och minska segregationen inom utbildningssystemet.

LO har också fört fram att det är viktigt med en gemensam antagningsorganisation för att värna en blandad elevsammansättning, men även av rättviseskäl. Elever ska inte väljas bort av friskolor som vill vinstmaximera. Antagningen ska skötas av Skolverket och inte av enskilda huvudmän.

LO har också varit tydliga med att det är viktigt att komma till rätta med matchningsproblemen som finns på svensk arbetsmarknad. Det gör man genom att dimensionera utbildningarna rätt, men även genom att arbetsgivare betalar ut bra löner och skapar goda arbetsvillkor.

LO ska på olika sätt aktivt arbeta för att dessa förslag får politiskt stöd.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att bifalla motionen 17.67 (att-sats 3),

att anse motionerna 17.66 (att-sats 1), 17.66 (att-sats 2), 17.66 (att-sats 3), 17.67 (att-sats 1), 17.67 (att-sats 2) besvarade samt

att avslå motionerna 17.66 (att-sats 4), 17.67 (att-sats 4).

17.68

Satsningar på yrkesprogram och branschskolor

Elektrikerförbundet

Många branscher ser bristen på arbetskraft och utbildningsmöjligheter som ett direkt arbetsmiljöhot när snittåldern rör sig uppåt och yrkeskåren krymper i förhållande till arbetsuppgifterna. Det gäller framför allt branscher som är relativt små och specialiserade. Exempel är energibranschen, telekombranschen och inom järnvägsinfrastruktur.

Vi skulle därför vilja se ett yrkesprogramlyft, där regeringen skjuter till extrapengar till yrkesprogrammen för att kunna höja kvalitén på framför allt den praktiska undervisningen. Vi skulle här gärna se att en del av pengarna blev viktade för att programmen skulle kunna satsa extra på inriktningar som träffar bristyrken.

Vi ser också att projektet med branschskolor, där mindre yrken med behov av en viss kompetens kan få en ny rekryteringsgrund. Branschskolor säkerställer ett rimligt elevunderlag, där kommunerna slipper konkurrera sinsemellan programmen och flera skolor slipper köpa in dyr specialutrustning.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO uppmanar regeringen att ta initiativ till ett Yrkesprogramlyft, med särskilda satsningar på bristyrken samt
att LO uppmanar regeringen att resurserna till projektet med branschskolor ökar.

Utlåtande motionerna 17.68 och 14.12 (att-sats 2)

17.68

att LO uppmanar regeringen att ta initiativ till ett Yrkesprogramlyft, med särskilda satsningar på bristyrken samt

att LO uppmanar regeringen att resurserna till projektet med branschskolor ökar.

14.12

att LO verkar för att det svenska utbildningssystemet anpassas för att i högre grad rikta sig till redan yrkesverksamma. Fler bör ges möjlighet till kompetensutveckling och att utbilda sig till bristyrken med en ersättningsnivå som motsvarar inkomstbortfallsprincipen i arbetslöshetsförsäkringen (behandlas under dagordningspunkt 17.e).

Det råder en omfattande brist på gymnasialt yrkesutbildade, samtidigt som yrkesutbildningarna under en längre tid attraherat allt färre elever, trots den goda arbetsmarknaden för gymnasialt utbildade. Sju av tio som har tagit en yrkesexamen har jobb ett år efter studenten. Yrkesprogrammen är centrala för den nationella kompetensförsörjningen, tillväxten och välfärden. Därför är det särskilt illavarslande att yrkesutbildningarna inte lockar fler elever. Den här utvecklingen måste vändas. Styrelsen delar bedömningen i motionen 17.68 att regeringen behöver göra en satsning på de gymnasiala yrkesutbildningarna med särskilt fokus på bristyrken. Regeringen har tagit liknande initiativ tidigare för att stärka de gymnasiala yrkesutbildningarnas kvalitet och attraktionskraft, bland annat samarbetsprojektet Yrkesutbildningens år 2016, som genomfördes tillsammans med LO och Svenskt Näringsliv. Under 2021 har LO och Svenskt Näringsliv haft dialog om vikten av yrkesutbildning och båda organisationerna har en stor samsyn kring åtgärder för att dimensionera utbildningarna rätt samt öka attraktiviteten kring dem.

I motionen föreslås även att LO ska uppmana regeringen att resurserna till branschskolorna ska öka. Sedan 2018 pågår en försöksverksamhet med branschskolor som innebär att en huvudman för utbildning på ett yrkesprogram inom gymnasieskolan eller för kommunal vuxenutbildning får sluta avtal med en branschskola om att utföra vissa uppgifter inom sådan utbildning (entreprenad). Anledningen till den här försöksverksamheten är att det minskade intresset för yrkesutbildningar innebär höga kostnader för skolhuvudmännen att upprätthålla ett allsidigt utbud av yrkesprogram och inriktningar inom gymnasieskolan. Syftet med försöksverksamheten är att säkerställa utbudet och kvalitén på yrkesutbildningarna. Försöksverksamheten ska pågå fram till juni 2023 och sedan utvärderas. Styrelsen anser att det är rimligt att avvakta den utvärderingen innan mer resurser skjuts till försöksverksamheten.

Styrelsen anser också, i likhet med motion 14.12, att arbetstagarna måste ges förbättrade möjligheter till kompetensutveckling. På en alltmer föränderlig arbetsmarknad är möjligheter till vidareutbildning och kompetensutveckling centralt både för individens varaktiga etablering på arbetsmarknaden samt för att vi ska klara av kompetensförsörjningen, tillväxten och för att trygga välfärden. Ur ett samhälleligt perspektiv är det därför angeläget att underlätta möjligheterna till ett livslångt lärande för äldre yrkesverksamma.

Det nuvarande systemet för vuxnas lärande behöver utvecklas så att möjligheten att kombinera arbete och studier förbättras, bland annat genom att det skapas fler flexibla

ingångar till deltagande i utbildning. I motionen 14.12 föreslås att LO ska verka för att det svenska utbildningssystemet anpassas för att i högre grad rikta sig till redan yrkesverksamma. Styrelsen delar alltså uppfattningen att utbildningssystemet behöver anpassas mer för yrkesverksamma. Ett väl anpassat utbildningssystem även för de som redan är i arbetslivet är en av flera pusselbitar för att möjliggöra utbildning och kompetensutveckling under hela yrkeslivet.

LO har på flera olika sätt gentemot regeringen och riksdagens beslutsfattare arbetat för att utbildningsutbudet inom olika utbildningsformer måste spegla arbetsmarknadens behov mer inom de yrken det råder brist på. I Myndigheten för yrkeshögskolans arbetsmarknadsråd har LO även påpekat behovet av att YH-utbildningarna måste göras tillgängliga för yrkesverksamma genom fler korta flexibla och påbyggnadsbara yrkeshögskoleutbildningar och att det måste finnas flexibilitet när det gäller studietakt samt studieform inom kurserna. För att stärka möjligheterna till kompetensutveckling och omställning i arbetslivet för den som redan har ett jobb meddelade regeringen i budgeten för 2020 att Myndigheten för yrkeshögskolan skulle ges ett extra anslag för att utveckla korta kurser och kurspaket inom yrkeshögskolan som svarar mot arbetslivets behov. Regeringen har även tillfört medel till fler studieplatser på bland annat yrkeshögskolan med anledning av pandemin. Vidare påpekade LO i remissvaret till komvuxutredningen att de rådande urvalsreglerna stänger ute individer som är i behov av utbildning och kompetensutveckling och att kursutbudet inom den kommunala vuxenutbildningen i större utsträckning mer borde styras av arbetsmarknadens behov än av den enskilda elevens efterfrågan. Detta är också förändringar som regeringen aviserade under 2020.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att bifalla motionen 17.68 (att-sats 1),

att anse motionen 14.12 (att-sats 2) besvarad samt

att avslå motionen 17.68 (att-sats 2).

17.69

En avgiftsfri kulturskola

Musikerförbundet

Grundskolan är viktig för att alla barn och ungdomar ska kunna ta del av och lära känna olika konstnärliga uttryck och få en förståelse för konst i bred bemärkelse. Antalet timmar i de estetiska ämnena i grundskolan, bild, musik och slöjd, har länge varit konstant och grundskoleelever i dag har tillgång till dessa ämnen i samma utsträckning som grundskoleelever för över trettio år sedan. Enligt en analys från Skolverket visar flickor och elever som har föräldrar med minst eftergymnasial utbildning ett större intresse och engagemang för ämnena bild och musik än pojkar och elever som har föräldrar med lägre utbildningsnivå. De två förstnämnda grupperna är också mer aktiva på fritiden i bild- och musikrelaterade aktiviteter än andra elever.

Den kommunala kulturskolan är ett mycket viktigt komplement till den vanliga skolan och drygt 200 000 barn deltar årligen i dess ämneskurser runt om i landet. I princip har samtliga kommuner deltagaravgifter av varierande storlek. Endast ett fåtal kommuner tar inte ut någon avgift. I de kommuner där man prövat att sänka avgiften eller ta bort den helt har ansökningar från områden med låga inkomster ökat avsevärt.

Det är i genomsnitt endast cirka 13 procent av eleverna som har utländsk bakgrund. Det är också 61 procent som har föräldrar med hög utbildning. Fördelningen mellan kvinnor och män ligger stabilt på 65 procent tjejer och 35 procent killar.

Kulturskoleutredningen som lämnade sitt betänkande 2016 hade som ett av sina uppdrag att identifiera hinder för deltagande i kulturskolans verksamhet. Utredningen pekade på att såväl föräldrarnas socioekonomiska bakgrund som utländsk bakgrund påverkade i vilken utsträckning föräldrar känner till den kommunala kulturskolan och har möjlighet att introducera den för sina barn. Utredningen konstaterade att det finns en snedrekrytering av barn och unga till den kommunala kulturskolan, något som i längden innebär ett problem för den kommunala kulturskolans legitimitet.

Kulturskolan är en plats för barn och ungdomar att tillåtas vara kreativa. Det är också en plats där vi kan integrera kulturer och bygga broar mellan personer med olika kulturella bakgrunder. Om vi får fler unga, både svenskfödda och nya svenskar, att delta i kulturskolan skapar vi en bra plats för ökad integration.

Vi kan inte låta kulturen vara uppdelad till att endast tillhöra en viss samhällsklass. Alla ska ges möjlighet att utveckla sin kreativitet och genom en satsning på kulturen ökar vi glädjen, förståelsen och framtidstron hos dagens unga.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO verkar för att kulturskolan görs avgiftsfri i hela landet.

Utlåtande motion 17.69

17.69

att LO verkar för att kulturskolan görs avgiftsfri i hela landet.

Den kommunala kulturskolan är en viktig institution som bidrar till att lägga grunden för barn och ungas kulturella, sociala och intellektuella utveckling genom att de får ta del och utöva kultur i olika former. En av kulturskolans främsta utmaningar är att nå alla barn och unga med olika bakgrund. Det är något som kulturskoleutredningen kom fram till i sin utredning och som motionären också hänvisar till.

Sedan utredningen publicerades 2016 har det gjorts flera insatser på området med syfte att fler grupper ska nås av kulturskolans verksamheter. Under 2018 antogs regeringens förslag om en nationell strategi för den kommunala kulturskolan. Strategin innebär ett nationellt mål för statens insatser som syftar till att bland annat främja en mer tillgänglig och jämlik kulturskola av hög kvalitet i hela landet. Regeringen har också genom Statens kulturråd under 2018 inrättat ett nationellt kulturskolecentrum. Syftet med inrättandet av ett nationellt kulturskolecentrum är att bidra till att göra den kommunala kulturskolan mer tillgänglig och jämlik och centret har i uppdrag att stötta de kommunala skolorna i det arbetet.

Under 2019 återinförde regeringen även det statliga bidraget till kulturskolan som syftar till att stärka kulturskolans resurser i arbetet för att bredda verksamheten och nå nya grupper. Statens kulturråds redovisning av de utbetalda medlen visar att statliga bidrag har sökts av de flesta kommuner som har kulturskola och att de med hjälp av bidraget har nått nya målgrupper och förbättrat möjligheten för barn och unga att delta, bland annat genom att bredda eller förnya kulturskolans utbud och arbetssätt.

Samtidigt är deltagande i kulturskolan för många i samhället en plånboksfråga. En del barn har föräldrar som av olika skäl inte har det ekonomiska utrymme för att kunna betala deltagaravgiften. Så ska det inte vara i ett välfärdsland som Sverige. Kulturskolan har stor betydelse inte bara för enskilda barn och unga utan också bildningsnivån i hela samhället vilket gör den till en nationell angelägenhet. Alla barn och unga i landet oavsett socioekonomisk bakgrund ska ha möjlighet att ta del av kultur i olika former. Det är styrelsens hållning och den tar sin utgångspunkt i FN:s barnkonvention, som numera är lag i Sverige. Motionärens förslag är ett lovvärt initiativ som styrelsen ställer sig bakom.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att bifalla motionen 17.69.

Utlåtande motion 14.26 (att-sats 7)

14.26

att arbeta för större förståelse redan i skolan för hur arbetsmarknaden fungerar (behandlas under dagordningspunkt 17.e).

Motionärerna föreslår att LO ska arbeta för större förståelse redan i skolan för hur arbetsmarknaden fungerar. Det är en mycket viktig och aktuell fråga. Arbetsmarknadens villkor är viktigt i människors vardagsliv och har i allra högsta grad betydelse för deras livsvillkor. LOs erfarenheter är att ungdomar har låga kunskaper om den svenska arbetsmarknadens villkor och det är också en av anledningarna till att det inte sällan förekommer dåliga arbetsvillkor för ungdomar. Styrelsen delar motionärernas uppfattning att det är viktigt att elever redan i skolan får lära sig om hur arbetsmarknaden fungerar. Skolans uppdrag är att förbereda eleverna för vuxenlivet, ett gott arbetsliv och delaktighet i samhället. Det är därför centralt att elever lär sig om den svenska arbetsmarknaden, dess aktörer och vilken roll de har för arbetsvillkoren.

Under 2019 utarbetade Skolverket ett förslag till reviderad kursplan för ämnet samhällskunskap för grundskolans årskurs 7–9 där alla skrivningar om arbetsmarknad och dess villkor hade tagits bort. Förslaget fick massiv kritik från såväl LO som övriga parter på arbetsmarknaden. Skolverket tog intryck av remissvaren och i det slutgiltiga förslaget fanns följande skrivning för vilket centralt innehåll undervisningen ska behandla: ”Arbetsmarknadens och arbetslivets förändringar och villkor, till exempel med avseende på lönebildning, arbetsmiljö och arbetsrätt”. Tre kärnfackliga frågor finns nu med i det centrala innehållet för ämnet samhällskunskap. LO har även i remissvar till betänkandet *Framtidsval – karriärvägledning för individ och samhälle* (SOU 2019:4) påpekat att frågor som rör yrken och arbetslivet och dess villkor behöver ges ett ökat utrymme i undervisningen under hela skoltiden, både i grund- och gymnasieskolan men också som en del i studie- och yrkesvägledningen.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att anse motionen 14.26 (att-sats 7) besvarad.

17.70

Högskoleprovet – Studier på högre nivå

Byggnadsarbetareförbundet

Byggnads verkar redan i dag i utbildningsforum och i politiken där vi ställer krav på att gymnasielever på yrkesinriktade program ska erhålla obligatorisk undervisning, som ger eleverna möjlighet att läsa vidare om de senare i livet vill växla väg och vidareutbilda sig.

Våra medlemmar börjar arbeta tidigt och utvecklar sina kunskaper och färdigheter varje dag i sitt dagliga arbete. Fram till år 2008 fick man vid högskoleprovet tillgodoräkna sig extra poäng för praktisk arbetslivserfarenhet, en möjlighet som inte längre finns. LOs medlemmar behöver ges möjlighet till vidareutbildning och högre studier. All den utbildning och de praktiskt förvärvade kunskaperna borde generera extra poäng.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO aktivt arbetar för återinförandet av att extra poäng vid högskoleprovet för arbetslivserfarenhet återinförs.

Utlåtande motion 17.70

17.70

att LO aktivt arbetar för återinförandet av att extra poäng vid högskoleprovet för arbetslivserfarenhet återinförs.

Motionärerna föreslår att LO aktivt ska arbeta för återinförandet av att arbetslivserfarenhet ska ge extra poäng vid högskoleprovet. Styrelsen instämmer i motionärernas uppfattning att praktiska erfarenheter och kunnande förvärvade i arbetslivet bör kunna uppvärderas och ligga till grund för grundläggande behörighet till högskolan. Det är också en ståndpunkt LO har fört fram i olika sammanhang, bland annat i remissvaret till betänkandet *Validering i högskolan – för tillgodoräknande och livslångt lärande* (SOU 2018:29). Kompetens som utvecklats genom lärande i arbetet måste också tillmätas ett värde och kunna vara kvalificerande för utbildning inom högskolan. Att även människors praktiskt förvärvade kunskaper och kompetenser erkänns är centralt för att realisera jämlika möjligheter till livslångt lärande inom högskolan och är samtidigt också en viktig del för kompetensförsörjningen och matchningen på arbetsmarknaden. På en alltmer föränderlig arbetsmarknad måste det därför finnas flera olika ingångar till vidareutbildning och LOs styrelse instämmer med motionärerna att kompetenser baserade på arbetslivserfarenhet ska likväl som akademiska meriter kunna ge tillträde till studier vid högskola och universitet.

Sedan tidigare finns det möjlighet att uppfylla kraven för både grundläggande och särskild behörighet till högskolan genom att man kan få sin praktiska arbetslivserfarenhet bedömd, utifrån så kallad reell kompetens. Regeringen bedömde i slutet av förra mandatperioden att högskolors och universitetens arbete med reell kompetens behövde stärkas och tillsatte 30 miljoner för att bedömningen av reell kompetens skulle utvecklas så att fler skulle få sin verkliga kompetens bedömd.

Regeringen fattade även under 2018 beslut om nya bestämmelser för antagning till högskoleutbildning. Förändringarna i antagningsreglerna innebär ett större fokus på den enskildes kompetenser än primärt individens formella meriter. Regeringen gav även i slutet av 2019 Universitets- och högskolerådet uppdraget att utveckla ett nationellt behörighetsprov med syfte att värdera individens kompetens. Provet siktar in sig på de som har erfarenhet från arbetslivet och som är minst 24 år gamla och inte har grundläggande behörighet till högskolan.

Sedan möjligheten togs bort 2008, att få extra poäng för arbetslivserfarenhet vid högskoleprovet, har det införts och utvecklats flera olika ingångar till högskolan med arbetslivserfarenhet som antagningsgrund och som innebär ett erkännande av lärande i arbete.

LO avser att fortsätta arbeta för att kunskaper och färdigheter förvärvade i arbetslivet ska kunna uppvärderas och ge tillträde till högskolan.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att anse motionen 17.70 besvarad.

17.71

Litteraturstipendium och studiestöd för medlemmar

Seko region Skåne

Vi går igenom en strukturomvandling i samhället som kräver högre utbildningsnivå på arbetsmarknaden. Allt fler tjänster kräver högskole-/universitetsutbildning som många yrkesverksamma inom LO i dag saknar. Många blir tvungna att vidareutbilda sig för att behålla sin anställningsbarhet och/eller ställa om till nya arbetsuppgifter. Det i sin tur kan leda till ekonomiska svårigheter under studietiden.

Vi vill därför att LO utreder möjligheten att införa litteraturstipendium och studiestöd för medlemmar. Litteraturstipendium skulle fungera som ersättning för material som krävs för studier. Studiestöd skulle fungera som ersättning som ges terminsvis som ett extra stöd för en heltidsstuderande som är studieledig från sitt ordinarie arbete och därmed får ett inkomstbortfall under studietiden.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO tillsätter en utredning för att se över möjligheten att införa litteraturstipendium och studiestöd eller liknande som utredningen kommer fram till,

att utredningen som tillsätts i sitt arbete tar fram lämpliga belopp, under hur lång tid ersättning kan fås och hur lång karensen bör vara innan man kan få ersättning på nytt samt

att utredningen tar fram vilka krav som ska gälla för att omfattas av ersättningen.

Utlåtande motion 17.71

17.71

att LO tillsätter en utredning för att se över möjligheten att införa litteraturstipendium och studiestöd eller liknande som utredningen kommer fram till,

att utredningen som tillsätts i sitt arbete tar fram lämpliga belopp, under hur lång tid ersättning kan fås och hur lång karensen bör vara innan man kan få ersättning på nytt samt

att utredningen tar fram vilka krav som ska gälla för att omfattas av ersättningen.

Styrelsen delar motionärens bild av att allt fler på dagens föränderliga arbetsmarknad kommer att behöva kompetensutveckla sig för att kunna vara varaktigt etablerade på arbetsmarknaden och att det måste finnas studiestöd för det. För att möta de förändringar som sker på arbetsmarknaden, klara kompetensförsörjningen och trygga välfärden, krävs det att det finns förutsättningar för alla att fortbilda sig, både i men också utanför arbetet. Det nuvarande systemet för vuxnas lärande behöver därför ur flera aspekter utvecklas och en del i det är att studiemedelssystemet mer anpassas efter äldre människor i arbetslivet. Det är också något som LO har påpekat i ett flertal rapporter. Nyligen ändrade regeringen åldersgränsen för studiemedel, vilket är välkommet. Det innebär att

det från den 1 januari 2022 blir lättare att studera högre upp i åldrarna då åldersgränsen flyttas från 56 till 60 år. På LOs initiativ utvidgade regeringen också Arbetsförmedlingens möjligheter att anvisa arbetslösa till studier inom det reguljära utbildningsväsendet med bibehållen arbetsmarknadspolitisk ersättning. Från den 1 november 2020 har myndigheten möjlighet att anvisa fler grupper av arbetslösa till studier inom samtliga utbildningsnivåer, utifrån individens bakgrund, behov och förutsättningar. Det är något som bedöms stärka ställningen för enskilda individer, förbättra matchning på arbetsmarknaden och stärka arbetsgivarnas kompetensförsörjning. Styrelsens ambition är att fortsätta påverka politiken i denna riktning.

Det är också positivt att regeringen föreslår, med utgångspunkt i parternas principöverenskommelse i samband med det nya Huvudavtalet, att införa ett omställningsstöd vid studier upp till 44 heltidsveckor. Detta stöd, som riktar sig till arbetstagare som är eller nyligen har varit etablerade på arbetsmarknaden, ger ett studiebidrag motsvarande 80 procent av inkomstbortfallet upp till ett tak på 4,5 inkomstbasbelopp (motsvarande 25 575 kronor per månad 2021). Ovanpå detta kan individen, om hen tillhör en arbetstagarorganisation som antar Huvudavtalet och arbetar på en arbetsplats med kollektivavtal, få ett kompletterande studiestöd via Trygghetsfonden TSL som ersätter 80 procent av inkomstbortfallet mellan 4,5 och 5,5 inkomstbasbelopp (motsvarande 31 260 kronor per månad). Förslagen ger arbetarna påtagligt bättre ekonomiska möjligheter att vidareutbilda sig eller skola om sig till ett nytt yrke och stärker det livslånga lärandet.

Motionären föreslår i motion 17.71 att kongressen ska besluta att LO ska tillsätta en utredning för att se över möjligheten att införa litteraturstipendium och studiestöd för medlemmar eller liknande som utredningen kommer fram till. Utöver det föreslås också att utredningen som tillsätts i sitt arbete tar fram lämpliga belopp, under hur lång tid ersättning kan ges och hur lång karensten bör vara innan man kan få ersättning på nytt, samt att utredningen tar fram vilka krav som ska gälla för att omfattas av ersättningen. Styrelsen anser att motionen är ett lovligt initiativ men bedömer att denna typ av frågor bör hanteras av respektive förbund.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att avslå motionen 17.71.

I debatten deltog

Monica Smidje, Kommunal

Morgan Nyberg, Byggnads

Pontus Boström, Elektrikerna

Daniel Larsson, Byggnads

Jakob Nilsson, Målarna

Pim van Dorpel, Hotell- och restaurangfacket

Tomas With, IF Metall

Zandra Michal, Kommunal

Tural Kokulu, Hotell- och restaurangfacket

Mats Wahlström, Handels

Louise Olsson, Elektrikerna

Conny Källström, Kommunal

Lina Skoglund, IF Metall

Viktor Risling, Seko
Mattias Qvarsell, Musikerna
Patrik Hellström, Fastighets
Mathias Westbrand Emilsson, Hotell- och restaurangfacket
Jenny Störvold, Målarna
Stefan Leiding, IF Metall
Mushi Johansson, Kommunal
Marie H Nilsson, IF Metall
Ida Magnusson, Handels
Marcus Degerskär, IF Metall
Linda Palmetzhofer, LOs styrelse
Therese Guovelin, LOs förste vice ordförande

Följande förslag förelåg

- Styrelsens utlåtanden,
- Styrelsens bifallsyrkande på motion 17.66 att-sats 3,
- Pim van Dorpel, Hotell- och restaurangfacket, m.fl. bifallsyrkande på styrelsens utlåtande på motionerna 17.66 och 17.67,
- Patrik Hellström, Fastighets, bifallsyrkande på motionerna 17.66 och 17.67,
- Morgan Nyberg, Byggnads, m.fl. bifallsyrkande på motion 17.66 att-sats 4,
- Stefan Leiding, IF Metall, bifallsyrkande på styrelsens utlåtande på motionerna 17.66, att-sats 4 och 17.67 att-sats 4,
- Monica Smidje, Kommunal, bifallsyrkande på styrelsens utlåtande på motion 17.68 att-sats 1,
- Daniel Larsson, Byggnads, bifallsyrkande på motion 17.70.

Beslut

Kongressen beslutade
att bifalla styrelsens utlåtande på motion 17.66.

Kongressen beslutade
att bifalla styrelsens utlåtande på motion 17.67.

Kongressen beslutade efter försöksvotering
att bifalla styrelsens utlåtande på motion 17.70.
Votering begärdes av Daniel Larsson, Byggnads.

Kongressen beslutade
att i övrigt bifalla styrelsens utlåtanden.

17.f Näringspolitik

Motionerna 17.72–17.74, 17.75 (att-sats 2), 17.76–17.77, 17.78 (att-sats 1) och 14.54 (att-sats 6)

17.72

Osund konkurrens

Transportarbetareförbundet

Transportarbetareförbundet har sedan några år tillbaka jobbat mot osund konkurrens i åkeribranschen kallat "Ordning och reda i åkeribranschen".

Sedan millennieskiftet så har den osunda konkurrensen ökat, vi ser det i både byggbranschen, livsmedelsbranschen, lantbruk, åkerier och nu senast inom skönhetsbranschen. Det är utav yttersta vikt att vi tar tag i detta på allvar och att LO engagerar sig i arbetet emot den osunda konkurrensen tillsammans med berörda fackförbund. Vi måste svara på attacken mot den svenska modellen.

Visst, vi har utstationeringsdirektivet, men när arbetsmiljöverket mer är registerhållande myndighet så måste vi vara de som kontrollerar att lagar och avtal följs. Vi måste också jobba politiskt och kunna förändra den utveckling som det blivit. Att man i Sverige i dag kan låta miljardbelopp gå till spillo, som egentligen ska vara skattepengar som ska gå till vår välfärd är skrämmande. Vår tanke är att man i ett första steg utreder införandet av en funktion inom LO som jobbar mot osund konkurrens på en mer operativ nivå, liknande "Fair play bygg".

Uppgiften för denna funktion kan bland annat vara att ta emot information om misstankar om brottslig verksamhet och se till att föra den vidare till rätt myndighet. Exempelvis:

- Fusk med arbetsgivaravgifter
- Mutor
- Utpressning
- Svartarbete
- Organiserad svart arbetskraft
- Korruption
- Skattefusk
- Bedrägerier
- Medarbetare utan arbetstillstånd
- Allvarligare arbetsmiljöbrott
- Missbruk av arbetskraftstillstånd
- Utländska företag som bedriver verksamhet i Sverige på oklar rättslig grund
- Brott mot lagen om beställaransvar (2012:210 och 2012:211)
- Missbruk av nyttjanderättsavtal på utländska fordon.

Till detta bör den nya funktionen ha ett bra samarbete och avstämning med berörda fackförbund om hur det ser ut i respektive bransch.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO utreder införandet av en funktion liknande "fair play bygg" som i stället tar sikte på alla LOs yrkesområden.

17.73

Myndigheternas ansvar för lagar och regler

Byggnadsarbetareförbundet region Stockholm–Gotland

Vår arbetsmarknad utsätts för hård press. Ett tilltagande antal företag har sett och ser möjligheterna att bedriva oseriös och till och med olaglig verksamhet på den svenska arbetsmarknaden. Utnyttjandet av arbetskraft och försämringarna av arbetsförhållanden och villkor leder till att riskerna ökar för arbetsplatsolyckor och arbetsskador. Det är myntets baksida när vi behövt arbetskraft som inte funnits i tillräckligt antal inom vissa branscher.

När de här förhållandena över tid blivit tillräckligt kända genom fackförningarnas envetna arbete har politiker och myndigheter tvingats agera. Det har bland annat bildats en enhet som aktivt jobbar mot organiserad brottslighet med tillslag på en del arbetsplatser inom vissa branscher.

Men satsningarna som gjorts är mycket långt ifrån tillräckliga. Myndigheter som till exempel Arbetsmiljöverket, Skatteverk och Migrationsverket måste få mer anslag, större befogenheter och framför allt kunna få tillåtelse, som de inte riktigt har i dag, att samordna sina uppgifter och aktioner på ett mycket mer effektivt sätt.

I dag är det i stället vi inom fackföreningsrörelsen med våra små resurser och utan rättsvårdande befogenheter som ändå är det främsta värnet för lag och ordning på arbetsmarknaden och det är inte rätt.

Vi föreslår att kongressen beslutar

- att LO verkar politiskt för att anslagen till de rättsvårdande myndigheterna som ska bevaka lagar och regler också inom arbetsmarknaden höjs,**
- att LO kräver utökade resurser för rättsvårdande myndigheterna samt**
- att LO jobbar politiskt och skyndsamt för att myndigheterna ska kunna få ha ett utökat samarbete mellan till exempel ekobrott, polisen, Skattemyndigheten, Migrationsverket och Arbetsmiljöverket.**

Utlåtande motionerna 17.72 och 17.73

17.72

att LO utreder införandet av en funktion liknande ”fair play bygg” som i stället tar sikte på alla LOs yrkesområden.

17.73

att LO verkar politiskt för att anslagen till de rättsvårdande myndigheterna som ska bevaka lagar och regler också inom arbetsmarknaden höjs,

att LO kräver utökade resurser för rättsvårdande myndigheterna samt

att LO jobbar politiskt och skyndsamt för att myndigheterna ska kunna få ha ett utökat samarbete mellan till exempel ekobrott, polisen, Skattemyndigheten, Migrationsverket och Arbetsmiljöverket.

I motionerna 17.72 och 17.73 understryks vikten av att LO samlat står bakom de brottsbekämpande myndigheternas arbete mot arbetslivskriminalitet och osund konkurrens, likaså att myndigheterna ges ökade resurser och bättre möjligheter att utbyta relevant information med varandra. Detta skulle kräva lättad sekretess, inte minst mellan Skatteverket och Migrationsverket, Polisen, Arbetsmiljöverket, Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Ekobrottsmyndigheten, samt internt inom Skatteverket, mellan folkbokföringen och beskattningsavdelningen.

Motion 17.72 föreslår också att LO utreder att centralt inrätta en helt ny enhet som arbetar mot arbetslivskriminalitet, såväl politiskt som operativt, bland annat med att samla in information om misstänkt brottslig verksamhet och se till att informationen förs vidare till relevant myndighet.

LOs styrelse instämmer i att de gemensamma myndighetsinsatserna mot osund konkurrens, som pågått sedan 2017, är mycket viktiga, och ser med tillfredsställelse på att insatserna fått möjlighet att fortsätta efter den första programperioden (2018–2020). Samtliga berörda myndigheter är dock fortfarande i behov av avsevärda resursförstärkningar. Särskilt Arbetsmiljöverket och Polisen behöver, för att uppnå högre effektivitet och träffsäkerhet, en utökning av nuvarande antal dedikerade inspektörer.

LO har de senaste åren intensifierat sitt arbete mot arbetslivskriminalitet och osund konkurrens. Påverkansarbetet har bland annat skett genom regelbundna möten med berörda departement, riksdagsutskott och myndigheter samt via den så kallade Stora branschgruppen, där en lång rad rättsvårdande myndigheter tillsammans med arbetsmarknadens parter samverkar under Skatteverkets ledning. LO samordnar också förbundsgrupper som samarbetar kring praktiska frågor, exempelvis runt fackliga yttranden om arbetstillståndsärenden hos Migrationsverket, liksom i ämnen som kontroll av arbetskraftsinvandring, respektive oseriösa bud i offentlig upphandling, konkurrensnedvridning och övrig arbetslivskriminalitet.

Detta påverkansarbete, inte minst via Stora branschgruppen, resulterade i juni 2021 i att regeringen tillsatte en utredning med uppdraget att utvärdera möjligheterna till informationsutbyte mellan myndigheter, kommuner och arbetslöshetskassor. Detta för att säkerställa att dessa har tillgång till den information om enskilda personer och företag som de behöver för att fatta korrekta beslut i fråga om ersättningar från välfärdsystemen, och för att motverka arbetslivskriminalitet. Denna utredning, som ska slutredovisas senast den 30 juni 2022, är att betrakta som ett första steg i nedmonteringen

av den kontraproduktiva myndighetssekretess som försvårar effektiva insatser mot välfärds- och arbetslivsbrottslighet. Även riksdagens arbetsmarknadsutskott har i juni 2021 i ett tillkännagivande uppmanat regeringen att senast den 1 april 2022 återkomma med förslag på hur sekretessreglerna kan ändras för att motverka exploatering av arbetskraft och förbättra möjligheten till myndighetssamverkan mot arbetskraftsexploatering.

För LO är det välkommet att frågan om sekretesslättnader nu utreds, och det är också angeläget att förslagen blir utformade på ett sådant sätt att de får reell effekt i det brottsbekämpande arbetet. Regeringen bör bland annat överväga tillämpning av den lag om ömsesidig uppgiftsskyldighet mellan myndigheterna som i dag tillämpas på tolvtv myndigheters insatser mot ekonomisk brottslighet. Samma myndigheter berörs i båda operationerna. Det är dessutom angeläget att berörda myndigheter får de resurstillskott som krävs för att utveckla och utöka samarbetet både externt mellan myndigheter och internt mellan olika avdelningar.

Även i frågan om id-fusk och missbruk av samordningsnummer har LOs och andra parter påverkansarbete under de senaste åren lett till viss framgång. Riksdagen har röstat igenom regeringens förslag för "Säkrare samordningsnummer och bättre förutsättningar för korrekta uppgifter i folkbokföringen". De nya reglerna gäller från juni 2021 och går ut på att samordningsnumren ska bli säkrare och uppgifterna i folkbokföringen mer korrekta. För att minska risken för missbruk av samordningsnummer ska samordningsnumret inaktiveras efter fem år om inte en myndighet eller den enskilde inkommit med en förnyelseansökan. I propositionen ingår även en omfattande utvidgning av myndigheters skyldighet att underrätta Skatteverket om misstänkta fel i folkbokföringen. Skatteverket ges också möjlighet att förklara ett nummer vilande, till exempel om det framkommer att numret har tilldelats någon under en falsk identitet.

Missbruk av samordningsnummer och id-fusk förekommer i samband med bland annat bidragsbrott, folkbokföringsbrott, svartarbete, människoexploatering, penningtvätt och skattebrott. Den beslutade förändringen är därför angelägen, men LO anser att samordningsnumren behöver ses över med tätare intervaller än fem år.

Arbetslivskriminalitet rymmer ofta brott mot både arbetsrättslig- och arbetsmiljörättslig lagstiftning. LO har därför drivit på för att arbetet mot arbetslivskriminalitet ska införlivas i regeringens arbetsmiljöstrategi, vilket också skett i den nya strategin för åren 2021–2025. Som en ytterligare åtgärd för ordning och reda på arbetsmarknaden meddelade regeringen i augusti 2021 att man tillsätter en nationell delegation mot arbetslivskriminalitet. Delegationen kommer att få i uppdrag att bland annat samla och stödja relevanta aktörer, förstärka kunskapen kring arbetslivskriminaliteten i Sverige och tillvarata internationella erfarenheter. Arbetsmarknadens parter kommer att medverka i delegationens arbete.

LO kommer även fortsättningsvis att bevaka och bedriva aktivt påverkansarbete för att motverka alla former av arbetslivskriminalitet. Det gäller både inom ramen för de nyligen aviserade och/eller genomförda initiativen och i alla de frågor som än så länge inte tas om hand på ett tillfredsställande sätt. Resursfrågan är en viktig och självklar del i detta påverkansarbete.

LOs styrelse har stor förståelse för tanken bakom motion 17.72 men anser det inte lämpligt att kongressen detaljstyr kansliets interna organisation.

LOs styrelse anser mot bakgrund av ovanstående att motionerna 17.72 och 17.73 ska anses vara besvarade.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar att anse motionerna 17.72, 17.73 besvarade.

17.74

Inför reglering av generalfullmakter

Byggnadsarbetareförbundet region Stockholm–Gotland

Vi ser ett stort problem i att personer som har näringsförbud eller som inte vill synas utåt med namn ofta driver sina företag med stöd av fullmakter/generalfullmakter.

Om det infördes ett krav på registrering och godkännande av generalfullmakter skulle bedrivandet av oseriös verksamhet väsentligen försvåras. En generalfullmakt bör enligt vår uppfattning inte vara giltig om den inte är registrerad av bolagsverket.

I dag kan en person med näringsförbud driva ett bolag via generalfullmakt och sedan låta någon annan företräda bolaget officiellt. I värsta fall sätts målvakter in i bolagets styrelse.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO verkar för att generalfullmakter ej kan skrivas med giltig verkan om de inte är registrerade av bolagsverket.

17.75

Kollektivavtal på hela arbetsmarknaden

Byggnadsarbetareförbundet region Stockholm–Gotland

De offentliga beställarna av varor och tjänster är med de upphandlingar de årligen gör om cirka 600 miljarder kronor de största aktörerna i landet. De tjänster eller produkter de beställer gör det med samhällets, våra pengar, våra skatter. De offentliga beställarna ska beakta en rad olika saker när de, som till exempel Trafikverket, beställer en ny väg eller en tunnel.

Tyvärr verkar den synliga prislappen oftast vara den absolut viktigaste punkten för de som bestämmer vilka som ska få vara utförare av entreprenader. Varken den verkliga eller underliggande kostnaden, hur och under vilka förhållanden arbetstagarna tvingas jobba eller på vilket sätt utföraren verkligen utför entreprenaden tas på allvar med i totalbilden. Priset får bestämma och därför jobbar, som ett exempel från verkligheten, hundratals arbetstagare i projekt Förbifart Stockholm i årtal utan svenska avtalsmässiga villkor. Dessa företag bidrar tack vare skattereglerna inte till statskassan på lika villkor som inhemska. Företag med kollektivavtal klarar inte av att konkurrera om entreprenader när bara priset får vara viktigast vilket tydligt redovisades av Fredrik Andersson och Ingemar Dahlquists i Arena Idés och 6Fs utredning "Trafikupphandlingarnas kostnader".

På grund av allvarliga brister i arbetsmiljö och fel utförda jobb tvingades också, som ett exempel, efter många turer, till slut Trafikverket stoppa och kasta ut de två entreprenörer från Italien och Turkiet som gått ihop om att utföra den stora tunneldelen och trafikplatserna på Ekerö i Stockholm.

Förseningarna på närmare nio månader, skyddsjobben som måste göras akut efter de utkastade entreprenörerna och de stora extra kostnaderna för att få i gång en ny entreprenör, som vågar och tar vid efter de utkastade kommer vi skattebetalare tvingas stå för. Men inget av det syntes på prislappen.

Som fackförening och företrädare för lika och schysta villkor kan vi inte acceptera att våra gemensamt ägda myndigheter och verk köper tjänster och produkter utan att rättvisa villkor, kollektivavtal och totalkostnader avgör.

Våra egna gemensamt ägda och finansierade beställarorganisationer ska aldrig tillåtas utsätta arbetstagare för usel arbetsmiljö eller sämre löner och villkor än de lagar, regler eller kollektiva avtal eller tillåta skatteflykt.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO tydligt och klart driver kravet om att svenska kollektivavtal ska gälla alla på svensk arbetsmarknad (behandlas under dagordningspunkt 14.a) samt

att LO ska arbeta för att de offentliga beställarna ska kräva att kollektivavtal gäller vid offentliga upphandlingar.

17.76

Kravställning vid offentlig upphandling

Byggnadsarbetareförbundet region GävleDala

I dag är det inte omöjligt att byggföretag som helt saknar egen arbetskraft vinner offentliga upphandlingar. Upphandlande myndighet tror att byggnationen utförs av det företag som vann upphandlingen men alltför ofta står det helt andra företagsnamn på arbetskläderna på de personer som utför själva arbetet. Detta fenomen ställer till det i framför allt byggbranschen men även i andra branscher.

Det finns flera exempel på att detta leder till långa entreprenadkedjor som i slutändan för med sig att arbetare både luras på lön och ersättningar men även riskerar hälsan eftersom man gör avkall på arbetsmiljön längre ner i entreprenadkedjan.

Dessutom riskerar den offentliga beställaren (läs vi medborgare och skattebetalare) att den cirkeln som bygger på att skattemedel kommer tillbaka till samhället genom både material, löner och privatkonsumtion bryts. Alltså: Vi bygger med offentliga medel men får inte en krona tillbaka.

Yrkesskolorna vittnar även om svårigheten med att få ut eleverna på arbetsplatsförlagd praktik. Det är inte så konstigt med tanke på att de företag som tidigare byggde med egen arbetskraft i dag styckar upp entreprenaden och säljer vidare byggjobben till flera mindre företag. I byggbranschen fungerar det som så att en elev som gjort sin praktik under skoltiden oftast får sin lärlingsanställning efter avslutad skolgång på just det företaget. Därför borde det vara i samhällets intresse att när man bygger med offentliga medel ställa krav vid upphandling på att praktik och lärlingsplatser tillsättes.

Byggnads GävleDala känner att kunskapen bland politiker, opinionsbildare, upphandlande tjänstemän och även oss fackliga är bristfällig angående offentlig upphandling. LO borde ta stafettpippen och opinionsbilda, utföra lobbyarbete och utbilda om dessa spörsmål. Tyvärr har högern varit mest högljudd i dessa frågor. Vi måste våga lyfta blicken och förändra det som inte är bra. Våra jurister ska stå efter oss, inte tala om för oss vad vi inte kan eller får göra. Endast då lyckas vi förändra det som inte är bra.

Om hela arbetarrörelsen samlat vågade driva frågan och tala om kollektivavtal vid offentlig upphandling och ställa krav så skulle inte nedanstående att-satser krävas. Dessutom skulle Socialdemokraterna få fler röster om de tillsammans med oss i fackföreningsrörelsen visade att de tog fajten mot orimliga lagar.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO verkar för att det i offentliga upphandlingar ställs krav på att företagen använder egen arbetskraft inom den bransch som anbudsgivande företag är verksam i,

att LO verkar för att det i offentliga upphandlingar ställs krav på att företagen tar emot praktikanter och har lärlingsanställningar samt

att LO tillsätter en arbetsgrupp med uppgift att se över möjligheterna att ta över debatten om kollektivavtal och offentlig upphandling och se över möjligheten att utbilda fackets medlemmar i frågan.

17.77

Lärlingsanställningar vid offentlig upphandling och utländska företag *Byggnadsarbetareförbundet region Stockholm–Gotland*

Lärlingsplatser är viktiga för framtidens kompetens. I dag ställs en ung generation utanför möjligheten att delta i arbetslivet. De utländska företagen anställer inte lärlingar och de kommer undan med att det inte finns några tvingande åtgärder, de måste också ta sitt ansvar. Vi vill att det ställs krav på lärlingsplatser, både från gymnasiet och för anställningar av traditionella lärlingar vid all upphandling.

Det är en del av de sociala kraven vid upphandling som samhället måste ställa sig bakom. Det behövs samtidigt att partiet arbetar för att lagstiftningen gällande sociala krav vid upphandling ska anpassas till den verklighet som slår sönder solidariteten mellan arbetare från olika länder. I dag blir det en underbudskonkurrens när vi endast kan ställa dessa krav på svenska företag.

Erfarenheterna från stora infrastrukturprojekt visar att det behövs riktade utbildningar för de yrken som behövs i de kommande objekten. Så säkrar vi kompetensförsörjningen och infriar löftet om att alla ungdomar ska kunna ha ett jobb att gå till.

Vi föreslår att kongressen beslutar

- att lärlingar bereds arbete på alla offentligt finansierade arbeten,**
- att lärlingar bereds arbete på alla utländska företag som utför offentliga arbeten samt**
- att LO arbetar för att säkra kompetensförsörjningen genom att arbeta för riktade utbildningar för de yrken som behövs i infrastrukturprojekten och annan byggnation.**

17.78

Grundkrav på kollektivavtal

Industrifacket Metall avd 46 Blekinge

I dag finns det många arbetsgivare som har kollektivavtal enligt den svenska modellen. Detta innebär att de anställda har ett försäkringsskydd och är garanterade lägsta löner enligt avtal.

För att motverka osund konkurrens och lönedumpning på svensk arbetsmarknad ska kollektivavtal finnas vid offentliga upphandlingar och när en arbetsgivare får stöd via arbetsförmedlingen genom arbetsmarknadspolitiska program.

Vi föreslår att kongressen beslutar

- att ge LOs styrelse i uppdrag att kollektivavtal ska finnas som grundkrav vid offentlig upphandling samt**
- att ge LOs styrelse i uppdrag att de på Arbetsförmedlingen förekommande arbetsmarknadspolitiska program endast ska gälla på kollektivavtalsbundna arbetsplatser (behandlas under dagordningspunkt 17.d.3).**

Utlåtande motionerna 17.74, 17.75 (att-sats 2), 17.76-17.77, 17.78 (att-sats 1) och 14.54 (att-sats 6)

17.74

att LO verkar för att generalfullmakter ej kan skrivas med giltig verkan om de inte är registrerade av bolagsverket.

17.75

att LO ska arbeta för att de offentliga beställarna ska kräva att kollektivavtal gäller vid offentliga upphandlingar.

17.76

att LO verkar för att det i offentliga upphandlingar ställs krav på att företagen använder egen arbetskraft inom den bransch som anbudsgivande företag är verksam i,

att LO verkar för att det i offentliga upphandlingar ställs krav på att företagen tar emot praktikanter och har lärlingsanställningar samt

att LO tillsätter en arbetsgrupp med uppgift att se över möjligheterna att ta över debatten om kollektivavtal och offentlig upphandling och se över möjligheten att utbilda fackets medlemmar i frågan.

17.77

att lärlingar bereds arbete på alla offentligt finansierade arbeten,

att lärlingar bereds arbete på alla utländska företag som utför offentliga arbeten samt

att LO arbetar för att säkra kompetensförsörjningen genom att arbeta för riktade utbildningar för de yrken som behövs i infrastrukturprojekten och annan byggnation.

17.78

att ge LOs styrelse i uppdrag att kollektivavtal ska finnas som grundkrav vid offentlig upphandling.

14.54

att LO verkar för att det vid upphandlingar med offentliga medel alltid ställs krav på svenska kollektivavtal (behandlas under dagordningspunkt 17.f).

Motionerna handlar om ordning och reda på arbetsmarknaden och om offentlig upphandling och dess stora påverkan på arbetsmarknaden och kollektivavtalen. I motionerna finns ett flertal olika att-satser med syfte att åtgärda de problem som finns.

LOs styrelse har behandlat motioner med yrkanden om sociala krav vid offentlig upphandling vid ett flertal kongresser. På den förra kongressen 2016 behandlades frågan ingående och intensivt. Sedan förra kongressen har ny lagstiftning trätt i kraft den 1 januari 2017, lagstiftning som tydliggör möjligheterna att ställa arbetsrättsliga krav vid offentlig upphandling. Bestämmelserna finns i 17 kapitlet lagen om offentlig upphandling. Där framgår att beställare får ställa krav på arbetsrättsliga villkor vid utförande av en upphandlad tjänst. Vidare ska upphandlare göra en bedömning om det är behövligt att ställa sådana krav. Om så är fallet ska krav på lön, semester och arbetstid ställas. Nivåerna på villkoren ska vara minst de lägsta nivåer som följer av tillämpligt branschavtal, dock minst motsvara de nivåer som följer enligt lag. Om upphandlaren ställer sådana

villkor ska dessa också ställas på underleverantörer/entreprenörer som direkt medverkar till fullgörande av kontraktet.

Styrelsen har en fast linje som innebär att konkurrensneutralitet ska gälla på svensk arbetsmarknad också vid offentlig upphandling. Därför anser styrelsen att upphandlande myndigheter ska ställa arbetsrättsliga krav som motsvarar villkor enligt kollektivavtal. Av den nya lagstiftningen framgår tydligt att respektive upphandlande enhet har rätt att ställa arbetsrättsliga villkor under utförande av den upphandlade tjänsten. Villkoren får bara gälla under den tid tjänsten utförs och ska vara proportionerliga och icke-diskriminerande.

Någon möjlighet att ställa krav på bundenhet av kollektivavtal vid offentlig upphandling finns inte enligt svensk rätt, EU-rätt och konventioner i nuläget. Styrelsen anser det heller inte önskvärt att myndigheter ska sköta fackförbundens kärnuppgift genom att tillse att företag tecknar kollektivavtal. Det skulle vara ett allvarligt ingrepp i partsmodellen och riskera parternas autonomi på arbetsmarknaden.

Offentlig upphandling eller inte, förbunden har alltid möjlighet att teckna kollektivavtal om de så önskar. Ett upphandlingsrättsligt kontrakt innebär inte att en arbetstagar kan utkräva de i upphandlingen ställda villkoren som lön och ersättningar. Det enda som kan garantera arbetstagarers anställningsvillkor är ett gällande kollektivavtal. Ett upphandlingskontrakt träffas mellan den upphandlande enheten och utföraren. Sanktionen om inte utföraren följer de ställda arbetsrättsliga villkoren ska framgå av upphandlingskontraktet. Oftast består dessa av en sanktionsavgift i någon form eller i slutänden att utföraren förlorar kontraktet (även om det sällan händer).

LO-styrelsen delar motionärernas uppfattning att frågan är av stor betydelse. I ett remissyttrande 2015 framförde LO-styrelsen ”I den svenska arbetsmarknadsmodellen är det parterna som ska teckna och upprätthålla kollektivavtalen. Statens roll är att tillhandahålla ramarna i form av olika regelverk, exempelvis reglerna om stridsåtgärder. Upphandling inom den offentliga sektorn omsätter varje år närmare 600 miljarder kronor. Trots att det inom EU-rätten sedan lång tid tillbaka har funnits goda möjligheter att ställa arbetsrättsliga krav vid upphandlingar har myndigheterna avstått från att använda sig av den möjligheten. Om det skett har det skett i mycket begränsad omfattning. Förfarandet har lett till att underbudskonkurrensen i vissa branscher, exempelvis städ, vissa delar av byggsektorn och färdtjänst drivits så långt att det inte längre finns möjlighet för företag som är bundna av kollektivavtal att konkurrera vid dessa upphandlingar. Att det offentliga på sådant sätt underminerar den svenska arbetsmarknadsmodellen är oacceptabelt. Utvecklingen måste vändas i de branscher som redan underminerats och stoppas innan fler branscher drabbas. Sverige har dessutom EU-rättsliga skyldigheter att tillse att det offentliga inte bidrar till oskäliga arbetsvillkor för de som utför tjänster för det offentliga.”

LO-styrelsen vill påpeka att frågan i grunden är politiskt ideologisk. Det finns inget i upphandlingslagstiftningen som hindrar att det offentliga driver verksamheten i egen regi. Men om politikerna beslutar att privatisera en viss verksamhet måste reglerna tillämpas. Det är viktigt att vi lyckas påverka de politiker som är ansvariga för offentlig upphandling. Det är de som kan bestämma om utförandet ska ske i egen regi eller läggas ut på anbud. Det är de som bestämmer om de vill att arbetsrättsliga villkor ska ställas vid upphandling.

I några motioner yrkas att alla offentligt finansierade arbeten ska innehålla lärlingsklausuler eller klausuler om praktikanter. Vidare att utföraren ska använda sig av egen arbetskraft. Beträffande lärlingar så behandlades även denna fråga av kongressen 2016.

Motionen syftar till att underlätta ungdomars inträde på arbetsmarknaden. Syftet är lov- värt. LOs styrelse anser nu, liksom då, att i de branscher där lärlingssystem förekommer finns anledning att verka för att särskilda lärlingsklausuler upprättas i upphandlingar. Samma sak i frågan om praktikanter. Styrelsen kan dock inte stödja idén om att verka för en allmän bestämmelse för upphandling oavsett bransch. När det gäller frågan om underleverantörer/entreprenörer så finns det anledning att söka påverka politiker. I vissa fall kan det vara möjligt att ha en sådan reglering, dock ska varje upphandling bedömas för sig, frågan kan inte regleras generellt.

I motion 17.76 tredje att-satsen yrkas att LO tillsätter en arbetsgrupp med uppgift att se över möjligheterna att ta över debatten om kollektivavtal och offentlig upphandling och se över möjligheten att utbilda facketts medlemmar i frågan. LO-styrelsen anser att det i nuläget inte finns ett behov av att tillsätta en sådan arbetsgrupp. Det som behövs nu är politisk påverkan ute i kommuner och regioner liksom att förbunden tillhandahåller uppgifter till de upphandlande enheterna när det ska ske en upphandling som berör deras branscher. Frågan om utbildning inom området av facketts medlemmar bör hanteras av respektive förbund utifrån de olika behov som finns på förbunden.

I motion 17.74 yrkas att LO ska verka för att generalfullmakter är giltiga endast i de fall de är registrerade av bolagsverket. LO-styrelsen delar uppfattningen att det finns problem med företag som drivs av personer som styr genom ombud, exempelvis mål- vakter. LO-styrelsen tror dock inte att det är praktiskt genomförbart med ett sådant krav. Dessutom skulle en sådan lagstiftning inte förhindra förfarandet.

Yrkandet i motion 17.77 tredje att-satsen går ut på att LO ska verka för att säkerställa kompetensförsörjningen genom att arbeta för riktade utbildningar för de yrken som behövs i infrastrukturprojekten och annan byggnation. LO har sedan lång tid tillbaka haft i uppgift att verka mot det allmänna för att se till att det finns utbildningar för alla de yrken och branscher som finns inom LO-kollektivet. De utbildningar som efterfrågas av motionärerna riktar sig specifik till vissa delar av LO-kollektivet. En sådan specifik påverkan bör hanteras av de aktuella förbunden och dess motparter.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att anse motionerna 17.75 (att-sats 2), 17.76 (att-sats 1), 17.76 (att-sats 2), 17.77 (att-sats 1), 17.77 (att-sats 2), 17.78 (att-sats 1), 14.54 (att-sats 6) besvarade samt
att avslå motionerna 17.74, 17.76 (att-sats 3), 17.77 (att-sats 3).

I debatten deltog

Jimmy Ovesson, Transport
Kim Söderström, Byggnads
Stefan Slottensjö, Byggnads
Thomas Emanuelsson, Byggnads
Pierre Eriksson, Handels
Hanna Kjellberg, Kommunal
Emil Tyhr, Kommunal
Magnus Lagerqvist, Transport
Daniel Andersson, GS-facket
Jonas Eriksson, Elektrikerna
Mikael Johansson, LOs styrelse
Urban Pettersson, LOs styrelse
Therese Guovelin, LOs förste vice ordförande

Följande förslag förelåg

- Styrelsens utlåtanden,
- Magnus Lagerqvist, Transport, m.fl. bifallsyrkande på motion 17.72,
- Jimmy Ovesson, Transport, m.fl. bifallsyrkande på motion 17.73,
- Stefan Slottensjö, Byggnads bifallsyrkande på 17.75 att-sats 2,
- Styrelsens bifallsyrkande på motion 17.76 att-satserna 1 och 2,
- Styrelsens besvarandeyrkande på motion 17.76 att-sats 3,
- Hanna Kjellberg, Kommunal, m.fl. bifallsyrkande på motion 17.76, att-sats 3,
- Emil Thyhr, Kommunal, bifallsyrkande på motion 17.76, att-sats 3 med tilläggsatt-sats: att arbetsgruppens uppgift också blir att se över möjligheten att utbilda fackens medlemmar om lagen om valfrihet.

Beslut

Kongressen beslutade

att bifalla styrelsens utlåtande på motion 17.72.

Kongressen beslutade efter försöksvotering

att bifalla styrelsens utlåtande på motion 17.73.

Votering begärdes av Jonas Eriksson, Elektrikerna.

Kongressen beslutade

att bifalla styrelsens utlåtande på motion 17.75 att-sats 2.

Kongressen beslutade efter försöksvotering

att bifalla styrelsens besvarandeyrkande på motion 17.76 att-sats 3.

Votering begärdes av Emil Thyhr, Kommunal.

Kongressen beslutade

att i övrigt bifalla styrelsens utlåtanden

17.f.1 Näringspolitik – Bostäder

Motionerna 17.79–17.84

17.79

Bostadspolitiken som försvann

Byggnadsarbetareförbundet

Det råder stor bostadsbrist i Sverige. Över 240 av Sveriges kommuner kan inte erbjuda bostäder till de som behöver. Det är ett stort problem och gör att samhället dras isär.

Vi tänker på alla de unga tjejer och killar som vill flytta hemifrån för att skapa ett eget liv. De får beskedet att det är flera års kö för att få en egen lya. Samtidigt ser de hur andra, med rika föräldrar och tjock plånbok, i stället kan köpa en lägenhet. Många vill också flytta dit där jobben finns. Arbetsgivarna skriker efter arbetskraft men får inte vad de behöver – för att det inte finns några bostäder att flytta till. Bostad är en nödvändighet för att en person ska kunna få ett fungerande liv. Det är därför tillgången till en bostad är en social rättighet. Att ha en bostad är nämligen något annat än att köpa en bil eller en båt. Det märks kanske tydligast när man inte har någonstans att bo.

Ändå lyser nytänkande kring Sveriges bostadspolitik med sin frånvaro. Det är knappt att man kan påstå att Sverige ens har en bostadspolitik i dag. Sedan 90-talet har både socialdemokratiska och borgerliga regeringar lämnat walk-over till marknaden. Vi ser tydligt resultatet. Bostäder saknas, segregationen ökar och boendekostnaderna skenar. Att bostaden är en social rättighet verkar politikerna ha glömt. För marknadskrafterna har bara ett sätt att hantera bostadsfrågan: att bygga till så stor vinst som möjligt. Bostadsbolagen bygger därför dyra bostäder åt dem som kan betala och som vanligt folk inte har råd att hyra eller köpa.

Bostadsfrågorna måste åter bli en fråga för politiken och då måste det få kosta pengar. Det finns ingen annan väg. I denna motion har vi ett antal förslag som vi hoppas ska förnya den bostadspolitiska debatten. Vi vill inte att bostaden ska ses som vilken marknadsvara som helst. Bostad är och ska vara en social rättighet, och Sverige behöver en bostadspolitik som lever upp till det.

Åtgärder för en kraftfull bostadspolitik

Boverkets prognos över behovet av nya bostäder uppgår till 840 000 lägenheter fram till år 2030. Osäkerheten i denna typ av prognos är givetvis betydande. Exempelvis uppskattar delegationen Bostad 2030 behovet till 770 000 nya bostäder under samma period. Alldeles oavsett den exakta siffran så rör det sig om att åstadkomma ett nytt ”miljonprogram” under det kommande decenniet för att råda bot på bostadsbristen.

Utgångsläget för att åstadkomma detta är problematiskt. Sverige har nu på många sätt en av den industrialiserade världens mest liberaliserade bostadssektorer, med en stor andel ägt snarare än hyrt boende och med marknadspriser för de allra flesta. Dessa marknadsmekanismer som släppts fria i

mycket stor utsträckning fungerar dock inte till folkflertalets fromma. Det kan förstås mot bakgrund av en rad faktorer:

- Boendet är en mycket sammansatt ”vara” som köps eller säljs mycket sällan. Boendet är en förutsättning för det mesta annat i allas våra liv. Det finns inget substitut. Vi kan inte välja att inte bo. Priselasticiteten, som ekonomer säger, är låg.
- Markanvändningen lyder under det kommunala planmonopolet.
- Byggnormer och planeringsregler varierar över landets 290 kommuner vilket försvårar skalfördelar i bostadsproduktion och hämmar konkurrens.
- Skatterna gynnar ägande av det befintliga bostadsbeståndet.
- Finansieringen av nybyggnation domineras av en oligopoliserad banksektor.
- Ett fåtal aktörer dominerar stort i bygg- och fastighetsförvaltningssektorn.
- De kommunala allmännyttiga bostadsföretagen hålls borta från att producera just allmännytta.

Grundpelaren i en ny social bostadspolitik bör vara att eftersträva en bättre fungerande marknad för byggandet. Vi behöver sträva efter att sänka kostnader för nya bostäder genom kraftfull reglering. Det är sådana regleringar som föreslås här nedan och som tillsammans bildar ett förslag till ny eller nygammal bostadspolitik med staten i förarsätet.

Det bostadspolitiska åtgärdspaketet består av fem kraftfulla åtgärder som alla måste till för att säkra att bostaden åter blir en social rättighet och fyller sin viktiga funktion i samhällets ekonomi:

- Nationell planering och styrning av bostadsförsörjningen
- Förändringar av fastighetsbeskattning som främjar effektivt utnyttjande av beståndet
- Tillskapandet av förmånlig finansiering för nybyggnation
- Bildandet av ett statligt byggbolag som utmanar de privata aktörerna
- Aktivt nyttjande av alla de möjligheter som Sveriges medlemskap i Europeiska unionen ger på detta område

1. Nationell planering

En nationell bostadspolitik måste bygga på kunskap om bostadsbehoven, något som ofta saknas. Den senaste statliga utredningen av bostadsförsörjningen (Ett gemensamt bostadsförsörjningsansvar) visar att kunskapsunderlag om bostadsbehoven i kommuner och regioner ofta saknas. Utredningen identifierar därmed en stor potential för förbättrad planering, samordning och olika former av styrning från statens sida.

Staten behöver också åstadkomma kraftfulla incitament, eller till och med tvingande direktiv, för regioners och kommuners markanvändning och byggande. Det här är fråga om att för det långsiktigt allmänna bästa genom statsmakten utmana de mest påtagliga politisk-ekonomiska maktordningar i vårt samhälle och då fungerar inte ”mjuk” styrning.

En sådan inriktning i bostadsfrågan innebär samtidigt att krafter i de politiska partierna måste överge (eller sluta luta sig mot) föreställningar om att ”avregleringar” eller liberaliseringar kan åstadkomma en välfungerande ”marknad” på bostadsområdet. Den internationella forskningslitteraturen är

rik på empiriska beskrivningar och teoribildning som pekar ut kärnmekanismerna i den skulddrivna ekonomi som kommit att dominera i ett antal länder även efter den globala finanskrisen 2007–2009.

Det är fråga om ett liberaliserat eller avreglerat bankväsende, monopoliserad markanvändning och en byggsektor där ett fåtal aktörer dominerar och själva styr villkoren. Dessa tre faktorer får hushållen att ta på sig allt större skulder och därmed ekonomiska risker för att finna någonstans att bo, inte nödvändigtvis för att en vill, utan för att en inte har några bra alternativ.

2. Skatter

Skatter har styrande inverkan på bostadssektorn. Ett antal förändringar på skatteområdet är väsentliga inslag i en ny bostadspolitik: fastighetsskatt baserad på marknadsvärde, avskaffad avdragsrätt för räntekostnader på bolån, samt avskaffande av beskattning av flytt ("stämpelskatten").

Alla sådana förändringar av beskattningen bör givetvis utformas med fördelningspolitiska ambitioner. Låginkomsttagare bör kompenseras för eventuella skatteökningar med andra åtgärder. Vad gäller själva utformningen av beskattning kan ett grundavdrag införas i fastighetsskatten och skattesatsen kan också höjas med stigande fastighetsvärde. Syftet med beskattningen bör vara att jämna ut förmögenhetsskillnader och att finansiera bland annat en aktiv statlig bostadspolitik.

En fastighetsskatt baserad på marknadsvärde är ett viktigt led i att jämna ut det skattemässiga gynnandet av det ägda jämfört med det hyrda boendet.

Borttagande av lånegarantier och räntesubventioner för allmännyttan innebär att boende i ägt boende hade kvar möjligheten att göra skatteavdrag för räntekostnader på lån för anskaffning/förbättring av bostad, medan hyresgäster sedan dess inte har någon motsvarande möjlighet. Ett gradvis avskaffande av ränteavdragen för bolån skulle jämna ut denna olikhet.

Även i denna fråga krävs att fördelningspolitiska hänsyn tas i genomförandet. Dessa två åtgärder skulle tillsammans innebära mycket betydande skatteintäkter.

Möjligheten att byta bostad efter behov är givetvis mycket angeläget ur ett medborgerligt perspektiv. Ett gott utnyttjande av det befintliga bostadsbeståndet är viktigt också ur ett samhällsekonomiskt perspektiv. Att beskatta själva flyttningen från ett boende till ett annat är direkt skadligt ur båda dessa perspektiv. Av dessa anledningar bör den så kallade stämpelskatten avskaffas och ersättas med en avgift för det offentligas diverse faktiska administrationskostnader vid försäljningar, uthyrning och byten. Staten bör inte göra ekonomiskt överskott på att medborgarna flyttar.

3. Förmånliga krediter till nybyggnation

I delegationen "Bostad 2030":s slutbetänkande föreslås förutom en nationell bostadsförsörjningsplan också ett statligt kreditinstitut för bostadsfinansiering.

Vi föreslås att ett sådant kreditinstitut skapas som del av en statlig investeringsbank som bör skapas efter europeisk modell. Delegationen Bostad 2030 har också utarbetat en modell för att genom markanvisningsprocessen i kommunerna stimulera till produktivitetshöjning i själva byggandet

som används här som inspiration. För att erhålla generöst prissatta krediter från den statliga investeringsbanken bör kreditavtalen innehålla krav på hyres- eller prisnivåer på de bostäder som ska byggas, på arbetsvillkor för dem som bygger och möjligheten att ta över hela fastighetsbeståndet som krediten gäller vid avtalsbrott.

Avtalen ska också innehålla bestämmelser om att bostäderna inte får omvandlas eller säljas på något sätt för att privatisera den underförstådda subvention som förmedlats via den förmånliga räntan på lån.

4. Statligt byggbolag

Den svenska byggsektorn domineras av tre stora byggbolag som vart och ett har fler anställda än samtliga övriga byggbolag tillsammans. Denna marknadsstruktur befrämjar inte god konkurrens, i synnerhet om stora byggprojekt. Det mest dramatiska exemplet på detta är byggandet av Nya Karolinska Sjukhuset i Stockholm, där Stockholms läns landsting (nu Region Stockholm) gick vidare med världshistoriens dyraste sjukhusbygge med endast ett inkommet anbud

En väg som bör beträdas är bildande av ett statlig bygg- och fastighetsbolag som inom den nationella bostadsförsörjningsplanen bygger, äger och förvaltar hyresrätter, student- och särskilda bostäder, i ett första skede på mark som staten redan äger. Här föreligger en statlig utredning om potentialen att bygga bostäder på statens egna fastigheter runt om i landet.

Bolaget bör bildas genom att ett eller ett antal mindre byggbolag förvärvas. Initial finansiering kan erhållas från de statliga AP-fonderna, som samtidigt bör minska sin exponering mot utländska tillgångar i skatteparadis.

5. EU är vår bostadspolitiska vän

Bostadspolitik är i EU-rätten en nationell angelägenhet. EU-domstolen har med andra ord inte jurisdiktion i bostadspolitiska frågor. Den svenska staten och svenska kommuner har med andra ord mycket fria händer att agera på detta område, utan att EU ska sätta käppar i hjulen.

Den svenska fastighetsägarlobbyn har dock genom målmedveten och intensiv lobbying steg för steg skapat en situation där rikspolitiker, kommunföreträdare, jurister sannolikt tror att det inte går att bedriva bostadspolitik inom EU-rättens ram.

Docenten i EU-rätt vid Lunds universitet, Jörgen Hettne, gör följande sammanfattande bedömning: "Min bedömning är att den hemmakokade svenska anpassningen i praktiken har reducerat de svenska kommunernas handlingsutrymme mer än vad en konflikt med kommissionen skulle ha resulterat i".

Bostadspolitiken har i praktiken förvandlats till vilken ekonomisk verksamhet som helst. Detta är naturligtvis ett fullt legitimt politiskt val, men det har i alltför stor utsträckning motiverats med juridiska, framför allt EU-rättsliga, argument. Det är uppseendeväckande att detta paradigmskifte har ägt rum trots att den svenska bostadspolitikens traditionella särdrag fortfarande inte har prövats av vare sig kommissionen, tribunalen eller EU-domstolen.

Den nuvarande bostadspolitiken i landet formas med andra ord av en i

grunden felaktig föreställning om rättsläget. Inslag såsom statligt ägande, subventioner, riktade försäljningar, bostadskooperativ och stiftelser, och allmännyttiga kommunala bostadsbolag som inte eftersträvar maximal avkastning, eller inte ens någon avkastning alls, är både nödvändiga och tillåtna inslag i en nationell bostadsförsörjning – i linje med Sveriges grundlag och FN:s deklaration om mänskliga rättigheter som båda definierar bostaden som en rättighet och inte som en vara.

Stöttestenen har varit EUs regler för statsstöd och här har fastighetsägarintressen hittills lyckats förhindra att Sverige aktivt söker undantag för den kommunala allmännyttan från dessa.

Det avgörande första steget är att Sverige utgår från att kommunala, allmännyttiga bostadsföretag (såsom de regleras i allbolagen) redan de facto är att betrakta och behandla som företag med bostadssociala målsättningar. Därmed är de företag som förmedlar tjänster av allmänt ekonomiskt intresse och faller då inte in under den typ av ekonomisk verksamhet som i princip undantas i EU-fördragets regler om statsstöd. Statligt stöd till allmännyttans byggande av nya bostäder samt renovering av det äldre beståndet, direkt eller indirekt förmedlat via de kommunala huvudmännen, kan därför återinföras i stor skala och inte bara i den synnerligen försiktiga omfattning som nu gäller.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO tar fram ett bostadspolitiskt program med utgångspunkt i ovan beskrivna förutsättningar.

17.80

Stoppa införandet av marknadshyror

Handelsanställdas förbund avd 20 Stockholm

I januariavtalets programpunkt nummer 44 går regeringen med på den nyliberala drömmen att införa marknadshyror i nybyggda fastigheter. Under förevändning att det skulle underlätta för ungdomar att få sin första bostad, att människor skulle kunna flytta dit det finns arbete och att det skulle hjälpa till att bryta segregationen. Den nya lagen är tänkt att träda i kraft den 1 juni 2021.

Det finns en bild av att en fri hyressättning endast skulle innebära hyreshöjningar i de stora städernas innerstadsområden. En undersökning, beställd av Hyresgästföreningen, visar att detta inte stämmer. Det stämmer dock att de högsta höjningarna drabbar innerstadsdelar i Göteborg och Stockholm där hyrorna skulle höjas i genomsnitt med 50 procent – och uppåt 80 procent på sina håll i Stockholms innerstad. Men även i de övriga tre städer som undersökts skulle hyrorna gå upp. I Halmstads kommun pratar vi om en genomsnittlig höjning på 31 procent för en genomsnittslägenhet på två rum och kök, 24 procent i Helsingborg och 11 procent i Kristianstad.

Redan i dag är det dyrt till mycket dyrt att bo i nyproduktion. Vi vet att ungdomar i högre utsträckning har osäkra anställningar och därmed osäker inkomst. På vilket sätt de fyra partierna, som skrivit under överenskommelsen, tänker sig att höga till mycket höga hyror ska underlätta för ungdomar att flytta hemifrån är höljt i dunkel. Detta gäller förstås inte bara ungdomar utan alla invånare som inte är höginkomsttagare. Det är också otydligt hur folks flyttande till storstadsregionerna, där det finns jobb, skulle öka samt hur segregationen skulle brytas genom höga hyror.

Om en mycket stor del av hyresgästernas disponibla inkomster läggs på hyran kommer hushållens köpkraft att minska. Bostadsbidragstagandet kommer att öka.

Det behövs en massiv folkstorm och ett kraftfullt agerande från våra egna led men också samarbete med andra organisationer som arbetar aktivt mot marknadshyror, till exempel Hyresgästföreningen, för att stoppa denna nyliberala, verklighetsfrånvända politik som, om den införs, inte bara kommer att drabba LO-förbundens medlemmar negativt, utan även Sveriges ekonomi.

Vi föreslår att kongressen beslutar

- att LO med kraft verkar för att stoppa fri hyressättning i nyproduktion,
- att LO tillsammans med sina medlemsförbund agerar för att stoppa fri hyressättning i nyproduktion samt
- att LO samarbetar med organisationer, som arbetar aktivt för hyresgästers rättigheter, för att stoppa marknadshyror i allmänhet och fri hyressättning i nyproduktion i synnerhet.

17.81

Bostadspolitik

Byggnadsarbetareförbundet region Stockholm–Gotland

Bostad ska vara en social rättighet för medborgarna men i kölvattnet av utförsäljningar av allmännyttan och omställningen till privatiseringar och eget ägda boenden och bostadsrätter tjänar inte längre bostadsmarknaden behovet av lägenheter väl.

Vi i LO-förbunden har länge jobbat för att tak över huvudet till ett rimligt pris ska vara en rättighet och att hyresbostäder i allmännyttan är en viktig förutsättning för att uppnå den rättigheten. Det måste vi fortsätta med. De kommunala bostadsbolagen måste ges bättre förutsättningar för att klara sin roll.

Byggandet av den stora mängd bostäder som behövs är också en viktig del i att överbringa effekterna av en eventuell annalkande lågkonjunktur eftersom byggande kräver en mängd olika produkter, tjänster och arbetskraft.

Vi föreslår att kongressen beslutar

- att LO arbetar politiskt för att bostaden också i praktiken ska vara en social rättighet,
- att LO ska driva på för att staten ska investera kraftig i bostadsbyggande samt
- att LO verkar för att "Lagen om kommunala bostadsbolag" reformeras i grunden.

17.82

Bygg bostäder

Elektrikerförbundet verksamhetskrets 1, Byggnadsarbetareförbundet region Stockholm–Gotland

Alla människor ska ha rätt till en bostad till rimligt pris. Vi måste bygga fler hyresrätter som vanligt folk har råd med. I dag lider många kommuner i Sverige av bostadsbrist och värst är det i storstäderna. I Stockholm är snitttiden för att få en hyreslägenhet tio (!) år. Hur ska unga människor ens få en lägenhet då? Många tvingas hyra i andra, tredje hand eller ännu värre ta svarta kontrakt till ockerpriser.

Att anta att alla människor har råd med att köpa är orimligt, men ändå byggs det mer bostadsrätter för att det är där bostadsbolagen tjänar mest pengar. Även många hyreslägenheter ombildas. Detta är något som bara ökar hela tiden och när vi låter marknaden styra så byggs det främst i högkonjunkturer för det är då företagen kan tjäna mest pengar. Detta är ett resultat efter att staten på 1990-talet slutade bygga och helt låta marknaden styra. Sedan dess har hushållens belåningsgrad ökat lavinartat.

För att klara av att bygga bort bostadsbristen så krävs det att man bygger bostäder såväl vid hög- som lågkonjunktur. Det är något marknaden aldrig kommer göra. Vi anser att staten återigen ska ta ett större ansvar för bostadsbyggandet och då bygga hyresrätter.

Vi har ingen statsskuld eftersom våra tillgångar överstiger vår låga belåningsgrad. Staten borde lånefinansiera till att bygga bostäder.

Anledningarna till att vi ska just lånefinansiera bostadsbyggandet är flera.

Dels att staten kan låna pengar till väldigt låg ränta, dels, och viktigast av allt, för att vi ska sprida kostnaden på flera generationer. Staten har också i större utsträckning möjlighet att ta risker. Dessa risker tar nu vi privatpersoner och företag.

Ett hus kommer finnas kvar långt efter att vi själva lämnar jorden, då är det en bra anledning att fördela kostnaden på flera generationer.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO verkar för att staten ska lånefinansiera för att bygga bostäder.

17.83

Bygg bostäder

Seko region Stockholm

En bostad till ett rimligt pris borde vara en social rättighet för alla som bor i Sverige. Det måste byggas fler hyresrätter med rimliga hyror för att täcka upp behovet. I dag råder bostadsbrist i 240 av Sveriges 290 kommuner. Allra värst är bristen i och kring storstäderna. I Stockholm tar det i genomsnitt tio år att få en hyresrätt. Speciellt hårt drabbar detta ungdomar som vill flytta hemifrån. Många tvingas till att hyra i andra och tredje hand eller till svarta kontrakt med ockerhyror.

För byggbolagen är det mer lukrativt att bygga dyra bostadsrätter än att satsa på hyresrätter, men det är långt ifrån alla som har möjligheten att köpa sin bostad. Ombildningar av hyresrätter till bostadsrätter blir också vanligare. Marknadsprinciper styr bostadsbygget snarare än människors behov. Då de statliga bostadssubventionerna avskaffades på 90-talet och allmännyttan i allt fler kommuner sålts ut har i stället hushållens belåningsgrad ökat lavinartat.

För att bostadsbristen ska kunna byggas bort krävs att byggtakten upprätthålls, oavsett hur konjunkturen ser ut. De senaste decennierna, då ansvaret för byggandet i huvudsak lagts på marknaden, har behoven inte kunnat tillgodoses och det som byggts har varit för dyrt. Staten behöver därför ta ett större ansvar och se till att fler hyresrätter byggs.

Svenska statens finanser håller internationell toppklass med en rekordlåg offentlig skuld och en stor finansiell nettoförmögenhet. Med dagens låga räntor får dessutom staten i praktiken betalt för att låna! Att lånefinansiera till att bygga bostäder vore en investering för framtida generationer. Låt ansvaret för framtidens bostadsfinansiering flyttas från de skuldsatta hushållen till staten!

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO verkar för att staten ska lånefinansiera till att bygga bostäder samt att LO motsätter sig ombildningar av hyresrätter till bostadsrätter.

Utlåtande motionerna 17.79–17.83

17.79

att LO tar fram ett bostadspolitiskt program med utgångspunkt i ovan beskrivna förut-sättningar.

17.80

att LO med kraft verkar för att stoppa fri hyressättning i nyproduktion,

att LO tillsammans med sina medlemsförbund agerar för att stoppa fri hyressättning i nyproduktion samt

att LO samarbetar med organisationer, som arbetar aktivt för hyresgästers rättigheter, för att stoppa marknadshyror i allmänhet och fri hyressättning i nyproduktion i syn-nerhet.

17.81

att LO arbetar politiskt för att bostaden också i praktiken ska vara en social rättighet,

att LO ska driva på för att staten ska investera kraftig i bostadsbyggande samt

att LO verkar för att "Lagen om kommunala bostadsbolag" reformeras i grunden.

17.82

att LO verkar för att staten ska lånefinansiera för att bygga bostäder.

17.83

att LO verkar för att staten ska lånefinansiera till att bygga bostäder samt

att LO motsätter sig ombildningar av hyresrätter till bostadsrätter.

I slutbetänkandena från den bostadssociala utredningen 1946 och 1947 beskrevs bostads-försörjningen som kärnan i den svenska välfärdsekonomin. Den bostadssociala utredning-ens slutsatser styrde den svenska bostadspolitiken under nästan ett halvt sekel men hade även den sina brister som blev tydliga i 90-talskrisen då politiken övergavs till förmån för en annan ytterlighetspolitik. I dag har bristerna i den nuvarande bostadspolitiken blivit smärtsamt tydliga. Problemen förstärks av en växande ekonomisk ojämlikhet som försvårar bostadsförsörjningen.

Även om det byggts fler bostäder under de senaste åren dras vi fortsatt med en betydande brist på bostäder. Bostadsbristen hämmar svensk ekonomi och ökar de sociala problemen i många områden. Brist på bostäder i regioner med hög efterfrågan på arbets-kraft försämrar matchningen på arbetsmarknaden och bidrar till en något högre arbets-löshet men skadar framför allt produktionen genom en sämre matchning som kostar mil-jardbelopp varje år. Den låga byggtakten har bidragit till snabbt stigande bostadspriser med ökad segregation, skuldsättning och finansiella risker som resultat.

Boverket bedömer att det behöver byggas cirka 65 000 bostäder per år de kom-mande tio åren för att hänga med i den demografiska utvecklingen. Samtidigt ligger produktionstakten i dag på cirka 50 000 bostäder per år. En stor del av diskrepansen mellan produktion och behov kan förklaras med att många hushåll inte klarar att efter-fråga bostäder till de hyresnivåer som byggs i dag. Särskilt i storstadsområdena är det ekonomiskt svårt för stora LO-grupper att efterfråga nyproducerade bostäder. En ökad bostadsproduktion är bara möjlig med lägre hyresnivåer i nyproduktionen. Detta kräver

en bostadspolitik som inriktas mot att få fram fler billiga bostäder som vanligt folk kan efterfråga. Som sänker kostnaderna för att bygga och förvalta bostäder men också som i viss utsträckning stärker hushållens betalningsförmåga.

Nyproducerade hyresrätter har i dag hyror på en marknadsmässig nivå. Så kallade marknadshyror i nyproduktionen skulle därför inte öka bostadsbyggandet. Samtidigt hotar det besittningsskyddet och i förlängningen hela hyressystemet. Det bygger på en bristande förståelse för dagens bostadsmarknad och ska enligt LO inte genomföras. I princip alla länder med marknadshyror, har samtidigt en mycket stor andel subventionerade bostäder, för låg- och medelinkomsttagare. I Nederländerna utgör till exempel dessa bostäder cirka 30 procent av alla bostäder, vilket ger en fingervisning om hur man där anser att marknadskrafterna på bostadsmarknaden bör begränsas.

Olika upplåtelseformer har olika funktion på bostadsmarknaden och behövs på framtidens bostadsmarknad men framför allt råder i dag brist på hyresrätter. Delvis till följd av de stora ombildningarna från hyresrätter till bostadsrätter som vi sett sedan 90-talet, framför allt i Stockholm.

Bostadsproduktionens långa tidshorisonter gör att man inom bostadspolitiken mer än inom andra områden måste gräva där man står. Det finns därför ingen framgångsrik utländsk modell som rakt av kan importeras för att lösa bostadsbristen. I stället för att riva ner gamla strukturer och tro på att enskilda reformer ska lösa dagens bostadsproblem behöver vi bygga vidare och utveckla det system som finns. Det krävs en bred reformagenda för ett ökat bostadsbyggande. Denna reformagenda bör formuleras av LO i ett bostadspolitiskt program för 2020-talet.

Målet ska vara att stänga gapet mellan dagens produktionstakt och det demografiskt betingade behovet, vilket ungefär motsvarar en ökning av bostadsbyggandet på 25–30 procent jämfört med dagens nivå.

Reformer krävs inom sex huvudsakliga områden:

– Sänkta byggkostnader

Sverige behöver stärka produktiviteten och sänka byggkostnaderna främst genom att se över regelverk, skapa en mindre konjunkturberoende byggtakt, öka det industriella byggandet och stärka schyst konkurrens utan social dumpning.

– Mark och planering

Kommunerna brister i sitt bostadsförsörjningsansvar. I storstadsområdenas regionala bostadsmarknad åker vissa kommuner snålskjuts på andra kommuner. Intresset av att bygga bostäder som alla kommuninvånare har råd med är begränsat. Kopplingen mellan den nationella behovsbedömningen och kommunernas målsättningar behöver bli starkare. Det kommunala planmonopolet bör bestå men staten behöver förtydliga det kommunala ansvaret och kommunernas tillgång till olika statliga stöd bör knytas till hur de uppfyller sina mål. Kommunerna behöver också få större befogenheter inom plan- och markpolitiken så att man bättre kan säkerställa tillgången till byggbar mark, motverka segregation och lättare kan säkra tillgången på bostäder för hela befolkningen.

– Finansieringsvillkor

De flesta europeiska länder har en betydande offentlig finansiering av billigare hyresrätter. Utan statlig medfinansiering kommer bostadsbyggandet för låg- och mellaninkomstgrupper vara otillräckligt även i framtiden. Svenska staten borde bidra till finansieringen

av hyresrättsproduktionen genom statliga lån med långa löptider för att minska ränterisken för investerarna. Därtill behöver de skattemässiga villkoren mellan upplåtelseformerna utjämnas genom att skatten på det ägda boendet höjs, särskilt för bostadsrätter. Med jämnare skattemässiga villkor mellan de olika upplåtelseformerna skulle fler hyresrätter byggas och vinsten av att ombilda hyresrätter till bostadsrätter minska.

– Allmännyttan

Rättsläget för de allmännyttiga bostadsbolagen är osäkert efter att regelverket förändrades genom Allbolagen 2010. Detta har gjort att Allmännyttan fått sämre förutsättningar att bidra till bostadsförsörjningen. Lagstiftningen bör förtydliga att allmännyttan inte omfattas av LOU, att lägre avkastningskrav kan användas i enskilda investeringsobjekt, att bolagen kan verka över kommungränser med mera så att de allmännyttiga bolagen ges ett större manöverutrymme för att bidra till kommunens bostadsförsörjning.

– Hushållens köpkraft

Flera hushåll stängs i onödan ute från ägarmarknaden genom de kreditregleringar som råder. Genom att slopa bolånetaket för personer under 35 och genom att Finansinspektionen tydligt utlovar en utfasning av amorteringskraven vid markant högre räntenivåer kan bankerna ge lån till fler hushåll som egentligen är kreditvärdiga men som hindras av regelverken. Bostadsbidragen kan förbättras men är samtidigt förknippade med vissa problem som gör att de även fortsättningsvis bara bör riktas mot relativt smala målgrupper.

– Bostadsförmedlingen och de kommunala bostadssociala verktygen

Även vid mer rimliga hyresnivåer är stora delar av befolkningen i dag utestängda från bostadsmarknaden på grund av bristande ekonomi, för kort kötid eller sociala problem. Bostadskön bör reformeras så att områden med stor obalans på sin bostadsmarknad får möjlighet att fördela bostäder baserat på objektiva behovskriterier och inte bara är begränsade till rak kötid som enda urvalskriterium. Tillgången på sociala kontrakt i hela bostadsbeståndet behöver säkras och regelverket för längden på boendetiderna ses över. För grupper utan sociala problem men med bristande ekonomi bör kommunala hyresgarantier användas i högre utsträckning.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att bifalla motionerna 17.79, 17.80, 17.81 (att-sats 1), 17.81 (att-sats 2), 17.82, 17.83 samt *att* anse motionen 17.81 (att-sats 3) besvarad.

17.84

Renovera så att människor har råd att bo kvar

Handelsanställdas förbund

Hundratusentals lägenheter i Sveriges hyresfastigheter är i behov av upprustning. Det handlar om allt från att avhjälpa akuta brister i vatten- och avloppssystem till att höja standarden och minska energianvändningen. Dessa renoveringar är ofta både nödvändiga och välkomna. Men hur fin och fräsch lägenheten än blir efter en upprustning spelar det ingen roll om man ändå inte har råd att bo där.

Många fastighetsägare finansierar i dag upprustningen genom att höja hyrorna rejält. I snitt handlar det om hyreshöjningar på 37 procent och på flera håll höjs hyran betydligt mer än så. På grund av detta tvingas många människor att flytta från sina hem. Detta fenomen kallas renovering och slår framför allt mot de som redan har små marginaler – deltidsarbetande, ensamstående med barn, stora barnfamiljer och pensionärer. Resultatet blir ökad ojämlikhet, fördjupad segregation och växande trångboddhet.

En bostad är en grundläggande rättighet, en förutsättning för individuell frihet och en fungerande arbetsmarknad. Därför är det naturligt att fackligt aktiva också engagerar sig för en fungerande bostadsmarknad. Handelsanställdas förbund menar att det offentliga behöver ta ansvar för att nödvändiga renoveringar genomförs utan att det blir för dyrt för människor att bo kvar. Därför vill vi att LO verkar för att både lagen och de ekonomiska villkoren ändras i syfte att förhindra att renovering sker. Människor ska kunna känna sig trygga med att nödvändiga renoveringar görs utan att hyran chockhöjs över en natt.

Men LO har fler plattformar för att utöva inflytande. Genom ägarskap i bolag som sysslar med fastighetsförvaltning, eller genom relationer till arbetarrörelseorganisationer som gör detsamma, kan LO direkt påverka hur hyresfastigheter sköts och renoveras. Här behöver LO föregå med gott exempel och använda sitt inflytande för att förhindra renoveringar.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO tar ställning mot renovering och arbetar för att det offentliga tillser att nödvändiga renoveringar kan genomföras utan stora hyreshöjningar samt

att LO verkar för att närstående organisationer samt hel- eller delägda bolag inte ägnar sig åt renovering.

Utlåtande motion 17.84

17.84

att LO tar ställning mot renovering och arbetar för att det offentliga tillser att nödvändiga renoveringar kan genomföras utan stora hyreshöjningar samt

att LO verkar för att närstående organisationer samt hel- eller delägda bolag inte ägnar sig åt renovering.

Problemet med så kallade renoveringar har tagits upp i debatten allt oftare under det senaste decenniet. Hyressättning efter renoveringar sätts i dag genom förhandlingar mellan Hyresgästföreningen och fastighetsägaren, inom ramen för bruksvärdessystemet. Hyrorna ska bland annat spegla bostadens standard. En stor renovering, och standardhöjning bör därför speglas i högre hyror. Men samtidigt kan orimliga situationer uppstå där den boende tvingas till en högre standard och hyra än den har råd med och i praktiken tvingas bort från bostaden. I många fall kan även underhållsbehovet ifrågasättas. I stället verkar hyreshöjningen i dessa fall vara själva målet för åtgärden än en nödvändig finansiering av densamma.

Därför är det viktigt att hyresgästen ges inflytande i processen så att besittningsskyddet inte åsidosätts i praktiken. En bra modell som många allmännyttiga bolag använder är att fastighetsägaren beslutar om en basrenovering. Därutöver kan den enskilde hyresgästen välja tillägg såsom att exempelvis låta hyresvärden byta ut kök eller golv mot en förutbestämd hyreshöjning. Detta framstår som en rimlig metod för att väga hyresgästens enskilda intressen och fastighetsägarens intresse av att underhålla sin fastighet och bör vara norm för all fastighetsförvaltning där LO har ett delägarskap, i enlighet med andan i motionens andra *att*-sats.

Ett allt vanligare tilltag är så kallade konceptrenoveringar där lägenheter som blivit lediga ges nya ytskikt och en högre standard och berättigar på så sätt till ett högre hyresuttag. Då detta främst genomförs i lediga lägenheter finns ingen enskild drabbad hyresgäst, men samtidigt höjs standarden och hyran i beståndet utan att underliggande underhållsbehov (som stambyten) åtgärdats och utan att den nya standarden egentligen efterfrågats av hyresgästkollektivet. Konceptrenoveringar är vanliga i privata fastighetsbolag som köper upp miljonprogramsområden för att sedan successivt renovera upp bostädernas ytskikt i takt med att de blir lediga och på så sätt höja fastighetsvärdet.

En stark hyresgästförening är det allra viktigaste instrumentet för att försvara hyresgästernas intressen vid en renovering.

Frågan i motionens första *att*-sats om det offentliga roll i att säkerställa att renoveringar kan genomföras utan stora hyreshöjningar, bör analyseras i en större översyn av hela bostadspolitikerna.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att anse motionen 17.84 besvarad.

I debatten deltog

Mats Panther, Handels
Mats Wahlström, Handels
Max Vesterlund Karlsson, Handels
Johan Lindholm, Byggnads ordförande
Per-Olof Sjöö, LOs styrelse

Följande förslag förelåg

- Styrelsens utlåtanden,
- Mats Panther, Handels, m.fl. bifallsyrkande på motion 17.84,
- Johan Lindholm, Byggnads ordförande, bifallsyrkande på styrelsens utlåtande på motionerna 17.79–17.83.

Beslut

Kongressen beslutade efter försöksvotering
att bifalla styrelsens utlåtande på motion 17.84.
Votering begärdes av Mats Panther, Handels.

Kongressen beslutade
att i övrigt bifalla styrelsens utlåtanden.

17.g Migration

Motionerna 17.85–17.86

17.85

Arbetsmarknad och arbetskraftsbehov

Byggnadsarbetareförbundet region Väst

Sveriges liberala regler för arbetskraftsimport måste skärpas. Staten, inte arbetsgivaren, ska besluta om arbetskraftsbehov.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att arbetsmarknadsprövning ska återinföras och facket ska vara med och bedöma arbetsgivarens seriositet.

17.86

En samlad politik för arbetskraftsmigration

Seko, Handelsanställdas förbund

I dagens internationellt sammanflätade ekonomi är migration av arbetskraft ett naturligt inslag och både Sverige och resten av världen tjänar på öppna ekonomier och arbetsmarknader. Därför är det nödvändigt att facket tar strid mot de krafter som av ideologiska eller kortsiktiga vinstintressen vill ställa arbetstagare mot varandra och/eller använda utländsk arbetskraft för att dumpa löne- och arbetsvillkor på svensk arbetsmarknad. En arbetare är en arbetare oavsett vem det är och var hen kommer ifrån, och LO ska alltid stå på arbetarnas sida.

Därför ska LO driva politiska frågor som stärker solidariteten mellan arbetare och därmed vår gemensamma styrka. Yttre faktorer ska inte dela oss utan våra krav för arbetares rättigheter ska gälla alla. Det är viktigt att detta genomsyrar såväl organiseringsarbete som kommunikation och politisk påverkan. Fackföreningsrörelsen ska vara en motkraft till de som, medvetet eller omedvetet, bidrar till ett samhällsklimat där grupper ställs mot varandra.

Grundprincipen ska vara att de som kommer till Sverige från andra länder för att arbeta ska ges samma lön och arbetsvillkor som de som är födda i Sverige. Så ser dock inte verkligheten ut för många arbetskraftsmigranter. De senaste åren har vi sett alltför många exempel på hur arbetstagare tvingas arbeta under fruktansvärda arbetsförhållanden, bland annat i några av de branscher som undertecknande förbund organiserar. Nagelteknologer i skönhetsbranschen och anläggare inom vägbranschen är några av dem. Men problemen med utnyttjande är utbredda och rör i stort sett alla förbund.

Orsaken till detta är dagens regelverk som på flera centrala punkter är felkonstruerat. Det vältrar över alla risker på den enskilde arbetstagaren, vilket arbetsgivare inte är sena att utnyttja. När arbetstagare anländer till Sverige finns det inga garantier att villkoren som arbetsgivaren angav när hen erbjöd ett arbete faktiskt infrias. Det beror på att anställningserbjudandet som ligger till grund för arbetstillståndet inte är juridiskt bindande. Det står arbetsgivaren fritt att betala ut lägre lön och ge sämre villkor än det som angavs i erbjudandet som arbetskraftsinvandraren tackade ja till.

Den som får ta smällen är arbetstagaren, som utöver att få sämre villkor än utlovat dessutom riskerar att förlora både arbets- och uppehållstillstånd. Arbetsgivaren går däremot fri från ansvar.

Detta måste ändras så att balans mellan arbetstagare och arbetsgivare upprättas och utnyttjande förebyggs. Det är helt nödvändigt för att arbetskraftsmigranter både ska våga organisera sig och larma om missförhållanden på arbetsplatserna. Därför är det prioriterat att

1. Anställningserbudandet som ligger till grund för arbetstillståndet blir juridiskt bindande. Det arbetsgivaren anger till myndigheter och individ ska vara det som sedan gäller.
2. Införa sanktioner mot arbetsgivare som inte uppfyller de villkor som legat till grund för arbetstillståndet. Om arbetsgivaren missbrukar systemet ska denne straffas, inte arbetstagaren som blir utnyttjad. Förslag på sanktioner är böter, näringsförbud och om utnyttjandet är omfattande eller återkommande, fängelse.
3. Stärka arbetskraftsmigranternas ställning på svensk arbetsmarknad. Blotta vetskapen om att konsekvensen av att uppmärksamma ett pågående utnyttjande kan bli att arbetstagaren tvingas lämna Sverige, gör det svårt för många att våga hävda sina rättigheter på arbetsmarknaden. För att stävja fusk och missbruk av arbetskraftsmigranter måste deras ställning på arbetsmarknaden stärkas, så att konsekvensen av att uppmärksamma utnyttjande inte innebär utvisning för den enskilde. Hur detta ska göras bör LO utreda under kommande kongressperiod.
4. Beviljande av arbetstillstånd ska baseras på att det faktiskt råder brist på arbetskraft med rätt kompetenser inom det aktuella yrket. Detta för att sätta stopp för arbetsgivare som bara försöker tillskansa sig låga arbetskraftskostnader. Därför behövs en myndighetsbaserad arbetsmarknadsprövning som avgör var det saknas arbetskraft med rätt yrkeskompetens, och därmed var det kan bli aktuellt att ta in arbetskraftsmigranter.

Det här är punkter som LO sedan tidigare har drivit. Men under de senaste åren upplever vi att LOs linje blivit alltför otydlig. Det är inte helt förvånande eftersom arbetskraftsmigration är ett svårt och känsligt område som dessutom varit hett omdebatterat. För att vi ska få kraft i frågorna behöver vi dock sätta ned foten kring en tydligare gemensam linje.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO alltid ska stå på arbetstagarens sida, oavsett var hen kommer ifrån,
att LO ska verka för att arbetskraftsmigranter både ska våga organisera sig och larma om missförhållanden på arbetsplatserna,
att LO ska verka för att anställningserbudandet som ligger till grund för arbetstillståndet görs till ett juridiskt bindande anställningsavtal,
att LO ska verka för att sanktioner införs mot arbetsgivare som inte uppfyller de villkor som legat till grund för arbetstillståndet,
att LO under kommande kongressperiod ska utreda hur arbetskraftsmigranternas ställning på svensk arbetsmarknad ska stärkas samt
att LO ska verka för att myndighetsbaserad arbetsmarknadsprövning med utgångspunkt i behovet av arbetskraft styr arbetskraftsmigrationen.

Utlåtande motionerna 17.85 och 17.86

17.85

att arbetsmarknadsprövning ska återinföras och facket ska vara med och bedöma arbetsgivarens seriositet.

17.86

att LO alltid ska stå på arbetstagarens sida, oavsett var hen kommer ifrån,

att LO ska verka för att arbetskraftsmigranter både ska våga organisera sig och larma om missförhållanden på arbetsplatserna,

att LO ska verka för att anställningserbjudandet som ligger till grund för arbetstillståndet görs till ett juridiskt bindande anställningsavtal,

att LO ska verka för att sanktioner införs mot arbetsgivare som inte uppfyller de villkor som legat till grund för arbetstillståndet,

att LO under kommande kongressperiod ska utreda hur arbetskraftsmigranternas ställning på svensk arbetsmarknad ska stärkas samt

att LO ska verka för att myndighetsbaserad arbetsmarknadsprövning med utgångspunkt i behovet av arbetskraft styr arbetskraftsmigrationen.

I motion 17.85 efterlyser motionären väsentliga skärpningar i Sveriges internationellt sett mycket liberala regler för arbetskraftsinvandring. Motionären vill att kongressen ställer sig bakom krav på återinförd arbetsmarknadsprövning – att en myndighet ges i uppdrag att bedöma det eventuella behovet av utländsk arbetskraft i ett yrke – samt att facket ska vara med och bedöma arbetsgivarens seriositet, det vill säga så som systemet såg ut före 2008.

Även i motion 17.86 yrkar motionärerna på att arbetskraftsmigrationen ska styras av en myndighetsbaserad arbetsmarknadsprövning med utgångspunkt i Sveriges behov av arbetskraft. Motionärerna yrkar också på att LO alltid ska stå på arbetstagarens sida, oavsett varifrån arbetstagaren kommer, att LO ska verka för att arbetskraftsmigranter ska våga både organisera sig och larma om missförhållanden på arbetsplatserna, samt att LO ska verka för att anställningserbjudandet som ligger till grund för arbetstillståndet görs till ett juridiskt bindande anställningsavtal. I motionen yrkas vidare på att LO ska verka för sanktioner mot arbetsgivare som inte uppfyller de villkor som legat till grund för arbetstillståndet, och att LO under kommande kongressperiod ska utreda hur arbetskraftsmigranternas ställning på svensk arbetsmarknad ska stärkas.

LOs styrelse delar till fullo motionärernas syn att LO alltid ska stå på arbetstagarens sida, oavsett varifrån hen kommer, och konstaterar att allas lika värde och rätt är en grundläggande princip som återfinns i LOs stadgar. Via Fackligt centrum för papperslösa verkar LO och flera av medlemsförbunden för att arbetskraftsmigranter ska våga både organisera sig och larma om missförhållanden på arbetsplatserna. Arbetet med att rekrytera medlemmar och hantera missförhållanden på arbetsplatser åligger dock – även när det gäller migrantarbetare – primärt respektive förbund.

LO arbetar på flera sätt för att förbättra arbetskraftsinvandrarens villkor och förändra reglerna för arbetskraftsinvandring, bland annat inom ramen för den statliga *Utredningen om arbetskraftsinvandring* (Ju 2020:05), men även genom övrigt påverkansarbete. Det fortlöpande arbetet med att kartlägga och förbättra villkoren för arbetskraftsmigranter, stärka deras ställning på arbetsmarknaden och förhindra arbets-

kraftsexploatering bedrivs i flera förbundsgrupper, som samordnas av LOs kansli. Att anställningserbjudandet som ligger till grund för arbetstillståndet bör omvandlas till ett juridiskt bindande anställningsavtal, att återinföra arbetsmarknadsprövningen och att större hänsyn ska tas till de fackliga yttrandena är tre viktiga krav, som LO sedan ett antal år driver kontinuerligt. Det gäller även krav på sanktioner mot arbetsgivare som inte uppfyller de villkor som legat till grund för arbetstillståndet, och krav på en bredare och noggrannare kontroll av arbetsgivarna från Migrationsverkets sida. LO har framfört, och fortsätter att lyfta fram, samtliga dessa krav i såväl remissvar (till exempel på SOU 2020:54 *En långsiktigt hållbar migrationspolitik* och SOU 2021:5 *Ett förbättrat system för arbetskraftsinvandring*) som i dialog med berörda departement och myndigheter. Påverkansarbetet bedrivs också kontinuerligt i partsgemensamma sammanhang och med berörda arbetsgivarorganisationer.

Beträffande kravet i motion 17.85, att berört förbund ska vara med och bedöma arbetsgivarens seriositet konstaterar LO att det fackliga yttrandet till Migrationsverket inklusive en bedömning av arbetsgivarens seriositet finns kvar i dagens tillståndssystem, även om det inte handlar om något fackligt veto (vilket LO heller aldrig haft eller önskat ha). Däremot tas bara begränsad – om ens någon – hänsyn till dessa fackliga yttranden när arbetstillstånd beviljas, något LO återkommande påtalar och kräver ändring på.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar
att anse motionerna 17.85, 17.86 besvarade.

I debatten deltog

Stefan Pinjefors, Seko
Ann-Katrin Hedgren, Byggnads
Alexander Westberg, Byggnads
Urban Pettersson, LOs styrelse

Följande förslag förelåg

- Styrelsens utlåtande,
- Alexander Westberg, Byggnads, bifallsyrkande på motion 17.85,
- Stefan Pinjefors, Seko, m.fl. bifallsyrkande på motion 17.86.

Beslut

Kongressen beslutade efter försöksvotering
att bifalla styrelsens utlåtande på motion 17.85.
Votering begärdes av Alexander Westberg, Byggnads.

Kongressen beslutade efter försöksvotering
att bifalla styrelsens utlåtande på motion 17.86.
Votering begärdes av Ann-Katrin Hedgren, Byggnads.

Punkt 18

Välfärd

Välfärd

Anförande

Torbjörn Johansson, LOs avtalssekreterare: Presidium, kongressdeltagare! Nu har vi kommit till punkt 18, Välfärd.

Vi vill ha en välfärd där vi är medborgare, inte kunder, en välfärd där människovärdet sätts före marknadsvärdet, en välfärd där alla får vara med – oavsett klass, oavsett om vi är födda i Karlstad eller i Kigali och oavsett vilket kön vi har, vem vi vill leva med eller vilka funktionsvariationer vi har.

Men under flera årtionden har vår solidariska och generella välfärdsmodell undergrävt. Politiken har prioriterat skattesänkningar, privatiseringar och marknadsmodeller. Och det eroderar den gemensamma, generella välfärden.

Som en följd har Sverige fått ett välfärdsunderskott i form av resursbrist, ojämlig fördelning och en minskad tillit till att välfärden finns när och där den behövs.

Vi har nu sämre trygghetsförsäkringar än en rad andra europeiska länder. A-kassan utgör inte längre den trygghet som krävs för en fungerande omställning. Sjukförsäkringen har urholkats.

Covid-19-pandemin har smärtsamt tydligt visat på bristerna. Personalbrist, otrygga anställningar och svårigheter att styra välfärdsverksamheter i kristid har visat hur underfinansiering och privatiseringar har drabbat den grund som hela samhället behöver.

Sverige står nu inför ett vägval med långtgående konsekvenser där vi aktivt måste välja att trygga välfärden. Välfärden behöver mer resurser och tätare sociala skyddsnät. Det är fullt möjligt att genomföra. Det handlar om politisk vilja.

LO-ekonomerna har visat att Sverige har råd att radikalt öka resurserna till välfärden, precis som har lyfts fram i flera motioner till kongressen.

Sverige är dessutom det enda land i världen där skattemedel avsedda för välfärden kan gå till privata vinster. Det måste få ett slut. Det är absurt, precis som vi har diskuterat. Vi måste göra upp med vinstdriften. En icke-vinst-princip måste råda inom välfärden.

Marknaden för privata sjukvårdsförsäkringar har skapat genvägar till snabba vård för dem som har råd. Utvecklingen mot en otillräcklig basvälfärd för flertalet och en VIP-välfärd för de rikare måste brytas.

När man går i pension ska pengarna räcka till ett gott liv. Därför måste pensionen för vanligt folk höjas. De som går i pension ska ha minst 72 procent av lönen. Det krävs höjda avgifter till pensionssystemet för att klara det.

Genom regeringens förslag om så kallad trygghetspension är möjligheten att få sjukersättning på väg att förbättras, så att de som annars skulle ha upp till fem år kvar i arbetslivet, men av hälsoskäl inte kan arbeta i något yrke som de har erfarenhet av, kan få sjukersättning i stället för att prövas mot jobb på hela arbetsmarknaden.

Det är ett steg i rätt riktning, men mycket mer behöver göras för att förbättra pensionerna för vanligt folk.

När LO på 90-talet ställde sig bakom pensionsreformen var det ett viktigt

ställningstagande. Men redan då påpekade vi att detta kräver förändringar i yrkeslivet. Minskade löneskillnader, bättre arbetsmiljö, fler heltidsanställningar, färre visstidsanställningar och bättre möjligheter till omställning måste sättas i fokus.

Men dit har vi inte nått. Och vi kan inte acceptera höjd pensionsålder förrän arbetsmiljön och tryggheten har förbättrats för LO-förbundens medlemmar.

En bra sjukförsäkring ska ge oss trygghet på lika villkor. När man blir sjuk ska man kunna koncentrera sig på att återhämta sig och tillfriskna – inte behöva oroa sig för att ekonomin ska slås sönder. Därför måste sjukförsäkringen repareras och karensdagen tas bort för gott.

Vi måste också ha en familjepolitik som främjar jämställdhet. LO-gruppernas arbetsliv kräver offensiva satsningar på barnomsorg även på obekvämt arbetstid. Föräldraförsäkringen måste individualiseras.

En annan fråga som ofta diskuteras på våra kongresser är tandvården. I dag är tänderna på väg att bli ett klassmärke. LO-kongressen 2016 beslutade att LO ska verka för att tandvård ska bli likställd med övrig sjukvård. Det beslutet står vi fast vid. Tänderna *är* en del av kroppen.

Den svenska välfärdsmodellen är i dag utsatt för hårt tryck. En av våra stora utmaningar inför framtiden handlar därför om att bygga upp en ny och frigörande välfärdspolitik som stärker människors inneboende förmågor, underlättar förvärvsarbete och bättre stöder den som behöver ställa om i livet.

Jag yrkar med detta bifall till styrelsens utlåtande under punkt 18.

18.a Socialförsäkringssystemet

Motionerna 18.1–18.2, 14.16 (att-sats 4), 18.3–18.4, 18.5 (att-sats 2), 18.6 (att-sats 2) och 18.7 (att-sats 2)

18.1

Motion angående socialförsäkringssystemet

Transportarbetareförbundet avd 19

Socialförsäkringssystemet har blivit offer för klåfingriga politiker och har i dag urholkats och förändrats på ett närmast absurt sätt.

Från att vara ett system byggt för att värna den enskilda individens rätt att på ett relevant sätt kunna genomleva perioder av eventuell ohälsa och/eller skador, såväl inom arbetslivet som på fritiden, till att nu användas för att jaga redan drabbade.

Vi får ständigt höra hur Försäkringskassan systematiskt letar efter ursäkter för att inte bevilja rätt till ersättning till individer. Hur Försäkringskassans handläggare går emot läkare, psykologer och specialister i deras medicinska utlåtande. När blev handläggare på Försäkringskassan utbildade i medicinsk bedömning?

Försäkringskassan arbetar utefter regelverket som är vårt socialförsäkringssystem. Men det system som ska vara till för att skydda dig som sjuk eller skadad, som ska ge dig ekonomisk trygghet under din utsatta period, är långt ifrån det skyddsnät som det är tänkt att vara.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO gemensamt arbetar fram ett skarpt förslag och använder vår facklig-politiska samverkan för att få Socialdemokraterna att driva en tydlig politik med inriktning för en förändring till ett socialförsäkringssystem värt namnet.

Utlåtande motion 18.1

18.1

att LO gemensamt arbetar fram ett skarpt förslag och använder vår facklig-politiska samverkan för att få Socialdemokraterna att driva en tydlig politik med inriktning för en förändring till ett socialförsäkringssystem värt namnet.

Motion 18.1 pekar på allvarliga problem i socialförsäkringssystemet. LOs styrelse delar bilden av att socialförsäkringarna är långt ifrån det skyddsnet de är tänkta att vara och att LO måste arbeta aktivt för att förbättra dem.

Socialförsäkringssystemen är avgörande för jämlikhet och sammanhållning. För att vi ska känna oss trygga och ha tillit till samhället måste var och en av oss ha en ekonomisk trygghet även när vi blir sjuka, äldre eller får barn. En sådan trygghet skapas bäst genom den generella välfärden där alla medborgare får sin inkomst försäkrad och bidrar till finansieringen. Det ger en riskutjämning mellan medborgarna som innebär en solidarisk omfördelning av resurser mellan kvinnor och män, mellan lågavlönade och högavlönade och mellan olika perioder i våra liv.

Dagens socialförsäkringssystem lever inte upp till detta. I LOs jämlikhetsutredning beskrivs de aktiva nedskärningarna och uteblivna uppräkningsarna i trygghetsförsäkringarna som en viktig förklaring till de ökade klyftorna i vårt land. Bristerna i socialförsäkringssystemet leder till att befolkningen med lägre inkomster halkar efter.

Under kongressperioden har LO uppmärksammat och arbetat med frågan om socialförsäkringssystemet på flera sätt, i facklig-politisk samverkan, politisk påverkan och opinionsbildning. LOs jämlikhetsutrednings underlagsrapport *Program för omfördelning* och LOs välfärdspolitiska program *Trygga välfärden*, pekar på att de missförhållanden som den borgerliga alliansregeringen skapade med sitt systemskifte i sjukförsäkringen och andra delar i socialförsäkringssystemet i stor utsträckning finns kvar, fast regeringen har varit socialdemokratiskt ledd sedan 2014. De förbättringar som gjorts de senaste åren är otillräckliga.

Det krävs ett omfattande renoveringsarbete innan vi kan säga att vi har ett rimligt och mänskligt socialförsäkringssystem. Därför lägger LO stor kraft på detta område. Inom sjukförsäkringsfrågan har LO framgångsrikt bidragit till att regeringen tillsatt utredningar som arbetat med frågor och förslag som är centrala för oss. Se även motionsutlåtande angående motionerna 18.8–18.22.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att anse motionen 18.1 besvarad.

18.2

Socialt skyddsnät för egenföretagare

Musikerförbundet

Grunden för en anställning ska alltid vara ett starkt kollektivavtal. Samtidigt måste vi acceptera att det finns sektorer där våra medlemmar driver egna företag av en eller annan anledning. Ett exempel är musiker som ofta har olika arbetsplatser varje kväll, eller på andra sätt saknar den trygghet som en fast arbetsplats kan ge.

Kulturarbetare har ett lika långt och produktivt arbetsliv som andra yrkesgrupper och även deras skatteinbetalningar bidrar till finansieringen av de allmänna trygghetssystemen. Därför borde det också vara en självklarhet att kulturarbetare ska få ta del av dessa trygghetssystem.

När egenföretagare behöver tillgång till det sociala skyddsnätet i form av exempelvis a-kassa, sjukersättning eller föräldrapenning stöter de ibland på hinder. Arbetade timmar kan vara svåra att definiera och att rapportera vad som är arbetstid blir ett problem.

En musiker kan ägna åtskilliga timmar åt förberedelsearbete i form av komponering, arrangering, enskild övning och repetitioner inför en spelning som kanske bara varar i 45 minuter. Därför är ersättningen för spelningstillfället ofta väl tilltaget för att även täcka in det omfattande förberedelsearbetet. Om musikern blir sjuk och inte kan genomföra spelningen uppstår då genast ett bekymmer, då musikerns anställningstid är för kort för att kunna kvalificeras för till exempel sjukpenning.

För oss är det självklart att man ska ha rätt betalt för det arbete som utförs, även för de delar av arbetet som utförs i form av förberedelser. Trygghetssystemen måste klara av att skydda detta.

Eftersom dagens regelverk bygger på tillsvidareanställning och heltid som norm blir det svårt att kvalificera sig när man arbetar inom kultursektorn, som domineras av korta anställningar och där många frilansar och är egenföretagare. Om musiker och artister stängs ute från trygghetssystemen på grund av hur kulturområdets arbetsmarknad är konstruerad, måste anpassningar göras för att möta deras behov. En musiker kan exempelvis repetera ett halvår för att sedan finnas på turné ett halvår. De sociala trygghetssystemen måste därför anpassas för att även fungera för den typen av arbete.

Vi som fackförbund kan aldrig acceptera att arbetsgivaren framtvingar så kallade "falska egenföretagare" eller system där individer startar företag för att ändå arbeta åt en eller ett par arbetsgivare som mycket väl hade kunnat anställa samma individ i stället. Vi har i dag många medlemmar som är egenföretagare och konstant arbetar åt olika uppdragsgivare. Vi behöver säkerställa den sociala tryggheten även för dem.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO verkar för att de sociala trygghetssystemen anpassas för att i högre grad fungera för deltidsarbetande, arbetare som arbetar oregelbundet och egenföretagare samt

att LO verkar för att de sociala trygghetssystemen anpassas för att även ta hänsyn till komplexiteten vid beräkning av kulturarbetares arbetstid.

Utlåtande motionerna 18.2 och 14.16 (att-sats 4)

18.2

att LO verkar för att de sociala trygghetssystemen anpassas för att i högre grad fungera för deltidsarbetande, arbetare som arbetar oregelbundet och egenföretagare samt

att LO verkar för att de sociala trygghetssystemen anpassas för att även ta hänsyn till komplexiteten vid beräkning av kulturarbetares arbetstid.

14.16

att LO jobbar med frågorna relaterade till arbetstagarnas sociala rättigheter oavsett om arbetsersättning betalas ut som lön eller via faktura (behandlas under dagordningspunkt 18.a).

Motionen 18.2, Socialt skyddsnät för egenföretagare, berör frågor som är viktiga för flera LO-grupper som arbetar oregelbundet och har osäkra anställningar. Det gör även motionen 14.16 som bland annat yrkar på att LO ska jobba med frågorna relaterade till arbetstagarnas sociala rättigheter oavsett om arbetsersättning betalas ut som lön eller via faktura handlar också om egenföretagares sociala skyddsnät. LO anser att socialförsäkringarna ska omfatta alla, även egenföretagare, deltidsanställda och tidsbegränsat anställda. Det är viktigt att trygghetssystemen rustas och utformas på ett sätt så att alla vill ingå i dem och bidra till att finansiera dem.

Precis som Musikerförbundet konstaterar finns det en utveckling där arbetsgivare letar efter lösningar för att komma undan ansvaret för fortlöpande anställning, arbetsmiljö och socialförsäkringar. I stället för att anställa tvingar arbetsgivare fram falska egenföretagare och så kallade falska arbetstagare. Den utvecklingen drivs på av lagändringar som möjliggör att få F-skattsedel med endast en uppdragsgivare och sänkningar av aktiekapital för att starta aktiebolag. LO anser att steget till företagande ska underlättas för dem som så önskar, men det är viktigt att eget företagande inte tvingas på personer som vill ha och behöver tryggheten i en anställning.

Frågan om ett socialt skyddsnät för egenföretagare har utretts under senare år. LO har varit representerad i expertgruppen till den statliga utredningen *Ett tryggare företagande i ett förändrat arbetsliv – för tillväxt och innovation*. Utredningen lade inte några skarpa förslag utan arbetet med att ta fram dessa fortsätter. I arbetet med utredningen betonade LO vikten av att sociala trygghetssystem ska fungera för deltidsarbetande, arbetare med otrygga anställningar och egenföretagare samtidigt som de förändringar som föreslås inte ska försämrade tryggheten för arbetstagare. LO är också representerad i expertgruppen till den pågående statliga utredningen *Tydligt, enkelt och förutsägbart – Företagares trygghetssystem N2020:04*. Bevakningen av frågan om egenföretagare eller fakturerande uppdragstagares trygghetssystem är därför pågående på LO-kansliet.

LO kommer fortsätta verka för att de sociala trygghetssystemen anpassas för att fungera för deltidsarbetande, arbetare med otrygga anställningar och egenföretagare. I det arbetet behöver hänsyn tas till komplexiteten i beräkning av såväl kulturarbetares som andra arbetares arbetstid.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att anse motionerna 18.2, 14.16 (att-sats 4) besvarade.

18.3

Lika lön oavsett kön!

Handelsanställdas förbund avd 36 Uppsala

Trots att det svenska samhället i många avseenden kan anses vara ett föredöme jämfört med många andra länder så är det tyvärr ett odiskutabelt faktum att kvinnors löner generellt sett är lägre än mäns. Denna orättvisa följer med genom hela livet då även kvinnors pensioner är lägre än mäns. Detta beror inte bara på att fler kvinnor än män jobbar ofrivilligt deltid under flera år av sitt liv.

Sammantaget är det många åtgärder som behövs för att inom rimlig tid radera skillnaderna mellan mäns och kvinnors löner. Det är dags att LO tar strid mot den djupa orättvisa som de låga kvinnolönerna innebär genom att aktivt arbeta för ett mer jämställt uttag av föräldraledighetsdagar och vab-dagar. En förbättring av föräldraförsäkringen så att ersättningsnivån höjs och inkomsttaket likaså är ett sätt. Ett annat sätt är en individualisering av föräldraförsäkringen. Ett barn har två föräldrar och båda är lika viktiga! Genom att individualisera föräldraförsäkringen blir det än mer klart och tydligt.

Många män behöver tyvärr det stödet, inte bara när de ska "förhandla" med sina arbetsgivare om föräldraledighet, utan även när de ska "förhandla" med sin partner. Sjukförsäkringen tillåter inte att dagar överläts till livskamraten och det är egentligen lika självklart som det borde vara att föräldraledighetsdagar inte borde kunna överlätas.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO med kraft verkar för att regering och riksdag höjer ersättningsnivån och taket i föräldraförsäkringen samt

att LO med kraft verkar för att regering och riksdag genomför en individualisering av föräldraförsäkringen.

18.4

En föräldrapenning för alla!

Kommunalarbetareförbundet avd Väst

Försäkringskassans system kan i dag endast ge ersättning för åtta timmar per dygn. Även om åtta timmars arbetsdag är norm i dagens samhälle finns det de som jobbar mer än åtta timmar, till exempel många nattarbetare. Det är orättvist och drabbar många av LOs medlemmar vid exempelvis behov av vab.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO verkar för en mer rättvis ersättning vid tillfällig föräldrapenning.

Utlåtande motionerna 18.3 och 18.4

18.3

att LO med kraft verkar för att regering och riksdag höjer ersättningsnivån och taket i föräldraförsäkringen samt

att LO med kraft verkar för att regering och riksdag genomför en individualisering av föräldraförsäkringen.

18.4

att LO verkar för en mer rättvis ersättning vid tillfällig föräldrapenning.

Motion 18.3 och motion 18.4 behandlar behovet av reformer av föräldraförsäkringen (föräldrapenning) och den tillfälliga föräldrapenningen (vård av sjukt barn). Motionärerna i 18.3 poängterar att den sneda fördelningen av föräldraledighet mellan kvinnor och män får negativa effekter på kvinnors inkomster över hela livet. Motionärerna i 18.4 pekar på att ersättningen i den tillfälliga föräldrapenningen inte svarar mot de grupper på arbetsmarknaden, många LO-grupper, som arbetar längre skift än åtta timmar.

LO-styrelsen håller med motionärerna om att föräldraförsäkringen är av mycket stor betydelse för jämställda villkor på arbetsmarknaden och kvinnors möjlighet att vara självförsörjande livet ut. Föräldraförsäkringen är, liksom andra socialförsäkringar, uppbyggd kring principen om inkomstbortfallsersättning knuten till den enskilda individen. I och med att försäkringen är kopplad till individen och inte till hushållet har den inneburet starka drivkrafter för både kvinnor och män att etablera sig på arbetsmarknaden innan de skaffar barn. Den svenska föräldraförsäkringen i kombination med en utbyggd offentligt subventionerad barnomsorg har gjort det förhållandevis enkelt att kombinera förvärvsarbete med att bilda familj.

Föräldraförsäkringen består i dag av 480 dagar, 390 dagar som ersätts på sjukpenninggrundande nivå och 90 dagar på så kallad lägstanivå à 180 kronor per dag. I dag ligger taket i föräldraförsäkringen på tio prisbasbelopp, jämfört med åtta prisbasbelopp i sjukförsäkringen. Försäkringen kan användas fram till det att barnet fyller 12 år, men 80 procent av dagarna måste användas under barnets fyra första år. Hälften av dagarna tillfaller respektive förälder. Däremot finns det möjlighet för en förälder att överföra alla utom 90 av sina ersättningsdagar till den andra föräldern.

Trots att föräldraförsäkringen går att dela jämfällt tar kvinnor ut den stora majoriteten av föräldrapenningdagarna och den tillfälliga föräldrapenningen. Fördelningen av betalt och obetalt arbete återskapar och konserverar könsmönster. Det tenderar därför fortfarande att ses som "naturligt" att män i högre grad tar ansvar för det avlönade arbetet och kvinnor för det obetalda omsorgs- och hushållsarbetet i hemmet. Utvecklingen mot ett mer jämställt arbetsliv går för långsamt.

LO-kongressen 2016 beslutade att LO ska arbeta för att föräldraförsäkringen ska individualiseras, det vill säga att hälften av föräldrapenningdagarna tillfaller vardera föräldern utan att det finns möjlighet att föra över dagar till den andre. Samma år tillsattes den statliga utredningen *En modern föräldraförsäkring* (SOU 2017:101) där LO var representerad i utredningens expertgrupp. LO drev frågan om en individualisering, medan utredningen landade i ett förslag om en tredelning av föräldrapenningdagarna och förändrade tidsgränser som skulle innebära ett tryck på en jämnare fördelning av dagar tidigt under barnets liv. LOs bedömning var att förslaget var ett steg i rätt riktning. Regeringen har

dock bedömt att det inte finns stöd i riksdagen till att lägga fram lagförslag och utredningens förslag har än så länge blivit vilande.

LO fortsätter att lyfta behovet av en förändring av föräldraförsäkringen, där både ändrade tidsgränser och individualisering ingår. I rapporten *Sveriges jämställdhetsbarometer* och LOs stora jämlikhetsutredning är behovet av en individualisering av föräldrapenningen en prioriterad slutsats.

Motion 18.3 yrkar på att LO med kraft ska verka för att regering och riksdag höjer ersättningsnivån och taket i föräldraförsäkringen. LO-styrelsen anser att det är mycket viktigt att tilltron till, och legitimiteten i socialförsäkringarna bibehålls. LOs jämlikhetsutredning visar att socialförsäkringarna urholkats under de senaste decennierna och inte längre ger den inkomstersättning som är en del av kontraktet mellan stat och medborgare.

En underlåtenhet att höja ersättningstaken i socialförsäkringarna har inneburit att en växande andel av de försäkrade har inkomster över försäkringstaken. Särskilt tydligt har detta varit inom arbetslöshetsförsäkringen och sjukförsäkringen där villkoren försämrats och taken hållits tillbaka. LOs styrelse anser att det är ett viktigt principiellt mål att socialförsäkringarna garanterar att 80 procent av de försäkrade ska ha 80 procent av sin inkomst. Det gäller även föräldraförsäkringen.

Däremot finns det i dag stora skillnader mellan olika socialförsäkringar. När den borgerliga regeringen i början av 2000-talet försämrade ersättningsnivåerna inom sjuk- och arbetslöshetsförsäkringen bibehölls nivåer och villkor inom föräldraförsäkringen. Inkomsttaket och ersättningsnivån i föräldraförsäkringen ligger högre än i sjukförsäkringen. Inkomsttaket i föräldraförsäkringen är tio prisbasbelopp (47 600 kronor under 2021) jämfört med åtta inom sjukförsäkringen. Därför anser LOs styrelse att förbättringarna av socialförsäkringarna kommer att behöva ske stegvis och att behovet av högre ersättningar och bättre villkor inom sjuk- och arbetslöshetsförsäkringen behöver prioriteras framför inkomsttaket i föräldraförsäkringen under den närmaste kongressperioden.

Motion 18.4 pekar på att den tillfälliga föräldrapenningen inte är anpassad för grupper som arbetar längre skift än åtta timmar, vilket ofta är fallet inom LO-yrken. Utredningen för en modern föräldraförsäkring konstaterade i sitt slutbetänkande att det krävs en översyn av villkoren i den tillfälliga föräldrapenningen. LO-kongressen 2016 slog fast att den tillfälliga föräldrapenningen måste ses över för att passa flera grupper på arbetsmarknaden. Deltider, tidsbegränsade anställningar och skiftarbete är vardag för många LO-arbetare. LOs styrelse anser att det är viktigt att arbeta för att socialförsäkringarna ska fungera även för grupper som inte arbetar heltid på vardagar. Förutom den brist som motionären lyfter, är ett problem att timanställda utan fastställda scheman ha svårt att visa att man avstått arbete och därmed är berättigad till tillfällig föräldrapenning trots intjänad SGI.

Regeringen tillsatte i oktober 2020 en utredning med uppdrag att se över hur den tillfälliga föräldrapenningen fungerar på dagens arbetsmarknad. LO har flertalet gånger lyft att det finns problem för exempelvis visstidsanställda och andra grupper med atypiska anställningar att använda sig av den tillfälliga föräldrapenningen. Utredningen ska presentera sina förslag i maj 2022, och LO inledde i juni 2021 samtal med utredningen för att belysa de villkor och problem som föräldrar i LO-yrken har rörande användningen av den tillfälliga föräldrapenningen. LO kommer kontinuerligt att arbeta för att förbättra förutsättningarna för LO-förbundens medlemmar att använda den tillfälliga föräldrapenningen på goda och lika villkor som andra grupper av anställda.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar
att anse motionerna 18.3, 18.4 besvarade.

18.5

Gynekologisk Cellprovtagning

Industrifacket Metall avd 44 Halland

Gynekologisk cellprovtagning erbjuds regelbundet till kvinnor i Sverige, från 23 års ålder kallas kvinnor regelbundet. Genom att cellförändringar då kan upptäckas och behandlas tidigt ger provtagningen ett skydd mot livmoderhalscancer. Samtidigt väljer allt fler kvinnor att inte gå på undersökningen. En orsak kan vara att de inte kan ta ledigt ifrån sin arbetsplats på grund av att det inte finns ledighet att ta ut. Varje år drabbas 500 kvinnor av livmoderhalscancer och för första gången på flera decennier ökar den siffran.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att Folksam inför ett nytt moment i sjuk- och efterlevandeförsäkringen som lyder att, en gynekologisk cellprovtagning ersätts med ett framtaget schablonbelopp (behandlas under dagordningspunkt 12.b) samt

att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att LO ska arbeta den politiska vägen för att det ska utgå en ekonomisk ersättning vid en gynekologisk cellprovtagning och att detta ska vara reglerat i socialförsäkringssystemet.

18.6

Mammografi

Industrifacket Metall avd 44 Halland

Alla kvinnor i Sverige erbjuds under en period av livet regelbunden mammografiscreening, bröstströntgen. Undersökning görs för att upptäcka och behandla bröstcancer på ett så tidigt stadium som möjligt. Med mammografi hittas tumörer medan de fortfarande är väldigt små.

Bröstcancer är den vanligaste cancersjukdomen bland kvinnor i västvärlden och ökar dessutom. Till skillnad från många andra cancerformer är bröstcancer vanlig i 50–60-årsåldern, men förekommer även hos yngre kvinnor. Cirka 80 procent av alla som får en bröstcancerdiagnos är över 50 år. Samtidigt som bröstcancer blir vanligare, ökar chansen att överleva sjukdomen. Landstingen/regionerna erbjuder alla kvinnor mellan 40 och 74 år mammografiscreening.

Alla går inte på denna mammografiscreening. En orsak kan vara att de inte kan ta ledigt ifrån sin arbetsplats på grund av att det inte finns ledighet att ta ut.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att Folksam inför ett nytt moment i sjuk- och efterlevandeförsäkringen som lyder att: mammografiundersökning ersätts med ett framtaget schablonbelopp (behandlas under dagordningspunkt 12.b) samt

att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att LO ska arbeta den politiska vägen för att det ska utgå en ekonomisk ersättning vid mammografiundersökning och att detta ska vara reglerat i socialförsäkringssystemet.

18.7

Prostata provtagning (PSA-test)

Industrifacket Metall avd 44 Halland

PSA-prov görs inte som en allmän rutinmässig hälsokontroll. Det beror på att det inte alltid är en fördel att upptäcka och behandla prostatacancer tidigt. En cancertumör i prostatan kan växa långsamt utan att ge besvär eller sprida sig till andra delar av kroppen. Därför finns det en risk med att behandla en tumör som aldrig skulle ha gett några problem. Behandling innebär alltid en risk och kan ibland ge bestående biverkningar såsom impotens och inkontinens.

Om en man vill genomgå en undersökning av prostata med PSA-prov kan han kontakta en vårdcentral. För att få lämna ett PSA-blodprov ska personen ha läst Socialstyrelsen broschyr *Om PSA-prov. För att kunna upptäcka prostatacancer i ett tidigt skede – fördelar och nackdelar* (2014).

Vissa personer rekommenderas att lämna prov regelbundet. Till exempel om personen har minst två nära släktingar som har haft prostatacancer. Det kan då rekommenderas att lämna PSA-prov varje år eller vartannat år.

Även om personen får göra provet kanske han inte gör detta på grund av att det inte finns ledighet att ta ut.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att Folksam inför ett nytt moment i sjuk- och efterlevandeförsäkringen som lyder: att PSA-test ersätts med ett framtaget schablonbelopp (behandlas under dagordningspunkt 12.b) samt

att LO ska arbeta den politiska vägen för att det ska utgå en ekonomisk ersättning vid ett PSA-test och att detta ska vara reglerat i socialförsäkringssystemet.

Utlåtande motionerna 18.5 (att-sats 2), 18.6 (att-sats 2) och 18.7 (att-sats 2)

18.5

att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att LO ska arbeta den politiska vägen för att det ska utgå en ekonomisk ersättning vid en gynekologisk cellprovtagning och att detta ska vara reglerat i socialförsäkringssystemet.

18.6

att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att LO ska arbeta den politiska vägen för att det ska utgå en ekonomisk ersättning vid mammografiundersökning och att detta ska vara reglerat i socialförsäkringssystemet.

18.7

att LO ska arbeta den politiska vägen för att det ska utgå en ekonomisk ersättning vid ett PSA-test och att detta ska vara reglerat i socialförsäkringssystemet.

Motionerna 18.5, 18.6 och 18.7 behandlar yrkanden om ekonomisk ersättning för gynekologisk cellprovtagning, mammografi och PSA-test. Motionärerna menar att det finns ett potentiellt problem i att arbetstagare saknar möjlighet att ta ledigt från arbetet för att göra en undersökning.

I motionerna yrkas på att LO ska arbeta den politiska vägen för att det ska utgå ekonomisk ersättning från socialförsäkringssystemet för dessa tre typer av medicinska tester.

LOs styrelse anser att möjligheten att kontinuerligt kallas till medicinska undersökningar för att undvika allvarliga sjukdomar är mycket värdefull. Om det finns strukturella hinder mot att grupper av anställda inte kan använda sig av möjligheten är det ett problem. Det huvudsakliga problem som motionärerna lyfter är svårigheter att ta ledigt från arbetet. Anställda i LO-yrken har i lägre utsträckning än andra på grupper inflytande över sin arbetstid eller tillgång till flexitid. LO-styrelsen anser dock att frågan om rätt till ledighet för läkarbesök bäst hanteras i förbundsförhandlingar med respektive motpart.

Vad gäller frågan om ekonomisk ersättning från socialförsäkringssystemet för att använda redan avgiftsbefriad eller subventionerad sjukvård anser LOs styrelse inte att det är en rimlig politisk prioritering att arbeta för. Såväl gynekologisk cellprovtagning som mammografi är avgiftsbefriade för patienten, medan PSA-test som kan göras på vårdcentral ingår i patientavgiften för primärvården. Motionärerna preciserar inte vilken del av socialförsäkringen den föreslagna ersättningen bör utgå från. LO-styrelsen konstaterar att en sådan typ av ersättningsregel vare sig finns inom sjukförsäkringen eller någon annan socialförsäkring. Socialförsäkringarnas ersättningar bygger i stället på principen om ersättning för inkomstbortfall. Den gemensamma skattefinansieringen av sjukvården innebär därtill att den enskilde inte bär huvudkostnaden för den sjukvård hen använder. Därför är det inte rimligt att det utgår ytterligare ekonomisk ersättning för de undersökningar som motionärerna lyfter.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att avslå motionerna 18.5 (att-sats 2), 18.6 (att-sats 2), 18.7 (att-sats 2).

Följande förslag förelåg

– Styrelsens utlåtande.

Beslut

Kongressen beslutade

att bifalla styrelsens utlåtande.

18.b Sjukförsäkring

Utlåtande motionerna 18.8–18.14, 18.15 (att-satserna 1 och 3), 18.16–18.23 samt 18.34 (att-satserna 2 och 3)

18.8

Utredning om framtidens sjukförsäkring

Industrifacket Metall avd 34 Borås

Dagens sjukförsäkring har flera brister som slår hårt mot våra medlemmar. Rehabiliteringskedjans regler om att pröva individens arbetsförmåga mot hela arbetsmarknaden efter sex månader och hur dessa bedömningar sker är under all kritik. Läkarnas bedömningar gäller allt mindre och i stället gör Försäkringskassan egna bedömningar trots att de inte träffat den sjukskrivne. Ibland görs bedömningarna till och med av Försäkringskassans handläggare, vilka saknar medicinsk kompetens.

Stelbentheten i omfattningen av sjukskrivningen är ett annat problem. En ökning från 25 procent till 50 procent i arbete är en fördubbling, något som är för stort steg i många fall. Möjligheten av en återgång till arbete som kan tas med mindre steg skulle vara önskvärd.

Det behövs en utredning om hur framtidens sjukförsäkring ska vara utformad för att passa en arbetsmarknad som förändras allt snabbare. En utredning som utgår från att skapa trygghet för arbetstagarna kan användas som bas för politiska reformförslag och opinionsarbete.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att tillsätta en utredning om hur framtidens sjukförsäkring kan reformeras för att skapa större trygghet för arbetstagarna.

18.9

Är vi endast arbetskraft? Eller har vi inte ett människovärde?

Kommunalarbetareförbundet avd Stockholms län

Man kan läsa historia och försöka förstå känslan av att det egna människovärdet inte är speciellt högt. Man kan försöka förstå varför arbetarklassen sjöng "Människovärdet vi fordra tillbaka" i sången *Arbetets söner*. Det kan vara svårt att förstå när man växt upp i ett tryggt samhälle att vi hade ett samhälle i Sverige där människor som blev sjuka inte längre var något värda. Att när den egna förmågan att arbeta ofrivilligt upphört, så var man helt utlämnad till sin familjs försörjning för att överleva. Och om din familj inte kunde det var du hänvisad till fattigvården.

I dag är det år 2019. Det är snart 20-tal igen. För cirka 100 år sedan började det svenska samhället sin resa med socialpolitiska reformer. En tuff och svår resa med politiska strider och finansieringsproblem. När man läser historien om hur sjukförsäkringen kom till förstår man hur tufft det var och vi kan känna stolthet över det Socialdemokratiska partiets skicklighet i att hitta lösningar på de problem som stod i vägen.

Ingen av oss känner samma stolthet i dag! Sjukförsäkringen och Försäk-

ringskassan har det senaste decenniet kantats av skandaler och tragiska människoöden. Det är cancersjuka döende människor som anses vara anställningsbara. Det är undersköterskor med så mycket smärta att de klarar koncentration i tio minuter om dagen som anses kunna jobba heltid. Det är barnskötare som har blivit sjuka av stressen på jobbet, där minnet är så trasigt att de inte kommer ihåg vad de sade för tio minuter sedan, som anses kunna ta ett annat jobb. Det är handläggare på myndigheten som premieras för att de ger avslag på sjuka människors försörjning. Handläggare utan medicinsk kompetens eller kunskap om förhållanden på arbetsplatser är satta att fatta beslut.

Vi fackliga företrädare möter dagligen medlemmar, kollegor och vänner, som läkare och Arbetsförmedlingen bedömer vara så sjuka att de inte kan arbeta. Men där Försäkringskassan drar in deras sjuklön med motiveringen att de har arbetsförmåga, vilket är rent teoretiskt eftersom Försäkringskassan inte ens vet om det finns ett arbete som skulle kunna matchas mot individen. Det är inte värdigt! Det skapar en enorm frustration men än värre, rädsla. Dessutom skapas tragiska familjeöden där människor blir utan möjlighet till någon ekonomisk försörjning.

Det är snart 20-tal igen. Att försöka förstå rädslan för att bli sjuk är inte längre så långt borta. Att en människas värde kommit att handla om den egna förmågan att arbeta är skamligt. Att de politiska partierna i Sveriges riksdag inte finner en lösning är inget vi känner stolthet över. Vi förstår att resan är svår och politiskt tuff även i dag. Men vi kan aldrig acceptera att en enda människa, medlem eller vän hamnar på gatan enbart för att de har blivit sjuka och deras försörjning rycks bort!

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO prioriterar förbättringar i sjukförsörjningssystemet i det facklig-politiska arbetet.

18.10

Reformera sjukförsäkringen

Fastighetsanställdas Förbund avd Örebro

Under alltför lång tid har de behandlande läkarnas sjukintyg ifrågasatts och ringaktats av Försäkringskassans handläggning. Sjukförsäkringen har urholkats och urvattnats så många människor inte ges chansen att tillfriskna innan de ska tillbaka i arbete. Många arbetar med krämpor. Systemet tillåter inte anpassning utifrån individen, tidsgränserna är satta alldeles för snävt.

Detta drabbar i allra högsta grad oss arbetare. Vi har i dag ett högt och stressat tempo på våra arbetsplatser, detta gör tillfrisknande och återgång till arbete mer komplicerat.

Vi vill med denna motion ändra på förutsättningarna för våra kamrater, använd den behandlande läkarens utlåtande med större dos förnuft än i dag.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO arbetar mer aktivt för att reformera sjukförsäkringen så att utsatta arbetare inte behöver ställas inför orättvisa förhållanden på grund av begreppet arbetsförmåga.

18.11

Socialförsäkringsbalken

Byggnadsarbetareförbundet

Det är många som far illa i dag av bestämmelserna inom Försäkringskassan, inte minst LO-medlemmar. Försäkringskassans handläggare kör över läkarnas bedömningar. Detta är något som vi måste få någon ordning på. Har man ett sjukintyg från en läkare som har en medicinsk utbildning så är det den som gäller.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO verkar för att läkarens utlåtande ska vara gällande vid en sjukskrivning.

18.12

En humanare sjukförsäkring

Kommunalarbetareförbundet avd Västerbotten

På grund av Försäkringskassans stramare bedömning av rätt till sjukpenning är det många av våra medlemmar som hamnar i en svår ekonomisk och hälsomässig kris. Om man inte får sjukpenning tvingas man att aktivt söka jobb för att behålla SGI (sjukpenninggrundande inkomst), trots att man egentligen är för sjuk.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO verkar för att de sjukskrivna ska få ett bättre skydd så att man inte hamnar i ett utanförskap i samhället,
att LO verkar för högre ersättning vid sjukdom samt
att LO verkar för en humanare bedömning från Försäkringskassan mot sjukskrivna.

18.13

Socialförsäkringsbalken – Rätten till sjukpenning

Byggnadsarbetareförbundet

Den här motionen vill förbättra reglerna så att de som är anställda hos arbetsgivare som inte tar sitt rehabiliteringsansvar inte ska bli avstängda från sjukpenning på grund av att arbetsgivaren ej fullgjort sin lagstadgade rehabiliteringsskyldighet.

När en arbetstagare når sjukdag 180 i sin sjukperiod prövar Försäkringskassan den sjukskrivnes arbetsförmåga mot hela arbetsmarknaden, enligt gällande rehabkedja. Om Försäkringskassan anser att den sjukskrivne har arbetsförmåga gentemot övriga arbetsmarknaden stängs sjukpenningen av. I och med detta måste arbetstagaren gå tillbaka i arbete eller anmäla sig till Arbetsförmedlingen som arbetssökande.

Många arbetsgivare tar sitt rehabansvar på allvar och sköter detta bra. Men tyvärr händer det alltför ofta att arbetsgivare på grund av ovilja, ointresse eller okunskap, inte fullgör sitt rehabansvar mot den anställde. De arbetsgivare som inte fullgör sin rehabskyldighet drabbas i nuläget inte av några konsekvenser då Försäkringskassan inte har några sanktionsmöjligheter mot arbetsgivare. Däremot kan den försäkrade bli avstängd från sjukpenning för att arbetsgivaren inte tar sitt ansvar.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO verkar för att vid sjukdag 180 då arbetsförmågan ska prövas enligt rehabiliteringskedjan, ska den försäkrades arbetsgivare kunna visa att den fullgjort sin rehabiliteringsskyldighet. Om så inte är fallet får den försäkrade fortsatt sjukpenning från Försäkringskassan och arbetsgivaren blir återbetalningsskyldig till Försäkringskassan, likt sjuklönegarantin.

18.14

Rehabiliteringsansvar

Byggnadsarbetareförbundet region Väst

Den förra borgliga regeringen förändrade lagstiftningen för sjukpenning och rehabilitering genom att införa den så kallade rehabiliteringskedjan. Nuvarande regering har förändrat reglerna till en mänskligare bedömning efter dag 365, så att svårt sjuka inte ska bli utförsäkrade och tvingas anmäla sig som arbetslösa hos Arbetsförmedlingen.

Vi vill med denna motion fortsätta förbättra reglerna så att de som är anställda hos arbetsgivare som inte tar sitt rehabansvar, inte ska bli avstängda från sjukpenning på grund av att arbetsgivaren inte fullgjort sin lagstadgade rehabiliteringsskyldighet.

När en arbetstagare når sjukdag 180 i sin sjukperiod, prövar Försäkringskassan den sjukskrivnes arbetsförmåga mot hela arbetsmarknaden, enligt gällande rehabiliteringskedja. Om Försäkringskassan anser att den sjukskrivne har arbetsförmåga gentemot övriga arbetsmarknaden, stängs sjukpenningen av. I och med detta måste arbetstagaren anmäla sig till Arbetsförmedlingen som arbetsökande. Många arbetsgivare tar sitt rehabiliteringsansvar på allvar och sköter detta bra, men tyvärr händer det alltför ofta att arbetsgivare på grund av ovilja, ointresse eller okunskap, inte fullgör sitt rehabiliteringsansvar enligt arbetsmiljölagen (AML), AFS 1994:1 och socialförsäkringsbalken mot den anställde.

Den arbetsgivare som inte fullgör sin rehabiliteringsskyldighet, drabbas i nuläget inte av några konsekvenser alls, då Försäkringskassan inte har några sanktionsmöjligheter mot arbetsgivare. Däremot kan den försäkrade bli avstängd från sjukpenning för att arbetsgivaren inte tar sitt ansvar.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO verkar för att vid sjukdag 180 för den försäkrade, då arbetsförmågan ska prövas enligt rehabiliteringskedjan, ska den försäkrades arbetsgivare dokumenterat kunna visa att denne fullgjort sin rehabiliteringsskyldighet. Om så inte är fallet, får den försäkrade fortsatt sjukpenning från Försäkringskassan och arbetsgivaren blir återbetalningsskyldig till Försäkringskassan, likt sjuklönegarantin.

18.15

En mänskligare Försäkringskassa

Pappersindustriarbetareförbundet avd 68 Hallstavik

LO-TCO Rättsskydd har under flera år påpekat den rättsosäkra och förnedrande behandling många utsätts för av Försäkringskassans handläggare. Ofta riktas ilska mot enskilda handläggare när grundproblemen i stället är lagstiftning, regleringsbrev och fastställd regeltillämpning.

Dålig arbetsmiljö, brister i arbetsmiljön eller avsaknad av företagshälsovård, arbetsgivarnas ständiga jakt på den perfekta arbetskraften och den tilltagande hets och stress som finns i det moderna arbetslivet skapar allt större ohälsa, inte minst bland LO-medlemmarna.

Nuvarande regler för Försäkringskassans bedömningar svarar på intet sätt mot det allmänna rättsmedvetandet, men inte heller mot de ”nya” formerna av ohälsa.

Att efter relativt kort sjukskrivning tvingas ta ställning till om man inom kort kan återgå i ordinarie tjänst, eller ska prövas mot hela arbetsmarknaden, är i sig en orsak till psykisk ohälsa.

Att möta handläggare som anser att sjukdomen X har en genomsnittlig sjukskrivningstid på Y dagar och att dessa ej får överskridas, visar på regelverkets absurditet.

Det är självklart att vid vissa former av ohälsa varken kan eller bör man kvarstå i sitt tidigare arbete. Men i dag ställer man inga krav på arbetsgivaren, inte heller på Försäkringskassan, utan kraven ställs på den sjuke att lösa sin framtida situation.

Vi måste komma tillbaka till en lagstiftning och regeltillämpning som har individen och mänskligt bemötande i främsta rummet. Försäkringskassan kan i dag genom ett fyrkantigt och omänskligt bemötande vara den instans som avgör om du ska kunna ha en fortsatt egen försörjning via arbete eller kastas över till kommunens socialtjänst. Försäkringskassan har i många fall blivit verktyget för arbetsgivarna att slippa rehabiliterings- och omplaceringsansvar. Verktyget som krossat delar av LAS.

Vi måste få tillbaka Försäkringskassan som den en gång fungerade, som en eldgaffel i arbetsgivarnas bak när det gällde arbetsanpassning och rehabilitering.

Vi måste få tillbaka Försäkringskassan som en verksamhet som verkade för individens rätt och hade en individanpassad verksamhet, i medmänsklig anda.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO bedriver ett aktivt opinionsarbete för att förändra Försäkringskassans behandling av människor som drabbats av ohälsa, så att ett mer mänskligt perspektiv genomgående tillämpas framför det i dag dominerande rent ekonomiska perspektivet. Detta kan om möjligt ske i nära samverkan med tjänstemännens organisationer,

att LO använder sitt inflytande i det Socialdemokratiska partiet, för att via partiet och regeringen få tillstånd de lag- och regeländringar som behövs för att uppnå en mänskligare och rättssäker behandling av människor som drabbats av ohälsa (behandlas under dagordningspunkt 14.a),

att LO arbetar för regeländringar inte bara rörande Försäkringskassan utan även de lagar som i dag gör det lätt för arbetsgivare att med hänvisning till en persons ohälsa, skilja denna från sin anställning samt

att LO skapar utbildningsmöjligheter för lokala fackliga företrädare, så att dessa på ett än bättre sätt än i dag kan hjälpa medlemmar som hamnar i kläm mellan arbetsgivare och Försäkringskassa (behandlas under dagordningspunkt 13.d).

18.16

Säkerställ att ingen tappar sin allmänna försäkringsrätt

Kommunalarbetareförbundet avd Västerbotten

Vi har sett en stor ökning av fall där enskild persons rätt till sjukpenninggrundande ersättning från Försäkringskassan har förlorats. Det beror bland annat på oklarheter i hur man ska hantera sitt eget ärende vid överföring från Försäkringskassan till Arbetsförmedling, när arbetsförmågan ska bedömas utifrån hela arbetsmarknaden och återgång i sitt ordinarie arbete fortfarande inte är aktuellt. Detta tycker vi borde gå att undvika genom att Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen har ett tätare samarbete vid övergångar samt mycket klara instruktioner till personer där detta kan vara aktuellt.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO verkar för att Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen ska samarbeta för att säkerställa att inga personer ska bli utan sin sjukpenninggrundande ersättning samt

att LO verkar för att Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen går ut med gemensam information till arbetsgivare och LO-förbunden samt allmän-tillgänglig information/instruktion hur vi tillsammans ska säkerställa att ingen tappar sin allmänna försäkringsrätt.

18.17

Karensavdrag borttages (sjuklön)

Byggnadsarbetareförbundet region Väst

Ta bort karensavdraget.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att karensavdraget tas bort i sin helhet.

18.18

Avskaffa karensavdrag

Transportarbetareförbundet

Pandemin och covid-19 har inte bara varit till ondo. Det har även lett till att man fattat beslut som hjälpt dem som tvingats stanna hemma vid symtom. Vi tänker på möjligheten att söka stöd hos Försäkringskassan för att ersättas för de avdrag som arbetsgivarna gör vid sjukfrånvaro. Det har inte bara inneburit en ekonomisk lättnad för den enskilde individen. Det har även inneburit att de återkommande sjukdomarna som olika influensor och vinterkräxjukan nästan helt uteblivit i vårt samhälle under pandemin.

Det gagnar samhället i stort, såväl den enskilde som företagen, som drastiskt minskat korttidssjukdomsfrånvaro. Kan man genom att så enkelt få anställda att stanna hemma vid symtom, oavsett vad det är för symtom man drabbats av, minska smittspridning så borde det avskaffas skyndsamt.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO verkar för att karensavdraget slopas ur sjuklönelagen.

18.19

Sjuklön

Byggnadsarbetareförbundet

Att bli drabbad av en karensdag när man blir sjuk är inte okej. Man väljer aldrig när man blir sjuk och då ska man inte bli drabbad ekonomiskt. Vi vill att LO jobbar för att avskaffa karensdagen vid sjukdom. Detta är en mycket viktig fråga för LOs medlemmar och kostar mycket pengar för den enskilde som drabbas.

Mellan åren 1987–1993 var karensdagen avskaffad. Sedan infördes den igen av borgarna och i samband med detta sänktes även sjukpenningen. Målet måste vara att avskaffa karensdagen och att ingen ska behöva förlora mer än 20 procent vid en sjukskrivning.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO ska driva frågan om avskaffande av karensdagen i sjukförsäkringen.

18.20

Slopa karensavdraget

Industrifacket Metall avd 46 Blekinge

Karensavdrag är orättvist och en klassfråga. I många yrken är det inte möjligt att jobba när en person drabbas av en lättare sjukdom såsom en förkylning.

I en del yrken behöver personer inte använda sig av karensavdraget när de blir sjuka, därför att de har möjlighet att jobba hemifrån, medan många av LO-förbundens yrken är bundna till arbetsplatsen för att utföra sitt jobb. Därför drabbas arbetare inom LO-kollektivet i högre grad av karensavdraget.

De som har möjlighet tar, med arbetsgivarens goda minne, ut ledighet för att undvika en ekonomisk förlust. Det är inte okej i ett rättvist och solidariskt samhälle. Vi måste ha möjlighet att vara sjuka tills vi är friska.

Vi anser att det finns ett underutnyttjande av sjukförsäkringen då det är många som går till sina arbetsplatser sjuka. På grund av vetskapen om hur lågt bemannat företaget är och oviljan att ens arbetskamrater eller familj ska bli lidande. I stället smittar vi ner varandra.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att ge LOs styrelse i uppdrag att karensavdraget snarast tas bort.

18.21

En mänskligare sjukförsäkring

Seko

Sjukförsäkringen är grundläggande för att hålla ihop samhället och för vår tillit till hela välfärdsstaten. Vi måste kunna lita på att den trygghet vi betalat för, via sjukförsäkringsavgiften, verkligen finns där den dagen vi behöver den. Den som blir sjuk och inte kan arbeta ska inte bli fattig eller stressas tillbaka till jobbet för tidigt.

Rätten till både rehabilitering och ekonomisk trygghet under den tid det tar att komma tillbaka till arbete måste stärkas. Inom den generella välfärden har vi byggt upp en sjukförsäkring som ska ge ett fullgott inkomstskydd vid sjukdom. När den stora majoriteten medborgare har sin inkomst försäkrad i samma sjukförsäkring fungerar den som en riskutjämning. Eftersom alla bidrar och har samma villkor, men en del grupper löper större risk att bli sjuka, fungerar sjukförsäkringen som en solidarisk omfördelning mellan kvinnor och män, lågavlönade och högavlönade och mellan olika perioder i livet.

Den borgerliga regeringen försämrade mellan 2006 och 2014 inkomstskyddet för sjuka på flera sätt. Genom jobbskatteavdragen skapades en skatteo-rättvisa där sjukskrivna betalar mer skatt på sin inkomst än de som förvärvsarbetar. De införde en rehabiliteringskedja med alltför snäva och stelbenta tidsgränser för när arbetsförmågan ska bedömas och en stupstock där sjuka utförsäkrades. Möjligheten att få sjukersättning för personer som på grund av skada, sjukdom eller funktionsnedsättning troligen aldrig kommer att kunna arbeta heltid har försämrats betydligt.

De missförhållanden som alliansregeringen skapade med sitt systemskifte i sjukförsäkringen finns i stor utsträckning kvar. De åtgärder som gjorts de senaste åren är otillräckliga. Det krävs alltså ett omfattande renoveringsarbete innan vi kan säga att vi har en rimlig och mänsklig sjukförsäkring. De tidsgränser som omgärdar sjukförsäkringen bör omvandlas till stödjepunkter, där den enskilde rustas med tydliga rehabiliteringsrättigheter. För att människors tillit till hela välfärdsstaten ska stärkas och för att människor ska veta att samhället ställer upp när man som mest behöver det bör taket höjas och sjukpenningen vara 80 procent under hela sjukperioden. Inkomsttaket i sjukförsäkringen måste därför slopas så att de försäkrade får 80 procent av sin inkomst från sjukförsäkringen när de blir så sjuka att de inte kan arbeta.

Även målstyrningen av Försäkringskassan måste förändras så att fler garanteras trygghet när de inte kan jobba. Försäkringskassans fokus i dag på att hålla nere sjuktalet gör att människor tvingas ut ur sjukförsäkringssystemet.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO ska verka för en mänskligare sjukförsäkring i motionens andemening samt

att LO ska verka för att taket i sjukförsäkringen slopas.

18.22

Socialförsäkringsbalken – Taket i sjukförsäkringen

Byggnadsarbetareförbundet

Trots den senaste höjningen av taket i sjukförsäkringen så har många av våra medlemmar inkomster som är över 8,0 prisbasbelopp, pbb (tidigare 7,5 pbb). När medlemmarna blir sjuka så blir inkomsttappet ordentligt kännbart. Gränsen med pbb styrs av inflationen och inte löneutvecklingen. Detta gör att fler och fler slår i inkomsttaket och får inte 80 procent vid sjukdom, utan en klart lägre ersättning.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO verkar för att taket i sjukförsäkringen höjs rejält.

18.23

Socialförsäkringsbalken

Byggnadsarbetareförbundet

I sjukförsäkringen i dag finns det ett omräkningstal på 0,97. Detta gör att man inte får 80 procent av sin inkomst. Ersättningen är nog låg som den är och ett första steg till en bättre sjukpenning är att ta bort denna beräkning för den sjukpenninggrundande inkomsten SGI.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO verkar för att beräkningsmodellen med 0,97 ska tas bort när SGI räknas fram.

Utlåtande motionerna 18.8–18.14, 18.15 (att-satserna 1 och 3) samt 18.16–18.23

18.8

att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att tillsätta en utredning om hur framtidens sjukförsäkring kan reformeras för att skapa större trygghet för arbetstagarna.

18.9

att LO prioriterar förbättringar i sjukförsäkringssystemet i det facklig-politiska arbetet.

18.10

att LO arbetar mer aktivt för att reformera sjukförsäkringen så att utsatta arbetare inte behöver ställas inför orättvisa förhållanden på grund av begreppet arbetsoförmåga.

18.11

att LO verkar för att läkarens utlåtande ska vara gällande vid en sjukskrivning.

18.12

att LO verkar för att de sjukskrivna ska få ett bättre skydd så att man inte hamnar i ett utanförskap i samhället,

att LO verkar för högre ersättning vid sjukdom samt

att LO verkar för en humanare bedömning från Försäkringskassan mot sjukskrivna.

18.13

att LO verkar för att vid sjukdag 180 då arbetsförmågan ska prövas enligt rehabiliteringskedjan, ska den försäkrades arbetsgivare kunna visa att den fullgjort sin rehabiliteringsskyldighet. Om så inte är fallet får den försäkrade fortsatt sjukpenning från Försäkringskassan och arbetsgivaren blir återbetalningsskyldig till Försäkringskassan, likt sjuklönegarantin.

18.14

att LO verkar för att vid sjukdag 180 för den försäkrade, då arbetsförmågan ska prövas enligt rehabiliteringskedjan, ska den försäkrades arbetsgivare dokumenterat kunna visa att denne fullgjort sin rehabiliteringsskyldighet. Om så inte är fallet, får den försäkrade fortsatt sjukpenning från Försäkringskassan och arbetsgivaren blir återbetalningsskyldig till Försäkringskassan, likt sjuklönegarantin.

18.15

att LO bedriver ett aktivt opinionsarbete för att förändra Försäkringskassans behandling av människor som drabbats av ohälsa, så att ett mer mänskligt perspektiv genomgående tillämpas framför det i dag dominerande rent ekonomiska perspektivet. Detta kan om möjligt ske i nära samverkan med tjänstemännens organisationer samt

att LO arbetar för regeländringar inte bara rörande Försäkringskassan utan även de lagar som i dag gör det lätt för arbetsgivare att med hänvisning till en persons ohälsa, skilja denna från sin anställning.

18.16

att LO verkar för att Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen ska samarbeta för att säkerställa att inga personer ska bli utan sin sjukpenninggrundande ersättning samt

att LO verkar för att Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen går ut med gemensam information till arbetsgivare och LO-förbunden samt allmäntillgänglig information/instruktion hur vi tillsammans ska säkerställa att ingen tappar sin allmänna försäkringsrätt.

18.17

att karensavdraget tas bort i sin helhet.

18.18

att LO verkar för att karensavdraget slopas ur sjuklönelagen.

18.19

att LO ska driva frågan om avskaffande av karensdagen i sjukförsäkringen.

18.20

att ge LOs styrelse i uppdrag att karensavdraget snarast tas bort.

18.21

att LO ska verka för en mänskligare sjukförsäkring i motionens andemening samt

att LO ska verka för att taket i sjukförsäkringen slopas.

18.22

att LO verkar för att taket i sjukförsäkringen höjs rejält.

18.23

att LO verkar för att beräkningsmodellen med 0,97 ska tas bort när SGI räknas fram.

Dagens sjukförsäkring är långt ifrån trygg, rättssäker och rimlig. De brister och missförhållanden som skapades vid det nyliberala systemskifte som alliansen gjorde 2008 finns till stor del kvar, vilket också tydligt framgår av de motioner som skickats till LO-kongressen.

De flesta krav och förslag som motionärerna lyfter fram har tidigare LO-kongresser ställt sig bakom och/eller LO-styrelsen fattat beslut om. Dessa krav har därför under mandatperioden varit delar av den fackliga utbildningsverksamheten (motion 18.15 fjärde att-satsen) och lyfts fram i LOs externa påverkansarbete, såväl gentemot det Socialdemokratiska partiet som regering och riksdag (se motionerna 18.9, 18.10, 18.11, 18.12, 18.13, 18.14, 18.16, 18.20, 18.22 samt första och tredje att-satserna i motion 18.15 och första att-satsen i motion 18.21).

LO har vid ett flertal tillfällen och på olika sätt – bland annat genom debattartiklar, utspel, seminarier, remissvar, medverkan i olika referens- och expertgrupper, LO-rapporter och kontakter med ansvarig minister och riksdagspolitiker – påtalat att det finns stora brister i lagstiftningen och Försäkringskassans lagtillämpning. LO har också presenterat en rad konkreta förslag till lösningar.

LOs förslag har huvudsakligen handlat om att göra prövningen av arbetsförmågan vid rehabiliteringskedjans tidsgränser mer rättssäker och rimlig samt att mjuka upp vad som sannolikt är OECDs stramaste kvalifikationskrav för att beviljas sjukersättning (tidigare förtidspension). Men det har också handlat om att balansera kravställandet i sjukförsäkringen så att den inte ensidigt träffar den enskilde försäkrade, utan i stället i högre grad riktas mot de aktörer som kan leverera rehabilitering och återgång i arbete (motion 18.13 och 18.14).

Tyvärr har det, trots LOs påverkansinsatser, inte funnits tillräckliga politiska och parlamentariska förutsättningar för att genomföra många av de viktiga förändringar som motionärerna kräver. Regeringens målstyrning av Försäkringskassan under den förra mandatperioden har dessutom medverkat till att det bristfälliga regelverket tolkats stramare och därmed förstärkt huvudproblemen. Detta har bland annat fått till följd att alltför många försäkrade ”fallit mellan stolarna” och förlorat sin sjukpenninggrundande inkomst (se motion 18.16), vilket naturligtvis är helt oacceptabelt. Försäkringskassan har också allt oftare på orimliga grunder ifrågasatt behandlande läkares intyg (se motion 18.11). Detta går mot LO-styrelsens uppfattning om att den behandlande läkares roll och status tvärtom bör stärkas i sjukskrivningsprocessen, även om det självklart också fortsättningsvis måste finnas möjligheter för Försäkringskassan att underkänna felaktiga läkarintyg.

En framgång för LO i påverkansarbetet är att karensdagen avskaffats (motion 18.18) och ersatts med ett karensavdrag. Karensavdraget innebär ett avdrag på 20 procent av den sjuklön/sjukpenning som den försäkrade får en genomsnittlig vecka när hen är sjuk. Detta är ett steg i rätt riktning för att mildra en del av de negativa effekter som karensdagen innebar, framför allt för dem med långa arbetspass, deltidsarbetande och personer med korta och osäkra anställningar.

Men fortfarande är den karenstid som finns kvar i sjukförsäkringen kontraproduktiv och skapar negativa effekter bland annat i form av inkomstbortfall och destruktiv sjuknärvaro, vilket drabbar LO-förbundens medlemmar särskilt hårt. Detta har LO lyft fram i olika sammanhang, bland annat i remissrundan som föregick beslutet om att ersätta karensdagen med ett karensavdrag. Pandemin har verkligen understrukit vikten av att avskaffa karensavdraget permanent och för alla (se motion 18.18). LO anser att det inte bara krävs en förändring i sjuklönelagen utan också i socialförsäkringsbalken, så att inte de som får ersättning från socialförsäkringen eller arbetslöshetsförsäkringen drabbas av den ekonomiska förlust som ett karensavdrag innebär. LO-styrelsen anser alltså att karensen, både när det gäller sjukpenningen och arbetsskadesjukpenningen, helt bör tas bort (se motionerna 18.17, 18.19 samt andra och tredje att-satsen i motion 18.34).

Efter ett intensivt arbete från LO och LO-förbunden tillsattes en utredning med bra direktiv under ledning av Claes Jansson (dir. 2018:26) strax före valet 2018. Utredningen fick i uppdrag att se över begreppet ”normalt förekommande arbete” och att ge Försäkringskassan större möjlighet att väga in det faktum att individernas förutsättningar att återgå i arbete vid de olika tidsgränserna i rehabiliteringskedjan varierar. De förslag som utredningen lagt fram och de beslut som fattats av riksdagen är steg i rätt riktning, men för att nå målet om en trygg och rimlig sjukförsäkring bedömer LO-styrelsen att det krävs ytterligare åtgärder. Inte minst handlar det om att mjuka upp de hårda kvalifikationskraven för sjukersättning och att skapa en rimligare balans i kravställandet mellan de olika aktörerna i sjukskrivningsprocessen vid rehabiliteringskedjans tidsgränser.

När det gäller att stärka sjukförsäkringens legitimitet som inkomstbortfallsförsäk-

ring finns mycket kvar att göra. LO-styrelsen anser att inkomsttaket i sjukförsäkringen behöver höjas rejält (motion 18.22) och dessutom indexeras mot löneutvecklingen. Den höjning av inkomsttaket från 7,5 prisbasbelopp till 8 prisbasbelopp som gjordes 1 juli 2018, var ett steg i rätt riktning. Men inkomsttaket måste höjas betydligt mer än så. Huvudprincipen bör vara att åtminstone 80 procent av de försäkrade ska ha 80 procent av sin inkomst i ersättning från sjukförsäkringen när de blir så sjuka att de inte kan arbeta. Att däremot helt slopa inkomsttaket (andra att-satsen i motion 18.21) skulle innebära att personer med mångmiljoninkomster skulle få mångmiljonersättningar från sjukförsäkringen, vilket sannolikt skulle påverka sjukförsäkringens legitimitet negativt.

Förutom de brister som finns i sjukförsäkringens regelverk kan vi konstatera att det även fortsättningsvis finns brister i Försäkringskassans samverkan med Arbetsförmedlingen, hälso- och sjukvården, kommunerna och arbetsgivarna (se motionerna 18.8 och 18.16). I slutet av förra mandatperioden tillsatte regeringen en nationell samordnare (se dir. 2018:27) för att se över en del av dessa problem. Också här konstaterar LO-styrelsen att det krävs ytterligare åtgärder för att sjukförsäkringen ska bli trygg och rimlig och på ett bättre sätt samspela med välfärdspolitikens övriga delsystem. Mot denna bakgrund anser LO-styrelsen att det finns anledning för regering och riksdag att utifrån ett helhetsperspektiv ordentligt se över samspelet mellan sjukförsäkringen och andra politikområden som exempelvis rör arbetsgivarnas arbetsmiljöansvar, socialpolitiken och välfärdspolitikens övriga delsystem.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att bifalla motionen 18.18,

att anse motionerna 18.8, 18.9, 18.10, 18.11, 18.12, 18.13, 18.14, 18.15 (att-sats 1), 18.15 (att-sats 3), 18.16, 18.17, 18.19, 18.20, 18.21 (att-sats 1), 18.22, 18.23 besvarade samt

att avslå motionen 18.21 (att-sats 2).

Utlåtande motion 18.34 (att-satserna 2 och 3)

18.34

att ge LOs styrelse i uppdrag att arbetsskadesjukpenningen införs från första dagen (behandlas under dagordningspunkt 18.b) samt

att ge LOs styrelse i uppdrag att karensavdraget tas bort vid arbetssjukdomar (behandlas under dagordningspunkt 18.b).

Motionen tar upp att arbetsskadesjukpenningen ska gälla från första sjukdagen.

Under lång tid bestod det ekonomiska skyddet vid arbetsskada av ett antal olika delar. Under en inledande tid utgick sjukpenning, därefter arbetsskadesjukpenning och för bestående nedsättning av arbetsförmågan utgick livränta. Den inledande tiden då sjukpenning utgick kallades för samordningstid och uppgick ursprungligen till 90 dagar, men förlängdes till 180 dagar 1992. Arbetsskadesjukpenningen avskaffades den 1 juli 1993. Ersättning från arbetsskade försäkringen grundar sig på skadeståndsrättsliga principer vilket ger rätt till en betydligt högre ersättning än vad sjukpenning ger.

I och med det ovan nämna systemet med sjukpenning, arbetsskadesjukpenning och livränta var den som råkade ut för arbetsskada tillförsäkrad ett gott skydd. Det ekonomiska skyddet försämrades dock genom borttagandet av arbetsskadesjukpenningen, men den försäkrade var alltjämt garanterad ett skydd genom sjukpenningen. Efter införandet av den så kallade rehabiliteringskedjan har dock förutsättningarna för det ekonomiska skyddet vid arbetsskada förändrats betydligt. Enligt 27 kap. 48 § socialförsäkringsbalken utgår som huvudregel inte sjukpenning om den försäkrade har sådan förmåga att hen kan försörja sig själv genom förvärvsarbete som är normalt förekommande på arbetsmarknaden eller genom annat lämpligt arbete som är tillgängligt. Viss möjlighet finns att skjuta upp denna prövning till efter dag 365 om särskilda skäl föreligger eller det i annat fall kan anses oskäligt. Dessa undantag ska enligt förarbetena tillämpas mycket restriktivt.

LOs styrelse har sedan lång tid tillbaka arbetat med att få till förändringar i denna fråga. I december 2017 togs en första kontakt med regeringen tillsammans med TCO och Saco, för att påpeka att Sverige inte uppfyller ILOs konvention 121. Då påpekades att arbetsskadesjukpenningen borde återinföras för att tillförsäkra att den försäkrade vid arbetsskada får ett gott skydd. Då svaret från socialdepartementet i augusti 2019 inte gav tillfredsställande svar på våra frågor togs ytterligare en kontakt i december 2019 med departementet för att åter påpeka att Sverige inte uppfyller ILOs konvention 121. Detta ledde till ett möte med ansvarig minister i början av 2020. Arbetet med frågan kommer att fortgå då det är av stor vikt att de som skadats av arbetet får rätt till ersättning.

Motionen tar även upp att karensavdraget ska tas bort vid arbetssjukdomar vilket redan görs i dag. De som i dag får livränta beviljad på grund av arbetsskada får ersättning för två karensdagar och det går att ansöka om mer.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att anse motionerna 18.34 (att-sats 2), 18.34 (att-sats 3) besvarade.

I debatten deltog

Besnik Zeneli, IF Metall
Sara Astner, Hotell- och restaurangfacket
Sara Pettersson, Kommunal
Helen Persson, Kommunal
Annette Rydell, IF Metall
Marie Nilsson, LOs styrelse

Följande förslag förelåg

- Styrelsens utlåtande,
- Sara Astner, Hotell- och restaurangfacket, bifallsyrkande på styrelsens utlåtande på motion 18.18,
- Helen Persson, Kommunal, m.fl. bifallsyrkande på motionerna 18.19 och 18.20.

Beslut

Kongressen beslutade efter försöksvotering
att bifalla styrelsens utlåtande på motion 18.19.
Votering begärdes av Helen Persson, Kommunal.

Kongressen beslutade efter försöksvotering
att bifalla styrelsens utlåtande på motion 18.20.
Votering begärdes av Sara Pettersson, Kommunal.

Kongressen beslutade
att i övrigt bifalla styrelsens utlåtanden.

18.c Pensioner

Motionerna 18.24–18.30, 18.31 (att-satserna 1 och 2) samt 18.32–18.33

18.24

Ett nytt pensionssystem

Seko, Byggnadsarbetareförbundet, Målareförbundet

Dagens pensionssystem missgynnar arbetare och gynnar högutbildade. För många räcker inte ett helt arbetsliv för en anständig pension. Nu är det dags för LO att reformera det orättfärdiga systemet.

1. Det nuvarande pensionssystemet ger oerhört låga pensioner. Enligt beräkningar får en kommunalarbetare 46,8 procent av sin slutlön i pension. En industriarbetare får motsvarande 47,4 procent. För att inte riskera fattigdom brukar en pensionsnivå på 60–70 procent av slutlönen anses nödvändig. Även med inräknad tjänstepension ligger många arbetaryrken långt under detta. Följden blir att bostadstillägg blir helt nödvändiga för att dryga ut pensionen, något som inte är möjligt för den som har tillgångar över 100 000 kronor. När övergången från ATP-systemet till det nuvarande pensionssystemet skedde utlovades att 2 procents lönetillväxt skulle ge en likvärdig pensionsnivå i det nya systemet. När det inte visade sig räcka räknades det ut att ett 42-årigt yrkesliv skulle ge motsvarande nivå. Nu har även detta visat sig otillräckligt. Konsekvensen blir att för många arbetare räcker inte ett helt yrkesliv för en anständig pension. Siffrorna i det orange kuvertet visar att det inte lönar sig att arbeta om arbetslivet slutar innan man närmar sig 70-årsåldern.
2. Det nuvarande pensionssystemet omfördelar från lågavlönade till höginkomsttagare. Ju längre man betalar in avgifter desto mer pension får man när man går i pension. Kan man jobba länge premieras man. Kan man det inte på grund av tunga arbetsuppgifter finns det ingen kompensation. Men pensionssystemet tar ingen hänsyn till att klyftorna i utbildning och inkomst även skapar klyftor i medellivslängd. Vi kan visa hur dagens beräkningssätt på ett absurt sätt missgynnar arbetare och gynnar högutbildade. Genom att lågutbildade dör tidigare men pensionerna sänks när den genomsnittliga livslängden stiger straffas arbetargrupper som inte lever lika länge med sänkta pensioner. Vi har i dag ett offentligt pensionssystem som systematiskt omfördelar resurser från lågutbildade arbetare, deltidsarbetande, långtidssjukskrivna och invandrare. Dessa grupper har ingen möjlighet att förbättra sin situation inom systemet utan får förlita sig på bostadstillägg och garantipensioner för att dryga ut inkomsten. I stället gynnas högutbildade som lever länge och har arbeten där yrkeslivet lättare kan förlängas till 70-årsåldern. Detta är grupper som dessutom har en god tjänstepension och ofta eget sparande. Mycket riktigt har också risken för fattigdom ökat hos den äldre delen av befolkningen. Bland kvinnor över 75 år löper nästan 35 procent risk för fattigdom. Det är en ökning med nästan 30 procent sedan 2004. Extremt låga pensionsnivåer har blivit ett nytt normalläge. Vi är därmed tillbaka i den fattigdomsproblematik som rådde innan ATP infördes.

3. Det nuvarande pensionssystemet saknar demokratisk legitimitet. Det märks tydligt att det nuvarande pensionssystemet tillkom i en kris. Rädslan för att det gamla systemet skulle kollapsa i början av 1990-talet präglar hela utformningen. Från den så kallade bromsen till ökad fokusering på privata lösningar. Det gemensamma ansvaret har tryckts tillbaka till förmån för en falsk känsla av ekonomisk stabilitet. Ett av de större problemen med pensionsöverenskommelsen är att reformerna aldrig prövades i något allmänt val. Överenskommelsen är en konstruktion som saknar väljarförankring och lösningen med en pensionsgrupp som står över partipolitiken hindrar nödvändiga reformer. Att systemet inte blivit föremål för allmän debatt i någon större utsträckning gör det sårbart för legitimitetsproblem. Hur ska medborgarna kunna lita på ett system de har så lite insyn i och inte fått ta ställning till? En av de viktigaste anledningarna till att vi som röstar, arbetar och betalar skatt överlämnar makt och ansvar till politiker är att de ska trygga vår välfärd på ett sätt som kommer alla till del. Om de allmänna pensionerna upprätthöll levnadsstandarden för det stora flertalet hade demokratiunderskottet varit en underordnad fråga. Men det växer i relevans i takt med pensionernas gradvisa försämring.

I dag är det uppenbart att konsekvenserna inte är acceptabla. Om 1990-talets fråga var om vi hade råd med bra pensioner måste dagens fråga vara om vi har råd med dåliga pensioner. När den tidigare socialdemokratiska statsministern Göran Persson intervjuades (SvD 7 maj 2017) sa han: "Vi har skapat världens bästa pensionssystem men med den lilla defekten att det ger för små pensioner. Många människor, som arbetat hela livet, kommer tycka att de har blivit fattiga".

Miljontals hårt arbetande människor i Sverige kommer efter avslutat arbetsliv att få känna in på bara huden hur ålderdomen förvandlas till en lång period av mycket låga inkomster och fattigdom. Oron för hur man ska klara sig på ålderns höst sprider sig uppåt även bland tjänstemän och välbeställda grupper. En sådan oro, parad med stor ojämlikhet, spränger sönder förutsättningarna för den generella välfärdspolitik. Framför allt är denna destruktiva svängremspolitik helt onödig. Sverige har aldrig varit rikare och statsfinanserna aldrig starkare. Men vi fördelar inte längre våra rikedomar rättvist och det hotar hela fundamentet för vår samhällsmodell, precis som det eroderar stödet för arbetarrörelsen.

Vi föreslår att kongressen beslutar

- att LO tar fram ett förslag på ett nytt pensionssystem,
- att LOs pensionsförslag ska klara att upprätthålla pensioner som ger en god inkomsttrygghet, utjämnar inkomstskillnader och ändå vara statsfinansiellt stabilt,
- att LO verkar för att principen om att ett yrkesliv även för arbetarklassen måste räcka för en god pension,
- att LO verkar för kompensation i pensionssystemet för dem som på grund av tunga och slitsamma arbeten tvingas gå i förtida pension eller gå ner i arbetstid,

att LO arbetar för att Socialdemokraterna tar LOs pensionsförslag som sitt eget samt

att LO arbetar för att Socialdemokraternas och LOs pensionsförslag tas upp med de borgerliga partierna i pensionsgruppen, men om de avvisar förslaget bör Socialdemokraterna lämna pensionsgruppen och låta väljarna avgöra pensionsfrågan i ett allmänt val.

18.25

Fördela pensionen rättvist

Seko region Mellannorrland

Som fackligt förtroendevalda möter vi medlemmar som är oroliga för hur framtiden ska bli, för att deras pension inte ska kunna ge dem ekonomiska förutsättningar för ett värdigt liv, ett gott liv, när tiden i arbete avslutas.

Det nuvarande pensionssystemet förstärker ojämlikheten som redan finns på arbetsmarknaden i dag. Den som har haft ett arbete med hög lön får också högre pension än den som haft låg lön. Detta bygger på inkomstprincipen vilket är rimligt, även om vi vill se en större utjämnande effekt.

Det nuvarande pensionssystemet omfördelar dock från lågavlönade till högavlönade. Ju längre en person betalar in avgifter desto mer pension får samma person vid pension. De som kan jobba länge premieras och för de som inte kan det, exempelvis på grund av fysiskt tunga arbetsuppgifter och/eller dålig arbetsmiljö, finns ingen kompensation.

Den som har haft goda arbetsvillkor och en stor grad av kontroll i sitt arbete har lägre risk för sjukskrivning vilket gör pensionen större. Många med sådana arbeten kan och vill fortsätta arbeta efter 65 år och då blir pensionen högre. Den som däremot har haft avbrott för sjukskrivningar och arbetslöshet eller går i pension tidigare på grund av att kroppen är utsliten av ett hårt arbetsliv får lägre pension. Systemet premierar därmed högre tjänstemän och akademiker som kommer in i systemet sent och kan jobba länge. Medan LO-grupper som börjar jobba i tidig ålder och slits ut tidigt straffas med sänkta pensioner.

Beslutet att höja pensionsåldern innebär en katastrofal försämring för de som inte kan eller inte får arbeta ens fram till 65 år. För dem innebär beslutet en sänkt pension.

Höjd pensionsålder innebär också att man inte tar hänsyn till att de ökande klyftorna i samhället också medfört att skillnaden i levnadsålder ökar. För många av våra medlemmar kan vi se att levnadsåldern inte ökar. Också för dem innebär höjd pensionsålder en sänkt pension.

Lägre pension drabbar också kvinnor i högre grad, eftersom de i större utsträckning jobbar deltid och är hemma med barnen. Pensionen blir därför också ojämlik utifrån ett könsperspektiv.

Arvsvinsten i det nuvarande systemet hjälper också till att öka klyftorna mellan pensionärerna. Den som tjänar mest får mest procentuellt av de som avlider. Det är djupt orättvist.

Pensionssystemet tar ingen hänsyn till att klyftorna i utbildning och inkomst även skapar klyftor i medellivslängd. Genom att lågutbildade har lägre medellivslängd men får sänkta pensioner när den genomsnittliga livslängden stiger får de sänkta pensioner.

Frågan om pensionen är för viktig för att avgöras i pensionsgruppen i riksdagen. Våra fackliga organisationer måste se till att frågan diskuteras mer öppet och att det görs tydligt vilka som står för ett mer rättvist pensionsystem. Ett som kan ge våra medlemmar en trygg ålderdom.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att den sammanlagda pensionsnivån bör vara minst 72 procent,
att sjukskrivning ska ge pensionsrätt,
att arvsvinsten fördelas så att mest ges till de som har minst intjänad pension samt
att det måste göras politik av pensionsfrågan så vi får en bättre lagstiftning.

18.26

Ett nytt pensionssystem

Elektrikerförbundet

Dagens pensionssystem missgynnar arbetare och gynnar högutbildade. För många räcker inte ett helt arbetsliv för en anständig pension. Nu är det dags för LO att reformera det orättfärdiga systemet.

1. Det nuvarande pensionssystemet ger oerhört låga pensioner. Enligt beräkningar får en kommunalarbetare 46,8 procent av sin slutlön i pension. En industriarbetare får motsvarande 47,4 procent. För att inte riskera fattigdom brukar en pensionsnivå på 60–70 procent av slutlönen anses nödvändig. Även med inräknad tjänstepension ligger många arbetaryrken långt under detta. Följden blir att bostadstillägg blir helt nödvändiga för att dryga ut pensionen, något som inte är möjligt för den som har tillgångar över 100 000 kronor. När övergången från ATP-systemet till det nuvarande pensionssystemet skedde utlovades att två procents lönetillväxt skulle ge en likvärdig pensionsnivå i det nya systemet. När det inte visade sig räcka räknades det ut att ett 42-årigt yrkesliv skulle ge motsvarande nivå. Nu har även detta visat sig otillräckligt. Konsekvensen blir att för många arbetare räcker inte ett helt yrkesliv för en anständig pension. Siffrorna i det orangea kuvertet visar att det inte lönar sig att arbeta om arbetslivet slutar innan man närmar sig 70-årsåldern.
2. Det nuvarande pensionssystemet omfördelar från lågavlönade till höginkomsttagare. Ju längre man betalar in avgifter desto mer pension får man när man går i pension. Kan man jobba länge premieras man. Kan man det inte på grund av tunga arbetsuppgifter finns det ingen kompensation. Men pensionssystemet tar ingen hänsyn till att klyftorna i utbildning och inkomst även skapar klyftor i medellivslängd. Vi kan visa hur dagens beräkningsätt på ett absurt sätt missgynnar arbetare och gynnar högutbildade. Genom att lågutbildade dör tidigare men pensionerna sänks när den genomsnittliga livslängden stiger straffas arbetargrupper som inte lever lika länge med sänkta pensioner. Vi har i dag ett offentligt pensionssystem som systematiskt omfördelar resurser från lågutbildade arbetare, deltidsarbetande, långtidssjukskrivna och invandrare. Dessa grupper har ingen möjlighet att förbättra sin situation inom systemet utan får förlita sig på bostadstillägg och garantipensioner för att dryga ut inkomsten. I stället gynnas högutbildade som lever länge och

har arbeten där yrkeslivet lättare kan förlängas till 70-årsåldern. Detta är grupper som dessutom har en god tjänstepension och ofta eget sparande. Mycket riktigt har också risken för fattigdom ökat hos den äldre delen av befolkningen. Bland kvinnor över 75 år löper nästan 35 procent risk för fattigdom. Det är en ökning med nästan 30 procent sedan 2004. Extremt låga pensionsnivåer har blivit ett nytt normalläge. Vi är därmed tillbaka i den fattigdomsproblematik som rådde innan ATP infördes.

3. Det nuvarande pensionssystemet saknar demokratiskt legitimitet. Det märks tydligt att det nuvarande pensionssystemet tillkom i en kris. Rädslan för att det gamla systemet skulle kollapsa i början av 1990-talet präglar hela utformningen. Från den så kallade bromsen till ökad fokusering på privata lösningar. Det gemensamma ansvaret har tryckts tillbaka till förmån för en falsk känsla av ekonomisk stabilitet. Ett av de större problemen med pensionsöverenskommelsen är att reformerna aldrig prövades i något allmänt val. Överenskommelsen är en konstruktion som saknar väljarförankring och lösningen med en pensionsgrupp som står över partipolitiken hindrar nödvändiga reformer. Att systemet inte blivit föremål för allmän debatt i någon större utsträckning gör det sårbart för legitimitetsproblem.

Hur ska medborgarna kunna lita på ett system de har så lite insyn i och inte fått ta ställning till? En av de viktigaste anledningarna till att vi som röstar, arbetar och betalar skatt överlämnar makt och ansvar till politiker är att de ska trygga vår välfärd på ett sätt som kommer alla till del. Om de allmänna pensionerna upprätthöll levnadsstandarden för det stora flertalet hade demokratiunderskottet varit en underordnad fråga. Men det växer i relevans i takt med pensionernas gradvisa försämring.

I dag är det uppenbart att konsekvenserna inte är acceptabla. Om 1990-talets fråga var om vi hade råd med bra pensioner måste dagens fråga vara om vi har råd med dåliga pensioner. När den tidigare socialdemokratiske statsministern Göran Persson intervjuades (Svenska Dagbladet 7 maj 2017) sa han: "Vi har skapat världens bästa pensionssystem men med den lilla defekten att det ger för små pensioner. Många människor, som arbetat hela livet, kommer tycka att de har blivit fattiga."

Miljontals hårt arbetande människor i Sverige kommer efter avslutat arbetsliv att få känna in på bara huden hur ålderdomen förvandlas till en lång period av mycket låga inkomster och fattigdom. Oron för hur man ska klara sig på ålderns höst sprider sig uppåt även bland tjänstemän och välbeställda grupper. En sådan oro, parad med stor ojämlikhet, spränger sönder förutsättningarna för den generella välfärdspolitik. Framför allt är denna destruktiva svångremspolitik helt onödig. Sverige har aldrig varit rikare och statsfinanserna aldrig starkare. Men vi fördelar inte längre våra rikedomar rättvist och det hotar hela fundamentet för vår samhällsmodell, precis som det eroderar stödet för arbetarrörelsen.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO verkar för att ett förslag till nytt pensionssystem utarbetas,

att LO verkar för ett nytt pensionssystem som ska klara att upprätthålla

pensioner som ger en god inkomsttrygghet, utjämnar inkomstskillnader och ändå vara statsfinansiellt stabilt,
att LO verkar för att principen om att ett yrkesliv även för arbetarklassen måste räcka för en god pension,
att LO verkar för kompensation i pensionssystemet för dem som på grund av tunga och slitsamma arbeten tvingas gå i förtida pension eller gå ner i arbetstid samt
att LO arbetar för ett nytt pensionssystem enligt ovan genom opinionsbildning och facklig-politisk samverkan.

18.27

Pension

Byggnadsarbetareförbundet

Antalet fattigpensionärer ökar lavinartat i Sverige. Trots ett långt arbetsliv tvingas allt fler medlemmar konstatera att deras framtid som pensionär ser dystert ut. Ett starkt och demokratiskt samhälle består av vissa fundamentala åtaganden. Ett av dessa är ett pensionssystem som går att leva på, utan att söka bidrag. Dagens pensionssystem håller inte måttet.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO blir en aktiv part i striden för ett pensionssystem som tryggar en god framtid och levnadsstandard för pensionärerna utan att de ska behöva söka bidrag för sin överlevnad.

18.28

Bättre pensionssystem

Byggnadsarbetareförbundet region Stockholm–Gotland

Det nuvarande pensionssystemet har, som många kritiker tidigt påpekat, visat sig inte vara speciellt lyckat. Stora grupper har svårt att klara sig på pensionen och den absoluta majoriteten av LO-förbundens medlemmar får en mycket låg pension i förhållande till sin tidigare arbetsinkomst.

Vi behöver skapa ett nytt och bättre pensionssystem som ekonomiskt inte skiljer sig så dramatiskt från arbetsinkomsterna.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO ska verka politiskt för ett nytt reformerat pensionssystem som bygger på solidaritet och människors grundläggande behov samt
att LO ska arbeta för ett nytt pensionssystem som inte innebär dramatiska skillnader mellan inkomst av arbete och pension.

18.29

Slopa PPM-systemet

Industrifacket Metall avd 46 Blekinge

Premiepensionssystemet (PPM) har inte blivit som det var tänkt. Systemet är väldigt dyrt och det går många miljarder till förvaltningskostnader. Dessa pengar hade i stället kunnat användas bättre och se till att den så kallade bromsen inte slår till så ofta som den gör i dag.

PPM har blivit en spelroulett där den med mest tur får en tryggad ålder-

dom, vilket är lättsinnigt och oacceptabelt. Det handlar om pengar som var och en i stället skulle kunna lägga på inkomstpensionen.

Detta är för oss en stor rättvisefråga som snarast bör åtgärdas. Konsekvenserna av ett så dyrt system som PPM är, är att vi går miste om pensionspengar.

Många av våra pensionsorganisationer är helt överens om problemet.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att ge LOs styrelse i uppdrag att jobba för att premiepensionssystemet avvecklas samt

att ge LOs styrelse i uppdrag att de pengarna förs över till inkomstpensionen.

18.30

Pension att leva på

Kommunalarbetareförbundet avd Stockholms län

Dagens pensionssystem skapades utifrån ett antal antaganden: Att den så kallade "bromsen" bara skulle slå till i undantagsfall. Att premiepensionen skulle ge pensionärerna ett extra tillskott ovanpå inkomstpensionen. Att medellivslängden skulle utvecklas långsamt. Att lönerna snart skulle bli jämställda.

Vår förmåga att spå in i framtiden är ju rätt begränsad och dessa antaganden har inte riktigt införlivats.

Bromsen har utlösts flera gånger och pensionärernas inkomstökningar har på grund av detta i stort sett varit noll under många år.

Premiepensionen, som bara utgör en åttondel av den allmänna pensionen, har inte lyckats kompensera för bromsens effekter på inkomstpensionen. Om samma pengar som betalats in till premiepensionen i stället hade gått till inkomstpensionen, så hade den allmänna pensionen däremot varit i balans och bromsen hade inte behövt slå till över huvud taget.

Medellivslängden har, i synnerhet för de välbeställda i Sverige, ökat betydligt mer och snabbare än förutspått. Proportionen mellan andelen yrkesaktiva och andelen pensionärer är i dag radikalt annorlunda än vad systemet är byggt för. Aldrig förr har så många försörjts av så få. Lönerna har inte blivit jämställda, deltid är fortfarande utbredd, vilket gör många kvinnor till fattigpensionärer. De får lika lite i pension som de som aldrig arbetat.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO verkar för att den så kallade "bromsen" tas bort,

att LO verkar för att pensionerna ska utvecklas i enlighet med inkomstbasbeloppet, eller ännu bättre för dem med låg pension,

att LO verkar för att premiepensionssystemet ska avskaffas,

att LO verkar för att taket för bostadstillägg ska höjas,

att LO verkar för att hela systemet görs mer lättbegripligt samt

att LO verkar för att pensionen ska beskattas lika, eller lägre, som lön.

18.31

Reformera pensionssystemet för unga som gamla

Byggnadsarbetareförbundet region Stockholm–Gotland

Det nuvarande pensionssystemet har ett flertal inbyggda brister och har diskuterats livligt inom både arbetarrörelsen och inom fackföreningsrörelsen en lång tid. LO har till exempel en längre utredning som tittat på systemet och dess effekter som resulterat i åsikter och rapporter om pensionerna. Frågan om att skapa ett värdigt pensionssystem som bygger på rättvisa mellan könen, balans mellan inkomster, stabilitet över tid och som kan ges en bred politisk förankring är inte enkel.

Därför anser vi att hela arbetarrörelsen, både fackföreningarna och partier, måste fortsätta driva frågan om ett pensionssystem som bygger på solidaritet och att vårt gemensamma samhälle kan ge oss trygghet efter arbetslivet. I stället för ett pensionssystem som ytterst gynnar de höglönlade, de som klarat av att inte blivit ledbrutna i arbetslivet, de som inte råkat bli arbetslösa eller de som stannat hemma eller jobbat deltid för att uppfostra barnen.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO aktivt arbetar för ett reformerat pensionssystem som bygger på solidaritet, rättvisa och lika värde,
att hänsyn tas vid utformningen av ett nytt pensionssystem till de löntagare som har ett fysiskt ansträngande arbete, för att de ska kompenseras genom att minska skillnaden i pension till de som kan jobba längre samt
att den nedre åldersgränsen för intjänandetiden ska tas bort (behandlas under dagordningspunkt 14.f).

18.32

Sänkt pensionsålder

Byggnadsarbetareförbundet region Väst

Vi som har ett fysiskt krävande arbete har svårt att uppnå pensionsåldern, och gör vi det så är vi oftast väldigt slitna i kroppen.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att pensionsåldern bör sänkas för oss arbetare oavsett vilket LO-förbund man tillhör. Detta för att ge oss en bättre tid efter yrkeslivet.

18.33

Höjd pensionsavsättning genom arbetsgivaravgiften

Byggnadsarbetareförbundet region Stockholm–Gotland

Pensionerna är alldeles för låga för flertalet människor inom LO-yrkena. Pensionssystemet borde på sikt reformeras för att bättre tjäna flertalet människor och kunna ge drägliga förhållanden speciellt för dem i lågt betalda yrken eller de som av ett eller annat skäl inte kunnat jobba under ett helt långt yrkesliv.

Det är politiska frågor som vi som förbund borde jobba för att på sikt få till ett bättre system, men det vi kan försöka åstadkomma själva och på kortare sikt är att inleda förhandlingar av höjda avsättningar och därmed en höjning av arbetsgivaravgiften med Svenskt Näringsliv.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att ge LO i uppgift att inleda diskussioner med Svenskt Näringsliv om att höja pensionsavsättningarna genom höjda arbetsgivaravgifter.

Utlåtande motionerna 18.24–18.30, 18.31 (att-satserna 1 och 2), 18.32 samt 18.33

18.24

att LO tar fram ett förslag på ett nytt pensionssystem,

att LOs pensionsförslag ska klara att upprätthålla pensioner som ger en god inkomstrygghet, utjämnar inkomstskillnader och ändå vara statsfinansiellt stabilt,

att LO verkar för att principen om att ett yrkesliv även för arbetarklassen måste räcka för en god pension,

att LO verkar för kompensation i pensionssystemet för dem som på grund av tunga och slitsamma arbeten tvingas gå i förtida pension eller gå ner i arbetstid,

att LO arbetar för att Socialdemokraterna tar LOs pensionsförslag som sitt eget samt

att LO arbetar för att Socialdemokraternas och LOs pensionsförslag tas upp med de borgerliga partierna i pensionsgruppen, men om de avvisar förslaget bör Socialdemokraterna lämna pensionsgruppen och låta väljarna avgöra pensionsfrågan i ett allmänt val.

18.25

att den sammanlagda pensionsnivån bör vara minst 72 procent,

att sjukskrivning ska ge pensionsrätt,

att arvsvinsten fördelas så att mest ges till de som har minst intjänad pension samt

att det måste göras politik av pensionsfrågan så vi får en bättre lagstiftning.

18.26

att LO verkar för att ett förslag till nytt pensionssystem utarbetas,

att LO verkar för ett nytt pensionssystem som ska klara att upprätthålla pensioner som ger en god inkomstrygghet, utjämnar inkomstskillnader och ändå vara statsfinansiellt stabilt,

att LO verkar för att principen om att ett yrkesliv även för arbetarklassen måste räcka för en god pension,

att LO verkar för kompensation i pensionssystemet för dem som på grund av tunga och slitsamma arbeten tvingas gå i förtida pension eller gå ner i arbetstid samt

att LO arbetar för ett nytt pensionssystem enligt ovan genom opinionsbildning och facklig-politisk samverkan.

18.27

att LO blir en aktiv part i striden för ett pensionssystem som tryggar en god framtid och levnadsstandard för pensionärerna utan att de ska behöva söka bidrag för sin överlevnad.

18.28

att LO ska verka politiskt för ett nytt reformerat pensionssystem som bygger på solidaritet och människors grundläggande behov samt

att LO ska arbeta för ett nytt pensionssystem som inte innebär dramatiska skillnader mellan inkomst av arbete och pension.

18.29

att ge LOs styrelse i uppdrag att jobba för att premiepensionssystemet avvecklas samt
att ge LOs styrelse i uppdrag att de pengarna förs över till inkomstpensionen.

18.30

att LO verkar för att den så kallade "bromsen" tas bort,
att LO verkar för att pensionerna ska utvecklas i enlighet med inkomstbasbeloppet,
eller ännu bättre för dem med låg pension,
att LO verkar för att premiepensionssystemet ska avskaffas,
att LO verkar för att taket för bostadstillägg ska höjas,
att LO verkar för att hela systemet görs mer lättbegripligt samt
att LO verkar för att pensionen ska beskattas lika, eller lägre, som lön.

18.31

att LO aktivt arbetar för ett reformerat pensionssystem som bygger på solidaritet, rättvisa och lika värde,
att hänsyn tas vid utformningen av ett nytt pensionssystem till de löntagare som har ett fysiskt ansträngande arbete, för att de ska kompenseras genom att minska skillnaden i pension till de som kan jobba längre samt

18.32

att pensionsåldern bör sänkas för oss arbetare oavsett vilket LO-förbund man tillhör.
Detta för att ge oss en bättre tid efter yrkeslivet.

18.33

att ge LO i uppgift att inleda diskussioner med Svenskt Näringsliv om att höja pensionsavsättningarna genom höjda arbetsgivaravgifter.

Den allmänna pensionen kan ses som en inkomstförsäkring med vissa utjämnande inslag. En pensionsordning som både tillgodoser behovet av inkomstrygghet i breda grupper och behovet av inkomster på ålderdomen hos dem som har haft små arbetsinkomster har bättre förutsättningar att bli stabil än en som bara tillgodoser behoven hos dem med små inkomster. Livsinkomstprincipen i pensionssystemet medför att de skillnader som finns mellan olika individer under yrkeslivet kommer att ge skillnader i pension.

I den allmänna pensionen finns vissa utjämnande inslag genom garantipensionen som ska förhindra att pensionen blir alltför låg och genom att inkomster som överstiger 8,07 i inkomstbasbelopp inte ger pensionsrätt. Därtill finns från och med september 2021 ett inkomstpensionstillägg som syftar till att upprätthålla respektavståndet mellan dem som har arbetat ett helt arbetsliv med låg lön och dem som inte har gjort det. Men det är främst i yrkeslivet som det behöver ske förändringar för att inkomstskillnader mellan pensionärer ska utjämnas. Minskade löneskillnader, bättre fysiska och psykiska arbetsmiljöförhållanden, fler heltidsanställningar, färre visstidsanställningar och bättre möjligheter till omställning bör då sättas i fokus.

LOs styrelse vill, liksom andra att-satsen i motionen 18.24 och andra att-satsen i motionen 18.26, att pensionssystemet ska upprätthålla pensioner som ger en god inkomstrygghet, utjämnar inkomstskillnader och ändå vara statsfinansiellt stabilt.

Systemet ska alltså, precis som det står i andra att-satsen i motionen 18.28, inte innebära dramatiska skillnader mellan inkomst av arbete och pension.

Inom pensionssystemet behöver inkomstskyddet bli bättre i situationer då man inte har möjlighet att arbeta, vilket skulle minska skillnaderna i pension. Oförskyldd frånvaro från yrkeslivet på grund av arbetslöshet eller sjukdom bör inte få så stora konsekvenser som det får i dag. I stället för att a-kasseersättning, sjukpenning och dylikt ligger till grund för pensionen såsom de gör i dag bör de bakomliggande inkomster som ligger till grund för sådana försäkringar också ligga till grund för pensionen. Med detta har styrelsen besvarat förslaget i andra att-satsen i motionen 18.25, att sjukskrivning ska ge pensionsrätt. Vidare behöver möjligheten att få sjukersättning förbättras så att de som, av hälsoskäl, inte kan arbeta fram till 67 års ålder inte behöver börja ta ut pension förrän dess.

Det ges alltså, via socialförsäkringarna, en kompensation i pensionssystemet till dem som inte mäktar med ett helt yrkesliv och LOs styrelse anser att den kompensationen behöver bli bättre. LOs styrelse anser dock inte att pensionsrättigheterna på något mer direkt sätt ska knytas till arbetsförhållandena eller att skälen till kortare arbetstid ska prövas inom pensionssystemet och yrkar därför avslag på fjärde att-satsen i motionen 18.24 och fjärde att-satsen i motionen 18.26 om kompensation i pensionssystemet för dem som på grund av tunga och slitsamma arbeten tvingas gå i förtida pension eller gå ner i arbetstid. Det första är också ett av skälen till att styrelsen yrkar avslag på andra att-satsen i motionen 18.31.

LOs styrelse ser alltså behov av förbättringar i pensionssystemet, vilket också i remissvar och på andra sätt har framförts till regeringen och riksdagspartierna. Det pensionssystem LOs styrelse vill se bygger på solidaritet, rättvisa och lika värde, vilket också är vad som krävs i första att-satsen i motionen 18.31.

I ett rättvist pensionssystem bör lika situationer behandlas lika. Individer med samma livsinkomst bör kunna förvänta sig samma pensionsutfall. I premiepensionssystemet är det i stället så att individer med samma livsinkomst kan få helt olika pensionsutfall i sin allmänna pension, enbart beroende på hur lyckosamma de har varit i sitt placeringsval. Sådana slumpmässiga inslag hör inte hemma i ett allmänt och rättvist pensionssystem. LO har därför ansett att premiepensionssystemet bör avvecklas. Styrelsen yrkar bifall på första att-satsen i motionen 18.29 och tredje att-satsen i motionen 18.30.

Även om fondvalsmöjligheten inte fyller någon meningsfull funktion i pensionssystemet fyller det en funktion att det allmänna pensionssystemet innehåller en fonderad del. Därigenom kan pensionärerna bland annat få del av avkastningen på den globala kapitalmarknaden och pensionerna blir inte helt och hållet avhängiga utvecklingen på svensk arbetsmarknad. Ett möjligt alternativ skulle kunna vara att de medel som sätts av till premiepensionen förvaltas i en sammanhållen fond. Det skulle innebära lika pensionsutfall för individer med samma livsinkomst och låga kostnader för förvaltningen vilket ger mer pension för pengarna. Att transformera befintliga premiepensionsfonder till pensionsrättigheter i inkomstpensionen (fördelningssystemet) skulle vara oerhört komplicerat att göra på ett rättvist och lagligt sätt. Styrelsen yrkar avslag på andra att-satsen i motionen 18.29.

I ett rättvist skattesystem beskattas lika stora inkomster lika mycket. Det är inte livssituationen utan inkomsternas storlek som ska bestämma hur mycket man ska betala i skatt. Det innebär att pension och ersättningar från trygghetsförsäkringarna ska beskattas lika som, men inte lägre än, lön. Styrelsen yrkar därför avslag på sjätte att-satsen i motionen 18.30.

Det är också av likabehandlingsskäl styrelsen yrkar avslag på första att-satsen i motionen 18.32 som föreslår att pensionsåldern bör sänkas för oss arbetare oavsett vilket LO-förbund man tillhör. Reglerna i det allmänna pensionssystemet, inklusive den lägsta ålder man kan ta ut allmän pension, bör vara lika för alla oavsett vilket yrke man arbetar i. Att förutsättningarna att välja en senare pensioneringsålder kan påverkas av vilket yrke man arbetar inom bör, såsom nämnts ovan, hanteras i yrkeslivet och i socialförsäkringssystemet.

Dagens pensionssystem ger inte så höga pensioner som förväntat, vilket huvudsakligen beror på att livslängden har ökat. LO visade år 2016 att en arbetare som har arbetat heltid i 45 år kan få en så låg pension att hen är berättigad bostadstillägg och kanske till och med garantipension. Det är inte acceptabelt. Ett yrkesliv måste räcka för en god pension även i arbetarklassen. LOs styrelse har därför antagit som ett långsiktigt mål att den allmänna pensionen tillsammans med avtalspensionen, för arbetare, ska vara minst 72 procent av slutlönen. Styrelsen yrkar därför bifall på första att-satsen i motionen 18.25, tredje att-satsen i motionen 18.24 och tredje att-satsen i motionen 18.26.

Det finns, enligt LOs styrelse, anledning att fundera över om sådana åtgärder, om exempelvis anställningsförhållanden, arbetsmiljö och sjukförsäkring, som har tagits upp ovan är tillräckliga för att uppnå detta. Det behövs också en höjning av pensionsavgiften. Även andra reformer inom systemet kan bli nödvändiga.

Tillgångar och skulder ska balansera varandra i pensionssystemet. Skulle det bli obalans i pensionssystemet, så att inbetalda pensionspremier inte kommer att räcka till de pensioner som ska betalas ut, så sänks pensionerna genom att en så kallad broms aktiveras. Såsom systemet är konstruerat är en funktion som denna balansering nödvändig. Balanseringen har till uppgift att säkra systemets finansiella stabilitet och långsiktiga förmåga att betala ut pensioner enligt de åtaganden som gäller. LOs styrelse anser dock att det förutom en broms bör införas en gas i inkomstpensionssystemet som utlöses då tillgångarna med viss marginal överstiger skulderna i systemet.

När bromsen inte är aktiverad utvecklas inkomstpensionerna i takt med inkomstbasbeloppet (frånräknat förskottsrentan som ska kompensera för ett förskott av en förväntad ekonomisk tillväxt). När bromsen är aktiverad blir pensionerna lägre än med en sådan utveckling och en gas skulle innebära att de kan bli högre.

Styrelsen anser alltså att pensionsökningarna bör kunna variera åt båda hållen runt utvecklingen av inkomstbasbeloppet men är inte, med det underlag som nu finns tillgängligt, övertygad om att det bästa sättet att säkra goda pensionsnivåer är att ta bort bromsen. Med detta är första att-satsen i motionen 18.30 och andra att-satsen i motionen 18.30 besvarade.

Även om det främst är i yrkeslivet som det behöver ske förändringar för att inkomstskillnader mellan pensionärer ska utjämnas finns det också vissa utjämnande inslag i den allmänna pensionen. Dessa består av ett golv för pensionen och ett tak för hur höga årsinkomster som ger pensionsrätt samt från och med september 2021 också ett inkomstpensionstillägg. Hur pensionssystemet är utformat i förhållande till socialförsäkringarnas och a-kassans regelverk påverkar även det inkomstskillnaderna mellan pensionärer, vilket har nämnts ovan. LOs styrelse anser inte att en omfördelning av arvsvinsten till dem som har minst intjänad pension, vilket föreslås i tredje att-satsen i motionen 18.25, på ett bra sätt skulle komplettera LOs övriga förslag på området. För dem som har gått i pension är arvsvinsterna det som gör att de som lever längre än genomsnittligt kan få pension hela livet det vill säga försäkringsinslaget i pensionen. Arvsvinster fördelas

också ut på dem som ännu inte har gått i pension. I synnerhet för dem som har många år kvar i yrkeslivet går det inte med säkerhet att säga vilka som i slutändan kommer att ha minst intjänad pension. Det går därför inte att göra en sådan omfördelning som föreslås.

Ett premiebestämt pensionssystem är svårare för blivande pensionärer att överblicka än ett förmånsbestämt och det allmänna pensionssystemet är komplext. Att information om systemet håller en hög pedagogisk nivå är angeläget. Ibland är regelverket också mer svårbegripligt än vad som är motiverat. Ett exempel är att sammanboende par kan likställas med ogifta i garantipensionshänseende men gifta när det kommer till bostadstillägget. När det görs förändringar i systemet bör de, i möjligaste mån, göras så att systemet blir mer lättbegripligt, utan att det görs avkall på rationalitet och rättvisa. Styrelsen yrkar bifall på femte att-satsen i motionen 18.30.

När det gäller bostadstillägget anser LOs styrelse att taket behöver indexeras så att inte värdet av tillägget urholkas på sikt och yrkar därför bifall till fjärde att-satsen i motionen 18.30.

Det är styrelsens avsikt att LO ska vara en aktiv part i striden för ett pensionssystem som tryggar en god framtid och levnadsstandard för pensionärerna. Det är inte acceptabelt att man efter ett helt yrkesliv ska få en så låg pension att man behöver bostadstillägg och kanske till och med garantipension. Men pensionssystemet omfattar också grupper som under livet har haft en svag anknytning till arbetsmarknaden. De kompletterat till systemet, som bostadstillägget och garantipensionen utgör, fyller en berättigad funktion för sådana grupper. Det kan därför inte uteslutas att det, även om pensionssystemet förändras i enlighet med LOs önskemål, kommer att finnas grupper som behöver söka bidrag för att få tillräckliga inkomster. Därmed är första att-satsen i motionen 18.27 besvarad.

Första att-satsen i motionen 18.24 föreslår att LO tar fram ett förslag på ett nytt pensionssystem och i flera andra motioner förutsätter förslagen att ett nytt pensionssystem utarbetas. LOs styrelse anser inte att det nuvarande pensionssystemet ska ersättas med ett nytt. Fundamenten i den allmänna pensionen; pensionsrättigheter grundade på livsinkomsten men med viss inkomstutjämning, som till stor del är ett fördelningssystem kompletterat med viss fondering, är bra. Systemet behöver förbättras på väsentliga punkter, vilket har framgått ovan. Men att göra mycket genomgripande förändringar är inte förenligt med den förutsebarhet som behövs i ett pensionssystem som ska ge inkomstrygghet över många decennier. Att ersätta det nuvarande systemet med ett nytt framstår inte heller som en politiskt framkomlig väg. Av det skälet yrkar styrelsen avslag på första, femte och sjätte att-satsen i motionen 18.24, första, andra och femte att-satsen i motionen 18.26, första och andra att-satsen i motionen 18.28 samt andra att-satsen i motionen 18.31 men bifall på första att-satsen i motionen 18.31 som föreslår ett reformerat pensionssystem.

Det är styrelsens avsikt att LO ska utveckla förslag som förbättrar pensionssystemet parallellt med att LO, genom bred opinionsbildning och facklig-politisk samverkan, försöker få gehör för redan utarbetade förbättringsförslag.

Styrelsen instämmer i fjärde att-satsen i motionen 18.25, att det måste göras politik av pensionsfrågan så att vi får en bättre lagstiftning. Däremot vore det olyckligt om frågan blev partipolitisk på ett sätt som gjorde att varje riksdagsval kunde innebära en ny pensionslösning. Pensionsfrågan är speciell på det sättet att man behöver kunna lita på att det som är sagt när man är i arbetslivet och fattar beslut som påverkar livsinkomsterna också gäller när man är pensionerad. Därför behöver den allmänna pensionen vila på breda uppgörelser som kan bestå under många mandatperioder.

Styrelsen betraktar inte det allmänna pensionssystemet som en fråga som är lämpad för uppgörelser mellan LO och Svenskt Näringsliv eftersom parterna inte förfogar över systemet. Styrelsen yrkar därför avslag på första att-satsen i motionen 18.33 om att ge LO i uppgift att inleda diskussioner med Svenskt Näringsliv om att höja pensionsavsättningarna genom höjda arbetsgivaravgifter.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att bifalla motionerna 18.24 (att-sats 2), 18.24 (att-sats 3), 18.25 (att-sats 1), 18.25 (att-sats 4), 18.26 (att-sats 3), 18.29 (att-sats 1), 18.30 (att-sats 3), 18.30 (att-sats 4), 18.30 (att-sats 5), 18.31 (att-sats 1),

att anse motionerna 18.25 (att-sats 2), 18.27, 18.30 (att-sats 1), 18.30 (att-sats 2) besvarade samt

att avslå motionerna 18.24 (att-sats 1), 18.24 (att-sats 4), 18.24 (att-sats 5), 18.24 (att-sats 6), 18.25 (att-sats 3), 18.26 (att-sats 1), 18.26 (att-sats 2), 18.26 (att-sats 4), 18.26 (att-sats 5), 18.28, 18.29 (att-sats 2), 18.30 (att-sats 6), 18.31 (att-sats 2), 18.32, 18.33.

I debatten deltog

Emmelie Renlund, Byggnads

Niclas Svanberg, Byggnads

Lowisa Lowe Ivman Anderzon, Kommunal

Karl Paine Huenupi, Byggnads

Christina Johansson, Kommunal

Elisabeth Brandt Ygeman, Handels

Torbjörn Johansson, LOs avtalssekreterare

Följande förslag förelåg

- Styrelsens utlåtande,
- Lowisa Lowe Ivman Anderzon, Kommunal, m.fl. bifallsyrkande på motion 18.24 att-sats 4,
- Emmelie Renlund, Byggnads, m.fl. bifallsyrkande på motion 18.27.

Beslut

Kongressen beslutade efter försöksvotering

att bifalla motion 18.24 att-sats 4.

Votering begärdes av Torbjörn Johansson, LOs avtalssekreterare.

Kongressen beslutade

att bifalla styrelsens utlåtande på motion 18.27.

Kongressen beslutade

att i övrigt bifalla styrelsens utlåtanden.

18.d Arbetsskadeförsäkringen

Motionerna 18.34 (att-sats 1) och 18.35

18.34

Arbetsskadeförsäkringen (LAF)

Industrifacket Metall avd 46 Blekinge

I Sverige har vi haft ett heltäckande ekonomiskt skydd när vi drabbats av sjukdomar och olycksfall orsakat av arbetet. Detta skydd fungerade bra för många drabbade fram till den borgerliga regeringens kapning av arbetsskadeförsäkringen från 1992.

En bevisregel som gör det näst intill omöjligt att få en arbetssjukdom godkänd som arbetsskada. Det är den sjukskrivne som ska bevisa att sjukdomen är av hög grad och sannolikhet orsakad av arbetet.

Efter detta har väldigt många främst från LO-kollektivet gjort stora inkomstförluster då de drabbats av sjukdom orsakade av arbetet.

Självklart måste målet vara att inga människor ska drabbas av ohälsa på grund av sina arbetsuppgifter, men det går inte att lösa genom att minska ersättningarna till de som drabbats av ohälsa genom arbetet.

Under LO-kongressen år 2000 talade vår dåvarande statsminister Göran Persson om hur viktigt och rättvist det är att förbättra arbetsskadeförsäkringen. "Det är tid att göra det nu och vi har råd med det och att de som har fått sina arbetsskador godkända ska få en rimlig ersättning framöver."

Vi föreslår att kongressen beslutar

att ge LOs styrelse i uppdrag att bevisreglerna ändras vid arbetssjukdom, så att de som drabbats får full ersättning för sin skada,

att ge LOs styrelse i uppdrag att arbetsskadesjukpenningen införs från första dagen (behandlas under dagordningspunkt 18.b) samt

att ge LOs styrelse i uppdrag att karensavdraget tas bort vid arbetssjukdomar (behandlas under dagordningspunkt 18.b).

18.35

Förslitningsskador

Handelsanställdas förbund avd 11 Örebro

Arbetslivet blir allt stressigare och färre personer ska göra alltmer. Detta leder allt oftare till förslitningsskador.

Tyvärr är det i dag väldigt svårt att påvisa att det är förslitning som är orsaken till besvären.

Detta drabbar många människor, särskilt de som jobbat många år inom samma bransch.

Ska vi nu arbeta högre upp i åldrarna kommer inte problemet att minska.

Här behöver vi se över systemet då det i dagsläget är väldigt svårt att få en skada erkänd som förslitningsskada, vilket också drabbar individen ekonomiskt.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO genom politiska påtryckningar jobbar aktivt för att få bukt med problemet att så få skador erkänns som förslitningsskador.

Utlåtande motionerna 18.34 (att-sats 1) och 18.35

18.34

att ge LOs styrelse i uppdrag att bevisreglerna ändras vid arbetssjukdom, så att de som drabbats får full ersättning för sin skada,.

18.35

att LO genom politiska påtryckningar jobbar aktivt för att få bukt med problemet att så få skador erkänns som förslitningsskador.

Motion 18.34 och 18.35 tar upp att bevisreglerna behöver ändras vid arbetssjukdom så att de som drabbats får sin arbetsskada godkänd och full ersättning för sina skador.

LO arbetar i dag övergripande för detta, bland annat kan man läsa om det i LOs yttrande över *Samlad kunskap – stärkt handläggning* (SOU 2017:25) och i LOs välfärdspolitiska utredning *Arbetskadeförsäkringen – en facklig hjärtefråga*, där förslag ges på hur ändringar skulle kunna se ut.

LOs välfärdspolitiska utredning rapport 1 konstaterade att allt färre får sina arbetssjukdomar godkända. En av orsakerna är Försäkringskassans strikta krav på bevisning. LO bedriver i dag ett arbete för att få en bättre kunskapssammanställning för att bedömningarna ska bli korrekta och att bevisregeln ändras.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att anse motionerna 18.34 (att-sats 1), 18.35 besvarade.

I debatten deltog

Marie Gustafsson, Kommunal
Tommy Wreeth, LOs styrelse

Följande förslag förelåg

- Styrelsens utlåtande,
- Marie Gustafsson, Kommunal, bifallsyrkande på 18.34 att-sats 1 och 18.35.

Beslut

Kongressen beslutade efter försöksvotering
att bifalla styrelsens utlåtande på motion 18.34 att-sats 1.
Votering begärdes av Selda Elcim, Kommunal.

Kongressen beslutade

att bifalla styrelsens utlåtande på motion 18.35.

18.e Offentligfinansierad verksamhet

Motionerna 18.36–18.44

18.36

Satsning på välfärden

Kommunalarbetareförbundet avd Stockholms län

Vi anser att LO ska ta tillvara LO-ekonomernas rapport om 100 miljarder kronor mer till välfärden.

Under flera år har Sverige haft en mycket bra ekonomisk situation. Trots det har många kommuner, landsting och regioner svårt att få ekonomi och resurser som behövs för att ge alla medborgare en bra skola, vård och omsorg.

En satsning på 100 miljarder kronor mer på välfärden de kommande tre åren skulle ge en högre tillväxt och en bättre utveckling på arbetsmarknaden.

LO-ekonomernas uträkning visar att vi klarar av att satsa 100 miljarder kronor mer på välfärden de kommande tre åren utan att äventyra de offentliga finanserna.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO driver frågan mot riksdagspartierna gällande en satsning på minst 100 miljarder kronor till välfärden samt

att LO genomför en kampanj i media som visar fler att Sverige visst har råd.

18.37

Stoppa vinster i välfärden

Handelsanställdas förbund avd 4 Kristianstad

Att placera sitt kapital i välfärden innebär i dag en säkrare placering och garanterad avkastning än den traditionella aktiemarknaden. Problemet är att avkastningen är på våra skattepengar. Pengar som borde gå till fler lärarledda lektioner, skolbibliotek och bättre arbetsmiljö för de anställda på privatägda verksamheter. I stället stoppar de rika bara mer pengar i sina redan tjocka plånböcker.

De som vill driva en friskola eller privat vårdcentral för att man vill göra samhället bättre är en sak, men skattepengar ska återanvändas i verksamheten och inte tas ut som vinster.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO ska påverka politiskt för att stoppa vinster i välfärden definitivt.

18.38

Angående privatiseringar

Industrifacket Metall avd 46 Blekinge

LO måste ta en klarare ställning mot den obalans som skett när det gäller marknaden och politiken. Marknaden har tagit över och politiken tappar makt. Vi måste ha en valfrihet så inte samhällets resurser flyter bort åt olika håll, det vill säga facklig-politisk kontroll över hur pengarna används.

Politiker konkurrensutsätter allt på bekostnad av vård och omsorg, privatiserar allmännyttan, säljer ut sjukhus och friskolor öppnas.

Vi måste ta mer hänsyn till de enskilda människorna, alla ensamstående mammor och pappor, lågavlönade barnfamiljer, nysvenskar, pensionärer med låg pension, arbetslösa, sjuka och funktionsnedsatta. Listan kan göras lång. Vi ska sträva efter jämlikhet, trygghet och gemenskap. Vi ska värna om vår gemensamma välfärd.

Vi ska solidariskt finansiera tjänster som skola, vård och omsorg och ta upp kampen mot privatiseringsivern.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att ge LOs styrelse i uppdrag att skolor, vård och omsorg inte privatiseras med stora vinstintressen samt

att ge LOs styrelse i uppdrag att en bred arbetsgrupp tillsätts som utreder hur privata företag ska verka inom skola, vård och omsorg samtidigt som skattepengarna stannar kvar i verksamheten.

Utlåtande motionerna 18.36–18.38

18.36

att LO driver frågan mot riksdagspartierna gällande en satsning på minst 100 miljarder kronor till välfärden samt

att LO genomför en kampanj i media som visar fler att Sverige visst har råd.

18.37

att LO ska påverka politiskt för att stoppa vinster i välfärden definitivt.

18.38

att ge LOs styrelse i uppdrag att skolor, vård och omsorg inte privatiseras med stora vinstintressen samt

att ge LOs styrelse i uppdrag att en bred arbetsgrupp tillsätts som utreder hur privata företag ska verka inom skola, vård och omsorg samtidigt som skattepengarna stannar kvar i verksamheten.

LOs styrelse välkomnar engagemanget i två avgörande frågor för att vi ska kunna trygga en generell välfärd fördelad efter behov: att välfärden behöver mer resurser och att vinstdriften i välfärden måste stoppas och ersättas med en styrning som styr mot välfärdens mål.

Styrelsen håller med motion 18.36 om att Sverige kan och bör göra en kraftig satsning på välfärden. I LO-ekonomernas rapport hösten 2019, *Ekonomiska utsikter. Lägg om den ekonomiska politiken!* kräver LO-ekonomerna att de generella statsbidragen till kommuner och regioner höjs kraftigt, för att sedan tillåtas öka med den verkliga kostnadsutvecklingen. De konstaterar att Sverige har råd att öka de offentliga utgifterna med 90 miljarder de närmaste tre åren, 30 miljarder kronor per år. Motion 18.36 ligger alltså i linje med LO-ekonomernas bedömning, som även styrelsen ställer sig bakom och driver. Styrelsen yrkar därför på att den första att-satsen ska anses besvarad. Exakt hur LO ska opinionsbilda i frågan anser styrelsen att LOs kansli ska avgöra och styrelsen föreslår därför att den andra att-satsen om en kampanj i media avslås.

Motionerna 18.37 och 18.38 rör frågan om vinster och privatiseringar i välfärden. LO har bedrivit påverkansarbete och opinionsbildning i vinstfrågan under många år. Ett genomarbetat vinstbegränsningsförslag togs fram inom ramen för LOs välfärdsutredning 2013 i rapporten *Åtgärder för att begränsa vinst i välfärden*. Huvudprincipen i förslaget är en non-profit-princip i välfärden, alltså att de resurser som avsätts till välfärden också ska gå dit. Förslaget lämnar även utrymme för företag, som accepterar vinstbegränsningen, att verka inom välfärden samt till en smidig anpassning utifrån skilda regionala och lokala förhållanden och förutsättningar.

Efter valet 2014 tillsatte regeringen en offentlig utredning med syfte att begränsa vinsterna och stoppa vinstdriften i välfärden. LO deltog aktivt i det arbetet och ställde sig bakom utredningens förslag. Utredningen låg till grund för två propositioner i riksdagen där majoriteten i riksdagen röstade nej till de delar som rörde begränsning av vinst.

Efter valet 2018 saknas fortfarande en majoritet i riksdagen för att stoppa vinstdriften, trots att det finns ett starkt folkligt stöd i frågan. I januariavtalet ingår dessutom ett krav att regeringen inte får ”driva eller arbeta vidare med förslag om vinstförbud eller andra förslag med syftet att införa vinstbegränsningar för privata aktörer i välfärden”. Det stop-

par emellertid inte LO, eller för den delen det Socialdemokratiska partiet, att opinionsbilda och påverka politiskt i frågan. Tvärtom är det extra viktigt att LO fortsätter kampen för att stoppa vinstdrift och marknadsiering i välfärden. Styrelsen menar att motionerna 18.37 och 18.38 ligger i linje med LOs tidigare beslut och inriktning och därmed är besvarade.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att anse motionerna 18.36 (att-sats 1), 18.37, 18.38 besvarade samt

att avslå motionen 18.36 (att-sats 2).

18.39

Tänderna – en del av människan men inte en del av kroppen?

Handelsanställdas förbund avd 36 Uppsala

Att gå till tandläkare, eller söka annan tandvård, är något som tyvärr alltför många människor i dag tycker är obehagligt både för att det kan göra ont rent fysiskt, men framför allt för att det kostar obehagligt mycket pengar! I ett välfärdsland som Sverige, med en väl utbyggd folktandvård över hela landet, är det en skam att det i dag syns tydliga tecken på att tandhälsan börjar bli sämre i allmänhet hos befolkningen. Under många år hade svenska folket en osedvanligt god tandhälsa, men i takt med att det blivit allt dyrare att få tandvård märks tydligt att tandhälsan försämras. Detta är ett stort problem både på kort och lång sikt. Jobbigt för de människor som inte vågar le av rädsla för att få sin dåliga tandhälsa avslöjad. Ett stort problem på sikt i och med att dålig tandhälsa leder till andra negativa hälsokonsekvenser och därmed större risk att behöva belasta den "vanliga" sjukvården.

Det borde vara en självklarhet att tandvård ska vara förknippad med samma subvention som övrig hälso- och sjukvård! Varför ska det kosta tusentals kronor att få en tand lagad när det bara kostar några hundralappar att få en kranskärlsoperation? Det är dags att stegvis införa en tandvårdsförsäkring värd namnet! En tandvårdsförsäkring som utgår från de kostnader som gäller inom primärvård och akutvård.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO med kraft verkar för att tandvård ska ingå i den allmänna försäkringen.

18.40

Tandvård – Sjukförsäkring

Transportarbetareförbundet

En bra och regelbunden tandvård är en starkt bidragande orsak till god livskvalité.

I dag är det dyrt att gå till tandläkaren, det har blivit en klass- och jämställdhetsfråga. Många med låginkomst måste i dag prioritera bort tandvård, för att kunna betala räkningar och mat. Dålig tandstatus ger ofta en sämre allmänhälsa och skapar dåligt självförtroende.

Många skulle få större möjlighet att få ett arbete, att kunna äta sundare, bli friskare med mera.

Alla ska få samma möjlighet. Vi ser det som en vinst för alla parter om tandvården ingår i den allmänna sjukvårdsförsäkringen.

Vi föreslår att kongressen beslutar
att LO verkar för att tandvården ska ingå i den allmänna sjukvårdsförsäkringen.

18.41

Tandvård

Fastighetsanställdas Förbund avd Örebro

Varje dag när vi träffas är det alltid någon eller några som har skador på sina tänder eller saknar vissa av dem helt och hållet. På gamla fotografier är det nästan aldrig någon som ler, de saknar någon eller några tänder. Fortfarande är det många av våra medlemmar som håller handen för sin mun när de ska prata med oss eller stänger den helt när de ska fotograferas.

Vi ska inte ha ett samhälle där status och ekonomi åter ses i våra medlemmars munnar.

Det är dags för landet Sverige att införa munhälsan i det allmänna högkostnadsskyddet. Det ska inte vara annorlunda att behöva en stifttand eller brygga än det är att byta en höft eller få en pacemaker inopererad!

Vi föreslår att kongressen beslutar
att LO ska steppa upp kravet på att tandvården ska ingå i den allmänna sjukvården. Munhälsan är en del av kroppen.

18.42

Tänderna är en del av kroppen

Seko

Vissa av oss föds med bra tänder, vissa av oss föds med sämre tänder. Vissa av oss borstar tänderna flera gånger om dagen och använder tandtråd, vissa inte. Men hur våra tänder mår är inte bara en fråga om arv, tandborstning och tandtråd. Det är också en fråga om klass och socioekonomiska förutsättningar.

I dag tvingas människor att avstå att gå till tandläkaren av ekonomiska skäl då det är betydligt dyrare än att gå till en vanlig läkare. Tandvården befinner sig utanför den övriga sjukvården och utanför de försäkringssystem med till exempel högkostnadsskydd som täcker resten av kroppen. Men hur vår tandhälsa är, påverkar också hur resten av vår kropp mår.

I dag vet vi till exempel att det vid infektioner i munnen läcker ut bakterier i blodbanan. Bakterierna kan fastna i blodkärllets väggar och kan orsaka åderförkalkning. En unik svensk studie har publicerats av Björn Klinge övertandläkare och professor i parodontologi vid Malmö högskola. I studien undersöktes 800 patienter som fått sin första hjärtinfarkt. När man eliminerat riskfaktorer och så mycket osäkerhet som möjligt, återstod 28 procent av patientgruppen med parodontit/tandlossning, där hjärtinfarkten inte kunde förklaras på annat sätt än att den orsakats av dålig tandhälsa. Det

finns alltså anledning för tandläkare att rekommendera patienter med svårare tandlossning att uppsöka sjukvården för att undersöka sitt hjärt- och kärlsystem. I dag pågår andra studier i världen där forskarna även undersöker samband mellan tandhälsa och andra sjukdomar exempelvis diabetes, ledgångsreumatism och vissa cancerformer.

En jämlik tandvård är en viktig pusselbit för att skapa ett jämlikt samhälle. Bland de grupper som i dag har den sämsta tandhälsan finns funktionsnedsatta, arbetslösa och människor som går på sjukpenning, utlandsfödda samt pensionärer. Det finns också studier som visar att barn som växer upp i socioekonomiskt svaga områden går till tandläkaren mer sällan än barn som bor i socioekonomiskt starkare områden. Dåliga tänder får aldrig bli en klassmärk. Ingen i Sverige ska behöva känna ångest inför att le för att man inte vill visa sina tänder.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO ska verka för att tandvård och tandhälsa ska ses som en del av kroppen och integreras i övrig sjukvård och försäkringssystemet.

18.43

Tandvården ska ingå i högkostnadsskyddet

Industrifacket Metall avd 46 Blekinge

Den moderatledda regeringen genomförde sänkningar i socialförsäkringssystemet som gav utsatta människor sämre inkomster. Detta gör att tandvården i dag har blivit en klassfråga.

Många människor i Sverige kommer att få det allt svårare att betala kostnaderna för sina tandskador.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att tandvårdskostnaderna ska ingå i sjukvårdens högkostnadsskydd samt

att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att arbeta fram en plan så att fler utsatta grupper omfattas av gratis tandvård.

18.44

Remissförfarande från tandläkare till allmän sjukvård

Industrifacket Metall avd 34 Borås

Det är i dag inte möjligt för en tandläkare att remittera till den allmänna sjukvården, trots att dessa på ett tidigt stadium kan upptäcka en rad sjukdomar och framtida problem, som till exempel typ 2-diabetes, cancer i munhålan, tarmsjukdom, ätstörningar, järnbrist eller benskörhet.

Tandläkare kan i dag rekommendera sina patienter att kontakta den allmänna sjukvården vid upptäckt av något som kan komma att bli ett senare problem.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att LO ska driva frågan politiskt att göra det möjligt för tandläkare, både inom privat och folktandvård, att remittera direkt till den allmänna sjukvården.

Utlåtande motionerna 18.39–18.44

18.39

att LO med kraft verkar för att tandvård ska ingå i den allmänna försäkringen.

18.40

att LO verkar för att tandvården ska ingå i den allmänna sjukvårdsförsäkringen.

18.41

att LO ska steppa upp kravet på att tandvården ska ingå i den allmänna sjukvården.
Munhälsan är en del av kroppen.

18.42

att LO ska verka för att tandvård och tandhälsa ska ses som en del av kroppen och integreras i övrig sjukvård och försäkringssystemet.

18.43

att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att tandvårdskostnaderna ska ingå i sjukvårdens högkostnadsskydd samt
att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att arbeta fram en plan så att fler utsatta grupper omfattas av gratis tandvård.

18.44

att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att LO ska driva frågan politiskt att göra det möjligt för tandläkare, både inom privat och folktandvård, att remittera direkt till den allmänna sjukvården.

LO-styrelse anser att det i princip inte borde vara dyrare att besöka tandvården än primärvården. Tänderna är en del av kroppen och påverkar vårt allmänna hälsotillstånd, precis som motionärerna lyfter fram. Ett viktigt skäl till att klasskillnaderna i tandhälsa fortfarande består, och i vissa fall på senare tid till och med fördjupats, är att många drar sig för att uppsöka tandvården av rädsla för de kostnader som detta kan leda till. Att sänka den ekonomiska tröskeln in till tandvården och utöka högkostnadsskyddet är därför nödvändigt om vi ska få en mer jämlik tandhälsa.

Tandvård är liksom sjukvård en offentligt finansierad tjänsteproduktion och lämpar sig därför bättre att integreras i hälso- och sjukvården än att göras till en del av socialförsäkringssystemet (motionerna 18.39, 18.40, 18.41, 18.42 och 18.43). Detta innebär också att tandläkaren på ett smidigare sätt än i dag och när så bedöms motiverat ska kunna remittera patienter till den allmänna sjukvården (motion 18.44). Tandvården är sedan 1999 i långa stycken avreglerad. Då avskaffades etableringskontrollen och det blev upp till respektive vårdgivare att bestämma priset. Detta gör att en ökad offentlig subventionsgrad riskerar att rinna i väg i ökade vinstmarginaler eller bonussystem. Ska det offentliga stödet träffa dem som bäst behöver det, krävs en effektivare reglering och kontroll av tandvårdsmarknaden.

LO har under mandatperioden aktivt, utifrån bland annat den analys och de förslag som finns i rapporten *Klassamhällets dolda leende – LOs åtgärdsprogram för en mer jämlik tandhälsa*, drivit på för att reformera tandvården så att den blir mer jämlik. Regeringen

har som svar på detta utsett Veronica Palm till offentlig utredare med uppdrag att ta fram en strategi för *När behovet får styra – ett tandvårdssystem för en mer jämlik tandhälsa* (SOU 2021:8). I mars 2021 presenterar utredningen sitt förslag. LO kommer fortsatt, utifrån ett tydligt löntagarperspektiv och egna analyser, att verka för att klasskillnaderna i tandhälsa försvinner.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att anse motionerna 18.41, 18.43 (att-sats 1), 18.44 besvarade,

att avslå motionerna 18.39, 18.40, 18.42, 18.43 (att-sats 2).18.16

att LO verkar för att Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen ska samarbeta för att säkerställa att inga personer ska bli utan sin sjukpenninggrundande ersättning samt

att LO verkar för att Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen går ut med gemensam information till arbetsgivare och LO-förbunden samt allmäntillgänglig information/instruktion hur vi tillsammans ska säkerställa att ingen tappar sin allmänna försäkringsrätt.

18.17

att karensavdraget tas bort i sin helhet.

18.18

att LO verkar för att karensavdraget slopas ur sjuklönelagen.

18.19

att LO ska driva frågan om avskaffande av karensdagen i sjukförsäkringen.

18.20

att ge LOs styrelse i uppdrag att karensavdraget snarast tas bort.

18.21

att LO ska verka för en mänskligare sjukförsäkring i motionens andemening samt

att LO ska verka för att taket i sjukförsäkringen slopas.

18.22

att LO verkar för att taket i sjukförsäkringen höjs rejält.

18.23

att LO verkar för att beräkningsmodellen med 0,97 ska tas bort när SGI räknas fram.

Dagens sjukförsäkring är långt ifrån trygg, rättssäker och rimlig. De brister och missförhållanden som skapades vid det nyliberala systemskifte som alliansen gjorde 2008 finns till stor del kvar, vilket också tydligt framgår av de motioner som skickats till LO-kongressen.

De flesta krav och förslag som motionärerna lyfter fram har tidigare LO-kongresser ställt sig bakom och/eller LO-styrelsen fattat beslut om. Dessa krav har därför under mandatperioden varit delar av den fackliga utbildningsverksamheten (motion 18.15 fjärde att-satsen) och lyfts fram i LOs externa påverkansarbete, såväl gentemot det Socialdemokratiska partiet som regering och riksdag (se motionerna 18.9, 18.10, 18.11,

18.12, 18.13, 18.14, 18.16, 18.21, 18.22 samt första och tredje att-satserna i motion 18.15 och första att-satsen i motion 18.20).

LO har vid ett flertal tillfällen och på olika sätt – bland annat genom debattartiklar, utspel, seminarier, remissvar, medverkan i olika referens- och expertgrupper, LO-rapporter och kontakter med ansvarig minister och riksdagspolitiker – påtalat att det finns stora brister i lagstiftningen och Försäkringskassans lagtillämpning. LO har också presenterat en rad konkreta förslag till lösningar.

LOs förslag har huvudsakligen handlat om att göra prövningen av arbetsförmågan vid rehabiliterings

I debatten deltog

Katarina Helling, Handels
Kent Jansson, Handels
Veronica Boström, Fastighets
Niclas Svanberg, Byggnads
Christine Marttila, Kommunal
Malin Sjunneborn, Kommunal
Gunilla Charlez, GS-facket
Alexander Petersson, Seko
Tural Kokulu, Hotell- och restaurangfacket
Per-Ola Nilsson, Elektrikerförbundet
Tommy Wreeth, LOs styrelse

Följande förslag förelåg

- Styrelsens utlåtanden,
- Tural Kokulu, Hotell- och restaurangfacket, bifallsyrkande på styrelsens utlåtande på motionerna 18.36–18.38,
- Christine Marttila, Kommunal, m.fl. bifallsyrkande på motion 18.37,
- Katarina Helling, Handels, m.fl. bifallsyrkande på motion 18.42,
- Per-Ola Nilsson, Elektrikerförbundet, bifallsyrkande på motion 18.43 att-sats 1.

Beslut

Kongressen beslutade efter rösträkning

att med röstsiffrorna 277 mot 127 bifalla motion 18.37. Fyra ombud avstod från att rösta.

Votering begärdes av Tommy Wreeth, LOs styrelse.

Kongressen beslutade efter försöksvotering

att bifalla motion 18.42.

Votering begärdes av Alexander Petersson, Seko.

Kongressen beslutade

att bifalla styrelsens utlåtande på motion 18.43 att-sats 1.

Kongressen beslutade

att i övrigt bifalla styrelsens utlåtanden.

Punkt 19

Arvoden för revisorer

Arvode för revisorer

Dagordningspunkten beslutades under 2020 och finns redovisad i del 1 av kongressprotokollet.

Punkt 20

Hänskjuta motioner till LOs representantskap och att ajournera kongressen

Hänskjuta motioner till LOs representant- skap och att ajournera kongressen

Dagordningspunkten beslutades under 2020 och finns redovisad i del 1 av kongressprotokollet.

Punkt 21

Tid för nästa kongress

Tid för nästa kongress

Madlén Gunnarsson, kongressordförande, redogjorde för förslaget till tid och plats för nästa kongress

Beslut

Kongressen beslutade
att nästa kongress genomförs den 17–20 maj 2024 i Stockholm

Punkt 22

Kongressens avslutning

Kongressens avslutning

Susanna Gideonsson, LOs ordförande: Landsorganisationens 29:e kongress är snart slut. Vi har några dagar av hårt arbete bakom oss. Vi har diskuterat. Vi har prövat våra argument mot varandras och kommit fram till viktiga beslut. Ibland har vi varit överens. Ibland har vi inte varit det.

Det är precis som Deraldina Eriksson från Handels sa här i talarstolen i går: Att delta i debatten på en LO-kongress är som att åka en känslomässig bergochdalbana. Ett stort tack till alla er engagerade ombud!

Tack till er alla som deltog i debatten om organisering! Vi vet – det har sagts många gånger nu – att det kanske är den allra mest grundläggande frågan av alla. Ert engagemang fick mig än mer övertygad om att vi kommer att lyckas stärka vår organisation och bli fler.

Jag vill säga tack till Rebecca Borck från Livs, som med ballonger i talarstolen visade hur vi kan få fördomar att pysa ut. Och jag vill naturligtvis tacka Mathias Westbrand Emilsson från HRF, som påminde oss om att vi ska hålla glesbygden gles och ungdomen ung.

Och tack alla ni som deltog i debatten om facklig utbildning! Där röstade ni ner oss i styrelsen. Ni ville gå längre när det gäller kvinnlig ledarskapsutbildning, och i grund och botten känns det riktigt bra.

Det är bra, det är precis som det ska vara. Jag och de andra i LOs styrelse behöver bli påmindas om vilka det är som bestämmer på en LO-kongress, för det är ni. Och så ska det vara.

Och tack till er alla som deltog i debatten i går om klimatet, den kanske viktigaste framtidsfrågan av alla! Tack för det engagemanget! Om det var någon som trodde att klimatfrågan inte är en facklig fråga, så motbevisades det under debatten i går.

Flera beslut har vi tagit i full enighet, som det brukar vara. I andra beslut har vi haft helt olika uppfattning och röstat om saken. Det är precis som det ska fungera i en demokratisk rörelse.

Ibland hamnar vi, trots gemensamma värderingar, på olika ståndpunkter. Det är viktigt att vi då kan fatta ett beslut och viktigt att vi har kunnat fatta beslut med respekt för varandra, med förståelse för att våra olika yrken och våra olika branscher utvecklas åt olika håll men att vi tillsammans har ett gemensamt ansvar och en gemensam vilja att göra det bättre för de många, för alla våra medlemmar.

Att ha fått vara med här på LO-kongressen innebär ett stort förtroende för oss allihop. Men nu ska vi visa precis samma förtroende tillbaka, genom att sprida insikten om att det är de många medlemmarnas engagemang som är vår organisations styrka, för vi kommer inte att fortsätta vara världens starkaste fackföreningsrörelse om vi inte också har aktiva medlemmar.

Då blir också vår organisation starkare. Och när vår organisation blir starkare, då blir också våra medlemmar starkare. Och då ökar vår kraft, inte bara kraften gentemot arbetsgivarna utan också kraften att kunna påverka hela samhällsutvecklingen så att den gynnar varenda en av LO-förbundens medlemmar.

Vänner! Jag vill tacka alla er som har varit med och gjort den här kongressen möjlig, framför allt alla er ombud. Det är ni som har varit med att fatta alla de här viktiga besluten. Det är ni som har pekat ut framtiden.

Naturligtvis vill jag också tacka vårt presidium, som har hållit ordning på oss, så att det har blivit någon koll, så att det inte har blivit polsk riksdag av det hela. Jag vill tacka Anders Bergéus och Eva-Lotta Ramberg, jag vill tacka Lisa Bakija Andersson, Madlén Gunnarsson och Peter Johansson för ert suveräna arbete.

Sen har det suttit ett gäng till här som inte har sagt så mycket. De har varit lite halvt skymda, men de har haft en oerhört viktig uppgift. Det är sekreterarna, som har dokumenterat allt vad vi har sagt, allt vad vi har gjort och alla de beslut som vi har fattat, för att de ska finnas till nästa vecka, nästa månad, nästa år, nästa årtionde och även nästa århundrade. Stort tack till alla er sekreterare!

Naturligtvis vill jag tacka alla funktionärer och all personal som har sett till att allt har funkade och som har servat oss under de här dagarna. Jag vill passa på att speciellt tacka Mats Sundberg, allas vår kongressgeneral. Välkommen upp!

Stort tack, Mats, för det enorma jobb som du har gjort, inte bara den här veckan. Jag vet att planeringen började för flera år sen. Stort tack ska du ha!

Jag vill också tacka de kamrater som har lämnat styrelsen och som inte avtackades i samband med att kongressen inleddes förra året.

Vi har Pappers förra ordförande Mats Jutterström, som lämnade oss alldeles för tidigt när han gick bort 2019.

Andra kamrater som har slutat verka i styrelsen är Jonas Wallin, Elektrikerna, Anders Ferbe, IF Metall, Tobias Baudin, Kommunal, Hans-Olof Nilsson, Livs, vars son jag tror är här, Janne Rudén och Valle Karlsson, Seko, och Lars Lindgren, Transport.

Stort tack till alla er för det arbete som ni har gjort under föregående kongressperiod! Stort tack för allt arbete som ni har lagt ner och allt ert engagemang för både LO och era förbund!

Kongressdeltagare! För nästan precis femtio år sedan, i september 1971, var det också LO-kongress i den här lokalen. Då talade Olof Palme till kongressen. Så här avslutade han sitt tal då:

Marknadskrafterna ger inte trygghet. Bara solidariteten kan göra det.

Vår målsättning står klar. Våra handlingslinjer formas ut.

Denna kongress har varit en vägröjare mot framtiden.

Nu ska vi gå vidare framåt.

Tillsammans.

Kongressdeltagare! Låt oss ta med oss de orden när vi nu åker hem till våra klubbar och våra avdelningar, till våra arbetsplatser och våra utbildningar! Att kongressen snart är slut betyder ju absolut inte att vårt arbete är slut – tvärtom. Det har bara börjat.

Vi ska fortsätta med det fackliga vardagslivet. Vi ska organisera och värva medlemmar. Vi ska starta utbildningar och studiecirklar. Vi ska diskutera med våra vänner och våra arbetskamrater.

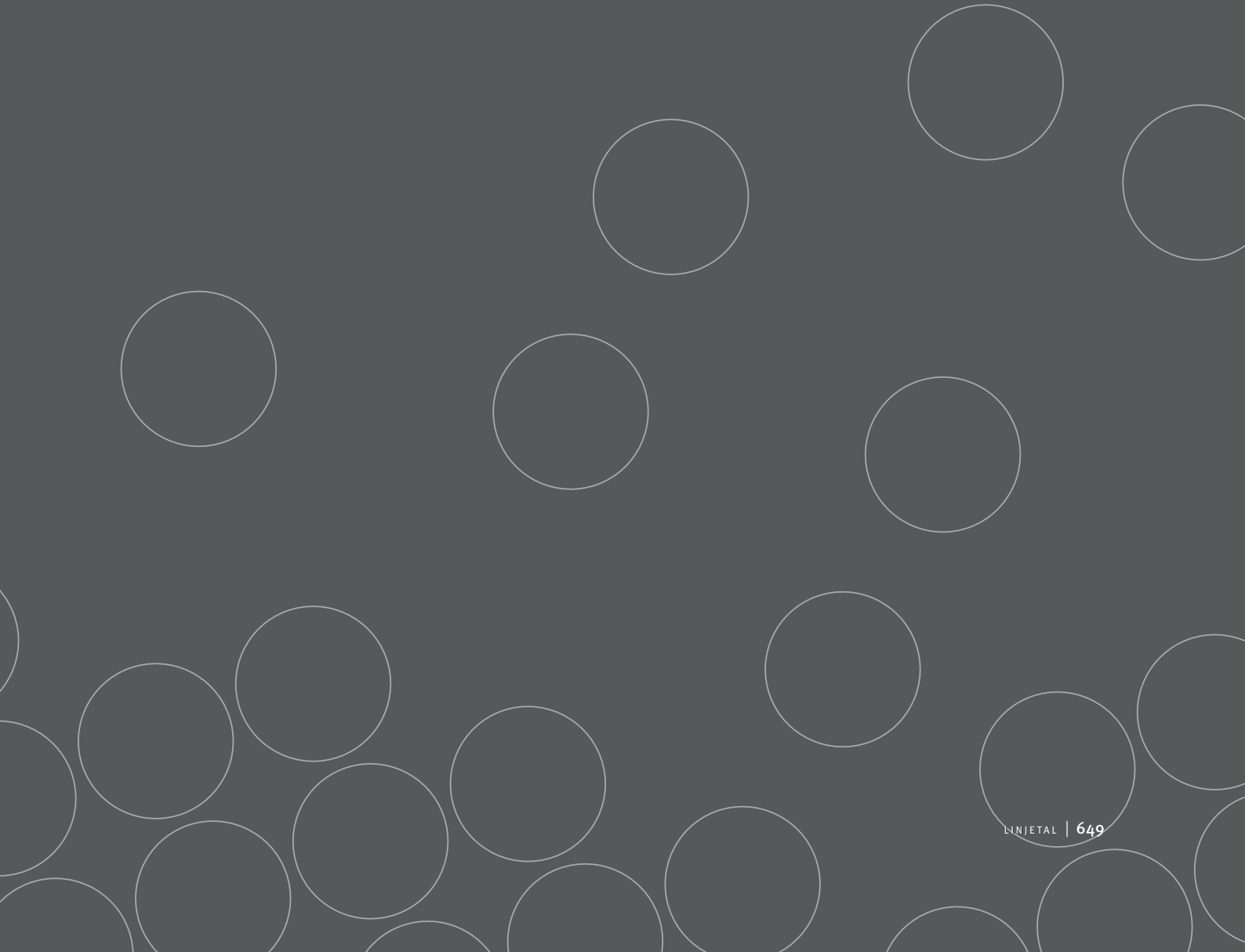
Tillsammans ska vi stärka vår rörelse och vinna fler i vårt ständigt pågående arbete för rättvisa och för jämlikhet. För vi ska säga som det är, och vi ska göra det som krävs.

Därmed förklarar jag LOs 29e kongress avslutad.

Tack ska ni ha!

Linjetal

Linjetal

Susanna Gideonsson, LOs ordförande: Kongressdeltagare, vänner! Jag har varit på många kongresser genom åren. Men jag tror inte att jag har varit med om en enda kongress i så dramatiska tider som vi upplever just nu.

Vi har nyligen träffat en historisk uppgörelse – oavsett vad vi tycker om den – om ett nytt huvudavtal, det första sen Saltsjöbadsavtalet 1938, som är ganska länge sen. Vi har haft en oerhört osäker politisk tid i Sverige de senaste fyra åren. I sommar blev det totalfnurr, för att inte tala om de senaste veckorna.

I måndags, vänner, hände något historiskt. Vi fick vårt lands första kvinnliga statsminister, som på riktigt tillträdde i går. Hundra år efter att vi kvinnor fick rösträtt krossade Magdalena Andersson äntligen glastaket.

Dessutom är hon en socialdemokratisk statsminister för en socialdemokratisk regering, en socialdemokratisk regering där vi har två nya statsråd från LO: Karl-Petter och Johan. Det är värt en rejäl applåd.

Nu börjar jobbet för dem – men även för oss. Långt bort härifrån, långt bort från riksdagen och långt bort från denna kongresshall går just nu, någonstans, en nyanställd med i facket. Just nu, någon annanstans denna onsdag, begär en medlem kanske ordet på en facklig utbildning. Och samtidigt, någonstans i Sverige, pratar ett skyddsombud med platschefen om bristen på skyddsutrustning.

Det är dessa människor och flera hundratusen till som är Landsorganisationen i Sverige. Det är deras Sverige vi alla här inne kommer ifrån. Det är för att vi har deras förtroende som vi är här.

Vänner! Sen jag valdes till LOs ordförande för snart ett och ett halvt år sen har jag mött många medlemmar och förtroendevalda på svenska arbetsplatser från norr till söder, från landsbygd till städer – de allra flesta tyvärr via en skärm, men ändå.

Jag har fått många frågor. Inte särskilt många har handlat om det politiska spelet i riksdagen eller om skattesänkningar, rut eller hur svårt det har varit att jobba hemifrån. Ni vet ju alla: De har inte kunnat jobba hemifrån.

Jag har fått desto fler frågor om arbetstider, om otrygga anställningar och om hur pensionen ska räcka till. Ibland är de som jag har mött uppriktigt, jäkligt förbannade – också på oss. ”Varför har ni inte gjort mer? Ni bara pratar!”

När jag tänker på alla de här mötena och samtalen ser jag ett tydligt mönster. Jag ser en vilja att bli bemött med respekt och bli lyssnad på, en vilja att bli värderad för det man faktiskt gör, att få en rättvis lön och ett jobb som utvecklas, inte bryter ner, att kunna känna trygghet om man blir sjuk, arbetsskadad eller arbetslös.

Många upplever också att makten inte längre lyssnar på dem, att vårt land håller på att delas mellan några där uppe och andra där nere. Den misstron drabbar ibland även oss. Då är frågan: Har vi svaren på allt detta? Ja, jag är övertygad om att varenda en i den här lokalen, varenda en runt om i Sverige, alla vi försöker. Vi har kanske inte alltid snabba och enkla lösningar – kom-

plicerade problem har ju sällan det. Men svara måste vi. Annars kommer helt andra krafter att göra det.

När Magdalena Andersson valdes till partiordförande sa hon något väldigt bra om vad som är arbetarrörelsens uppgift. Hon sa: Vi ska säga som det är, och sen ska vi göra det som krävs. Vänner! Låt oss göra just det!

För det första: Låt oss säga som det är om välfärden! Vi har ett välfärdsunderskott i Sverige. Under årtionde efter årtionde har skattesänkningar och marknadsexperiment urholkat det gemensamma. Men vi vill ha en välfärd där vi är medborgare, inte kunder, där människovärdet sätts före marknadsvärdet, där alla får vård och omsorg efter behov.

Därför måste vi göra vad som krävs. God sjukvård och bra äldreomsorg måste finnas i hela landet. Resurserna måste öka rejält. Vi måste satsa på de anställda. Och vi måste totalt sätta stopp för möjligheten att köpa sig före i vården genom privata försäkringar.

Och sätt stopp för vinstintressena! Ni vet vad vi har diskuterat här i eftermiddag. Vi har inte riktigt alla verktyg. Vi har framför allt inte makten. Men det är nog nu. Det får vara slutlekt med våra skattepengar. De ska gå till välfärden, inte till skatteparadis eller lyxhotell i Thailand.

För det andra: Låt oss säga som det är om ojämlikheten! Under lång tid har klyftorna i Sverige vuxit mellan arbetare och tjänstemän, mellan stad och land, mellan pension och lönearbete.

Jämlikheten och rättvisan måste öka. Om man blir sjuk eller arbetslös ska man få stöd för att komma tillbaka i arbete, inte kastas ut i fattigdom. När man går i pension ska pengarna räcka till ett gott liv.

Därför, kamrater, måste vi göra vad som krävs. Stärk a-kassan och reparera sjukförsäkringen! Gör om skattesystemet! Det är inte vettigt att det är lägre skatt på aktieklipp än på våra arbetsinkomster. Höj kapitalskatterna och inför en rättviseskatt på årsinkomster över en miljon!

Och, vänner, vi måste höja pensionerna för vanligt folk. Det är oerhört bra att pensionen ska höjas för de sämst ställda pensionärerna. Och det är bra att Socialdemokraterna nu genomför den så kallade trygghetspensionen.

Men det räcker inte. Staten måste höja avsättningen rejält till den allmänna pensionen. LO-förbundens medlemmar ska ha minst 72 procent av slutlönen i sammanlagd pension.

Vi måste också få ett mer hållbart arbetsliv före pensionsåldern. Vi vet hur det ser ut i dag. Vi har varit inne på det gång efter annan den här veckan. Det är alldeles för många av våra arbetskamrater som inte orkar jobba ända fram till pension.

Det finns mycket i pensionsöverenskommelsen som inte är påbörjat, där man inte har levererat. Detta med ett hållbart arbetsliv och en bättre arbetsmiljö är en av de sakerna. Löftet om att förbättra arbetsmiljön för att människor skulle orka jobba ända fram till ordinarie pensionsålder har svikits.

Vidare har man svikit löftet om tillgång till företagshälsovård för de allra flesta. Man har svikit löftet om att få vara sjukskriven eller ha sjukersättning fram till ordinarie pensionsålder. Vi säger det än en gång – så länge man inte uppfyller alla de andra löften när det gäller pensionen: Stoppa höjningen av riktåldern för pension! Ingen blir friskare av att man höjer åldern!

Sist men inte minst: Vi måste våga säga som det är om jobben. Det är ju

med jobben allt börjar. Där läggs grunden till både välfärd och jämlikhet. Varje människa är en resurs och ska ses som en resurs. Varje arbetad timme är en tillgång. Och varje människa ska ha rätt att försörja sig och bidra i arbetslivet utifrån sina egna villkor.

Men arbetslöshet handlar också om makt. När det är ont om jobb tvingas fler acceptera de jobb som finns till de villkor som arbetsgivarna erbjuder. Då stärker arbetsgivarna sin makt. Då möter våra krav hårdare motstånd. Vi får aldrig slå oss till ro så länge en enda medlem går utan arbete. Vi får aldrig glömma våra arbetslösa kamrater. Och vi får aldrig ge upp vårt mål om arbete åt alla.

Därför, kamrater, ska vi göra vad som krävs. Vi måste sätta upp ett konkret mål för full sysselsättning. Vi måste investera i infrastruktur, byggande och klimatomställning. Vi måste få bort de otrygga anställningarna, förbättra arbetsmiljön och stärka skyddsombuden. Vi måste se till att det finns en aktiv arbetsmarknadspolitik i hela landet. Och vi måste sätta stopp för tokprivatiseringen av Arbetsförmedlingen.

Ställ om Sverige till framtidens jobb och se till att människor kan ställa om, så att de kan ta de nya jobb som växer fram! Men de nya jobben ska vara schysta jobb, med svenska löner och svenska kollektivavtal. Jag vill låna ett annat uttryck från Magdalena Anderssons tal i Göteborg: Det gröna folkhemmet ska inte vara ett fuskbygge.

Vänner! Vi måste bekämpa arbetslivskriminaliteten med samhällets fulla styrka. För en stund sen fick vi ett tydligt besked här på kongressen av vår nya statsminister. Det var att det ska krävas bindande anställningsavtal vid arbetskraftsinvandring. Det är ett viktigt besked i kampen mot arbetslivskriminalitet. Vi vet att det är ett första steg och att det behövs mycket mer. Men ärligt talat, kamrater: Här märks det verkligen att vi har en socialdemokratisk regering!

Kongressdeltagare! Nu börjar jobbet, som sagt. Det är bara att sätta i gång. På den här kongressen har vi formulerat våra krav. Sen går vi vidare. Vi går vidare i den kommande avtalsrörelsen, som vi börjar förbereda om några månader.

Vi kommer inte att låta någon glömma vilka det var som fick Sverige att fungera under pandemin. Och nu är det dags att LO-förbundens medlemmar får vad vi faktiskt är värda. Vi ska också gå vidare i politiken. De senaste månaderna har visat att om vi ska ha en chans att nå våra mål måste högermajoriteten i riksdagen bli en liten minoritet.

Vi kan inte fortsätta att ha en situation där en socialdemokratiskt ledd regering tvingas huka för dem som vill pressa tillbaka löntagarna. Därför måste vi redan nu börja förbereda vår fackliga valrörelse.

Vi vet att mot oss står mäktiga krafter – inte bara högerpartierna i riksdagen. Vi vet att svenska näringslivsintressen investerar mångmiljonbelopp i borgerlig opinionsbildning. Men det gör de inte öppet, som vi gör i facklig-politisk samverkan. Högers tankesmedjor får till exempel 200 miljoner kronor från olika storföretag varje år. Men det är inte det som medierna granskar. Medierna granskar de fattiga miljoner som vi från LO ger till Socialdemokraterna.

Vi vet att stödet till borgerligheten är mycket större. Och det är ett stöd i det fördolda. Det redovisas inte öppet, som vår facklig-politiska samverkan.

Jag vill än en gång säga att jag är oerhört stolt över att kunna säga: Ja, vi har en facklig-politisk samverkan. Jag kan säga det öppet och tydligt och stå för det, i stället för att det ska ske i lönndom, under täcket, som på högersidan.

En sak är säker: Våra motståndare är oerhört segervissa just nu. Ulf Kristersson säger redan: Jag har min ministerlista klar. Jag tror inte att frågan är om SD får några ministerposter, utan frågan är nog mer: Hur många? Därför måste vi ge allt i valarbetet, visa att politik på riktigt kan göra skillnad och se till att alla använder sin rösträtt.

Men vi ska inte göra det alldeles ensamma, utan vi ska göra det tillsammans i facklig-politisk samverkan. Det finns få saker som retar våra motståndare så mycket som denna samverkan.

Häromveckan såg jag en intervju med Företagarnas vd Günther Mårder, ni vet han som tycker att karensdagen behövs för att arbetare inte ska drabbas av lättja och lata sig. Nu var han riktigt bekymrad. Det var för många fackliga inom socialdemokratin, tyckte han. Särskilt störd var han över att Tobias Baudin har blivit partisekreterare. Här vill jag bara säga: Sträck på dig, Tobias, och fortsätt att störa honom!

Mårder och andra högertyckare fattar ju inget av det här. De vet inte hur det faktiskt fungerar. De har aldrig förstått. Facklig-politisk samverkan knyts samman i praktiskt arbete med starka ideologiska band.

I grunden är inte den facklig-politiska samverkan att vi betalar pengar till partiet, att parti och LO-ledning någon gång äter middag ihop eller att vi gör gemensamma utspel, som de retade sig på oerhört mycket när det gällde höstens budget.

Nej, det handlar om något mycket större än så. Det handlar om ett gemensamt avtal, brukar vi från den fackliga sidan säga, mellan LO och vårt Socialdemokratiska arbetareparti, ett avtal som bygger på ömsesidigt förtroende, ett avtal som vi en gång slöt för att få inflytande också utanför arbetsplatserna, ett avtal med den enda politiska kraft som har förmågan och styrkan att genomföra en politik som ligger i våra medlemmars intresse.

Kamrater! Det avtalet tänker vi hålla!

Vänner! Vi ska stärka den facklig-politiska samverkan. Vi ska värva fler LO-medlemmar till partiet och till SSU. Det behövs många fler fackliga röster som bär in våra medlemmars verklighet i rummen där besluten fattas. Sen får direktör Mårder säga precis vad han vill!

Vi ska också se till att Sverige i valet nästa år får en socialdemokratiskt ledd regering med en än starkare socialdemokrati. Egen majoritet vågar jag inte hoppas på, men vi kan i alla fall göra ett rejält försök.

Vänner! Det är lätt att måla världen i mörka färger. Det är klassklyftor. Det är klimatkris. Det är förtryck. Det är våld. Men ibland tror jag att vi har lite för lätt att deppa ihop, att bara se det mörka, och lite för svårt att se det som vi trots allt har åstadkommit. Det går ju att förändra samhället och förändra världen.

När jag själv blev fackligt aktiv 1983 var klyftorna små, arbetslösheten var i stort sett obefintlig, och äldre kunde leva på sin pension. Palme var statsminister, och borgarna satt mest och surade.

Ja, så kan man beskriva verkligheten på den tiden. Men man kan också beskriva den så här.

Då byggde vi fortfarande hus med asbest. Nu är det förbjudet. Då gick mindre än 85 procent vidare till gymnasiet. Nu är det 99 procent. Då tvingades en del smyga med vem de älskade. Nu firar vi varje år Pride tillsammans.

Visst har vi långt kvar, oerhört långt, men allt var inte bättre förr. Mycket har blivit bättre, sakta men säkert, trots bakslag. Men de förändringarna har inte kommit av sig själva. Det är inte någon som har gett oss dem för att vara snäll. De har blivit möjliga genom facklig och politisk kamp.

Kamrater! Det räcker med att vi ser oss runt omkring. Förändring är möjlig. Se på ungdomsgruppen i IF Metall i nordvästra Skåne! De såg till att samtliga yrkeslinjer fick besök med facklig skolinformation. Trots pandemin värvade de 56 nya studerandemedlemmar. Avdelningen har nu fler medlemmar på yrkeslinjerna än de någonsin har haft.

Se på kommunalarna i Huddinge, som tog strid mot det borgerliga styret och privatiseringen av hemtjänsten! Ni vet hur det gick – de vann!

Genom en intensiv kampanj fick de tusentals att engagera sig och visade att facket faktiskt gör skillnad.

Eller se på det kvinnliga nätverket i Seko Väg och ban! Det inte bara växer. De åker också land och rike runt för att hjälpa andra klubbar inom branschen att starta egna nätverk.

Det är bara några exempel. Den här listan – det vet ni alla – kan göras hur lång som helst. Vi måste komma ihåg att vårt fackliga och politiska arbete kan förändra världen och har gjort det. Det är just därför som högern tycker så oerhört illa om oss. De vet att den fackliga tanken är ett hot mot deras makt. Vi visar på ett alternativ till en samhällsmodell byggd på klyftor.

Så nu säger vi till alla de som vill slå sönder den svenska modellen, sänka våra löner och urholka våra kollektivavtal – vi säger det högt, och vi säger det en gång för alla: Glöm det!

För vi är fler än ni. Vi har framtiden på vår sida. Ett annat Sverige och en annan värld är möjlig.

Vänner! Vi kan göra skillnad. Vi kan förändra samhället. Men då måste vi vara många. Vi måste bli ännu fler. Jag vet att alla förbund arbetar oerhört hårt med detta, och vi blev också fler förra året. Utvecklingen kan vara på väg att vända. Men den sjunkande organisationsgrad som vi har sett under 2000-talet är allvarlig.

Visst beror en del på strukturella förändringar, en växande tjänstesektor, fler små arbetsplatser och allt fler visstidsanställda. Men vi måste också vara självkritiska. Är vi tydliga nog om vad vi har uppnått tillsammans? Vi har faktiskt ökat reallönerna under många år. Vi har höjt lönerna trots att arbetsgivarna i varenda avtalsrörelse har kämpat stenhårt för att sänka dem.

Är vi tydliga nog med vad vi uppnår varje dag i det lilla, ute på enskilda arbetsplatser, i det vardagliga fackliga slitet? Vi behöver nog bli bättre på att berätta vad ett medlemskap kan ge.

Kamrater! Vi behöver också se över vår egen organisation, för det är inte bara högerens fel om klassklyftorna ökar och kollektivavtalen slås sönder. Felet är till viss del vårt eget, att vi har låtit motståndare splittra oss, att vi har tagit vår demokratiska styrka alldeles för given, att vi felaktigt har trott att de segrar som vi har vunnit under 1900-talet är för alltid vunna. Men vi vet alla: Det är de inte.

Den kampen måste vi föra varje dag. Vi måste föra den här och nu. Och vi får aldrig glömma det uttjatade men sanna uttrycket ”Enade vi stå, söndrade vi falla”.

Våra motståndare har i flera årtionden lagt all sin kraft på en enda sak. Det handlar om att bryta ner vår grundläggande styrka, att bryta ner vår sammanhållning. De har gjort en riktig analys, för den enda styrkefaktor där vi är helt överlägsna är just att vi är många och att vi är enade.

Ideologerna på andra sidan vet – och vi vet – att kampen om sammanhållning kommer att bli avgörande för framtiden.

När SAF, Svenska Arbetsgivareföreningen, startade sin ideologiska offensiv på 70-talet var huvudsyftet att splittra motståndarna. När vi gick ut i storlockout 1980 var målet precis detsamma. Och när de drog sig ur de centrala förhandlingarna var facklig splittring det yttersta målet. De har alltid riktat in sig på en och samma sak: den fackliga kärnan, sammanhållningen. I dag har vi den nya högern, Sverigedemokraterna, som vill splittra oss genom att ställa arbetare mot arbetare beroende på var i världen vi är födda.

Kongressdeltagare! Vi måste hålla samman, vi måste vara starka och vi måste bli fler! Vi måste helt enkelt stärka vår organisation. Vi måste stärka LO-facken i kommunerna. Det är där de allra flesta beslut som rör medlemmarnas direkta vardag tas.

Vi måste våga ge fler unga chansen till förtroendeuppdrag. Vi måste ge fler utlandsfödda chansen till detsamma. Och vi måste bli bättre på att ge alla den skolning de behöver för att kunna vara med i vår gemensamma kamp och hjälpa alla att växa i sin roll.

Därför måste vi också stärka vår fackliga utbildning. Det är ett arbete som redan pågår, men vi kan mer. Vi kan bli ännu bättre, för kunskap – det vet vi alla – är makt. Och Sverige behöver fler aktiva och drivande LO-förbundsmedlemmar som engagerar sig för att påverka sin vardag, sin arbetsplats, sin fackliga organisation, ja, hela samhället.

Och vi vet ju exakt vart vi vill. Redan för sex år sen formulerade vi tillsammans i LOs styrelse gemensamma långsiktiga mål fram till 2028. Jag vill ta upp några av dem.

- Lönebildningen ska bidra till full sysselsättning, hög tillväxt och jämn inkomstfördelning.
- Våra medlemmar ska ha fortsatta reallöneökningar, och lägstalönerna ska upp.
- Vi har bestämt oss för att lönegapet mellan arbetare och tjänstemän ska minska.
- Vi sa redan då att daglöneriet ska bort och att heltid ska vara normen på hela arbetsmarknaden.
- Vi slog fast att skyddet vid arbetsskada, sjukdom och omställning skulle stärkas.
- Sista punkten som jag tänker ta upp i dag och som vi formulerade redan då gäller att pensionerna naturligtvis måste höjas.

Visst är det så, kamrater, visst klarar vi det här!

Så återigen: Låt oss säga som det är, och låt oss göra vad som krävs!

Kongressdeltagare! Jag inledde det här talet med att säga att vi lever i

dramatiska tider. Men jag vill att vi ska komma ihåg en annan sak också: Fackligt arbete är faktiskt oerhört roligt. Det finns en glädje att vara med i facket. Det finns en glädje att bli starkare tillsammans med andra. Och det finns alltid en glädje att besegra arbetsgivaren, högern eller kapitalet.

Det finns också en annan sak som jag tycker att vi ska ta med oss: Det finns en stolthet – en stolthet över att vara med i världens starkaste demokratiska och fria fackföreningsrörelse. Det är genom att vi alla visar denna glädje och denna stolthet som vi kan få ännu fler att gå med oss. Det är bara så vi kan gå vidare i vår fackliga kamp för arbete, solidaritet och rättvisa.

Tack ska ni ha!

Uttalanden

Uttalanden

Kongressen beslutade att anta följande uttalanden:

Tisdag 30 november

Rena spel och schysta villkor ska vara en självklarhet

Varje dag riskerar arbetare sina liv och sin hälsa när de tvingas arbeta under usla förhållanden för att förverkliga stora sportevenemang. De bygger allt från hotell till arenor. De tillverkar kläder, utrustning och souvenirer för utövare eller för fansen under slavliknande villkor. Gång på gång misslyckas den internationella idrottsrörelsen att ta sin del av ansvaret för de rättigheter som kränkts och de liv som gått till spillo.

Det märks inte minst när idrottens globala makthavare utser länder som värdar för stora idrottstävlingar. Länder som ofta inte ens ratificerat avtal om eller respekterar grundläggande mänskliga rättigheter. Det är särskilt påtagligt när vinter-OS genomförs i Peking och fotbolls-VM i Qatar nästa år.

LO och flera förbund undertecknade 2016 ett ramavtal med svensk idrott om Rena spel och schysta villkor. Sedan dess har idrottsrörelsen i samverkan med fackföreningsrörelsen i Sverige verkat för att idrottens olika aktörer och arrangörer ska implementera mänskliga rättigheter i sina stadgar, policys och regelverk.

Landsorganisationens 29e kongress kräver:

- att** de internationella idrottsförbunden, dess makthavare och olika arrangörer fullt ut måste respektera mänskliga rättigheter inklusive fackliga rättigheter,
- att** de internationella idrottsförbunden omedelbart antar konkreta policys och regelverk i linje med detta, samt ställer krav på att arrangörsländer och samarbetspartners och leverantörer att göra detsamma samt
- att** FIFA och Qatar förbinder sig att inrätta och stödja ett migrantarbetarcenter i Qatar med uppdrag att efter fotbolls-VM avgjorts, fortsatt förverkliga grundläggande mänskliga rättigheter, förbättra villkoren för och förstärka migrerande arbetstagares röster.

Onsdag 1 december

Europeiska minimilöner

Det föreslagna EU-direktivet om minimilöner som nu förhandlas är en katastrof för svenska löntagare. Trots omfattande protester från svensk arbetarrörelse lade EU-kommissionen 2020 fram ett lagförslag som strider mot EUs grundlag och är ett knytnävsslag rakt i magen på den svenska kollektivavtalsmodellen. Den svenska modellen är en grundbult som gjort att Sverige är en av Europas mest konkurrenskraftiga ekonomier.

Europas löntagare behöver absolut bättre arbetsvillkor, högre löner och minskade klyftormen det är helt fel att ge upp den fackliga kampen och tro att europeisk lagstiftning är den stora lösningen. För svenska arbetare är läget särskilt allvarligt eftersom en europeisk lönelag hotar vårt sätt att förhandla om löner och allmänna villkor i kollektivavtal.

Alla krafter måste mobiliseras för att försvara den svenska modellen. Det är allvar nu och en stor strid väntar. Löner och villkor i Sverige ska inte bestämmas av politiker i Bryssel eller i Sveriges riksdag, utan i förhandling mellan parterna på svensk arbetsmarknad.

LOs kongress kräver:

- att** EUs lagstiftare respekterar EUs grundlag,
- att** EU inte ska ta sig orättmätiga befogenheter på lönebildningens område,
- att** regeringens och riksdagens arbete för att skydda den svenska kollektivavtalsmodellen och svenska löntagares intressen ska intensifieras och ha högsta prioritet,
- att** självreglerande och välfungerande kollektivavtalsmodeller som den svenska helt ska undantas i en eventuelleuropeisk lönelag samt
- att** Sverige inte ska implementera ett EU-direktiv om minimilöner i svensk lagstiftning.

Onsdag 1 december

Karensavdraget är en klasslagstiftning som måste avskaffas

Pandemin har på ett smärtsamt sätt tydliggjort bristerna i vår sjukförsäkring. Det handlar inte minst om riskerna med skadlig sjuknärvaro. Att många av ekonomiska skäl tvingas gå till jobbet gör att sjukdomstillstånd kan förlängas eller skador förvärras. Dessutom finns risk att smittsamma sjukdomar kan spridas till fler.

Karensavdraget är ett uttryck för en form av klasslagstiftning. Det slår hårdast mot de arbetare som varje dag går till jobbet och ser till att samhället fungerar medan många andra kan jobba hemifrån. Nio av tio av LO-förbundens medlemmar har inte kunnat jobba hemifrån under pandemin.

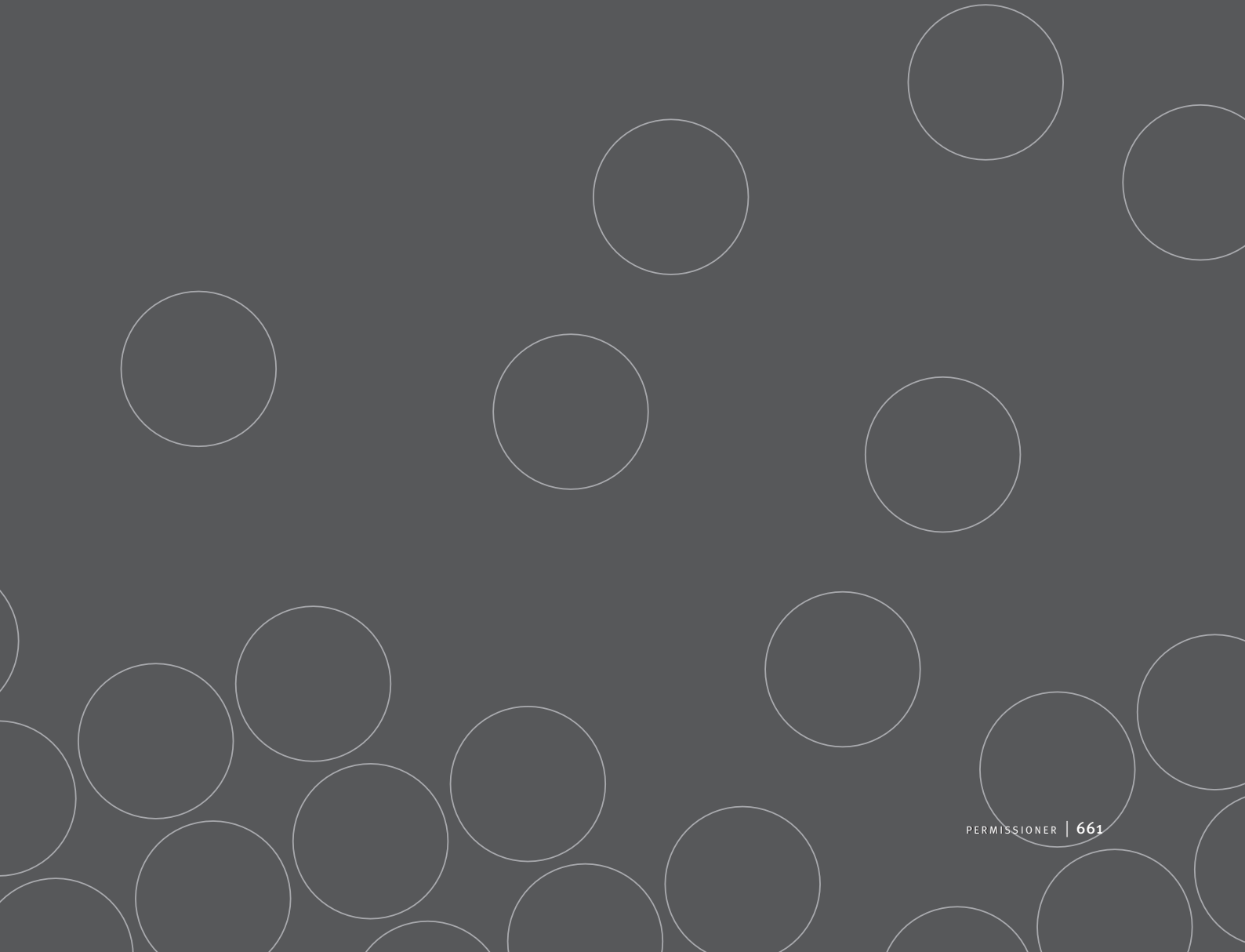
Både enskilda LO-förbundsmedlemmar såväl som samhällsekonomin och folkhälsan skulle gynnas av att karensavdraget togs bort.

Regering och riksdag borde därför lägga undan förlegade tankar och partipolitisk prestige. Det är inte rimligt att vi som enda nordiska land ska ha en smittspridningsmekanism inbyggd mitt i vår sjukförsäkring. Avskaffandet av karensavdraget är en tydlig rättvise- och jämlikhetsreform och det finns ingen tid att förlora!

LO-kongressen kräver:

att karensen i sjukförsäkringen avskaffas permanent för alla.

Permissioner

Permissioner

Måndag 29 november

Peter Olsson Kommunal, 29 november kl. 13.45-17.

Max Vesterlund Karlsson, Handels, 29 november hela dagen.

Tisdag 30 november

Johan Ingelskog, Kommunal, 30 november kl. 9-10.20.

Ulrica Malmberg, IF Metall 30 november kl. 11-14.

Per Persson, Hotell- och restaurangfacket, 30 november kl. 11-16.

Natalia Sparrelid, GS-facket, 30 november kl. 17.30-20.

Stefan Hortlund, Livs, 30 november hela dagen.

Camilla Widman, Seko, resten av kongressen.

Onsdag 1 december

Adrian Avdullahu, IF Metall, 1 december kl. 9-11.

Isak Rudberg, Musikerna, 1 december kl. 9-12.45.

Katarina Berggren, Kommunal, 1 december kl. 10.15-13.

Kent Jansson, Handels, 1 december kl. 14-16.

Torbjörn Hagelin, Byggnads, 1 december kl. 14 och resten av dagen.

Miklos Liewehr, GS-facket, 1 december från kl. 16.

Emil Kroon, IF Metall, 1 december hela dagen.

Trygghet för vanligt folk

– det är temat på LOs 29e ajournerade kongress.

Utan medlemmarna i LO-förbunden stannar det svenska samhället. Det är vårt arbete som, varje dag, dygnet runt får Sverige att fungera. Vi bär upp samhället. Vi är samhället.

Tillsammans har vi skapat en svensk modell att vara stolta över. Men den svenska modellen är utmanad av allt fler osäkra anställningar, nedskärningar och minskad trygghet. Nu måste utvecklingen vända.

Trygghet för LO-förbundens medlemmar innebär fasta jobb med bra löner och bra arbetsvillkor. Men det räcker inte. Tryggheten måste också säkras genom bra och tillgängliga bostäder, genom en utbyggd välfärd och genom kollektivtrafik som fungerar. För alla.

LO vill vara med och forma framtidens arbetsmarknad och framtidens samhälle. I de 325 motionerna till kongressen behandlas en mängd frågor som berör miljoner löntagare i Sverige. Det genomgående temat är att jämlikheten måste öka. På jobbet, i välfärden och i hemmet.

Så skapar vi trygghet för vanligt folk.